ศิลปะเพื่อนบ้าน
ไทย/ลาว

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง

ศิลปะเพื่อนบ้านไทย/ลาว

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพผลงาน
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์
ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์

จัดทำโดย :
รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง

จำนวนหน้า :
396 หน้า

จำนวนพิมพ์ :
100 เล่ม

เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ :
เว็บไซต์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่พิมพ์ :
พุทธศักราช 2565

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ : 978-616-590-778-1

ISBN (e-book) : 978-616-590-789-7

พิมพ์ที่
บริษัท กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด
555/235 ถนนอ่อนนุช แขวงประเวศ เขตประเวศ กรุงเทพฯ 10250
โทร.02-328-7544

คำนำ

หนังสือ “ศิลปะเพื่อนบ้านไทย/ลาว” มีวัตถุประสงค์ เพื่ออธิบายคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมใน สปป.ลาว ทั้งจากกลุ่มศิลปิน ข้าราชการและนักวิชาการพร้อมไปกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้แรงบันดาลใจจากศิลปะและวัฒนธรรมใน สปป.ลาว ที่จะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจอันดีที่เป็นมิตรภาพระหว่างไทยและลาว โดยเฉพาะด้านการศึกษาและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมให้มีความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

ตามที่มีอาจารย์จากวิทยาลัยศิลปศึกษาจากนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สปป. ลาว ได้มาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 4 ท่าน โดยใช้เวลาเรียนอยู่ 4 ปี ซึ่งทำให้ผู้เขียนมีความผูกพันที่นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจในการที่จะไปศึกษาค้นคว้าในด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยผู้เขียนใช้เวลาระหว่างปี พ.ศ. 2556-2561 ด้วยการทำงานวิจัยเป็นจำนวน 3 เรื่อง จากกรณีศึกษา 1 งานวิจัย: “การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมจากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิโฟวิสต์และลัทธิเยอรมันเอ็กซ์เพรสชั่นนิสม์” กรณีศึกษา 2 งานวิจัย: “การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสีสะเกด/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูชัยเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชั่นนิซึม” กรณีศึกษา 3 งานวิจัย: “การศึกษาและสร้างสรรค์ ฮูปแต้ม ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่ในสิมนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในรูปแบบศิลปะเอ็กเพรสชั่นนิสม์” โดยปัจจุบันนิสิตลาว 4 ท่าน ได้กลับไปทำงานในสถานที่เดิมและได้เป็นกำลังหลักในการบริหารทางการศึกษาได้อย่างเต็มความสามารถ โดยได้มีการประสานสัมพันธ์ทางด้านศิลปะอย่างต่อเนื่องได้ตลอดมา

โดยผู้เขียนได้นำประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ในบทบาทต่างๆ โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมพร้อมไปกับการวาดภาพภายในสถานที่ต่างๆ ใน สปป.ลาว ด้วยการประมวลเป็นองค์ความรู้ ในรูปแบบของหนังสือ โดยผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศิลปินจาก สปป.ลาว อาจารย์มาย จันดาวง ศิลปินแห่งชาติลาว อาจารย์บุนเลิง เวียนวิลาวง ศิลปินแห่งชาติลาว อาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมือง ศิลปินแห่งชาติลาว อาจารย์บุญแสง เทพพงศ์พันธุ์ อาจารย์ผู้นำในการสอนแต้มลายพื้นเมืองลาว อาจารย์บุนสะหนอง ศรีหราช หัวหน้ากรมวิจิตรศิลป์ กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยวลาว อาจารย์กงพัด ลวงหลาด ศิลปินดีเด่นรุ่น 1 อาจารย์เจริญพร พรมมะมุด ศิลปินกระทรวงวัฒนธรรม อาจารย์วิระวัน บุนสุขไท ผู้อำนวยการวิทยาลัยศิลปศึกษา ครูที่เป็นขวัญและกำลังใจต่อการศึกษาค้นคว้าและการสร้างผลงานศิลปะแด่ผู้เขียนตลอดมา ศาสตราจารย์พิเศษอารี สุทธิพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติด้าน

จิตรกรรม ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ ครูผู้วางรากฐานด้านวิชาการแก่ผู้เขียนและวงการศิลปกรรมกับการสร้างระเบียบวินัยพร้อมกับเป็นผู้ก่อตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์แห่งมศว ครูสันติ สายพุฒิกสิกร ครูจากโรงเรียนเพาะช่าง ครูผู้ค้นพบตัวตนในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของผู้เขียน ครูชยันต์ วรรธนะภูมิ ครูผู้สอนให้ผู้เขียนได้เรียนรู้การทำงานวิจัยในเชิงมนุษยวิทยาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จากการที่ประเทศลาวได้มีรถไฟระหว่างประเทศเกิดขึ้นแล้วด้วยการเดินทางที่รวดเร็วโดยเฉพาะการเดินทางระหว่างเวียงจันทน์ไปหลวงพระบางทางรถยนต์นั้นใช้เวลา 1 วันเต็มๆ แต่ปัจจุบันนั้นใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมงกว่าๆ เท่านั้น ในการทำงานศึกษาและสร้างสรรค์ในประเทศลาวในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานั้น จึงเป็นการสะสมประสบการณ์ทางสุนทรียะที่ตั้งอยู่บนความละเอียดอ่อนด้วยจากการเดินทางที่เต็มไปด้วยอุปสรรคและปัญหา แต่ก็เป็นประสบการณ์ที่สร้างความตรึงตราตรึงใจกับเรื่องราวจากการเดินทางที่เป็นการเพิ่มสีสันให้แก่ชีวิต แต่ถึงอย่างไรก็ต้องยอมรับกับการพัฒนาในด้านของการคมนาคมในประเทศลาว ที่ได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงและรวดเร็วที่เราต่างก็ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลาดังที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน

จากช่วงเวลาที่ประชาคมชาวโลกยังอยู่ในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อยู่นั้น จึงทำให้การเดินทางของประเทศทั้งสอง จึงต้องหยุดไป แต่การที่เราเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ที่ดีงามมาโดยตลอดนั้น จึงทำให้ความผูกพันยังได้ดำเนินต่อไปด้วยการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เพื่อรอวันแห่งการรอคอยมาถึงที่จะนำไปสู่การเดินทางที่จะสร้างความสัมพันธ์ โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้เราทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่เป็นเพื่อนบ้านดังญาติสนิทได้ตลอดไป

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ปานสิริ พันธุ์สุวรรณ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา รองคณบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ ที่คอยให้คำเสนอแนะและผลักดันส่งเสริมแก่ผู้เขียนในการจัดทำหนังสือฯฉบับนี้ ตลอดจนคณะผู้บริหารคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนเสนอมา

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ศิลปะเพื่อนบ้านไทย/ลาว	3
1.1.1 ความสัมพันธ์ไทย/ลาว	3
1.1.2 ทัศนะจากนักวิชาการไทย	5
1.2 ศิลปวัฒนธรรมลาว/คน/ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม	8
1.2.1 ศิลปกรรมยุคแรกจากภาพเขียนสีสองฝั่งโขง	8
1.2.2 จิตรกรรมฮูปแต้มฝาผนังในลาว	8
1.2.3 ศิลปะล้านช้างกับงานประติมากรรม	10
1.2.4 รูปแบบพระพุทธรูปล้านช้าง	10
1.2.5 หลังคาคล้อยต่ำกับสิมใน สปป.ลาว	14
บทสรุป	21
รายการอ้างอิง	22
บทที่ 2 ชีวิตและผลงานศิลปิน สปป.ลาว	24
2.1 ประวัติชีวิต มาย จันดาวง ศิลปินแห่งชาติ จิตรกรรม	26
2.1.1 แรงบันดาลใจในภาพ “ดอกหญ้า”	29
2.1.2 แรงบันดาลใจในภาพ “แม่โขงยามแล่ง”	31
2.1.3 แรงบันดาลใจในภาพ “สาวหลวงพระบางไปวัด”	33
2.2 ประวัติชีวิต กงพัด ลวงหลาด ศิลปินดีเด่นจิตรกรรม	36
2.2.1 แรงบันดาลใจในภาพ “วาตะสงสาร”	40
2.2.2 แรงบันดาลใจในภาพ “ผู้หญิงในจินตนาการ”	42
2.2.3 แรงบันดาลใจในภาพ “เจ้าป่า”	44
2.3 ประวัติชีวิต เจริญพร พรมมะบุด ศิลปินจากกระทรวงแถลงข่าว	46
2.3.1 แรงบันดาลใจในภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ”	50
2.3.2 แรงบันดาลใจในภาพ “ลาวสูง/ลาวลุ่ม/ลาวเทิง”	52
2.3.3 แรงบันดาลใจในภาพ “แรงศรัทธาจากงานบุญ”	54
บทสรุป	56
รายการอ้างอิง	57
บทที่ 3 กรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของสาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง ศาสนา/คน/ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม/ในลาว	58
3.1 กรณีศึกษาที่ 1 ผลงานสร้างสรรค์ด้านศาสนา	59
3.1.1 พระแก้วมรกต	59
3.1.2 หอพระแก้ว	62
3.1.3 วัดสีสะเกด	64
3.1.4 พระธาตุหลวง	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.5 วัดเชียงทอง	68
3.1.6 พระธาตุอิงฮัง	70
3.1.7 ภาพสลักที่พระธาตุอิงฮัง	72
3.1.8 วัดภู	74
3.2 กรณีศึกษาที่ 2 บุคคลสำคัญในลาว/ไทย	76
3.2.1 เจ้าฟ้างุ้ม	76
3.2.2 พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช	77
3.2.3 เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก	79
3.2.4 เจ้าอนุวงศ์	81
3.2.5 เจ้าสุภานุวงศ์	83
3.2.6 ไกสอน พมวิหาน	85
3.2.7 พระมหาผ่อง สะมะเลิก	87
3.2.8 ลาวลุ่ม/ลาวเทิง/ลาวสูง	89
3.3 กรณีศึกษาที่ 3 สถานที่สำคัญทางธรรมชาติในลาว	91
3.3.1 เขื่อนลาว	91
3.3.2 นทีสี่พันดอน	93
3.3.3 น้ำตกแก่งหลี่ผี	95
3.3.4 วังเวียง	96
3.4 กรณีศึกษาที่ 4 สถานที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อม	98
3.4.1 ประตูชัย	98
3.4.2 ขบวนแห่พระบาง	100
3.4.3 สงกรานต์เมืองหลวงพระบาง	102
3.4.4 นิทานท้าวเสียวสะหวาด	104
3.4.5 เมืองหลวงพระบาง	106
3.4.6 หนังลาว	107
3.4.7 แรงงานลาว	109
บทสรุป	110
รายการอ้างอิง	111
บรรณานุกรม	112
บทที่ 4 ศิลปะกับประสบการณ์ศิลปินลาว	115
4.1 ชีวิตและผลงาน	116
4.1.1 บุนเลิง เวียนวิลาวง	117
4.1.2 ดร.ไมสิง จันบุดดี	122
4.1.3 บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์	130
4.1.4 บุนสะหนอง ศรีหราช	134
บทสรุป	139

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	140
บทที่ 5 ศิลปะกับสังคมใน สปป.ลาว	141
5.1 พุทธศิลป์ในลาว	142
5.1.1 วัดสีสะเกด	146
5.1.2 หอพระแก้ว	149
5.1.3 พระธาตุหลวง	151
5.1.4 ประตูชัย	153
5.2 เอกลักษณ์พระพุทธรูปลาว	155
5.2.1 การปั้นหล่อพระพุทธรูปลาว	157
5.2.2 การสอนศิลปะลายลาว	159
5.2.3 การเฝ้าระวังในศิลปวัฒนธรรมของชาติ	161
5.2.4 เยาวชนกับมูลเชื้อศิลปะพื้นเมืองลาว	161
บทสรุป	163
รายการอ้างอิง	164
บทที่ 6 ศิลปวัฒนธรรมลาว	165
โบราณสถาน/โบราณวัตถุในเวียงจันทน์	166
6.1 วัดสีสะเกด	167
6.2 หอไตรวัดสีสะเกด	169
6.3 กาบพรหมศรที่วัดสีสะเกด	171
6.4 หน้าบันระเบียงแก้ววัดสีสะเกด	173
6.5 เสาพาไลที่วัดสีสะเกด	175
6.6 ลวดลายลาวที่วัดสีสะเกด	176
6.7 พระพุทธรูปที่ระเบียงแก้ววัดสีสะเกด	177
6.8 พระประธานในสิมวัดสีสะเกด	178
6.9 ฮูปแต้มในสิมวัดสีสะเกด	180
6.10 พระพุทธรูปสมัยล้านช้าง 1	182
6.11 พระพุทธรูปปางห้ามญาติที่หอพระแก้ว	184
6.12 หอพระแก้วกับต้นลั่นทม 2	186
6.13 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 1	189
6.14 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 2	192
6.15 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 3	194
6.16 ซุ้มประดิษฐานพระพุทธเจ้าที่วัดพระธาตุหลวงใต้	196
6.17 หอไตรที่วัดพระธาตุหลวงใต้	198
6.18 ประตูไปสู่พระธาตุหลวง	201
6.19 ประตูชัยกับธรรมชาติ 1	203
6.20 ประตูชัยกับธรรมชาติ 2	205

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.21 ประตูชัยสัญญาลักษณ์แห่งเวียงจันทน์	207
บทสรุป	209
รายการอ้างอิง	210
บรรณานุกรม	211
บทที่ 7 ฮูปแต้มสิม...ในเวียงจันทน์	214
7.1 ประวัติชีวิตคำสุข แก้วมิ่งเมือง ศิลปินแห่งชาติ	215
7.1.1 คำสุข แก้วมิ่งเมือง : ชีวิตและฮูปแต้ม	215
7.1.2 ผลงานฮูปแต้มภาพ “สงคราม”	220
7.1.3 ผลงานฮูปแต้มภาพ “ศิลปวัฒนธรรมลาว”	222
7.1.4 ผลงานฮูปแต้มภาพ “พระเวสสันดรจากเรื่องเล่าของพระมหาผ่อง”	224
7.1.5 ผลงานฮูปแต้มภาพ “หญิงสาวกับดอกกุหลาบ”	227
บทสรุป	230
รายการอ้างอิง	231
บทที่ 8 ลวดลายลาวจากสิมในเวียงจันทน์	232
8.1 ฮูปแต้มสิม...ในเวียงจันทน์	233
8.1.1 เรื่องเล่าบนถนนไชยเชษฐาธิราช	235
8.1.2 สิมอินแปง	236
8.1.3 สิมหายโศก	239
8.1.4 สิมมีชัย	243
8.1.5 สิมองตื้อ	245
8.1.6 สิมจันธบุรี	248
8.1.7 หอพระแก้ว	251
8.1.8 สิมสีสะเกด	253
8.1.9 สิมเก้ายอดราชนัดดาราม	256
8.1.10 สิมสีเมือง	258
8.1.11 สิมพระธาตุหลวงใต้	261
8.1.12 สิมพระธาตุหลวงเหนือ	263
8.1.13 สิมสีบุญเรือง	265
บทสรุป	267
รายการอ้างอิง	268
บทที่ 9 ฮูปแต้มพุทธศิลป์ในเวียงจันทน์	269
9.1 พุทธศิลป์ ฮูปแต้มในลาว	270
9.1.1 ภาพ “สิมอินแปง”	273
9.1.2 ภาพ “สิมหายโศก”	279
9.1.3 ภาพ “สิมมีชัย”	285
9.1.4 ภาพ “สิมองตื้อ”	291

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
9.2 ภาพจากเนื้อหาในเรื่อง “พระเวสสันดรชาดก”	297
9.2.1 ภาพ “หิมพานต์”	297
9.2.2 ภาพ “มหาราช”	304
9.3 ภาพจากเนื้อหาในเรื่อง “พุทธประวัติ”	311
9.3.1 ภาพ “ประสูติ”	311
9.3.2 ภาพ “ชนะมาร”	318
9.3.3 ภาพ “ตรัสรู้”	325
9.3.4 ภาพ “ปรินิพาน”	333
บทสรุป	340
รายการอ้างอิง	341
บรรณานุกรม	342
บทที่ 10 ลัทธิศิลปะกับการแสดงออกทางศิลปะ	344
10.1 สายธารการสร้างงานศิลปะ	345
10.1.1 การหล่อหลอมในเส้นทางศิลปะ	345
10.1.2 ประสบการณ์ทางศิลปะ	347
10.1.3 ศึกษาแนวทางศิลปะ	347
10.2 ลัทธิในการแสดงออกทางศิลปะ	349
10.2.1 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ (impressionism)	349
10.2.2 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิเอกซเพรสชันนิสซึม (expressionism)	353
10.2.3 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิโฟวิสซึม (Fauvism)	355
บทสรุป	358
รายการอ้างอิง	359
บรรณานุกรม	360
บรรณานุกรม	362
ดัชนีคำค้น	367

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 สิมแบบหลวงพระบางที่วัดเชียงทอง ที่มีความเด่นชัดในด้านความอ่อนช้อย	4
2 วัดเชียงทองที่มีลักษณะเด่นของหลังคาที่แสดงความโค้งเว้าในแบบสิมแบบหลวงพระบาง	4
3 หอพระแก้วในรูปแบบสิมแบบเวียงจันทน์ที่ก่อนได้รับการบูรณะมาในครั้งล่าสุด	6
4 สถาปัตยกรรมที่อยู่โดยรอบของวัดเชียงทองที่เมืองหลวงพระบาง	6
5 อนุสาวรีย์เจ้าฟ้างุ้มที่เวียงจันทน์	7
6 อนุสาวรีย์เจ้าอนุวงษ์ที่เวียงจันทน์	7
7 อนุสาวรีย์เจ้าสุภานุวงศ์ที่เมืองหลวงพระบาง	7
8 ภาพจิตรกรรมฝาผนังในรูปแบบศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ ที่วัดสีสะเกด	9
9 ภาพเทวดาในผนังวัดสีสะเกด	9
10 ภาพจิตรกรรมที่ชำรุดทรุดโทรมไปตามเวลาที่วัดสีสะเกด	9
11 ใบหน้าพระรูปแบบล้านช้างพบที่ประตูชัย	11
12 ภาพจิตรกรรมใบหน้าพระจัดวางขายที่ประตูชัย	11
13 ภาพจิตรกรรมการรวบรวมสถานที่สำคัญในลาวมาจัดวางองค์ประกอบใหม่จากศิลปินนิรนาม จัดวางขายที่ประตูชัย	11
14 พระพุทธรูปในรูปแบบ ล้านช้าง	12
15 ลวดลายดอกบัวด้วยปูนปั้นประดับตกแต่งที่ประตูชัย	12
16 พิพิธภัณฑ์หอพระแก้วจัดวางองค์พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้างอยู่โดยรอบ	12
17 ฮูปแต้มพระพุทธรูปสมัยล้านช้างที่หอพระแก้ว	13
18 วัดจันธบุรี สิมแบบเวียงจันทน์	13
19 สิมในรูปแบบศิลปะรัตนโกสินทร์ ปรากฏอยู่ในวัดสีสะเกด นครหลวงเวียงจันทน์	15
20 รูปแบบสิมที่ได้รับอิทธิพลจากสิมหลวงพระบางที่วัดจันทบุรี	15
21 รูปแบบสิมวัดองตื้อที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิมหลวงพระบาง	16
22 สิมสีเมืองเป็นลักษณะผสมผสานในรูปแบบต่างๆ ที่เวียงจันทน์	16
23 พระบางพุทธลาวรรณ	17
24 หอพระแก้ว สีสันในแสงเงา	17
25 รูปทรงพระองค์ตื้อที่เป็นต้นแบบของศิลปะล้านช้าง	18
26 ประตูทางเข้าวัดองตื้อ	18
27 ระเบียงแก้วโดยมีองค์พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่โดยรอบที่วัดสีสะเกด	18
28 วัดอินแปง สิมแบบเวียงจันทน์	19
29 วัดสีบุญเรือง สิมแบบเวียงจันทน์	19
30 หอไตรวัดสีสะเกด	19
31 ประตูทางเข้าวัดพระธาตุหลวงใต้	19
32 พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในระเบียงแก้ววัดสีสะเกด	20
33 ลวดลายลาวประดับตกแต่งอยู่ที่ประตูชัย	20
34 การแกะสลักไม้ลวดลายธรรมชาติในลาว	20
35 พระสงฆ์กับภาพเขียนที่วัดองตื้อ	21

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่	หน้า
36 เขียนภาพสดที่วัดสีเมือง	21
37 ภาพช้าง	25
38 หมู่บ้าน	25
39 เขียนภาพผู้หญิง	25
40 ทำงานที่บ้าน	25
41 นายมาย จันดาวง, 2556.	26
42 ผลงานจิตรกรรมเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิง ภาพ “ดอกหญ้า”	29
43 การเชิดชูศิลปะจากการได้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาจิตรกรรม สปป.ลาว	30
44 ภาพบรรยากาศแม่น้ำโขง ภาพ “แม่โขงยามแล่ง"	31
45 บรรยากาศการมา Workshop กับศิลปินแห่งชาติของประเทศไทย	32
46 การศึกษาศิลปะในวัยหนุ่ม	32
47 ภาพการศึกษาศิลปะในต่างประเทศ	32
48 การศึกษาศิลปะในวัยหนุ่ม	32
49 ภาพกลุ่มหญิงสาวในชุดพื้นเมือง ภาพ “สาวหลวงพระบางไปวัด”	33
50 ศิลปินลาวและผู้เขียน	34
51 ความเชื่อ	35
52 น้ำตก	35
53 ศรัทธา	35
54 หมู่บ้านลาว	35
55 สถานที่ทำงานของศิลปินแห่งชาติ มาย จันดาวง (2552)	35
56 กงพัด ลวงหลาด วาดภาพที่บ้านพัก	36
57 กงพัด ลวงหลาด ศิลปินดีเด่นจิตรกรรมกับสุจิบัตร ฟูกูโอกะ	39
58 การเชิดชูศิลปะการได้เป็นศิลปินดีเด่น สาขาจิตรกรรม	39
59 ผลงานจิตรกรรมสร้างสรรค์แนวนามธรรม	39
60 ภาพ “วาตะสงสาร”	40
61 การศึกษาในบัลแกเรีย	41
62 บรรยากาศการศึกษาในต่างประเทศ	41
63 ผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินในต่างประเทศ	41
64 ภาพ “ผู้หญิงในจินตนาการ”	42
65 ผลงานภาพพิมพ์ในระหว่างที่ไปเรียนอยู่ในต่างประเทศ	43
66 ภาพ Portrait	43
67 ภาพ Nude	43
68 ภาพ Figure	43
69 แรงบันดาลใจจากการมา workshop ที่ประเทศไทย ภาพ “เจ้าป่า”	44
70 ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานที่บ้านพัก	45
71 นายเจริญพร พรมมะบุด	46

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่ **หน้า**

72 ผลงานจากการศึกษาอยู่ในต่างประเทศ ภาพ NUDE 49
73 งานบุญที่สะท้อนวัฒนธรรมของชาวลาว ภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ” 50
74 ภาพประเพณีก่อกองทราย เนื่องในวันสงกรานต์ 51
75 การแสดงดนตรีพื้นเมืองกับวิถีชีวิตของคนลาว 51
76 การแต่งกายของชาวพื้นเมืองในงานบุญบั้งไฟ ภาพ “ลาวสูง/ลาวลุ่ม/ลาวเทิง” 52
77 บรรยากาศในการเรียนในต่างประเทศ 53
78 ศิลปินเขียนภาพในบ้านพัก 53
79 ภาพชีวิตของศิลปินในบ้านพัก 53
80 การตักบาตรพระในยามเช้าเป็นวัฒนธรรมของคนลาวทั่วประเทศ ภาพ “แรงศรัทธาจากงานบุญ” 54
81 ภาพการแต่งงานในชุดประจำชาติ 55
82 พระแก้วมรกตพระคู่บ้านคู่เมือง ภาพ “พระแก้วมรกต” 59
83 ระเบียงแก้วที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่วัดสีสะเกด 61
84 การเขียนภาพสดที่หอพระแก้ว ภาพ “หอพระแก้ว” 62
85 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 63
86 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด ภาพ “วัดสีสะเกด” 64
87 จากการเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 65
88 การเขียนภาพสดที่พระธาตุหลวง ภาพ “พระธาตุหลวง” 66
89 การเขียนภาพสดที่หลวงพระบาง ภาพ “วัดเชียงทอง” 68
90 จากการเขียนภาพสดที่วัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง 69
91 ตำนานพระธาตุที่เมืองสะหวันนะเขต ภาพ “พระธาตุอิงฮัง” 70
92 พระธาตุอิงฮังเมืองสะหวันนะเขต. 71
93 พระธาตุอิงฮัง 71
94 ภาพการทอดกฐินระหว่างคนไทยกับคนลาวในประเทศไทย 71
95 คนลาวมีอาชีพเก็บใบชาจากลาวทางใต้ 71
96 ภาพเสพเมถุนที่พระธาตุอิงฮัง เมืองสะหวันนะเขต ภาพ “ภาพสลักที่พระธาตุอิงฮัง” 72
97 การเขียนภาพสดที่จำปาสัก เมืองปักเซ 73
98 ศิลปะเขมรเมืองปักเซดินแดนทางใต้ของ สปป.ลาว ภาพ “วัดภู” 74
99 ภาพน้ำตกคอนพะเพ็ง ที่เมืองปักเซ ลาวตอนใต้ 75
100 ภาพน้ำตกคอนพะเพ็ง เมืองปักเซ 75
101 พระมหากษัตริย์ที่รวบรวมคนลาวเป็นปึกแผ่น ภาพ “เจ้าฟ้างุ้ม” 76
102 ความประทับใจในสถานที่ตั้งที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ภาพ “พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช” 77
103 พระธาตุอิงฮัง 78
104 พระธาตุหมากโมวัดวิชุล 78
105 ประตูชัย 78
106 ทำบุญที่วัดสีเมือง

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่ **หน้า**

107 ความสัมพันธ์ช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย/ลาว ภาพ “เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก” 78
108 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 79
109 สัญญาลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนไทย/ลาว ภาพ “เจ้าอนุวงศ์” 80
110 พระธาตุที่วัดสีสะเกด 81
111 สะบายดีปีใหม่ลาว 82
112 ผู้สร้างแนวทางการปกครองในแบบลาวอิสระ ภาพ “เจ้าสุภานุวงศ์” 82
113 พระพุทธรูปที่ถ้ำติ่งริมแม่น้ำโขง เส้นทางไปหลวงพระบาง 83
114 ภาพวัดสีเมืองในรูปแบบใหม่. 84
115 ผู้นำที่ประสานสัมพันธ์แนวคิดมาร์กและเลนินกับการดำเนินชีวิตของคนลาวได้อย่างกลมกลืน ภาพ “ไกสอน พมวิหาน” 84
116 ประตูชัย 1 85
117 ประตูชัย 2 86
118 พระผู้สร้างมิติใหม่ให้แก่คณะสงฆ์ไทย/ลาว ภาพ “พระมหาผ่อง สะมะเลิก” 86
119 ความหลากหลายในกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างบนรากวัฒนธรรมเดียวกัน ภาพ “ลาวลุ่ม/ลาวเทิง/ลาวสูง” 87
120 ผลงานฮูปแต้มวิถีชีวิตของชาวเขาของอาจารย์จากสถาบันวิจิตรศิลป์ในหอศิลป์ของสถาบัน 89
121 ผลงานฮูปแต้มจากอาจารย์สถาบันวิจิตรศิลป์ในหอศิลป์ของสถาบัน 90
122 ประชาชนคนลาวจากการเดินทางไปหลวงพระบาง 90
123 พลังจากธรรมชาติเพื่ออนาคตของคนในชาติ ภาพ “เขื่อนลาว” 90
124 การเขียนภาพสดที่วังเวียงดินแดนแห่งธรรมชาติ 1 91
125 การเขียนภาพสดที่วังเวียงดินแดนแห่งธรรมชาติ 2 92
126 ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติเป็นพลังต่อมวลมนุษย์ ภาพ “นทีสี่พันดอน” 92
127 น้ำตกผาส้วมเมืองปักเซ 93
128 ชาวเขาที่ปักเซ 94
129 ชาวเขาพบระหว่างทางไปหลวงพระบาง 94
130 การแต่งกายของชาวเขาบนดอย 94
131 จากตำนานและเรื่องเล่าจากความงามและความหดหู่ ภาพ “น้ำตกแก่งหลี่ผี” 94
132 วิถีชีวิตสมัยใหม่กับความงามของธรรมชาติ ภาพ “วังเวียง” 95
133 วังเวียง 1 96
134 วังเวียง 2 97
135 วังเวียง 3 97
136 วังเวียง 4 97
137 สัญญาลักษณ์นครหลวงเวียงจันทน์ที่ไม่เคยหลับ ภาพ “ประตูชัย...นครเวียงจันทน์” 97
138 วัฒนธรรมประเพณีในเมืองหลวงพระบางจากอดีตถึงปัจจุบัน ภาพ “ขบวนแห่พระบาง” 98
139 หลวงพระบาง 1 100
140 หลวงพระบาง 2 101

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่ **หน้า**

141 ศิลปินไทยที่วัดเชียงทอง 101
142 ประเพณีที่รวมใจในวิถีชีวิตที่สะท้อนความสุขสงบ ภาพ “สงกรานต์เมืองหลวงพระบาง” 101
143 หลวงพระบาง 3 102
144 เรื่องเล่าจากคำสอนผ่านนิทานพื้นบ้าน ภาพ “นิทาน ท้าวเสียวสะหวาด” 103
145 วัดเชียงทองเมืองหลวงพระบาง 104
146 ปู่เยอ ย่าเยอ ที่หลวงพระบาง 105
147 ภาพชีวิตพบที่ตลาดทางไปหลวงพระบาง 105
148 เมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิต ภาพ “เมืองหลวงพระบาง” 105
149 สังคมของคนรุ่นใหม่กับการสร้างมิติทางสังคม ภาพ “หนังลาว” 106
150 ฮูปแต้มเจ้าหน้าที่หอพระแก้ว. 107
151 การทำบุญในวันพระใหญ่ที่วัดสีบุญเรือง 108
152 ร้านขายของที่ระลึกที่หน้าวัดองตื้อ 108
153 ฮูปแต้มเจ้าหน้าที่หอพระแก้ว 108
154 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านนำไปสู่การแลกเปลี่ยนและพึ่งภา ภาพ “แรงงานลาว” 108
155 นายบุนเลิง เวียนวิลาวง, 2558. 109
156 การปั้นและหล่อพระพุทธรูปที่หอพิพิธภัณฑ์ศิลป์ 117
157 ใบหน้าพระรูปแบบไทยสมัยสุโขทัย 117
158 บรรยากาศในโรงปั้นและหล่อพระพุทธรูป 121
159 อาจารย์สอนปั้นและหล่อพระบุนเลิง เวียนวิลาวงและผู้เขียน 121
160 ดร.ไมสิง จันบุดดี. (2558). 121
161 ดร.ไมสิง จันบุดดีกับผู้เขียน 122
162 ผลงานของนักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์ ในวิชาการแต้มลายลาว 122
163 ลวดลายลาวประดับอยู่ที่ประตูชัย 126
164 นักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติศึกษาในสาขาศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์/ออกละสอน สุขปรธมวัน/ท้าวดอนวะหวัน วันวงษ์/ท้าววัฒนา 126
165 หอพระแก้วในช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างปฏิสังขรณ์ 127
166 หอพระแก้วในช่วงเวลาที่ปฏิสังขรณ์เสร็จสมบูรณ์ 129
167 นายบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์, (2558). 129
168 นายบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์และผู้เขียน 130
169 ผลงานของบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์ ที่วัดสีเมือง 130
170 ศิลปินจาก สปป.ลาว ร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนที่หอศิลป์เมืองเวียงจันทน์ 133
171 นายบุนสะหนอง ศรีหราช, 2558. 133
172 นายบุนสะหนอง ศรีหราชกับผู้เขียน 134
173 เส้นทางไปหลวงพระบาง 134
174 หอไตรวัดอินแปง 138
175 ภาพเขียนศิลปะที่ระลึกที่หอพระแก้ว 138

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่		หน้า
176	สามเณรวัดมีชัย	138
177	เขียนภาพสดที่ประตูชัย	138
178	หนังสือวิธีแต้มลายลาวแบบง่ายๆ และเข้าใจไว บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์	138
179	ผลงานภาพลายลาวเทวดาสามเศียร	139
180	สิมวัดสีสะเกดที่มีรูปแบบศิลปะรัตนโกสินทร์	141
181	ระเบียงแก้วที่วัดสีสะเกด	143
182	หอไตรที่วัดสีสะเกด	143
183	ภาพหอพระแก้วก่อนได้รับการบูรณะที่เวียงจันทน์	143
184	หอพระแก้วอยู่ระหว่างการบูรณะที่มองจากด้านนอกที่เวียงจันทน์	145
185	ภาพลวดลายลาวด้วยการประสานสัมพันธ์ต่อกัน	145
186	ลายกาพพรหมศรที่วัดสีสะเกด	147
187	ลายธรรมชาติที่วัดสีสะเกด	148
188	การผูกลายจากธรรมชาติที่วัดสีสะเกด	148
189	ลวดลายลาวที่ประดับตกแต่งในงานสถาปัตยกรรม	148
190	การผูกลายให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อการประดับตกแต่งในสถานที่ต่างๆ	148
191	ภาพแกะสลักตกแต่งที่บานประตูภายในวัด	150
192	ภาพการแกะสลักด้วยลวดลายลาวที่บานประตู	150
193	มุมมองจากภายในของสถาปัตยกรรมประตูชัย	150
194	มุมมองจากด้านนอกของพระธาตุหลวง	152
195	ประตูทางเข้าวัดพระธาตุหลวงใต้รูปแบบล้านช้าง	152
196	หอไตรวัดอินแปงมีรูปแบบที่โดดเด่น	152
197	พระพุทธรูปศิลปะล้านช้าง พิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว	152
198	พระพุทธรูปศิลปะล้านช้าง	154
199	พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร พิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว	154
200	พระพุทธรูปศิลปะล้านช้างปางมารวิชัย พิพิธภัณฑ์หอพระแก้วเวียงจันทน์	154
201	หอพิพิธภัณฑ์ศิลป์ ซึ่งเป็นโรงหล่อและปั้นพระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้าง	154
202	ประธานพิพิธภัณฑ์ศิลป์ตรวจงานรูปหล่อพระพุทธรูป	156
203	บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑ์ศิลป์	156
204	บุญแสง เทพพงศ์พันธุ์ ศึกษาลายลาวที่วัดสีสะเกด	156
205	ผลงานการศึกษาลายลาวในภาพรามเกียรติ์ที่เป็นรูปแบบใหม่ๆ	158
206	การศึกษาค้นคว้าในกลวิธีการและการปรับเปลี่ยนเนื้อหาภายในภาพจิตรกรรมลาวในรูปแบบใหม่	158
207	หนังสือวิชาแต้มขั้นตอนการเขียนภาพต่างๆ ของบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์	158
208	วัดมีชัย 1	162
209	วัดมีชัย 2	166
210	การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “วัดสีสะเกด”	166

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่ **หน้า**

211 วัดสีสะเกด 167
212 วัดเชียงทองหลวงพระบาง 168
213 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “หอไตรวัดสีสะเกด” 168
214 การเขียนภาพสดที่หอไตรที่วัดสีสะเกด 169
215 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “กาบพรหมศรที่วัดสีสะเกด” 170
216 การเขียนภาพสดที่วัดจันทบุรี เมืองเวียงจันทน์ 171
217 แรงบันดาลใจในสถานที่ทำงาน ภาพ “หน้าบันระเบียงแก้ววัดสีสะเกด” 172
218 ผู้เขียนกับการเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 173
219 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “เสาพาไลที่วัดสีสะเกด” 174
220 จากภาพที่บานประตู ภาพ “ลวดลายลาวที่วัดสีสะเกด” 175
221 ภาพสะเทือนใจจาก ภาพ “พระพุทธรูปที่ระเบียงแก้ววัดสีสะเกด” 176
222 เขียนภาพในห้องพัก ภาพ “พระประธานในสิมวัดสีสะเกด” 177
223 ศาลาลาวที่หอพระแก้ว 178
224 จากการเขียนภาพในห้องพัก ภาพ “ฮูปแต้มในสิมวัดสีสะเกด 179
225 ภาพ “ลวดลายดอกบัวบนมณฑปประตูชัย” 180
226 พระพุทธรูปที่ระเบียงหอพระแก้ว ภาพ “พระพุทธรูปสมัยล้านช้าง 1” 181
227 การเขียนในลักษณะรูปและพื้น ภาพ “มณฑปบนประตูชัย” 182
228 พระพุทธรูปที่หอพระแก้ว ภาพ “พระพุทธรูปปางห้ามญาติที่หอพระแก้ว” 183
229 การเขียนภาพจากห้องพัก ภาพ “สุดสายตาที่ประตูชัย” 184
230 ภาพจากการบันทึกจากภาพถ่าย ภาพ “สุดสายตาที่ประตูชัย 2” 185
231 การเขียนภาพสด ภาพ “หอพระแก้วกับต้นลั่นทม 2” 185
232 ประชาชนมาร่วมงานสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 186
233 ภาพไก่ภายในวัดพระธาตุหลวงใต้ในวันสงกรานต์ 188
234 เขียนภาพในบรรยากาศชุมชน ภาพ “วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 1” 188
235 พระธาตุหลวงใต้ในวันสงกรานต์ 189
236 ภาพไก่ภายในวัดพระธาตุหลวงใต้ 191
237 การเขียนภาพอยู่ภายในวัด ภาพ “วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 2” 191
238 การเขียนภาพในงานวัด ภาพ “วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 3” 192
239 การเข้าร่วมงานวัดใน ภาพ “ซุ้มประดิษฐานพระพุทธเจ้าที่วัดพระธาตุหลวงใต้” 194
240 การเขียนภาพสดภายในวัด ภาพ “หอไตรที่วัดพระธาตุหลวงใต้” 196
241 การสร้างสรรค์ในวันสงกรานต์ 198
242 เขียนภาพที่พระธาตุหลวงใต้ 200
243 การเขียนภาพในวัด ภาพ “ประตูไปสู่พระธาตุหลวง” 200
244 การเขียนภาพช่วงเวลาแดดจัด ภาพ “ประตูชัยกับธรรมชาติ 1” 201
245 ธรรมชาติกับแสงแดด ภาพ “ประตูชัยกับธรรมชาติ 2” 203
246 การเขียนภาพที่ให้รายละเอียด ภาพ “ประตูชัยสัญลักษณ์แห่งเวียงจันทน์” 205

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่		หน้า
247	นายคำสุข แก้วมิ่งเมือง	207
248	ภาพเหตุการณ์สงคราม	215
249	คำสุข แก้วมิ่งเมือง ภายในบ้าน	215
250	ห้องทำงานของคำสุข แก้วมิ่งเมือง	219
251	คำสุข แก้วมิ่งเมือง ภาพ “สงคราม”	219
252	คำสุข แก้วมิ่งเมืองในบ้านพัก	220
253	การจัดวางองค์ประกอบในภาพ “ศิลปวัฒนธรรมลาว”	221
254	คำสุข แก้วมิ่งเมือง สนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้เขียน	222
255	จิตรกรรมบนฝาผนังในวัดองตื้อภาพ “พระเวสสันดรจากเรื่องเล่าของพระมหาผ่อง”	223
256	ฮูปแต้มสร้างสรรค์ภาพ “NUDE”	224
257	จินตนาการจากภาพ “NUDE”	226
258	ภาพที่ยังเขียนไม่เสร็จจากภาพ “NUDE”	226
259	เยี่ยมเยือนบ้านศิลปินคำสุข แก้วมิ่งเมือง	226
260	ผลงานภาพ NUDE ภาพ “หญิงสาวกับดอกกุหลาบ”	226
261	ผลงานสะสมของคำสุข แก้วมิ่งเมือง ภายในบ้านพัก	227
262	ผลงานสะสมจำนวนมากหลายขนาดภายในบ้านของคำสุข แก้วมิ่งเมือง	229
263	ศิลปินจาก สปป.ลาว ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ	229
264	ลวดลายลาวบนบานประตูพระธาตุอิงฮัง...ที่หอพระแก้ว	234
265	การเขียนภาพสดที่วัดอินแปง	235
266	พระอาจารย์คำสุข อริยะธรรมโม เจ้าอาวาสวัดอินแปง	236
267	พระเวียงคำ เทพวงศ์ พระที่วัดอินแปง	238
268	การเขียนภาพสดที่วัดหายโศก	238
269	การเขียนภาพสดด้านหน้าวัดหายโศก	239
270	พระสงฆ์และสามเณรจากวัดหายโศกได้มาทำความสะอาดร่วมกัน	241
271	พระสงฆ์ที่วัดเก้ายอดราชนัดดาราม	241
272	สามเณรบี ดวงภาษี ที่วัดหายโศก	242
273	พระสงฆ์และสามเณรจากวัดหายโศกได้ร่วมกันทำความสะอาดภายในวัด	242
274	การเขียนภาพสดที่วัดมีชัย	242
275	พระอาจารย์สีวิยา สุวรรณวิชัย คณะปกครองสงฆ์วัดมีชัย	243
276	การเขียนภาพสดที่วัดองตื้อ 1	244
277	การเขียนภาพสดที่วัดองตื้อ 2	245
278	การเขียนภาพสดที่วัดมีชัย	247
279	การเขียนภาพสดที่วัดจันธบุรี	247
280	ภาพเขียนพระพุทธเจ้าด้วยสีสันฉูดฉาดเป็นที่ชื่นชอบของเจ้าอาวาสที่วัดสีเมือง	248
281	พระลุนแสงวันนะดำ ที่วัดจันธบุรี	250
282	สามเณรรัศมีสีธนที่วัดพระธาตุหลวงเหนือ	250

สารบัญภาพ (ต่อ)

250

ภาพประกอบที่ **หน้า**

283 การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมหอพระแก้ว 251
284 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 1 252
285 การเขียนภาพสดที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 252
286 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 2 253
287 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 3 255
288 การเขียนภาพสดที่หอพระแก้ว 255
289 สามเณรบุญทอง วงศ์สุวรรณที่วัดสีสะเกด 255
290 การเขียนภาพสดวัดสีเมือง 1 255
291 ฮูปแต้มที่วัดเก้ายอดราชนัดดาราม 256
292 ฮูปแต้มพุทธประวัติที่วัดเก้ายอดราชนัดดาราม 256
293 การเขียนภาพสดภาพพุทธประวัติ ที่วัดสีเมือง 257
294 การเขียนภาพสดที่วัดสีเมือง 2 258
295 การเขียนภาพสดที่วัดสีเมือง 3 260
296 การเขียนภาพสดที่วัดสีเมือง 4 260
297 เจ้าอาวาสวัดสีเมืองพระอาจารย์ลำเงิน สุวันนะสานและผู้เขียน 260
298 เขียนภาพสดพระธาตุหลวงใต้ 1 261
299 เขียนภาพสดพระธาตุหลวงใต้ 2 261
300 การเขียนภาพสดที่ศาลาอเนกประสงค์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 262
301 การเขียนภาพสดพระนอนที่พระธาตุหลวง 263
302 พระอานุรักษ์สีหาราชที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 264
303 การเขียนภาพสดวันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 264
304 การเขียนภาพสดวันสงกรานต์ที่พระธาตุหลวง 264
305 การเขียนภาพสดที่วัดสีบุญเรือง 1 265
306 การเขียนภาพสดที่วัดสีบุญเรือง 2 266
307 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 4 266
308 เขียนภาพที่วัดอินแปง 271
309 ภาพเขียนภาพที่วัดหายโศก 271
310 ประเพณีการตักบาตรพระในยามเช้าเป็นสิ่งที่สืบทอดอยู่ทั่วประเทศ 272
311 รูปปั้นพญานาคที่เชิงบันไดที่หอพระแก้ว 272
312 การเขียนภาพสดที่วัดอินแปง ภาพ สิมอินแปง 273
313 การเขียนภาพสดที่วัดอินแปง 273
314 ภาพ “สิมอินแปง” 274
315 ภาพ “สิมอินแปง” 275
316 ภาพ “สิมอินแปง” 276
317 ภาพ “สิมอินแปง” 277
318 ภาพ “สิมอินแปง”

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่	หน้า
319 การเขียนภาพสดที่วัดหายโศก ภาพ สิมหายโศก	278
320 จากการเขียนภาพสดที่วัดหายโศก	279
321 ภาพ “สิมหายโศก”	279
322 ภาพ “สิมหายโศก”	280
323 ภาพ “สิมหายโศก”	281
324 ภาพ “สิมหายโศก”	282
325 ภาพ “สิมหายโศก”	283
326 การเขียนภาพสดที่วัดมีชัย ภาพ สิมมีชัย	284
327 ภาพเขียนวัดมีชัย	285
328 ภาพ “สิมมีชัย”	285
329 ภาพ “สิมมีชัย”	286
330 ภาพ “สิมมีชัย”	287
331 ภาพ “สิมมีชัย”	288
332 ภาพ “สิมมีชัย”	289
333 การเขียนภาพสดที่วัดองตื้อ ภาพ สิมองตื้อ	290
334 ภาพเขียนที่วัดองตื้อ	291
335 สามเณรกับภาพเขียน	291
336 ภาพ “สิมองตื้อ”	291
337 ภาพ “สิมองตื้อ”	292
338 ภาพ “สิมองตื้อ”	293
339 ภาพ “สิมองตื้อ”	294
340 ภาพ “สิมองตื้อ”	295
341 จากการเขียนภาพสดแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดสีบุญเรือง ภาพ “หิมพานต์” พระเวสสันดรพระราชทานช้างเผือก ชาวเมืองโกรธแค้นให้เนรเทศไปอยู่ยังเขาวงกต	296
342 พระและสามเณรมีความสนใจในพระพุทธประวัติ	297
343 ภาพ “หิมพานต์”	297
344 ภาพ “หิมพานต์”	298
345 ภาพ “หิมพานต์”	299
346 ภาพ “หิมพานต์”	300
347 ภาพ “หิมพานต์”	301
348 การร่างภาพจากภาพต้นแบบ	302
349 การระบายสีจากภาพต้นแบบในผนังของวัดสีบุญเรือง	303
350 แรงบันดาลใจจากภาพต้นแบบ	303
351 ภาพที่เขียนเสร็จอยู่ในขณะนั้น	303
	303

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่	หน้า
352 จากการเขียนภาพสดแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดอินแปง ภาพ “มหาราช” เทพเจ้าจำแลงเป็นพระเวสสันดรและพระนางมัทรีมาอุ้มชูสองกุมารให้เสวยนมด้วยเมตตา	
353 ภาพ “มหาราช”	304
354 ภาพ “มหาราช”	305
355 ภาพ “มหาราช”	306
356 ภาพ “มหาราช”	307
357 ภาพ “มหาราช”	308
358 อุปกรณ์ในการเขียนภาพที่วัดอินแปง	309
359 สามเณรมีส่วนร่วมในการเขียนภาพ	310
360 การร่างภาพและระบายสีที่เป็นไปตามขั้นตอน	310
361 ภาพเขียนที่มีต้นแบบจากผนังวัดอินแปง	310
362 จากการเขียนภาพสดภายในสิมวัดหายโศก ในภาพ “ประสูติ”	310
363 ภาพ “ประสูติ”	311
364 ภาพ “ประสูติ”	312
365 ภาพ “ประสูติ”	313
366 ภาพ “ประสูติ”	314
367 ภาพ “ประสูติ”	315
368 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพ	316
369 การร่างภาพและระบายสีที่วัดหายโศก	317
370 ผลงานที่นำแรงบันดาลใจจากภาพในฝาผนัง	317
371 ขั้นตอนการระบายสีภายในโบสถ์วัดหายโศก	317
372 จากการเขียนภาพสดภายในวิหารของวัดพระธาตุหลวงใต้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังใน ภาพ “ชนะมาร”	317
373 ภาพ “ชนะมาร”	318
374 ภาพ “ชนะมาร”	319
375 ภาพ “ชนะมาร”	320
376 ภาพ “ชนะมาร”	321
377 ภาพ “ชนะมาร”	322
378 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพ	323
379 ภาพเขียนจากภาพต้นแบบจิตรกรรมฝาผนัง	324
380 แรงบันดาลใจภาพฝาผนังวัดพระธาตุหลวงใต้	324
381 ภาพที่เสร็จสมบูรณ์ตามขั้นตอนการระบายสี	324
382 จากการเขียนภาพสดภายในสิมวัดหายโศกในภาพ “ตรัสรู้”	324
383 วัดอินแปง	325
384 วัดพระธาตุหลวงใต้	326

326

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่ **หน้า**

385 วัดสีเมือง 326
386 วัดหายโศก. 326
387 ภาพ “ตรัสรู้” 327
388 ภาพ “ตรัสรู้” 328
389 ภาพ “ตรัสรู้” 329
390 ภาพ “ตรัสรู้” 330
391 ภาพ “ตรัสรู้” 331
392 ผลงานที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วัดหายโศก 332
393 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพด้วยสีอะคริลิค 332
394 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภายในโบสถ์วัดหายโศก 332
395 จากการเขียนภาพสดภายในสิมวัดหายโศกในภาพ “ปรินิพาน” 333
396 ภาพ “ปรินิพาน” 334
397 ภาพ “ปรินิพาน” 335
398 ภาพ “ปรินิพาน” 336
399 ภาพ “ปรินิพาน” 337
400 ภาพ “ปรินิพาน” 338
401 สามเณรได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงาน 339
402 กระบวนการเขียนภาพภายในโบสถ์วัดหายโศก 339
403 การระบายสีที่เป็นไปตามขั้นตอน 339
404 จากภาพแรงบันดาลใจจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดหายโศก 339
405 ภาพแกะสลักที่วัดภูเมืองจำปาสัก 346
406 บ้านเมืองรูปทรงยุโรปจากเมืองสะหวันนะเขต 346
407 การแต่งกายในชุดประจำชาติของผู้หญิงชาวลาวในงานสงกรานต์ 346
408 การแต่งกายของชาวพื้นเมืองในเมืองปักเซลาวตอนใต้ 346
409 ลวดลายลาวที่ประตูหอพระแก้ว 348
410 ภาพแกะสลักที่บานประตูวัดสีสะเกด 348
411 ประเพณีการจัดงานสงกรานต์ที่หลวงพระบาง เมืองมรดกโลก 350
412 นางสังขารที่หลวงพระบางในงานสงกรานต์ 350
413 ประเพณีสงกรานต์เป็นสิ่งที่สามารถรวมใจให้คนลาวเป็นหนึ่งเดียวใน สปป.ลาว 350
414 การแต่งกายในชุดประจำชาติของผู้หญิงลาวในงานสงกรานต์ที่หลวงพระบาง 350
415 อองรี มูโอต์ (Henry Muhot) บุรุษที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในเอเชียใต้ 352
416 การแต่งกายของชาวเขาจากการเขียนภาพสด 352
417 การเขียนภาพสดในภาพของชุดชาวเขา 352
418 จากเพื่อนใกล้ชิดมิตรใกล้บ้านมองตาก็รู้ใจ 352
419 ความอ่อนช้อยของโครงสร้างในสถาปัตยกรรมในรูปแบบล้านช้าง

สารบัญภาพ (ต่อ)

354

ภาพประกอบที่ **หน้า**

420 วัดเชียงทองการเขียนภาพสดศิลปะในรูปแบบหลวงพระบาง 354
421 ลักษณะเฉพาะจากศิลปะในรูปแบบล้านช้างที่วัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง 354
422 วิระวัน บุนสุขไทย ผู้อำนวยการสถาบันศิลปศึกษาในเวียงจันทน์ 354
423 เขียนภาพสดในวันสงกรานต์วัดพระธาตุหลวงใต้ 356
424 นายวันชัย อิงสา นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว 357
425 นายสีจ่อย ยาดวิเสด นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว 357
426 นายคำเพชร แสงสุรี นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว 357
427 นายเวียงธร ทุมมะจัน นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว 357
428 คนลาวที่ไปตั้งรกรากที่สหรัฐอเมริกา 357
429 คนรุ่นใหม่ในเมืองวังเวียง 357
430 “วัดภู 1” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ. 358
431 “วัดภู 2” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ. 359
432 “วัดภู 3” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ. 359
433 “วัดภู 4” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ. 361

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ศิลปะเพื่อนบ้านไทย/ลาว

1.1.1 ความสัมพันธ์ไทย/ลาว

1.1.2 ทัศนะจากนักวิชาการไทย

1.2 ศิลปวัฒนธรรมลาว/คน/ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม

1.2.1 ศิลปกรรมยุคแรกจากภาพเขียนสีสองฝั่งโขง

1.2.2 จิตรกรรมฮูปแต้มฝาผนังในลาว

1.2.3 ศิลปะล้านช้างกับงานประติมากรรม

1.2.4 รูปแบบพระพุทธรูปล้านช้าง

1.2.5 หลังคาคล้อยต่ำกับสิมใน สปป.ลาว

บทสรุป

รายการอ้างอิง

เกริ่นนำ

จากการที่มีอาจารย์จากวิทยาลัยศิลปศึกษาจากนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ได้มาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 4 ท่าน โดยใช้เวลาเรียนอยู่ 4 ปี ซึ่งทำให้ผู้เขียนมีความผูกพันที่นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจในการที่จะไปศึกษาค้นคว้าในด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยผู้เขียนใช้เวลาระหว่างปี พ.ศ. 2556-2561 ด้วยการทำงานวิจัยเป็นจำนวน 3 เรื่อง โดยปัจจุบันนิสิตลาว 4 ท่าน ได้กลับไปทำงานในสถานที่เดิมและได้เป็นกำลังหลักในการบริหารทางการศึกษาได้อย่างเต็มความสามารถ โดยได้มีการประสานสัมพันธ์ทางด้านศิลปะอย่างต่อเนื่องได้ตลอดมา

1.1 ศิลปะเพื่อนบ้านไทย/ลาว

1.1.1 ความสัมพันธ์ไทย/ลาว

จากสถานการณ์โควิด-19 (covid-19) ที่กำลังระบาดอยู่ในสังคมโลกในยุคปัจจุบัน จึงส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนได้เปลี่ยนไปในทุกมิติของสังคม จึงทำให้การสร้างความปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมได้ปรับเปลี่ยนไป กล่าวเฉพาะความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกัน ทั้งจากพรมแดนระหว่างไทยกับลาวก็ได้มีการปิดพรมแดนไปด้วยมาตรการการป้องกันการติดต่อจากภัยร้ายที่เกิดขึ้น จึงสามารถสื่อสารกันได้เพียงโลกของ Social ที่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่สามารถทดแทนต่อกันได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อกันนั้นก็คงดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติดังที่เป็นมา โดยการประสานสัมพันธ์ทางด้านการศึกษาและด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงเป็นการเฝ้ารอให้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้คืนสู่ปกติที่จะนำไปสู่การประสานสัมพันธ์ดังที่เป็นมาได้ต่อไป

ประเทศลาวปกครองด้วยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลลาว แต่ก็เป็นการปกครองในแบบยืดหยุ่นถึงแม้สังคมของลาวจะใช้แนวคิดมาร์กซิสม์ ในการปกครอง แต่ก็เป็นมาร์กซิสม์ในแบบฉบับของลาว เพราะถึงอย่างไร ลาวก็ให้ความสำคัญทางพุทธศาสนาในแนวทางเถรวาท ซึ่งก็เป็นแนวทางเดียวกับไทย กัมพูชา และพม่า และจากประวัติศาสตร์ในอดีต ลาวกับไทยก็เป็นชาติพันธุ์เดียวกัน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากอุปนิสัยและวิถีชีวิตนั้น จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่เราจะแตกต่างกันด้วยโครงสร้างของการปกครองก็ตาม

ลาวยังมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีศักยภาพสำคัญคือในด้านการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำจำหน่ายให้แก่ชาติเพื่อนบ้านโดยเฉพาะไทย นอกเหนือไปจากทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทอง ทองแดง และที่ดินทำการเกษตรอีกกว้างขวาง นับแต่เปิดประเทศเศรษฐกิจลาวผูกพันอยู่กับไทยอย่างมากทำให้ในช่วงวิกฤต “ต้มยำกุ้ง” เศรษฐกิจของลาวก็ได้รับผลกระทบสำคัญตามไปด้วย ปัจจุบันจีนซึ่งเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ในลาวมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศนี้ (มติชน : 2555)

จากความสัมพันธ์ของไทยและลาว กล่าวเฉพาะทางด้านการศึกษาและวัฒนธรรมนั้น ได้มีมาอย่างยาวนาน ทั้งจากสถานศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดพรมแดน หรือที่ห่างไกลจากจุดศูนย์กลางก็ตาม เพราะถึงอย่างไรอิทธิพลของการขับเคลื่อนของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงนั้นย่อมมีพลวัตรการขับเคลื่อนอยู่ในทุกมิติ ถึงแม้หน่วยงานสถาบันการศึกษาที่อยู่ในเมืองหลวง อาทิ กรุงเทพฯ ก็ตาม ต่างก็มีความสัมพันธ์กับสังคม ชุมชนที่อยู่ตลอดแนวทางของแม่น้ำโขงด้วยความสัมพันธ์ในทางวิชาการ ความสัมพันธ์ในระดับชาวบ้าน หรือความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลก็ตาม เพราะถึงอย่างไรประเทศลาวก็มีพรมแดนที่ใกล้ชิดและความผูกพันตามชาติพันธ์อยู่ด้วยเช่นกัน

ความสัมพันธ์ของ 2 ประเทศ ได้ก้าวไปสู่ความสัมพันธ์ในทุกมิติของสังคมและชุมชนที่สามารถส่งผ่านได้จากการค้า การลงทุน เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาประสาน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ด้วยการใช้ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เพื่อตระหนักในคุณค่าของความเหมือนและความต่าง ที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพในคุณค่าซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างมิตรภาพอันมั่นคง และถาวรสืบไป โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ซึ่งลาวสามารถนำเงินรายได้เข้าสู่ประเทศได้อีกทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากพลังงานไฟฟ้าตามที่เป็นอยู่

จากความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรมที่สามารถส่งผ่านด้วยรูปแบบของศิลปะจากศิลปินลาวและผลงานภาพเขียนที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ในความเป็นตัวตนของคนลาวในภาพตัวแทนของคน จากบริบทต่างๆ พร้อมด้วยภาพธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ และความร่ำรวยในทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาเกื้อกูลต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้าอยู่ในปัจจุบัน พร้อมด้วยความงดงามในด้านวัฒนธรรมที่เป็น

ภาพประกอบที่ 1 สิมแบบหลวงพระบางที่วัดเชียงทอง ที่มีความเด่นชัดในด้านความอ่อนช้อย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 2 วัดเชียงทองที่มีลักษณะเด่นของหลังคาที่แสดงความโค้งเว้าในแบบสิมแบบหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมล้านช้าง และอื่นๆ สามารถสัมผัสด้วยสายตา อีกทั้งความงดงามที่เป็นจิตวิญญาณซ้อนอยู่ในความเป็นลาว ที่เรา 2 ประเทศ ต่างได้เรียนรู้ในความเหมือนและความต่างที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีต่อกันได้สืบสานสัมพันธ์ตามเชื้อชาติพันธุ์ที่มีความใกล้เคียงที่จะให้มีความยั่งยืนมั่นคงในทุกๆ มิติได้ต่อไป โดยธีรภาพ โลหิตกุล ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

1.1.2 ทัศนะจากนักวิชาการไทย

“ผมเห็นว่า เงื่อนไขของประเทศเพิ่งฟื้นสงคราม ทำให้เขาได้มีโอกาสเรียนรู้ประเทศไทยมากกว่าที่คนไทยจะเรียนรู้เขา เขาเรียนรู้เราผ่านเพลง ข่าว ละคร สื่อสิ่งพิมพ์ เพราะเขาขาดยกตัวอย่างมัคคุเทศก์ชาวพม่ารู้เรื่องการเมืองไทยอย่างดี การแบ่งสีเสื้อ เพราะเขาติดตามข่าว เรียนรู้นิสัยใจคอคนไทยจากละคร หนัง แต่เราไม่ค่อยรู้จักเขา เราไม่รู้เขานึก คิดอย่างไร ชอบอะไร มีฐานจากอะไร ที่เป็นอย่างนี้ ผมมองว่า เพราะ 1. การที่เราไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้น 2. เราไม่เคยผ่านสงคราม ทำให้เรามองเขาแบบข้ามผ่านไป ไปให้ความสนใจญี่ปุ่น ยุโรป อเมริกา ซึ่งหารู้ไหมว่าประเทศเพื่อนบ้านมีทรัพยากรธรรมชาติ ความงดงาม ประเพณีงดงามมากมาย ซึ่งกว่าเราจะรู้ก็ช้าแล้ว เพราะคนอื่นเขาตื่นตัวและเห็นศักยภาพก่อนหน้านี้แล้ว เพราะฉะนั้นถ้ายังปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป ประเทศไทยจะลำบากเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน” (ธีรภาพ โลหิตกุล. 2556)

โดยธีระนุช เปี่ยม ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“ลาวเป็นประเทศเล็กที่มีพลเมืองเพียง 6.5 ล้านคน และยังมีฐานะเป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดของสหประชาชาติเช่นเดียวกับเมียนมาร์ ลาวเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนพร้อมกับเมียนมาร์ใน ค.ศ.1997 แต่การมีบทบาทในอาเซียนโดยเฉพาะการทำหน้าที่ “Chair” ของอาเซียน ใน ค.ศ.2004-2005 ก็ทำให้ลาวได้รับการยอมรับทั้งในด้านบทบาทและความสามารถในฐานะสมาชิกอย่างเต็มภาคภูมิใน ค.ศ.2013 ลาวก็จะเป็นประธานจัดประชุมเอเชีย-ยุโรป หรือ ASEM ด้วยอุดมการณ์พรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่ผูกขาดอำนาจปกครองลาวอยู่ในปัจจุบันได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสหภาพโซเวียตและเวียดนาม ในช่วงครึ่งหลังทศวรรษ 1980 เมื่อ 2 ประเทศนี้เริ่มหันมาใช้แนวทางปฏิรูปลาวก็เปลี่ยนแนวทางสังคมนิยมของตนมาเป็น “นโยบายจินตนาการใหม่” (new thinking policy) แนวนโยบายนี้ต่อมาเปลี่ยนมาเป็นนโยบายปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ (renovation policy) ในแนวทางเดียวกับนโยบาย “โด่ยเม้ย" (Doi Moi) ของเวียดนาม” (ธีระนุช เปี่ยม : 2555)

โดยพระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้กล่าวกันว่ามีชาวลาวหลบหนีออกนอกประเทศราว 500,000 คน นับเป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ลาวที่ตั้งประเทศมา รัฐบาลเปลี่ยนเงินกะทันหันผู้มาแลกไม่ทัน เงินเก่ากลายเป็นเศษกระดาษไปทันที ทรัพย์สมบัติต่างๆ ถูกยึดเป็นของรัฐ แล้วแบ่งให้ประชาชนตามอัตรากินอัตราใช้สร้างความลำบากแก่ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง สถานการณ์เป็นมาจนถึงรัฐบาลประกาศนโยบาย “จินตนาการใหม่” รัฐบาลผ่อนผันกฎที่เข้มงวดลง การไปมาหาสู่ระหว่าง ประชาชนในท้องถิ่นเกิดขึ้น นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับการอนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศ รัฐอนุญาตให้เอกชนสามารถทำธุรกิจเล็กๆ ได้ สถานการณ์ในลาวจึงดีขึ้นตามลำดับ” (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ : 2546)

ภาพประกอบที่ 3 หอพระแก้วในรูปแบบสิมแบบเวียงจันทน์ที่ก่อนได้รับการบูรณะมาในครั้งล่าสุด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557)

ภาพประกอบที่ 4 สถาปัตยกรรมที่อยู่โดยรอบของวัดเชียงทองที่เมืองหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 5 อนุสาวรีย์เจ้าฟ้างุ้มที่เวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 6 อนุสาวรีย์เจ้าอนุวงษ์ที่เวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 7 อนุสาวรีย์เจ้าสุภานุวงศ์ที่เมืองหลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

1.2 ศิลปวัฒนธรรมลาว/คน/ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม

1.2.1 ศิลปกรรมยุคแรกจากภาพเขียนสีที่สองฝั่งโขง

จากศิลปะถ้ำและภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ได้พบอยู่ในเทือกเขาที่เป็นร่องรอยของพิธีกรรมสมัยดึกดำบรรพ์ที่เป็นหลักฐานทางโบราณคดีของชุมชนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่แพร่กระจายอยู่ตามเทือกเขาต่างๆ ของลาวและภาคอีสานของไทย

จากร่องรอยภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์บนผนังถ้ำที่เป็นลายเส้น เรขาคณิตวาดด้วยสีแดงพบที่ถ้ำติ่ง เป็นพื้นที่อยู่ติดกับแม่น้ำโขงทางไปหลวงพระบาง ซึ่งจะต้องใช้การเดินทางด้วยทางเรือเท่านั้น ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อมาถึงจังหวัดเลยในประเทศไทยก็พบแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์อยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะที่ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม เป็นภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นภาพเขียนที่มีเรื่องราวอยู่บนชะง่อนผาที่เลาะเลียบไปตามฝั่งแม่น้ำโขงที่ยังคงสภาพที่ดีอยู่ แต่เนื่องจากบริเวณที่พบภาพเขียนนั้น เป็นชะง่อนผาที่หลบอยู่ภายใน จึงรอดพ้นจากภัยธรรมชาติ ทำให้ภาพเขียนนี้ยังคงดำรงอยู่มาจนถึงยุคปัจจุบัน ภาพที่เขียนนั้นเป็นภาพรูปสัตว์ เช่น เต่า ปลา ช้าง วัว และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการหาปลา ซึ่งเป็นวิถีของชุมชนที่อยู่ติดกับแม่น้ำ ซึ่งเชื่อว่าภาพเขียนนี้เกิดขึ้นจากเหตุผลทางพิธีกรรมการร้องขอโชคลาภ ความอุดมสมบูรณ์ และเพื่อการดำรงอยู่ของชุมชนที่จะต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตได้ต่อไป

1.2.2 จิตรกรรมฮูปแต้มฝาผนังในลาว

จากการเปลี่ยนแปลงในการปกครองที่มีการโยกย้ายจากความขัดแย้งในศูนย์กลางปกครองหลายครั้ง จึงส่งผลต่องานจิตรกรรมหรือฮูปแต้มที่คนลาวได้สร้างเพื่อประดับในศาสนสถาน เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ของพุทธาวาส ในวัฒนธรรมล้านช้าง ซึ่งเป็นหลักฐานที่พบได้น้อยมาก จากด้วยภัยจากธรรมชาติและการได้รับอุปถัมภ์จากกษัตริย์ของล้านช้างอยู่ในสถานะที่ไม่มั่นคง จากความขัดแย้งที่เป็นอยู่ในทางประวัติศาสตร์

โดยเฉพาะกรณีสงครามระหว่างสำนักล้านช้างกับกรุงเทพฯ ที่ทำให้นครหลวงเวียงจันทน์ถูกทำลายไปกับเหตุการณ์ในสงครามจนมาถึงในสมัยของรัชกาลที่ 3 ไทยก็ได้ทำสงครามกับทางลาวอีกครั้งและได้เผาทำลายบ้านเมืองไปอย่างหมดสิ้น ซึ่งเหลือไว้เพียงวัดสีสะเกด ที่เป็นวัดที่ใช้ศิลปะในแบบรัตนโกสินทร์ จากความหลงใหลในความงดงามของเจ้าอนุวงศ์ โดยได้นำมาสร้างวัดสีสะเกด จึงทำให้ภาพจิตรกรรมบนฝาผนังมีการจัดวางองค์ประกอบเรื่องราวประเพณี จึงมีความเชื่อกันว่าอาจจะนำช่างชาวล้านช้างอาจเคยเดินทางมาศึกษาหาความรู้รูปแบบจิตรกรรมไทยที่กรุงเทพฯ แล้วจึงจดจำนำรูปแบบวิธีการไปเผยแพร่ที่เวียงจันทน์ เพราะภาพจิตรกรรมภายในโบสถ์ของวัดสีสะเกดจะแตกต่างจากวัดอื่นๆ อยู่โดยทั่วไป

จากการจัดวางโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมภายในวัดสีสะเกด ที่มีรูปแบบที่ประกอบด้วยการจัดวางในรูปทรงของโบสถ์อยู่ตรงกลางของพื้นที่โดยจัดพื้นที่ว่างให้อยู่โดยรอบโดยมีระเบียงแก้วโอบล้อมอยู่ด้านนอก พร้อมกับการประดิษฐ์ฐานขององค์พระพุทธรูป ซึ่งเหมือนกับวัดในกรุงเทพฯ เช่น วัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) แต่พระพุทธรูปที่นำมาประดิษฐ์ฐานนั้น จะเป็นพระพุทธรูปในแบบล้านช้าง ภายในโบสถ์จะเป็นภาพจิตรกรรมในลักษณะไทย โดยเฉพาะการวาดจากมุมมองด้านเดียวและจะใช้เส้นสินเทาในการแบ่งแยกภาพ ภายในภาพจะประกอบไปด้วยปราสาทราชวัง ตัวพระตัวนาง รวมทั้งการใช้สีที่มีภาพลักษณ์ในลักษณะจิตรกรรมไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในยุคปัจจุบันก็อยู่ในสภาพทรุดโทรมไปตามกาลเวลา โดยผู้เขียนได้มีโอกาสได้ไปเยี่ยมชมเมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งทางวัดไม่อนุญาตให้ถ่ายรูปภายในโบสถ์ด้วยเหตุผลที่จะทำให้เครื่องมือทางเทคโนโลยีจะส่งผลทำให้ภาพเสียหายได้ แต่ในขณะที่ผู้เขียนได้ยืนชมภาพอยู่นั้น เป็นช่วงเวลาที่ทางวัดได้ให้ช่างเขียนคนหนึ่งมาทำการซ่อมแซม แต่เท่าที่สังเกตผู้เขียนมีความรู้สึกว่าเขากำลังเขียนภาพในรูปลักษณ์ใหม่ที่ไม่ใช่รูปแบบเดิม

ภาพประกอบที่ 8 ภาพจิตรกรรมฝาผนังในรูปแบบศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ ที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 9 ภาพเทวดาในผนังวัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 10 ภาพจิตรกรรมที่ชำรุดทรุดโทรมไปตามเวลาที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ผู้เขียนจึงได้พูดคุยกับเขา จึงรู้ว่าเขาเป็นช่างชาวเวียดนาม ภาพจิตรกรรมภายในโบสถ์วัดสีสะเกด คงจะได้มีการอนุรักษ์และพัฒนาไปตามแนวทางของช่างสายเลือดล้านช้างได้ต่อไป

1.2.3 ศิลปะล้านช้างกับงานประติมากรรม

จากความปรับเปลี่ยนและความสับสนของเหตุการณ์บ้านเมือง จึงทำให้ผลงานศิลปะได้ถูกทำลายชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา แต่มีเพียงประติมากรรมที่ทำด้วยวัสดุถาวรที่แสดงเอกลักษณ์ทางงานช่างที่เต็มไปด้วยรูปแบบประเพณี เพราะพระพุทธรูปส่วนใหญ่จะสร้างโดยกษัตริย์หรือบุคคลชั้นสูง จึงทำให้ผลงานมีลักษณะของช่างหลวงผสมผสานอยู่ด้วยการใช้วัสดุที่นิยมในการสร้างพระพุทธรูปของช่างลาวก็จะเป็นโลหะสำริดที่สามารถคงสภาพและมีรายละเอียดในด้านพุทธศิลป์ในแบบฉบับของศิลปะแบบล้านช้างที่สามารถครองใจคนลาวได้ตลอดมา

<u>ประติมากรรมพระบาง</u>

องค์พระพุทธรูปที่สามารถสร้างความรู้สึกร่วมต่อสังคมคนลาว มาตลอดศตวรรษที่ให้ความหมายในเชิงจิตวิญญาณก็คงได้แก่พระบาง ที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาในล้านช้างที่เป็นตำนานว่าได้มาจากเมืองอินทปัตต์นคร ซึ่งคาดกันว่าน่าจะเป็นเมืองพระนครหลวงของกัมพูชา ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 โดยที่พระยาฟ้างุ้มและพระมหาเถรปาสมันต์อัญเชิญขึ้นมาตามลำน้ำโขงจนถึงเวียงคำ แต่ประชาชนชาวเมืองเชียงดงและเชียงทองยังไม่ยอมรับในพุทธศาสนา จนพระยาวิชุนราชอัญเชิญขึ้นไปได้ เมื่ออีกราว 100 ปี ต่อมา จึงทำให้นามของเมืองได้ชื่อว่า “หลวงพระบาง” ในระยะเวลาต่อมา

1.2.4 รูปแบบพระพุทธรูปล้านช้าง

จากภัยสงครามทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากศึกหลายด้านทั้ง จากพม่า อยุธยา และญวน จากรัชกาลของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชจนถึงก่อนรัชกาลของพระยาสุริยวงศาธรรมิกราช เป็นช่วงเวลาที่สถานภาพของลาวขาดความมั่นคงทางการเมือง การปกครอง ความแก่งแย่งของบรรดาขุนนาง แบ่งแยกกันขาดความสามัคคีจนมาถึงช่วงเวลาที่พระยาสุริยวงศาธรรมิกราชขึ้นครองราชย์ปี พ.ศ. 2181-2238 พระองค์ต้องทำสงครามอย่างหนัก จึงถึงได้ผ่านเหตุการณ์จนนำไปสู่การสร้างบ้านเมืองได้สงบสุข

จากการบันทึกของนายเกอริต ฟาน วูสทอฟ (Gerri Van Wusthoff) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เข้าเฝ้าพระยาสุริยวงศาธรรมิกราช โดยได้บันทึกถึงเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นที่บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านศาสนาและการทำนุบำรุงวัดวาอาราม โดยพระองค์ท่านครองราชย์ยาวนานที่สุดของลาว ที่ทำให้ศิลปวัฒนธรรม มีความโดดเด่นโดยเฉพาะการสร้างพระพุทธรูป

ช่วงเวลาของรัชกาลพระยาสุริยวงศาธรรมิกราชจนถึงรัชสมัยของ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 2 ที่มีการสร้างพระพุทธรูปอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัยที่เป็นปางที่มีความนิยมมากที่สุดทั้งจากไทยและลาว พระพุทธรูปยืนปางเปิดโลก พระพุทธรูปปางห้ามสมุทร ซึ่งหลักฐานที่แสดงถึงช่วงเวลาในการสร้างนั้น ได้ถูกระบุอยู่บนฐานของพระพุทธรูปที่ตรงกับ 2 รัชกาล สำหรับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นพบได้น้อยมาก ทั้งนี้ คงขึ้นอยู่กับวัสดุในการใช้โดยได้เปลี่ยนมาใช้วิธีการจารึกลงบนแผ่นศิลาหรือในลานผ้ากระดาษสาอื่นๆ มาแทน

การสร้างพุทธรูปในยุคนี้ ถือว่าเป็นยุคที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนการแสดงออกทางศิลปะของช่างลาวที่ได้สร้างผลงานที่มีรูปแบบเฉพาะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนคนล้านช้างด้วยการออกแบบรูปลักษณ์ที่เป็นความงดงามในแบบแผนของตนเองที่สามารถส่งผ่านมาถึงยุคสังคมลาวในปัจจุบันที่ทางราชการได้ยึดรูปแบบไว้เป็นแบบอย่างให้แก่คนรุ่นหลัง ทั้งจากที่เป็นช่างปั้นหรือประชาชนทั่วไปต่างมีความรู้สึกร่วมกับการรับรู้ในความงามในแบบล้านช้าง โดยกล่าวได้ว่าเป็น “พระพุทธรูปล้านช้างอย่างแท้จริง”

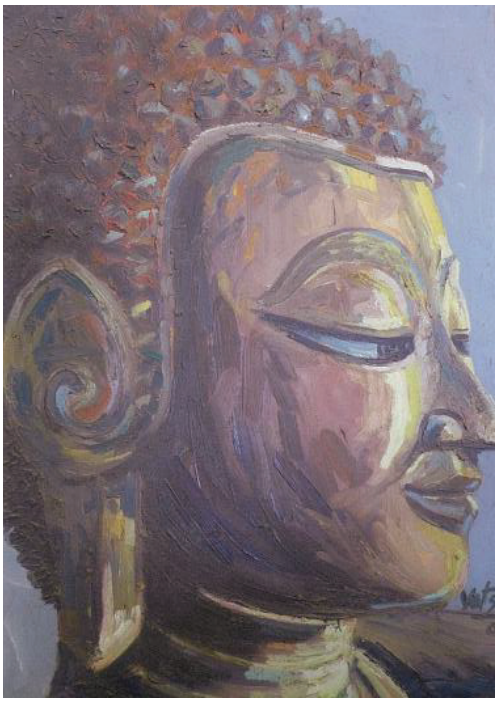

ภาพประกอบที่ 11 ใบหน้าพระรูปแบบล้านช้าง พบที่ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560)

ภาพประกอบที่ 12 ภาพจิตรกรรมใบหน้าพระจัดวางขายที่ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560)

ภาพประกอบที่ 13 ภาพจิตรกรรมการรวบรวมสถานที่สำคัญในลาวมาจัดวางองค์ประกอบใหม่จากศิลปินนิรนาม จัดวางขายที่ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560)

ภาพประกอบที่ 14 พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้าง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557)

ภาพประกอบที่ 15 ลวดลายดอกบัวด้วยปูนปั้นประดับตกแต่งที่ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557)

ภาพประกอบที่ 16 พิพิธภัณฑ์หอพระแก้วจัดวางองค์พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้างอยู่โดยรอบ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558)

โดยมีลักษณะเด่นกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

- พระพักตร์ป้อม
- พระนลาฏกว้าง
- พระหนุเสี้ยมเล็กน้อย
- มีกรอบพระพักตร์ (ไรพระศก) เป็นเส้นเล็กๆ
- ขมวดพระเกศาเป็นเม็ดเล็ก
- พระรัศมีเป็นเปลวใหญ่
- พระขนงโก่ง
- พระเนตรเปิดมองตรง
- พระนาสิกใหญ่
- แย้มพระโอษฐ์
- มีร่องเหนือพระโอษฐ์
- พระกรรณใหญ่
- พระวรกายค่อนข้างอวบอ้วน
- พระอุระแบน
- สังฆาฏิเป็นแผ่นใหญ่
- นิ้วพระหัตถ์ใหญ่

ภาพประกอบที่ 17 ฮูปแต้มพระพุทธรูปสมัยล้านช้างที่หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558)

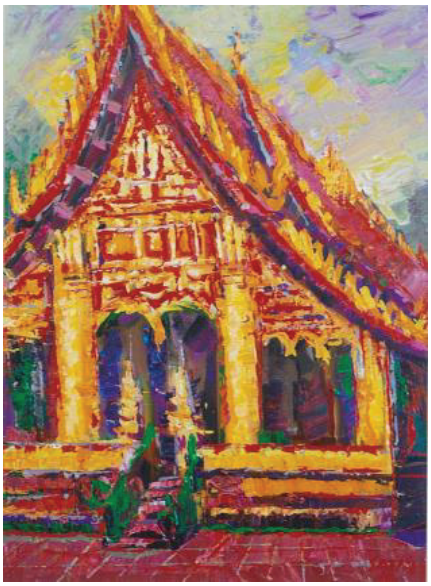

ภาพประกอบที่ 18 วัดจันธบุรี สิมแบบเวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

1.2.5 หลังคาคล้อยต่ำกับสิมใน สปป.ลาว

ในภาษาลาวคำว่า “สิม” เป็นคำไท-ลาว มาจากรากเดิมว่า “สีมา”หรือ “พุทธสีมา” หมายถึงบริเวณพื้นที่การกระทำสังฆกรรมของพระภิกษุภายในวัดตรงกับภาษาไทยหมายถึง “อุโบสถ” “โบสถ์” หรือ “วิหาร” ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนา

สิมใน สปป.ลาว มีรูปแบบที่สำคัญอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1. สิมแบบหลวงพระบาง ถือว่าเป็นการดำรงอยู่ของรูปแบบหลวงพระบางที่เด่นชัดและงดงามอย่างที่สุดจากโครงสร้างของการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกในด้านความอ่อนช้อย โดยเฉพาะหลังคาของสิมนั้นจะเป็นโครงสร้างที่ลาดต่ำ โดยเฉพาะในช่วงกลางของหลังคานั้น จะเป็นไปในลักษณะโค้งเว้าเพื่อให้หลังคาของสิม มีความอ่อนช้อย ซึ่งเป็นความสามารถของช่างในการให้ความสำคัญกับรายละเอียดทำให้สิมในรูปแบบของหลวงพระบางได้รับการกล่าวขวัญในความงดงามที่อยู่บนฐานของความเรียบง่ายและมีขนาดที่ไม่ใหญ่โตมากนัก จึงเปรียบเสมือนเป็นเพชรเม็ดงามแห่งเมืองหลวงพระบาง

2. สิมแบบเชียงขวาง เป็นศิลปะของกลุ่มชาวพวนจากช่วงเวลาที่แขวงเชียงขวางถูกภัยสงครามจึงทำให้โบราณสถานที่ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ในยุคปัจจุบันรูปแบบสิมเชียงขวาง แทบจะไม่ปรากฏให้เห็น ทั้งจากภัยสงครามจากอดีต โดยลักษณะเด่นของหลังคาของสิมแบบเชียงขวางนั้น ในช่วงตรงกลางของหลังคาจะมีเทิบซ้อนอยู่ในชั้นบนของหลังคาโบสถ์อีกชั้นหนึ่ง แต่จะมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ปัจจุบันช่างลาวได้นำรูปแบบสิมเชียงขวางมาสร้างไว้ที่วัดคีลี ที่อยู่ในเมืองหลวงพระบาง ที่ลักษณะเฉพาะคือเทิบซ้อนที่เป็นหลังคาซ้อนอยู่เพียงชั้นเดียว

3. สิมแบบเวียงจันทน์ จากการที่นครหลวงเวียงจันทน์เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านช้างมายาวนานกว่า 300 ปี จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมจากการผ่านศึกสงครามจากที่เป็นมา

ในแบบแรกนั้น ก็ยังได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรมในรูปแบบหลวงพระบาง คือ การให้ความสำคัญกับหลังคาอ่อนโค้ง ซึ่งเป็นเสน่ห์ของช่างชาวลาวที่ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ที่สามารถส่งผลต่อการรับรู้ทางด้านการได้เห็นถึงความอ่อนช้อยเรียบง่ายแต่ทรงพลังและมีความสง่างามได้อย่างอมตะ มาถึงยุคปัจจุบัน แต่ในขณะเดียวกันรูปแบบในทางสถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมของอยุธยาเข้ามาด้วย ได้แก่ การก่อผนังทึบ ก่อเสาเหลี่ยมหรือ แปดเหลี่ยม แต่ได้มีการสันนิษฐานว่าคงจะถูกทำลายไปเมื่อมีสงครามกับสยาม แต่ในขณะเดียวกันก็ยังเชื่ออีกว่าอาจจะมีบางวัดที่ยังคงหลงเหลือร่องรอยและรูปแบบอยู่บ้าง จึงได้มีการบูรณะให้สมบูรณ์ได้ยิ่งขึ้น ได้แก่ สิมวัดองค์ตื้อที่นครหลวงเวียงจันทน์ในยุคปัจจุบันที่สิมวัดองค์ตื้ออยู่ในรูปแบบที่คล้ายสิมวัดเชียงทอง เพียงแต่ว่ามีการก่ออิฐในฐานสูงขึ้นและหลังคาของสิม ไม่โครงลาดต่ำเหมือนกับสิมเชียงทองที่เมืองหลวงพระบาง ภายในสิมประดิษฐานพระพุทธรูปพระเจ้าองค์ตื้อ ที่มีความงดงามในรูปแบบล้านช้างที่เป็นองค์พระคู่บ้านคู่เมืองของนครหลวงเวียงจันทน์

ภาพประกอบที่ 19 สิมในรูปแบบศิลปะรัตนโกสินทร์ ปรากฏอยู่ในวัดสีสะเกด นครหลวงเวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558)

ภาพประกอบที่ 20 รูปแบบสิมที่ได้รับอิทธิพลจากสิมหลวงพระบางที่วัดจันทบุรี. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 21 รูปแบบสิมวัดองตื้อที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิมหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 22 สิมสีเมืองเป็นลักษณะผสมผสานในรูปแบบต่างๆ ที่เวียงจันทน์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

พระเจ้าองค์ตื้อเป็นพระพุทธรูปที่เป็นรูปแบบล้านนา ที่สามารถสะท้อนรูปลักษณ์ที่แสดงความโดดเด่นและชัดเจนในภาพลักษณ์ที่ปรากฏจนเป็นแบบอย่างที่ทางรัฐบาลได้นำมาเป็นต้นแบบในการ สร้างองค์พระเพื่อเผยแพร่อยู่ในสังคมยุคปัจจุบัน ที่เป็นการหล่อด้วยสำริดเป็นขนาดใหญ่ ประดิษฐานอยู่ในสิมองค์ตื้อ มีความศักดิ์สิทธิ์ด้วยรูปแบบและประวัติศาสตร์การสร้างที่ประชาชนคนลาวและผู้มาเคารพกราบไหว้ด้วยความศรัทธาที่นำไปสู่การขอพร โดยเฉพาะการขอพรด้านหน้าที่การงาน จนมีความเชื่อที่ว่าถ้ามาเมืองเวียงจันทน์ต้องมากราบ “พระเจ้าองค์ตื้อ” ถ้าฉะนั้นแล้วเหมือนยังมาไม่ถึง สปป.ลาว

ในแบบที่สองนั้น จะเป็นรูปแบบของสิมที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอยุธยาตอนปลายรัตนโกสินทร์ของไทย จากเหตุการณ์ที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชต้องตีเมืองเวียงจันทน์ได้และได้อัญเชิญพระแก้วมรกตพร้อมด้วยเชื้อพระวงศ์ของราชสำนักเวียงจันทน์ จึงทำให้ศิลปวัฒนธรรมของกรุงเทพฯ จึงเข้าไปแพร่หลายในอาณาจักรล้านช้าง โดยเฉพาะกลุ่มคนชั้นสูงในเมืองเวียงจันทน์และเมืองหลวงพระบาง จึงส่งผลให้รูปแบบในการสร้างวัด จึงมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอิทธิพลศิลปะรัตนโกสินทร์ ทำให้รูปลักษณ์จากโครงสร้างการประดับตกแต่งสิมได้เปลี่ยนแปลงไป จากรูปทรงที่ลาดต่ำและอ่อนช้อยก็แปรเปลี่ยนไปในลักษณะรูปทรงสูงโปร่ง

4. สิมแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการนำรูปแบบของสิมในลักษณะต่างๆ มาผสมผสานอยู่ด้วยกันได้อย่างมีเอกภาพ ทั้งจากการแสดงความอ่อนช้อยของชั้นหลังคาแบบหลวงพระบางหรือในแบบเทิบซ้อนแบบเชียงขวางในลักษณะหลังคาเอนลาดสี่ด้านและผสมผสานในรูปแบบไทลื้อ จึงเป็นการรวบรวมงานช่างในรูปแบบต่างๆ ให้อยู่ภายในสถานที่เดียวกัน จากสกุลช่างกลุ่มชนสองฝั่งโขงมาประสานสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเหมาะสม

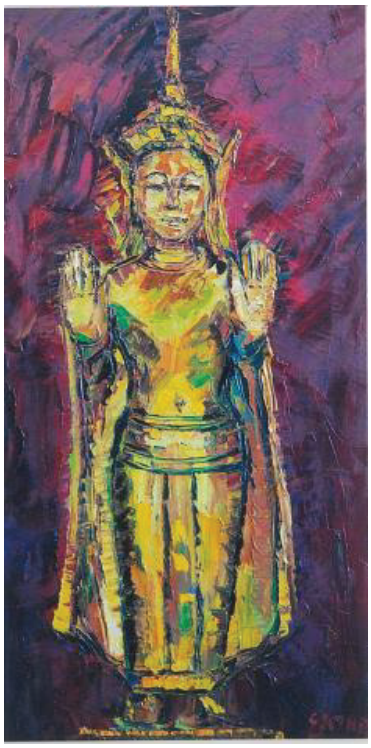

ภาพประกอบที่ 23 พระบางพุทธลาวรรณ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557)

ภาพประกอบที่ 24 หอพระแก้ว สีสันในแสงเงา. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 25 รูปทรงพระองค์ตื้อที่เป็นต้นแบบของศิลปะล้านช้าง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 26 ประตูทางเข้าวัดองตื้อ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 27 ระเบียงแก้วโดยมีองค์พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่โดยรอบที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 28 วัดอินแปง สิมแบบเวียงจันทน์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 29 วัดสีบุญเรือง สิมแบบ
เวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

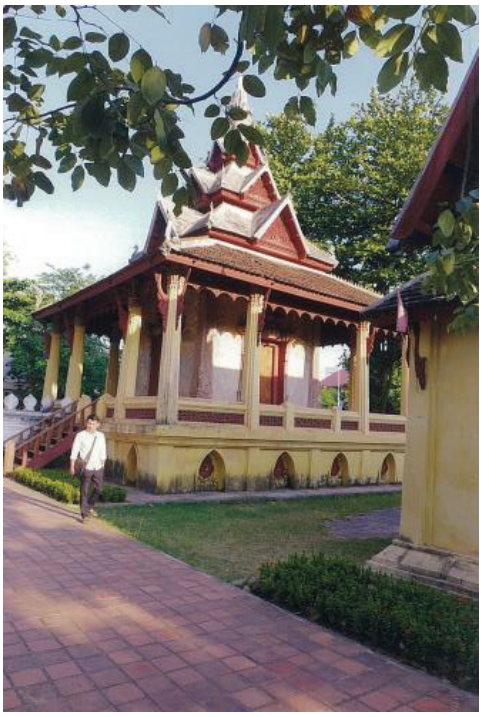

ภาพประกอบที่ 30 หอไตรวัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 31 ประตูทางเข้าวัดพระธาตุหลวงใต้.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 32 พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในระเบียง
แก้ววัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558)

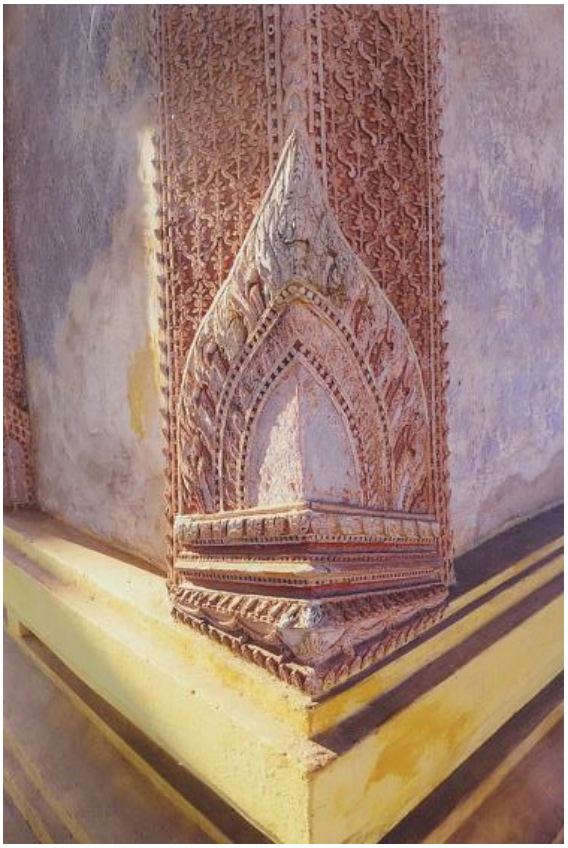

ภาพประกอบที่ 33 ลวดลายลาวประดับตกแต่งอยู่
ที่ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558)

ภาพประกอบที่ 34 การแกะสลักไม้ลวดลาย
ธรรมชาติในลาว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.
(2558)

บทสรุป

จากความสัมพันธ์ในด้านศิลปวัฒนธรรม จึงทำให้คนลาวและคนไทยมีความผูกพันด้วยเนื่องจากการที่เราทั้งสองประเทศมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันบนรากฐานของการมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการเชื่อมต่อ โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมีแม่น้ำโขงเป็นตัวเชื่อมระหว่างความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ซึ่งจากผลงานด้านฮูปแต้มในด้านพุทธศิลป์ ที่ปรากฏอยู่บนฝาผนังในสิมต่างๆ ในนครหลวงเวียงจันทน์ จากรูปแบบองค์พระพุทธรูปที่ได้รับการนิยมและเป็นที่ยอมรับอยู่ในสังคมของคนลาวนั้นจะต้องเป็นรูปแบบในสมัยล้านช้างเพียงเท่านั้น พร้อมไปกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบสิมใน สปป.ลาว ที่ผ่านกาลเวลาจากความอ่อนช้อยไปสู่สิมที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมในยุคปัจจุบันที่เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒน ธรรมของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามยุคสมัยจากปัจจัยและเงื่อนไขตามที่เป็นอยู่ในสังคมของคนลาวในยุคปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ 35
พระสงฆ์กับภาพเขียนที่วัดองตื้อ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

ภาพประกอบที่ 36
เขียนภาพสดที่วัดสีเมือง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559)

รายการอ้างอิง

ดาวสยาม วชิรปัญโญ. พระมหา (2555). **พุทธศาสนาในลาว (Buddhism in Laos).** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. **ราชอาณาจักรลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2547.

ประภัสสร์ ชูวิเชียร. (2557). **ศิลปะลาว.** กรุงเทพฯ : มติชน.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้มสิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สงวน รอดบุญ. (2545). **พุทธศิลปลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

H.W. and Dora Jane Janson. **The story of painting.** กรุงเทพฯ : การศาสนา กรมการศาสนา. 2533.

หนังสือภาษาลาว

บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์. (2550). **วิถีแต้มลายลาวแบบง่ายๆและเข้าใจไว.** (อัดสำเนา) เวียงจันทน์ : วิทยาลัยวิจิตรศิลป์.

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิโฟวิสต์และลัทธิเยอรมัน เอ็กซ์เพรสชั่นนิสม์

บทที่ 2

ชีวิตและผลงานศิลปิน สปป.ลาว

2.1 ประวัติชีวิต มาย จันดาวง ศิลปินแห่งชาติ จิตรกรรม

2.1.1 แรงบันดาลใจในภาพ “ดอกหญ้า”

2.1.2 แรงบันดาลใจในภาพ “แม่โขงยามแล่ง”

2.1.3 แรงบันดาลใจในภาพ “สาวหลวงพระบางไปวัด”

2.2 ประวัติชีวิต กงพัด ลวงหลาด ศิลปินดีเด่นจิตรกรรม

2.2.1 แรงบันดาลใจในภาพ “วาตะสงสาร”

2.2.2 แรงบันดาลใจในภาพ “ผู้หญิงในจินตนาการ”

2.2.3 แรงบันดาลใจในภาพ “เจ้าป่า”

2.3 ประวัติชีวิต เจริญพร พรมมะบุด ศิลปินจากกระทรวงแถลงข่าว

2.3.1 แรงบันดาลใจในภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ”

2.3.2 แรงบันดาลใจในภาพ “ลาวสูง/ลาวลุ่ม/ลาวเทิง”

2.3.3 แรงบันดาลใจในภาพ “แรงศรัทธาจากงานบุญ”

บทสรุป

รายการอ้างอิง

เกริ่นนำ

ภาพประกอบที่ 37 ภาพช้าง. ที่มา : มาย จันดาวง (2552)

ภาพประกอบที่ 38 หมู่บ้าน. ที่มา : มาย จันดาวง (2552)

ภาพประกอบที่ 39 เขียนภาพผู้หญิง.
ที่มา : มาย จันดาวง (2552)

ภาพประกอบที่ 40 ทำงานที่บ้าน.
ที่มา : มาย จันดาวง (2552)

การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินจาก สปป.ลาว จำนวน 3 ท่านนั้น เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เขียน จากเนื้อหาที่ประกอบด้วยภาพคน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พร้อมด้วยเรื่องเล่าจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตเพื่อสะท้อนวิถีชีวิตที่ได้ดำเนินมาพร้อมไปกับการสร้างสรรค์ผลงานที่จะต้องผ่านเหตุการณ์ในสังคมแต่ละยุคสมัย มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเคลื่อนไหวของสังคมอยู่ในขณะนั้น ย่อมส่งผลต่อสภาพจิตใจของศิลปินเป็นอย่างยิ่ง และโดยเฉพาะกับการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละชิ้นก็ย่อมผ่านช่วงชีวิตของการเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์ในบ้านเมืองที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น ซึ่งย่อมเต็มไปด้วยความทุกข์และความสุข ด้วยการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สามารถร่วมอยู่ในสังคมได้มาถึงปัจจุบัน ที่สังคมของลาวได้ปรับเปลี่ยนไปด้วยแนวคิดในเรื่องของการสร้างจินตนาการใหม่ที่ผู้นำประเทศย่อมเข้าใจถึงการวิวัฒนาการของสังคมในโลกปัจจุบันที่ก้าวไปสู่โลกที่ไร้พรมแดน ประเทศลาวก็เช่นเดียวกันกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อนำพาประชาชนได้ร่วมสมัยไปกับสภาพของสังคมในยุคปัจจุบันที่แต่ละประเทศก็ไม่มีพรมแดนมากีดกันตามแนวทางของการก้าวไปสู่การเป็นอาเซียนร่วมกันในที่สุด

2.1 ประวัติชีวิต มาย จันดาวง
ศิลปินแห่งชาติ จิตรกรรม

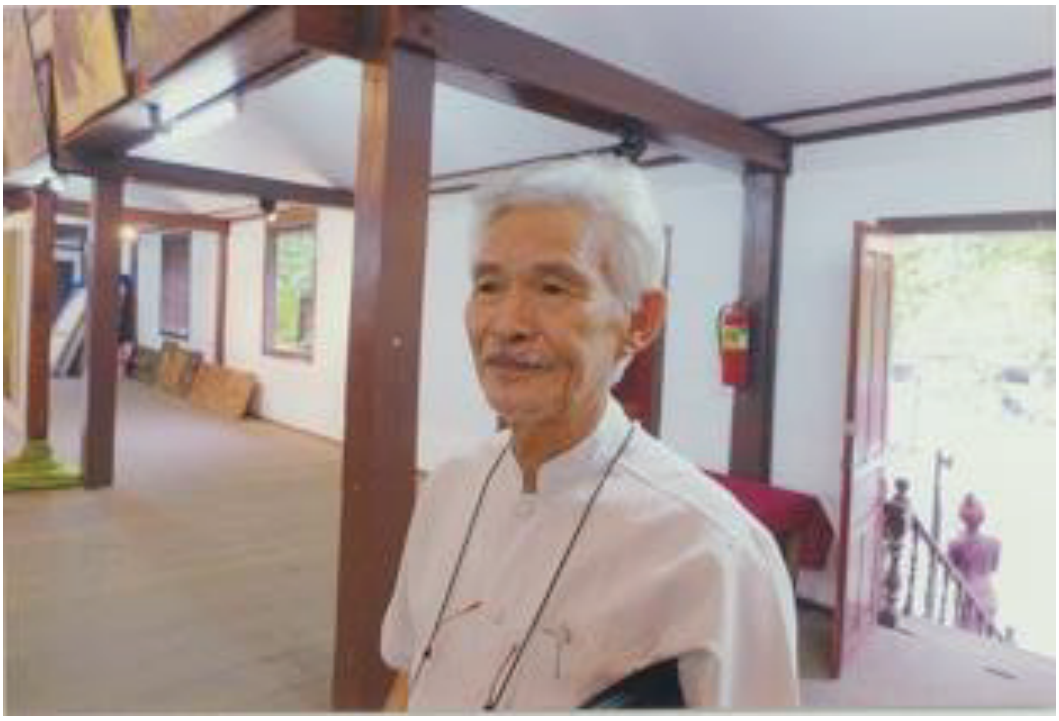

ภาพประกอบที่ 41 นายมาย จันดาวง, 2556.

มาย จันดาวง เกิดที่แคมงึม อำเภอทุลคม จังหวัดเวียงจันทน์ มีพี่น้องร่วมตระกูลด้วยกัน 7 คน โดยที่บ้านมีอาชีพเป็นชาวไร่ ชาวนา ซึ่งอาจารย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นลูกหลานของชาวนาแท้ๆ ที่มาจากความเป็นชนบท ซึ่งในจำนวนพี่น้องร่วมตระกูลเดียวกันจำนวน 7 คนนั้นไม่มีใครชอบหรือสนใจในการมาเรียนทางด้านศิลปะเหมือนอาจารย์อีกเลย โดยที่อาจารย์มายจันดาวงนั้นมีความรู้สึกว่ามาสนใจในวิชาทางด้านศิลปะ ในขณะที่เรียนอยู่ในระดับประถม เป็นต้นมา โดยมีข้อสังเกตอยู่ว่าในการเรียนวิชาเลข และวิชาแต้มรูปนั้น อาจารย์จะได้คะแนนสูงกว่าเพื่อนร่วมห้องอยู่เสมอ ถึงแม้วิชาแต้มรูปกับวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่อาจารย์เรียนดีนั้น เพราะว่าในวิชาคณิตศาสตร์นั้น ในช่วงเวลาที่อาจารย์ทำการสอนหรือเขียนบนกระดานนั้นจะมีการสอนด้วยการเขียนรูปภาพด้วยรูปทรงต่างๆ เช่น รูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงวงกลม ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการมีพรสวรรค์อยู่บ้าง จากการบูรณาการในการสอนวิชาคณิตศาสตร์กับการวาดรูป ได้อย่างพอเหมาะพอควรอยู่ด้วยเช่นกัน

ภายหลังเรียนจบชั้นประถมแล้ว อาจารย์ได้เรียนต่อในระดับมัธยมที่นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นโรงเรียนภาคเอกชน โดยได้เรียนวิชาต่างๆ โดยทั่วไป ตามหลักสูตรสามัญ และหลังจากนั้นอาจารย์ได้ไปสอบชิงทุนของภาครัฐบาลเพื่อไปศึกษาต่อที่ประเทศเวียดนาม ที่เมืองไซ่ง่อน โดยอาจารย์ได้เขียนหนังสือคำร้องในการสอบ โดยได้ไปสอบในวิชาสามัญทั่วๆ ไป แต่ทุนที่รัฐบาลให้นั้นมีเพียง 6 ทุนเท่านั้น ที่จะให้นักศึกษาจากประเทศลาวไปเรียนที่ประเทศเวียดนาม ซึ่งช่วงเวลานั้นอาจารย์ก็มีอายุประมาณ 16-17 ปี ซึ่งในการสอบจะมีวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาหัดแต่งเรื่อง วาดรูป และวิชาอื่นๆ อีกด้วย แล้วผลการสอบของอาจารย์มายนั้น ก็ปรากฏว่า อาจารย์สอบได้เป็นอันดับที่ 3 เพราะฉะนั้นก็ติดอันดับ 1 ใน 6 คน ที่จะได้รับทุนไปเรียนต่อ โดยมีคน สอบแข่งขันในครั้งนั้นเป็นจำนวน 60 คน

การไปเรียนที่ประเทศเวียดนามนั้นจะต้องไปเรียนที่มหาวิทยาลัยในเวียดนามอยู่ 2 แห่งด้วยกัน คือ มหาวิทยาลัยแห่งแรกชื่อว่า ทูเดอะโมด (To the moad) ไกลจาก ไซ่ง่อน ประมาณ 30 กว่ากิโลเมตร โดยอาจารย์ได้เรียนอยู่ที่แห่งนี้เป็นเวลา 4 ปีเต็ม โดยเรียนวิชา Painting ทั่วไป และเรียนการทำน้ำเกี้ยง น้ำคำ น้ำลัก ซึ่งเป็นรูปแบบศิลปะของประเทศเวียดนาม หลังเรียนจบที่นั้นเป็นเวลา 4 ปีแล้ว ก็ไปเรียนต่อที่ไซ่ง่อน อีก 3 ปี รวมเวลาที่เรียนอยู่ในประเทศเวียดนาม เป็นเวลาถึง 7 ปี ซึ่งเป็นทุนของทางรัฐบาลให้การสนับสนุน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนได้ว่า อาจารย์มายนั้น เป็นนักศึกษาของสถาบันผู้หนึ่งที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีผลการเรียนที่ดี และได้รับการยกย่องจากสถาบันการศึกษาอยู่เสมอมา

ภายหลังที่จบการศึกษาแล้ว ก็ได้กลับมาเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนวิจิตรกรรมของลาว ในเมืองเวียงจันทน์ ในปี ค.ศ. 1966 ซึ่งขณะนั้น อาจารย์ก็มีอายุได้ 20 กว่าๆ แล้ว ซึ่งอาจารย์ก็ได้มาทำหน้าที่เป็นครูสอนวิชาทั่วๆ ไปอยู่ในโรงเรียน แต่ก็ไม่ได้ละเลยในการสร้างผลงานทางด้าน Painting เป็นเพราะว่าอาจารย์มีความชอบเป็นทุนอยู่แล้ว โดยจะสร้างผลงานในลักษณะส่วนตัว ภายในบ้านของตนเอง โดยจะเขียนภาพในเนื้อหาเรื่องราววิถีชีวิตของประชาชนลาวด้านการทำไร่ ทำนา การหาปู หาปลา และอื่นๆ ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของประชาชนลาวที่เป็นชนเผ่าต่างๆ ซึ่งผลงานของอาจารย์ในสมัยนั้น ส่วนมากก็จะขายให้ชาวอเมริกา และคนต่างประเทศ ที่เข้ามาท่องเที่ยวในลาว โดยผลงานจะเก็บรักษาไว้ที่บ้าน แต่จะเอาไปฝากขายที่ Gallery ด้วย โดยจะทำหน้าที่สอนหนังสือและเขียนภาพไปด้วยตามจังหวะและโอกาสที่เหมาะสมตลอดมา

ในปี ค.ศ. 1970 อาจารย์มายก็ได้ทุนไปศึกษาต่อที่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งจะต้องมีการ Test ระดับอยู่ด้วยเช่นกัน เพื่อความเหมาะสมในการจัดวางระดับของการที่จะไปเรียนต่อ ซึ่งอาจารย์ก็สามารถสอบผ่าน โดยใช้เวลาเรียนอยู่ 2 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีอายุประมาณ 26 ปี โดยไปเรียนทางด้านการแต้มสี โดยได้เดินทางไปเพียงลำพังคนเดียว ซึ่งในขณะนั้น อาจารย์ได้มีครอบครัวแล้วโดยมีลูก 2 คน อยู่พักอยู่ในลาว

ภายหลังจากที่กลับมาจากประเทศฝรั่งเศสแล้ว อาจารย์ก็ได้กลับมาทำงานอยู่ที่เดิมโดย ได้เลื่อนขั้นได้เป็นคณะอำนวยการของโรงเรียนศิลปกรรมของลาว โดยมีตำแหน่งเป็นผู้คุ้มครองนักศึกษาทั้งหมดในโรงเรียน ด้วยจากที่อาจารย์เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยที่สามารถเข้ากับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี และในเวลาต่อมาก็ได้เลื่อนขั้นเป็นคณะอำนวยการ โดยมีตำแหน่งเป็นรองผู้อำนวยการ แต่อาจารย์ก็ยังทำงานเป็นศิลปินไปเรื่อยๆ มีการเคลื่อนไหว แสดงนิทรรศการเพื่อหารายได้เลี้ยง ครอบครัวให้พอกินพอใช้ ซึ่งในช่วงเวลานั้นอัตราเงินเดือนก็ราวประมาณ 25,000 กีบ แต่ในขณะที่ ราคาทองคำก็ประมาณ 8,000 กีบ ซึ่งอาจารย์ก็ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นคนที่มีความงาม ในชีวิตจิตใจ ไม่มีเรื่องราวทะเลาะเบาะแว้งกับใคร ชีวิตจึงดำเนินไปอย่างมีความสุข โดยสามารถทำงานไปเขียนรูปไป ขายไป แบบธรรมดาในสังคม แต่อาจารย์นั้นก็จากด้วยผลงาน ที่อาจารย์มาย มีความภาคภูมิใจนั้น ซึ่งอาจารย์ก็ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ผลงานนั้นมันมีมากมายเหลือเกินที่จะนับได้ เช่น รูปที่ได้ไปจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ คือ พิพิธภัณฑ์ของกองทัพ 2 ชิ้น อยู่ที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ 1 ชิ้น และอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ประเทศสิงคโปร์ 1 ชิ้น อยู่ที่พิพิธภัณฑ์ประเทศมาเลเซีย 1 ชิ้น และพิพิธภัณฑ์ของราชการที่รัฐเซีย 1 ชิ้น และอีกมากมายในที่อื่นๆ ในส่วนขนาดของผลงานที่มีขนาดใหญ่ที่สุดก็ประมาณ 3 เมตร ด้วยวัสดุสีน้ำมันของแวนก๊อก (Van Gogh) และสีน้ำมันของ แลมบรังค์ (Lembrang) เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1986 อาจารย์ได้เกษียณก่อนกำหนด (early retire) โดยอาจารย์ได้ไปใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงเวลาหลังจากที่เรียนจบมาจากประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้กลับมาทำงานเป็นคณะอำนวยการ (ผู้รอง) ในโรงเรียนศิลปกรรมนครหลวงเวียงจันทน์ อาจารย์ได้ลางาน ไปประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 6 ปี ด้วยความตั้งใจแต่แรกว่าจะไปเยี่ยมยามน้องชายที่อยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐแมรี่แลนด์ ซึ่งเป็นน้องชายคนสุดท้องของตระกูลที่มีสายเลือดเดียวกัน โดยได้นำพาพ่อร่วมเดินทางไปด้วย ภายหลังจากที่ได้ใช้ชีวิตอยู่ใน

สหรัฐอเมริกามาเป็นเวลา 1 ปี พ่อก็ขอกลับมาประเทศลาว ด้วยเหตุผลเพราะว่าคิดถึงบ้านที่เมืองลาวด้วยจากการที่เคยใช้ชีวิตประจำวัน ด้วยการขี่รถถีบ กินกาแฟ การร่วมงานประเพณีบุญบั้งไฟ และการสนทนากับเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นวิถีที่มีความคุ้นเคยมาจากอดีต แต่ในส่วนของอาจารย์นั้นได้มาทำงานอยู่ในบริษัท ในอเมริกา พร้อมกับการเขียนภาพ โดยทำงานเกี่ยวกับงานด้าน Art ที่มีน้องชายทำงานที่บริษัท แห่งนั้นอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจารย์ได้ใช้ชีวิตการทำงาน ในบริษัทแห่งแรกได้ประมาณ 1 ปี แล้วก็ย้ายไปทำงานที่รัฐอื่น ๆ อยู่หลายๆ รัฐ แต่สุดท้ายแล้วอาจารย์ก็มีความประสงค์ที่อยากกลับบ้านที่ประเทศลาวอยู่ด้วยเช่นกัน

ด้วยความที่อาจารย์คิดถึงบ้าน คิดถึงครอบครัว คิดถึงลูก เหมือนกับที่พ่อของอาจารย์ มีความคิดถึง โดยอาจารย์มีความคิดอยู่เสมอมาว่า เราจะอยู่ที่ไหนก็ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ ถึงแม้จะมาอยู่ที่อเมริกาแล้วก็ตาม ซึ่งมีแต่ความเจริญในทุกๆ ด้าน แต่ก็ไม่ใช่เมืองสวรรค์และน่าอยู่ สำหรับคนลาว โดยอาจารย์มีความคิดว่าจะอยู่ที่ไหนก็ใช้แรงงานกิน หนำซ้ำที่บ้านเรายังมีอิสระ ความสุขเสรีกว่า ถึงแม้อยู่เมืองนอกจะมีเงิน หางานทำได้ แต่การใช้จ่ายก็แพง ซึ่งสุดท้ายแล้ว อาจารย์มายก็กลับมาทำงานที่ลาวเป็นศิลปิน อิสระ โดยได้รับตำแหน่งเป็นประธานสมาคมวิจิตรศิลป์แห่งชาติลาว มาจนถึงวันนี้

ในบทบาทการเป็นประธานสมาคมวิจิตรศิลป์นั้น ในปัจจุบันมีสมาชิกเป็นจำนวน 200 คน โดยได้ผ่านการคัดเลือก จากศิลปินด้านจิตรกรรม ประติมากรรม แกะสลัก ปั้น และหล่อ โดยสมาชิกจะมีค่าธรรมเนียมให้สมาคม 10,000 กีบต่อเดือน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของสมาคม โดยสมาคมจะมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ในโอกาสต่างๆ ในการจัด Work Shop โดยเฉพาะกับต่างประเทศ อาทิ ไทย สิงคโปร์ อินเดีย เป็นต้น โดยอาจารย์ได้มาเป็นประธาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003-2013 เมื่อครบ 10 ปี ตามธรรมเนียมปฏิบัติของสมาคม เมื่อครบ 5 ปี จะต้องมี การคัดเลือกใหม่ ในการทำงานที่ผ่านมาก็มีความเรียบร้อย สมาชิกส่วนใหญ่ก็เป็นสมัครใจเข้ามาเคลื่อนไหว ซึ่งที่ผ่านมาปัญหาอื่นๆ ก็ยังไม่มีในส่วนของสถานที่หลักก็คือสถาบันวิจิตรศิลป์ เป็นสถานที่ในการจัดตั้งเคลื่อนไหว ซึ่งปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการนำเสนอ สถานที่แห่งใหม่ต่อไป จากจำนวนของสมาชิกทั้งหมดประมาณ 200 คน แต่สมาชิกแท้ๆ เกือบ 100 คน แต่ยังมีสมาชิกที่ทางเรายังจับตามองอยู่ ได้เข้ามาเป็นสมาชิกก็ประมาณ 100 ปาย 200 คน แต่ถ้าวอนแล้วก็จะ ประมาณ 100 คน เป็นต้นไป ผู้เขียนได้สนทนากับอาจารย์มาย จันดาวง ดังนี้

สาธิต : จากคำถามที่ว่า “แนวคิดหลักในการทำงานของอาจารย์ มีแรงบันดาลใจใน การทำงานศิลปะอย่างไร”

มาย : ก็ยึดถืออาชีพนี้เป็นหลัก แรงกระตุ้นในการทำงาน ย้อนความชอบ ทำให้เรามีความกระตือรือร้นในการสร้างงาน ด้านศิลป์ เป็นภาพกับการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นส่วนใหญ่

สาธิต : อยากทราบว่าศิลปร่วมสมัยในลาว ปัจจุบันมีไหมและเป็นอย่างไร

มาย : ศิลปะร่วมสมัยนี้ โดยเฉพาะก็บรรดาสมาชิกของสมาคมวิจิตรศิลป์ เป็นจิตรกรรวมตัวกัน พากันปฏิบัติ แต่ว่าเรื่อง ร่วมสมัย เราก็ สัมภาษณ์กับอาจารย์หลายคน เขาเจ้าก็ยังไม่ได้ตัดสินว่าเกิดมาในสมัยใด แต่ว่าตามที่อาจารย์นึกคิดได้ อาจจะแม่น 1970 มา

สาธิต : การเป็นศิลปินแห่งชาติของอาจารย์ มันเป็นผลดีกับศิลปินลาวไหม อนาคตข้างหน้าควรจะมีการพัฒนารูปแบบอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะมาเป็นศิลปินแห่งชาติต่อไป

มาย : ที่ได้เป็นศิลปินแห่งชาตินี้ ก็มีความภาคภูมิใจที่สุดกับการเป็นแบบอย่างให้กับรุ่นน้องมีกำลังใจให้เขา มีศิลปินแห่งชาติ ศิลปินดีเด่น ถ้ามีผลงานหลาย และทำความดีให้กับสังคม ก็อาจจะถูก เลื่อนเป็นศิลปินแห่งชาติ ทางขั้นเทิง ทางพรรครัฐบาลก็มีนโยบาย

2.1.1 แรงบันดาลใจในภาพ “ดอกหญ้า”

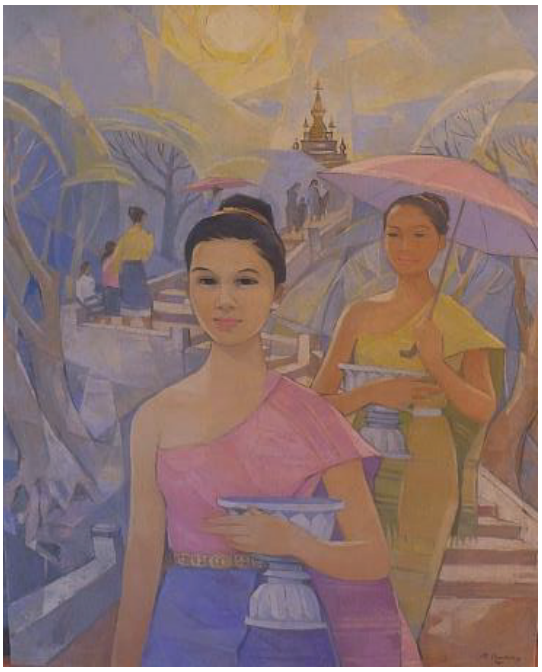

ภาพประกอบที่ 42 ผลงานจิตรกรรมเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิง ภาพ “ดอกหญ้า” สีน้ำมัน 70 x 60 เซนติเมตร
ที่มา : มาย จันดาวง (2552).

มาย จันดาวง ศิลปินแห่งชาติ รุ่นที่ 1 ของกระทรวงวัฒนธรรม ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากคนลาวในความรู้และความสามารถ และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คงมาจากอุปนิสัยของตัวตนของอาจารย์มายที่แสดงออกด้วยความนอบน้อมถ่อมตน มีความโอบอ้อมอารี ต่อมวลมิตรที่มาเยือน ผสานสัมพันธ์กับอารมณ์ในการแสดงออกในผลงานศิลปะนั้นก็เต็มไปด้วยอารมณ์แห่งความโรแมนติก โดยเฉพาะกับความอ่อนช้อยและความงดงามของเรือนร่างของหญิงสาวที่ได้พบเห็นในสถานที่ต่าง ๆ ก็จะเก็บนำความรู้สึกเหล่านั้นมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานอยู่ตลอดมา อีกทั้งรสนิยมในการใช้สีนั้นก็สะท้อนความอ่อนไหวและความเยือกเย็นจากภาพของผลงานที่จะนิยมใช้กลุ่มของสีเทาในการแสดงออกเป็นสำคัญ พร้อมด้วยการให้ความสำคัญกับเค้าโครงด้านการใช้เส้นและรูปทรงในลักษณะของการลดตัดทอนตามจินตนาการที่ต้องการ แต่ความสำคัญของภาพจึงอยู่ที่อารมณ์ในการแสดงออกภายในภาพที่สามารถรับรู้ได้ถึง ความรู้สึกที่แฝงความเจ้าชู้อยู่ในที จึงทำให้อาจารย์มายมีอารมณ์ที่สนุกสนาน ร่าเริง แต่เป็นไปอย่างสงบ ด้วยการมองโลกในแง่บวก ทั้งจากผลงานที่ปรากฏและวิถีชีวิตที่ได้ดำเนินอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพ "ดอกหญ้า" ซึ่งเป็นการเขียนภาพที่มาจากความประทับใจหญิงสาวคนหนึ่งที่อาจารย์ได้ไปพบมาแล้วเกิดความรู้สึกชื่นชมในความงดงามของหญิงสาวคนนั้น ที่มีความสวยงามทั้งรูปร่างหน้าตาและกริยามารยาท จึงเป็นแรงบันดาลใจให้อาจารย์ได้เก็บความรู้สึกดังกล่าวนั้นมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ไว้ว่า

สาธิต : แนวคิดเป็นอย่างไรครับ

มาย : “แนวคิดคือเราคิดฮอดชนบท บ้านเกิดเมืองนอน เราเคยเติบใหญ่ ท้องทุ่งไร่ท้องนา เห็นเด็กน้อยเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เราก็คิดฮอด เป็นภาพที่ทรงจำและก็คิดผู้หย้าผู้หญิงเป็นตัวเอง ชื่อดอกหญ้า ที่จริงแล้วมันเป็น ชื่อของนางสาว ชื่อว่า ดอกหญ้า โดยที่เราประดิษฐ์ขึ้นมาในจินตนาการ คิดมาเองแต่ผู้หญิง เราก็หาหน้าผู้สาว ที่มีรูปทรงงาม มาประดิษฐ์ใส่เสื้อผ้าคิดเอง จัดภาพ คิดเอง”

การสะท้อนถึงความประทับใจในรูปลักษณ์ของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีชื่อว่า “ดอกหญ้า" แล้วได้เก็บความรู้สึกนั้นไว้มาสร้างสรรค์โดยได้ออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นไปตามจินตนาการของผู้วาด ด้วยการระลึกถึงวันที่ได้พบกับสาวงามผู้นั้น ถึงแม้ว่าเวลาจะผ่านมานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ในความทรงจำของศิลปิน อยู่นั่นเอง

การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินนั้นได้ผ่านวันและเวลาในการสะสมประสบการณ์ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างผลงานมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนมาถึงได้รับเป็นศิลปินแห่งชาติได้ในที่สุด ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นสากลที่ได้มีการปฏิบัติในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันมาโดยตลอดและในกระ บวนการดังกล่าวนั้น การจำหน่ายผลงานก็เป็นวิถีอีกลักษณะหนึ่งของศิลปินที่มีชื่อเสียงก็ย่อมจะสามารถขายผลงาน ซึ่งผลงานของมาย จันดาวง ก็เป็นศิลปินที่สามารถขายผลงานได้อยู่เสมอมา ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของศิลปินต่อการสื่อความหมายในสังคม ที่ทำให้สังคมได้รับรู้ในเนื้อหาสาระที่มีความหมายในภาพที่แสดงออกแล้ว พร้อมกับเทคนิคและวิธีการจึงทำให้มีผู้สนใจในรูปลักษณ์ของผลงาน

การซื้อขายผลงานศิลปะดังกล่าวเกิดขึ้น โดยมาย ได้แสดงทัศนะ ไว้ว่า

สาธิต : แนวคิดเป็นอย่างไรครับ

: ภาพนี้เขียนเมื่อปี ค.ศ. เท่าไรครับ

มาย : 2009 สีน้ำมันใช้เวลาเขียนประมาณ 1 เดือน เพราะว่าเราก็ไม่ได้แต้มทุกวันๆ ทันยามใดเราก็ทำยามนั้น ไปสอนด้วย วางยามใด ก็ทำแต่รูปแผนนี้ พนักงาน World Bank เขาอยากได้หลาย เราร้องราคา 1,500$ แล้วเขาอยากได้ ขอลดลงแต่อาจารย์ได้อยู่ในนามแขกที่มักหลาย เราก็ลดให้ 1,200$ แล้วเขาก็ว่าเขาบ่มีเงินอีก ขอให้ได้ 1,000$ เขาก็กลับบ้าน

สาธิต : เป็นคนชนชาติไหน

มาย : เป็นคนมาเล ผิวสีคล้ำๆ เขาขอ 1,000$ เราก็ให้บ่ได้เพราะเราใช้เหงื่อ ใช้แรงงาน ใช้สี ใช้ของ ถึงเขาบ่เอา ของก็บ่มีปัญหา เพราะของก็บ่เกิน 2,000 บาท ในเมืองลาว แล้วเขาก็ส่ง e-mail มาครับ ถ้าอาจารย์ให้ได้ก็โทรหาเราเด่ะ เขาซิมือมื้ออื่นนี้ว่าซัน แต่เราบ่เป็น คอม เบ่ง e-mail ช้าเขาก็เมือปะให้หนุ่มๆ ทำให้ซัว เราไปเปิด e-mail เขากลับบ้านแล้ว

การต่อรองการขายภาพ ได้สะท้อนถึงความประทับใจในภาพลักษณ์ของผลงานที่เป็นเนื้อหาวิถีชีวิตของคนลาวโดยทั่วไปซึ่งผู้เสพผลงานสามารถรับรู้วิถีชีวิตของคนลาวผ่านภาพเขียนที่เป็นศิลปะบริสุทธิ์ที่สามารถส่งผ่านสู่สังคมในวงกว้างได้ต่อไป

ภาพประกอบที่ 43 การเชิดชูศิลปะจากการได้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาจิตรกรรม สปป.ลาว ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

2.1.2 แรงบันดาลใจในภาพ “แม่โขงยามแล่ง”

ภาพประกอบที่ 44 ภาพบรรยากาศแม่น้ำโขง ภาพ “แม่โขงยามแล่ง" สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร
ที่มา : มาย จันดาวง (2554).

เส้นแบ่งแยกระหว่างไทยกับลาวนั้นก็คือ แม่น้ำโขง ถึงแม้จะมีบางช่วงที่ผืนแผ่นดินลาวกับไทยจะติดต่อกัน แต่แม่น้ำโขงก็เป็นสัญลักษณ์ที่นำมาเป็นเขตแดนที่คนไทยสามารถรับรู้ได้จากความรู้สึกดังกล่าว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ถึง 4 แห่ง แล้วก็ตาม ซึ่งเป็นการนำไปสู่ความใกล้ชิดสนิทสนม ด้วยจากการที่เราคือชนชาติพันธ์เดียวกัน แต่ถึงอย่างไรแม่น้ำโขงก็ยังเป็นสื่อความหมายทางใจ ไม่ว่ายามใดด้วยการเดินทางในทางบกนั้น ช่วงเวลาที่รถกำลังแล่นเข้าสู่อาณาเขตของลาวนั้น มันเสมือนว่าเรากำลังไปเยี่ยมเยือนญาติสนิทของเราคนหนึ่ง ณ เพียงเท่านั้น ซึ่งเป็นอารมณ์ของการเดินทางไปต่างจังหวัด ที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางความเจริญใดๆ ทั้งสิ้น ฉะนั้นไม่ว่าอนาคตข้างหน้าลาวจะมีรถไฟความเร็วสูงเกิดขึ้น อีกไม่นานจากนี้ก็ตาม ก็อาจจะเป็นเพียงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ถึงอย่างไรความมีเสน่ห์ของแม่น้ำโขงก็ยังตรึงตาตรึงใจอยู่ตลอดไป ซึ่งศิลปินมายได้สะท้อนแนวคิดในการสร้างผลงานที่ ชื่อว่า “แม่โขงยามแล่ง” โดยได้แสดงช่วงเวลาของตะวันตกดินลาลับของตะวัน ที่จะนำไปสู่ห้วงเวลาค่ำคืนในเวลาต่อไป ซึ่งสะท้อนการแสดงออกของศิลปินมายที่มีรสนิยมที่อ่อนไหวนุ่มนวล สงบ นิ่ง แต่ก็แฝงลักษณะของความเป็นคนสุขนิยมอยู่ในท่าที่ด้วยเช่นกัน โดยศิลปินมายแสดงทัศนะ ไว้ว่า

สาธิต : ชื่อภาพอะไร

มาย : ชื่อ “แม่โขงยามแล่ง” ตะวันใกล้ตกดิน ที่ฝั่งโขง ท่าเรืออยู่หลวงพระบาง เป็นทรงเรือทางภาคเหนือ แนมขึ้น ไปทางฟากสารคาม ไปฟากนั้น แต่เรือแบบนี้ที่ เวียงจันทน์บ่ค่อยมี มันเป็นเรือหาปลาของประชาชนหลวงพระบาง

สาธิต : อันนี้ก็ใช้เกรียง เหมือนเดิม แล้วก็จำมาเหมือนกัน

มาย : Sketch ก่อน แต่โทนสีเป็นของเรา

สาธิต : คือภาพตะวันจะลับดิน อัสดงคือจะอำลาแล้ว

มาย : อัสดงคือ ยามแล่ง ค้อยตำตะวันตกดิน เราได้ซับอัสดงก็ได้ยินจากหมอลำเรื่อง ในคำพูดที่ว่า “อัสดงลงแลงคำแสงลงค้อย” ร่าๆๆ

สาธิต : คือภาพอัสดง มันเป็นภาพที่กินใจ และนี่เป็นมุมจากหลวงพระบาง เรือนี้ก็เป็นเรือทรงหลวงพระบาง ทำในลักษณะสีที่ใช้ทุกครั้ง จะเป็นสีที่แบบสีเทา สี Gray Blue เพราะอะไรถึงชอบสี Gray

มาย : เพราะเราชอบความนุ่มนวล ความเย็น บ่มักรุนแรงปานใด สีมักเย็น มีหลายคนที่มาซื้อรูปผลงาน เขาก็ร้องเรา Mr.Blue ๆ

การแสดงออกทางศิลปะ ศิลปินมายได้แสดงช่วงเวลาของตะวันกำลังใกล้ตกดินที่ฝั่งโขง โดยเป็นพื้นที่ของหลวงพระบาง มีกลุ่มชาวนาได้จองเรือหาปลา มีรูปทรงของเรือที่มีรูปแบบเฉพาะตามลักษณะของเรือหลวงพระบาง

ภาพประกอบที่ 45 บรรยากาศการมา Workshop กับศิลปินแห่งชาติของประเทศไทย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 46 การศึกษาศิลปะในวัยหนุ่ม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 47 ภาพการศึกษาศิลปะในต่างประเทศ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 48 การศึกษาศิลปะในวัยหนุ่ม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

2.1.3 แรงบันดาลใจในภาพ “สาวหลวงพระบางไปวัด”

ภาพประกอบที่ 49 ภาพกลุ่มหญิงสาวในชุดพื้นเมือง ภาพ “สาวหลวงพระบางไปวัด”
สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : มาย จันดาวง. (2553)

จากประสบการณ์ที่ได้ไปงานบุญที่หลวงพระบาง ศิลปินมายได้มีความประทับใจหญิงสาวที่ไปทำบุญภายในวัดที่แต่ละคนได้แต่งกายในชุดประจำชาติลาว พร้อมกับการถือร่ม ซึ่งในยุคปัจจุบันได้มีการนำร่มที่ทำจากพลาสติกมาใช้ ซึ่งศิลปินมายได้แสดงทัศนะด้วยความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมจะแปรเปลี่ยนไป ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงเรื่องเล็กๆ แต่ศิลปินก็สามารถสังเกตเห็นได้ว่ามันอาจจะไม่เหมาะสม โดยได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

สาธิต : ภาพนี้ชื่อภาพอะไรครับ ได้แรงบันดาลใจจากที่ไหนครับ

มาย : เคยเห็นสาวอยู่ที่หลวงพระบาง เขาใส่ชุดลาวไปวัด ใส่ร่ม เป็นร่มกระดาษเคลือบน้ำมัน เป็นสาวหลวงพระบาง แต่ปัจจุบันเขาไม่ใช้แล้ว ส่วนมากเขาใช้ร่มพลาสติกสมัยใหม่

สาธิต : แล้วภาพนี้เขียนเมื่อปี ค.ศ.เท่าไร ชื่อภาพอะไรครับ

มาย : 2010 ชื่อภาพ “ไปวัด”

สาธิต : เป็นแรงบันดาลใจจากหลวงพระบางได้ไปเที่ยวหลวงพระบางมา ไปตลอด

มาย : ไปตลอด เพราะว่าเราเป็นอาจารย์สอน แต่ก่อนเคยกำกับเป็นกรรมการคุมสอบ เอานักเรียนเล็งออกเล็งเข้า ไปเป็นกรรมการสอบ จบชั้นทั้งสะหวันนะเขตหลวงพระบาง

สาธิต : แล้วไปอย่างไร รถอะไร

มาย : เราขี่ยนต์ไป โดยทางขั้นเทิงอนุมัติให้

สาธิต : ก็เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของการศึกษาไปเกือบทุกปี

มาย : ไปบางเทือก ก็ถูกช่วงสงกรานต์ โดยเทศกาลแห่พระบางจากวัดธาตุน้อย

ซึ่งในบทบาททางด้านการบริการสังคมของศิลปินมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของคนที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจนได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปิน แต่ศิลปินจะสมบูรณ์แบบใดนั้นควรจะต้องมีวัตรปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยเฉพาะทางด้านการพัฒนาการศึกษา เพื่อเป็นการถ่ายทอดและเผยแพร่ให้สังคมมีความมั่นคงสืบไป

การเขียนภาพที่มีชื่อว่า “สาวหลวงพระบางไปวัด" ในช่วงเวลาที่ศิลปินมาย ยังทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนหนังสืออยู่นั้น นอกจากงานในด้านภาระงานสอนแล้ว งานทางด้านการบริหารและการบริการความรู้สู่ชุมชน ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ศิลปินมายได้ปฏิบัติมา โดยเฉพาะการเดินทางไปในแขวงต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ที่ทางหน่วยงานได้มอบหมาย โดยเฉพาะการเดินทางเพื่อไปปฏิบัติการที่แขวงหลวงพระบางซึ่งศิลปินมายได้มีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมเยือนอยู่เสมอมา จึงทำให้ศิลปินมายมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมในหลวงพระบาง โดยเฉพาะด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ศิลปินโดยส่วนใหญ่แล้วต่างมีความหลงใหลในความงดงามของจารีตและประเพณี รวมทั้งวัดวาอาราม ซึ่งใครได้ไปเยี่ยมเยือนก็จะมีความหลงใหลในวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่แฝงไว้ด้วยมนต์เสน่ห์ที่ลึกลับพร้อมกับวันเวลาที่ผ่านมาอย่างยาวนาน หลวงพระบางก็ยังดำรงอัตลักษณ์ในความเป็นตัวตนของตนเองไว้ได้ที่ทำให้หลวงพระบาง จึงเป็นเรื่องยากอยู่พอควร ถ้าจะเดินทางด้วยรถยนต์ เพราะต้องใช้เวลา 1 วันเต็มๆ และข้อสำคัญนั้นในการเดินทางถ้าจะเริ่มจากเวียงจันทน์ไปนั้น โดยระยะทางช่วงแรกจากเวียงจันทน์ไปวังเวียงนั้นก็ยังเป็นทางแนวราบเป็นส่วนใหญ่ แต่ต่อจากนั้นไปแล้วจะเป็นช่วงของการที่จะต้องใช้ชีวิตอยู่บนภูเขาลูกแล้วลูกเล่า รวมเวลาที่อยู่บนภูเขาจากลูกหนึ่งไปอีกลูกหนึ่งนั้นก็จะใช้เวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง ถึงจะมาสู่พื้นราบ และโดยเฉพาะเส้นทางแต่ละช่วงนั้นจะไม่มีสิ่งใดกัน ซึ่งคนขับรถ จะต้องมีความเชี่ยวชาญและข้อสำคัญจะต้องชำนาญในการเดินทางมาแล้วหลายครั้งจึงจะสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ร่วมเดินทางมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันถ้าจะเดินทางโดยไม่สนใจอะไรเลยปล่อยให้เป็นหน้าที่ของคนขับเพียงอย่างเดียวก็เป็นการเดินทางที่สนุกและเพลิดเพลินอยู่ด้วยเช่นกัน

การเดินทางของศิลปินมายนั้นจะใช้การเดินทางด้วยเครื่องบินเพื่อไปทำการฝึกอบรมให้แก่นักเรียนที่สถาบันวิจิตรศิลป์ในเมืองหลวงพระบาง ซึ่งจากประสบการณ์ดังกล่าว ได้ทำให้ศิลปินมายมีแรงบันดาลใจในหญิงสาวที่ไปทำบุญที่วัด โดยได้เก็บความประทับใจในบรรยากาศที่ได้สัมผัสจากประสบการณ์ตรงแล้วได้นำประสบการณ์นั้นมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ภาพประกอบที่ 50 ศิลปินลาวและผู้เขียน.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 51 ความเชื่อ.
ที่มา : มาย จันดาวง. (2552)

ภาพประกอบที่ 52 น้ำตก.
ที่มา : มาย จันดาวง. (2552)

ภาพประกอบที่ 53 ศรัทธา.
ที่มา : มาย จันดาวง. (2552)

ภาพประกอบที่ 54 หมู่บ้านลาว.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2552)

ภาพประกอบที่ 55
สถานที่ทำงานของศิลปิน
แห่งชาติ มาย จันดาวง
(2552) ที่มา : สาธิต
ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

2.2 ประวัติชีวิตกงพัด ลวงหลาด
ศิลปินดีเด่น จิตรกรรม

ภาพประกอบที่ 56 กงพัด ลวงหลาด วาดภาพที่บ้านพัก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ด้วยบุคลิกของศิลปิน กงพัด ลวงหลาด ที่มีนิสัยที่อ่อนโยน มีวิธีการพูดที่แสดงความสุภาพนุ่มนวล และจากการพูดคุย ศิลปินได้มีเรื่องเล่าที่สะท้อนการถูกเอารัดเอาเปรียบ จากสังคมรอบข้าง โดยเฉพาะภาพผลงานของศิลปินกงพัดที่ได้ถูกการจัดการที่ไม่ยุติธรรมจากสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนไหวต่อสภาพของสังคม โดยเฉพาะความรู้สึกที่มีต่อสตรีเพศนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของศิลปินกงพัด โดยได้เล่าถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาไว้ว่า

สาธิต : ตั้งแต่เกิดมาได้เรียนหนังสือที่ไหนบ้าง

กงพัด : เป็นคนเกิดอยู่แต่บ้านนอก เมืองทุละคม แขวงเวียงจันทน์ อำเภอทุละคม จังหวัดเวียงจันทน์ มีพี่น้องร่วมตระกูลด้วยกัน 8 คน เสียชีวิตไปแล้ว 3 คน และเหลืออยู่ 5 คน แต่ 1 ใน 5 คนนั้น มีเพียงอาจารย์คนเดียวที่ชอบศิลปะมีความชอบในเรื่องศิลปะ ในสมัยตอนอยู่ประถม อันเนื่องมาจากเคยได้ไปเห็นภาพที่ศิลปินเขียนไว้ที่ฝาผนังวัด ในบ้านที่อาจารย์อยู่ โดยเห็นครั้งแรกเป็นภาพเรื่องเกี่ยวกับพระเวสสันดรในวัด แล้วเกิดมีความรู้สึกชอบและอยากเรียนวิชาศิลปะ ต่อจากนั้นก็พยายามหาโอกาสให้ได้ไปเข้าเรียนที่เวียงจันทน์ตอนที่แรก โดยยังไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะเรียนที่ไหน แต่ขอให้ได้เข้าไปเรียน

สาธิต : แล้วอาจารย์ได้ไปเริ่มเรียนที่ไหน

กงพัด : สุดท้ายผมได้ไปเรียนที่โรงเรียนวิจิตรจิตรกรรมของลาว สาขาทั่วไป โดยได้ไปเรียนในหลักสูตรตามโครงสร้างของการเรียนในสมัยนั้น เช่น ปีที่ 1 เรียนวิชาทั่วไป ถึงปีที่ 2 ได้เลือกเรียนในวิชาแกะสลัก จนถึงปีที่ 4 แต่วิชาแต้มนั้นเรียนรวม เรียนทั่วไป แต่วิชาที่ชอบเป็น ชีวิตจิตใจคือวิชาแกะสลักจนได้มาเรียนทางด้านสาขาแกะสลัก ซึ่งมีความแตกต่างอยู่ว่า ตอนแรกนั้นชอบการแต้มเรื่องพระเวสสันดร แต่ช่วงหลังชอบแกะสลัก เพราะว่าการแกะสลักนั้นก็ยังแสดงเนื้อหาเรื่องราวทางด้านพุทธศาสนาในเรื่องพระเวสสันดรเรื่องเทพ/นางฟ้า

หลังจากเรียนจบด้านแกะสลักแล้วก็ได้มาทำงานราชการ ในโรงพิมพ์ของกระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่ในการเขียนภาพประกอบเรื่องต่างๆ โดยได้ร่วมงานกับอาจารย์สงวน รอดบุญ ซึ่งเป็นอาจารย์ ที่เดินทางมาจากประเทศไทย ซึ่งอาจารย์สงวน รอดบุญ ได้เข้ามาเป็นอาจารย์สอนและเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ เข้ามาศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับศิลปะลายลาว

สงวน รอดบุญ ได้เข้ามาเริ่มแรกทำงานเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาพประกอบ เข้ามาเรียนและทำงานในประเทศลาวในนามของโครงการ UNICEF ซึ่งในช่วงเวลานั้น อาจารย์กงพัด มีอายุประมาณ 20 กว่าปี ในขณะที่อาจารย์สงวนมีอายุได้ 50 กว่าๆ แล้วโดยมาร่วมทำงานกับอาจารย์กงพัด ลวงหลาด และเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนวิจิตรกรรมแห่งชาติลาว ในวิชา Anatomy และวิชาประวัติศาสตรศิลป์ เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962-1974 รวมระยะเวลาประมาณ 12 ปี ที่อยู่ในลาว โดยอาจารย์สงวนมีความสนใจในภาษาลาว / ศิลปะลายลาว / การปั้นพระพุทธรูป / การสร้างอนุสาวรีย์ในลาว เพราะศิลปะในประเทศลาวนั้นเป็นศิลปะล้านช้าง โดยแท้จริง ในส่วนของงบประมาณค่าตอบแทนก็จะได้จากอเมริกา และส่วนหนึ่งมาจากที่อาจารย์เป็นข้าราชการของไทยอยู่แล้ว โดยที่อาจารย์สงวน รอดบุญ ได้ใช้ชีวิตอยู่ในลาว ได้ทำหน้าที่สอน และการเขียนสแตมท์ Poster ออกแบบต่างๆ และแต้มภาพประกอบหนังสือแบบเรียน ระดับประถม มัธยมในสมัยก่อน ถ้ามองไปอีกด้านก็เรียกได้ว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่ช่วยวางรากฐานทางด้านศิลปะ นอกจากนั้นอาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการค้นคว้าศิลปะล้านช้าง โดยมีหลักฐานที่เป็นหนังสือเกี่ยวกับลาว คือ พุทธศิลปลาว คนบรรยายก็คือ อาจารย์สงวน ยังได้ทำงานกับกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอาจารย์กงพัด และถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ลูกศิษย์ลูกหาอีกมากมายพอสมควร เพราะว่าสมัยอาจารย์กงพัดยังเรียนอยู่วิจิตรกรรมนั้น ก็เห็นอาจารย์สงวนทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนแล้ว เมื่อจบแล้วก็ได้ทำงานร่วมกันอีก สรุปแล้วอาจารย์สงวนอยู่ลาวเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962-1974 แต่เรื่องที่น่าสนใจที่อาจารย์สงวนบอกว่า เสียดายที่รู้จักเมืองลาวช้าเกินไป เพราะอาจารย์สงวนมาลาวช่วงอายุของอาจารย์ประมาณ 50 กว่าปีแล้ว ซึ่งอาจารย์มีความนิยมชมชอบศิลปะลายลาว เรื่องพระพุทธรูปเรื่องการหล่อพระในลาว วิธีการหล่อพระในลาว เช่น ในเรื่องทรวดทรงองเอว เรื่องเจดีย์ ซึ่งอาจารย์มีความสนใจในเรื่องของพระเจดีย์ต่างๆ ซึ่งได้ปรากฏให้เห็นในสมุด Sketch ของอาจารย์ นอกจากนั้นอาจารย์ยังมีความสนใจในเรื่องของการปั้นดินเผา ซึ่งสุดท้ายแล้วเจ้าชีวิตองค์สุดท้ายของลาวคือ เจ้าสีสว่างวัฒนา พระเจ้ามหาชีวิตลาว ได้มอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ อาจารย์สงวน โดยได้รับมอบอย่างสมเกียรติและเหมาะสมยิ่ง

สาธิต : แล้วอาจารย์ทำงานอยู่ในกระทรวงศึกษาอยู่กี่ปี

กงพัด : หลังจากเรียนจบก็ไปทำงานให้เอกชน ประมาณ 2 ปี โดยเป็นงานแกะสลักไม้ เริ่มแต่ ค.ศ. 1968-1970 จากนั้นก็มาทำงานอยู่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสมัยเรียนก็ได้เป็นลูกศิษย์อาจารย์สงวน และหลังจากจบไปทำงานที่กระทรวงศึกษาธิการก็ยังอยู่ภายใต้การชี้แนะของอาจารย์สงวน โดยการทำงานที่เดียวกันอีก ในการทำงานที่กระทรวงศึกษาธิการนั้น งานหลักๆ นั้นคือ การทำงานการวาดภาพประกอบ จากนอกเวลาราชการแล้วอาจารย์กงพัด ยังไปทำงานกับบริษัทเอกชน ในการแกะสลักไม้ทั่วไปโดยเฉพาะคือลายลาว เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งเพื่อส่งออกให้ประเทศฝรั่งเศส

สาธิต : อาจารย์ทำงานแกะสลัก 1 ชิ้น ใช้เวลากี่วันและในเวลา 1 เดือน ทำได้กี่ชิ้น

กงพัด : สำหรับการทำงานแกะสลักนั้น ส่วนมากจะทำงานร่วมกัน หรือก็แบ่งกันทำคนละชิ้น โดยหลักคือการแกะสลักลายลาว แล้วผลงานทั้งหมดจะถูกส่งไปเมืองนอก ซึ่งทำให้ได้รับเงินอัตราในการทำงานสองภาคส่วนคือ จากภาครัฐและจากภาคเอกชนราวประมาณ 20,000 กีบ และส่วนของรัฐบาลนั้นจะเป็นเงินตกเบิกโดยอาจารย์ ทำงานไปได้ตลอดจนถึงระยะที่ประเทศลาว ได้รับการปลดปล่อย ปี ค.ศ. 1975 แล้วก็ทำงานในการสร้างสรรค์สีน้ำมันด้วย จนมาถึงปี ค.ศ. 1981 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีอายุได้ 32 ปี ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อ ที่

เมืองนอก ที่ประเทศบัลแกเรีย ได้รับทุนจากรัฐบาลลาว จากการสนับสนุนของรัฐบาลบัลแกเรีย ซึ่งได้ร่วมเดินทางไปกับนักศึกษาลาวหลายๆ คน ได้ไปเรียนสาขาศิลปะเพียงคนเดียวทางด้านภาพพิมพ์ โดยได้แรงบันดาลใจจากอาจารย์สงวน ใช้เวลาเรียนอยู่ที่บัลแกเรียเป็นเวลา 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ได้ทำการหย่าร้างกับภรรยา แล้วมีลูกด้วยกัน 4 คน ลูกทั้ง 4 คน ได้อยู่กับภรรยาคนเก่า ในการใช้ชีวิตการศึกษาค้นคว้าที่ประเทศบัลแกเรียนั้น อาจารย์ได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างมากมาย หลังจากจบมาก็มาทำงานที่กระทรวงเช่นเดิม จะทำหน้าที่ในการจัดระบบการพิมพ์ให้มีระเบียบมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ห่างเหินกับการสร้างผลงานด้านแกะสลักที่เคยทำมาในอดีต

สาธิต : มาถึงวันนี้ได้ทำอะไรมาบ้าง

กงพัด : หลังจากเรียนจบกลับมาก็ทำงานให้กระทรวงโดยมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนก ทำงานเกี่ยวกับ computer นอกจากนั้นก็ยังรับงานเขียนภาพประกอบประเภทวาดเส้น แต่ในช่วงเวลานั้นอาจารย์สงวนได้กลับไปประเทศไทยแล้ว ก่อนที่ประเทศลาวจะได้รับการสถาปนา ประเทศในปี ค.ศ. 1975 เพราะหมดสัญญาการช่วยเหลือจากอเมริกา แท้จริงอาจารย์สงวนอยากจะทำงานต่อไปในประเทศลาว โดยได้พักอยู่กับภรรยาซึ่งเป็นคนไทย

วิถีชีวิตของอาจารย์กงพัด ลวงหลาด ในช่วงเวลานั้นก็คือ การทำหน้าที่จัดหน้าหนังสือพิมพ์และก็รับงานนอก ด้วยการทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศิลปะ ซึ่งผลงานของอาจารย์ได้รับการต้อนรับจากสังคมในระดับโลก ซึ่งพิพิธภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นคือ ฟูกูโอกะได้จัดนิทรรศการ ครั้งที่ 4 โดยทางรัฐบาลลาวได้ส่งรายชื่อของศิลปินไปเป็นจำนวน 5 คน ประกอบด้วย อาจารย์คำสุข คำสะไว อาจารย์กงพัด ลวงหลาด และคนอื่นๆ อีก 3 ท่าน แต่ในการแข่งขันนั้น อาจารย์กงพัด ลวงหลาด ได้ติดอันดับเพียงคนเดียว และได้ถูกเชิญไปร่วมในการทำงาน Work Shop ที่ประเทศญี่ปุ่น ในงาน Painting ด้วยการ Sketch ภาพขึ้นมาก่อน แล้วส่งไปแล้วไปขยาย เป็นขนาด 100x120 เซ็นติเมตร ซึ่งในช่วงเวลานั้น อาจารย์มีอายุราวประมาณ 40 ปี ซึ่งการทำงาน Work Shop ในญี่ปุ่นนั้นได้ใช้เวลาอยู่ประมาณ 2 เดือน และผลงานนั้นก็ถูกเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์ฟูกูโอกะ ซึ่งถือว่าเป็นของขวัญชีวิตครั้งยิ่งใหญ่ และเป็นศิลปินคนแรกของประเทศลาว ที่มีผลงานนำเสนอไว้ที่พิพิธภัณฑ์ฟูกูโอกะ แต่ในยุคสมัยปัจจุบันนี้มีเยอะแล้วที่ถูกส่งไปจากแรงบันดาลใจดังกล่าวนี้เอง ทำให้อาจารย์มีความปลื้มใจและมีความขยันในการทำงาน Painting อย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

แต่ปัจจุบันนี้อาจารย์กงพัดได้ลาออกจากการทำงานในระบบราชการ เพราะในการใช้จ่ายไม่เพียงพอกับการทำงาน ซึ่งอาจารย์กงพัด ก็ได้มีภรรยาคนใหม่ และมีลูกอีก 2 คน ซึ่งอาจารย์ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ในครอบครัวทุกอย่าง โดยได้มาใช้ชีวิตเป็นศิลปินอิสระทั่วไป ซึ่งจะรับงานศิลป์ในรูปแบบต่างๆ อาทิ งานปั้น / แกะสลัก / ภาพพิมพ์ / Painting/ ออกแบบ โดยใช้วิธีหางานจากเครือข่ายของศิลปินในลาวตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอาจารย์กงพัด ได้มี Studio ขนาดพอเหมาะอยู่ภายในบ้านของตนเอง ที่เป็นส่วนตัวมาเป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว ด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะยืนอยู่บนเส้นทางแบบนี้

ในขณะเดียวกันทุกวันนี้ก็มีสมาคมวิจิตรศิลป์ที่มีสมาชิกมากมายมาร่วมทำงานด้วยกัน และอาจารย์ยังให้คำมั่นสัญญาว่า อาชีพในการสร้างงานศิลปะ ในประเทศลาวสามารถไปได้ และได้รับการพัฒนาดีขึ้นมาก เพราะสังคมได้ให้การยอมรับทั้งภายในและภายนอก ในการยอมรับผลงานศิลปะ และฝีมือของอาจารย์กงพัด โดยผลงานทุกชิ้นมันได้ผ่านหนังสือศิลปะ และการโฆษณาในสื่อสารมวลชนมาโดยตลอดหรือจะเป็นผลงานที่มีส่วนร่วมในการทำงานปั้นอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญต่างๆ ภายในประเทศ ซึ่งเป็นการเอื้ออาทรด้วยการแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อในการสร้างงาน ซึ่งแสดงถึงความสามัคคีของเหล่าบรรดาศิลปินในลาวให้มีความหนักแน่น และมี บรรยากาศที่ดี และพัฒนาอย่างแรงกล้า

ทุกวันนี้อาจารย์ก็ยังทำงานเป็นศิลปินอิสระจนได้เป็นศิลปินดีเด่น ในปี ค.ศ. 2010 และก็ ยังทำงานเพื่อสังคมตลอดไปและก็ยังรับหน้าที่ในการดูแลลูกที่กำลังศึกษา ซึ่งต้องใช้จ่ายเงิน แต่ก็ถือว่าอาจารย์ก็อยู่ในระดับพอเพียง ถึงไม่อาจคิดได้แบบร่ำรวยเหมือนศิลปินท่านอื่นที่มีฐานะร่ำรวยทางการขายรูปก็ตาม

ภาพประกอบที่ 57 กงพัด ลวงหลาด ศิลปินดีเด่นจิตรกรรมกับสุจิบัตร ฟูกูโอกะ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 58 การเชิดชูศิลปะการได้เป็นศิลปินดีเด่นสาขาจิตรกรรม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 59 ผลงานจิตรกรรมสร้างสรรค์แนวนามธรรม.
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด. (2555)

2.2.1 แรงบันดาลใจในภาพ “วาตะสงสาร”

ภาพประกอบที่ 60 ภาพ “วาตะสงสาร” สีอะคริลิคและสีน้ำมัน 50 x 40 เซนติเมตร
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด. (2555).

กงพัด ลวงหลาด ศิลปินดีเด่นรุ่นที่ 1 ของกระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้ที่มีความสนใจในวิชาทางด้านศิลปะมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยได้เรียนหนังสือมาตามลำดับ แต่วิชาที่ชอบมากเป็นพิเศษคือวิชาการแกะสลัก โดยผลงานทางด้านศิลปะนั้นจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่องพระเวสสันดร เมื่อจบการศึกษาแล้วได้มาทำงานด้านการเขียนภาพประกอบ โดยอยู่ในช่วงเวลาที่อาจารย์สงวน รอดบุญ ได้ไปทำหน้าที่ในการสอนและฝึกอบรม ตามโครงการ UNICEF อยู่ที่ลาว จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ศิลปิน กงพัด ได้มีประสบการณ์ร่วมสมัยกับอาจารย์สงวน รอดบุญ ซึ่งอาจารย์สงวนได้เป็นอาจารย์สอนในวิชา Anatomy และวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในขณะเดียวกันที่อาจารย์สงวนก็ได้ทำการศึกษา ศิลปะลายลาว ภาษาลาว และรูปแบบพุทธศิลป์ในด้านพระพุทธรูป โดยเฉพาะศิลปะในรูปแบบของล้านช้างอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจารย์สงวนได้ใช้เวลาอยู่ในลาวประมาณ 12 ปี ในส่วนของผลงานของศิลปินกงพัดนั้น มีโอกาสได้รับเลือกให้เข้าร่วมแสดงในพิพิธภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นคือ ฟูกูโอกะ ซึ่งเป็นโอกาสครั้งสำคัญแก่ศิลปินกงพัดเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในระยะเวลาต่อมาท่านก็ได้รับรางวัล ศิลปินดีเด่น จากกระทรวงวัฒนธรรม

ภาพ “วาตะสงสาร” ด้วยจากช่วงเวลาที่ได้ผ่านมาใน ทั้งจากชีวิตในครอบครัว ที่มีการหย่าร้าง อีกทั้งต้องไปใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศ การทำงานในบทบาทต่างๆ จากการพบปัญหาและอุปสรรคจนมาถึงในยุคปัจจุบันที่ศิลปินกงพัด ได้ใช้ประสบการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์กับการดำเนินชีวิต จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการใช้พุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ในระยะเวลาต่อๆ มา จึงทำให้เกิด แรงบันดาลใจในการสร้างผลงานในชื่อว่า “วาตะสงสาร” โดยได้แสดงทัศนะถึงแนวความคิดนี้ไว้ว่า

สาธิต : อยากให้อาจารย์ได้อธิบายงานด้วยครับ อาจารย์มีแนวคิดอย่างไรครับ

กงพัด : ทำอีกมันก็พอทัน มีหยังแต่เวลาเราเขียนไป จริงค่อยๆ เกิดมี แรงบันดาลใจและแนวคิดแล้วมาดูตอนท้าย ละมันเป็นเรื่องมุมเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ เรื่องวาตะสงสารแน่นอน จะมีรูปบรรดาสัตว์ต่างๆ จะมีสัตว์น้ำ สัตว์บก ซับซ้อน อาจจะเป็นภาพที่ไม่ชัดเจน โดยใช้จินตนาการน้อยหนึ่ง

สาธิต : อันนี้คือ วาตะสงสารใช่ไหมครับ คือ เกิดแก่เจ็บตายใช่ไหมครับ เวียนว่ายตายเกิด ทำไมอาจารย์ถึงสนใจเรื่องวาตะสงสารล่ะ

กงพัด : เพราะว่าโดยทั่วไปแล้ว คนจะบ่มักทำเรื่องเนื้อหานี้ ซึ่งมีคนที่สร้างงานประเภทนี้น้อยที่สุด ที่จะทำเรื่องธรรมะ

ศิลปินกงพัดได้มาสนใจในเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นสัจธรรมของมวลมนุษย์ ไม่ว่าจะนับถือในศาสนาหรือลัทธิใดก็ตาม จึงเป็นภาพสะท้อนถึงการที่ศิลปินกงพัดได้เข้าถึงแก่นแท้ของชีวิต ว่าจะเป็นเช่นไร จึงเป็นแนวคิดที่คอยเตือนสติได้อยู่เสมอ โดยเฉพาะการนำไปสร้างสรรค์ผลงานในเนื้อหาอื่นๆ ได้ต่อไป

ศิลปินกงพัดจะใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบของคอมมิวนิสต์ แต่ประเทศลาวก็ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของคนลาวตามแนวทางพุทธศาสนา ควบคู่กันไปโดยได้ปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนาได้อย่างเป็นจริงตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนลาวที่ได้ผ่านยุคสมัยมาอย่างไรก็ตามก็ไม่เคยมีความคิดที่จะละทิ้งการนับถือพุทธศาสนา เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ดังเช่น ศิลปินกงพัด เมื่อมีอายุได้ 50 ปีต้นๆ ก็ได้ให้ความสนใจในการศึกษาพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาของชีวิตที่ได้ผ่านสิ่งต่างๆ มามาก จึงทำให้การใช้ความคิดที่ผ่านการไตร่ตรองจนมาถึงการตกผลึกทางความคิด

ภาพประกอบที่ 61 การศึกษาในบัลแกเรีย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 62 บรรยากาศการศึกษาในต่างประเทศ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 63 ผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินในต่างประเทศ. ที่มา : กงพัด ลวงหลาด. (2556)

2.2.2 แรงบันดาลใจในภาพ “ผู้หญิงในจินตนาการ”

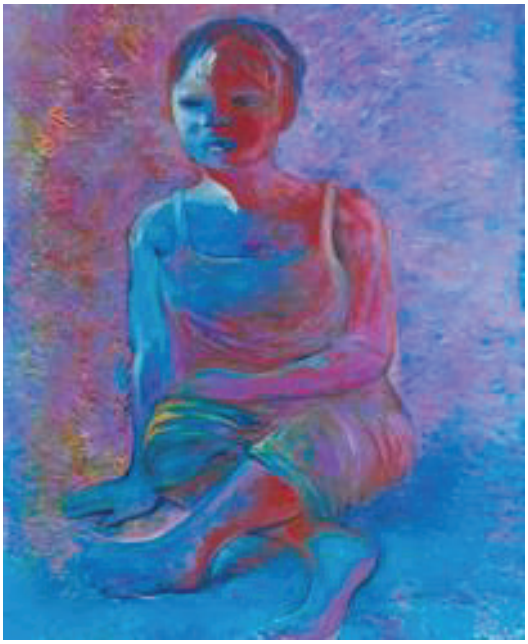

ภาพประกอบที่ 64 ภาพ “ผู้หญิงในจินตนาการ” สีอะคริลิคและสีน้ำมัน 60 x 40
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด. (2556)

กงพัด ลวงหลาด มีความตระหนักในคุณค่าของสตรีเพศ ที่มีความเท่าเทียมกับผู้ชายในสังคม ทั้งความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะการเสียสละ ในการแสดงออกในบทบาทต่างๆ ทั้งในยามทุกข์หรือสุข โดยมีความมุ่งมั่นในความดีงามมากกว่าภาพลักษณ์ภายนอก จึงได้ส่งผลต่อการแสดงออกทางศิลปะที่ศิลปินกงพัดไม่ได้ให้ความสำคัญกับยศถาบรรดาศักดิ์ หรือชื่อเสียงเกียรติยศของผู้หญิงในคนนั้นๆ ศิลปินกงพัดกลับมามองผู้หญิงที่เป็นชาวบ้านธรรมดา ก็สามารถมาเป็นสื่อในการสร้างแรงบันดาลใจได้ด้วยเช่นกัน ดังทัศนะ

สาธิต : ถ้างั้นชื่อภาพนี้เป็นชื่อภาพอะไรดี

กงพัด : ที่จริงตั้งไว้แล้ว เอ็นว่าเป็น Model ธรรมดาชื่อๆ ว่าผู้หญิงในจินตนาการ คือเราจะไม่วาดภาพให้มันออกมางดงาม สวย คือ อยากแสดงออกเป็นผู้หญิงธรรมดาๆ

สาธิต : ไม่ต้องการที่จะตกแต่ง และไม่ต้องการที่จะเสริมแต่ง งามแบบธรรมดา ก็มีความสวยงามได้

กงพัด : ผู้หญิงแบบธรรมดา ชาวบ้านธรรมดา คือ ความงาม ไม่ได้งามด้วยรูปร่าง ซึ่งมันงามด้วยสีด้วยแสง ถ้าคนรู้จักดูชม บ่แม่นวาด ไม่ใช่วาดรูป ผู้สาวให้งามเหมือนนางเอก

สาธิต : หลักๆ ในภาพนี้ ก็คือ อยากจะแสดงออกในเรื่องของสี แสง และการแสดงออก ของความเป็นผู้หญิง ไม่ต้องไป นึกถึง ดารา นางงาม คนธรรมดา ก็สวยได้ในมุมมองของ ศิลปิน

กงพัด ลวงหลาด ได้ให้ความสำคัญของการให้เกียรติกับความเป็นผู้หญิง ได้ด้วยการมองถึงคุณค่าความดีงามมากกว่ามองที่การเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมอยู่ในกระแสของสังคม อาทิ นางงามหรือดาราหรือนางเอก ก็ตาม แต่ศิลปินกงพัดกลับมองในมุมกลับกัน โดยมาให้ความสำคัญกับสาวชาวบ้าน โดยการใช้สุนทรีย์ทางศิลปะเป็นสื่อกลางในการแสดงออกทางศิลป์ ซึ่งก็สามารถทำให้ผลงานดังกล่าวนั้นมีความงามได้ตามจินตนาการของศิลปินที่จะใช้เส้น แสง และสี ให้การแทนค่าของความงามจาก Model ที่เป็นสื่อในการสร้างแรงบันดาลใจดังกล่าว

ภาพ “ผู้หญิงในจินตนาการ” นั้น ศิลปินกงพัดได้ใช้ผู้หญิงในจินตนาการ มาเป็น Model ในการสร้างสรรค์โดยได้ใช้ศิลปะตามแนวทาง Fauvism เป็นหลักสำคัญในการนำเสนอที่เป็นแนวทางในลักษณะรูปแบบศิลปะสมัยใหม่ จากรูปทรงของต้นแบบที่เป็นหญิงชาวบ้านแต่ได้ใช้ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ ให้ได้รับความสนใจที่จะนำไปสู่ศิลปะร่วม สมัยได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 65 ผลงานภาพพิมพ์ในระหว่างที่ไปเรียนอยู่ในต่างประเทศ.
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด.

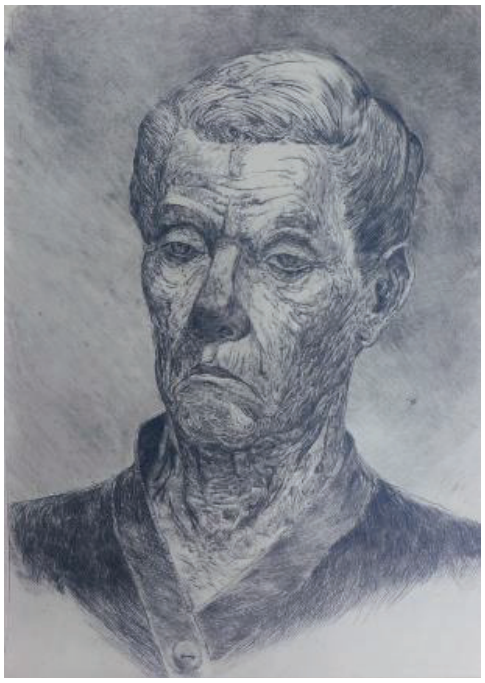

ภาพประกอบที่ 66 ภาพ Portrait.
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด.

ภาพประกอบที่ 67 ภาพ Nude.
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด.

ภาพประกอบที่ 68 ภาพ Figure.
ที่มา : กงพัด ลวงหลาด.

2.2.3 แรงบันดาลใจในภาพ “เจ้าป่า”

ภาพประกอบที่ 69 แรงบันดาลใจจากการมา workshop ที่ประเทศไทย ภาพ “เจ้าป่า”
สีอะคริลิคและสีน้ำมัน 50 x 40 เซนติเมตร ที่มา : กงพัด ลวงหลาด. (2556).

จากแนวคิดที่ศิลปินไทยมีการรณรงค์เพื่อให้สัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างได้ดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยได้ยั่งยืนตลอดไป จึงได้มีโครงการศิลปินเพื่อช้างและโครงการอื่นๆ จากหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนต่างยื่นมือเข้ามาช่วยช้างอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะกลุ่มศิลปินไทยและต่างประเทศต่างได้มีโอกาสในการหาทุนเพื่อช่วยเหลือช้างในบริบทต่างๆ เช่นเดียวกับวิทยาลัยเพาะช่างก็ได้จัด Work Shop เพื่อหาเงินทุนเพื่อช่วยเหลือช้าง โดยได้เชิญศิลปินกงพัดเข้าร่วมด้วยเช่นกัน โดยท่านได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

สาธิต : ภาพนี้ชื่อภาพอะไรครับ

กงพัด : ภาพนี้เป็นภาพเทคนิคผสม ชื่อภาพ เป็นเจ้าป่า

สาธิต : แนวคิดเกี่ยวกับอะไรครับ

กงพัด : แนวคิดก็คือต้นไม้ในธรรมชาติ คำว่าในธรรมชาติต้องมีสัตว์และมีป่า ถ้ามีสัตว์ บ่อมีป่าก็บ่อได้ และมีป่าบ่อมีสัตว์ก็บ่อได้ ดังที่เราได้ยินมา เขตหวงห้ามในป่าสงวน

สาธิต : เกิดแรงบันดาลใจ เรื่องไหน ถึงได้คิดเรื่องนี้ขึ้นมา

กงพัด : คือมันเป็นภาพที่ได้แรงบันดาลใจจากภาพ Sketch สมัยตอนมาทำ Work Shop ที่เมืองไทย นั่งรถไปเชียงราย แล้วจะกลับมาโดยนั่ง Sketch ในรถบัสช่วงไป Work Shop Work Shop ครั้งนี้มันเป็นเทคนิคในการพิมพ์ โดยยิปซั่มหล่อเป็นแบบเป็นเทคนิคผสม

สาธิต : แล้วก็ตัดเส้นเป็นสีดำอย่างไร

กงพัด : เจี้ยนี้ เป็นเจี้ยดำ เพราะว่ามันต้องมีสีดำช่วย เพิ่งเขียนเสร็จไปเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว

สาธิต : ก็เป็นแรงบันดาลใจจากเพาะช่างไปเชียงรายในงาน Work Shop

โดยทางเพาะช่างได้นำกลุ่มศิลปินเดินทางไปจังหวัดเชียงราย ดินแดนแห่งศิลปิน โดยเฉพาะที่บ้านของท่านถวัลย์ ดัชนี นั้น คงจะไม่สามารถอธิบายได้เลยว่าพื้นที่แห่งนี้มีความยิ่งใหญ่เพียงใด ซึ่งได้เกิดขึ้นจากน้ำมือของศิลปินคนหนึ่ง ที่ได้สร้างไว้เพื่อเป็นสมบัติของแผ่นดินแหล่งเรียนรู้ในสรรพสิ่งต่างๆ มากมายเหลือคณา ศิลปินกงพัด ได้ใช้เวลาในช่วงหนึ่งของการเดินทางในการ Sketch ภาพช้าง ด้วยจากแรงบันดาลใจในแนวคิดที่จะร่วมอนุรักษ์ช้างให้ดำรงคงอยู่ด้วยความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อช้างทั้งจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ช้างก็ยังเป็นสัญลักษณ์ของความงดงามและยิ่งใหญ่ด้วยพลังและอำนาจที่ซ่อนเร้น จึงทำให้ศิลปินเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอมา

ภาพ “เจ้าป่า” ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในการมาปฏิบัติการ Work Shop ที่ประเทศไทย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มศิลปินไทยแต่ละสถาบันต่างได้ร่วมทำกิจกรรมในการอนุรักษ์และช่วยเหลือช้างกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ร่วมมือกับศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง โดยหน่วยงานแรกที่เป็นปฐมฤกษ์ในการจัดกิจกรรมการแสดงนิทรรศการ ด้วยความร่วมมือกับมูลนิธิอารี สุทธิพันธุ์ และสถาบันคชบาลแห่งชาติ โดยได้ผ่านการจัดนิทรรศการดังกล่าวมาถึง 3 ครั้ง และต่อจากนั้นก็ได้มีการแตกกิ่งก้านสาขาในการทำกิจกรรมดังกล่าวที่ได้แผ่ขยายไปสู่หน่วยงานต่างๆ ในแต่ละสถาบัน จึงเป็นภาพสะท้อนที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความห่วงหาอนาทรของศิลปินที่มีต่อช้างได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นลำดับต่อๆ มา

ภาพ “เจ้าป่า” นั้น ศิลปินกงพัด ได้ใช้วิธีการด้วยเทคนิคผสมกับการระบายสีเข้าด้วยกัน โดยใช้สีสันที่หลากหลายระบายลงบนแผ่นยิปซัม เพื่อให้สีแต่ละสีได้ลื่นไหลเข้าหากันด้วยการใช้จินตนาการอย่างอิสระ ต่อจากนั้นจึงได้นำกระดาษสาวางทับลงไปบนแผ่นระนาบดังกล่าว ก็จะได้ภาพจากสีสันที่ปรากฏขึ้นจากการลื่นไหลของสีบนระนาบที่รองรับและเมื่อสีแห้งแล้วจึงได้ใช้เส้นสีดำร่างเป็นรูปโครงสร้างของช้าง พร้อมด้วยการใช้จินตนาการด้วยภาพต้นไม้และอื่นๆ ตามความคิดคำนึงของศิลปินที่ได้สร้างสรรค์ผลงานอยู่ในขณะนั้น

ภาพประกอบที่ 70 ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานที่บ้านพัก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

2.3 ประวัติชีวิต เจริญพร พรมมะบุด
ศิลปินจากกระทรวงแถลงข่าว

ภาพประกอบที่ 71 นายเจริญพร พรมมะบุด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

เจริญพร พรมมะบุด มีพี่น้องรวม 6 คน เมื่อวัยเด็กได้ใช้ชีวิตอยู่ในชนบท ในเวลาต่อมาได้ย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองเวียงจันทน์ โดยได้มาเรียนที่โรงเรียนศิลปกรรม โดยเริ่มเรียนจากการเรียนในชั้นต้น และในระดับชั้นกลาง รวมระยะเวลาที่เรียนทางด้านศิลปะ รวมแล้วเป็นเวลา 7 ปีเต็ม โดยการเรียนในชั้นต้นนั้นใช้เวลาเรียนตามหลักสูตรอยู่ด้วย 3 ปี และในระดับชั้นกลาง 4 ปี ในสาขาวิชาจิตรกรรมโดยอาจารย์ได้เล่าเรื่องราวในวัยเด็กในช่วงอายุประมาณ 7-8 ปี ไว้ว่า “ตอนสมัยเด็กชอบวาดรูปเล่นๆ โดยได้กำลังใจจากช่วงเวลาหนึ่งในสมัยเด็ก คือ ตอนแต้มรูปหมวกม่วง โดยใส่สีออกมาเป็นภาพที่ได้คะแนนกว่าเพื่อนในห้องเรียนชั้นเดียวกัน จากนั้นรู้สึกปลื้มใจและติดงานศิลป์” ในจำนวนพี่น้อง 6 คนนั้น ก็ได้มีน้องชายคนสุดท้องอีก 1 คน ที่มาสนใจเรียนทางด้านศิลปะเหมือนพี่ชาย ซึ่งมีชื่อว่าอาจารย์คำสอน พรมมะบุด ซึ่งปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่สถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติของ สปป.ลาว ซึ่งอาจารย์ได้แสดงทัศนะถึงสถาบันวิจิตรศิลป์นั้น ซึ่งมี โครงสร้างการเรียนการสอนเหมือนโรงเรียนเพาะช่างของไทยจากอดีตที่ผ่านมา

ในช่วงเวลาที่อาจารย์ศึกษาศิลปะอยู่นั้น ประเทศลาวกำลังอยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนผู้บริหารประเทศ ซึ่งทำให้การสนับสนุนจากภาครัฐ ที่มีต่อการส่งเสริมศิลปะนั้นยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างที่ควร เพราะเป็นช่วงเวลาที่ประเทศเพิ่งจะได้รับการปลดปล่อย จากการปกครองของประเทศฝรั่งเศส แต่ก็เป็นจังหวะเกี่ยวกับที่อาจารย์เจริญพรได้มีโอกาสได้ไปทำงานที่สำนักงานหนังสือพิมพ์ข่าวสารของประเทศลาว ซึ่งในช่วงเวลานั้นรัฐบาลลาวขาดแคลนบุคลากรในด้านต่างๆ ที่จะมาทำหน้าที่บริหารประเทศเป็นอย่างยิ่งในการทำงานในสำนักงานหนังสือพิมพ์ข่าวสารอาจารย์ได้มาทำหน้าที่ในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ข่าวสาร และเป็นผู้ติดตามข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ของสังคมคนลาวในขณะนั้น โดยได้ทำงานในหน้าที่ดังกล่าวอยู่ 10 กว่าปี อยู่จนถึงปี ค.ศ. 1900 โดยประมาณ ถึงได้มีโอกาสไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ซึ่งเป็นช่วงสงครามอินโดจีน ที่ประเทศลาว เวียดนาม และกัมพูชา ต่างก็อยู่ในช่วงเวลาของการฟื้นฟูประเทศอยู่เช่นเดียวกัน

ภายหลังจากสงครามสงบลง ประเทศลาวก็อยู่ในช่วงฟื้นฟูประเทศผลงานด้านศิลปะนั้น ก็จะทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือในการรับใช้การเมืองในประเทศ ผลงานศิลปะโดยเฉพาะการวาด ภาพนั้นก็จะเป็นการวาดเพื่อต่อต้านจิตรกรรมฝรั่ง อเมริกา ที่มารุกรานและงานศิลปะส่วนใหญ่ก็ จะเป็นการเขียนภาพเพื่อปลุกระดมมวลชนให้ประชาชนมีความฮึกเหิมในการรักชาติ จะแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการที่จะต้องสู้กับภัย

จากภายนอกประเทศ โดยผลงานก็จะเป็นภาพโปสเตอร์ หรือการเขียนภาพในเชิงการ์ตูน ที่จะสามารถนำสู่ต่อสังคมได้รับรู้ต่อข่าวสารนั้น ได้อย่างรวดเร็วตามสภาพของสังคมในขณะนั้นๆ และโดยเฉพาะข่าวสารจากทางหนังสือพิมพ์นั้น จะได้รับการตอบรับจากสังคมในขณะนั้น ได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ อย่างใจจดใจจ่อเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นการสร้างผลงานศิลปะในด้านอื่นๆ จึงยังไม่มีความหมายต่อสังคมลาวในขณะนั้น โดยเฉพาะการสร้างผลงานศิลปะในเชิงธุรกิจ จึงไม่สามารถเป็นไปได้เลย เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังลำบากต่อการดำเนินชีวิต แม้แต่อาหารก็ยังไม่เพียงพอโดยเฉพาะอาหารจำพวก เนื้อสัตว์นั้นอยู่ในช่วงที่ขาดแคลนมาก

ในขณะที่ประเทศลาวยังอยู่ในช่วงพัฒนาและฟื้นฟูประเทศนั้น ประเทศลาวเหมือนถูกปิด ขาดการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ก็ยังอยู่ในความระแวงสงสัยที่ประเทศลาวต้องให้ความสำคัญกับการระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารประเทศนั้น มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาในทุกมิติของสังคม ซึ่งจากสภาวะเหตุการณ์ดังกล่าวนั้น ย่อมส่งผลต่อแวดวงของศิลปกรรมในทุกแขนง เช่นเดียวกัน เพราะบรรดาศิลปินก็ย่อมไม่สามารถที่จะมีปัจจัยในการซื้ออุปกรณ์การเขียนภาพอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นทางรัฐบาลจึงเป็นผู้จัดซื้อมาให้ศิลปินในการใช้เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแต่ก็ไม่สามารถที่จะใช้อุปกรณ์ที่มีคุณภาพไปได้ อาทิ สีน้ำ สีน้ำมัน สีอะคริลิค หรืออื่น ๆ อีกก็ตาม รัฐบาลไม่สามารถจัดหามาได้ จะมีก็เพียงสีฝุ่น สีโปสเตอร์ หรือก็เป็นเพียง สีทาบ้าน สีโอเอ สีกระป๋องที่จะใช้เขียนลงบนไม้อัด หรือกระดาษ เป็นต้น

แต่ในขณะเดียวกัน ก็มิใช่ว่าจะไม่มีการขับเคลื่อนทางศิลปะเอาเสียเลย แต่ก็ยังมีการสร้างผลงานทางด้านศิลปะ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยมีกลุ่มศิลปินที่รวมตัวกันด้วยจิตใจที่มุ่งมั่นที่จะสร้างงานศิลปะพร้อมกับกลุ่มนักเรียนบางส่วน โดยจะเป็นการเขียนภาพจิตรกรรม ฝาผนัง ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี โดยภาพเหล่านี้จะไม่มีเรื่องของระบบ การเมืองภายในประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามของทางรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น

ในระหว่างที่การเมืองในประเทศยังไม่สงบ ยังมีความสับสนวุ่นวายอยู่นั้น แต่ในขณะเดียวกันทางรัฐบาลก็ไม่ได้ปิดกันที่ศิลปินจะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยเฉพาะศิลปะที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่องพุทธประวัติก็ยังได้มีการนำมาเป็นแนวทางในการเขียนภาพอย่างต่อเนื่อง และพุทธประวัติในตอนที่สำคัญและได้รับการนิยมต่อศิลปินนำมาเป็นแนวทางใน การเขียนภาพก็ได้แก่ ตอนพระเวสสันดร และถึงแม้ว่าการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดต่างๆนั้นจะได้รับค่าตอบแทนเพียงน้อยนิด แต่อาจารย์เจริญพร ก็พอใจในสิ่งที่ได้มาด้วยการยึดหลักของความพอเหมาะ พออยู่ พอกิน โดยไม่ได้หวังถึงความร่ำรวยใดๆ ทั้งสิ้น

ในปี ค.ศ. 1997 อาจารย์เจริญพร พรมมะบุด ได้รับทุนจากรัฐบาลจีนบนรากฐานของความร่วมมือทั้ง 2 ประเทศ ต่างมีความร่วมมือกันโดยอาจารย์ได้ไปเรียนที่มหาวิทยาลัยศิลปกรรม มณฑลจูเจียง โดยใช้เวลาเรียนอยู่ 3 ปี โดยเดินทางด้วยเครื่องบินจากนครหลวงเวียงจันทน์ลงที่คุณหมิง แล้วต่อด้วยรถไฟ โดยไปเป็นคณะใหญ่ แต่มีผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะเพียงคนเดียว คือตัวอาจารย์เอง ซึ่งอาจารย์เจริญพร พรมมะบุด ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“ในแต่ละปีกระทรวงวัฒนธรรมได้รับทุนไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ ไม่ต่ำกว่า 30 ทุน แสดงว่าสมัยนั้นประเทศจีน น่าจะให้การสนับสนุนประเทศลาวเป็นอย่างยิ่ง และก็ไม่ใช่เฉพาะประเทศจีนประเทศเดียว ซึ่งก็มีเกาหลี ญี่ปุ่น หรืออีกในทั่วโลก”

ในการเรียนอาจารย์เจริญพรได้เข้าเรียนตามการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของทางสถาบัน ซึ่งในช่วงเวลาที่อาจารย์ได้ไปเรียนอยู่นั้นอาจารย์มีอายุประมาณ 30 กว่าปี ซึ่งการเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนทางด้านการเขียนภาพสีน้ำมัน โดยอาจารย์ได้จบการศึกษาในปี ค.ศ. 2000 และได้มาทำงานที่กระทรวงแถลง

ข่าว และวัฒนธรรม จากนั้นก็ย้ายไปทำหน้าที่ที่กรมวิจิตรศิลปะลาว มีหน้าที่รับผิดชอบกรมศิลป์ลาว ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ซึ่งปัจจุบันอาจารย์ ได้รับตำแหน่งหัวหน้าวิจิตรศิลป์พื้นเมือง

ภายหลังจากกลับมาจากจีนแล้ว อาจารย์เจริญพรก็กลับมาทำงานให้กับหน่วยงานของตนตามปกติ แต่ก็ให้เวลากับการเขียนภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเขียนภาพสีน้ำมัน โดยได้แรงบันดาลใจจากศิลปินระดับโลก เช่น โมเน่ / เลอนัว ซึ่งเป็นศิลปินกลุ่มอิมเพรสชันนิสม์ และศิลปินกลุ่มเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ อยู่ด้วยเช่นกัน นอกจากการเขียนภาพด้วยสื่อวัสดุ สีน้ำมันแล้ว สีอะคริลิค หรือสีน้ำ ก็เป็นอีกวัสดุหนึ่งที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ ในส่วนผลงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่อาจารย์เป็นอย่างยิ่ง อาทิ ผลงานด้านจิตรกรรมติดตั้งอยู่ที่ห้องรับแขกในระดับชาติ ในนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งมีขนาด 200x500 เซ็นติเมตร และอีก 1 ชิ้น อยู่ที่สถานทูตลาว ที่ประเทศเวียดนาม จังหวัดราโนย

จากการประสานงานมาทางสมาคมวิจิตรศิลป์หรือจะเป็นกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม จึงทำให้อาจารย์เจริญพร ที่มีความสัมพันธ์กับข่าวสารและสื่อมวลชนโดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านข่าวสารจากต่างประเทศ จึงทำให้อาจารย์มีโอกาสในการที่จะเป็นผู้ประสานงานระหว่างศิลปินจากต่างประเทศ ตามที่มีหนังสือเชิญให้ไปจัดกิจกรรมในระดับนานาชาติอยู่เสมอมา โดยเฉพาะสถาบันหลักด้านศิลปะในประเทศไทย อาทิ วิทยาลัยเพาะช่างที่อาจารย์และกลุ่มศิลปินจาก สปป.ลาว ได้เดินทางมาร่วมกิจกรรม Work Shop ถึง 2 ครั้งแล้ว ก็ตาม และนอกจากนั้นก็ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และประเทศอินเดียอีกก็ตาม

ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้น อาจารย์เจริญพรจะแสดงออกในเชิงแนวคิดลักษณะของ การสร้างสุนทรีย์ให้แก่มวลชน ให้มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อกันเป็นหลักสำคัญในการสร้ างงานด้วย โดยจะไม่สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะเสียดสีหรือเย้ยหยันต่อสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ถึงแม้ว่าสภาพบ้านเมืองยังอยู่อย่างไม่สงบสุขก็ตาม แต่ผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าวนั้นก็ จะต้องไม่ไปขัดแย้งต่อกฎระเบียบของสังคมด้วยเช่นกัน โดยผลงานที่สร้างสรรค์นั้น ควรจะต้องอยู่ในการคุ้มครองของภาครัฐ ตามกฎระเบียบที่ได้จัดการไว้ตามโครงสร้างของสังคมในขณะนั้นอยู่ด้วยเช่นกัน

จากการที่ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทั้งจากผลงานทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และด้านอื่นๆ ด้วยการให้การสนับสนุน ด้วยการนำผลงานดังกล่าวนั้น ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการตกแต่งอาคารสถานที่ของหน่วยงานราชการ ที่เป็นสถานที่สำคัญในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บรรดาศิลปินในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง นอกจากจะให้ทุนในการสนับสนุนศิลปินแล้วทางภาครัฐได้เป็นแกนกลางในการก่อตั้งสมาคมวิจิตรศิลป์ เพื่อช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่บรรดาศิลปิน โดยได้แต่งตั้งให้ ดร.บุญเที่ยง ศรประพันธ์ เป็นประธานของสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ แต่จดทะเบียนขึ้นตรงกับกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันสมาคมมีสมาชิกอยู่ประมาณ 200 คน โดยมีอาจารย์มาย จันดาวง ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติของลาวในปีแรก เป็นรองประธาน อาจารย์เจริญพร พรมมะบุด เป็นคณะผู้บริหาร จากจำนวนคณะกรรมการจำนวน 13 คน ของสมาคมวิจิตรศิลป์ โดยทำหน้าที่เคลื่อนไหวในบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการก่อตั้งมาเป็นเวลา 10 ปี ที่สมาคมได้มีบทบาทอยู่ในแวดวงศิลปกรรมร่วมสมัยของลาวมาโดยลำดับ

จากการที่สมาคมวิจิตรศิลป์ ได้ทำหน้าที่ที่เป็นพันธกิจในลักษณะมุ่งส่งเสริมสุนทรีย์ให้แก่สังคมของลาวและเครือข่ายจากต่างประเทศ จากด้วยบทบาทดังกล่าวย่อมส่งผลต่อชีวิตและจิตใจของเหล่าบร รดาศิลปินเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทั้งนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้วยการจัดนิทรรศการในการหารายได้ โดยหักเปอร์เซ็นต์บางส่วนให้แก่สมาคม ซึ่งก็ได้รับการต้อนรับจากกลุ่มผู้สนใจเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าจากต่างประเทศที่พำนักอยู่ในลาว อีกทั้งนักธุรกิจ ห้างร้าน บริษัท ภายในประเทศลาว ให้การสนับสนุนในการซื้อผลงานศิลปะของศิลปินลาว โดยกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติจะประกอบด้วยอาทิ อเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และคน

ลาวอีก จำนวนหนึ่งที่มีกำลังและความชื่นชอบในศิลปะอยู่ด้วยเช่นกัน โดยผลงานที่มีการซื้อขายนั้น ถ้าเป็นผลงานในระดับศิลปินแห่งชาติ เช่น อาจารย์มาย จันดาวง ก็จะมีราคาในระดับที่สูงขึ้นไป แต่อาจารย์เจริญพรก็ได้กล่าวถึงผลงานของตนเองที่สถานทูตลาวในประเทศเวียดนาม ที่ซื้อไปก็ราคาประมาณ 40 กว่าล้านกีบอยู่ด้วยเช่นกัน

จากสภาพบรรยากาศของศิลปกรรมในประเทศลาวในยุคปัจจุบัน ที่ประเทศกำลังก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกับประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่น่าติดตามที่บทบาทของศิลปินลาวร่วมสมัยจะได้มีอนาคตที่สดใสจากความตื่นตัวของสังคมในทุกระดับ ทั้งจากการพัฒนาของสังคมลาวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างรวดเร็วทั้งในระดับอาเซียนและในระดับโลก เพราะทางรัฐบาลได้เปิดกว้างโดยเฉพาะการลงทุน การส่งเสริมการลงทุน ที่จะส่งเสริมการขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจในทุกระดับ ซึ่งสามารถส่งผลต่อแวดวงของศิลปะและวัฒนธรรมอยู่เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศธุรกิจทางศิลปะในทุกๆ แขนง โดยเฉพาะในสถานภาพบ้านเมืองในยุคปัจจุบันที่รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ของชาติ ที่จะสามารถโน้มน้าวจิตใจของคนในชาติให้มีความรักความสามัคคีด้วยการยกย่องบรรพบุรุษที่ได้มีส่วนในการสร้างชาติให้มีอยู่ในทุกวันนี้ ฉะนั้นการยกย่องบุคคลสำคัญของชาติได้ทางหนึ่งก็คือการสร้างอนุสรณ์สถานของบุคคลนั้น ๆ ที่จะได้นำไปติดตั้งในสถานที่ที่ เป็นศูนย์รวมของจิตใจ อาทิ สวนสาธารณะในปัจจุบัน ในนครเวียงจันทน์ หรือที่หลวงพระบางต่างก็มีรูปประติมากรรมลอยตัว ติดตั้งอย่างถาวรในสถานที่นั้นๆ จากเหตุการณ์ดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อแวดวงศิลปกรรม โดยเฉพาะศิลปินที่ต้องเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานดังกล่าวนั้นย่อมส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตของบรรดาศิลปินโดยทั่วไปอยู่เช่น เดียวกัน จึงทำให้การปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมในบทบาทของศิลปินในประเทศลาวย่อมปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของสังคมทั้งวันนี้ และวันข้างหน้าก็ตาม

ภาพประกอบที่ 72 ผลงานจากการศึกษาอยู่ในต่างประเทศ ภาพ NUDE สีน้ำมัน 80 x 60 เซนติเมตร
ที่มา : เจริญพร พรมมะบุด

2.3.1 แรงบันดาลใจในภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ”

ภาพประกอบที่ 73 งานบุญที่สะท้อนวัฒนธรรมของชาวลาว ภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ”
สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : เจริญพร พรมมะบุด. (2553).

ผลงานของ เจริญพร พรมมะบุด ได้มีแรงบันดาลใจจากคำชมเชยของคนรอบข้าง เมื่อในช่วงวัยเด็กที่ได้เรียนวิชาศิลปะในการเรียนด้านแต้มรูป ในขณะที่อยู่ในวัย 7-8 ปี จากผลงานของคะแนนที่คุณครูได้มอบให้นั้น ศิลปินเจริญพรได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “ตอนสมัย เด็กชอบวาดรูปเล่นๆ โดยได้กำลังใจจากช่วงเวลาหนึ่งในสมัยเด็กคือ ตอนแต้มรูปหมวกม่วง โดยใส่สีออกมาเป็นภาพที่ได้คะแนนดีกว่าเพื่อนๆ ในห้องเรียนชั้นเดียวกัน จากนั้นรู้สึกปลื้มใจและติดงานศิลป์” โดยศิลปินเจริญพรนั้นมีพี่น้องรวม 6 คน และ 1 ใน 6 นั้น ก็ได้เป็นอาจารย์สอนศิลปะ อยู่ที่สถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติของ สปป.ลาว ซึ่งศิลปินเจริญพร ได้เปรียบเทียบสถาบันดังกล่าวนี้ เหมือนเช่นเดียวกับโรงเรียนเพาะช่างในประเทศไทย และจากด้วยการทำงานที่สำนักงานหนังสือพิมพ์ข่าวสารมาเป็นเวลากว่า 10 ปี ก็ได้มีโอกาสไปเรียนที่มหาวิทยาลัยศิลปกรรมในประเทศจีนเป็นเวลา 3 ปี โดยศิลปินเจริญพร ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องการไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ไว้ว่า

“ในแต่ละปีกระทรวงวัฒนธรรมได้รับทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ ไม่ต่ำกว่า 30 ทุน แสดงว่าสมัยนั้นประเทศจีนน่าจะให้การสนับสนุนประเทศลาวเป็นอย่างยิ่ง และก็ไม่ใช่เฉพาะประเทศจีนประเทศเดียว ยังมีเกาหลี ญี่ปุ่น และประเทศอื่นๆ อีกทั่วโลก”

ภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ” นั้น ด้วยจากการที่ศิลปินเจริญพร มีความประทับใจในศิลปวัฒนธรรมในด้านประเพณีที่ได้มีการสืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งสามารถสืบค้นได้จากความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ไทยและลาวจากยุคสมัยที่คนลาวต้องย้ายถิ่นฐานมาอยู่ ฝั่งไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 ที่คนลาวได้เคลื่อนย้ายมาอยู่ฝั่งไทยเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ทุกวันนี้ประชากรคนลาวทั่วประเทศจึงมีอยู่เพียง 6 ล้านกว่าคน และสิ่งที่ได้สร้างความผูกพันที่เป็นเสมือนโซ่คล้องใจด้วยกันทั้ง 2 ประเทศ ก็คือ วัฒนธรรม โดยเฉพาะประเพณีที่สำคัญได้แก่ประเพณีการแห่บั้งไฟ ซึ่งได้มีการสืบทอดทั้งจากไทยและลาวได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนมาจนถึงยุคปัจจุบัน โดยศิลปินเจริญพร ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

สาธิต : อยากให้อาจารย์อธิบายรูปคนรำวง มีแนวคิดอย่างไรครับ

เจริญพร : แนวคิดของผมก็คือว่า บุญบั้งไฟ เป็นงานบุญที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของลาวเรา แต่น้อยผมก็เคยมัก และชอบที่พ่อแม่เคยพาไปทำบุญปฏิบัติ และเที่ยวชมอย่างสนุกสนาน แต่จะพูดถึงรูปก็อยากแสดงถึง

บรรยากาศเซิ้งบุญบั้งไฟ ทำให้คนเรามีบรรยากาศม่วนชื่น แฝงไว้ด้วยความงาม เบิ่งแล้วมันมีบรรยากาศวันร่วมมีทั้ง ผู้เฒ่า ผู้แก่ เด็กน้อย ผู้ตุ้ย ผู้จ่อย มันแสดงถึงความสามัคคี อันเป็นปึกแผ่นแน่นหนา และควรรักษาไว้ถึงวัฒนธรรมของประชาชนลาว บรรดาเผาของพวกเรา

งานเซิ้งบุญบั้งไฟ จึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความสามารถของผู้คนในสังคมที่สามารถทำให้เป็นพิธีกรรมที่ได้เป็นสิ่งที่สามารถยึดเหนี่ยวให้สังคมและชุมชนมีความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

ภาพ “ฟ้อนแห่บั้งไฟ” นั้น ศิลปินเจริญพร ได้สะท้อนภาพในบรรยากาศของการแสดงที่ประกอบด้วยผู้คนที่แสดงการแต่งกายในลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นพร้อมด้วยอุปกรณ์ในการแห่บั้งไฟ โดยมีฉากหลังเป็นภาพวัดและบ้านเรือน จึงเป็นการสะท้อนภาพที่สื่อความหมายให้สังคมได้เรียนรู้และเข้าใจในวิถีชีวิต ที่มีความแตกต่างกันถึงแม้จะอยู่บนรากฐานประเพณีบั้งไฟเหมือนกัน โดยศิลปินเจริญพรได้แสดงทัศนะไว้ว่า

สาธิต : การแต่งกายเป็นแนวใด?

เจริญพร : การแต่งกายในภาพนี้แสดงว่าเป็นสัญลักษณ์การแต่งกายของคนเวียงจันทน์ ซึ่งบุญบั้งไฟนั้นในประเพณีปฏิบัตินั้น มีหลายพื้นที่ที่แตกต่างกัน และในรูปทรงลักษณะของบั้งไฟ ก็มีความแตกต่างกัน ตัวอย่างทางภาคใต้ ก็จะเป็นรูปแบบหนึ่ง แต่เราก็เน้นสีสันของคนให้มีความเด่นชัด

ศิลปินเจริญพรได้สะท้อนวิถีชีวิตและการแต่งกายของผู้คน โดยเฉพาะได้แสดงเอกลักษณ์ของการแต่งกายในรูปแบบของเวียงจันทน์ ในการแสดงในงานบุญบั้งไฟ ที่ย่อมแตกต่างจากสถานที่อื่นๆ ถึงแม้จะเป็นงานบุญบั้งไฟเหมือนกันก็ตาม

ภาพประกอบที่ 74 ภาพประเพณีก่อกองทรายเนื่องในวันสงกรานต์.
ที่มา : เจริญพร พรมมะบุด. (2553).

ภาพประกอบที่ 75 การแสดงดนตรีพื้นเมืองกับวิถีชีวิตของคนลาว.
ที่มา : เจริญพร พรมมะบุด. (2553).

2.3.2 แรงบันดาลใจในภาพ “ลาวสูง/ลาวลุ่ม/ลาวเทิง”

ภาพประกอบที่ 76 การแต่งกายของชาวพื้นเมืองในงานบุญบั้งไฟ ภาพ “ลาวสูง/ลาวลุ่ม/ลาวเทิง”
สีน้ำมัน 90 x 70 เซนติเมตรที่มา : เจริญพร พรมมะบุด. (2553).

ไกสอน พมวิหาน ต้องการรวมชาติให้เป็นหลักสำคัญ โดยใช้ภาษาพูดเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งชนเผ่า จากที่ลาวเป็นประเทศมีชนเผ่าอยู่เป็นจำนวนมากนั่นเอง ซึ่ง ศศิธร อ่อนเหลา (2554) สรุปไว้ว่า

ไกสอน พมวิหาน กล่าวว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ใดก็ล้วนมีลักษณะพิเศษร่วมของวงศาคณาญาติในด้านอื่นๆ ก็มีลักษณะพิเศษเฉพาะกลุ่ม ผ่านกระบวนการแห่งการปฏิวัติ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้สมัครใจเป็นส่วนหนึ่งแห่งรัฐ ซึ่งเคยเรียกตามความหมายทางการเมืองว่าลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง คณะกรรมการชนชาติศูนย์กลาง ควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อศึกษาค้นคว้าและหารือเกี่ยวกับชื่อแรกและการขึ้นบัญชีรายชื่อกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติของชาติ เพื่อปฏิบัติตามแนวนโยบายของพรรค โดยคำชี้แนะของท่านประธานประเทศ ไกสอน พมวิหาน คณะกรรมการชนชาติศูนย์กลาง การประชุมมติของกรมการเมืองศูนย์กลางพรรค เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เมื่อมีการค้นคว้าข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในลาวจึงสรุปจำนวนทั้งสิ้น 47 ชนเผ่า แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะนี้มีเป้าประสงค์ทางการเมือง เพื่อการรวมชาติเป็นหลัก ซึ่งท่านไกสอน พมวิหาน ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ไม่ควรเรียกจัดกลุ่มประชาชนลาวเป็น 3 ชนเผ่าใหญ่ แต่ควรจะเรียกจัดกลุ่ม ประชาชนลาวเป็น 3 ชนเผ่าใหญ่ แต่ควรจะเรียกว่าประชาชนบรรดาเผ่า เพื่อให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบันและมีความเป็นสากล ดังนั้น จึงมีการจัดกลุ่มชาติพันธุ์บรรดาเผ่าในลาวขึ้น โดยใช้ภาษาพูดเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่ง และจัดแบ่งเหลือเพียง 49 ชนเผ่า จำแนกตามภาษาพูด ได้ 4 กลุ่มหลัก

1. กลุ่มภาษาตระกูลลาว-ไท (The Lao - Language Family)
2. กลุ่มภาษาตระกูลมอญ-เขมร (The Mon Khmer Language Family)

3. กลุ่มภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (The Chine Tibet Language Family)

4. กลุ่มภาษาตระกูลม้ง-อีวเมียน (The Hmong - lu mien Language Family)

แรงบันดาลใจ ได้นำไปสู่การสร้างผลงานในภาพ “ลาวสูง/ลาวลุ่ม/ลาว เทิง” ด้วยความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนที่มีความหลากหลายในวิถีชีวิต โดยได้ผ่านการจัดการให้เป็นระบบ เพื่อความเป็นเอกภาพของชนชาติลาว โดยศิลปินเจริญพร ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

สาธิต : ภาพนี้ชื่อภาพอะไรครับ?

เจริญพร : ภาพนี้เขาเอิ้นว่า ตัวแทนของสามเผ่าลาวคือ ลาวสูง ลาวลุ่ม และลาวเทิงนี้แม้จะเน้นถึงความสามัคคีของชนเผ่าลาวบรรดาเผาหมายความว่าเราจะให้เกียรติความเป็นเอกภาพ เสมอภาพของลาวบรรดาเผ่า ถึงจะเป็นชาวเขาลาวเทิง หรือกลุ่มเผ่าเล็กก็ช่าง ล้วนแล้วแต่มีสิทธิ มีอำนาจในการปฏิบัติตน และมีสิทธิในการม่วนชื่น และเป็นภาพที่เอ่ยอ้างถึงต่างประเทศได้รับรู้และเข้าใจวัฒนธรรมลาวเรา

สาธิต : โดยแทนค่าของการแต่งกาย?

เจริญพร : โดยแม่นแล้ว แทนค่าด้วยการแต่งกาย และสะท้อนถึงการดำรงชีวิตของแต่ละเผ่าด้วย เช่น เผ่าลาวสูงเขาก็ชอบ ดำรงชีวิตบนภูเขา เผ่าลาวเทิงเขาก็ชอบอาศัยระดับเนินพู ระดับกลางและลาวลุ่มก็ชอบอยู่ตามราบเพียง

ภาพประกอบที่ 77 บรรยากาศในการเรียนในต่างประเทศ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 78 ศิลปินเขียนภาพในบ้านพัก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

ภาพประกอบที่ 79 ภาพชีวิตของศิลปินในบ้านพัก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556)

2.3.3 แรงบันดาลใจในภาพ “แรงศรัทธาจากงานบุญ”

ภาพประกอบที่ 80 การตักบาตรพระในยามเช้าเป็นวัฒนธรรมของคนลาวทั่วประเทศ ภาพ “แรงศรัทธาจากงานบุญ” สีน้ำมัน70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : เจริญพร พรมมะบุด. (2553).

การเขียนภาพที่มีชื่อว่า “แรงศรัทธาจากงานบุญ” ซึ่งเป็นภาพที่คนลาวที่เป็นชาวบ้านโดยทั่วไปจะมีวิถีชีวิตในยามเช้ามืดที่คนลาวจะนิยมไปตักบาตรข้าวเหนียว โดยเฉพาะในเมืองหลวงพระบาง จะมีรูปแบบการใส่บาตรที่ยังดำรงความสง่างามไว้อย่างครบถ้วน การได้มีโอกาสไปเยือนเมืองหลวงพระบางสิ่งที่ขาดไม่ได้ของผู้ไปเยือนก็คือ การได้ไปตักบาตรข้าวเหนียว หรือถ้าไม่ได้เป็นผู้ตักบาตรก็อาจจะเป็นผู้ไปสังเกตการณ์ในวิถีชีวิตของคนหลวงพระบางที่ถึงแม้จะได้รับเลือกให้เป็นเมืองมรดกโลก ซึ่งย่อมต้องผ่านกระบวนการท่องเที่ยวที่ยากต่อการควบคุม แต่ผู้คนในเมืองหลวงพระบางก็ยังสามารถรักษาประเพณีอันทรงคุณค่าให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ความมีเสน่ห์ของการใส่บาตรก็คือ คนที่จะใส่บาตรนั้นจะต้องนั่งหรือคุกเข่าอยู่กับพื้น เพียงเท่านั้น จะไม่มีใครยืนเสมอพระภิกษุในการตักบาตร ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สามารถสะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนของคนลาวที่ให้ความเคารพนับถือกับผู้ปฏิบัติธรรมได้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นภาพที่สง่างาม และคนที่มาใส่บาตรนั้นก็จะสวมเสื้อผ้าด้วยการมีผ้าสไบเฉียงกันเกือบทุกคน ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการเตรียมการด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแท้จริงนั่นเอง ดังแนวคิดของศิลปินเจริญพรที่ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องการตักบาตรข้าวเหนียวไว้ว่า

เจริญพร : เขาเอิ้นว่า แรงศรัทธาของคนเรา เมื่อทำบุญดีจะนำบุญได้กุศลตามมา ให้เราได้ดิบได้ดีเราพัฒนาเรื่องนี้ ก็มีส่วน แต่อันสิ่งสำคัญคือการพัฒนาสีสัน เพราะเราเป็นนักเขียน มักเป็นคนเบิ้งแล้วมีอารมณ์

สาธิต : ได้อารมณ์จากอะไร

เจริญพร : ได้อารมณ์จากสี จากผ้า จากบรรยากาศต่างๆ เพราะมันมีส่วนประกอบจะเป็นภาพผู้เฒ่าใส่บาตร แต่ภาพที่หนึ่งจะได้อารมณ์มาก ซึ่งมันเป็นเรื่องแสดงถึงวิถีชีวิตการตักบาตร ยาดน้ำ ทำบุญของประชาชนลาว

สาธิต : การใส่บาตรของคนลาว จะไม่ยืนใส่บาตรใช่หรือไม่

เจริญพร : ใช่แล้วอาจารย์ ประเพณีของคนลาว เวลาใส่บาตรจะไม่ยืนใส่บาตร

สาธิต : และการตักบาตรของคนลาวหลักๆ จะมีข้าวเหนียวและสิ่งอื่นอีกไหม

เจริญพร : คนลาวนิยมหรือโดยหลักประเพณีการใส่บาตรให้พระ คือ จะใส่แต่ข้าวเหนียว และขนม ส่วนอาหารการกินก็จะมีคนที่ไปจัดสรรที่วัดเป็นอย่างดี ส่วนหลายบ่ยาก เอาอาหารไปตักบาตร 90% และโดยเฉพาะผมเองไม่เคยเอาอาหารไปใส่บาตรจักชื่อ

สาธิต : แล้วการตักบาตรอยู่ในลาวยังมีอยู่ทุกหนแห่งใช่ไหมครับ

เจริญพร : มีครับอาจารย์ มีอยู่ทุกหนแห่งในประเทศลาว

สาธิต : การตักบาตรโดยรวมจะเรียงแถวกันใช่ไหม

เจริญพร : มันก็อึ่งตาม ถ้ามีหลายองค์ก็จะเรียงเป็นลำดับ แต่ถ้ามีพระองค์เดียวก็มี แต่ส่วนมากจะไปกันเป็นกลุ่ม ที่เป็นเอกลักษณ์จริงๆ คืออยู่ที่หลวงพระบาง

สาธิต : สรุปแล้วภาพของอาจารย์ทั้ง 5 ภาพ ก็จะเป็นเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของลาวโดยจะเขียนลงบนผ้าใบด้วยวัสดุสีน้ำมัน

ในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนลาว เมื่อถึงรุ่งอรุณของแต่ละวันที่คนลาวโดยส่วนใหญ่ก็ยังมีวิถีชีวิตที่ให้ความสำคัญกับพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าเมืองหลวงพระบางจะถือว่าเป็นเมืองที่มีการอนุรักษ์ที่เข้มแข็งและยั่งยืนมายาวนาน แต่ในเมืองอื่นๆ อาทิ นครเวียงจันทน์ เมืองสะหวันนะเขต เมืองปักเซ ก็มีวิถีชีวิตในยามเช้าที่ผู้คนโดยทั่วไปได้ออกมาตักบาตรข้าวเหนียว ซึ่งในการออกบิณฑบาตของพระและเณรนั้น จะเดินเข้าแถวเรียงจากความอาวุโสไปจนถึงเณรน้อย โดยจะไม่มีการแตกแถว ซึ่งเป็นภาพที่งดงาม ทั้งทางภาพของชาวบ้านที่กำลังตักบาตรและขบวนของพระและเณร ที่จะเดินไปตามถนนหนทาง ในเวลาใกล้รุ่ง ซึ่งสิ่งของที่ผู้คนได้ตระเตรียมไปนั้น ก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าข้าวเหนียวเพียงเท่านั้น เพราะอาหารและอื่นๆ นั้น มีผู้รับผิดชอบได้จัดการเตรียมไว้แล้วที่วัด การสื่อความหมายต่อสังคมของวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในเมืองหรือชนบทนั้น การตักบาตรข้าวเหนียวจึงเป็นการแสดงออกทางสัญลักษณ์ที่สามารถสะท้อนให้สังคมได้รับรู้และตระหนักในหลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตที่ยังดำเนินอยู่ทั้งจากวันนี้และในอนาคตตลอดไป

ภาพ “แรงศรัทธาจากงานบุญ” เป็นภาพที่แสดงถึงพลังแห่งความศรัทธาในพุทธศาสนา ที่ได้นำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ลาว ไทย พม่า และกัมพูชา ที่ได้นับถือในหลักธรรมของพุทธศาสนานิกายเถรวาท จึงทำให้แนวทางในการใช้ชีวิตของผู้คนในแถบนี้จึงมีความคล้ายคลึงกันทั้งด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ แต่จะแตกต่างกันบ้างตามลักษณะของความเชื่อตามชาติพันธุ์นั้นๆ แต่ถึงอย่างไร ก็มีผู้ทำหน้าที่ในการสืบทอดในด้านพุทธศาสนาก็คือพระสงฆ์ที่ได้ดำรงคงอยู่มาชั่วกาลนานนั้นเอง ถึงแม้จะผ่านวิกฤติด้านการเมือง การสงครามมาเพียงใด พระสงฆ์ก็ยังคงต้องทำหน้าที่ในการเผยแพร่ศาสนาตลอดไป

ภาพประกอบที่ 81 ภาพการแต่งงานในชุดประจำชาติ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

บทสรุป

จากการได้มีโอกาสสนทนาพูดคุยกับศิลปินจาก สปป.ลาว เป็นจำนวน 3 คน จึงทำให้ได้เข้าใจในประสบการณ์ของศิลปินในแต่ละท่าน ที่ผ่านการดำเนินชีวิตบนเส้นทางศิลปะที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านการปกครองของบ้านเมือง แต่อุปสรรคและปัญหาต่างๆ ที่ได้พบ ก็ไม่สามารถทำให้ศิลปินหยุดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจนได้เป็นศิลปินแห่งชาติ ศิลปินดีเด่น และการรับใช้บ้านเมืองในการทำงานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยเฉพาะผลงานของ มาย จันดาวง ที่แสดงออกในด้านความอ่อนช้อยของผู้หญิงและการใช้สีที่แสดงความอ่อนนุ่มละมุนละไม มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน จนได้เป็นศิลปินแห่งชาติ ในส่วนของกงพัด ลวงหลาดนั้น ลักษณะผลงานจะสะท้อนการแสดงออกในเนื้อหาสาระของภาพที่สะท้อนสังคมในมุมมองที่หลากหลาย โดยพึ่งจะเสียชีวิตไปเมื่อต้นเดือนมกราคม 2565 และเจริญพร พรมมะบุด ผลงานการแสดงออกทางศิลปะด้วยการนำเสนอวิถีชีวิตของสังคมในชนบท ในด้านขนบธรรมเนียมและประเพณีต่างๆ แต่ข้อสังเกตจาก 3 ศิลปินนั้นต่างเคยผ่านการศึกษามาจากต่างประเทศด้วยกันทั้งสิ้น จึงเป็นการสะสมประสบการณ์จากสังคมที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะร่วมสมัยที่เป็นการสร้างมิติใหม่ ให้แก่แวดวงของศิลปะใน สปป.ลาว ให้ก้าวหน้าต่อไป

รายการอ้างอิง

กงพัด ลวงหลาด. สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2556.

ฉลอง สุนทรนนท์. **สุนทรียศาสตร์และทัศนศิลป์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : แอ๊ปป้า พริ้นติ้ง กรุ๊ป. 2558.

ประเสริฐ ศีลรัตนา. **จิตรกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2528.

พลวัต ประพัฒน์ทองและคณะ (2550). **รูปแบบและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวบ้านศิลปินเชียงราย.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).

มาย จันดาวง. สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2556.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. **10 ศิลปินแห่งชาติ.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2537.

สงวน รอดบุญ. (2545). **พุทธศิลปลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

เจริญพร พรมมะบุด. สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2556.

Jeremy Galton. **The Encyclopedia of Oil painting techniques.** (2003).

หนังสือภาษาลาว

บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์. (2550). **วิถีแต้มลายลาวแบบง่ายๆและเข้าใจไว.** (อัดสำเนา) เวียงจันทน์ : วิทยาลัยวิจิตรศิลป์.

สารมิตรภาพไทย-ลาว, ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2554

บทที่ 3

กรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของสาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง ศาสนา/คน/ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม/ในลาว

3.1 กรณีศึกษาที่ 1 ผลงานสร้างสรรค์ด้านศาสนา
- 3.1.1 พระแก้วมรกต
- 3.1.2 หอพระแก้ว
- 3.1.3 วัดสีสะเกด
- 3.1.4 พระธาตุหลวง
- 3.1.5 วัดเชียงทอง
- 3.1.6 พระธาตุอิงฮัง
- 3.1.7 ภาพสลักที่พระธาตุอิงฮัง
- 3.1.8 วัดภู

3.2 กรณีศึกษาที่ 2 บุคคลสำคัญในลาว/ไทย
- 3.2.1 เจ้าฟ้างุ้ม
- 3.2.2 พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช
- 3.2.3 เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก
- 3.2.4 เจ้าอนุวงศ์
- 3.2.5 เจ้าสุภานุวงศ์
- 3.2.6 ไกสอน พมวิหาน
- 3.2.7 พระมหาผ่อง สะมะเลิก
- 3.2.8 ลาวลุ่ม/ลาวเทิง/ลาวสูง

3.3 กรณีศึกษาที่ 3 สถานที่สำคัญทางธรรมชาติในลาว
- 3.3.1 เขื่อนลาว
- 3.3.2 นทีสี่พันดอน
- 3.3.3 น้ำตกแก่งหลี่ผี
- 3.3.4 วังเวียง

3.4 กรณีศึกษาที่ 4 สถานที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อม
- 3.4.1 ประตูชัย
- 3.4.2 ขบวนแห่พระบาง
- 3.4.3 สงกรานต์เมืองหลวงพระบาง
- 3.4.4 นิทานท้าวเสียวสะหวาด
- 3.4.5 เมืองหลวงพระบาง
- 3.4.6 หนังลาว
- 3.4.7 แรงงานลาว

บทสรุป

รายการอ้างอิง

บรรณานุกรม

3.1 กรณีศึกษาที่ 1 ผลงานสร้างสรรค์ด้านศาสนา

3.1.1 พระแก้วมรกต

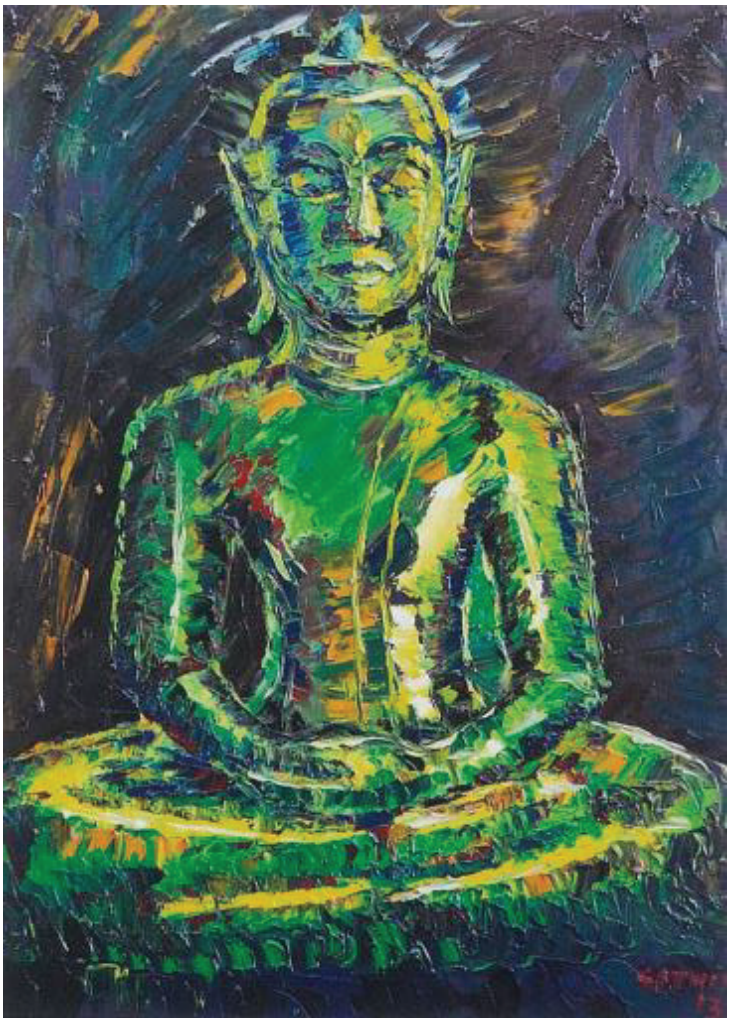

ภาพประกอบที่ 82 พระแก้วมรกตพระคู่บ้านคู่เมือง ภาพ “พระแก้วมรกต” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ประวัติศาสตร์ไทย-ลาว จะเป็นมาอย่างไรก็ตาม แต่ในทุกวันนี้ “พระแก้วมรกต” ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นจิตวิญญาณของคนไทย จำนวน 67 ล้านคน ด้วยคนไทยต่างมีความสำนึกในบาปบุญคุณโทษเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนา จึงมีคำกล่าวที่มักจะเกิดขึ้นต่อเมื่อคนไทยจะต้องพบกับปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ ก็ตาม สิ่งหนึ่งที่คนไทยจะนำมาเป็นบทพิสูจน์ในความจริงที่จะสะท้อนความซื่อสัตย์ได้นั้น ก็คือคำสาบาน และก็มักจะให้ความศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงด้วยการกล่าวคำว่า “ไปสาบานต่อหน้าวัดพระแก้ว” ซึ่งเป็นการสะท้อนวิธีคิดของคนไทยว่าในยามที่ตนเองมีความคับขันจะเรื่องใดก็ตามแต่ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงจิตใต้สำนึกของคนไทยที่มีความเคารพนับถือในสิ่งที่อาจจะมองไม่เห็นด้วยสายตา แต่ก็เป็นสิ่งสุดท้ายในการที่ตนเองจะแสดงความบริสุทธิ์ใจในทุกมิติที่มีต่อสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันและในอนาคตตลอดไปก็ตาม

ช่วงเวลาที่ผู้เขียนได้รับหน้าที่เป็นวิทยากรในการอบรมคณะครูจากวิทยาลัยศิลปศึกษาจาก สปป.ลาว ในการบรรยายในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ของไทย ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มศว โดยในช่วงหนึ่งของการบรรยายนั้น ได้มีการพูดถึงวัดพระแก้วที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก ในการที่จะใช้คำพูด ที่จะสื่อความหมายต่อคณะครู จาก สปป.ลาว โดยที่จะไม่ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนต้องสะดุดลง แต่จะด้วยอะไรก็ตามแต่ บรรยากาศในการเรียนการสอนในวันนั้นก็สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี แต่สุดท้ายผู้เขียนก็ได้เปิดประเด็นคำถาม ในลักษณะที่ให้พวกเราทุกคนได้เปิดใจที่พวกเราอยากจะถามอะไร หรือมีความรู้สึกอย่างไรต่อการได้ฟังการบรรยายในครั้งนี้ แต่ก็ไม่มีใครได้แสดงความคิดเห็นอะไรขึ้นมา ผู้เขียนจึงได้แสดงความคิดเห็นไปว่า “พวกเราทุกๆ คนในที่นี้อยากไปเที่ยววัดพระแก้วกันไหม” ก็มีเสียงตอบกลับมาว่า “อยากไป” ผู้เขียนจึงถามกลับไปว่า “แล้วพวกเราคิดอะไรกันหรือเปล่า” ได้มีอาจารย์รูปร่างสูงใหญ่ วัย 40 กว่า ตอบว่า“พวกเราไม่ได้คิดอะไรแล้ว เรื่องมันเก่ามานานแล้ว” จึงทำให้ผู้เขียนมีความสบายใจขึ้น และจากนั้นผู้เขียนก็ได้ติดต่อสำนักพระราชวังเพื่อดำเนินการนำคณะครูจาก สปป.ลาว ได้เข้าไปเยี่ยมชมในนามคณะศิลปกรรมศาสตร์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เลย

สุเจน กรรพฤทธิ์ (2555) กล่าวไว้ว่า

ประเด็นที่อ่อนไหวที่สุดในความสัมพันธ์ไทย-ลาว คือ เรื่องพระแก้วมรกต พระพุทธรูป ซึ่งถูกอัญเชิญมากรุงเทพฯ ในคราวสงครามเมื่อปี พ.ศ. 2322

ที่เชียงรายในรัชกาลพระเจ้าสามฝั่งแกนแห่งอาณาจักรล้านนา (ปี พ.ศ. 1945-1985) องค์พระถูกค้นพบในเจดีย์วัดป่าเยี้ยะ ก่อนมีเหตุให้ต้องย้ายไปประดิษฐานยังลำปาง

ในช่วงนี้เองที่นักวิชาการในยุคปัจจุบันหลายท่านสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นช่วงเวลาที่มีการสร้างพระแก้วมรกตขึ้นมาจริงๆ ซึ่งจะไปสอดคล้องกับพระราชวินิจฉัยของรัชกาลที่ 4 ใน*ตำนานพระแก้วมรกต สำหรับอาลักษณ์อ่านในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันสวดมนต์เย็น พระราชพิธีสัจจปานกาล* ว่าน่าจะสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1979 ความว่า

“ดูเหมือนว่าจะเป็นฝีมือช่างลาวเหนือโบราณข้างเมืองเชียงแสน เห็นคล้ายคลึงมากกว่าฝีมือช่างเมืองอื่น...เป็นช่างดีเอกทีเดียวมิใช่เลวทราม”

หลังจากนั้นบันทึกประวัติศาสตร์จะชัดเจนขึ้น ทำให้เราทราบว่าพระแก้วมรกตได้ย้ายไปอยู่เมืองลำปาง 32 ปี ก่อนที่พระเจ้าติโลกราชแห่งล้านนาจะอัญเชิญมาเชียงใหม่โดยอัญเชิญไปประดิษฐานที่ซุ้มจระนำในเจดีย์วัดพระธาตุเจดีย์หลวง จนต่อมามีการอภิเษกกันระหว่างเชื้อสายเจ้าเชียงใหม่กับเชื้อสายของเจ้าหลวงพระบาง ส่งผลให้พระโอรสองค์หนึ่งของพระเจ้าโพธิสารแห่งล้านช้างคือพระเจ้าไชยเชษฐาได้ครองเชียงใหม่ แต่เมื่อพระราชบิดาสวรรคต พระองค์ก็ต้องเสด็จกลับหลวงพระบางโดยอัญเชิญพระแก้วมรกตไปด้วย

จากนั้นเส้นทางของพระแก้วมรกตก็เป็นอย่างที่คนรุ่นหลังทราบคือ มาประดิษฐานต่อที่เวียงจันทน์เมื่อพระเจ้าไชยเชษฐาทรงย้ายราชธานีจากหลวงพระบาง และได้ประดิษฐานอยู่ที่เวียงจันทน์ไปจนถึงปี พ.ศ. 2322 อันเป็นปีที่เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพมาตีเวียงจันทน์แตก พระแก้วมรกตจึงได้รับการอัญเชิญลงมาประดิษฐาน ณ กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ ตามลำดับ

ดังนั้นการถามหาเจ้าของและแสดงตนว่าเป็นเจ้าของพระพุทธรูปองค์นี้มาแต่ดั้งเดิมนั้น อาจเป็นการนำเอาความคิดเรื่อง “ชาติ” และ “ศักดิ์ศรี” มาจับมากเกินไป และตรรกะนี้จะใช้ไม่ได้เลย เมื่อคำนึงการเดินทางของพระพุทธรูปองค์นี้ตามหลักฐานประวัติศาสตร์ที่เป็นจริง (สุเจน กรรพฤทธิ์ : 2555)

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2554) กล่าวว่า

พระแก้วมรกต ประดิษฐานอยู่บ้านเมืองต่างๆ นับแต่แรกพบในพระเจดีย์ที่เมืองเชียงราย มีลำดับดังนี้

1. เมืองเชียงราย (ไม่มีหลักฐานอยู่นานเท่าไร?) ตั้งแต่ พ.ศ. ถึง พ.ศ. 1979

2. เมืองลำปาง (32 ปี) ตั้งแต่ พ.ศ. 1979 ถึง พ.ศ. 2011
3. เมืองเชียงใหม่ (85 ปี) ตั้งแต่ พ.ศ. 2011 ถึง พ.ศ. 2096
4. เมืองหลวงพระบาง (ไม่ถึงปี) ตั้งแต่ พ.ศ. 2096
5. เมืองเวียงจัน (226 ปี) ตั้งแต่ พ.ศ. 2096 ถึง พ.ศ. 2322
6. กรุงธนบุรี (5 ปี) ตั้งแต่ พ.ศ. 2322 ถึง พ.ศ. 2327
7. กรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2327 ถึง ปัจจุบัน

แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก ยังประดิษฐานอยู่ฝั่งกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2325-2327)

ระยะต่อมา ย้ายมาประดิษฐานอยู่ฝั่งกรุงเทพฯ (พ.ศ. 2327-ปัจจุบัน)

โดยผู้เขียนได้วาดภาพพระแก้วมรกต โดยมีเทคนิคและวิธีการในการแสดงออกทางศิลปะ ไว้ดังนี้

การใช้สีและระบายสีองค์พระแก้วมรกตนั้น ได้ใช้โครงสีในกลุ่มสีเขียว ในหลากหลายมิติ เพื่อสะท้อนการเป็นแก้วมรกต ที่มีการผสมผสานของสีเขียว โดยให้สีของแสงเป็นสีกลุ่มสีเหลืองผสมเขียวเพียงเล็กน้อย พร้อมด้วยการใช้สีคู่ตรงข้าม คือสีแดงและสีส้มผสมแดง สอดแทรกไปตามจังหวะของการระบายสีที่ใช้เทคนิคการเขียนภาพให้เสร็จทันทีเพื่อแสดงร่อยรอย ของการปาดป้ายพู่กันด้วยการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ในการแสดงออกทางศิลปะในช่วงเวลาขณะนั้น

ด้วยการจัดวางภาพในลักษณะตรงไปตรงมา โดยให้องค์พระพุทธรูปอยู่ในบริเวณตรงกลางของภาพ เพื่อสร้างความสมดุลในการจัดวางองค์ประกอบ เพื่อสะท้อนความสง่างามในมุมมองที่เรียบง่าย แต่ทรงพลังด้วยรูปแบบและความหมายจากองค์พระแก้วมรกต ตามที่สังคมได้ตระหนักในประวัติศาสตร์ความเป็นมาขององค์พระแก้วมรกต

จากการใช้สีสันและรอยแปรง เพื่อนำเสนอต่อสังคม ในมุมมองที่แปลกใหม่ในการสื่อสารต่อการรับรู้จากด้วยการแสดงออกทางศิลปะเพื่อให้สังคมได้ตระหนักในหลักธรรมคำสั่งสอนเพื่อเป็นผลต่อการดำเนินตามวิถีชีวิตที่เป็นอยู่

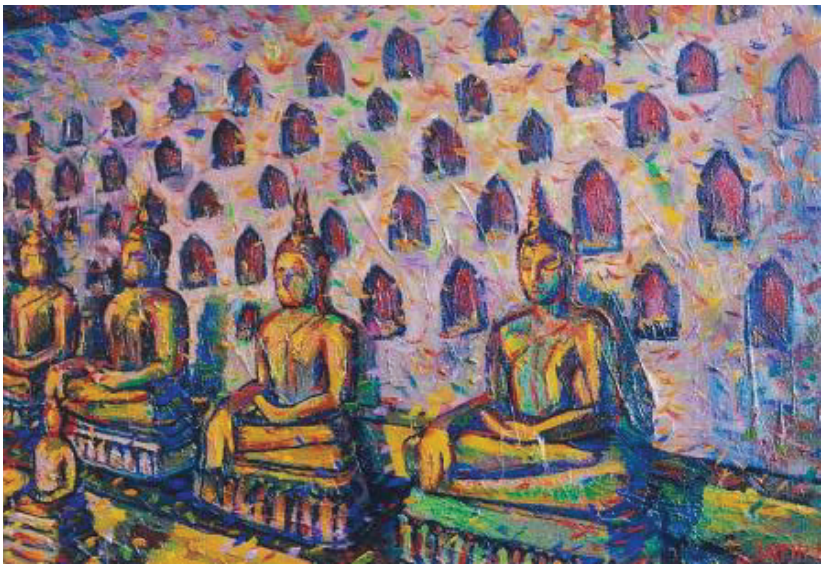

ภาพประกอบที่ 83 ระเบียงแก้วที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.1.2 หอพระแก้ว

ภาพประกอบที่ 84 การเขียนภาพสดที่หอพระแก้ว ภาพ “หอพระแก้ว” สีอะคริลิก 80 x 60 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

พระไชยเชษฐาธิราช โปรดเกล้าให้สร้างหอพระแก้ว เพื่อใช้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต ที่ได้อัญเชิญมาจากล้านนา และหลังจากนั้นนครเวียงจันทน์ ได้ถูกกองทัพสยามบุกทำลายบ้านเมือง และกองทัพสยามได้นำเอาพระแก้วมรกต และพระองค์อื่นๆ พร้อมด้วยผู้คนชาวลาว กวาดต้อนไปยังกรุงเทพฯ

ในปัจจุบันหอพระแก้วได้เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ เพื่อจัดแสดงโบราณวัตถุ อาทิ พระพุทธรูปในปางต่างๆ และประตูแกะสลักด้วยไม้ที่เป็นต้นฉบับของช่างฝีมือชั้นเลิศ ที่นำมาจากพระธาตุอิงฮัง เมืองสะหวันนะเขต มาจัดแสดงไว้ในหอพระแก้วอยู่เช่นเดียวกัน

เขียนภาพเหมือน 2 สาว ที่หอพระแก้ว

คนไทยที่ได้มีโอกาสได้ไปเที่ยวนครเวียงจันทน์จะต้องหาโอกาสไปเยี่ยมชมหอพระแก้วด้วยกันทุกคน และเมื่อได้เข้าไปในสถานที่ดังกล่าวแล้ว ย่อมเกิดความรู้สึกที่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นความรู้สึกได้อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภายหลังจากที่อ่านป้ายบอกเรื่องราวของหอพระแก้ว ซึ่งได้เล่าไว้อย่างพอสังเขป แต่เมื่อได้อ่านจบลงไปแล้ว จะเป็นการอ่านก่อนขึ้นไปชมในพิพิธภัณฑ์หอพระแก้วหรือหลังก็ตาม ก็คงต้องมีความรู้สึกอะไรบางอย่างซุกซ่อนอยู่ในใจไม่มากก็น้อย แต่สำหรับผู้เขียนการได้มีโอกาสได้ไปเยี่ยมชมมาหลายครั้งแล้วก็ตาม ความรู้สึกต่างๆ นั้น ย่อมหายไปพร้อมกับการได้มีโอกาสพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ด้านหน้าของหอพระแก้ว และโดยเฉพาะการเดินทางครั้งล่าสุดเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2556 ที่ผ่านมานี้ ที่ผู้เขียนได้ถูกพนักงานขายของที่ระลึกคะยั้นคะยอให้เขียนภาพเหมือนของ 2 สาว เพื่อเป็นที่ระลึก เนื่องมาจากที่ผู้เขียนได้ไปนั่งเขียนภาพของหอพระแก้วอยู่ในช่วงเวลาบ่ายของวันนั้น ซึ่งผู้เขียนก็ได้เขียนภาพให้กับสองสาวไปเป็นที่เรียบร้อย ซึ่งก็ถือได้ว่าใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการสร้างมิตรภาพระหว่างไทยกับลาวได้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นสัจธรรมของสรรพสิ่ง ในมวลมนุษย์ นครหลวงเวียงจันทน์ก็เช่นเดียวกันการที่ได้ผ่านเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และได้มีการพัฒนาบ้านเมืองมาตามลำดับ นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงหลักของความเจริญ ในทุกสรรพสิ่งที่ได้ส่งผลต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะโบราณสถานที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นบุคคล และเหตุการณ์จากอดีต ย่อมส่งผลต่อการรับรู้ในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งควรมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในภูมิภาคนี้ ด้วยการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

หอพระแก้วสร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เพื่อประดิษฐานพระแก้วมรกต แต่ก็ได้ผ่านเหตุการณ์ที่สำคัญมาหลายครั้ง โดยเฉพาะการสงครามในสมัยเจ้าอนุวงศ์ ในคราวที่สยามได้บุกทำลายเมืองเวียงจันทน์ จนกลายเป็นเมืองร้าง จนมาถึงเมื่อปี พ.ศ. 2479 นายอังรี มาร์ชาล (H. Marchal) สถาปนิกชาวฝรั่งเศส โดยสมเด็จเจ้ามหาอุปราชเพ็ชราชพร้อมด้วยพระสงฆ์ สามเณร และคนลาว ร่วมมือกับสำนักฝรั่งเศสแห่งบูรพาทิศ โดยมีเสด็จเจ้าสุวรรณภู มาเป็นวิศวกร และได้ทำพิธีเปิดเมื่อปี พ.ศ. 2485 โดยเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ ซึ่งอยู่ในยุคสมัยของไทยในรัชกาลที่ 8 ซึ่งรูปแบบในการสร้างขึ้นใหม่นั้น ผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยือนเวียงจันทน์มาแล้วหลายครั้ง ก็ต้องไปเยี่ยมชมและกราบพระที่หอพระแก้วทุกครั้งที่ไปเยือน จึงมีข้อสังเกตุว่าการบูรณะและก่อสร้างหอพระแก้ว ตามแบบศิลปะลาวเวียงจันทน์นั้น มีความคล้ายคลึงกับรูปแบบของอุโบสถที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตอยู่ที่กรุงเทพฯ ในทุกๆ ด้าน จึงอาจเป็นไปได้ว่า สถาปนิกและช่างลาวแห่งเวียงจันทน์ น่าจะได้แรงบันดาลใจมาจากอุโบสถจากวัดพระแก้วก็เป็นได้

ซึ่งในการก่อสร้าง ในสถาปัตยกรรมของลาว ในวัดต่างๆ ที่เป็นอยู่ ทั้งจากเมืองเวียงจันทน์ หลวงพระบาง เมืองสะหวันนะเขต หรือที่เมืองปักเซก็ตาม แทบจะหาศิลปะในรูปแบบล้านช้างไม่ได้เลย นั่นก็คือความอ่อนช้อย ความเรียบง่ายที่แฝงเร้นด้วยความลุ่มลึกอยู่นั้น ไม่มีให้เห็นอีกเลย ฉะนั้นโดยภาพรวมของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏอยู่ในวัดวาอารามในเมืองสำคัญต่างๆ ของลาวนั้น จึงเป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศไทยทั้งสิ้น โดยเฉพาะอิทธิพลจากภาคกลางของไทย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนั้น ก็อาจจะเป็นแนวคิดที่มาตั้งแต่การที่เจ้าอนุวงศ์ได้นำอิทธิพลของศิลปกรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์มาสร้างไว้ที่วัดสีสะเกดก็เป็นได้

ภาพประกอบที่ 85 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.1.3 วัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 86 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด ภาพ “วัดสีสะเกด” สีอะคริลิก 80 x 60 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

จากการเดินทางไปเป็นวิทยากรให้กับครูสอนศิลปะโดยมีการอบรมกันที่วิทยาลัยครู เมืองหลวงพระบาง ภายหลังจากที่เดินทางกลับมาที่นครเวียงจันทน์อีกครั้งนั้น ผู้เขียนได้ไปหาข้อมูลที่วัดสีสะเกด ถึงลวดลายและรูปแบบการก่อสร้างโบสถ์ และหอไตร ซึ่งในส่วนของโบสถ์นั้น เป็นรูปแบบของรัตนโกสินทร์อย่างแท้จริง เมื่อเดินเข้าไปภายในแล้วมีความรู้สึกเหมือนเข้าไปอยู่ในวัดไทยแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะระเบียงแก้ว ซึ่งเป็นรูปแบบของวัดไทยที่สำคัญอยู่โดยทั่วไป แต่สำหรับหอไตรนั้นจะมีรูปทรงคล้ายศิลปะจากพม่า โดยเฉพาะในส่วนของหลังคาที่เป็นลักษณะไล่ระดับเป็นชั้นๆ ต่อเนื่องกันมา แต่ผู้เขียนมีความสนใจในหน้าบันของระเบียงแก้ว แต่ละด้านนั้นจะเป็นลวดลายไทยผสมลาว แกะสลักไม้ มีความงดงามเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแต่ละด้านก็มีความงามแตกต่างกันไป แต่ทุกๆ ด้านล้วนแกะสลักจากไม้ทั้งสิ้น ซึ่งด้านที่อยู่ในทิศทางที่ต้องโดนแดดและฝนนั้น ก็จะผุพังไปตามกาลเวลา แต่ด้านที่อยู่ในมุมที่ไม่ค่อยจะถูกฝนและแดดนั้น ก็ยังดำรงความสมบูรณ์ไว้ได้ และเมื่อผู้เขียนได้เดินสำรวจพื้นที่ได้เวลาพอสมควรแล้ว จึงได้ทำการเขียนภาพในมุมมองต่างๆ จากด้วยการนำเฟรมที่ลงพื้นสีดำไว้เป็น จำนวน 5 เฟรม และเขียนด้วยวิธีการเสร็จทันที (Alla Prima) โดยใช้วัสดุด้วยเกรียง (Knife Painting) เครื่องมือในการวาด โดยใช้เวลาอยู่ในวัดประมาณ 3-4 ชั่วโมง จึงได้ผลงานการเขียนภาพด้วยสีอะคริลิกมา 1 ชุด โดยที่วัดสีสะเกดนั้นได้สร้างขึ้นโดยเจ้าอนุวงศ์ โดยท่านมหาบุนมี เทบสีเมือง ได้แสดงทัศนะถึงเจ้าอนุวงศ์ ไว้ว่า

มหาบุนมี เทบสีเมือง (2556) ไว้ว่า

เจ้าอนุวงศ์เป็นโอรสองค์ที่ 4 ของพระเจ้าสิริบุญสาร ประสูติ พ.ศ. 2310 ที่พระราชวังนครหลวงเวียงจันทน์ คราวที่กองทัพสยามบุกยึดนครหลวงเวียงจันทน์ พ.ศ. 2322 นั้น เจ้าอนุวงศ์มีพระชนมายุ 11 ชันษา ถูกจับตัวเป็นเชลยศึกและถูกกักตัวไว้ที่ธนบุรี

พระเจ้าอนุวงศ์เป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรลาวเวียงจันทน์นาน 24 ปี พ.ศ. 2346-2370 ทรงนำพากองทัพและประชาชนลาวบรรดาเผ่าลุกขึ้นต่อสู้กับอำนาจการปกครองสยาม เพื่อปลดปล่อยประเทศลาวให้เป็นเอกราช หลุดพ้นจากการเป็นหัวเมืองขึ้นของสยาม โดยถือโอกาสช่วงที่สยามเปลี่ยนเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ขึ้นครองราชย์ ประกอบกับเวลานั้นเกิดความขัดแย้งในราชวงศ์กษัตริย์สยามอย่างหนัก เพราะว่าองค์มกุฎราชกุมารไม่ได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ และเวลานั้นสยามกับอังกฤษเกิดความขัดแย้งกัน

จากการที่ผู้เขียนได้เขียนภาพที่วัดสีสะเกด จากประสบการณ์ตรง โดยมีเรื่องเล่าดังนี้

ผู้เขียนได้มาเขียนภาพที่วัดสีสะเกด ในเวลาช่วงบ่ายของวันหนึ่ง โดยได้เขียนไปเป็น จำนวน 5 ภาพ ซึ่งเป็นการเขียนภาพในลักษณะบันทึกความทรงจำที่อยู่ในขณะนั้น แต่เมื่อเขียนภาพจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้เขียนก็ได้เดินสำรวจบริเวณรอบระเบียงแก้วของวัดสีสะเกด จึงได้พบว่าหน้าบันของมุกต่างๆ โดยรอบของระเบียงแก้วนั้น เป็นการแกะสลักไม้ด้วยลวดลายไทยผสานกับภาพเทพพนม อยู่โดยทั่วไป ซึ่งเป็นผลงานของช่างฝีมือชั้นเลิศ แต่กลับอยู่ในมุมมองที่ทำให้ขาดความน่าสนใจ จึงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งที่ทางวัดควรให้การอนุรักษ์กับหน้าบันที่ปรากฏอยู่โดยรอบของระเบียงแก้วอย่างรีบด่วน ก่อนที่จะผุพังไปตามกาลเวลา เพราะในบาง ตำแหน่งที่หน้าบันถูกแสงแดดและน้ำฝน ก็สังเกตุได้ว่าเริ่มชำรุดไปแล้วเช่นกัน

จากการที่ได้ไปเขียนภาพในลักษณะการบันทึกภาพตามมุมมองต่างๆ ในวัดสีสะเกด ด้วยการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรีย์ จากมุมมองตามจังหวะและโอกาสในเวลาขณะนั้น การเตรียมผืนผ้าใบไปเป็น จำนวน 5 เฟรม ด้วยการลงพื้นภาพด้วยสีเทาดำไว้ก่อนแล้วในการสร้างสรรค์ผลงาน จึงเป็นการเริ่มต้นด้วยการร่างภาพในลักษณะพอเป็นรูปร่าง แล้วจึงใช้การระบายสีด้วยเกรียง จากการใช้สีอะคริลิก ด้วยวิธีการตัดสินใจทันที ในการปาดป้ายเกรียงด้วยสีสันตามอารมณ์ในขณะนั้น โดยจะไม่มีการแก้ไขใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อให้การแสดง ศิลปะนั้นเป็นเรื่องของการปะทะระหว่างสายตากับความรู้สึก ฉะนั้นสีสันและรอยแปรงที่เกิดขึ้นจึงเป็นประสบการณ์ทางศิลปะที่มีต่อวัดสีสะเกด ตามสถานการณ์นั้นๆ เป็นสำคัญ

การจัดวางภาพให้ความสำคัญของจุดสนใจของภาพไปอยู่ที่ต้นเสาทรงบัวตูม ที่มีคันทวยในลักษณะของศิลปะไทย ที่กำลังถูกแสงแดดสาดส่องมากระทบกับเสาของโบสถ์ โดยให้ระเบียงแก้วนั้นเป็นฉากหลัง เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ของศิลปะไทยที่ได้มาสร้างขึ้น ในนครเวียงจันทน์

จากการให้ความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับพื้น ด้วยการระบายสีที่นำไปสู่การสร้างมิติ จากระยะของภาพด้วยการใช้พื้นระนาบที่ได้เตรียมมาแล้วให้เกิดการประสานสัมพันธ์กับการระบายสีจากรูปทรงต่างๆ ได้อย่างมีความกลมกลืน และเป็นเอกภาพได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 87 จากการเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.1.4 พระธาตุหลวง

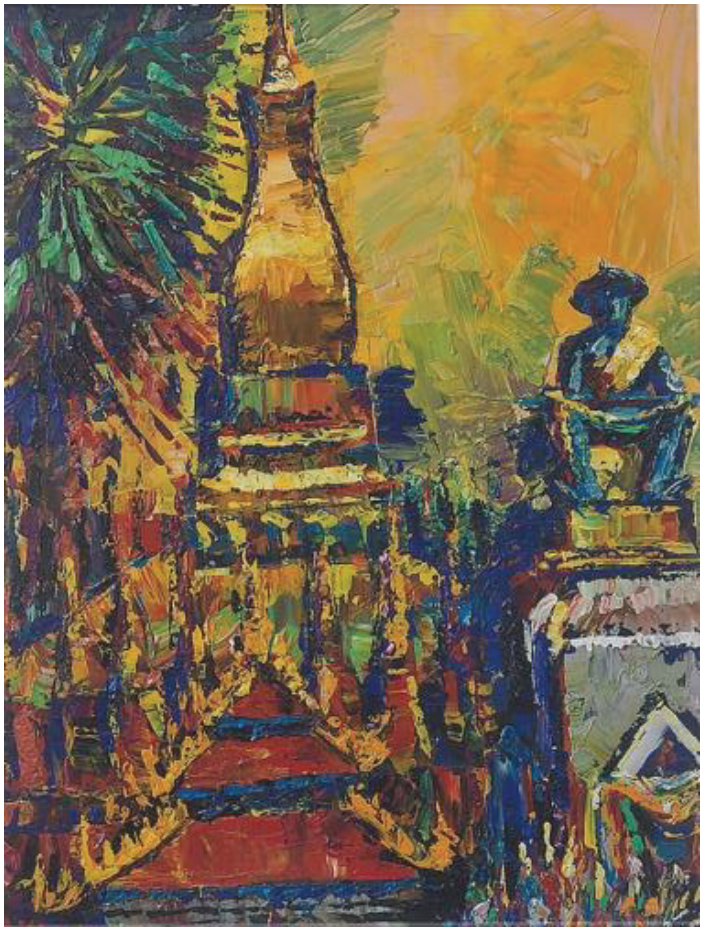

ภาพประกอบที่ 88 การเขียนภาพสดที่พระธาตุหลวง ภาพ “พระธาตุหลวง” สีอะคริลิก 90 x 70 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ในช่วงเวลาที่ผู้เขียนได้ไปเป็นวิทยากรให้แก่ครูจากแขวงต่างๆ โดยมีการอบรมครูศิลปะที่แขวงท่าราด และในบ่ายวันนั้นก็ไปรับประทานอาหารกลางวันกันที่เขื่อนน้ำงึม โดยอาหารในวันนั้นล้วนเป็นอาหารที่ทำมาจากปลาโดยทั้งสิ้น ซึ่งแม่ครัวก็สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบอาหารได้หลากหลายประเภทด้วยกัน และในการเดินทางไปครั้งนั้นผู้เขียนก็ได้นำนิสิตระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษาไปร่วมปฏิบัติการ โดยมีสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ทุกคนได้ไปปฏิบัติการ (Work Shop) ก็คือ ที่พระธาตุหลวงสัญลักษณ์แห่งเมืองเวียงจันทน์เป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่ง ในบ่ายวันนั้น เมื่อพวกเราไปถึงสถานที่ดังกล่าวแต่ละคนก็หามุมมองที่ตนเองสนใจ โดยผู้เขียนได้เลือกมุมที่อยู่ใกล้ชิดองค์พระธาตุหลวงให้มากที่สุด โดยได้ขออนุญาตเจ้าหน้าที่กันก่อน ขณะที่นิสิตปริญญาโทคนหนึ่ง คือ นายวันชัย วงษา นิสิตจาก สปป.ลาว ได้เลือกที่ที่จะเขียนภาพอยู่ตรงกลางสนามหญ้า ด้วยการเขียนภาพในขนาดประมาณ 60x80 เซ็นติเมตร ด้วยสีอะคริลิก แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ นายวันชัยได้ใช้สีทองผสมผสานในการเขียนภาพองค์พระธาตุเข้าไปด้วย จึงทำให้ผลงานของนายวันชัยดูมีเสน่ห์ขึ้นมาทันที ซึ่งนายวันชัยได้เขียนภาพในโครงสีเอกรงค์ จึงทำให้ภาพเหมือน เป็นภาพเก่าย้อนอดีต เหมือนกับว่าได้มานั่งเขียนภาพองค์พระธาตุ เมื่อ 100 กว่าปีที่ผ่านมา แต่ภาพดังกล่าวนั้นก็ถูกใจนักท่องเที่ยว ชาวเยอรมันที่เป็นคู่รักได้มาเห็นภาพของนายวันชัย วงษา นิสิตชาวลาว แล้วเกิดความชื่นชมในผลงานชิ้นนี้เป็นอย่างมาก จนได้ขอซื้อไปในราคาที่ ตกลงกันได้

จึงเป็นประสบการณ์อีกหนึ่งครั้งที่ได้มาเยี่ยมชมองค์พระธาตุหลวง ศูนย์กลางแห่งการทำนุบำรุงพุทธศาสนาด้วยการจัดพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่ผ่านมาอยู่โดยตลอด

ความหมายทางสัญลักษณ์ของการเป็นประเทศลาว ในการนำเสนอ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ที่เป็นอยู่ในขณะนี้นั้น องค์พระธาตุหลวง เป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ได้สะท้อนความงดงาม ทั้งรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะ มีโครงสร้างที่โดดเด่น พร้อมด้วยสีทองอันตระการตา ที่ได้ปรากฏอยู่ในกลางใจเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งได้มีการพัฒนาปรับปรุง ซ่อมแซมกันมาโดยตลอด ทั้งจากความเกี่ยวพันธ์ในประวัติศาสตร์ของชาติในอดีตจนมาเป็นที่เคารพกราบไหว้ของผู้คนในเมืองลาว และนักทัศนาจรทั่วทุกคนที่ได้มาเยือนเมืองเวียงจันทน์

โดยผู้เขียนได้ร่วมเขียนภาพกับนิสิตจากประสบการณ์ตรงจากการเขียนภาพพระธาตุหลวง โดยมีเรื่องเล่าดังนี้

การใช้สีและระบายสีนั้น ได้ใช้สีสันที่สดใส เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ในองค์พระธาตุในรูปแบบใหม่ ที่ใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่อกลาง ที่จะร่วมสมัยกับสังคมในยุคปัจจุบัน ในการระบายสีได้ใช้พู่กัน และเกรียงในการปาดป้ายสีด้วยการตัดสินใจในลักษณะเฉียบพลัน เพราะเป็นการเขียนภาพจากประสบการณ์ตรง จึงต้องใช้วิธีการระบายสีที่รวดเร็ว ด้วยเทคนิคเสร็จทันที แต่ในผลงานภาพนี้นั้นเมื่อได้นำกลับมาประเทศไทยแล้วก็ได้มาพิจารณาดูอีกครั้งจึงได้ทำการแต่งแต้มเพิ่มเติม ตามความพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามก็ถือว่าเป็นการสร้างอารมณ์ให้ต่อเนื่องจากประสบการณ์ทางศิลปะ จากที่สร้างขึ้นมาก่อนแล้วจาก สปป. ลาว จากด้วยความตั้งใจไว้แต่แรกแล้วว่า ถ้าได้มาเขียนภาพที่องค์พระธาตุแห่งนี้นั้น เนื้อหาภายในภาพที่จะเขียนนั้น จะประกอบด้วยองค์พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช องค์พระธาตุและต้นตาล ให้ปรากฏอยู่ในภาพเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสภาพของความเป็นจริง จึงเป็นการบูรณาการเนื้อหาสาระของภาพในลักษณะองค์รวม ด้วยการใช้กลวิธีการทางศิลปะให้เกิดการ ประสานสัมพันธ์ ทั้งจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตจนมาถึงในยุคปัจจุบัน ด้วยการใช้สีสันและรอยแปรงที่ผ่านการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การแสดงออกนั้นมีลักษณะร่วมสมัยอยู่ด้วยเช่นกัน

สงวน รอดบุญ (2545) กล่าวว่า

พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชทรงสร้างนครเวียงจันทน์เป็นนครหลวงแห่งใหม่ได้ ประมาณ 6 ปีแล้ว ได้ทรงสร้างพระธาตุหลวงครอบบริเวณเสาหินอันศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวแล้ว ให้เป็นศรีสง่าแก่อาณาจักรล้านช้าง เพื่อให้ประชาชนลาวทั้งปวงได้มีโอกาสมาแสดงบุญร่วมกันเป็นแหล่งรวมน้ำใจ เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาแก่อาณาจักรของพระองค์

ลักษณะสถาปัตยกรรมของพระธาตุหลวง สถาปนิกลาวได้จัดทำแผนผังมีลักษณะพิเศษจากพระธาตุแห่งอื่นๆ คือ มีฐานซ้อนลดหลั่นกัน 3 ชั้น ฐานแต่ละชั้นเปรียบเทียบได้กับภูมิทั้ง 3 ซึ่งเกี่ยวโยงกับชีวิตของชาวพุทธซึ่งแบ่งชีวิตเป็นขั้นตอนดังนี้

- ฐานชั้นที่ 1 เปรียบได้กับโลกธาตุ ชั้นกามาวจรภูมิ (โลกที่ยังข้องอยู่ในกาม และกิเลสทั้งปวง)
- ฐานชั้นที่ 2 เปรียบได้กับโลกธาตุ ชั้นรูปาวจรภูมิ (โลกที่หลุดพ้นจากตัณหา แต่ยังข้องในรูปอยู่)
- ฐานชั้นที่ 3 เปรียบได้กับโลกธาตุ ชั้นอรูปาวจรภูมิ (โลกที่ไม่นำพาต่อสมบัติ ทางโลกอีกแล้ว)

3.1.5 วัดเชียงทอง

ภาพประกอบที่ 89 การเขียนภาพสดที่หลวงพระบาง ภาพ “วัดเชียงทอง” สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

วัดวาอารามในประเทศลาว ที่ยังคงแสดงความงดงามได้เป็นอย่างดี ที่เป็นศิลปะในรูปแบบของล้านช้างนั้น เห็นจะมีอยู่แห่งเดียวก็คือ ที่วัดเชียงทองเมืองหลวงพระบาง ด้วยโครงสร้างที่แสดงความอ่อนช้อย โดยเฉพาะหลังคาที่ลดหลั่นเป็นชั้นๆ นั้น ช่างจะไม่ทำให้เป็นเส้นตรงเหมือนหลังคาโบสถ์โดยทั่วๆ ไป แต่จะให้ช่วงกลางของหลังคานั้นได้หักลงเพียงเล็กน้อยเพื่อให้เส้นตรงนั้น ไม่แข็งจนเกินไป อีกทั้งรูปทรงของโบสถ์นั้น ก็จะใช้ความอ่อนช้อยโดยการให้ชายหลังคานั้น ลาดลงต่ำ ซึ่งสามารถเอื้อมมือจับได้ จึงทำให้อาคารของวัดเวียงทองมีความรู้สึกว่าเป็นสถานที่ที่ได้ผ่านการไตร่ตรองในด้านการสัมผัสจากสายตาที่สะท้อนความงามในรูปแบบพอเหมาะพอควร แต่แฝงเสน่ห์ไว้อย่างลุ่มลึก และโดยเฉพาะช่อฟ้านั้นได้แสดงความอ่อนช้อยพริ้วไหวได้อย่างมีชีวิตชีวาเป็นอย่างยิ่ง และด้วยจากการเดินทางมาทั่วประเทศลาว ทั้งจากเวียงจันทน์ สะหวันนะเขต และปากเซ ก็ยังไม่มีให้เห็นรูปแบบของการสร้างโบสถ์ หรือวิหารใน Style ล้านช้างอีกเลย จึงเป็นเรื่องที่น่า เสียดายเป็นอย่างยิ่ง ที่ศิลปะล้านช้างโดยเฉพาะรูปทรงทางสถาปัตยกรรมของลาวนั้นไม่ได้มีการสืบทอด เพราะการก่อสร้างในยุคปัจจุบันที่ปรากฏอยู่ในวัดต่างๆ นั้น มีส่วนคล้ายคลึงกับทางฝั่งไทยเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นสิ่งที่ควรจะได้มีการนำศิลปะในรูปแบบล้านช้างให้ปรากฏอยู่ในประเทศลาวบ้างตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึง อัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของการเป็นลาวอยู่ด้วยเช่นกัน

พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้ย้ายเมืองหลวงจากเมืองหลวงพระบางไปตั้งที่เมืองเวียงจันทน์ ภายหลังจากที่ได้สร้างวัดเชียงทองได้เพียง 6 ปี แต่ในระยะเวลาต่อมาวัดเชียงทองก็ได้รับการอุปถัมภ์ดูแลจากเจ้ามหาชีวิต ศรีสว่างวงศ์ และเจ้ามหาชีวิต องค์สุดท้ายของลาว ก็คือ เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา ซึ่งได้ให้

ความสำคัญกับพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาเป็นอย่างดีโดยประสบการณ์ตรงในการเขียนภาพวัดเชียงทองของผู้เขียนจากเรื่องเล่าได้ดังนี้

จากด้วยความตื่นตาตื่นใจเมื่อได้มาพบกับสิมวัดเชียงทอง ซึ่งเป็นรูปแบบศิลปะล้านช้างที่สมบูรณ์ที่หาที่ไหนเสมือนเหมือนไม่ได้อีกแล้ว โดยภาพรวมของวัดเชียงทองนั้นก็จะประกอบด้วย อาคารในรูปแบบต่างๆ แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ สิมวัดเชียงทอง ซึ่งจากความประทับใจในเบื้องต้นเมื่อแรกพบ ถึงแม้ว่าจะเคยมาชื่นชมแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2541 แต่การกลับมาคราวนี้มาในฐานะคนวาดภาพ และเป็นวิทยากรให้กับครูที่สอนศิลปะจากทั่วประเทศ โดยเฉพาะคุณครูผู้หญิงที่เดินทางมาจากเซกอง ทางใต้สุดของ สปป.ลาว หรือจะเป็นคุณครูจากเชียงขวางก็ตาม ต่างได้มาปฏิบัติการ work shop ร่วมกัน การถ่ายทอดรูปลักษณ์ของวัดเชียงทองในแต่ละมุมมองของแต่ละคนนั้น ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะตนในส่วนของผู้เขียนได้เขียนภาพไปเป็น จำนวน 5 ภาพ ด้วยการใช้สีสันที่สดใสพร้อมด้วยการใช้รอยแปรงสะบัดไปตามอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้น ด้วยพื้นฐานของความศรัทธาในสิมของวัดเชียงทอง โดยเฉพาะหลังคาของวัดนั้น ซึ่งได้อารมณ์ของการพริ้วไหว อ่อนโยน แต่เข้มแข็ง และจริงจัง จนได้ปรากฏให้มวลชนของ สังคมได้รับรู้ในความเป็นช่างอันวิจิตรของคนเมืองหลวงพระบางตามสิ่งที่เป็นอยู่

จากการที่ได้ปะทะกับสายตาเบื้องต้นที่ได้มองเห็นรูปลักษณ์ของอาคารที่เป็นสิ มของวัดเชียงทองนั้นด้วยความรู้สึกแรกก็คือ รูปทรงของสถาปัตยกรรมดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีความยิ่งใหญ่อลังการใดๆ เลย แต่ในความไม่ยิ่งใหญ่ของสถาปัตยกรรมดังกล่าวนั้น ก็มีความงดงามจากความเรียบง่าย แต่แสดงความวิจิตร ความละเอียดอ่อนแฝงไว้อยู่ในตัวอาคารทั่วทุกแห่ง จึงเป็นการสะท้อนภาพของศิลปะล้านช้างจากช่างในอดีตที่มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสิมให้มีความงดงาม ตามอุดมคติของตนไว้ได้อย่างมั่นคง จนมาถึงในยุคปัจจุบันจากสิ่งที่เป็นอยู่

การไปเป็นวิทยากรให้แก่คุณครูของ สปป.ลาว ในการสาธิตการเขียนภาพจึงเป็นการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะร่วมกัน ในการบูรณาการกลวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานนั้น จากที่ผู้เขียนได้เขียนภาพไปเป็นจำนวน 5 ภาพนั้น ก็เพื่อสะท้อนความแตกต่างในกลวิธีการที่แปลกใหม่ที่จะเกิดขึ้นภายในแต่ละผลงาน แต่ถึงอย่างไรความเป็นตัวตนของผู้เขียนก็ยังคงอยู่ นั่นก็คือ การใช้สีและการแสดงออกทางศิลปะด้วยการใช้รอยแปรงในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ตามการปฏิบัติการของผลงานที่เป็นอยู่

ภาพประกอบที่ 90 จากการเขียนภาพสดที่วัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.1.6 พระธาตุอิงฮัง

ภาพประกอบที่ 91 ตำนานพระธาตุที่เมืองสะหวันนะเขต ภาพ “พระธาตุอิงฮัง” สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ในช่วงปี พ.ศ. 2549 ผู้เขียนได้เดินทางไปที่พระธาตุอิงฮังนั้น โดยได้เดินทางไปสถานที่แห่งนี้ไม่ต่ำกว่า 10 ครั้งขึ้นไป รวมทั้งในโอกาสต่างๆ ก็ตาม ความสำคัญของพระธาตุอิงฮัง นอกจากตำนานที่เป็นเรื่องเล่าแล้วก็จะเป็นความงดงามของลายลาวที่อยู่บนบานประตูที่แกะสลักไม้ลงรักปิดทอง ล่องกระจก ถึงแม้ว่าประตูที่เป็นของดั้งเดิม ที่มีความปราณีตงดงามนั้น จะถูกนำไปจัดแสดงที่หอพระแก้ว นครหลวงเวียงจันทน์ แต่ที่ติดตั้งอยู่ในปัจจุบันนี้ถ้าไม่บอกว่าเป็นสิ่งที่ทำแทนของเดิมก็คงไม่มีใครจะไปสังเกตเห็นได้ ซึ่งเป็นการออกแบบที่มีรูปร่างที่แปลกตา มีความงดงาม ในแบบฉบับของลาวอย่างแท้จริง เพราะในรูปแบบดังกล่าวนั้นมีความ แตกต่างจากลวดลายของไทย ที่จะเน้นเรื่องของการผูกลายที่มาจากต้นฉบับของลายกนกสามตัว ที่สามารถต่อยอดได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ที่เป็นรากฐานในการเรียนศิลปะไทยได้ตลอดมา

สงวน รอดบุญ (2545) กล่าวว่า

พระธาตุอิงฮัง

พระธาตุอิงฮัง ตั้งอยู่ในแขวงสุวรรณเขต อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศใต้บนเส้นทางไปสู่สนามบินเซโน เป็นระยะทางประมาณ 14 กม. พระธาตุอิงฮังเป็นพระธาตุเก่าแก่ มีเรื่องราวปรากฏอยู่ในคัมภีร์อุรังคนิทาน ตำนานพระธาตุพนม ว่า สร้างภายหลังพระพุทธเจ้าเข้าปรินิพพานแล้วประมาณ 400 ปี เรื่องราวเกี่ยวกับพระธาตุอิงฮัง มีดังนี้

“...เมื่อพระยาสุมิตรธรรม เสวยราชสมบัติอยู่ในมรุกขนคร (อาจเป็นเมืองเก่าในเมือง ท่าแขกปัจจุบัน) มีพระอรหันต์องค์หนึ่ง ชื่อว่า พระสังฆวิชชเถระ เข้าไปบิณฑบาตในเขต พระราชวังหลวง พระยาสุมิตธรรมทรงเลื่อมใสจึงนิมนต์ขึ้นสู่พระราชมณเฑียร และได้ตรัสถามข้อความหลายประการ ตอนหนึ่งพระเถระเจ้าได้เล่าถึง

เรื่องชาติปางก่อนของพระยาว่า...ดูรามหาราชเจ้า เมื่อชาติก่อนพู้น พระองค์ได้เป็นพระยาติโคตรบูร ปางนั้น พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ ได้เสด็จมาประทับแรมอยู่ ณ ภูก่ำพร้า (เนินที่ตั้งพระธาตุพนม) ครั้นรุ่งเช้าก็ทรงผ้ากา สาวพัสตร อุ้มบาตรเสด็จไปอิงกกฮัง (ต้นรัง) ข้างด้านใต้ของเมือง เพื่อโปรดมหาราชเจ้าให้ถึงความสุข แล้วเสด็จเข้าไปในเมืองศรีโคตบูร เมื่อมหาราชเจ้าได้ถวายบิณฑบาต แล้วปรารถนาจะค้ำชูพระพุทธศาสนาต่อเบื้องพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า พระศาสดาเจ้ามิได้ทรงรับเอาบาตรจากมหาบพิตร แต่เสด็จลีลาไปพระองค์เดียวคืนสู่ที่ประทับภายใต้ต้นฮัง มหาราชเจ้าทรงปิติยินดี อุ้มเอายังบาตรนำไปถวายแด่พระศาสดาจนถึงต้นฮัง ...”

ภาพประกอบที่ 92 พระธาตุอิงฮังเมืองสะหวันนะเขต.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2555).

ภาพประกอบที่ 93 พระธาตุอิงฮัง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2555).

ภาพประกอบที่ 94 ภาพการทอดกฐินระหว่างคนไทยกับคนลาวในประเทศไทย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 95 คนลาวมีอาชีพเก็บใบชาจากลาวทางใต้.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

3.1.7 ภาพสลักที่พระธาตุอิงฮัง

ภาพประกอบที่ 96 ภาพเสพเมถุนที่พระธาตุอิงฮัง เมืองสะหวันนะเขต ภาพ “ภาพสลักที่พระธาตุอิงฮัง” สีน้ำมัน 35 x 25 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

จากองค์พระธาตุอิงฮังนั้น ในส่วนที่อยู่ด้านหน้าของพระธาตุ ได้มีการแกะสลักไม้ ขนาดประมาณ 12x10 นิ้ว จำนวนด้านละ 4 ภาพ ด้านซ้ายและขวา ด้วยเนื้อหาของภาพที่เป็นการแสดงออกทางด้านเพศ ในลักษณะที่เป็นศิลปะในแบบพื้นบ้าน ด้วยการสังเกตจากผลงานที่ปรากฏนั้น สันนิษฐานได้ว่า คงเป็นฝีมือของช่างชาวบ้านที่ได้แสดงออกในลักษณะที่ให้อารมณ์ในแบบดิบๆ แต่ก็แฝงความเป็นจริงของความเป็นธรรมชาติของมวลมนุษย์ที่สอดแทรกอยู่ด้วยเช่นกัน

การไปกราบไหว้องค์พระธาตุนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้ที่ได้ไปเยือนเมือง สะหวันนะเขต โดยองค์พระธาตุจะอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร ก่อนที่จะถึงองค์พระธาตุอิงฮังนั้น จะต้องผ่านวิทยาลัยครูชั้นสูงเมืองสะหวันนะเขต และเดินทางไปอีกประมาณ 5 กิโลเมตร ก็จะถึงทางแยกเลี้ยวขวาเข้าไปในเส้นทางอีกประมาณ 2 กิโลเมตร แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือจะมีชาวบ้านนำสิ่งที่จะนำไปสักการะองค์พระธาตุ ซึ่งทำด้วยใบตองที่ทำเป็นรูปทรงกรวย และมีดอกมะลิติดประดับอยู่บ้างเล็กน้อย โดยจะขายในราคาที่ไม่สูงนัก และจะมีการจัดวางขายอยู่ด้วยกัน เป็นระยะต่อๆ กันไป และเมื่อนำไปสักการะในองค์พระธาตุนั้น ก็จะอนุญาตให้เพียงผู้ชายเท่านั้นที่ สามารถเดินเข้าไปในบริเวณองค์พระธาตุได้ ส่วนผู้หญิงนั้นให้ทำการกราบไหว้อยู่ภายนอก ถึงแม้ว่าพระธาตุอิงฮังได้อยู่ในพื้นที่ของวัด ซึ่งเป็นสถานที่ทางพุทธศาสนาแนวทางเถรวาทแล้วก็ตาม แต่อิทธิพลของศาสนาฮินดู ก็ยังมีปรากฏให้เห็นตามเงื่อนไขของทางวัดตามที่เป็นอยู่ โดยภาพที่ปรากฏอยู่ใต้องค์พระธาตุอิงฮังนั้น ก็เป็นเพียงภาพขนาดเล็กๆ ที่ก็มีพลังทางความรู้สึกเป็น อย่างยิ่ง

ภาพแกะสลักรูปภาพกามเมถุนนั้น เป็นการแกะสลักที่แสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถของผู้แกะสลักได้เป็นอย่างดีว่าน่าจะเป็นฝีมือของช่างชาวบ้าน ที่มีความเชื่อและศรัทธาในแนวทางของตันตระ ซึ่ง

เป็นลัทธิเกิดขึ้นจากการกลัวภัยธรรมชาติ จึงได้สร้างเครื่องรางของขลัง เวทมนต์คาถา เพื่อต่อต้านพิษงู โรคภัยไข้เจ็บ และภัยจากธรรมชาติต่างๆ ซึ่งมีการสันนิษฐาน ว่าองค์พระธาตุอิงฮังเคยอยู่ภายใต้ศาสนาฮินดูมาก่อนที่จะกลับมาเป็นพุทธศาสนา จึงทำให้ภาพแกะสลักไม้จึงยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของสังคมในการเข้าไปกราบไหว้บูชาองค์พระธาตุอิงฮัง โดยพวกนับถือตันตระได้เชื่อความจริง 5 ประการ (PANCATVA) ที่เป็นการบูชาที่จะทำให้ศักติพระแม่ เจ้าพอพระทัยในพิธีกรรม ซึ่งเป็นความเชื่อที่ว่าจะทำให้หลุดพ้นความชั่วร้ายทั้งปวงนั่นเอง โดยพิธีกรรมดังกล่าวจะต้องทำตามกฎ 5 อย่าง ดังนี้คือ

1. มัตยะ หรือ มัชชะ (Madya) การดื่มหรือเสพเครื่องดองของเมา เพื่อให้คลายความโศกเศร้า และจะนำไปสู่การกำหนัดได้

2. มังสะ หรือ มางสะ (Mansa) จะต้องบริโภคเนื้อสัตว์สดๆ ผสมกับยาดอง เพื่อเพิ่มพลังกายและใจ

3. มัสยา หรือ มัตสยะ (Matsya) จะต้องกินปลาและเนื้อ ซึ่งจะทำให้มีชีวิตที่ยืนยาว

4. มุทระ (Mudra) ข้าวโพด หรือเมล็ดแห้งข้าวสาลี เพื่อเพิ่มพลังให้แก่ร่างกายตามที่ต้องการ

5. ไมถุนะ หรือ เมถุน (Maithuna) การร่วมเพศ ในการทำพิธีบูชาศักติด้วยความ จริงใจ 5 ประการ ซึ่งสาวกจะต้องท่องบทสวดมนต์ พร้อมกับการร่ายรำ ด้วยลีลายั่วยวนให้เกิด ความรู้สึกทางเพศ พร้อมกับการปฏิบัติกิจทั้ง 5 นี้

สงวน รอดบุญ (2545) กล่าวว่า

สิ่งที่น่าทึ่งของบานประตูนี้ได้แก่ รูปสลักในช่องเล็กๆ ด้านข้างมีข้างละ 4 ช่อง เป็นรูปเกี่ยวกับเมถุน ผู้ชมส่วนมากที่ได้พบเห็นรูปสลักนี้ ต่างพากันสงสัยไปต่างๆ นานาว่า ทำไมพุทธสถานเช่นพระธาตุอิงฮัง จึงมีรูปภาพแสดงเรื่องราวทางเพศเช่นนี้ เพราะไม่เคยพบพุทธสถานแห่งใดมีภาพดังกล่าวมาก่อนเลย ทำให้นึกถึงภาพศิลาของอินเดียรอบโบสถ์ “กาลเทวี” และ “วิศวนาล” ที่ขะชูราโห (Khajurho) ซึ่งเป็นภาพลีลาพิศวาสอันงดงามจาก “กามสูตร” ในพุทธศตวรรษที่ 16 อาจจะมีอิทธิพลสืบเนื่องต่อกันมาใน “ศิลปะตันตระ” (Tantric Art) เพราะลัทธิตันตระเกิดขึ้นในอินเดีย ตั้งแต่ราว พ.ศ. 1100 สำหรับ “พุทธตันตระ” ในลัทธิมหายานมีความเจริญรุ่งเรืองในสมัย ปาละ-เสนะ (Pala-Sena พ.ศ. 1293-1750) ซึ่งเต็มไปด้วยเรื่องเวทมนต์คาถา ความลี้ลับ และกามกรีฑา เน้นถึงการนับถือเทพี หรือเจ้าแม่ (ศักติ) เช่น รูปแสดงเมถุน ระหว่างพุทธอมิตาภะ กับนางดารา และอื่นๆ ซึ่งการเผยแพร่ของลัทธิตันตระนี้เอง เป็นสาเหตุให้พระพุทธศาสนาเสื่อมคลาย ไปจากอินเดียอันเป็นดินแดนพุทธภูมิ

ภาพประกอบที่ 97 การเขียนภาพสดที่จำปาสัก เมืองปักเซ ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.1.8 วัดภู

ภาพประกอบที่ 98 ศิลปะเขมรเมืองปักเซดินแดนทางใต้ของ สปป.ลาว ภาพ “วัดภู” สีน้ำมัน 80 x 60 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมชมปราสาทวัดภู มาแล้ว 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเดินทางไปกับสมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง และครั้งที่ 2 ไปกับสำนักงานคณะศิลปกรรมศาสตร์ มศว ซึ่งการเดินทางไปนั้น ยังถือว่าเส้นทางการเดินทางนั้นยังลำบากอยู่เหมือนกัน แต่เมื่อได้ไปพบเห็นตัว ปราสาทวัดภูแล้วก็ต้องยอมรับว่า ณ ดินแดนแห่งนี้ได้เคยเป็นพื้นที่ที่มีความยิ่งใหญ่อลังการอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งสังเกตได้จากร่องรอยของซากปรักหักพัง ที่ทุกสิ่งทุกอย่างได้ก่อสร้างขึ้นมาจากก้อนหินทั้งสิ้น จึงเป็นภาพสะท้อนของความรุ่งเรืองในอดีตได้อย่างชัดเจน ถึงแม้ทางรัฐบาลลาวจะอยู่ ในช่วงเวลาของการทำนุบำรุง แต่ก็ดำเนินไปอย่างเชื่องช้า อาจจะเป็นด้วยการมีงบประมาณน้อยก็เป็นได้ เมื่อได้เดินขึ้นไปตามเส้นทางที่ปูพื้นด้วยก้อนหิน อย่างเป็นระยะๆ พร้อมด้วยต้นลั่นทมที่มี ลำต้นใหญ่มีรูปร่างที่คดเคี้ยวลื่นไหลไปกับกลุ่มก้อนหินในลักษณะผสมกลมกลืนกับดอกลั่นทมสีขาว ที่สามารถสร้างความงดงามด้วยการตกแต่งอย่างเป็นธรรมชาติ จึงทำให้เกิดมโนภาพย้อนไป หาอดีตที่เมื่อเริ่มสร้างปราสาทวัดภูแห่งนี้นั้น เมื่ออยู่ในขณะที่มีความสมบูรณ์อย่างที่สุดนั้น คงเป็นภาพที่สะท้อนความรุ่งโรจน์ที่งดงามตามฉบับของศิลปะขอมได้อีกแห่งหนึ่ง เช่นเดียวกับปราสาทเขาพนมรุ้ง หรือนครวัดก็ตาม แต่ก็เป็นความแปลกแยกจากศิลปะของลาวที่มีต้นฉบับเป็นแบบล้านช้าง จึงมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ถึงอย่างไรจากด้วยอิทธิพลของศิลปะขอมก็ได้แผ่อิทธิพลมาอยู่ในพื้นที่ของ สปป.ลาว ตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของการแบ่งอาณาเขตของพื้นที่ที่มีผลมาจากเรื่องราวในอดีต จึงเป็นความงามในอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่ใน สปป.ลาว อยู่มาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าปราสาทหินวัดภู จะถูกสร้างขึ้นยุคก่อนสมัยอังกอร์วัด ซึ่งมีหลักฐานจากโครงสร้างดินเผาที่มีเป็นจำนวนมาก โดยมีหลักฐานในศิลาจารึกของกษัตริย์พระนามว่า “เทวะนิกะ” โดยสันนิษฐานว่านครโบราณแห่งนี้คือ “นครเสดถาปุระ” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคแห่งนี้ก่อนที่จะเกิดการก่อตั้งอังกอร์วัด เกิดขึ้นในระยะเวลาต่อมา โดยว่า

สงวน รอดบุญ (2545) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

เรื่องราวของปราสาทหินวัดภู (ผาสาดหินวัดพู) เป็นศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์ลาวทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ชาวลาวส่วนมากที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในแบบอย่างสถาปัตยกรรมของขอม ยังมีความเชื่อแบบนิทานปรัมปรากันว่า...ปราสาทวัดภูเป็นฝีมือการก่อสร้างของกษัตริย์เชื้อสายจาม (จัมปา) เพราะมีความเชื่อถือในตำนานเมืองจำปาสัก ซึ่งเล่าสืบกันมาแต่ครั้งปู่ย่าตา ยายว่า...

“ในอดีต พระยากามะทาผู้เป็นเจ้าเมือง ได้สร้างปราสาทวัดภูแข่งขันกับการก่อสร้าง พระธาตุพนม โดยมีข้อตกลงกันว่า ถ้าฝ่ายใดสร้างเสร็จก่อน ก็ให้ลั่นฆ้องชัยเป็นสัญญาณ ทางฝ่ายวัดภูนั้นใช้ผู้ช่วยก่อสร้างทั้งหมด แต่ฝ่ายพระธาตุพนมใช้ผู้หญิงล้วนๆ ทำการก่อสร้าง ทางฝ่ายพระธาตุพนมมองเห็นลู่ทางที่จะเอาชนะได้ จึงส่งผู้หญิงจำนวนหนึ่งไปยั่วยวนด้วยมายา เป็นผลให้การก่อสร้างวัดภูดำเนินไปอย่างล่าช้า ตรงข้ามกับฝ่ายพระธาตุพนมซึ่งเร่งมือสร้างอย่างรวดเร็ว ในที่สุดฝ่ายพระธาตุพนมก็สร้างเสร็จก่อน จึงลั่นฆ้องชัยขึ้นเป็นสัญญาณแห่งชัยชนะ พระยากามะทามีความเสียพระทัยเป็นอันมากที่เป็นฝ่ายเสียชัยจึงเอาพระหัตถ์ตบพระอุระของพระองค์ จนสิ้นพระชนม์ ด้วยเหตุนี้ปราสาทวัดภูจึงสร้างไม่เสร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้...”

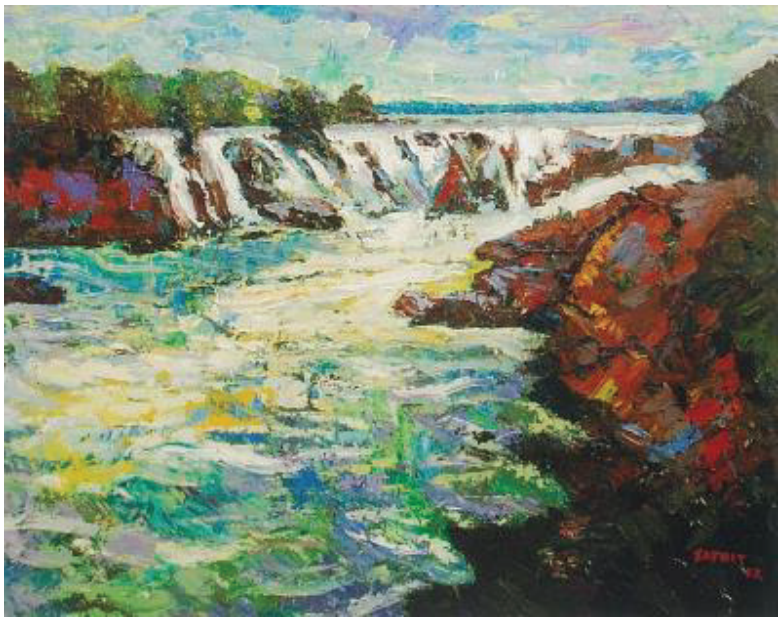

ภาพประกอบที่ 99
ภาพน้ำตกคอนพะเพ็ง ที่เมืองปักเซ ลาวตอนใต้.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

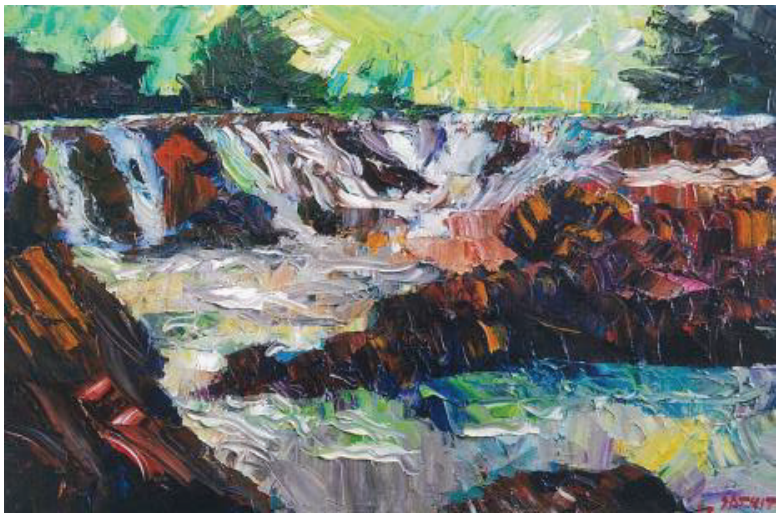

ภาพประกอบที่ 100
ภาพน้ำตกคอนพะเพ็ง เมืองปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

3.2 กรณีศึกษาที่ 2 บุคคลสำคัญในลาว/ไทย

3.2.1 เจ้าฟ้างุ้ม

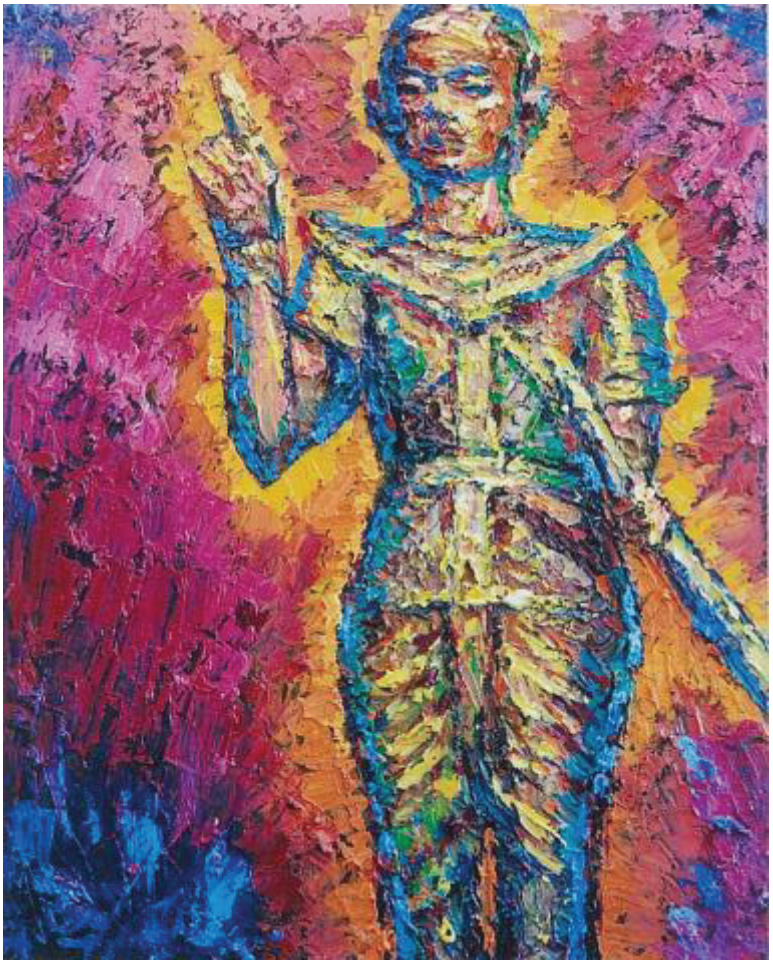

ภาพประกอบที่ 101 พระมหากษัตริย์ที่รวบรวมคนลาวเป็นปึกแผ่น ภาพ “เจ้าฟ้างุ้ม”
สีน้ำมัน 50 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

เจ้าฟ้างุ้มเป็นองค์พระมหากษัตริย์ที่ได้รับการยกย่องจากคนลาวเป็นอย่างยิ่ง พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ที่สามารถแพร่ขยายพื้นที่ในการปกครองได้อย่างกว้างขวางมากที่สุด ในยุคสมัยนั้น โดยสามารถรวบรวมลาวได้อย่างเป็นปึกแผ่น โดยมีอาณาเขตทางทิศเหนือจรดดินแดนจีน และแม่น้ำดำ ทิศใต้ถึงแก่งหลี่ผี ติดเขตชายแดนเขมร ทิศตะวันออกถึงภูเขาแดนแกว เวียดนาม ทิศตะวันตกมีเขตชายแดนจรดภูเขาพระยาพ่อ พระยาไฟ ภูสามเส้า ภูเขาเพชรบูรณ์ ติดดินแดนไทย เป็นต้น

ผู้เขียนมีโอกาสไปเป็นวิทยากรให้กับวิทยาลัยศิลปศึกษาที่อยู่ในเมืองเวียงจันทน์นั้น ผู้อำนวยการวิทยาลัยได้นำผู้เขียนไปสักการะอนุสาวรีย์ที่เป็นรูปปั้นที่ทำด้วยการหล่อสำริด โดยที่ผู้เขียนในขณะนั้นต้องยอมรับว่ายังไม่ได้ศึกษาในประวัติศาสตร์ของลาวมาอย่างเพียงพอ ไม่ได้รู้สึกในเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับพระเจ้าฟ้างุ้ม แต่ภายหลังที่กลับมาแล้วจึงได้มีความสนใจว่าเพราะเหตุใด ผู้อำนวยการจึงได้ให้ความสำคัญต่อสถานที่แห่งนี้เป็นอย่างยิ่งและต่อจากนั้นจึงได้นำผู้เขียนไปสักการะอนุสาวรีย์เจ้าอนุวงศ์ ซึ่งทำให้ผู้เขียนต้องกลับมาศึกษาเรื่องราวดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

3.2.2 พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช

ภาพประกอบที่ 102 ความประทับใจในสถานที่ตั้งที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ภาพ “พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช” สีน้ำมัน 50 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

รัชสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความหมายที่เป็นตัวแทนทางด้านสัญลักษณ์ระหว่างลาวกับไทย ด้วยจากการที่องค์พระแก้วมรกตได้ถูกย้ายจากนครเชียงใหม่มาประดิษฐานนครเวียงจันทน์ โดยได้ย้ายเมืองหลวงจากนครหลวงพระบางมาตั้งอยู่นครเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะในที่สุดแล้วพระแก้วมรกตก็ถูกย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ในประเทศไทย ในระยะเวลาต่อมา จนได้ส่งผลต่อความหมายและความรู้สึกของเราระหว่างไทยและลาวมาจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยความใกล้ชิดของประเทศเราทั้งสอง ที่มีความผูกพันธ์และต้องพึ่งพาอาศัยกันมาโดยตลอด จึงทำให้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาในอดีตนั้นอยู่บนพื้นฐานของการให้อภัยซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นมิตรภาพที่ยังยืนและมั่นคงตลอดมา ดังที่ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้แสดงทัศนะ ไว้ว่า

พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้ย้ายเมืองหลวงจากนครหลวงพระบางมาตั้งอยู่นครเวียงจันทน์ใน พ.ศ. 2103 และอัญเชิญเอาพระแก้วมรกต ซึ่งได้มาจากนครเชียงใหม่ มาประดิษฐานนครเวียงจันทน์ด้วย ตั้งนามนครเวียงจันทน์ใหม่ว่า “กรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้าง ร่มขาวเวียงจันทน์” ส่วนนครหลวงพระบางนั้นให้นามว่า “กรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง”

จากการได้ไปเขียนภาพนอกสถานที่กับนิสิตในระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา เมื่อต้นปี พ.ศ. 2556 นั้น การที่ได้ไปเขียนภาพนั้นเป็นช่วงเวลาบ่ายของวันนั้น โดยผู้เขียนได้ตั้งใจไว้ แต่แรกก่อนที่จะมาเขียนภาพ ณ สถานที่แห่งนี้แต่แรกแล้ว ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะเขียนภาพของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช โดยมีองค์ธาตุหลวงเป็นฉากหลังพร้อมด้วยต้นตาลเป็นส่วนประกอบ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ ผู้เขียนมีความคิดว่าจะเป็นภาพ

สะท้อนถึงกาลเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะต้นตาลที่แสดงถึงการผ่านช่วงเวลามาอย่างยาวนาน และเมื่อมาถึง คณะของเราก็ลงมือเขียนภาพกันทันที โดยที่ผู้เขียนได้เลือกมุมมองที่มีองค์ประกอบตามที่ตั้งใจไว้แต่แรก โดยใช้เวลาเขียนอยู่ ประมาณ 2 ชั่วโมง ก็เป็นที่พอใจและได้นำกลับมาประเทศไทย แต่ในระยะเวลาต่อมาเมื่อนำภาพ ดังกล่าวมาชมก็มีความรู้สึกว่า อยากจะแต่งภาพนี้อีกครั้ง จึงลงมือแต่งภาพนี้อีกครั้ง จนได้ภาพตามที่ พึงพอใจ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงจากการเขียนภาพในครั้งนั้น และเมื่อกลับมาแล้วได้เขียน ภาพพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชอีกครั้งหนึ่ง ด้วยความประทับใจในเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น ตามที่ปรากฏ

การเขียนภาพในครั้งนี้ จึงเป็นการนำความประทับใจจากภาพที่ได้มองเห็น องค์พระเจ้าไชยเชษฐา- ธิราช ที่ประดิษฐานอยู่ด้านหน้าขององค์พระธาตุ ที่อยู่ติดกับวัดพระธาตุหลวงใต้และพระธาตุหลวงเหนือเหตุผลที่เป็นหลักสำคัญจากข้อสังเกตของผู้เขียนก็คือ ลักษณะการปั้นรูปของพระองค์ท่าน คงจะเป็นฝีมือของคนในท้องถิ่นหรือจะเรียกว่าเป็นช่างชาวบ้านที่มีความสามารถ จากด้วยความศรัทธาในพระองค์ท่าน จึงรวมใจกันสร้างขึ้นมาก็เป็นได้ จึงทำให้สัดส่วนต่างๆ นั้น จะเป็นไปในลักษณะศิลปะบริสุทธิ์ที่ปรากฏอยู่มาจนถึงยุคปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ 103 พระธาตุอิงฮัง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2555).

ภาพประกอบที่ 104 พระธาตุหมากโมวัดวิชุล. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 105 ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 106 ทำบุญที่วัดสีเมือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

3.2.3 เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก

ภาพประกอบที่ 107 ความสัมพันธ์ช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย/ลาว ภาพ “เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก” สีน้ำมัน 80 x 60 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ในปี พ.ศ. 2321 พระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสิน) ได้ทรงจัดตั้งทัพให้พระยาม หากษัตริย์ศึก (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) เป็นแม่ทัพ จากด้วยที่เจ้าสิริบุญสาร เจ้าที่ปกครองนครเวียงจันทน์ เริ่มตีตัวออกห่างจากไทย โดยให้ความสำคัญกับพม่า โดยไทยได้มีการฟื้นฟูสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับนครเวียงจันทน์มีพระราชสาส์นตอบกันถึง 4 ฉบับ แต่เจ้าสิริบุญสารไม่ทรงตอบ จากความไม่ไว้วางใจจึงนำไปสู่ความสัมพันธ์ไทยกับลาวได้ขาดลง พระเจ้ากรุงธนได้ให้พระยาสุรสีห์ (พระอนุชาพระยามหากษัตริย์ศึก) ยกทัพไปเมืองเขมร เกณฑ์พลเมืองเขมร จำนวน 10,000 คน แล้วยกทัพไปตามลำแม่น้ำโขง ไปสมทบในปี พ.ศ. 2321 โดยทำการขุดคลองอ้อมแก่งหลี่ผีมาถึงนครปาปาศักดิ์แล้วตีเมืองนครพนม หนองคาย ได้เข้าสมทบกับทัพพระยามหากษัตริย์ศึกมุ่งเข้าตีนครเวียงจันทน์

ในขณะนั้นนครเวียงจันทน์ปกครองโดยเจ้าสิริบุญสาร โดยได้จัดกองทัพมาทั้งทางบกและทางเรือ แต่ก็ไม่สามารถสู้กับกองทัพไทยได้ โดยเจ้าสิริบุญสารได้ถอยไพร่พลราษฎรจากเมืองพันพร้าวเข้ามารวมกับเมืองเวียงจันทน์ กองทัพไทยจึงเข้าเมืองพันพร้าวได้ แล้วยกข้ามลำน้ำโขงมาตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของเวียงจันทน์

โดยบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2547) กล่าวว่า

การรบกันครั้งนี้ ทางฝ่ายไทยได้บันทึกเหตุการณ์ไว้ ดังปรากฏข้อความอยู่ในหนังสือ พงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา และหนังสือพงศาวดารเล่ม 2 พ.ศ. 2476 ทั้ง 2 เล่ม มีข้อความตรงกันดังนี้

“ฝ่ายเจ้าพระยาสุรสีห์ เข้าไปตั้งอยู่ในเมืองหนองคาย ให้ตัดศีรษะลาวชาวเมืองเป็นอันมาก เอาศีรษะใส่ลงในเรือและให้ผู้หญิงลาวพายเรือขึ้นไป ให้ร้องขายศีรษะลาวหน้าเมืองพะโค ชาวเมืองเห็นก็มีใจหดหู่น่ย่อ

ลง ทัพไทยก็เข้าเมืองพะโคและเวียงคุกได้ทั้งสองเมือง สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกจึงให้ยกกองทัพใหญ่ไปตีเมืองพานพร้าว ซึ่งตั้งอยู่ฟากฝั่งตะวันตก ถึงหน้าเมืองล้านช้าง ชาวเมืองออกต่อรบเป็นสามารถ พลทหารไทยขึ้นปีนป้อมเข้าเมืองได้ฆ่าลาวล้มตายเป็นอันมาก และให้ทัพเรือรับกองทัพทั้งปวงข้ามไปฝั่งตะวันออกพร้อมกันเข้าตั้งค่ายล้อม เมืองล้านช้าง (กรุงศรีสัตนาคนหุต) พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตก็เกณฑ์ไพร่พลทหารขึ้นประจำรักษาหน้าที่เชิงเทินรอบเมืองป้องกันเมืองเป็นสามารถ แล้วให้เจ้านันทะเสนราชบุตรขึ้นขี่ช้างพลายดำเพียงอกสูงหกศอกสามนิ้ว คุมพลทหารยกออกจากเมืองมาตีทัพไทยซึ่งตั้งค่ายล้อมอยู่ด้านข้างท้ายเมืองนั้น พลทหารไทยยกออกตีทัพเจ้านันทะเสนแตกพ่ายกลับเข้าเมือง ทั้งสองฝ่ายล้มตาย เป็นอันมาก แต่รบกันอยู่ถึง 4 เดือน เศษพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตเห็นเหลือกำลังจะต่อต้านทัพ ไทยไม่ได้ก็ละเมืองเสีย พาเจ้าอินทร์ เจ้าพรหมราชบุตรและข้าหลวงคนสนิทลอบลงเรือหนีไปเมือง คำเกิดอันเป็นเมืองขึ้นแก่ล้านช้าง กองทัพไทยเข้าเมืองเวียงจันทน์จับได้เจ้าอุปราช เจ้านันทะเสน และราชบุตร วงศานุวงศ์ นางสนมกำนัลและขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง กับทั้งริบสมบัติเครื่อง ศาสตราอาวุธปืนใหญ่น้อยเป็นอันมาก สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกให้กวาดต้อนเข้ามาไว้ใน เมืองพานท้าวฟากตะวันตกกับครอบครัวลาวชาวเมืองทั้งหมด แล้วให้อัญเชิญพระพุทธปฏิมากรแก้วมรกต และพระบางซึ่งสถิตอยู่ในวิหารในวังของพระเจ้าล้านช้างนั้น อาราธนามาลงเรือข้าม ฟากมาประดิษฐานไว้ที่เมืองพานพร้าวฟากตะวันตกกับครอบครัวลาวชาวเมืองทั้งหมดแล้วให้อัญเชิญพระพุทธปฏิมากรแก้วมรกตและพระบาง ซึ่งสถิตอยู่ในวิหารในวังของพระเจ้าล้านช้างนั้น อาราธนามาลงเรือข้ามฟากมาประดิษฐานไว้ที่เมืองพานพร้าวด้วย และให้สร้างพระอารามขึ้นใหม่ที่เมืองพานพร้าว อารามหนึ่ง แล้วแต่งให้ขุนนางไทยลาว ไปเกลี้ยกล่อมหัวเมืองลาวทั้งปวงฝ่ายตะวันออกได้หมดสิ้น”

“สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกจึงแต่งให้ขุนหมื่นถือหนังสือมายังกรุงธนบุรี กราบทูลข้อราชการซึ่งตีกรุงศรีสัตนาคนหุตได้ และได้พระพุทธปฏิมากรแก้วมรกต และพระบาง แต่พระเจ้าล้านช้างนั้นหนีไปได้ พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบก็โทมนัส ดำรัสให้มีท้องตราเรียกกองทัพกลับพระนคร สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้แต่งตั้งให้พระยาสุโพขุนนางเมืองล้านช้างอยู่รักษาเมือง แล้วกวาดต้อนลาวชาวล้านช้างกับพระบรมวงศานุวงศ์ขุนนางทั้งหลาย กับเอาสมบัติศาสตราอาวุธ และช้างม้าเป็นอันมาก พร้อมด้วยอัญเชิญพระแก้วมรกตและพระบางลงไปกรุงธนบุรี ถึงเมืองสระบุรี ในเดือน 4 ปีกุน เอกศกจุลศักราช 1141 ตรงกับ พ.ศ. 2322”

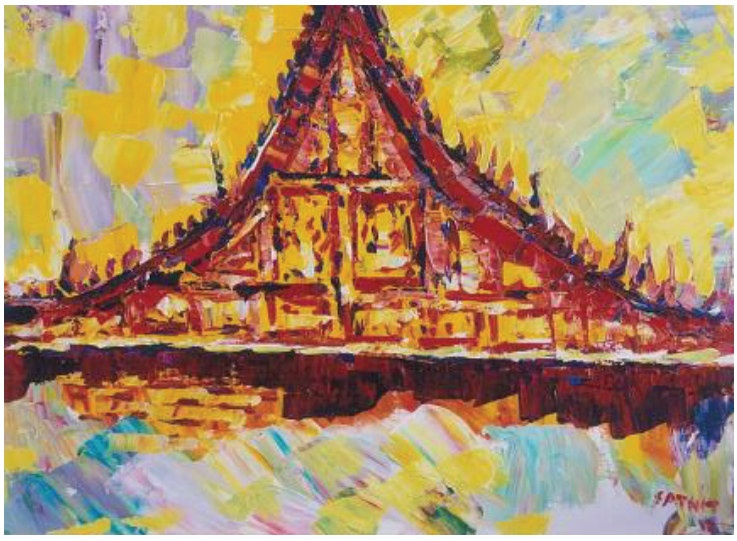

ภาพประกอบที่ 108 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.2.4 เจ้าอนุวงศ์

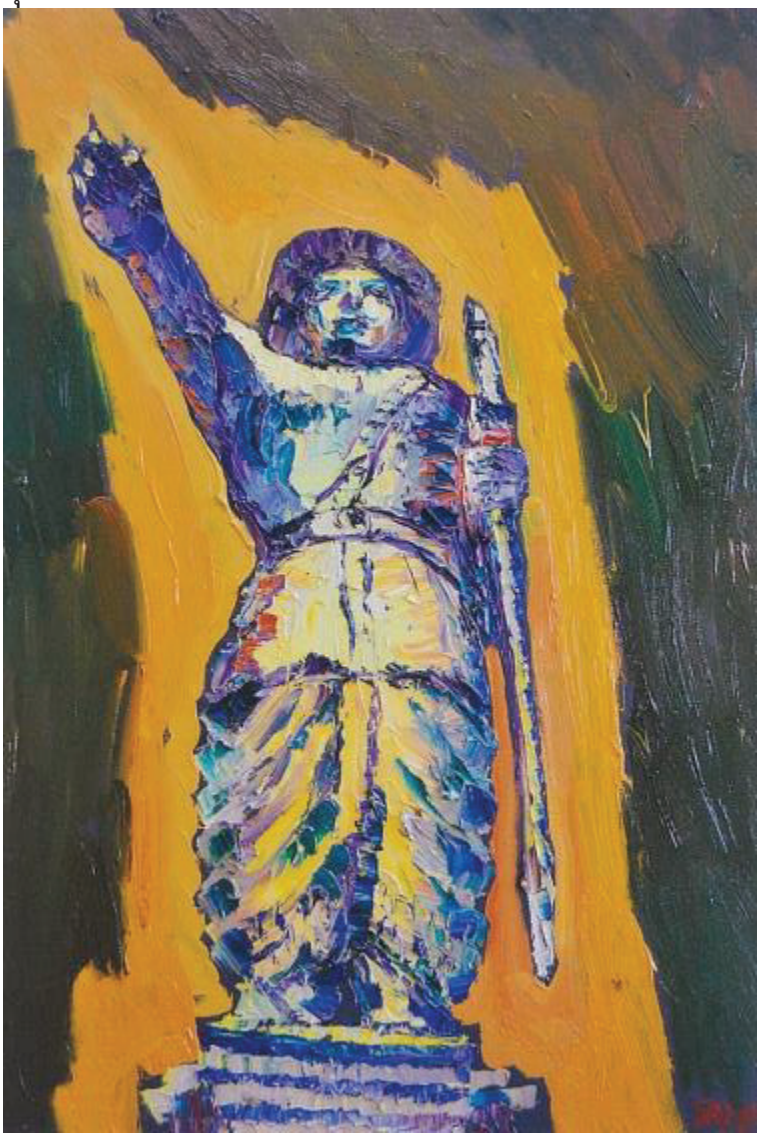

ภาพประกอบที่ 109 สัญญาลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนไทย/ลาว ภาพ “เจ้าอนุวงศ์” สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ช่วงเวลาที่ผู้เขียนได้ไปเป็นวิทยากรให้กับคณะครูที่สอนศิลปะจากแขวงต่างๆ ใน สปป.ลาว โดยคำเชิญของผู้อำนวยการวิทยาลัยศิลปศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่ทางวิทยาลัย จะเปิดทำการสอนในระดับปริญญาตรี โดยได้เตรียมความพร้อมโดยเฉพาะอาคารชุดใหม่สูง 4 ชั้น พร้อมกับการต้อนรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีเป้าหมายไว้ว่าจะรับเป็นจำนวนถึง 100 คน โดยมีอาจารย์ที่กำลังใกล้จบในระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มศว เป็นจำนวน 2 ท่าน คือ อาจารย์ศรีจอย ญาติวิเกด และอาจารย์วันชัย วงษา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการทำการสอนในระดับปริญญาตรีในโอกาสต่อไป

จากการเดินทางไปในต้นปี พ.ศ. 2556 ท่านวิระวัน บุนสุขไท ผู้อำนวยการวิทยาลัยศิลปศึกษา ได้นำผู้เขียนไปคารวะอนุสรณ์สถานของท่านเจ้าอนุวงศ์ ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงในลักษณะการมองผ่านแม่น้ำโขงมายังประเทศไทยพร้อมกับยกมือด้านขวาเสมือนกับการขอจับมือเพื่อแสดงความเป็นมิตรที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นลักษณะของคนที่มีบ้านชิดติดกัน ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนอารมณ์และความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้จิตใจของคนลาวและคนไทย ซึ่งควรที่จะลบเลือนไปจากความทรงจำถึงแม้ว่าประวัติศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนความจริงจะยังคงดำรงอยู่ แต่

วัน และเวลามันได้ผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งที่ยังดำรงอยู่ ผู้คนในยุคปัจจุบันที่ต้องดำรงอยู่บนพื้นฐานของการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในทุกๆ มิติ ที่จะส่งผลต่อความเข้มแข็งได้ในภูมิภาคนี้ ก็จากด้วยความสมัครสมานสามัคคีของประเทศที่มีผืนแผ่นดินติดกันนั่นเอง

จากการที่ได้ไปคาราวะอนุสรณ์สถานของเจ้าอนุวงศ์ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนได้กลับมาศึกษาถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพระองค์ที่มีความสัมพันธ์กับสยามในสมัยนั้น ด้วยมิติต่างๆ ที่ได้นำมาสู่การนำไปเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์บาดแผลได้อย่างไร ซึ่งในความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันการรับรู้ในเรื่องดังกล่าว มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ที่เราทั้ง 2 ประเทศต่างมีมุมมองที่แตกต่างเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในด้านดังกล่าวนี้ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

สุเจน กรรพฤทธิ์ (2555) กล่าวว่า ได้สะท้อนแนวพระราชดำริในเชิงยุทธศาสตร์ของเจ้าอนุวงศ์ไว้ว่า

“ทุกวันนี้ที่กรุงเทพมหานครมีแต่เจ้านายเด็กๆ หนุ่มๆ ที่ไม่ชำนาญในการทัพศึกเลย แต่ขุนนางผู้ใหญ่ก็มีน้อยตัวแล้ว ฝีมือทัพศึกก็อ่อนแอ เพราะว่างเว้นการศึกมาช้านาน กรุงเทพฯ ทุกวันนี้ก็หย่อนกำลังลงกว่าแต่ก่อนมาก อนึ่งเดี๋ยวนี้เจ้าพระยานครราชสีมาก็ไม่อยู่ที่บ้านเมืองนครราชสีมา เพราะไปขัดตาทัพอยู่ไกลบ้านเมืองเขา ตามหัวเมืองรายทางก็ไม่มีที่กีดขวางเลย การเป็นที่เราหนักหนาแล้วไม่ควรเราจะเป็นเมืองขึ้นกับกรุงเทพมหานครต่อไป อนึ่งเราได้ยินข่าว ทัพเรือพวกอังกฤษก็มารบกวนปากน้ำกรุงเทพฯ ทุกวันนี้ เห็นเป็นที่เราหนักหนา น่าที่เราจะยกทัพใหญ่ลงไปที่กรุงเทพฯ ก็เห็นจะได้โดยง่าย เพราะเราจะเป็นทัพกระหนาบทัพอังกฤษ...”

จากเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลมาถึงอารมณ์และความรู้สึกของคนไทยและคนลาวมาโดยตลอดที่เสมือนเราทั้ง 2 ประเทศยากจะลืมเลือนเรื่องดังกล่าว ที่ผ่านมาแล้ว แต่ความเป็นจริงในทางประวัติศาสตร์นั้นก็คงดำรงอยู่ตลอดไป เพียงแต่เราควรจะต้องยอมรับกับความจริง ที่ได้เกิดขึ้นมาแล้วให้เป็นเพียงประวัติศาสตร์บาดแผลที่รอวันเวลาให้แผลหายสนิท เหลือไว้แต่เพียงแผลเป็นก็คงเพียงพอ

ภาพประกอบที่ 110 พระธาตุที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 111 สะบายดีปีใหม่ลาว.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

3.2.5 เจ้าสุภานุวงศ์

ภาพประกอบที่ 112 ผู้สร้างแนวทางการปกครองในแบบลาวอิสระ ภาพ “เจ้าสุภานุวงศ์” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

เจ้าสุภานุวงศ์ มีสถานะเป็นเจ้า แต่ก็มีความนิยมในแนวทางการปกครองในแบบลาวอิสระ ท่านจึงเป็นผู้นำที่ร่วมสมัย โดยเฉพาะกับคนรุ่นใหม่ ถึงแม้ว่าท่านจะมีชาติตระกูลที่สูงส่ง แต่ท่านก็ดำเนินชีวิตในลักษณะติดดิน จึงเป็นการใช้ชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนของท่านมาอย่างเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของชาวลาวและชาวโลก

ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2556 ผู้เขียนได้ไปอยู่ในเมืองหลวง พระบาง และก็เป็นความบังเอิญอีกเช่นกัน ในเช้าวันนั้นผู้เขียนได้เดินทางออกจากที่พักเพื่อจะไปเยี่ยมชมอนุสรณ์สถานของท่าน โดยไม่ทราบมาก่อนว่าทางราชการได้กำหนดให้เช้าวันนั้นเป็นวันแห่งการคารวะอนุสรณ์สถานของท่านเพราะมาทราบภายหลังว่ามีการเลื่อนของช่วงเวลาดังกล่าวมาก่อนแล้ว จึงทำให้ผู้เขียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีการดังกล่าว ได้โดยปริยาย

ลักษณะเฉพาะตัวที่เจ้าสุภานุวงศ์ ไม่ยึดติดกับสถานภาพตามที่ตนเป็นอยู่ และในขณะเดียวกันก็ใช้ชีวิตในลักษณะคลุกคลีกับประชาชนในทุกชนชั้น และในขณะเดียวกัน พระองค์ก็เต็มไปด้วยความรู้ความสามารถ และด้วยประสบการณ์จากต่างประเทศ จึงได้กลายเป็นกำลังสำคัญของชาติ ในช่วงเวลาที่ประเทศชาติต้องการที่จะนำความรู้มาต่อสู้กับภัยสงครามในทุกรูปแบบของนานาประเทศที่จะเข้ามาหาประโยชน์จากประเทศลาว ในเวลาขณะนั้น

ท่านเป็นเชื้อพระวงศ์ของอาณาจักรล้านช้างในสมัยที่ลาวยังเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ท่านเกิดเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 1909 ที่เมืองหลวงพระบาง โดยได้มีประสบการณ์การศึกษาจากอาจารย์ชาวฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1920 ได้ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยเซอัลแบร์ชาโร ณ กรุงฮานอย ซึ่งขณะนั้น ยังอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส เช่นเดียวกับลาว และได้มาศึกษาต่อที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ทางด้านวิศวกรรมการก่อสร้างทางและสะพาน สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิศวกร ในปี ค.ศ. 1939 ซึ่งเป็นวิศวกรรุ่นแรกของลาว จึงทำให้ท่านมีความคิด มีความชำนาญ พร้อมด้วยภาษาต่างประเทศ ได้อย่างร่วมสมัย โดยท่านได้เป็นกำลังของการต่อสู้ เพื่อนำประเทศไปสู่ความเจริญ และประกาศตัวเป็นเอกราชได้ในที่สุด ท่านจึงเป็นที่รักของประชาชนลาว จนได้รับการเรียกขานว่า “ลุงประธาน” ซึ่งสะท้อนได้ถึงความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 9 มกราคม 1995 ที่นครเวียงจันทน์

เจ้าสุภานุวงศ์ ต่างได้รับความสนใจจากแวดวงวิชาการ โดยเพราะชาวต่างชาติ ว่าพระองค์ท่านนั้น มีบุคลิกและจุดยืนทางการเมืองกับการที่ท่านวางพระองค์อยู่ตรงข้ามกันทั้ง 2 ขั้ว คือ ในบทบาทหนึ่งท่านอยู่ในระบบศักดินา และในอีกบทบาทหนึ่งนั้น ท่านได้ประพฤติตนด้วยการเสียสละให้กับขบวนการปฏิวัติ ซึ่งได้ส่งผลมาสู่การยอมรับของภาครัฐบาลที่ได้มีการปฏิบัติไปตามที่สังคมได้ยอมรับพระองค์ท่านในลักษณะใด ซึ่งจากการจัดพิธีศพของพระองค์ท่านนั้น ภาครัฐบาลก็เลือกที่จะจัดงานขึ้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยไม่เลือกเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นสถานที่เกิดของพระองค์ท่าน จึงทำให้สังคมของคนลาวจึงมีความรู้สึกว่าพระองค์ท่านเป็นทั้ง “เจ้า” และในขณะเดียวกันก็เป็นที่รักของคนลาว จากด้วยความใกล้ชิดสนิทสนม ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาโดยตลอด จากเหตุการณ์ที่ได้ต่อสู้เพื่อเอกราช และด้วยที่พระองค์ท่านได้เป็นผู้วางรากฐาน ทางการเมืองและการปกครองให้แก่ประเทศลาวมาจนถึงทุกวันนี้

ด้วยบทบาทที่ท่านได้สร้างคุณูปการต่อประเทศชาติมานั้น จะเป็นในสถานการณ์เป็น “เจ้า” หรือ ผู้นำที่ประชาชนให้ความรักในสถานะ “ลุงประธาน” แต่ถึงอย่างไรทางเมืองหลวงพระบางก็ได้สร้างอนุสรณ์สถานด้วยรูปหล่อสำริด ซึ่งเป็นฝีมือของช่างชาวจีนติดตั้งอยู่ใจกลางเมืองหลวงพระบางอยู่ในปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ 113 พระพุทธรูปที่ถ้ำติ่ง ริมแม่น้ำโขง เส้นทางไปหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

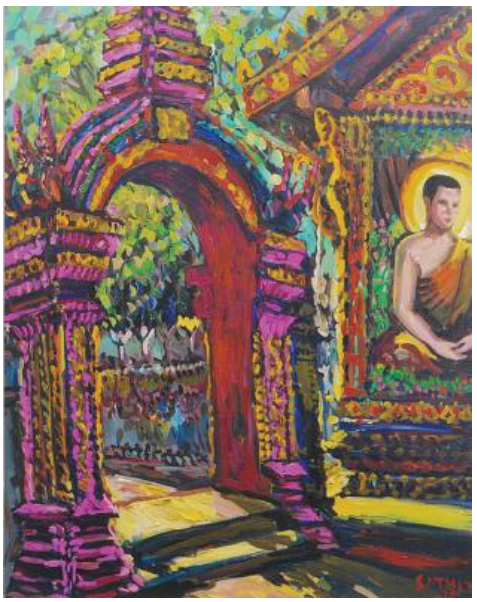

ภาพประกอบที่ 114 ภาพวัดสีเมืองในรูปแบบใหม่.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

3.2.6 ไกสอน พมวิหาน

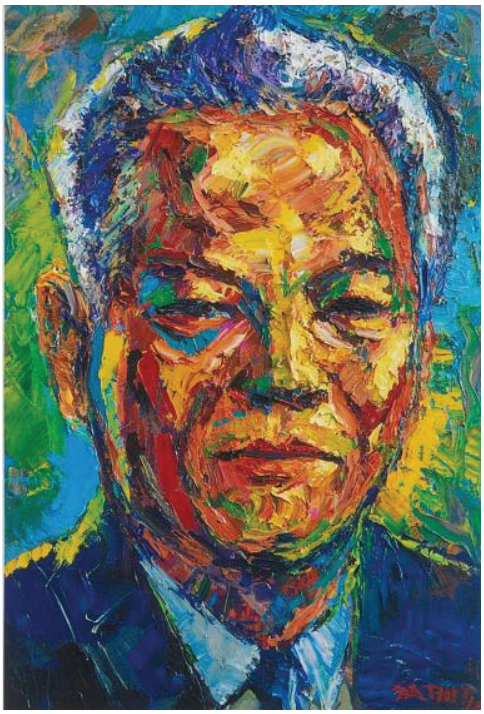

ภาพประกอบที่ 115 ผู้นำที่ประสานสัมพันธ์แนวคิดมาร์กและเลนินกับการดำเนินชีวิตของคนลาวได้อย่างกลมกลืน ภาพ “ไกสอน พมวิหาน” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ไกสอน พมวิหาน เกิดเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2463 ที่บ้านนาแซง เมืองคันทะบุรี แขวงสะหวันนะเขต บิดาเป็นชาวเวียดนาม มารดาเป็นชาวลาว จบการศึกษาด้านกฎหมาย จากเมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม โดยได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมาตั้งแต่สมัยที่ยังเรียนหนังสืออยู่ที่ฮานอย

ระยะเวลาต่อมา ได้รับตำแหน่งเป็นเลขาธิการใหญ่ของคณะบริหารงานศูนย์กลาง พรรคประชาชนปฏิวัติลาวคนแรก ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2493 และเมื่อประเทศลาวมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ ในปี พ.ศ. 2518 ซึ่งทำให้เจ้าสุภานุวงศ์ ได้เป็นประธานประเทศคนแรก โดยมีท่านไกสอน พมวิหาน ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศลาว และในระยะเวลาต่อมาได้เป็นประธานประเทศจนถึงแก่อสัญกรรม

วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ลาวได้ยกเลิกระบอบกษัตริย์ โดยทั้งประเทศเป็น “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดระยะเวลาในช่วง 5 ปีแรก นั้น ลาวได้ใช้นโยบายคอมมิวนิสต์ในการปกครองอย่างเข้มงวด ควบคุม สภาพบ้านเมือง พุทธศาสนาปราบปรามชนกลุ่มน้อย ประชาชนส่วนใหญ่หนีออกนอกประเทศ ไปอยู่ประเทศที่ 3 ซึ่งเป็นที่มาของตำนานต่างๆ ที่ได้ถูกเปิดเผยในรูปแบบต่างๆ และที่สำคัญที่สุดลาวได้ตัดสัมพันธ์กับประเทศไทย จึงเป็นช่วงเวลาที่ประเทศลาวพบกับเหตุการณ์ที่วิกฤติที่ได้สร้างความทรงจำให้แก่สังคมลาวมาจนถึงยุคปัจจุบัน โดยความทรงจำด้านวรรณกรรมของท่านไกสอน พมวิหาน โดยกิตติศักดิ์ ชิณแสง / ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์/ แก้วตา จันทรานุสรณ์ (2556) จากบทความเรื่อง “การสร้างความทรงจำเกี่ยวกับท่านไกสอน หมวิหาน ในงานวรรณกรรมช่วง ค.ศ. 1975-2010 จากวารสารสังคมลุ่มน้ำโขง (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2556) โดยได้แสดงทัศนะถึงไกสอน หมวิหาน กล่าวโดยสรุปว่า

การสร้างความทรงจำเกี่ยวกับผู้นำของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวอย่างเจ้าสุภานุวงศ์ ซึ่งพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว ให้การส่งเสริมโดยการสร้างอนุสรณ์ของเจ้าสุภานุวงศ์ในหลวงพระบาง และการส่งเสริมพื้นที่ความทรงจำเกี่ยวกับเจ้าสุภานุวงศ์ในเมืองหลวงพระบางอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ในยุคเริ่มแรกจนกระทั่งปัจจุบันไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมผู้นำปฏิวัติท่านอื่นๆ เช่น ท่านพูมีวงวิจิด ท่านหนูฮัก พูมสะหวัน ท่านคำไต สีพันดอน เป็นต้น และเป็น ที่น่าสนใจว่าผู้นำพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่ได้รับการส่งเสริมและกล่าวถึงมากที่สุดคือท่าน ไกสอน พมวิหาน ดังจะพบได้จากการสร้างอนุสรณ์ท่านไกสอน พมวิหาน (ค.ศ. 1992) รูปปั้นครึ่งตัวไปติดตั้งยังห้องการและลานสาธารณะทั่วทั้งประเทศ (ค.ศ. 1995) พิพิธภัณฑ์ไกสอน พมวิหาน (ค.ศ. 1995) อนุสาวรีย์ไกสอน พมวิหาร แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์บทบาทของท่านไกสอน พมวิหานทั่วทั้งประเทศ และงานวรรณกรรมที่พบอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะงานช่วงหลังที่ท่าน อสัญกรรม (หลัง ค.ศ. 1992)

ไกสอน พมวิหาน ได้ให้ความสนใจแนวคิดทางการเมืองตามแนวทาง แนวคิดของ มาร์กและเลนิน ซึ่งได้ส่งผลมาจนถึงสังคมลาวในยุคปัจจุบัน ที่ผู้นำในหน่วยงานราชการหรือในระบบโครงสร้างของการศึกษาในประเทศลาว ก็จะต้องผ่านการศึกษาและเรียนรู้วิธีคิดต่างๆ ตามแนวทางของมาร์กและเลนิน ที่เป็นการผสมผสานแนวการดำเนินวิถีชีวิตของคนลาว ที่ยึดแนวทางตามหลักคิดของพุทธศาสนา ด้วยความมั่นคงและยั่งยืนตลอดมา ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพของการใช้วิถีชีวิตที่มีความเป็นอิสระตามแนวพุทธ ในขณะเดียวกันก็ต้องอยู่ในระบบการปกครองในแนวทางคอมมิวนิสต์ แต่อย่างไรก็ตามคนลาวก็เลือกที่จะนำบางสิ่งบางอย่างมาใช้เพื่อการพัฒนาสังคมและบ้านเมืองของตน และขณะเดียวกันคนลาวก็รู้ที่จะปฏิเสธในบางสิ่งบางอย่าง ที่ไม่สอดคล้องกับนิสัยใจคอของคนลาวอยู่ด้วยเช่นกัน โดยสุดท้ายแล้วการปรับเปลี่ยนแนวคิดใน การนำพาประเทศก็ได้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ประเทศลาวได้ยืนอยู่บนความตึงเครียด และจริงจังมา ช่วงระยะเวลาหนึ่งจึงได้เกิดแนวคิดการสร้างจินตนาการใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีลักษณะของการ เดินสายกลางตามหลักการทางพุทธศาสนา โดยได้นำวิธีการดังกล่าวมาเป็นแนวทางบริหาร ประเทศมาจนถึงยุคปัจจุบัน

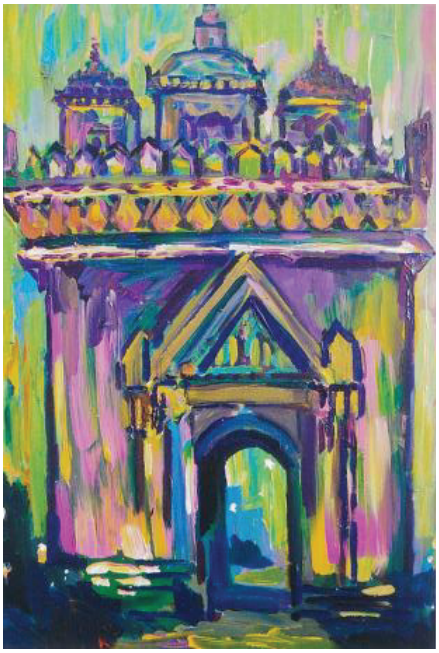

ภาพประกอบที่ 116 ประตูชัย 1.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

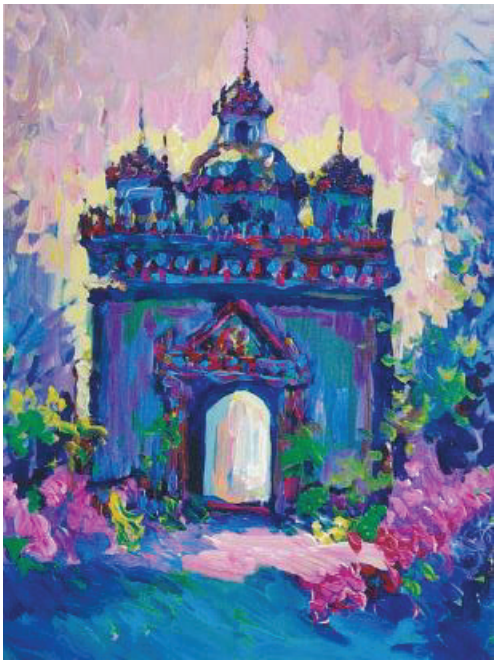

ภาพประกอบที่ 117 ประตูชัย 2.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

3.2.7 พระมหาผ่อง สะมะเลิก

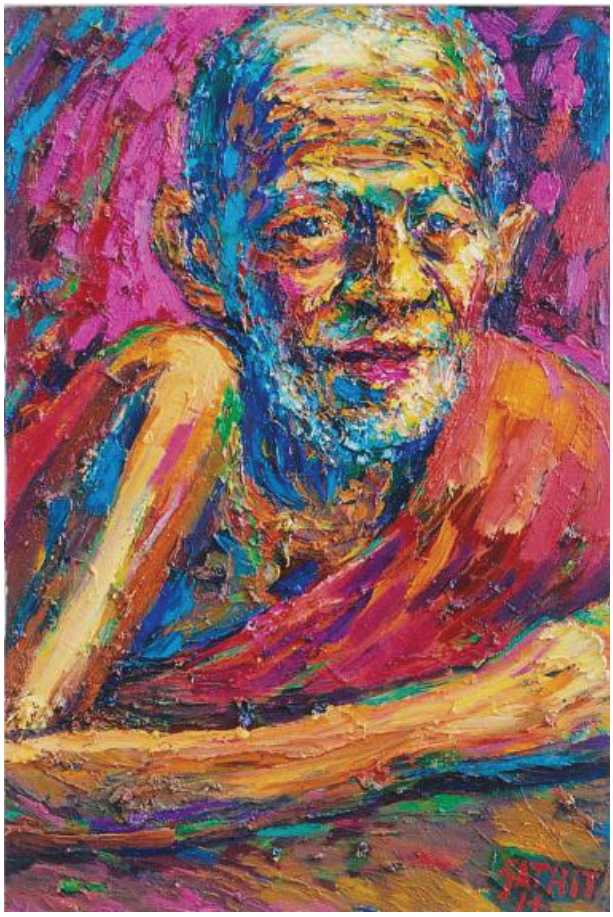

ภาพประกอบที่ 118 พระผู้สร้างมิติใหม่ให้แก่คณะสงฆ์ไทย/ลาว ภาพ “พระมหาผ่อง สะมะเลิก” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

พระมหาผ่อง สะมะเลิก เกิดเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2459 ณ บ้านกุงน้อย หมู่ 6 ตำบลกุศกร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย โดยจำพรรษาที่วัดองค์ตื้อ เมืองศรีสัตนาค นครหลวงเวียงจันทน์ บิดาชื่อสิงห์ มารดาชื่อ วรรณา เป็นบุตรคนที่ 6 ในพี่น้องทั้งหมด 9 คน จากจำนวนชาย 5 คน หญิง 4 คน 1. นายหมาหยุย 2. นายหมาทุย 3. นางยอดแก้ว 4. นายคำเต็ม 5. นางเกี้ยวหอม 6. ท้าวคำปาว (ผ่อง) 7. นางจิวร 8. นางหมาคาน 9. นางลออ เมื่ออายุได้ 10 ปี ได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จนจบ ป.3 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดในโรงเรียนที่บ้านสามารถอ่านภาษาไทยได้ดีพอสมควร และเมื่ออายุได้ 14 ปี ได้ ย้ายไปอยู่ที่บ้านโพนทอง ตาแสงโพนทอง เมืองโพนทอง แขวงจำปาศักดิ์

พออายุได้ 15 ปี ได้เดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา ที่บ้านกุงน้อย และได้บรรพชาเป็นสามเณร แต่ครองผ้าได้เพียง 1 ปี 3 เดือน ก็ลาสิกขา เนื่องจากประสบปัญหาสุขภาพ แล้วเดินทางกลับไปยัง อำเภอโพนทอง จังหวัดจำปาสัก ประเทศลาว เมื่ออายุได้ 20 ปี ก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดโพธิ์ศรี บ้านกุสกร อ.ตระการพืชผล ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2479 โดยมีพระอาจารย์ฤทธิเป็น พระอุปัชฌาย์ มีพระอาจารย์ซู พระอาจารย์สวน และพระอาจารย์พูล เป็นพระคู่สวด มีพระเข้าร่วม 41 รูป ได้รับฉายาว่า ปิยธีโร หลังจากนั้นได้ศึกษาต่อที่วัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2480 และได้ทำการสอนที่วัดชนะสงครามภายหลังจากที่ได้เปรียญธรรม 6 ประโยค โดยสอนอยู่ 8 ปี

ในปี พ.ศ. 2495 ได้เข้าร่วมขบวนการต่อสู้กู้ชาติลาว กับเจ้าเพชรราชรัตนวงศา ที่ กรุงเทพฯ ต่อจากนั้นได้กลับไปที่เมืองปากเซ โดยได้เป็นครูสอนที่โรงเรียนมัธยมสงฆ์ วัดหลวง ปากเซ อยู่เป็นเวลา 3 ปี แล้วได้ย้ายไปอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ โดยมาเป็นครูสอนที่โรงเรียนมัธยมสงฆ์วัดองค์ตื้อ จนได้เป็นเจ้าคณะจังหวัดแขวง จำปาศักดิ์ โดยอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลา 6 ปี และในปี พ.ศ. 2509 ถึงได้รับการแต่งตั้งเป็นรองประธานสงฆ์ภาคใต้

ภายหลังจากประเทศได้รับการปลดปล่อยโดยได้รับการจัดตั้ง จากพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ให้รวมนิกายธรรมยุติและมหานิกาย โดยให้ลาวภาคใต้เป็นหนึ่งเดียว โดยท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนคณะสงฆ์เดินทางไปทำหน้าที่ในต่างประเทศ อาทิ ประเทศมองโกเลีย โซเวียต เวียดนาม อินเดีย พม่า จีน และไทย เป็นต้น และในปี พ.ศ. 2553 ท่านได้รับ ปริญญาดุษฎีมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ด้วยจากท่านมีผลงานด้านการแต่งหนังสือหลายเรื่อง อาทิ 1. ประวัติพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ 2. ประวัติหลวงปู่สมเด็จลุน 3. ประวัติพระอาจารย์สุกาว ญาณวุฑโฒ 4. ประวัติพระลูกแก้วคูณ มณีวงศ์ 5. พุทธทำนาย ความฝัน 16 ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล 6. หนังสือสวดมนต์ และรวมบทอานิสงส์เทศนา 7. ประวัติพระอาจารย์มหาผ่อง สมาฤกษ์ ซึ่งเป็นชีวประวัติของท่านเอง

ตวงศักดิ์ ชื่นสินธุ (2556) กล่าวว่า

ศาสนาพุทธอยู่ร่วมได้กับทุกศาสนา?

นักวิทยาศาสตร์ที่เมื่อก่อนดูถูกว่าศาสนา จิตนิยมเป็นเรื่องงมงาย

แต่เมื่อเขาค้นหาเส้นทางสันติภาพ ด้วยการส่งเสริมกัน สร้างความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ แต่ต่างก็ว่าเพื่อสันติภาพเสาะหาไปทั่วโลกมนุษย์หมดแล้วไม่พบ ขึ้นไปส่องโลกพระจันทร์ ตอนหลังจะไปถึงทางตันหรืออย่างใด หรือว่าเขาจะคิดได้อย่างไรก็พากันกลับลงมา

ในปี พ.ศ. 2542 นิวยอร์กจึงจัดประชุมร่วมกันทุกศาสนา ศาสนาพุทธไปหลายประเทศ ประเทศลาวได้พูดอาตมาเคยไปพูดที่กรุงมอสโก โซเวียต ตอนนั้นเป็นการเสาะหาเส้นทางสันติภาพเหมือนกัน ที่ประชุมสรุปตอบสั้นๆ ง่ายๆ ก็คือ “ศีล 5”

ในวงประชุมไม่เรียกว่าศีล 5 แต่จะพูดเป็นบทเรียนสั้น ๆ มนุษย์เป็นสัตว์เมืองไม่ใช่ สัตว์ป่า ธรรมชาติสัตว์เมืองใครจะอยู่โดดเดี่ยวคนเดียว ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะ แต่มนุษย์ก็มีความคิดความเห็นไม่ตรงกัน จำเป็นจะต้องมีกฎระเบียบเพื่อให้มวลมนุษย์ปฏิบัติ

กฎระเบียบอันนั้นชาวพุทธเราเรียกว่า ศีล 5 หนึ่งอยู่ด้วยกันไม่ให้เบียดเบียนกัน ปานา สอง...อทินนา มนุษย์อยู่ด้วยกันไม่ให้มีการลักทรัพย์ของกันและกัน ข้อที่สาม...ไม่ให้ล่วงเกินหนี้ครองระหว่างผัวเมียของกันและกัน ข้อที่สี่...มนุษย์อยู่ร่วมกันไม่ให้หลอกลวงกัน ต้องพูดกันในทางที่เกิดสามัคคี ข้อที่ห้า...มนุษย์อยู่ร่วมกันไม่ให้พากันเสพสิ่งมึนเมา

ทุกศาสนายอมรับ เป็นบทสรุปร่วมกัน เราได้เป็นเส้นทาง แต่ไม่มีอาวุธที่จะจัดการมีเป้าหมายแต่ยังไม่ได้เกิดการปฏิบัติจริง

การที่มนุษย์จะดำเนินชีวิตอยู่ได้นั้น จะต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวหลักการที่จะนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตได้อย่างไม่หลงทาง ในพุทธศาสนิกชนจึงมี “ศีล 5" เป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น ทุกผู้คนที่เป็นชาวพุทธทั้งจากไทยลาวพม่า และกัมพูชา ควรที่จะมีความเด่นชัดในศีลที่จะนำไปสู่การมีสติและจะเกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาจนถึงที่สุดก็คือ การหลุดพ้นจากความ ทุกข์ตามที่มนุษย์ปุถุชนพึงควรปฏิบัติได้อย่างทั่วกัน เป็นต้น

3.2.8 ลาวลุ่ม/ลาวเทิง/ลาวสูง

ภาพประกอบที่ 119 ความหลากหลายในกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างบนรากวัฒนธรรมเดียวกัน
ภาพ “ลาวลุ่ม/ลาวเทิง/ลาวสูง” สีน้ำมัน 50 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ไกสอน พมวิหาน ได้รวบรวมชาติพันธุ์ต่างๆ ในลาวให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อจัดระเบียบได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพวิถีความเป็นอยู่ บนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยได้เรียกตามความหมายทางการเมืองว่าลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการนี้โดยตรง มีการทำบัญชีรายชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ จากจำนวนจากการค้นคว้ามีทั้งสิ้น 47 ชนเผ่า โดยให้ความสำคัญกับภาษาพูดเป็นเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่ โดย ศศิธร อ่อนเหล่า (2554) ได้แสดงทัศนะ ไว้ว่า

ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ (Lao National Front for Construction) ได้กล่าวไว้ในหนังสือบรรดาชนเผ่าในลาว (The Ethnics Groups in Lao P.D.R.) ว่าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่ละชาติพันธุ์ต่างก็มีชื่อเรียก มีภาษาพูดและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ไทเม้ย ไทขาว (ไทด่อน) ไทดำ ไทแดง ไทลื้อ ผู้ไท ขมุ กะตู้ ม้ง กะเลิง เป็นต้น บางกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เฉพาะกลุ่มตนเอง บางพื้นที่ก็มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันและกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ในปี พ.ศ. 2513 มีการจัดประชุมพรรคประชาชนปฏิวัติขึ้น ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ ได้มีการหารือและจัดตั้งคณะศึกษาเกี่ยวกับสังคมลาว และได้มอบหมายให้คณะดังกล่าวศึกษา ค้นคว้าและกำหนดชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ในลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมความสมัครสมานสามัคคี มีจุดหมายทางการเมืองในกระบวนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวคณะทำงานจึงได้ศึกษาและค้นคว้ากำหนดชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้เกณฑ์จำแนกตามที่ตั้งภูมิลำเนาภาษา และความหมายทางการเมือง แบ่งประชากรลาวออกเป็น 3 กลุ่ม 68 ชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ ดังนี้

1. ลาวลุ่ม เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่พื้นที่ราบและที่ราบริมแม่น้ำ มี 12 ชนเผ่า ได้แก่ ลาว พวน ลื้อ ไทดำ ไทแดง ไทขาว (ไทด่อน) ไทเม้ย ไทเหนือ ไทยี่ ไทยั้ง ผู้ไท และแสก

2. ลาวเทิง เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ระดับกลางของภูเขา ความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 700 เมตรขึ้นไป มี 36 ชนเผ่า ได้แก่ ขมุ สะเมด บด ผ้อง ปวก ยรุ ผู้น้อย กะเส็ง ดอย ไพ่ มะกอง กะตาง ปะโก ละเวน ละแว ยะเหิน ตรุย สุ สะปวน สอก ตลีว ตะเลียง ตะโอย อาลัก กะตู แยะ ส่วน เจ็ง ตากกัง ละวี ละวัก โอย ตองเหลือง กาโด ถิ่น และสามด่าว

3. ลาวสูง เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่บนภูเขาความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 1,000 เมตรขึ้นไป มี 20 ชนเผ่า ได้แก่ ม้งขาว ม้งลาย ม้งดำ เหย้า แลนแตน กอปานา กอสีดา กอมูจี กอปูลี กอเฟ กอพูซาง กอพูยอด กอมูเติน กอจีจาน กอกงสาด ฮายี่ ลาหู มูเซอดำ มูเซอขาว และกุย

ภายหลังประเทศลาวได้รับการปลดปล่อยในการประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศครั้งที่ 1 ในวันที่ 1-2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 มีการรับรอง “คณะกรรมการชนชาติศูนย์กลาง” เข้าในระบบการทำงานของรัฐบาล มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคและรัฐบาลในการค้นคว้าและนโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ในวันที่ 15-16 มิถุนายน พ.ศ. 2524

ภาพประกอบที่ 120 ผลงานฮูปแต้มวิถีชีวิตของชาวเขาของอาจารย์จากสถาบันวิจิตรศิลป์ในหอศิลป์ของสถาบัน. สีน้ำมัน 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 121 ผลงานฮูปแต้มจากอาจารย์สถาบันวิจิตรศิลป์ในหอศิลป์ของสถาบัน. สีน้ำมัน 100 x 80 เซนติเมตร ภาพวิถีชีวิตของเด็กชาวเขา. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 122 ประชาชนคนลาวจากการเดินทางไปหลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

3.3 กรณีศึกษาที่ 3 สถานที่สำคัญทางธรรมชาติในลาว

3.3.1 เขื่อนลาว

ภาพประกอบที่ 123 พลังจากธรรมชาติเพื่ออนาคตของคนในชาติ ภาพ “เขื่อนลาว”
สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

การที่ประเทศลาวประกาศว่าจะขอเป็น “แบตเตอรี่แห่งอนุภูมิภาค” ก็มีเค้าแห่งความเป็นจริงมากยิ่งขึ้นจากจำนวนโครงการต่างๆ ที่ทางภาครัฐได้จัดการวางแผน เพื่อจะเป็นการนำรายได้ที่มาจากต้นทุนจากธรรมชาติ ที่ลาวมีมากเหลือเกิน ให้แปลงเป็นสินทรัพย์นำรายได้เข้าประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยนั้น ก็ได้กลายเป็นลูกค้ารายใหญ่ที่ยังไม่สามารถทำการผลิตไฟฟ้า ได้ตามความต้องการของจำนวนประชากรกว่า 67 ล้านคน จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม การที่เราต้องยืมจมูกคนอื่นเขาหายใจอย่างที่เป็นอยู่อย่างเช่นนี้จึงเป็นเรื่องที่สร้างความกังวลกับสภาพของการเป็นอยู่ของคนไทย ถ้าวันหนึ่งประเทศเพื่อนบ้านไม่สามารถขายไฟฟ้าให้แก่เราได้นั้น ประเทศไทยจะทำอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่ต้องคิดทบทวน การที่เราควรหันมาพึ่งตนเอง ด้วยการยอมรับกับการเสียอย่างหนึ่ง แต่ก็ได้อีกอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามก็ควรยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ในการที่คนในชาติต้องมาคิดร่วมกันกับพลังงานจากธรรมชาติ เพื่ออนาคตของประเทศของเรานั่นเอง

การจะเกิดขึ้น ไม่ว่าพลังงานไฟฟ้าจากพลังน้ำ พลังงานทดแทน ถ่านหิน พลังนิวเคลียร์ หรือการสร้างเขื่อนก็ตาม เป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก จากด้วยเหตุผลต่างๆ ที่ยังหาข้อสรุปที่ชัดเจนยังไม่ได้ว่าจะเป็นคุณหรือโทษ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยต้อง อาศัยพลังงานจากเพื่อนบ้านมาโดยตลอด จึงถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราควรมีการสังคายนาในเรื่อง ดังกล่าวให้ลึกซึ้งมากกว่าที่ผ่านมา

ในการสร้างสรรค์ผลงานในภาพ “เขื่อนลาว” นั้น ก็เป็นการบูรณาการจากแนวคิดที่ทางประเทศลาวได้มีแนวทางในการสร้างรายได้เข้าประเทศนอกจาก รายได้จากการท่องเที่ยวแล้วการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นต้นทุนที่ลาวมีอยู่อย่างมหาศาล ให้ผันแปรเป็นทุนทรัพย์ในการนำรายได้จากการขายไฟฟ้า

ให้กับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจึงเป็นการสื่อสัมพันธ์ระหว่างสังคม ชุมชน ให้ร่วมมองเห็นในทรัพยากร ทางธรรมชาติ และความงดงามจากสภาพของธรรมชาติที่เป็นอยู่ด้วยการบูรณาการจากสรรพสิ่งให้ เกิดคุณค่าร่วมกันได้ในที่สุด

ชลาลัย สมบารมี (2556) กล่าวว่า

การสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าในลาว เป็นนโยบายสำคัญของประเทศ เป้าหมายของกำลังผลิตไฟฟ้า 20,000 เมกะวัตต์ ส่วนใหญ่เพื่อส่งออก เพราะประชากรลาวทั้งประเทศมีเพียงกว่า 6 ล้านคนเท่านั้น ลูกค้าสำคัญอันดับ 1 คือ ประเทศไทยที่ต้องการไฟฟ้าเป็นอย่างมาก เพราะไม่อาจเพิ่มกำลังผลิตด้วยตัวเองได้อันเป็นผลจากการต่อต้านอย่างสุดขั้ว ไม่ว่าจากไฟฟ้าพลังน้ำ พลังงานทดแทน ถ่านหิน หรือนิวเคลียร์ ยังผลให้ความมั่นคงด้านไฟฟ้าของประเทศตกอยู่ใน สถานะล่อแหลมมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา

ในทางกลับกันนโยบายแบตเตอรี่แห่งเอเชีย ทำให้ลาวเข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้น ควบคู่กับไฟฟ้ายังหมายรวมถึงรายได้มูลค่ามหาศาลจากการส่งออกไฟฟ้า ซึ่งไม่มีวันหมดสิ้นง่ายๆ ยั่งยืนกว่าและดีกว่ารายได้จากการส่งออกไม้ด้วย นอกจากนั้นยังสร้างความมั่นคงด้านน้ำสำหรับการเกษตรอีกด้วย

ภาพประกอบที่ 124 การเขียนภาพสดที่วังเวียงดินแดนแห่งธรรมชาติ 1.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 125 การเขียนภาพสดที่วังเวียงดินแดนแห่งธรรมชาติ 2.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

3.3.2 นทีสี่พันดอน

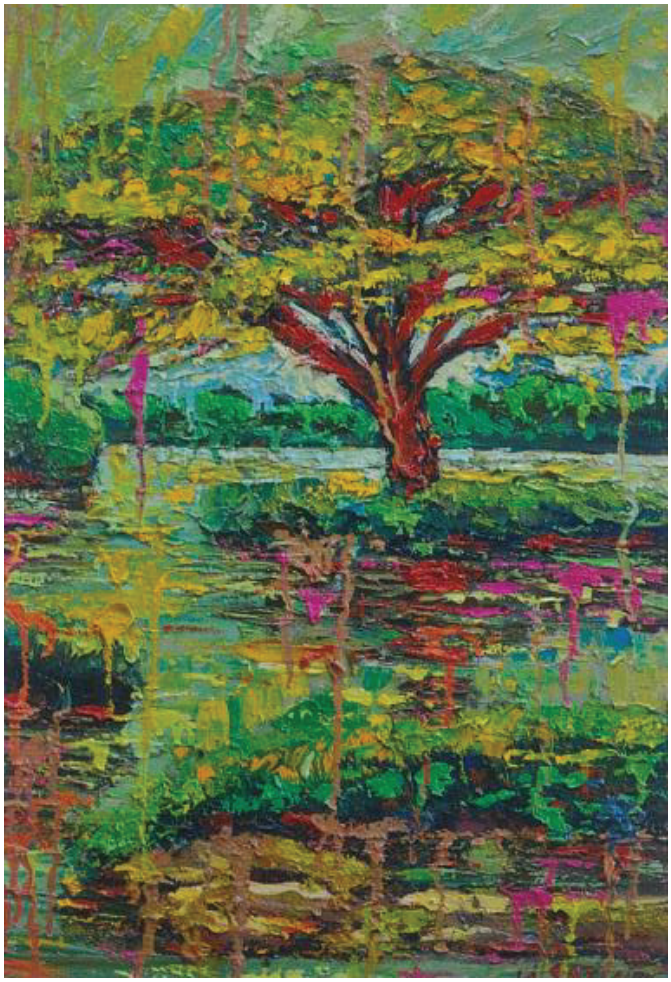

ภาพประกอบที่ 126 ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติเป็นพลังต่อมวลมนุษย์ ภาพ “นทีสี่พันดอน” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

การให้เกียรติต่อสถานที่และยกย่องในความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ พี่น้องชาวลาว จึงตั้งชื่อพื้นที่แห่งนี้ว่า “มหานทีสี่พันดอน” ถึงแม้ว่าจะไม่ได้สำรวจอย่างเป็นทางการ แต่ก็มีการประเมินได้ว่า ณ พื้นที่แห่งนี้จะมีเกาะถึง 4,000 เกาะ หรือ 4,000 ดอน แต่ธรรมชาติที่พบเห็นนั้นก็ยังมีความอุดมสมบูรณ์เสมือนกาลเวลาที่หยุดนิ่ง เมื่อได้แล่นเรืออยู่ในแม่น้ำโขงเพื่อเดินทางไป ดอนคอนและดอนโขง จึงเป็นภาพของสายน้ำ ต้นไม้และท้องฟ้า โดยมีหมู่บ้านสอดแทรกอยู่เพียง เล็กน้อย ซึ่งสามารถรับรู้ได้ถึงความสุขสงบได้อย่างแท้จริง ซึ่งยังมีให้เห็นอยู่ในสังคมในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะที่มหานทีสี่พันดอน เป็นต้น

ขณะที่เรือกำลังแล่นอยู่ในสายน้ำแม่น้ำโขงนั้น สิ่งที่มองเห็นอยู่ในขณะนั้นก็คือ ความสงบนิ่งของชุมชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ถ้าเอาเสาไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีออกไป พื้นที่แห่งนี้คงกลายเป็นสถานที่แห่งการย้อนอดีต เพราะทุกอย่างที่มองเห็นอยู่ตรงหน้านั้นล้วนเป็นบรรยากาศของธรรมชาติทั้งสิ้น ในขณะที่เรือซึ่งมีรูปทรงที่ยาว ปลายหัวเรือเป็นรูปทรงแหลม จะแล่นไปอย่างช้าๆ แหวกว่ายไปกลับสายน้ำ โดยจะไปขึ้นบกที่ดอนคอน โดยใช้เวลาจากฝืน แผ่นดินใหญ่ไม่เกิน 30 นาที ต่อจากนั้นก็จะนั่งรถที่มีเพียงที่นั่งกันเป็นแถว ประมาณ 5 แถว ต่อ 1 คันรถ เพื่อมุ่งหน้าไปดอนโขง โดยจะมีอยู่ช่วงหนึ่งของการเดินทางที่จะต้องผ่านการ

ข้าม สะพานไปอีกหมู่บ้านหนึ่งนั้น ผู้เขียนได้ใช้เวลาในช่วงนั้น ได้มองเห็นความงดงามตามธรรมชาติที่ยังดำรงคงอยู่ ภาพที่ปรากฏต่อสายตานั้น เสมือนภาพเขียนโบราณของศิลปินรุ่นอาวุโสที่ได้รังสรรค์ไว้ โดยเฉพาะภาพที่ติดตาผู้เขียนมาโดยตลอดคือ บ้านเก่าๆ ที่อยู่ริมน้ำพร้อมด้วยมีต้นมะพร้าวอยู่ด้านหลัง ซึ่งเป็นภาพที่มีความทรงจำมาจากอดีต แต่ก็สามารถส่งผลทางด้านสุนทรียะ มาจนถึงสังคมในยุคปัจจุบันได้ด้วยเช่นเดียวกัน

พื้นที่ เกาะแก่งนที่สี่พันดอน จึงเป็นการสะท้อนภาพของความสงบสุขของผู้คนที่ยังดำรงการใช้วิถีชีวิตในรูปแบบดั้งเดิม โดยได้รับรู้และอยู่กับร่องรอยทางประวัติศาสตร์จากซากปรักหักพังต่างๆ ที่ยังปรากฏในยุคสมัยการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ที่พื้นที่แห่งนี้ได้ถูกกระทำ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งต่างๆ ก็ยังดำรงคงอยู่เช่นเดิม ที่พร้อมจะให้ผู้คน ได้รับรู้ในความงดงามอย่างเป็นธรรมชาติของนที่สี่พันดอนที่มีมนต์เสน่ห์ที่ลึกลับและซ่อนเร้นอยู่ด้วยเช่นกัน

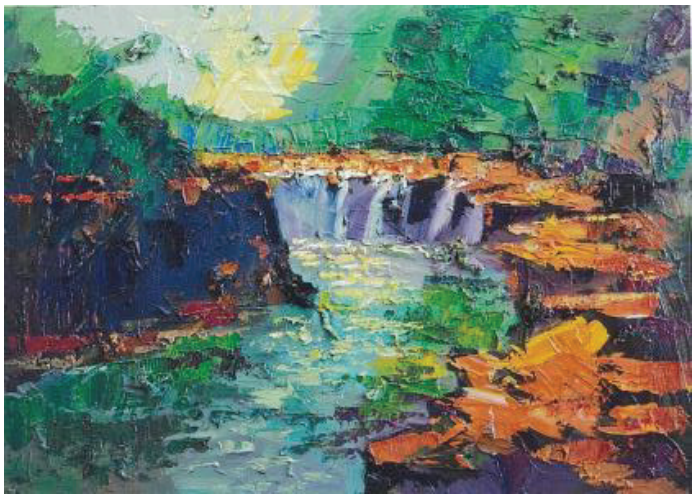

ภาพประกอบที่ 127 น้ำตกผาส้วมเมืองปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 128 ชาวเขาที่ปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 129 ชาวเขาพบระหว่างทางไปหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 130 การแต่งกายของชาวเขาบนดอย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

3.3.3 น้ำตกแก่งหลี่ผี

ภาพประกอบที่ 131 จากตำนานและเรื่องเล่าจากความงามและความหดหู่ ภาพ “น้ำตกแก่งหลี่ผี” สีน้ำมัน 70 x 35 เซนติเมตรที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

เหตุการณ์ในช่วงสงครามที่มีการบพุ่งกัน และเมื่อมีการตายเกิดขึ้น ก็จะมีการโยนศพทิ้งลงในแม่น้ำโขง และศพไปติดอยู่ที่แก่งหลี่ผี ด้วยเครื่องมือจับสัตว์น้ำนั้น ก็จะมีศพทหารลอยมาติดกับดักอยู่เสมอ จึงทำให้เกาะแก่งหลี่ผีที่ธรรมชาติได้รังสรรค์กลุ่มก้อนของโขดหินไว้ เป็นระดับชั้น และยังทอดยาวจนลับสายตา โดยมีสายน้ำสอดแทรกไปตามช่องของโขดหินไปเป็นช่วงๆ ซึ่งเป็นความงดงามของธรรมชาติที่ได้เกิดขึ้น แต่ก็แฝงความซ่อนเร้นและลึกลับอยู่ด้วยเช่นกัน หลี่ หรือ เครื่องมือจับสัตว์ ที่ได้พบศพหรือซากสัตว์ที่ได้ไหลผ่านมาตามวิถีของธรรมชาติ เกาะแก่งหลี่ผีจึงเป็นสถานที่ที่ซ่อนความเร้นลับตามตำนานที่ได้เล่าขานกันมารุ่นสู่รุ่น

สภาพของสังคมที่ได้แปรเปลี่ยนไปจากสถานที่แห่งหนึ่งที่เต็มไปด้วยเรื่องเล่าที่น่ากลัว แต่ในยุคปัจจุบันธรรมชาติก็ยังคงเป็นธรรมชาติที่รักษาความงดงามทั้งจากสายน้ำและโขดหิน พร้อมด้วยวิถีการทำมาหากินของชาวบ้าน ด้วยการใช้หลี่เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต จากสภาพของแก่งก้อนของโขดหินที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนที่มีเป็นจำนวนมากทอดยาวไปตามสายน้ำ ที่ปรากฏตามสายตาที่ได้พบเห็นก็สามารถสะท้อนภาพแห่งความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ ที่ถูกหลบซ่อนตัวอยู่ในพื้นที่ของแม่น้ำโขง จึงได้กลายเป็นเสน่ห์ที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวและผู้ที่ สนใจที่จะศึกษาและเรียนรู้กับความเป็นธรรมชาติ ที่จะสื่อความหมายต่อสังคม ถึงความงามที่ซ่อนเร้น ทั้งจากเรื่องเล่าในอดีตที่เป็นตำนานที่กล่าวขานจนมาถึงสังคมปัจจุบัน ได้กลายเป็นสถา นที่ท่องเที่ยวที่ชวนติดตาม ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติของสังคม ตามการพัฒนาของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน ลักษณะเฉพาะของพื้นที่ของแก่งหลี่ผี ที่มีตำนานและเรื่องเล่าที่เป็นลักษณะของความหดหู่ และในขณะเดียวกันด้วยความเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ก็สามารถสะท้อนความงดงามได้จากหลากหลายมิติ โดยเฉพาะเป็นแหล่งที่มีปลาชุกชุม ที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและข้อสำคัญที่สุด คือ ธรรมชาติได้รังสรรค์ความงดงามจากการบูรณาการสรรพสิ่งที่อยู่โดยรอบไว้อย่างมั่นคงและยาวนานตลอดไป

3.3.4 วังเวียง

ภาพประกอบที่ 132 วิถีชีวิตสมัยใหม่กับความงามของธรรมชาติ ภาพ “วังเวียง”
สีอะคริลิก 90 x 70 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

วังเวียง ได้รับการยอมรับว่าเป็นสถานที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ มีแม่น้ำไหลผ่านอยู่กลางเมือง พร้อมด้วยฉากหลังเป็นภูเขาที่มีรูปทรงแปลกตา และเป็นภูเขาที่สลับซ้อนกันเป็นชั้นๆ โดยเฉพาะเมื่อได้รับแสงแดดในเวลาบ่าย จะมองเห็นความแตกต่างของสีสันของ ภูเขาที่ซ้อนกันเป็นฉากๆ กันไป และวังเวียงยังเป็นที่ทดลองกิจกรรมแนวผจญภัย เช่น พายเรือ คายัค ปีนผา ขึ้นบอลลูน ปั่นจักรยานเสือภูเขา และเที่ยวถ้ำ แต่สิ่งที่สร้างความน่าสนใจก็คงอยู่ที่ สถานเริงรมย์ต่างๆ ที่เต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวชาวยุโรปและอเมริกา ซึ่งจะใช้ชีวิตที่อิสระตามวิถีของเขาอย่างที่เคยเป็นมา จึงทำให้ได้มองเห็นภาพของชาวต่างชาติที่อยู่ในวัง เวียงที่สามารถใช้ชีวิต ตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งจะแตกต่างจากสถานที่อื่นๆ อย่างสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ตาม ทางรัฐบาลก็ ได้เริ่มเข้มงวดในเรื่องดังกล่าว เพราะจะกลายเป็นแบบอย่างให้กับคนลาวในพื้นที่ โดยเฉพาะการแต่งกาย จึงทำให้มีกฎเกณฑ์เพื่อสร้างความเป็นระเบียบให้มากยิ่งขึ้น แต่ถึงอย่างไรนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติก็ยังให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่างๆ อยู่โดยตลอด

ผู้เขียนได้มีประสบการณ์ในการเขียนภาพจากสถานที่จริงที่วังเวียง โดยมีเรื่องเล่าจากการเขียนภาพดังนี้

การใช้สีระบายในภาพนี้นั้น ได้ใช้สีสดใสแทนค่าจากธรรมชาติ ที่เป็นการถ่ายทอดจากประสบการณ์ตรงจากสถานที่จริง จึงเป็นการใช้สีที่ถูกกำหนดขึ้นจากอารมณ์และความรู้สึกที่กำลังเขียนภา พอยู่ในขณะนั้น พร้อมด้วยการระบายที่ใช้ฝีแปรงและเกรียงในการปาดป้ายไปอย่างรวดเร็ว เพื่อสะท้อนแรงปะทะระหว่างการมองเห็นกับภาพที่อยู่ตรงหน้า ด้วยการตัดสินใจในการใช้สีและรอยแปรงในการถ่ายทอดอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้ภาพมีความรู้สึกที่สะท้อนความสนุกสนานร่าเริงของผู้คนตามวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ในวังเวียง ตามสภาพความเป็น

จริงในขณะนั้น การจัดวางภาพด้วยการคำนึงถึงระยะของภาพ จากสิ่งที่อยู่ใกล้จนถึงสิ่งที่ อยู่ไกลสุด โดยมีโครงสร้างของสะพานไม้เป็นจุดสนใจของภาพเพื่อนำไปสู่เนื้อหาสาระของภาพ อาทิ หมู่บ้านลำธารต้นไม้และภูเขา ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญของภาพเพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ของความเป็นวังเวียง การนำวิธีการระบายสีด้วยพู่กันและเกรียงมาผสมผสานสลับกับการระบายสี พร้อมด้วยการใช้สีสันที่สดใสเพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมที่เป็นพื้นที่แห่งการบูรณาการกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในหลากหลายเชื้อชาติ และเป็นพื้นที่สร้างกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวจึงเป็นการบูรณาการสีสันและรอยแปรงที่สะท้อนความสดใสและร่าเริงของ สังคมและชุมชน

ภาพประกอบที่ 133 วังเวียง 1.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 134 วังเวียง 2.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

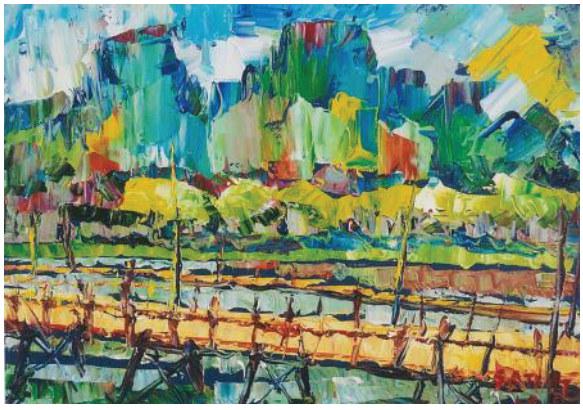

ภาพประกอบที่ 135 วังเวียง 3.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

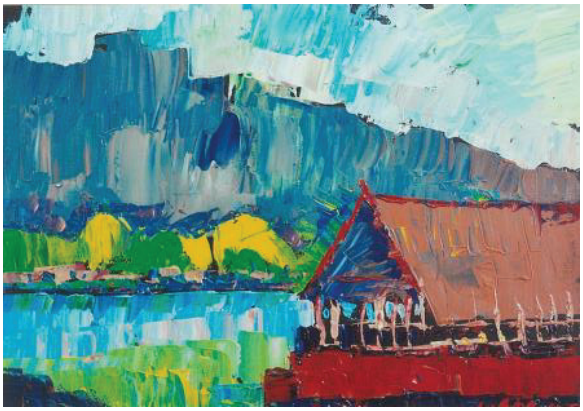

ภาพประกอบที่ 136 วังเวียง 4.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

3.4 กรณีศึกษาที่ 4 สถานที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อม

3.4.1 ประตูชัย

ภาพประกอบที่ 137 สัญญาลักษณ์นครหลวงเวียงจันทน์ที่ไม่เคยหลับ ภาพ “ประตูชัย...นครเวียงจันทน์” สีอะคริลิก 90 x 70 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพเขียนภาพนี้เกิดขึ้นจากการไปปฏิบัติการ Work Shop ร่วมกับนิสิตปริญญาโท ศิลปศึกษา โดยในช่วงเวลาที่ได้ไปเขียนนั้น เป็นเวลาที่พระอาทิตย์กำลังใกล้ตกดิน เพราะก่อนหน้านั้นคณะของเรายังต้องทำกิจกรรมต่างๆ อยู่ที่วิทยาลัยศิลปศึกษา แต่ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่นไว้แต่แรกแล้วว่าจะต้องมาเขียนภาพประตูชัย จึงทำให้ได้มาเขียนภาพก็ใกล้เวลาค่ำ จึงทำให้ภาพได้รับแสงแดดในเวลาโพล้เพล้ แต่ก็เป็นแสงจัดจ้านอยู่ด้วยเช่นกัน แสงแดดที่สาดส่องในช่วงเวลานั้นจะเป็นแสงที่ทอดยาวไปกับพื้นระนาบ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่แปลกไปจากการเขียนที่เคยผ่านๆมา เพราะเป็นการเขียนภาพที่แข่งกับเวลาที่จะมืดค่ำ และในการเขียนภาพครั้งนี้นั้นเป็นการเขียนภาพ ที่เกิดจากประสบการณ์ตรง จึงทำให้ประสบการณ์ในการเขียนภาพขณะนั้นเป็นไปในลักษณะ Expression อย่างที่สุด จึงทำให้ได้ภาพตามที่ได้ตั้งใจไว้ตั้งแต่ต้นก่อนที่จะเดินทางมาสถานที่แห่งนี้

ประตูชัยเวียงจันทน์ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 ผ่านการประกวดออกแบบ โดยมีท้าวทำไชยะสิดเสนาผู้บัญชาการกรมยุทธสรรพาวุธของลาวเป็นผู้ชนะการประกวดต้นแบบ โดยสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน เพื่อได้รำลึกถึงประชาชนชาวลาวที่ได้เป็นผู้เสียสละชีวิตในสงคราม ก่อนที่จะมีการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ โดยได้สมญานาม ในการเป็นประตูชัยแห่งนี้ว่า รันเวย์ แนวตั้ง จากด้วยการที่อเมริกาจะนำปูนซีเมนต์ ที่ซื้อมานั้น มาสร้างสนามบินแห่งใหม่ในเมืองเวียงจันทน์ ในช่วงสงครามอินโดจีน แต่ก็ไม่สามารถสร้างได้เป็นเพราะว่าอเมริกานั้นได้พ่ายแพ้แก่สงครามอินโดจีนเสียก่อน จึงทำให้รัฐบาลลาวในขณะนั้นได้นำปูนซีเมนต์ดังกล่าวนั้น

มาสร้างประตูชัยแทนการสร้างสนามบินนั่นเอง ขณะอยู่ระหว่างการสร้าง ลาวก็ประกาศอิสรภาพและได้กลับมาสร้างใหม่จนเสร็จในปี พ.ศ. 2512

การสร้างประตูชัยนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากประตูชัย ณ กรุงปารีส ที่ตั้งอยู่บนถนน ชองป์เซลิเซ่ส์ ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการนำมาสร้างประตูชัยที่เวียงจันทน์ แต่รัฐบาลลาวในขณะนั้นก็ไม่ได้ละทิ้งศิลปะประจำชาติของตน โดยเฉพาะลวดลายลาว ที่มีส่วนในการประดับตกแต่งอยู่ในรายละเอียด โดยในส่วนของใต้ซุ้มประตูมีภาพจิตรกรรมประดับ ผืนเพดาน เรื่องมหากาพย์รามายณะ อีกทั้งมีพระพุทธรูปศิลปะลาวประดิษฐานอยู่ภายในซุ้ม ด้วยเช่นกัน

ถึงแม้ว่าประตูชัยจะเป็นสัญลักษณ์ของประเทศลาว ที่เป็นที่นิยมแก่นักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นสัญลักษณ์ของการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก ที่ยังหลงเหลือ ทั้งจากรูปแบบในสถาปัตยกรรมและแรงบันดาลใจในการก่อสร้าง ถึงแม้ว่าจะมีศิลปะลวดลายลาว เข้าไปผสมผสาน แต่ในจิตใต้สำนึกของคนลาวย่อมรู้ว่าอิทธิพลของการแผ่ขยายดินแดน จากการล่าเมืองขึ้นในยุคสมัยนั้น ก็ยังมาปรากฏอยู่ในสังคมสมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามความคิดคำนึงดังกล่าวก็ย่อมย่อยสลายไปตามกาลเวลา แต่ข้อเท็จจริงในเชิงประวัติศาสตร์นั้น ก็คงเป็นไปตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ดังเช่นที่เป็นอยู่

ผู้เขียนได้ร่วมเขียนภาพกับนิสิต โดยมีเรื่องเล่าในการเขียนภาพดังนี้

จากด้วยการใช้สีและระบายสีนั้น ได้ใช้สีในลักษณะของการถ่ายทอดจากสีของแสงจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นแสงแดดในยามที่โพล้เพล้ สีของแสงแดดในขณะนั้นจึงเป็นสีในกลุ่มสีส้ม ผสมสีเหลือง โดยมีสีชมพูผสมม่วงประสานอยู่บ้างเล็กน้อย โดยสีดังกล่าวนี้จะต้องผสมสีขาวอยู่ด้วย เพื่อให้สีของแสงมีความนุ่มนวลอยู่ด้วยเช่นกัน ในส่วนของการระบายสีนั้น ได้ใช้วิธีการปาดป้ายด้วยฝีแปรง (Brushwork) ไปอย่างรวดเร็ว และเป็นการปาดป้ายสีที่ทิ้งรอยแปรงไว้อย่างเด่นชัด เพื่อสะท้อนการแสดงออกที่เร่งเร้าและรุนแรงสไตล์ Expression ในการจัดวางองค์ประกอบของภาพนั้น ได้ให้ความสำคัญกับตัวองค์ประธานของภาพ ด้วยการเขียนภาพประตูชัย ในลักษณะการแสดงออกในแบบตรงไปตรงมา ตามสภาพที่เป็นอยู่ แต่ความสำคัญของผลงานนั้นจะอยู่ที่การนำเสนอในการแสดงออกตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะการใช้แสงและเงาเป็นการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกจากการสร้างสรรค์ในประสบการณ์ตรง จากสถานที่ดังกล่าวร่วมกันตามที่เป็นมา

การได้มาเขียนภาพประตูชัยในช่วงเวลาที่พระอาทิตย์กำลังอัสดงนั้น และเป็นการเขียนภาพที่อยู่ในต่างประเทศ โดยก่อนที่จะเขียนนั้นได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาพูดคุยกับท่านผู้อำนวยการก่อนแล้ว จึงทำให้คณะของเราได้ลงมือเขียนภาพในลักษณะกระจายกันไปตามจุดต่างๆ ตามมุมมองของแต่ละคน ในการเขียนภาพดังกล่าวนี้จึงเป็นการบูรณาการอยู่ด้วย หลากหลายมิติ โดยเฉพาะความปลอดภัยในระหว่างที่กำลังเขียนภาพ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วก็ต้องเลือกมุมมองที่ต้องถอยห่างไปจากประตูชัยมากกว่า 100 เมตร จึงทำให้คนเขียนภาพส่วนใหญ่ ไปเลือกมุมที่อยู่ด้านขวาของประตูชัย ซึ่งจะต้องข้ามถนนไปอีกฟากฝั่งตรงข้าม ถึงจะได้มุมที่น่าสนใจ ฉะนั้นเหตุการณ์ในการเขียนภาพในเวลาขณะนั้น แต่ละคนจึงเลือกเสาไฟฟ้าเป็นจุดเริ่มต้นในการเขียนภาพของแต่ละคน แต่สุดท้ายแล้วทุกคนก็ได้ภาพผลงานจากสถานที่ประตูชัย ตามความตั้งใจกันทั่วทุกคน

3.4.2 ขบวนแห่พระบาง

ภาพประกอบที่ 138 วัฒนธรรมประเพณีในเมืองหลวงพระบางจากอดีตถึงปัจจุบัน ภาพ “ขบวนแห่พระบาง” สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ความตระหนักในคุณค่าของการที่เมืองหลวงพระบางได้รับเลือกเป็นเมืองมรดกโลก และทางภาครัฐก็ให้ความร่วมมือในการดำรงคงอยู่ไว้ได้อย่างมั่นคง เพราะการนำรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยว ได้เป็นหนทางหนึ่งของประเทศลาว ซึ่งทรัพยากรทางธรรมชาติจึงเป็นต้นทุนที่ประเทศลาวมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะความเป็นธรรมชาติพร้อมด้วยความร่ำรวยในศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ที่คนเมืองหลวงพระบางจะต้องร่วมมือกันในการให้การเป็นเมืองมรดกนี้ มีความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

ความร่ำรวยในธรรมชาติและการมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง จึงทำให้ชุมชนเมืองหลวง พระบางสามารถดำรงความเป็นอัตลักษณ์ในลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ในประเทศลาว จากด้วยองค์ประกอบของสังคมที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติการที่ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ตลอดมานั้น ก็เป็นการจัดการของภาครัฐที่มีความเข้มแข็ง จึงสามารถนำพาให้เมืองหลวงพระบางมีสถานภาพที่เป็นสากลอย่างเช่นที่เป็นมา

ทรงฤทธิ์ โพนเงิน (2557) กล่าวถึง ขบวนแห่งพระบางไว้ว่า

กิจกรรมที่เป็นทางการ โดยเริ่มด้วยพิธีช้าง “เฮียงเกย” อยู่ที่บริเวณด้านข้างของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ (ราชวังเก่า) เพื่อแสดงถึงการรู้บุญคุณของช้าง ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างชาติ-ปกป้องแผ่นดินในอดีต ครั้น

เมื่อตกถึงยามค่ำคืนก็เป็นการประกวดนางสังขารอยู่ที่เด่นธาตุหลวง เพื่อคัดเลือกเอาสาวงาม 7 คนไปเป็นตัวแทนพระธิดา ทั้ง 7 ของท้าวกบิลพรหม

พิธีการเปิดตลาดนัดมวลชนที่ชาวหลวงพระบางเรียกว่า “โละลาด” ซึ่งถือเป็นตลาดนัดย้อนยุคที่ Hi-Class ที่สุดในลาวก็ว่าได้ เพราะผู้นำส่วนใหญ่ของลาว จะพร้อมใจกันแต่งชุดโบราณเข้าร่วมในการ “โละลาด” ดังกล่าวด้วย

ตอนบ่าย ชาวเมืองหลวงพระบางจะพากันลงไปก่อเจดีย์ทรายที่เกาะกลางแม่น้ำโขงควบคู่กันไปกับการละเล่นและแข่งขันกีฬาพื้นเมือง (รวมถึงการ ตีคลีด้วย) การจุดบั้งไฟ ต่อเนื่องด้วยการบูชาพระธาตุหลวง การจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อนำสิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิต และการแสดงศิลปะวรรณคดีตลอดทั้งคืน

วันสังขารเนานั้น จะเริ่มด้วยการไปเที่ยวชมบ้านวัฒนธรรมเผ่าลื้อที่บ้านผานม ชมการแสดงศิลปะวรรณคดีที่เป็นเอกลักษณ์ของเผ่าลื้อ และการบายศรีสู่ขวัญให้แก่ผู้นำระดับสูงของประเทศ สำหรับในตอนบ่ายก็จะเป็นการแห่วอ หรือแห่นาง สังขารจากวัดธาตุน้อยไปที่วัดเชียงทอง โดยขบวนแห่ดังกล่าวนี้ถือเป็นไฮไลท์ของงานบุญ สงกรานต์ปีใหม่ลาวที่หลวงพระบางก็ว่าได้ เพราะประกอบมี 51 ขบวนแห่ที่ใช้มวลชนมากกว่า 5,000 คน ส่วนในตอนค่ำก็จะเป็นพิธีการสรงน้ำพระพุทธรูปและพระสงฆ์ตามวัดวาอารามต่างๆ ทั่วเมืองหลวงพระบาง

พิธีการหนึ่งที่ถือว่าเป็นไฮไลท์ที่สุดของบุญสงกรานต์ปีใหม่ลาวที่เมืองมรดกโลกแห่งนี้ ก็คือ พิธีการอัญเชิญพระบาง พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง ลงจากหอพระบาง เพื่อไปประดิษฐานอยู่ที่วัดใหม่สุวันนะพูมาราม (สุวรรณภูมาราม) และพระบางจะประดิษฐานเพื่อให้ประชาชนได้รดสรง โดยอัญเชิญกลับคืนหอพระบางดังเดิม จึงถือว่าเสร็จพิธีในการเฉลิมฉลองบุญสงกรานต์ปีใหม่ลาวที่เมืองหลวงพระบาง

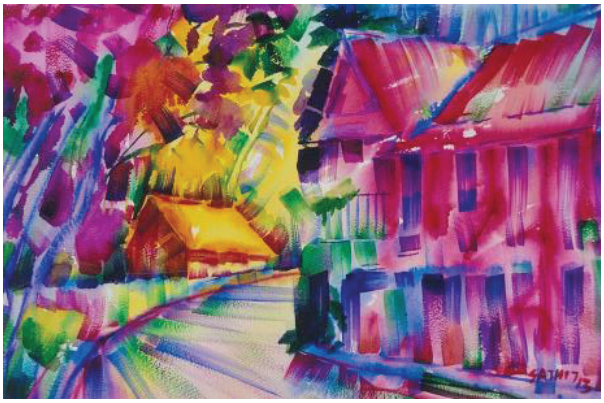

ภาพประกอบที่ 139 หลวงพระบาง 1.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 141 ศิลปินไทยที่วัดเชียงทอง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 140 หลวงพระบาง 2.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.4.3 สงกรานต์เมืองหลวงพระบาง

ภาพประกอบที่ 142 ประเพณีที่รวมใจในวิถีชีวิตที่สะท้อนความสุขสงบ ภาพ “สงกรานต์เมืองหลวงพระบาง” สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

การทำบุญเนื่องในวันปีใหม่ของลาวและไทยนั้น มีความคล้ายคลึงกันด้วยการทำบุญและมีพิธีกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยในวันแรกนั้นเรียกว่า วันสังขารล่อง โดยที่ชาวบ้านจะจัดการซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และที่สำคัญก็คือ การซื้อหาธงรูปสัตว์ประจำทิศที่ชาวบ้าน เรียกว่า “ธงตัวเพิ่ง” และธงรูปพระพุทธเจ้า ซึ่งชาวบ้านจะนำไปใช้เพื่อปักธงบนธาตุทรายที่จะได้ก่อ ขึ้นบนดอนทรายกลางแม่น้ำโขง ในช่วงบ่ายของวันแรกนั้น โดยชาวบ้านจะมีความเชื่อว่าการก่อธาตุทรายนี้นั้นก็ต้องการที่จะอธิษฐานบุญกุศลที่ได้ทำมานี้ให้กับพญานาคผู้ดูแลแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านมีความเชื่อมานมนานมากแล้ว และความเชื่อในเรื่องของนาคทั้ง 15 ตน ที่คอยปกป้องดูแลน่านน้ำแม่โขงนั้นก็ยังเป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อชีวิตจิตใจของคนลาวเสมอมา

ในวันที่สองของการฉลองวันปีใหม่นั้นเรียกว่า “วันเนา” ซึ่งจะเป็นวันที่สำคัญอีกวันหนึ่ง เพราะในวันนี้นั้นจะมีการอัญเชิญรูปหุ่นเชิดปู่เยอ ย่าเยอ และสิงจากหอเก็บในวัดอาฮาม โดยการเชิดปู่เยอ ย่าเยอนั้นโดยเฉพาะชาวหลวงพระบางเชื่อว่า มนุษย์นั้นแต่ก่อนมานั้นอยู่เมืองแถง มีเครือเขากาดเถาวัลย์ยักษ์งอกและปกคลุมท้องฟ้าจนไปบดบังพระอาทิตย์ ซึ่งทำให้มวลมนุษย์ได้รับความทุกข์จากเครือเขากาด แต่ก็ไม่มีใครมาช่วยได้ แต่ในที่สุดก็มีปู่เยอ ย่าเยอ ได้เข้า มาช่วยด้วยการตัดเครือเขากาด โดยปู่เยอ ย่าเยอ ได้เอ่ยปากถามผู้คนเหล่านั้นว่า “ถ้ากูออกไปตัดเครือเขากาด พวกเจ้าจะเคารพกูบ่” ซึ่งผู้คนก็ขานรับตามคำเรียกร้องนั้น โดยปู่เยอ ย่าเยอ ใช้เวลา 3 เดือน กับอีก 3 วัน ก็สามารถตัดเครือเขากาดขาดออกจากกันได้ จึงทำให้ชาวโลกได้พบแสงสว่าง และจากนั้นมาปู่เยอ ย่าเยอก็ได้รับความเคารพนับถือและเชื่อกันว่าเป็นต้นธารของบรรพบุรุษของผู้คนตั้งแต่นั้นมา

ในช่วงบ่ายของวันเดียวกันนั้น ก็จะเป็นการตั้งขบวนแห่ “นางสังขาร” ซึ่งไทยเรียกว่า “นางสงกรานต์” ที่บริเวณหน้าวัดธาตุ โดยนางสังขารจะเข้าไปในโบสถ์เพื่ออัญเชิญศีรษะท้าวกบิลพรหม ซึ่งพิธีการที่เป็นปรากฏการณ์แห่งนางสังขารนั้นก็ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศไทย เมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความสามัคคีในชุมชนโดยเฉพาะชาวคุ้มบ้านต่างๆ โดยขบวนแห่จะเดินไปสิ้นสุดที่วัดเชียงทอง โดยนางสังขารจะไปรับพรจากพระที่หน้าโรงเมี้ยนโกศ ซึ่งเป็นสถานที่เก็บราชรถที่ใช้ในพิธีของเจ้ามหาชีวิต โดยมีปู่เยอ ย่าเยอ และสิง จะได้ประกอบพิธีด้วยการเต้นเพื่อการเสี่ยงทายต่อไป

จากนั้น ขบวนแห่นางสังขารจะอัญเชิญศีรษะท้าวกบิลพรหมกลับจากวัดเชียงทองโดยจะแห่ไปที่วัดวิชุน โดยจะมีการสรงน้ำพระ ซึ่งนางสังขารก็จะสรงน้ำพระพุทธรูปในโบสถ์วัดวิชุนด้วยเช่นกัน

วันต่อมาเป็นการสรงน้ำพระบาง มีการแห่พระบางออกมาจากหอพิพิธภัณฑ์ โดยได้อัญเชิญมาไว้ที่วัดใหม่ โดยให้ปู่เยอ ย่าเยอ เป็นผู้สรงน้ำเป็นคู่แรกในฐานะเป็นต้นแบบของบรรพบุรุษ โดยจะให้พระบางประดิษฐานอยู่ที่วัดใหม่เป็นเวลา 3 วัน และถึงจะอัญเชิญกลับไปไว้ที่พระราชวังตามเดิม ซึ่งถือว่าเป็นพิธีบุญเนื่องในวันสงกรานต์ที่เป็นวันปีใหม่ของลาว

การที่หลวงพระบางจะได้เป็นมรดกโลกได้นั้น ในส่วนของภาคราชการที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและการจัดการในการวางผังเมืองนั้น ได้มีการเตรียมการและวางแผน เพื่อสร้างความเป็นเมืองแห่งศิลปะและวัฒนธรรมตามอุดมการณ์ของภาคราชการที่ตระหนัก ในการที่เมืองหลวงพระบางได้รับการเป็นมรดกโลกด้วยการรักษากฎ กติกาไว้ได้อย่างเคร่งครัด ตลอดมา

ด้วยการยอมรับจากหน่วยงานในระดับโลก ด้วยจากการที่หลวงพระบางได้รับเลือกการเป็นมรดกโลก จึงทำให้วิถีแห่งการพัฒนาองค์รวมของเมืองมรดกโลก ทั้งจากภาครัฐและองค์กรภายนอก จึงทำให้ฝ่ายปกครองของบ้านเมืองหลวงพระบางต่างตระหนักในกฎระเบียบ กติกา ขององค์กร UNESCO ด้วยความเคารพในเงื่อนไข จึงทำให้เมืองมรดกโลกหลวงพระบางได้ ดำรงความงดงามในสรรพสิ่งไว้อย่างดีที่สุด ตามยุคสมัยที่เกิดขึ้น

ภาพประกอบที่ 143 หลวงพระบาง 3.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.4.4 นิทาน ท้าวเสียวสะหวาด

ภาพประกอบที่ 144 เรื่องเล่าจากคำสอนผ่านนิทานพื้นบ้าน ภาพ “นิทาน ท้าวเสียวสะหวาด” สีน้ำมัน/สีอะคริลิก 50 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

นิทานเรื่อง “ท้าวเสียวสะหวาด” ซึ่งได้ผ่านการแปลจากนายวันชัย วงษา นิสิตปริญญาโทศิลปศึกษา มศว ซึ่งผลงานจากนิทาน “ท้าวเสียวสะหวาด” จากภาพที่ใช้กระจกสีตัดเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยประดับตกแต่งอยู่ที่หอกุหลาบวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบางนั้น เป็นรูปแบบของศิลปะบริสุทธิ์ โดยเรื่องราวต่างๆ นั้น จะเป็นเรื่องของนิทานพื้นบ้าน ซึ่งประเทศลาวเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีนิทานพื้นบ้าน ที่นำมาเล่าเพื่อใช้นิทานเป็นสื่อกลางในการสร้างความสำนึกทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ ด้วยการสอดแทรกคติธรรม ที่อยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนา ในการเล่านิทานให้แก่เยาวชน ตั้งแต่เด็กที่จะได้สร้างความคิดและจินตนาการในสิ่งดีงามได้ต่อไป โดยประเทศลาวนั้น มีผลงานด้านนิทานอยู่เป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างจินตนาการจากเรื่องเล่า ซึ่งเป็นความบันเทิงที่ใช้วิธีการจากผู้เล่าสู่ผู้ฟังในลักษณะตรงไปตรงมา จึงเป็นรูปแบบในการสร้างความบันเทิงที่เรียบง่ายแต่ทรงคุณค่าด้วยเนื้อหาที่นำมาสอนผู้คนในสังคมด้วยวิธีที่แยบยล ที่สามารถส่งถึงจิตสำนึกในการรักชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะประเทศที่มีอารยธรรมที่ลุ่มลึก ย่อมสะท้อนเรื่องราวจากตำนาน ความเชื่อ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหา ตามที่นิทานลาวที่เป็นอยู่

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานชาดกที่สำคัญในนวนิยายประวัติศาสตร์ของชาติลาว โดยเฉพาะชาวลาวในหลวงพระบาง ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของนิทาน นิทานเรื่องนี้ได้ส่องแสงถึงคุณงามความดี ความเฉลียวฉลาดของสองพี่น้องในครอบครัวคนธรรมดาในตระกูลกะดุมพีในนคร พาลานาสี โดยสองพี่น้องมีชื่อว่า ท้าวสีสะเหลียว และท้าวเสียวสะหวาด ซึ่งผู้เป็นน้องที่ชื่อเสียวสะหวาดนั้นเป็นบุคคลที่ขยันไปหาประสบการณ์ เสาะหาเรียนรู้วิชาตลอดเวลา จึงกลายเป็นบุคคลที่มีความรู้มีวิชาในการเดินทางของเสียวสะหวาดนั้นได้พบอุปสรรคมากมาย

ไม่ว่าจะเป็น เส้นทางทางน้ำ ทางบก ล้วนแล้วแต่เป็นความรู้ ถึงคราวบ้านเมืองมีปัญหาก็เป็นอันว่าชายผู้ชื่อเสียวสะหวาดได้กลายเป็นบุคคลที่กล้าหาญปกป้องครอบครัวให้หนีพ้นจากความชั่วร้าย และเป็นบุคคลเฉลียวฉลาดให้ชี้แนะคุณเจ้าคุณนาย (เจ้าพระยา) ในเมื่อก่อนที่มีเหตุร้ายความชั่วบังตา เจ้าพระยาในนครจำปานครนิทานเรื่องนี้ถึงกลายเป็นนิทานที่ให้ข้อคิดและเป็นคำสอนของบรรพบุรุษของคนลาวใช้ในการอบรมสั่งสอนลูกหลานในเมื่อก่อนและปัจจุบันสืบทอดกันมา ให้รู้ถึงคุณงามความดี ความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ และมีความมานะอดทนซอกหาเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา หมายความว่าความรู้นั้นเป็นสิ่งที่ล้ำเลิศประเสริฐยิ่งที่มีไว้ปกป้องกันตัวเองจากผู้คนที่ไม่หวังดี และอีกอย่างความรู้นั้นทำให้คนอื่นรู้จักนับถือและยกย่องในสิ่งที่เราทำ ที่เราสร้าง และ ช่วยเหลือสังคม

การสื่อความหมายต่อสังคมนั้นเป็นพฤติกรรมของมวลมนุษย์ที่ต้องการให้เนื้อหาที่เป็นความรู้พร้อมด้วยแนวคิดที่จะสามารถเป็นสื่อกลางที่จะนำไปสู่การพัฒนามวลมนุษย์เฉกเช่นเดียวกัน การเล่านิทานจึงเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่สืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งการเกิดขึ้นของนิทานในแต่ละเรื่องนั้น ย่อมผ่านการคิดวิเคราะห์ พร้อมด้วยการดำเนินเรื่องที่ชวนติดตาม จึงเป็นบทบาททางศิลปะที่ต้องการใช้ทักษะในการเล่าเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

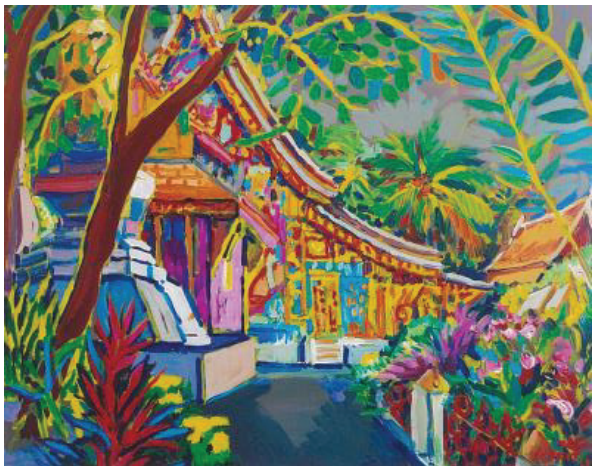

ภาพประกอบที่ 145 วัดเชียงทองเมืองหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 147 ภาพชีวิตพบที่ตลาดทางไปหลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 146 ปู่เยอ ย่าเยอ ที่หลวงพระบาง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

3.4.5 เมืองหลวงพระบาง

ภาพประกอบที่ 148 เมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิต ภาพ “เมืองหลวงพระบาง” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

การที่องค์การยูเนสโก ได้ทำการสำรวจเมืองหลวงพระบาง ในปี พ.ศ. 2536 - 2537 และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (UNESCO WORLD HERITABE) ในปีต่อมา ซึ่งการที่เมืองหลวงพระบางได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองมรดกโลกมานั้น ย่อมนำความเจริญในด้านต่างๆ เข้ามาสู่สังคมของคนเมืองหลวงพระบางอย่างที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ ตามลักษณะของกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองจะต้องใช้กฎหมายที่เข้มแข็ง อีกทั้งการรักษาวิธีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในความปรกติให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการอนุรักษ์ที่ผสมผสานกับ ความทันสมัยของจำนวนผู้คนที่หลั่งไหลด้วยการนำความเป็นสมัยใหม่เข้ามาในทุกรูปแบบ จึงเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นสังคมสมัยใหม่กับการอนุรักษ์ แต่ถึงอย่างไรผู้คนใน สปป. ลาว ก็ยังให้ความเคารพในกฎระเบียบของบ้านเมือง ด้วยการยึดมั่นในโครงสร้างของการดำรงอยู่ ด้วยการใช้ชีวิตที่สอดรับกับการมีศิลปะและวัฒนธรรม ตามหลักการของพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ไม่ว่าสังคมภายนอกจะเป็นเช่นไร คนเมืองหลวงพระบางก็ยังคงดำรงวิถีชีวิตอย่างที่เคยเป็นมา ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านคงได้เฝ้าติดตามต่อไป

ความเชื่อแต่ดึกดำบรรพ์ พื้นที่ของเมืองหลวงพระบางนั้น เป็นพื้นที่ของคนชนเผ่า ชะมุ จากด้วยการวางแผนผังของการสร้างบ้านแปงเมือง ที่ได้คำนึงถึงแม่น้ำและภูเขา ที่ประกอบด้วยสายน้ำคานกับสายน้ำดงไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง สายน้ำอูกับสายน้ำเชือง ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง ในส่วนบนของตัวเมืองพร้อมด้วยภูเขาที่มีรูปทรงที่หนาทึบตั้งตระหง่าน โอบล้อมรอบตัวเมืองให้ผ่านพ้นภัยจากพายุทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสะท้อนวิสัยทัศน์ของบรรพชนผู้ที่ได้จัดวางแผนผังของบ้านเมืองหลวงพระบางไว้ได้อย่างชาญฉลาด โดยเฉพาะแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเส้นทางชีวิตของคนลาว ก็จะขนาบข้างไปกับทุกๆ เมืองที่สำคัญของลาว จากเหนือจรดใต้ เพราะถึงอย่างไรการเดินทางที่สามารถนำมาใช้ได้ในทุกโอกาสก็คือเส้นทางทางน้ำ เมืองหลวงพระบางจึงเป็นภาพสะท้อนของความเข้มแข็งทั้งทางกายภาพและสังคม ด้วยการนำศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ร้อยรัดให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบและสันติ ด้วยพื้นฐานจากความเชื่อที่สืบทอดมาแต่บรรพกาลจนมาถึงปัจจุบัน

3.4.6 หนังลาว

ภาพประกอบที่ 149 สังคมของคนรุ่นใหม่กับการสร้างมิติทางสังคม ภาพ “หนังลาว”
สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

เมื่อผู้เขียนทราบข่าวว่าจะมีหนังลาวมาฉายในเมืองไทย จึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง และโดยเฉพาะทราบว่าเป็นหนังลาวที่คนลาวเป็นผู้ดำเนินการสร้างในทุกๆ ด้านจึงทำให้ได้หาโอกาสไปชมภาพยนตร์ดังกล่าวที่โรงภาพยนตร์ที่อยู่ในห้างเอสพานาส ซึ่งเมื่อผู้เขียนไปจองตั๋วเพื่อชมภาพยนตร์นั้น ก็ทราบว่าหนังจะฉายเวลาประมาณ 4 ทุ่ม ผู้เขียนก็เต็มใจที่จะรอชมหนังลาว ว่าจะมีวิธีการนำเสนออย่างไร ตามกระบวนการของการสร้างภาพยนตร์ขึ้นมาเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อผู้เขียนได้เข้าชมแล้ว เท่าที่สังเกตด้วยสายตาก็มีคนชมอยู่ประมาณไม่เกิน 10 คน และก็มีเสียงที่เป็นภาษาลาวได้สอดแทรกอยู่บ้างเป็นระยะ ซึ่งผู้เขียนคิดว่าน่าจะเป็นคนลาวเช่นกัน โดยภาพรวมของเนื้อหาก็เป็นเรื่องของคนหนุ่มสาวที่มีความรักต่อกัน แต่ในเวลาต่อมาพระเอกก็ไปมีชื่อเสียงอยู่ในสังคมเมืองด้วยการเป็นนักแสดง ผู้เขียนมีข้อสังเกตได้จากการถ่ายทำที่มีมุมกล้องพร้อมด้วยภาพที่คมชัดได้ระดับมาตรฐาน จึงเป็นการสะท้อนการก้าวเดินในด้านอุตสาหกรรมทางภาพยนตร์ของลาว จะได้มีการพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้อย่างชวนติดตาม ดังที่มีผู้วิจารณ์ในสื่อมวลชนของไทย ได้แสดงทัศนะ กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

สเลเต เก้าอี้แถวหน้า (2556) กล่าวว่า

“ตอนนี้ถือเป็นก้าวใหม่ หลายคนอาจจะเพิ่งรูปเงาต่างประเทศที่เป็นยุคปัจจุบันหรือ อนาคต แต่อันนี้เป็นยุคความเป็นจริงหรือว่าอดีต เฮาจะถ่ายทอดถึงวัฒนธรรม ขายถึงวัฒนธรรม เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาวจะเน้นขายตรงนี้”

ตามสภาพของสังคมในปัจจุบันในด้านของการรับข่าวสารของไทยและลาวนั้น ได้สร้างทัศนคติในด้านต่างๆ ที่สามารถส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของคนลาวได้รวดเร็วเป็นอย่างยิ่ง เสมือนหนึ่งว่าเราอยู่ในประเทศเดียวกัน จากภาพข่าวจากสถานีโทรทัศน์ตามช่องต่างๆ โดยเฉพาะละครไทยที่คนลาวก็ติดละครไทยเช่นเดียวกับคนไทย โดยเฉพาะละครที่เป็นเรื่องฮิตติดตลาดก็จะไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย อาทิ ละครเรื่องทอง

เนื้อเก้า ซึ่งทำให้คนลาวได้เรียนรู้ในศิลปะและวัฒนธรรมของไทย มีความรู้เรื่องราวในประเทศไทยในทุกๆ มิติ จากภาพข่าวในโทรทัศน์ แต่คนไทยกลับไม่รู้อะไรเลยจากความเคลื่อนไหวของประเทศเพื่อนบ้าน ฉะนั้นการที่ภาพยนตร์หรือศิลปะการแสดงจากเพื่อนบ้านได้มาจัดฉายหรือนำศิลปะการแสดงมาจัดในประเทศไทยนั้น จะได้รับการกล่าวขวัญที่ชวนติดตามอยากรู้อยากเห็นโดยเฉพาะกลุ่มคนศิลปะด้วยกันจึงไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด ที่มีภาพยนตร์ลาว สร้างโดยคนลาวได้มาจัดฉายในเมืองไทย ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ทำให้เกิดกระแสที่โด่งดังขึ้นมาได้ แต่ก็เป็นการจุดประกายของประเทศเพื่อนบ้านที่ได้นำศิลปะและวัฒนธรรมในรูปแบบของภาพยนตร์ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับความบันเทิง ในอีกรูปแบบหนึ่ง

ภาพประกอบที่ 150 ฮูปแต้มเจ้าหน้าที่หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 152 ร้านขายของที่ระลึกที่หน้าวัดองตื้อ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 151 การทำบุญในวันพระใหญ่ที่วัดสีบุญเรือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 153 ฮูปแต้มเจ้าหน้าที่หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

3.4.7 แรงงานลาว

ภาพประกอบที่ 154 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านนำไปสู่การแลกเปลี่ยนและพึ่งภา ภาพ “แรงงานลาว” สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

เราคนไทยต่างได้รับรู้และมีความผูกพันกับผู้คนที่มาเป็นแรงงานในประเทศไทย โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งคนชายขอบจากชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ได้มาทำงานอยู่ในสังคมไทยในทุกๆ มิติจนอาจกล่าวได้ว่า

พวกเขาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยไปแล้ว โดยเฉพาะในส่วนตัวของผู้เขียนนั้น ด้วยการใช้ชีวิตตามปรกติที่ในช่วงเวลาเช้าผู้เขียนก็ต้องไปทานข้าวเช้าที่โรงอาหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้ปฏิบัติตนเช่นนี้มาโดยตลอด และผู้เขียนก็จะได้พบกับคนมอญ คนพม่า อยู่เสมอ ด้วยเขาได้มาทำงานในร้านอาหารในบทบาทต่างๆ และเมื่อขึ้นมาบนตึกที่จะทำงานตามปรกติ ก็จะพบกับแม่บ้านที่เป็นคนกัมพูชา หรือบังคลาเทศ จึงกล่าวได้ว่า จากเวลาที่ผ่านมาก่อนหน้านั้น คนที่ขายแรงงาน ที่มีความประสานสัมพันธ์กับหมู่ชนที่แตกต่างในแต่ละชาติพันธุ์ แต่ก็ได้มาทำงานอยู่ด้วยกัน ทั้งภาพชีวิตของผู้คนที่ขายแรงงานอยู่ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่ต่างก็ต้องมีความสัมพันธ์ พึ่งพากัน ช่วยเหลือต่อกัน ตามที่เป็นอยู่ ผู้ใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำมาจัดวางองค์ประกอบของภาพ จากด้วยท่าทางในอิริยาบถต่างๆ ของผู้ใช้แรงงานให้นำมาสร้างสรรค์ให้มีเอกภาพ ด้วยการนำกลวิธีการสร้างพื้นผิวของภาพให้มีความรู้สึกที่หยาบกร้าน ด้วยการทำให้การระบายสีจากการใช้พู่กันและเกรียงมีบทบาทในการแสดงออกทางศิลปะให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น จึงเป็นการบูรณาการกลวิธีการทางศิลปะกับสภาพชีวิตของสังคมของประเทศเพื่อนบ้านที่ได้มาขายแรงงาน แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

บทสรุป

โดยผลงานจากการสร้างสรรค์ของศิลปินจาก สปป.ลาว จากเนื้อหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยผลงานของมาย จันดาวง มีความประทับใจในสตรีเพศ ที่สะท้อนความอ่อนช้อย กิริยาที่นุ่มนวลอ่อนหวาน ที่ศิลปินได้มีโอกาสพบเห็นในสถานที่ต่างๆ และเก็บไว้ในความทรงจำ โดยมีความเชื่อว่าการจัดวางภาพควรที่จะต้องสร้างความมีสง่า ที่อยู่ในจังหวะที่เหมาะสม ด้านธรรมชาติในเรื่องของพระอาทิตย์กำลังอัสดงที่ให้อารมณ์ที่แตกต่างจากการชื่นชมในผลงานของกงพัด ลวงหลาด แสดงออกเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิดของมวลมนุษย์ ความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย และความสำคัญของสัตว์ป่าและป่าไม้ที่ควรอนุรักษ์และหวงแหน ในผลงานของเจริญพร พรมมะบุด เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี สภาพของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การละเล่นพื้นบ้าน โดยเฉพาะของชนเผ่าต่างๆ โดยผลงานของศิลปินจาก สปป.ลาว ได้มาเป็นแรงบันดาลใจในการแสดงออกทางศิลปะ จากผลงานสร้างสรรค์ด้านศาสนา “พระแก้วมรกต” “หอพระแก้ว” “วัดสีสะเกด” “พระธาตุหลวง” “วัดเชียงทอง” “พระธาตุอิงฮัง” “ภาพสลักที่พระธาตุอิงฮัง” “วัดภู” บุคคลสำคัญในลาว/ไทย “เจ้าฟ้างุ้ม” “พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช” “เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก” “เจ้าอนุวงศ์” “เจ้าสุภานุวงศ์” “ไกสอน พมวิหาน” “พระมหาผ่อง สะมะเลิก” “ลาวลุ่ม/ลาวเทิง/ลาวสูง” สถานที่สำคัญทางธรรมชาติในลาว “เขื่อนลาว” “นทีสี่พันดอน” “น้ำตกแก่งหลี่ผี” “วังเวียง” สถานที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อม “ประตูชัย” “ขบวนแห่พระบาง” “สงกรานต์เมืองหลวงพระบาง” “นิทานท้าวเสียวสะหวาด” “เมืองหลวงพระบาง” “หนังลาว” “แรงงานลาว”

ในการสร้างสรรค์ผู้เขียนนำเนื้อหาสาระมาเป็นแรงบันดาลใจจากศิลปิน สปป.ลาว ในการแสดงออกทางศิลปะ ผู้เขียนใช้แนวทางศิลปะลัทธิโฟวิสม์ ลัทธิเยอรมันเอ็กเพรสชั่นนิสม์ และอิมเพรสชั่นนิสม์มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ตามเนื้อหาดังกล่าว ด้วยการบูรณาการ ทั้งทางด้านเทคนิค กลวิธีการ และเนื้อหาจากศิลปิน สปป.ลาว ตามลักษณะเฉพาะของการแสดงออกทางศิลปะของผู้เขียนด้วยเช่นเดียวกัน

จากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะใน 4 เนื้อหาสาระต่อการแสดงออกทางศิลปะ ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานในสถานที่จริง ด้วยการนำวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพ ไปนั่งเขียนภาพด้วยสีอะคริลิค โดยการใช้เวลาในการเขียนภาพประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อ 1 ภาพ พร้อมกับการเขียนภาพจากสถานที่ทำงาน จากภาพด้านศาสนา ภาพบุคคลสำคัญใน สปป.ลาว ภาพสถานที่ทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่น่าสนใจ และสถานที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของประชาชนคนลาว และบุคคลสำคัญ ด้วยการนำข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์มาประกอบคำบรรยายจากสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความรักและหวงแหนในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่จะส่งผลต่ออนุชนคนรุ่นหลัง สร้างสำนึกในการรักบ้านเกิดและคุณค่าของความเป็นประเทศเพื่อนบ้านได้สืบไป

รายการอ้างอิง

ตวงศักดิ์ ชื่นสินธุ. (2556), “**สังฆราชลาว พระมหาผ่อง สะมะเลิก**”. คอลัมม์อาทิตย์สุขสรรค์, มติชน.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. **ราชอาณาจักรลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2547.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้มสิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สงวน รอดบุญ. (2545). **พุทธศิลปลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

สุเจน กรรพฤทธิ์. (2555). **ตามรอยเจ้าอนุวงศ์ คลี่ปมประวัติศาสตร์ไทย-ลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุเนตร ชุตินธรานนท์. ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์ 2556.

อารี สุทธิพันธุ์. ศิลปนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2535.

บรรณานุกรม

ดาวสยาม วชิรปัญโญ, พระมหา. (2555). **พระพุทธศาสนาในลาว** (Buddhism in Laos). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. **ราชอาณาจักรลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2547.

ประภัสสร์ ชูวิเชียร. (2557). **ศิลปะลาว.** กรุงเทพฯ : มติชน.

ประภัสสร์ เทพชาตรี. **ประชาคมอาเซียน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2554.

พระมหาดาวสยาม วิชรปัญโญ. (2555) **พระพุทธศาสนาในลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

ภัทรพงศ์ คงวิจิตร. (2543). **พื้นที่และความหมายของการท่องเที่ยวในเมืองหลวงพระบาง.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).

มหาบุนมี เทบสีเมือง (ไผท ภูธา, แปล). (2556). **ความเป็นมาของชนชาติลาว เล่ม 3.** กรุงเทพฯ : ตถาตา.

มหาสิลา วีระวงส์. (2542). **เจ้าเพชรราช บุรุษเหล็กแห่งราชอาณาจักรลาว**. พิมพ์ครั้งแรก. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

มหาสิลา วีระวงส์. (2539). **ประวัติศาสตร์ลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

สงวน รอดบุญ. (2545). **พุทธศิลปลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร

สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2555.

สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2556.

สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2540). **บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์** (ค.ศ. 1945-1975). สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2554). **พระแก้วมรกตมาจากไหน?.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โพสต์บุ๊กส์.

สุเจน กรรพฤทธิ์. (2555). **ตามรอยเจ้าอนุวงศ์ คลี่ปมประวัติศาสตร์ไทย-ลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุเนตร ชุตินธรานนท์. **ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์, 2556.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2553). **“ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศใกล้เคียง”.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มติชน.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล. (2554). **จากหลวงพระบางถึงเวียงจันทน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556). การศึกษาเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิโฟวิสต์และลัทธิเยอรมันเอ็กซ์เพรสชันนิสม์”

สารมิตรภาพไทย-ลาว, ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มีนาคม 2554.

สารมิตรภาพไทย-ลาว, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน 2554.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะฯ. โครงการสารคดีลาวตอนล่าง “สะหวันนะเขต สาละวัน เซกอง จำปาสัก และอัตตะปือ : 5 แขวงลาวตอนล่าง”. โครงการอาณาบริเวณศึกษา 5 ภูมิภาค (อบศ5). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพ : วี.พริ้นท์. (1991).
ข่าวสด, หนังสือพิมพ์. วันจันทร์ที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2558 ปีที่ 23 ฉบับที่ 8,173.
มติชน, หนังสือพิมพ์. วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 “กระแสทรรศน์”, น.7.
มติชน, หนังสือพิมพ์ วันพุธที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2556 “ผู้หญิง คนรุ่นใหม่” น.25.
มติชน, หนังสือพิมพ์. วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2556, น.14.
ดังที่ ทรงฤทธิ์ โพนเงิน (2557) สุดสัปดาห์เนชั่น “สืบสานฮีตสงกรานต์ที่หลวงพระบาง” (วันที่ 11 เมษายน 2557).

Grant Evans. (2009). **The Last Century of Lao Royalty, A Documentary History.** China : Silkworm Books.
Jeremy Galton. **The Encyclopedia of Oil painting techniques.** (2003).
Jonathan Bailey**. Painting & Drawing.** UK : Guild of Master Craftsman.(2020)
Martin Stuare-Fox and Somsanouk Mixay. (2010). **FESTIVALS OF LAOS.** China : SILKWORM BOOKS.

<u>หนังสือภาษาลาว</u>
อ้ายหมูน้อย. **แขวงหลวงพระบางแดนงาม** (Beautiful Luang Prabang). Big Brother Mouse, Luang Prabang, Loa.
บุญเลิง เวนวิลาวง. 1983. **ศิลปะลายลาว พาท II.** ลาว : ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม.
บุญเลิง เวนวิลาวง. (1989). **ศิลปะลายลาว.** ลาว : แห่งรัฐ.

การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสีสะเกด/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูชัย เมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชั่นนิสม์

บทที่ 4

ศิลปะกับประสบการณ์ศิลปินลาว

4.1 ชีวิตและผลงาน
4.1.1 บุนเลิง เวียนวิลาวง
4.1.2 ดร.ไมสิง จันบุดดี
4.1.3 บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์
4.1.4 บุนสะหนอง ศรีหราช
บทสรุป
รายการอ้างอิง

4.1 ชีวิตและผลงาน

ศิลปวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์จากสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์จำนวน 4 แห่ง ได้สะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทาง สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในยุคสมัยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความเชื่อที่มีต่อโบราณสถานที่มีอดีตที่ยาวนานได้มีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการได้ความหมายของพื้นที่ไปในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ความคิดในเชิงการอนุรักษ์ที่มีรากฐานมาจากความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนตามแนวทางพุทธศาสนาก็ยังดำรงคงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย จากด้วยพื้นฐานที่มาจากรากฐานของการชอบทำบุญสุนทาน จากวัฒนธรรมอันดีดังเดิมก็คือ การตักบาตรพระในยามเช้า ซึ่งเป็นวิถีชีวิต ที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงเป็นเบ้าหลอมในการสร้างวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าสังคมจะมีการปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบใดก็ตาม

จากการที่ศิลปินนักวิชาการและครูสอนลายลาวจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การพูดคุยแนวคิดด้านพุทธศิลป์ จากรูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมฮูปแต้ม และลวดลายลาว ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานและโบราณวัตถุ พร้อมด้วยบุคลากรรุ่นใหม่ ที่สร้างสรรค์ผลงานในแนวทางพุทธศิลป์ เพื่อประมวลเป็นองค์ความรู้ได้ต่อไป ซึ่งได้สนทนากับบุคคลที่เป็นศิลปินแห่งชาติ ครูสอนลวดลายลาว นักวิชาการจากกระทรวงแถลงข่าวพร้อมด้วยนักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์ โดยมีศิลปินลาว 4 ท่าน ดังนี้

- บุนเลิง เวียนวิลาวง ประธานบริษัทพิพิธภัณฑ์ศิลป์ (ศิลปินแห่งชาติ)
- ดร.ไมสิง จันบุดดี ผู้อำนวยการสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติ
- บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์ อาจารย์สอนลายลาว
- บุนสะหนอง ศรีหราช หัวหน้ากรมวิจิตรศิลป์

จากการแสดงออกทางศิลปะจากรูปทรงของโบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในลักษณะโดดเด่นเพียงลำพังด้วยโครงสร้างที่มีรูปแบบเฉพาะและได้จัดวางองค์ประกอบอยู่ในวัดสีสะเกด ตามสภาพที่เป็นจริงจากอดีตมาจนถึงยุคปัจจุบัน จากลวดลายลาวที่ปรากฏในภาพแกะสลัก การปั้นปูนสด และฮูปแต้ม ที่นำมาตกแต่งอยู่ในโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตามความเหมาะสม โดยให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกันตามยุคสมัยจากการก่อสร้าง ตามแรงบันดาลใจ ที่ได้รับอิทธิพลตามยุคสมัยจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา จากการศึกษาค้นคว้าในลักษณะขององค์พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในสิม และองค์พระพุทธรูปที่ได้นำมาจัดแสดงอยู่ในระเบียงแก้วของวัดสีสะเกด ที่เป็นรูปแบบของศิลปะล้านช้าง ที่คนลาวมีความเคารพนับถือและยึดมั่นในเอกลักษณ์ของการเป็นศิลปะในรูปแบบล้านช้างไว้ได้อย่างมั่นคงจนมาถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งสถานที่ 4 แห่งประกอบด้วยวัดสีสะเกด / หอพระแก้ว / พระธาตุหลวง / ประตูชัย ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่ตั้งอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ ที่มีรูปแบบในการสร้างในลักษณะการใช้พุทธศิลป์ด้วยลวดลายลาวในการประดับตกแต่งเป็นความเชื่อในหลักพุทธศาสนาด้วยการแสดงออกในเชิงศิลปะตามลักษณะเฉพาะตัว ด้วยลวดลายในศิลปะลาว ตามแนวทางศิลปะลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิซึม จากการแสดงออกทางศิลปะแนวทางของ 3 ศิลปิน วินเซนต์ ฟานโก๊ะ / พอล เซซาน / โกแกง พอล โดยจะเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เขียนได้ต่อไป โดยมีศิลปินลาวทั้ง 4 ท่านเป็นหลักในการนำวิธีการแสดงออกทางศิลปะมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เขียน จากการเขียนภาพสดในสปป. ลาวและการสร้างสรรค์ผลงานที่อยู่ในประเทศไทยของผู้เขียนได้ต่อไป

4.1.1 บุนเลิง เวียนวิลาวง

ภาพประกอบที่ 155 นายบุนเลิง เวียนวิลาวง, 2558. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 156 การปั้นและหล่อพระพุทธรูปที่หอพิพิธภัณฑ์ศิลป์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ผู้เขียนได้สนทนากับบุนเลิง เวียนวิลาวง ประธานบริษัท พิพิธภัณฑ์ศิลป์ นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อปี พ.ศ. 2558

สาธิต : อยากให้อาจารย์เล่าถึงประวัติความเป็นมาของอาจารย์ เป็นอย่างไรบ้าง

บุนเลิง : อาจารย์เกิดในชนบท ตำบลตาลเปียว ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ ประมาณ 50 กิโลเมตร เรียนจบประถมอยู่อำเภอบุละคุม จังหวัดเวียงจันทน์ หลังจากนั้นก็มาศึกษาต่ออยู่วิทยาลัยเวียงจันทน์ ปี 1959 สอบเส้งเอาทุนไปเรียนอยู่เวียดนาม โดยได้ไปเรียนชั้นกลาง และต่อชั้นสูงที่เวียดนาม ระหว่างปี ค.ศ. 1959-1966 จบสถาบันวิจิตรศิลป์ ชั้นสูงที่เวียดนาม จากนั้นก็มาเป็นอาจารย์สอนอยู่โรงเรียนศิลปกรรมลาว อยู่ที่เวียงจันทน์ และได้สร้างหลักสูตรศิลปกรรมชุดแรก โดยอิงใส่การศึกษามาจากเวียดนามเป็นต้นแบบหลังจากสอนที่เวียงจันทน์ ได้ประมาณ 2 ปี ก็ได้ทุนไปเรียนต่อที่ฝรั่งเศส 2 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 1968-1970 สาขา แต้มสีน้ำมัน และตกแต่งภายใน ซึ่งตอนเรียนในเวียดนาม แม่นเรียนสาขาสีน้ำมัน และสีน้ำเกี๊ยง หลังจบมาแต่ฝรั่งเศส ก็ได้มาดำรงตำแหน่ง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนศิลปกรรมที่ เวียงจันทน์ สืบทอดจากอาจารย์เก่า โดยอาจารย์ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1970-1988 ช่วงระยะ ค.ศ. 1975-1978 ได้สร้างหลักสูตรชั้นกลาง ในปี ค.ศ. 1987 แม่นได้ขึ้นไปทำงานที่กระทรวงแถลงข่าว และวัฒนธรรม อยู่หน่วยงานค้นคว้าศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ มาถึง ปี ค.ศ. 1988 เริ่มมารับผิดชอบ เป็นหัวหน้าบริษัทสะหนองวัตถุพันเทคนิค ด้านวัฒนธรรม อยู่กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม มาถึงปี ค.ศ. 1994 มาหันเป็นบริษัท พิพิธภัณฑ์ศิลป์ โดยมีกระทรวงแถลงข่าว เป็นหน่วยงานขึ้นตรง จนมาถึงปัจจุบันนี้

หอพิพิธภัณฑ์ศิลป์ เป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อน แนวทางการผลิตวัตถุพันธ์ ด้านศิลปะ เป็นหน่วยงาน ตัวแทนของกระทรวงแถลงข่าว แต่ในนั้นบุคคลสำคัญที่ดำรงตำแหน่งเหมาะสมก็คือ อาจารย์บุนเลิง เพราะไม่มีใครเหมาะสมกว่า ถึงแม่นว่าอาจารย์จะเกษียณจากราชการแล้วก็ตาม แต่อาจารย์ก็แสดงความเป็นห่วงเป็นใย บทบาทของบริษัท งานทั้งหมดที่สร้างขึ้นมาแม่นภายใต้การนำพาของรัฐบาลให้รักษาการผลิตหรือรักษาฝีมือของลูกลาว หลานลาว ทางด้านการปั้นหล่อ และผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมือง และแกะสลัก

สาธิต : ทำไมอาจารย์ถึงมารับผิดชอบทางด้านการหล่อ การปั้น ทั้งๆ ที่อาจารย์เรียนจบทางด้านแต้มและตกแต่งภายใน

บุนเลิง : เพราะว่าภายใต้การนำพาของรัฐบาลมอบหมายให้ทำหน้าที่ 5 ด้าน คือ 1. เวียกงานปั้นหล่อ 2. แกะสลัก 3. เวียกงานผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมือง 4. เวียกงานตกแต่งและประดับประดา 5. เวียกงานสร้างของที่ระลึกทางด้านวัฒนธรรม นอกนั้นยังมอบหมายให้เวียกงานผลิตพันธ์ ด้านวัฒนธรรม ขาเข้า ขาออก ของลาวด้วย

พนักงานที่มาทำงานในบริษัทส่วนหนึ่ง เป็นข้าราชการที่เกษียณแล้วส่วนหนึ่งแม่นภาคส่วนที่เรียนจบสถาบันวิจิตรศิลป์ แล้วมาทำงาน ส่วนหนึ่งแม่นทางบริษัท สร้างขึ้นมาใหม่ (ฝึกรุ่นสืบทอด)

สาธิต : พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นมีภาคส่วนไหนบ้าง

บุนเลิง : ส่วนมากจะเป็นรัฐบาลและปวงชนเป็นคนสั่ง คือ สร้างอนุสาวรีย์ หรือวีรบุรุษ แม่นรัฐบาล เป็นภาคส่วนรับผิดชอบสร้าง ส่วนพระพุทธรูป แม่นจะเป็นประชาชนร่วมกัน ศรัทธา สร้างขึ้น โดยมีช่างปั้นมีอยู่ 13 คน ช่างแท้ๆ ในปัจจุบันมี 3 คน รวมช่างอื่นๆ ทั้งหมดมี 19 คน โดยจะเป็นผู้ดูแลทั้งหมด ช่างที่ทำงานศิลป์ในบริษัท พิพิธภัณฑ์ศิลป์ ส่วนมาก จะเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์บุนเลิง เพราะอาจารย์เคยเป็นอาจารย์สอนมาก่อนแล้ว

สาธิต : กระแสในการปั้นพระพุทธรูปในปัจจุบันมีมากขึ้นไหมครับ

บุนเลิง : ปัจจุบันถือว่าประชาชนมีความเลื่อมใสทางศาสนามากขึ้น ทำให้กำลังศรัทธามากขึ้นทุกวัน อีกประเด็นหนึ่งก็คือประชาชนลาวมีอิสระ ในการทำมาหากิน มีเงินมีความพอใจศรัทธามากขึ้น โดยมีจิตใจสามัคคี สร้างพระพุทธรูปขึ้นไว้บูชา และบำรุงทางใจ เพราะว่าพระพุทธรูปที่เราทำมาก็คือได้นำมาจากภายนอก คือ เอามาจากประเทศไทย ทำไมถึงเอาพระพุทธรูปมาจากไทย เพราะว่านั้นคือ พระพุทธรูป ที่ช่างลาวล้านช้างเคยทำในสมัยก่อนสงครามล้านช้าง และสยามในเมื่อก่อนคือจะต้องย้อนอดีตให้รู้จักนิดหน่อยว่า ในเมื่อก่อนอาณาจักรลาวล้านช้างมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรม ประเทศลาวมีนายช่างปั้นหล่อเก่งมาก และมีความงดงามสวยงามมาก แล้วหลังจากเจ้าอนุวงศ์เสียชัยให้สยามแล้ว กองทัพสยามจะเก็บเอาบรรดาช่างลาวที่มีฝีมือไปอยู่แผ่นดินสยาม ลาวก็เลยไม่มีช่างอยู่ลาวประมาณ 100 กว่าปี หลังจากที่ประเทศลาวสร้างตัวเป็น สปป.ลาว ขึ้นมาใหม่แล้ว รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนว่า พวกเราจะต้องฟื้นการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ โดยอาศัยพื้นฐานของบรรดาอาจารย์ที่เรียนจบจากประเทศไทย กัมพูชา เวียดนาม โซเวียต บัลแกเรีย มาร่วมกัน อย่างบูรณาการ แท้จริงสมัยก่อนประเทศลาวจะมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมอย่างมาก เนื่องจากเจ้าอนุวงศ์ เสียชัย สยามได้ทำการทำร้ายจุดเผาวัดวาอาราม ที่มีความโดดเด่น ในอาณาจักรล้านช้างออกไปหมด สิ่งใดที่มีคุณค่า และมีความปราณีต สยามจะต้องเอาไปไทย พูดแล้วพระพุทธรูปลาวไปอยู่ไทยเยอะมาก ในช่วงรัชกาลที่ 3 ของไทย ซึ่งในเมื่อก่อนใครชนะสงคราม คือจะต้องขนเอาคน เอาทรัพย์ที่มีค่าไป คือเอาพลังคน คือ 1. เอาพลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ ฉลาดหลักแหลม พวกที่ 2. บรรดาทหารเอกทหารเก่งๆ ไป ส่วนที่ยังเหลือ คือ คนที่ไม่รู้อะไรเลย โดยฝ่ายสยาม ไม่ต้องการแล้วในสมัยนั้น สรุปแล้วประเทศลาว ไม่มีช่างปั้น ช่างหล่อแบบลาวล้านช้างแท้ๆ นับแต่สมัยเจ้าอนุวงศ์เสียชัย จนถึงไม่กี่ปีหลังนี้เอง ถ้าเทียบรัชกาลที่ประเทศไทยคือ นับแต่รัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 9

แต่ในปัจจุบันแสดงว่าลาวมีการปรับปรุงสร้างนายช่างปั้นหล่อขึ้นมาใหม่ ไม่เกิน 20 กว่าปีมานี้เอง เริ่มจากสร้างตั้ง สปป.ลาว จนถึงปัจจุบัน พูดถึงแล้วโดยแม่นอาจารย์บุนเลิงเป็นคนแรกที่ผลักดันให้ในการสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นมาใหม่ แต่ทางฝ่ายลาวที่ทำหน้าที่ช่างก็ได้ส่งบุคลากรลาวไปฝึกอบรม เอาบทเรียนในต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย เวียดนาม โดยกระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมลาว เสนอหากระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมไทย ในการไปเรียนรู้และศึกษาดูงานช่างในกรมศิลปากรของไทย เมื่อครั้งแรกทางฝ่ายลาวขอไปศึกษาดูงานก่อน และครั้งที่สองแม่นไปฝึกอบรมในการเรียนฝึกปฏิบัติตัวจริง หลังจากนั้นช่างลาวก็ได้ความรู้มาปฏิบัติงานปั้นหล่อได้แบบดั้งเดิม โดยทำการทดลอง แต่ก็ยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงได้มีการเสนอไป ฝึกอบรมกับบริษัทเอกชนของไทยที่ทำหน้าที่ทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลป์ แถวบางแคประเทศไทย แล้วก็ส่งพนักงานไปเรียนได้ 3 ชุด ชุดหนึ่ง ใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือน โดยให้ไปเรียนเรื่องหล่อ และเข้าเบ้าโดยไม่มีค่าแรงงาน แต่มีที่พักและค่าอาหารให้ หลังจากจบการฝึกอบรมแล้ว มาลาวก็ทำได้อย่างดี เนื่องจากคนที่ส่งไปฝึกส่วนมาก แม่นเรียนจบจากโรงเรียนเพาะช่างของประเทศไทย พร้อมกันนั้นก็มีการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศตลอดจนทุกคนมีประสบการณ์ อีกอย่างทางลาว ได้มีช่างที่เรียนจบจากประเทศโซเวียต ในเมื่อก่อนมีพื้นฐานทางด้านการปั้นหล่อ เวลามาประยุกต์อยู่ด้วยกัน แล้วมีความดีมาก จนผลงานที่แสดงออกมาเหมือนดังผลงานของประเทศไทยทำ

การทำงานคือทำงานเป็นทีมทำด้วยกัน ถ้าจะพูดไปแล้วการทำงานช่างในประเทศลาว แม่นบ่ลาย แต่ก็พอมีอยู่มีกินเท่านั้น แต่นิสัยคนลาวจะไม่ค่อยสู้เท่าไรในการทำงาน โดยแสดงให้เห็นนิสัยที่เรียนในด้านวิจิตรศิลป์ที่อาจารย์ได้สอนมานั้น ยังหายากที่จะมาทำงานด้านช่างเหมือนอาจารย์เลย ส่วนมากเขาชอบไปเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีความสะดวกมากกว่า แต่อาจารย์บุนเลิงก็ยังมีแนวคิดยึดมั่นว่า จะทำงานจนสุดความสามารถที่จะทำได้ แต่อาจารย์ก็ยังมีความกังวล ว่าเมื่ออาจารย์ไม่ทำหน้าที่ ประธานบริษัทพิพิธภัณฑ์ศิลป์แล้วจะมีใครมาแทนบทบาทอาจารย์ แต่ตอนนี้อาจารย์ก็ได้มีเป้าหมายไว้แล้ว ประมาณ 3-4 ท่านไว้แล้ว

พูดเรื่องเอกลักษณ์ของการเป็นพระพุทธรูปลาวนั้นทุกอย่าง แม่นดำรงในความเป็นลาวไว้ทุกประการ มีบางครั้งอาจารย์และช่างปั้นพระก็คิดว่าอยากจะทำแบบร่วมสมัย หรือทำตามชีวิตจิตใจชอบ แต่ภายใต้การนำขององค์การพุทธศาสนา พุทธสัมพันธ์ลาว เขาไม่ให้ทำ เขาบอกว่า ต้องรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ ในความเป็นลาวเอาไว้ ในนั้นเอิ้นว่า ศิลปะล้านช้างสมัยก่อนและสมัยต่อมาโดยให้รักษาของเดิมเอาอย่างมั่นคงสืบไป

โดยทางพุทธสัมพันธ์ ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าเราจะทำเหมือนคนอื่น เราทำไม่ทันเขาแล้ว เรายิ่งมีความรู้สึกไม่ดี เพราะฉะนั้น เราต้องทำแบบดั้งเดิมของเราไว้น่าจะดีกว่า และมีเอกลักษณ์ โดยเอาประเทศกัมพูชาเป็นตัวอย่าง เช่น ศิลปะของพม่าก็ไปตามแบบของพม่า กัมพูชาก็ไปตามวัฒนธรรมของกัมพูชา ดังนั้น ลาวจึงทำในความเป็นลาวไว้ ลาวล้านช้างไว้ แต่ล้านช้างจะมี 2 ระยะด้วยกัน เช่น ล้านช้างช่วงแรก คือ ล้านช้างสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ช่วงที่สอง เป็นศิลปะล้านช้างสมัยเจ้าอนุวงศ์ แต่มันจะมีความแตกต่างหน่อยนึง ระหว่างล้านช้างตอนต้นจะคล้ายพระองค์ตื้อ ทรงพระชัย พระชัยที่อยู่จังหวัดหนองคาย แต่ก่อนสยามเอาไปมี 3 องค์ คือ พระชัย พระสุข พระเสริม ซึ่ง 3 องค์นี้ เป็นพระที่สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ปกครองลาวล้านช้าง โดยเขาปั้นพระพุทธรูป 3 องค์นี้ แทนลูกสาวของเขา ลูกของเจ้าไชยเชษฐาธิราช หลังจากล้านช้างในเมื่อก่อนเสียชัยพระ 3 องค์ ได้ทำการไปบ่มซ้อมไว้ในอำเภอเวียงคำ จังหวัดเวียงจันทน์ในปัจจุบัน แต่สยามก็นำไปเอามาได้ในช่วงชัยชนะสงคราม โดยใส่แพล่องแม่น้ำงึมมา แต่มาถึงแถว ขัวถางงอน แพที่บรรจุพระก็แตกขึ้นกะทันหัน โดยตกและจมน้ำงึมที่ปัจจุบันเอิ้นว่า เวียแทนทุกวันนี้ จากนั้นก็เอาขึ้นมาล่องแพไปอีก เมื่อไปถึงปากแม่น้ำโขงที่ตรงข้ามกับบึงกาฬประเทศไทย โดยประชาชนเรียกว่าเอินสุข เพราะขณะเอาพระสุขมานั้น แพแตกตรงกลางแม่น้ำโขง ทำให้พระสุขจมลงพื้นน้ำโขงจนประชาชนเรียกว่าเอินสุขจนถึงปัจจุบัน และยังเหลือแต่พระเสริมและพระชัย แต่พระเสริมและพระชัยไปถึง จังหวัดหนองคายปัจจุบันแล้ว จะเอาไปกรุงเทพฯ พอดีพระชัย ทำอย่างไรก็

ยกขึ้นใส่เกวียนก็ไม่ไปวันธนาอย่างไรก็ไม่ไป ใส่เกวียน เกวียนก็หัก สุดท้าย ก็เลยประทับไว้ที่จังหวัดหนองคาย จนถึงปัจจุบัน ที่เอิ้นว่า วัดหลวงปู่พระชัยในปัจจุบัน ส่วนพระเสริมแล้ว แม่นสยามสมัยใหม่นั้นเอาไปถึงกรุงเทพฯ แต่เหมือนว่าจะอยู่ในวัดปทุมวัน ในปัจจุบันแต่ยังมีในลาวอีกองค์หนึ่งที่เรียกว่าศิลป์สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราชสร้างคือ อยู่ที่วัดอูบมุง และองค์หนึ่งแม่นอยู่เมืองตุ้ยซำเหนือ จังหวัดหัวพันธ์ ในปัจจุบันและองค์หนึ่งอีก แม่นอยู่วัดองค์ตื้อในเวียงจันทน์ แต่จะเล็กนิดหน่อย แต่ถ้าอยากดูศิลปะการปั้นหล่อพระสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช คือดูได้ในขอบระเบียง วัดหอพระแก้วเวียงจันทน์ จะเป็นพระที่สร้างขึ้นในสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ที่บ่งบอกถึงศิลปะลาวล้านช้าง สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช แต่ก่อนที่เราจะปั้นได้ หมายความว่า นับแต่สมัยเจ้าฟ้างุ้ม นับแต่นี้คืนหลังประมาณ 600-700 ปี คืนหลัง ซึ่งเจ้าฟ้างุ้มจะเอาช่างมาแต่เขมร กัมพูชาในปัจจุบัน ซึ่งช่วงแรกๆ ลาวอาจจะไม่มีความชำนาญมากนัก แต่มาถึงสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ช่างลาว แม่นมีความเชี่ยวชาญที่สุด โดยเป็นช่างประจำพระราชวังของเจ้าชีวิต

สาธิต : หมายความว่าตอนนี้ ใครก็ชั่งที่มาสั่งให้ปั้นพระ จะต้องปั้นให้ออกเป็น พระศิลปะลาวล้านช้าง เท่านั้นไหม

บุนเลิง : หมายความว่า เราจะปั้นทรงลาวล้านช้างทั้งหมด นอกเหนือแต่พระขนาดเล็กๆ ไม่สำคัญมาก ทางเราก็จะปั้นเปลี่ยนอิริยาบถนิดหน่อย แต่ใบหน้าต้องเป็นใบหน้าลาวล้านช้างเหมือนเดิม ทรงล้านช้างจะมี 2 ลักษณะ คือ ทรงหนึ่งแม่นสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช สองล้านช้างอนุวงศ์ ต้องไปดูพระที่ตั้งอยู่รอบวัดสีสะเกด ที่อื่นล้านช้างต้น และล้านช้างตอนปลาย (แต่เทียบใส่ไทยแม่นมี 7 ยุกต์) แต่ก่อนจะมีล้านนา ล้านช้าง อีกอย่างแต่ก่อนจะมี 3 เชียง คือ 1. เชียงทอง แม่นหลวงพระบาง 2. เชียงใหม่ 3. ล้านช้าง เพราะฉะนั้นเรื่องราวต่างๆ ทางด้านศิลปะจะมีความคล้ายหรือเหมือนกัน เช่น ตัวอย่างที่เราเห็นจะเป็นธาตุวัด พระพุทธรูป อยู่หลวงพระบาง เชียงใหม่ ล้านนา เชียงรายจะคล้ายๆ กัน เพราะคำว่า เชียง หมายความว่าเป็น สัญลักษณ์ว่าเป็นคนลาว เช่น เชียงรุ่ง เชียงแสน เชียงราย เชียงของ เชียงขวาง เชียงทอง เชียงคาน ถือว่ามีเชียงอยู่ที่ไหน แม่นหมายความว่า เป็นลาวล้านช้างทั้งนั้น

ถ้าหากว่าฝรั่งมารุกรานลาวหรือแบ่งดินแดนลาวโดยเอา แม่น้ำโขงเป็นเขตแดนนั้น สายแดนลาวในเมื่อก่อนมีความกว้างใหญ่ไพศาล นับตั้งพูพระยาดง พระยาไฟ เชียงใหม่ ในปัจจุบัน เกี่ยวไปทางเหนือแม่นอยู่ด้านซ้าย ที่เป็นที่อ้างอันมีเหตุผล คือ ธาตุสีสองรัก ธาตุสีสองรัก มีความหมายว่าสองสีให้รักกัน คือ ศรีอยุธยาและศรีศักล้านช้างเวียงจันทน์ โดยมีคำสาบานต่อกันไว้ว่า แม้แต่แผ่นดินจะดับ ตะวันจะสลาย ก็ขอให้ราษฎรสองแผ่นดินรักกันตลอดไป ถ้าหากฝ่ายไหนหลอกลวงไม่ถือคำสาบานสัญญา ขอให้มีอันเป็นไป โดยมีหลายข้อที่เขียนไว้ (ศรีสองรัก หมายถึง สองศรีให้รักกัน) ในสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช อยู่ระหว่างชายแดนระหว่างไทยและลาวเนื่องจากว่าสมัยฝรั่งปกครองลาว เพื่อสะดวกในการครอบครอง และสะดวกในการบริหารฝรั่งจึงตัดชายแดนลาวเพียงฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเท่านั้น ส่วนที่เหลือแม่นมอบให้ไทยและอังกฤษครอบครองไป เพราะฉะนั้นลาวถึงเหลือแผ่นดินไว้เพียงฝั่งแม่น้ำโขง ฝั่งซ้ายเท่านั้น ด้วยเหตุนั้นจึงทำให้ลาวต่อสู้กับฝรั่งมากกว่า 60 กว่าปี จนถึงครั้งสุดท้ายที่ฝรั่งยอมกลับแม่น บั้นสงครามลม เดียนเบียนฟู

แต่ที่กล่าวมานั้น มันได้กลายเป็นอดีตแล้วประชาชนสองฝั่งโขง ลาว-ไทย ก็ยังมีความรักแพงสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะอยู่ที่ไหนก็เป็นเครือญาติตระกูลเดียวกัน ดังคนจีนที่ไปอยู่ในทั่วโลก ก็ยังรู้ว่าเป็นเชื้อชาติจีน แต่มีข้อสงสัยที่อาจารย์ได้กล่าวไว้ว่า ช่วง 30 ปีก่อนหลังพงศาวดารไทย ได้เขียนประวัติศาสตร์เพื่อหลอกคนอีสานว่า เป็นคนไทยโดยแท้ แต่มาถึงปัจจุบัน คนอีสานได้รับรู้ความจริงและรู้ข้อมูลประวัติศาสตร์ของตน จึงได้เกิดมีความยอมรับว่าเป็นคนไทยเชื้อชาติลาว แต่ก็มีการต่อสู้กันระหว่างคนอีสานและคนกรุงเทพฯ ในหลายรูปแบบแอบแฝงอยู่

กลับมาพูดเรื่องศิลปะพระพุทธรูประหว่างพระลาวและพระไทย ถ้าไม่ใช่คนที่รู้สังเกตแท้ๆ จะไม่รู้ว่าเป็นพระลาวหรือพระไทย โดยจะมีความแตกต่างกัน ส่วนมากครูบาอาจารย์ หรือคนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับศิลปะจะรู้ดี เพราะฉะนั้นทุกวันนี้ถึงมีหลายภาคส่วนให้ความสนใจโดยเฉพาะโครงการศิลปะสองฝั่งโขง

สาธิต : การที่อาจารย์เป็นศิลปินแห่งชาติเป็นอย่างไร

บุนเลิง : อาจารย์ได้รับนาม มยด เป็นศิลปินแห่งชาติรุ่นที่เอิด (รุ่นแรก) สาขา วิจิตรศิลป์ โดยได้ไม่มากนัก บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่คือ 4 ท่านเท่านั้น ส่วนที่เสียชีวิตมีประมาณ 6-7 ท่าน โดย 1 ในนั้นมีท่านสุภานุวงศ์ ผู้นำที่นำพาปวงชนลาวต่อสู้กับฝรั่งและอเมริกัน เพราะท่านเป็นนักแต้มขัวทาง เป็นนักออกแบบขัวทาง

ถึงแม่นว่าอาจารย์บุนเลิง จะจบฝ่ายแต้มแต่อาจารย์ก็เป็นประธานบริษัทมีงานเยอะ เลยไม่ค่อยได้ทำงาน paint เท่าไร เพราะไม่ค่อยมีสมาธิ และงานยุ่งที่บริษัทด้วย บุคลากรมีไม่พอกับงานช่าง เพราะมีแห่งเดียวเท่านั้น ในนครหลวงเวียงจันทน์ เรื่องการทำงานในบริษัท จะไม่มีเงินเดือน แต่จะมีการเบิกจ่ายระหว่างมอบเหมา ถือว่าทางบริษัทรับงานมามอบให้ช่างทำคิดเป็นราคาค่าตัวมอบหมายให้ทำกันไปเลยแบบธุรกิจ

ภาพประกอบที่ 157 ใบหน้าพระรูปแบบไทยสมัยสุโขทัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 158 บรรยากาศในโรงปั้นและหล่อพระพุทธรูป. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 159 อาจารย์สอนปั้นและหล่อพระบุนเลิง เวียนวิลาวและผู้เขียน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

4.1.2 ดร.ไมสิง จันบุดดี

ภาพประกอบที่ 160 ดร.ไมสิง จันบุดดี. (2558).
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 161 ดร.ไมสิง จันบุดดีกับผู้เขียน.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ผู้เขียนได้สนทนากับ ดร.ไมสิง จันบุดดี ผู้อำนวยการสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติ กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อปี พ.ศ. 2558

อาจารย์ไมสิง จันบุดดี จบการศึกษาในระดับอนุปริญญาที่ สปป.ลาว แล้วไปศึกษาด้านการปั้นการหล่อที่ประเทศรัสเซีย โดยใช้เวลาศึกษาที่ประเทศรัสเซีย อยู่ประมาณ 5-6 ปี แล้วก็กลับมาทำงานต่อที่ สปป.ลาว เช่นเดิม และในเวลาต่อมาทางรัฐบาล สปป.ลาว ได้มีการปรับวุฒิทางการศึกษาให้แก่บุคลากรที่จบ มาจากต่างประเทศ เช่น ประเทศโซเวียต ในระดับปริญญาตรี ในสมัยก่อนถือว่าให้ได้วุฒิเลื่อนขึ้นเป็นระดับปริญญาโทโดยอัตโนมัติ เลยได้มีโอกาสได้ไปต่อปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิจัยวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2557 โดยได้ทำงานวิจัยในหัวข้อ “อนุสาวรีย์ 100 แห่ง ที่สะท้อนทางด้านอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์การเมืองใน สปป.ลาว” โดยในปัจจุบันอาจารย์ไมสิง จันบุดดี (Dr.Maysing Changoutdy Direg) มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติลาว กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว (Ministry of Information, Culture and Tourism National Institute of Fine Arts of LAOS)

ประวัติการสร้างโรงเรียนวิจิตรกรรมชั้นต้น ค.ศ. 1979

โดยในช่วงแรกอาจารย์ได้กลับมาทำงานในโรงเรียนจิตรกรรม คุ้มเจ้าอนุ ปี 1979 ที่ตั้งขึ้นในสมัยนั้นแม่นราชอาณาจักรปกครองอยู่ โดยแม่น อเมริกันเป็นฝ่ายปกครองที่เวียงจันทน์ เมืองที่ 2 แม่นอยู่เมืองหลวงพระบาง เมืองที่ 3 แม่นอยู่จำปาสักที่พวกอเมริกันคุ้มครองราชอาณาจักรลาว ในเมื่อก่อน รัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งจะไปอยู่ที่จังหวัดชำเหนือ จังหวัดหัวพันธ์ เชียงขวาง ผังสาลี ที่มีการนำโดยท่านไกรสอน พรหมวิหาร เจ้าสุภานุวงค์ เป็นผู้นำพามาอยู่ในถ้ำเป็นฐานที่มั่นของรัฐบาลลาวต่อต้าน (ลาวรักชาติ) เวียงจันทน์ แม่นเจ้า

สุวัฒภูมมา ภายใต้การบังคับบัญชาของอเมริกัน ช่วงนั้นแม่นได้เกิดมีโรงเรียนวิจิตรกรรม ชั้นต้น หรือเรียกว่าโรงเรียนศิลปกรรม สำหรับการดำเนินการเรียนการสอนช่วงแรก แม่นอาศัยประสบการณ์ของครูบาอาจารย์ที่เรียนจบในวัดวาอาราม เป็นช่างแบบพื้นบ้านมาสอน วิชาที่สอนหลักๆ ในสมัยก่อน คือ 1. เรื่องศิลปินพื้นบ้าน เช่น จิตรกรรมฝาผนัง เรื่องพุทธประวัติ พระเวสสันดร 2. วิชาแต้มจิตรกรรม การแต้มลายลาว 3. การออกแบบตกแต่งภายใน ซึ่งแม่นว่าฝ่ายเวียงจันทน์จะเป็นการปกครองแบบราชอาณาจักรที่ขึ้นกับอเมริกันก็ตาม แต่ก็ได้มีการส่งเสริมให้มีการสร้างโรงเรียนศิลปกรรม เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมลาวในเมืองก่อน ต่อมาโรงเรียนก็ได้แกะสลัก แต้มสีแดงลาย (ลายลาวด้านพุทธประวัติ) ช่วงประมาณ ค.ศ. 1959 นอกนั้นทางโรงเรียนก็ยังได้สอนในการสร้างสิม กลอง ระนาด แคน และเครื่องหัตถกรรมจำนวนหนึ่ง รวมทั้งเครื่องดนตรีพื้นเมืองด้วย นอกนั้นยังมีโรงเรียนวิจิตรกรรมอยู่แขวงหลวงพระบาง เมืองหลวงพระบางอีกด้วย โดยจะเน้นการเรียนแบบช่างโดยเฉพาะ เช่น ปั้นหัวนาค หัวโขน แกะสลักลวดลายต่างๆ ลงลักปิดทอง เป็นต้น และแต้มฝาผนัง โดยส่วนมากครูบาอาจารย์ ที่สอนอยู่หลวงพระบาง ส่วนมากจะเป็นช่างประจำอยู่พระราชวัง มาถึงปี ค.ศ. 1960 ก็ได้มีการส่งบรรดาครูอาจารย์ไปศึกษาต่อในระดับต่างประเทศ เช่น เวียดนามใต้ ฝรั่งเศส มุงการี เยอรมัน โซเวียต หลังจบมาก็มาสอนอยู่ที่โรงเรียน ซึ่งช่วงนั้นก็เป็นช่วงที่อาจารย์สงวน รอดบุญ ได้มาสอนและฝึกอบรมให้บุคลากรศิลปกรรมลาว แท้จริงอาจารย์ สงวน รอดบุญ มาลาวสมัยนั้น คือทางกระทรวงศึกษาของไทย ส่งอาจารย์มาช่วยสอน ให้กระทรวงศึกษาของลาว แต่เนื่องจากว่าอาจารย์มีความสนใจด้านศิลปกรรมในเวียงจันทน์ แต่ก่อนหน้าอาจารย์สงวน มาลาว มีอาจารย์หรือศิลปินของฝรั่งชื่อ มากเลเก ได้มาสอนเรื่องศิลปะตะวันตก ที่มีหลักการทางด้านแสง-เงา หรือศิลปะสมัยใหม่ ทัศนียภาพ ซึ่งศิลปะลาว ได้รับการพัฒนาขึ้นจากการเขียนภาพแบบเก่าสู่ ยุคใหม่ ที่สากลรับรู้และยอมรับสรุปก็คือว่าทางโรงเรียน ได้เปิดการเรียนการสอน ที่เป็นรูปแบบมากขึ้น โดยมี 2 หลัก สาขาใหญ่คือ ศิลปะลาว ศิลปะร่วมสมัย ซึ่งพอจะจำได้ บรรดารายชื่อของอาจารย์ดังกล่าว คือ

อาจารย์บุมเลิง เอิมวิละวิง อาจารย์กงพัด ลวงลาด อาจารย์มาย จันดาวง รวมทั้ง อาจารย์ไมสิง ด้วย และอาจารย์อนุโลม

<u>ย้อนมาถึงปี 1975 เป็นปีแห่งการปลดปล่อย</u>

โดยประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และได้มีการปรับปรุงหลักสูตร การเรียน การสอน ด้านศิลปกรรม โดยมีระบบชั้นต้น ชั้นกลาง โดยชั้นต้นนั้น จะเรียนอยู่ 3 ปี และชั้นกลางจะเรียน 4 ปี ส่วนวิชาเรียนก็รักษาโครงสร้างเหมือนเดิม มีแต้ม จิตรกรรม ประติมากรรม สีน้ำ สีน้ำมัน ออกแบบภายใน ปั้นหล่อ ปั้นดินเผา เล่นเครื่องดนตรี แต่เคียงคู่กับโรงเรียนศิลปกรรม ก็มีโรงเรียนศิลปะดนตรีนาฏศิลป์ อยู่ข้างๆ กับโรงเรียนศิลปกรรม หลังจากได้รับการปลดปล่อย หลังอยู่เขตปลดปล่อย ซำเหนือ หัวพันธ์ จังหวัดหัวพันธ์ เขตที่มั่นของฝ่ายลาว ก็ได้มีการเปิดโรงเรียนเรียนศิลปกรรมเช่นกันโดยได้ส่งบุคลากรลาวไปเรียนอยู่ที่เวียดนามเหนือ หลังจากจบมาแล้วก็รวมตัวกันเข้า โดยมีอาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมือง และอีกหลายๆ ท่าน รวมทั้งอาจารย์ไมสิง ด้วย ซึ่งช่วงนั้น นักแต้มที่ร่วมรบกับกองทัพ จะทำหน้าที่ Sketch หรือวาดภาพในสนามรบ เพื่อเก็บภาพระทึกใจต่างๆ นาๆ ที่ได้ประสพพบเห็นในเขตปลดปล่อย หลังจากนั้นก็มารวมตัวกันในนครหลวงเวียงจันทน์ โดยมีโรงเรียนศิลปกรรม 2 แห่ง คือ โรงเรียนศิลปกรรมเวียงจันทน์ และโรงเรียนศิลปกรรมหลวงพระบาง

<u>มาถึงปี ค.ศ. 2002</u>

ทางโรงเรียนก็ได้มีการสร้างหลักสูตรเป็นระดับปริญญาตรี โดยมีภาควิชาหลักๆ คือ 1. จิตรกรรม 2. ประติมากรรม 3. ภาพพิมพ์ 4. แกะสลัก มาถึงปัจจุบันก็เห็นว่าสาขาศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ แม่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศลาวให้มีความรุ่งเรือง ด้านวัฒนธรรม โดยมอบหมายให้โรงเรียน

ศิลปกรรมหลวงพระบาง รับผิดชอบสร้าง ระดับ อนุปริญญา ด้านศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ เวียงจันทน์ ระดับปริญญาตรี และชั้นสูงสุดด้าน ศิลปะพื้นเมือง และพุทธศิลป์ลาว ลวดลายต่างๆ แต่สำหรับวิชาลายลาว แม้ได้มีการเรียนตลอด ระยะการเรียน แต่ปีที่ 1 จนถึงปีที่ 4 ปัจจุบันมีนิสิตเรียนสาขาศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ ประมาณ 8 คน ส่วนมากนักศึกษาชอบไปเรียนภาคจิตรกรรมมากกว่า แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าวิชาศิลปะพื้นเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อสังคมลาว เพราะมีหลายโครงการที่ยังต้องการวิชาการทางด้านนี้ เพื่อไปปฏิสังขรณ์ วัดวาอารามต่างๆ ที่พังและชำรุด สร้างคืนใหม่ให้เหมือนเดิมที่มีอยู่โดยเฉพาะจะมีการปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว ซึ่งทุกอย่างจะต้องใช้ช่างฝีมือของคนลาวเท่านั้น นอกนั้นก็ยังมีความร่วมมือทางด้านศิลปะพื้นเมืองระหว่างช่างชาวบ้านของจังหวัดน่าน มาร่วม แลกเปลี่ยนศิลปะพื้นบ้านกับสถาบันวิจิตรศิลป์อีกด้วย

สำหรับการเรียนการสอนที่หลวงพระบาง แม่นจะมีนักศึกษาจำนวนมากเรียนทางด้านศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ ถือว่าปัจจุบันทางรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างดี โดยมีนักศึกษากำลังเรียนระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรี ที่จะจบออกมารับใช้สังคม

สาธิต : เหตุใดถึงมีความตื่นตัวทางด้านนี้?

ไมสิง : ก็เพราะว่ามันเป็น แนวทางนโยบายของสถาบัน เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีแผนจะพัฒนาลูกหลานลาว จะต้องเป็นผู้สืบทอด มรดกล้านช้าง ที่มีวัฒนธรรมที่สวยงาม มีจิตรกรรมที่สวยงาม อยู่ตามวัดวาอารามเป็นจำนวนมาก ดังนั้นพวกเรานักศึกษาและภาคสถาบัน จะต้องฟื้นฟูและส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อให้แขกต่างบ้านต่างเมืองได้รับรู้และเข้าใจ เพราะฉะนั้น สถาบันวิจิตรศิลป์จะต้องเป็นเสาหลักและเป็นแหล่งหล่อหลอมดวงจิต ดวงใจในการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะลายลาวให้ดำรงไว้อย่างยาวนาน อันเป็นที่ชื่นชมของชาวเรียนว่า ลาว มีเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมที่งดงาม เพราะฉะนั้นในนามอาจารย์ไมสิงเป็นหัวหน้าสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติลาว ขอแสดงความรู้สึกที่จริงใจเป็นอย่างยิ่ง ในภารกิจจัดการเรียนการสอนและพัฒนาศิลปะ พื้นเมืองให้มั่นคงต่อไป พร้อมนั้นก็จะพยายามสร้างความร่วมมือกับนานาประเทศ หรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลักดันให้ศิลปะพื้นบ้านลาวมีความเข้มแข็งก้าวต่อไป

กล่าวโดยสรุป ทางสถาบันวิจิตรศิลป์ ได้มีแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาศิลปะและพุทธศิลป์ลาว ซึ่งในอนาคตคงจะได้รับการยกย่องจากบรรดานักบุคลากรที่มีฝีมือและความสามารถในหลาย ด้านเป็นหนึ่งเดียว เข้มแข็งด้านวัฒนธรรมตลอดไป

ถ้าพูดถึงเรื่องปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว หรือที่อื่นๆ ที่สำคัญนั้นทางหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หรือช่างลาวได้ปฏิบัติการซ่อมแซมให้เหมือนเดิมทุกชิ้นงานอย่างน้อยให้ได้ในระดับ 80-90% โดยเฉพาะการปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว พวกเราได้มีความระมัดระวังอย่างมาก เพื่อไม่ให้มันสูญเสียจากสภาพเดิมที่มีอยู่ ได้คิดสูตรวิธีทำหลายอย่างแบบดั้งเดิม เช่น ผะกายเพชร ขะมกน้ำเกรี้ยง ซึ่งเป็นสูตรดั้งเดิมของชาวลาว ในปัจจุบันมีการสืบทอดความรู้มาแล้ว โดยมีช่างลาวคนหนึ่งที่เรียนวิธีการ การสร้างโอขัน ด้วยสูตรน้ำเกรี้ยงจากประเทศพม่า แล้วมาทำเป็นธุรกิจเป็นของตนเอง ตอนนี้ได้รับความนิยมชมชอบจากสังคมเป็นอย่างมาก โดยสีน้ำเกรี้ยงจะมีขั้นตอนหลายขั้นตอน ในที่นี้จะขอกล่าวถึงวิธีทำขัน คือ ที่แรกจะมีการสานเป็นโครงสร้างไม้ หลังจากนั้นก็เคลือบด้วยสี น้ำเกรี้ยง ซึ่งมีความทนทาน เรื่องนี้ทางสถาบันวิจิตรศิลป์ก็ได้ปรึกษากับผู้ที่เรียนจบ สีน้ำเกรี้ยงแต่ส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้องด้วยกัน เรียนรู้ และสืบทอดกันมา ซึ่งทางวิจิตรศิลป์ได้ส่งอาจารย์ ท่านหนึ่งชื่อสะเหลี่ยมพร แต่หลังกลับมามีขันหาเรื่องแนวคิดไม่มีหลักมั่นเลยลาออกจากการเป็นบุคล ากรครูไปตั้งโรงเรียนเอกชนเป็นของตนเองขึ้น

สาธิต : อาจารย์มีความหวังหรือความตั้งใจอย่างไรบ้างในเป้าหมายเปิดเป็นมหาวิทยาลัยศิลปะ
ไมสิง : ทางสถาบันของพวกเรามีแผนที่จะสร้างเป็นปริญญาโท และจะเปิดการเรียนการสอนในปี ค.ศ. 2016 ที่จะมาถึงนี้ หลังจากการสร้างอาคารเรียนสำเร็จโดยจะมีสาขาจิตรกรรม ประติมากรรมภาพพิมพ์ แกะสลัก ศิลปะพื้นบ้าน และศิลปะร่วมสมัย โดยมีการแลกเปลี่ยนทางด้านวิชาการกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีภาคทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน ด้วยเหตุผลที่ว่าถ้าเราเน้นวิจัยมากเกินไป จะทำให้ลืมทางด้านปฏิบัติ ถ้าเป็นระดับ ป.เอก ถึงจะเป็นวิจัยอย่างเดียว โดยคาดคะเน ป.เอก น่าจะเป็นการเรียนการสอนปี 2020 ซึ่งอาจร่วมเป็นมหาวิทยาลัยศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติลาว โดยจะมีด้านดนตรีฟ้อนครบชุดในแห่งเดียวกัน แล้วแบ่งเป็นคณะฯ ไป เช่น คณะจิตรกรรม คณะดนตรีพื้นเมือง สากล ฟ้อนและอื่นๆ ตามไป นั่นคือ เป้าหมายวางไว้ในอนาคตของสถาบัน โดยกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว มียุทธศาสตร์วางไว้ อีกอย่างยังจะได้สร้างหอศิลป์แห่งชาติ ไว้ในคุ้มเจ้าอนุโรงเรียนวิจิตรกรรมหลังเก่า ตรงนี้ทางสถาบันวิจิตรศิลป์มีบุคลากรที่จบด้าน ป.โท ประมาณ 5-6 คน
สาธิต : อยากจะถามอาจารย์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศิลป์ลาว เช่น วัดพระแก้ว หอไตร ประตูชัย พระธาตุหลวง อาจารย์คิดว่าเป็นอย่างไรบ้างครับ?
ไมสิง : เรื่องพุทธศิลป์ที่มีความโดดเด่นในเวียงจันทน์ ก็ไม่มีมากนัก มีวัดสีสะเกด และวัดอูปมุง ตอนนี้น่าร้างแล้ว แต่ว่าจะมีรูปฝาผนังที่งาม โดยกรมวิจิตรศิลป์ได้ถ่ายภาพเก็บไว้เป็นที่ระลึกแล้ว
สาธิต : อาจารย์คิดว่าหอไตรที่วัดสีสะเกด เป็นอย่างไร
ไมสิง : หอไตร เป็นสถานที่เก็บหอคัมภีร์ ใบลาน สำหรับหอพระแก้วเป็นศิลปะที่มีความงดงามอย่างมาก ที่แสดงในความเป็นลาว เป็นศิลปะล้านช้างแท้ๆ โดยหอพระแก้วมีการปฏิสังขรณ์มาหลายครั้ง คือหอพระแก้วเป็นทรงลาว ล้านช้างเท่าจริงเลย โดยจะสังเกตลวดลายที่ประดับประดาหอพระแก้วและหอไตร เป็นการปั้นปูนสดมาติดแต่ละดอกด้วยผะทายเพชร ใช้ฝีมือแท้ๆ วัดสีสะเกดเป็นวัดเดียวที่เหลือจากการทำร้ายในปางสงครามระหว่างสยามและอาณาจักรล้านช้าง ส่วนหอพระแก้วก็ถูกทำลาย แต่ช่างลาวได้มีการบูรณะสร้างแปลงคืนใหม่ในบางส่วน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม วัดสองแห่งนี้ ก็เป็นที่เคารพบูชา ที่แสดงถึงจิตใจของคนลาวทั้งชาติอย่างแท้จริง

ส่วนพระธาตุหลวงเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครในแถบอาเซียน เป็นทรงบัวเหลี่ยม เป็นศิลปะสมัยล้านช้าง เจ้าไชยเชษฐาธิราช โดยเอกลักษณ์ของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ไปดำรงอยู่สถานที่ใด ก็จะได้สร้างวัดที่เป็นรูปทรงดอกบัวเหลี่ยม จะสังเกตเห็นได้ศิลปะของลาว ที่ปรากฏในธาตุต่างๆ เช่น พระธาตุหลวง ธาตุอิงฮัง ธาตุพระบาทโพนชัน จะเป็นสัดส่วนเป็นทรงดอกบัวเหลี่ยม นั่นคือ ศิลปะลาวล้านช้าง แต่ธาตุที่มีในประเทศลาวจะมีอยู่ 3 แบบ เช่น แบบหัวเหลี่ยม แบบทรงผาศาสตร์ (หอธรรมสะพา) และทรงหัวระฆังคว่ำ ส่วนศิลปะทรงระฆังคว่ำเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากศรีลังกา พม่า โดยเข้ามา ในสมัยลาวล้านช้างเล็กน้อย

ส่วนประตูชัยนี้ ตามการออกแบบที่แรกเป็นแบบประตูโขง แบบฝรั่ง โดยได้อิทธิพลฝรั่งปกครองลาวเมื่อก่อน ต่อมาช่างลาวมาเสริมแต่งส่วนยอดเป็น 3 มุกขึ้น มีความหมายว่าพระพุทธ พระศิลปะ พระทรง ก็เลยเป็นลักษณะร่วมสมัย ผสมศิลปะลาวล้านช้างเข้าไป เอกลักษณ์และความงาม ประตูชัยมีการประดับประดาดอกบัวเป็นกีบล้อม ในด้านในก็จะมีรูปหงส์คาบดอกไม้ไฟ ประดับด้วยลวดลาย ด้านล่างจะมีรูปทรงต่างๆ ของหนุมาน ถือว่าช่างลาวได้นำเอาศิลปะล้านช้างประดับประดา เข้าไปได้อย่างสวยงาม
สาธิต : แล้วคนลาวมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง?
ไมสิง : ในเมื่อก่อนเรียกว่า อนุสาวรีย์ เพื่อได้ระลึกถึงทหารฝ่ายปฏิบัติการ (ฝ่ายอเมริกัน) ที่ศูนย์เสียชีวิตปางสงครามเลีย มีแนวคิดสร้าง อนุสาวรีย์นี้ขึ้น

ต่อมาภายหลังได้รับการปลดปล่อย สร้างเป็น สปป.ลาว รวมประมาณ 5-6 ปี ทางการลาวเลียได้เปลี่ยนแนวคิดใหม่ให้เป็นประตูชัยจนถึงทุกวันนี้ เพราะอะไรถึงเรียกว่าเป็นประตูชัย เพราะว่าในสมัยเจ้าฟ้างุ้มมหาราช รวมประเทศลาวล้านช้าง เจ้าฟ้างุ้มได้เอา บริเวณประตูชัยเป็นจุดเข้าร่วมโอ้โลมราษฎร และประกาศชัยชนะในการรวมประเทศ ก็เลยใช้ชื่อประตูชัย ซึ่งมีความหมายว่าประกาศแห่งชัยชนะ

ภาพประกอบที่ 162 ผลงานของนักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์ ในวิชาการแต้มลายลาว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 163 ลวดลายลาวประดับอยู่ที่ประตูชัย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 164 นักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติศึกษาในสาขาศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์./ ออกละสอน สุขปรธมวัน/ท้าวดอนวะหวัน วันวงษ์/ท้าววัฒนา. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

นักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติ กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว ศึกษาในสาขาศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยผู้เขียนได้สนทนาแลกเปลี่ยนไว้ว่า

สาธิต : ท่ามกลางกระแสของสังคมสมัยใหม่ ส่วนมากเยาวชนก็จะสนใจในเรื่องศิลปะร่วมสมัย หรือเทคนิควิธีการสมัยใหม่เป็นส่วนมาก มีเหตุอย่างไรที่พวกน้องๆ ได้มาเรียนทางด้านพุทธศิลป์ลาวในสาขานี้ เพราะอะไรครับ

ท่านที่ 1 : เพราะอยากจะศึกษาและรักษามูลเชื้อศิลปะพื้นเมืองลาว เพราะว่าในปัจจุบันไม่ค่อยมีคนสนใจมากนัก น้องเองจึงอยากจะเป็นผู้สืบทอดในการรักษาวัฒนธรรมทางด้านศิลปะพื้นเมืองลาว

เป้าหมายอยากจะรักษาและสร้างสรรค์ ผลงานไปเรื่อยๆ และในอนาคต หลังจากเรียนจบแล้ว อยากเป็นอาจารย์สอนและจะรักษาผลงานไว้ในช่วงระยะที่มาเรียน ข้าพเจ้ามีความสนใจเรื่องและภาพที่เป็นแรงบันดาลใจคือเรื่องรามายนะ (รามเกียรติ์) ในวัดที่หลวงพระบาง

ท่านที่ 2: อยากจะอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมของลาว โดยให้เหตุผลว่าเคยมีตระกูลช่างของลาวล้านช้าง ได้สร้างไว้มาเป็นเวลาหลายร้อยปี แต่ในปัจจุบัน หายากที่จะมีเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจ และอยากจะสืบทอด อีกอย่างถ้าจะพูดในสถาบันการเรียนการสอนก็เป็นสาขาที่เปิดใหม่ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าถึงมีความสนใจอยากจะเรียน อยากจะส่งเสริมศิลปะฝีไม้ลายมือทางด้านการแต้มฝาผนัง เพื่อการเผยแพร่ให้โลกได้รับรู้ว่าลาวก็มีศิลปะเป็นของตนเอง โดยเฉพาะจะเป็นงานจิตรกรรมฝาผนัง ในวัดสีสะเกด ดังแสดงให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวัดสีสะเกดอย่างล้นหลาม อันเป็นที่ประทับใจของคนลาว

ในระยะใกล้จบนี้ ข้าพเจ้าอยากจะเขียนปริญญานิพนธ์เรื่อง พุทธประวัติ เป็นบทศิลปะนิพนธ์จบชั้น ป.ตรี โดยจะเน้นเรื่องราวตอนพระพุทธเจ้าตรัสรู้

สาธิต : น้องเคยศึกษาเรื่องราวพุทธประวัติบ้างมั้ย

น้อง : เคยศึกษาภาพและเหตุการณ์ของพระพุทธเจ้าเรื่องการอ่าน การศึกษาข้อมูล ถือว่ายังน้อยมาก เพราะไม่ค่อยมีบทวิจัย และนักวิชาการให้ความสนใจมากนัก ส่วนมากจะศึกษาดูภาพเขียนในวัดวาอารามตัวจริงในแขวงหลวงพระบาง

ท่านที่ 3 : อันแรกก็มีความชอบในศิลปะพื้นเมืองโดยเฉพาะประเภทการเขียนภาพลายลาว

สาธิต : มีความคิดอย่างไร เกี่ยวกับการอนุรักษ์
นิสิต : แท้จริงข้าพเจ้าชอบแบบการประยุกต์มากกว่า แต่ในเบื้องต้นนี้ อยากจะศึกษาให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการแต้มศิลปะพื้นเมืองซะก่อน แล้วในอนาคตอยากจะสร้างงานแบบประยุกต์ร่วมสมัย โดยส่วนตัวมีความสนใจเรื่องวรรณคดี โดยเฉพาะเรื่องสินชัย
สาธิต : ทำไมเรื่องสินชัยถึงไปโดนใจ และมีความชอบเป็นพิเศษ
นิสิต : เพราะเรื่องสินชัยมีเนื้อหาที่ดี ตัวละครมีความเก่งกล้าสามารถ มานะ อดทน ซึ่งมีความประทับใจของข้าพเจ้า นอกจากนั้น ก็ยังมีความสนใจเรื่องสุทน มโนราห์ เหตุผลที่ชอบวรรณคดี เพราะว่าเวลาอ่านเรื่องข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขและอิ่มไปกับเรื่องที่อ่าน แท้จริงตอนเรียน เรียนแบบพื้นเมือง คิดว่าหลังจบไปจะทำงานสร้างสรรค์แบบประยุกต์ ตามใจชอบมากกว่า เช่น ภาพแบบร่วมสมัย ในอนาคตอยากจะทำงานเกี่ยวกับศิลปะ
สาธิต : ย้อนกลับมาถาม คิดว่าเรื่องพุทธศิลป์ ศิลปะลายลาวจะได้ใช้งานในชีวิตจริงอย่างไรบ้าง
ท่านที่ 1 : คิดว่าต้องอยู่ในชีวิตจริง ถ้าเราสร้างผลงานไปตลอดเวลาสร้างงาน จะพยายามสื่อในความเป็นลาวให้ได้ เพราะอะไรถึงข้าพเจ้าจึงมีความมั่นใจในความเป็นลาว เพราะว่าผ่านการไปแสดงในงานแต่ละครั้งจะมีคนลาวและคนต่างประเทศให้ความสนใจอยากมาก และได้มี แนะนำส่งเสริมให้คนลาวสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ในความเป็นลาวไว้ให้มั่นคง ซึ่งปัจจุบันข้าพเจ้ามั่นใจในการที่จะสร้างผลงานไปเรื่อยๆ ในการสร้างผลงานแต่ละชิ้น ขอใช้เวลาประมาณ 1-2 อาทิตย์ เพราะว่าเป็นงานที่ใช้ความละเอียดสูง ส่วนมากจะสร้างงานขนาด 60x80 เซนติเมตร ส่วนมากใช้สีอะคริลิค สีทอง สีน้ำเงิน
ท่านที่ 2 : ความตั้งใจคืออยากให้วัดของลาวหรือพุทธศิลป์ของลาวแสดงออกในความเป็นลาว โดยเฉพาะงานจิตรกรรมฝาผนัง เพราะว่าในการสร้างงานมันต้องใช้ความอดทน ในปัจจุบันอาจมีบางวัดที่สร้างขึ้นมาใหม่ มีการเลียนแบบจากที่อื่น เช่น นำเอาอิทธิพลลายไทยนำมาใช้ ซึ่งลายไทยและลายลาวจะมีความแตกต่างกันตรงที่ตอกลาย เช่น ลายไทย จะเป็นลักษณะเป็นลายไฟ (ดื๊ดเปลวไฟ) แต่ลายลาวจะเป็นลักษณะป้อมๆ ไม่ดื๊ดมาก และจะเป็นลายกระดังงามากกว่า (ดอกลาวจะเป็นเดือโค้งสัดส่วนพอดี) แต่ลายไทยจะมีลักษณะจ่อยเป็นเปลวไฟต่างแต่ว่าเราจะสร้างให้ออกเป็นลักษณะลาวหรือไทย ให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ตอนนี้ในสถาบันวิจิตรศิลป์มีนักศึกษาที่เรียนสาขาศิลปะพื้นเมือง และปฏิสังขรณ์ รวมทุกระบบ จำนวน 8 คน โดยมีปี 2 2 คน ปี 3 3 คน ปี 4 3 คน ส่วนมากนักศึกษาไม่ชอบเรียนแบบเป็นพื้นบ้านเท่าไร โดยสมัครเรียนส่วนมากไปสมัครเรียนด้านศิลปะร่วมสมัย เช่น จิตรกรรมภาพพิมพ์ แกะสลักและปั้นมากกว่า ในหลักสูตรการเรียนการสอนที่ได้เรียนมา ก็จะมีการเขียนภาพฝาผนังการสร้างสูตรโบราณ การติดแก้ว (การประดับแก้ว) คือ เราจะได้เห็นในวัดเชียงทอง ที่ได้มีศิลปะประดับแก้วเพชร
สาธิต: ในทัศนะความชื่นชอบ เรื่องพุทธศิลป์ลาว เช่น พระธาตุหลวง หอพระแก้ว วัดสีสะเกด และประตูชัย มีสถานที่ใดที่พวกน้องให้ ความสำคัญและชอบเป็นพิเศษ
ท่านที่ 1 : ข้าพเจ้ารู้สึกว่าอันดับแรกคือ พระธาตุหลวง ส่วนรองลงมา แม่นหอพระแก้ว วัดสีสะเกด และประตูชัย การที่เลือกพระธาตุ เพราะว่าเป็นธาตุที่ให้ความหมายและเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั้งชาติโดยเฉพาะ ในหนึ่งปีหรือทุกๆ ปี จะมีปางบุนนมัสการบุญพระธาตุหลวงที่ยิ่งใหญ่ และพระธาตุหลวงก็มีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมที่ประณีตงดงาม เป็นที่เคารพบูชาของปวงชนลาวทั้งชาติ
ท่านที่ 2 : ข้าพเจ้ามีความชื่นชมวัดสีสะเกด เพราะว่าวัดสีสะเกดเป็นวัดเดียวที่หลงเหลือจากการทำร้ายของสงคราม เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีผลงานล้านช้างรักษาไว้ เช่น พระพุทธรูป งานฝาผนัง เชิงใน ปัจจุบันได้ทรงคุณค่าทางการท่องเที่ยวอย่างมีความโดดเด่น
ท่านที่ 3 : ข้าพเจ้าน่าจะเป็นธาตุหลวงที่เป็นเอกลักษณ์ของเวียงจันทน์ ส่วนประตูชัยก็เป็นอันหนึ่งสำรองลงไป

สาธิต: พวกน้องมีอะไรจะฝากไว้ในความรู้สึกที่เป็นคนลาวในแนวคิดโน้มน้าวให้เยาวชนลาวหันมาให้ความสนใจในศิลปะประจำชาติของลาว

ท่านที่ 1 : อยากให้ทุกคนให้ความสำคัญและหันมาสนใจศึกษาเกี่ยวกับศิลปะ พื้นเมืองลาว ถ้าได้ศึกษาแล้วหวังว่าจะมีจิตใจรักวัฒนธรรมของตนเอง หมายความว่าศิลปะพื้นบ้านหรือศิลปะอื่นๆ ล้วนแล้วใหญ่เป็นทรัพย์สมบัติของชาติลาวเรา เพราะฉะนั้นพวกเราทุกคนควรจะให้ความตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาต่อไป

ท่านที่ 2 : อยากให้น้องๆ หรือทุกคนที่ยังมีไฟเรียนรู้ให้สืบทอด ถ้าเราไม่มีสืบทอด ศิลปะของพวกเราจะสูญหายไปจากสังคมลาว อยากที่จะให้ทุกคนมาเรียนและพัฒนาไปด้วยกัน

ท่านที่ 3 : อยากให้คนรุ่นใหม่ได้มาเรียนรู้ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะพื้นเมือง แต่เคียงคู่กับศิลปะดังเดิมนั้น เราต้องมีการประยุกต์ พัฒนาศิลปะแบบใหม่บูรณาการให้มีความสอดคล้องกับสากล

ภาพประกอบที่ 165 หอพระแก้วในช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างปฏิสังขรณ์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 166 หอพระแก้วในช่วงเวลาที่ปฏิสังขรณ์เสร็จสมบูรณ์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

4.1.3 บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์

ภาพประกอบที่ 167 นายบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์, (2558). ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 168 นายบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์และผู้เขียน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ผู้เขียนได้สนทนากับครูบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะลายลาวนครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อปี พ.ศ. 2558

สาธิต : อาจารย์มีความเป็นมา และเรื่องราวเป็นอย่างไรบ้างครับ?

บุนแสง : ผมเองมีความนิยมชมชอบศิลปะมาตั้งแต่เด็ก โดยช่วงอายุ 8 ขวบ ชอบวาดรูปหนังเรื่อง คาวบอย และมีความชอบด้านศิลปะเวที และก็ชอบเล่นฉากละครแบบหนังตะลุงไทยด้วยตามภาษาเด็ก 8 ขวบ คือทำทุกอย่างที่เราชอบ แต่การวาดรูปนั้นเป็นความชอบในชีวิตจิตใจ โดยสมัยเรียนในชั้นประถมศึกษา ผมชอบวาดรูปติดในห้องเรียนอย่างมากมาย จนเกิดความนิยมชมชอบ นอกนั้นวิชาอื่นๆ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ก็เรียนได้ดี มีความเป็นเลิศในห้องเรียน

อาจารย์มีความชอบวาดรูป ตัดกระดาษ การแสดง จำความได้มีครั้งหนึ่งที่หมู่ผมให้ผมหุงข้าว ผมหุงข้าวแล้ว วาดรูปเล่นจนลืมดูหม้อหุงข้าว ทำให้หม้อหุงข้าวแห้งและกินข้าวไม่ได้ (ข้าวไหม้) หลังจากเรียนจบประถมก็เข้าเรียนมัธยมต่อ ตอนเรียนชั้นมัธยม ผมมีความชอบในศิลปะพื้นบ้านเป็นชีวิตจิตใจ โดยมีเพื่อน และหลายคน บอกผมว่า จะเรียนไปทำไม มันเป็นเรื่องโบราณ เขาไม่มีนิยมกัน

แต่ผมอ่านหนังสือของศิลป์ พีระศรี บอกว่า กล่าวในตอนหนึ่งว่า จะไปข้างหน้าต้องดูข้างหลัง ถ้าไม่มีอดีตก็ไม่มีอนาคต โดยเฉพาะอาจารย์มีความชอบ คำพูดของไอสไตล์ บอกว่า “อาณาจักรแก้ปัญหาด้วยความเชื่อ แต่นักวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาด้วยเหตุผล”

สาธิต : อาจารย์มีความชอบใน ไอสไตล์ ตั้งแต่อายุเท่าไร

บุนแสง : ผมมีความชอบเรื่องของพุทธธาตุ และไอสไตล์ เคียงคู่กันไป แต่อาจารย์มีความเชื่อในการพูดของไอสไตล์ว่า “ศาสนาที่เข้ากับวิทยาศาสตร์ได้คือ ศาสนาพุทธเท่านั้น” (ในคำพูดของไอสไตล์ จำนวน 25 ข้อ) แต่

มีคำถามของบางคนถามผมว่า เมื่ออาจารย์มีวิทยาศาสตร์แล้วทำไมอาจารย์ชอบวาดรูปเทวดา เพราะอาจารย์เขาเชื่อว่าถ้าบุคคลใดทำดีกับสังคมได้ยอมรับจากสังคมถือว่าบุคคลนั้นเป็นเทวดา เปรียบเสมือนคนชั่วเป็นยักษ์ เมื่ออาจารย์เขาเรียนจบมัธยมก็สมัครเป็นอาจารย์สอน เพราะว่าอาจารย์เขาเรียนวิชาช่างแต่สมัยเรียนจบประถมศึกษา คือเรียนช่าง 4 ปี ในเมื่อก่อน เขาเรียกว่าโรงเรียนศิลปกรรม คืออาจารย์บุนแสงได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์นับตั้งแต่ปี 1969 ถึงปัจจุบัน โดยเริ่มเข้าเป็นอาจารย์สอนในช่วงอายุได้ 19 ปี เพราะมีความขาดครูทางด้านวิชาศิลปะลายลาว ซึ่งมีอาจารย์รุ่นอาวุโสหลายท่านไม่อยู่แล้ว (ตาย) ซึ่งอาจารย์ของเขาผู้หนึ่งชื่ออุไทที่เป็นผู้สอนลายลาวให้อาจารย์เขา จนได้ฉายาว่าเป็นศิษย์เอกด้านลายลาว ครั้งหนึ่งอาจารย์เคยไปทำงานอยู่โครงการของอเมริกัน แต่ว่าทางโรงเรียนได้ขอร้องให้อาจารย์กลับคืนมาเป็นครูสอนลายลาวเหมือนเดิม โดยอ้างว่า (ถ้าอาจารย์ไม่กลับมาจะเรียกเงินคืน ตอนสมัยเรียนทั้งหมด) แล้วทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนจนมาถึงในระยะหนึ่ง หลังประเทศลาวได้รับการปลดปล่อย อาจารย์เขาก็ได้รับทุนของเยาวชนลาวไปฝึกอบรมที่สหภาพโซเวียต สาขาศิลปะหลังกลับมาก็มาทำงานให้กองศิลปะการแสดง โดยอาจารย์ทำหน้าที่เป็นผู้วาดฉากละครเวที ซึ่งช่วงเวลานั้น กองศิลปากร ได้ทำหน้าที่ในการแสดงรับใช้แขกสำคัญที่มาเยี่ยมเยือนประเทศลาว แต่ช่วงนั้นการดำรงชีพมีความลำบากมาก อาจารย์จึงหางานสอนไปหลายแห่ง (ปี 1978) หรือ (พ.ศ. 2521) และอาจารย์ก็ได้มีโอกาสไปทำหน้าที่จัดฉากละครเวทีในเวียดนาม พม่าด้วย ต่อมาทางรัฐบาลได้ร้องขอให้ท่านได้เข้ามาสอนวิชาลายลาวในโรงเรียนสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติจนถึงปัจจุบัน

หลักวิชาที่อาจารย์สอนคือ 1. วิชาลายลาว 2. วิชาทฤษฎีสี

สาธิต : เรื่องศิลปะลายลาว นอกจากอาจารย์มีใครอีกไหม

บุนแสง : มีหลายท่านคือ ทิศพู (นักบวช) และอาจารย์อุไท และพันเอกชานาน

สาธิต : ที่มาของศิลปะลายลาว มีที่ไปที่มาอย่างไรบ้าง

บุนแสง : คันซิเว้าแล้ว เรื่อง ศิลปะแม่นเกิดมาจากอินเดีย เพราะศิลปะเกิดมาจากศาสนา โดยมีการเรียนแบบธรรมชาติ โดยแต่ละประเทศจะมี เอกลักษณ์ ดอกไม้ชนิดต่างๆ เป็นของตนเอง โดยประเทศลาวจะมีดอกบัว ดอกกระดังงา ดอกเคือกูด ดอกผีแวน ชนิดต่างๆ ที่อยู่ในธรรมชาติของลาว

ลายลาว แม่นกำเนิดเกิดจากธรรมชาติแต่อาจารย์เขาเป็นคนแรกที่ประดิษฐ์คิดแต่งลายเครือดอกจำปา นอกนั้นลายลาว ยังมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น เรื่องรามเกียรต์ พระเวสสันดร พูดไปแล้วไม่ว่าศิลปะลาว ไทย กัมพูชา พม่าที่เชื่อในศาสนา ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลและกำเนิดมาจากอินเดีย

สาธิต : แล้วลายลาวที่มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง เช่น ลายลาวหลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาสัก ภาคใต้ลาวเป็นอย่างไรบ้าง

บุนแสง : ศิลปะลายลาวหลวงพระบาง แม่นได้รับอิทธิพลและมีเอกลักษณ์คือ ดอกกระดังงา (เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในป่า คล้ายๆ กับดอกจำปี) แต่ลายลาวเวียงจันทน์จะออกเป็นลักษณะดอกบัวใบเทศ เปลวไฟ เป็นลายลาวแบบประยุกต์ แต่ก็มีความงามแบบเวียงจันทน์ แต่ช่างลาวถือว่าตอนสมัยล้านช้าง เวียงจันทน์เสียชัยให้สยาม โดยช่างลาวได้กักไป (ในบางกอกในนามเชลยศึก) จึงเห็นได้ว่าศิลปะบางจุดในประเทศไทยปัจจุบัน จึงมีความคล้ายกับศิลปะเวียงจันทน์ โดยเมื่อก่อนช่างลาวมีจำนวนหลวงหลาย ซึ่งเมื่อก่อนมีช่างปั้นหล่อพระพุทธรูปที่เก่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเขมร โดยเฉพาะพระองค์ตื้อ ซึ่งมีความประณีตงดงาม สรุปแล้วช่างลาวได้ถูกย้ายไปช่วยสร้างแปลเรือนในฝั่งธน และหอพระราชวงศ์จักรี (ประเทศไทยปัจจุบัน)

สาธิต : เพราะอะไรอาจารย์ถึงมีความสนใจเรื่องไอสไตล์ และเรื่องพุทธธาตุ

บุนแสง : เพราะผมชอบคำพูดของไอสไตล์ พูดมีเหตุผล โดยอ่านในห้องสมุดแห่งชาติ โดยได้ข้อสรุปว่า ศาสนาพุทธ เชื่อถือไม่เชื่อในเรื่องของเทพ เชื่อในการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และพุทธธาตุยังพูดว่า คนเราจะดีหรือชั่วแม่นขึ้นกับตัวเรา แต่ผมมีความนิยม ไอสไตล์พูดว่า ความรู้อยู่คงเดิม แต่จินตนาการไม่อยู่คงเดิม พัฒนาไป

เรื่อยๆ คือว่าวิทยาศาสตร์ไม่มีศาสนาคือคนขาเก แต่ว่าศาสนาพ่อมีวิทยาศาสตร์ คือคนตาบอด สรุปแล้วการที่จะเชื่อใครมันต้องมีสิ่งรองรับและมีเหตุผล ดังคำพูดนักวิทยาศาสตร์ บอกว่าคนโง่ชอบสร้างปัญหา คนฉลาดชอบแก้ปัญหา คนอัจฉริยะ เป็นผู้ป้องกันไม่ให้มีปัญหา นอกนั้นไอสไตล์ยังบอกว่าศาสนาแก้ปัญหาด้วยความเชื่อ แต่นักวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาด้วยเหตุผลและปัญญา เพราะฉะนั้น ไอสไตล์และศาสนาพุทธถึงเข้ากันได้ด้วยเหตุผลทั้งสองอย่าง ถึงสรุปได้ว่า ศาสนาที่เข้ากับวิทยาศาสตร์ได้คือ ศาสนาพุทธเท่านั้น

ด้วยเหตุผลและพื้นฐานทางความคิดของอาจารย์ อาจารย์ความคิดและประยุกต์ใช้กับลายลาวต่างๆ นาๆ จนเกิดการยอมรับในสังคม

สาธิต : เนื่องจากว่าลายลาว มีความสำคัญ คือ อาจารย์มองเห็นแล้ว อาจารย์มีความส่งเสริมผลักดันให้เยาวชนลาวเป็นอย่างไรบ้าง

บุนแสง : ปัจจุบันถือว่าเยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจมากนัก โดยจะเห็นได้ว่าไม่มีใครมากนัก ทำงานแบบเชิงวิเคราะห์ ด้านศิลปะลายลาว อย่างเอาจริงเอาจังเหมือนอาจารย์ เช่น สถาบันวิจิตรศิลป์ ก็มีแต่อาจารย์เท่านั้นที่ไปสอน แทนที่จะมีอาจารย์รุ่นใหม่สอนและสนใจด้านนี้ โดยมีคำพูดของศิลป์ พีระศรี บอกไว้ว่า “ชีวิตคนเราสั้นแต่ศิลปะยืนยาว”

เด็กและเยาวชนลาวให้ความสนใจด้านศิลปะลายลาวน้อยมาก ถ้าเทียบกับบริบทวิชาอื่นๆ ที่มีเรียนในลาววิธีแก้ไขคือ แต่นี้ต่อไปพวกเราจะต้องมีการพัฒนา ส่งเสริมภาควิชาลายลาว ให้เป็นภาคบังคับ และให้คนลาวได้เรียนรู้ทุกระบบการศึกษา ฉะนั้นควรให้มีการส่งเสริมให้ผู้ที่ทำงานด้านศิลปะลายลาว เช่น นโยบาย วุฒิ วิชาการ หรือตำแหน่งงานที่เหมาะสมตามความสามารถ แต่จะพูดโดยรวม คือ ภาครัฐบาลลาวเริ่มจากชั้นสูงจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

แต่ในปัจจุบันอาจารย์ก็ยังทำหน้าที่เป็นครูสอนด้านศิลปะ ลายลาวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันหาครูสอนลายลาวน้อยมาก แต่อาจารย์ก็ทำอะไรไม่ได้มากนัก ดังสุภาษิตบอกไว้ว่า กลองที่จะดัง ดังได้ต้องมีคนตี เช่น ตีค่อยดังค่อย ตีแรงดังแรง ถ้ากลองที่ดังด้วยตนเอง คือ กลองที่เขาเอาไปจุดไฟ คือ กลองคาราคีนี

แต่ปัจจุบันอาจารย์ก็ทำอาชีพหลายๆ อย่างเกี่ยวกับหนังสือลายลาว เช่น เขียนภาพประกอบ รับสอนเด็กและขายหนังสืออยู่ที่ วัดสีเมือง หลังเกษียณอายุ อาจารย์ได้ทำทุกอย่างเกี่ยวกับการวาดภาพ แต่อาจารย์จะถึงความเป็นลายลาวของอาจารย์ คือ ลายลาวต้องเป็นเบอร์ 1 ส่วนเรื่องอื่นๆ เป็นส่วนรองๆ ไป คือชีวิตคนเราทุกคน ถ้ามีอาชีพ คือ คนที่มีคุณค่า แต่ถ้าคนไม่มีอาชีพคือคนไม่มีคุณค่า

สาธิต : ทางภายนอกจากรัฐบาล ได้เชิญอาจารย์ไปเผยแพร่ศิลปะลายลาว อย่างไรบ้าง

บุนแสง : เชิญเพราะอาจารย์ เคยไปเป็นวิทยากร ให้การท่องเที่ยวเพื่ออธิบายเรื่อง ความเป็นมาของศิลปะลายลาว พระพุทธรูปและเป็นอาจารย์สอน ในนามรับเชิญในวิทยาลัยศิลปศึกษาอีกด้วย แต่อาจารย์มีความเป็นตัวของตัวเองคือสร้างหนังสือทุกอย่างด้วยตนเอง โดยอาจารย์ได้แรงบันดาลใจจากการอ่านหนังสือของบุพการี

สาธิต : ที่นี้อยากจะขอถามอาจารย์อีกครั้งเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากว่าอาจารย์มีความรู้สึกอย่างไรบ้างเกี่ยวกับพุทธศิลป์ของเวียงจันทน์ โดยเฉพาะหอพระแก้ว วัดสีสะเกด พระธาตุหลวง และประตูชัย

บุนแสง : วัดสีสะเกด และหอพระแก้ว ถือว่าเป็นศิลปะตระกูล ช่างลาวล้านช้าง ที่มีฝีมือดี ที่ยังคงเหลืออยู่ให้เห็นในนครหลวงเวียงจันทน์เพราะว่าในประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน สมัยของเจ้าอนุวงศ์ เสียชัยให้แก่กองทัพสยามในเมื่อก่อน อาณาจักรสยามได้ทำการทำร้าย โดยการเผาวัดวาอาราม อยู่ในกรุงเวียงจันทน์จนหมดเกลี้ยง เหลือแค่วัดเดียวที่ไม่ถูกทำร้าย เพราะว่า วัดสีสะเกดเป็นจุดที่ตั้งของกองทัพสยาม ที่มารุกรานอาณาจักรล้านช้าง อีกอย่างคือ เป็นสถานที่มีความศักดิ์สิทธิ์ทางด้านความเชื่อถือ ด้วยเหตุนั้นวัดสีสะเกด ถึงมีความสำคัญอย่างมากและทรงอิทธิพลทางด้านต้นฉบับเรื่องศิลปะลายลาวและพระพุทธรูปที่เป็นเอกลักษณ์

แสดงออกเป็นลาวล้านช้างแท้ๆ แต่ก็มีการผสมผสานศิลปะจากส่วนต่างๆ เล็กน้อย เนื่องจากว่าอาจจะได้อิทธิพลจากสยามมาเล็กน้อย หลังสงครามสิ้นสุด บรรดาช่างลาวก็กลับคืนมาหากินในฝั่งลาวล้านช้าง

แต่ในปัจจุบันรัฐบาลลาวได้ ให้ความสำคัญอย่างมาก สำหรับการบูรณะปฏิสังขรณ์ วัดสีสะเกด และหอพระแก้วเป็นครั้งที่ 3 เพื่อ เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ให้ดำรงอยู่ และสืบไปชั่วลูกชั่วหลานลาว ซึ่งอาจารย์เองก็ได้แรงบันดาลใจจากวัดสีสะเกด แล้วมาทำเป็น หนังสือลายลาวหลายเล่มด้วยทุนรอนของตนเอง แล้วก็วางขายทั่วๆ ไป ต่อไปอาจารย์ยังมีแผนที่จะสร้างหนังสือ เกี่ยวกับสิมแต่ละวัดของลาว พร้อมเรื่องราวต่างๆ ที่ในวัดด้วย โดยเฉพาะอยากจะให้ผู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าได้รู้ถึงความหมายของสิมในแต่ละวัดของนครหลวงเวียงจันทน์ ประมาณ 30 วัด เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันคือพุทธประวัติ พระเจ้า 10 ชาติ พระเวสสันดรชาดก 500 ชาติ เรื่องสินชัย ถือว่าเป็นศิลปะชิ้นเอกของประเทศลาว

แต่อาจารย์บุนแสงยังเป็นลูกศิษย์คนหนึ่งของอาจารย์สงวน รอดบุญ อาจารย์ใหญ่ที่มาจากประเทศไทย ที่มาฝึกอบรมให้บุคลากรลาว ในโรงเรียนศิลปกรรมสมัยก่อน โดยอาจารย์ได้สอน สีน้ำ อานาโตมี (Anatomy) ทฤษฎีสี ภาพเหมือน โดยท่านอาจารย์บุนแสง มีความเคารพต่ออาจารย์สงวนอย่างมาก ในนามลูกศิษย์ โดยอาจารย์สงวน รอดบุญ ได้รับเหรียญตราจากเจ้าชีวิต สีสว่างวงวัฒนา สมัยก่อน

สาธิต : ในความยั่งยืน และมั่นคงของศิลปะลายลาว จะเป็นอย่างไรต่อไป

บุนแสง : เหมือนดั่งที่เคยพูดในเบื้องต้นว่า จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนในภาคบังคับ โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าตอนนี้แคนลาวในปัจจุบันมีคนที่สืบทอดการสร้างแคนน้อยมาก ไม่เหมือนดังแต่ก่อน เพราะฉะนั้น เพื่อการสืบทอดจะต้องมีการสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้อย่างจริงจังในทุกระบบ

ภาพประกอบที่ 169 ผลงานของบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์ ที่วัดสีเมือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

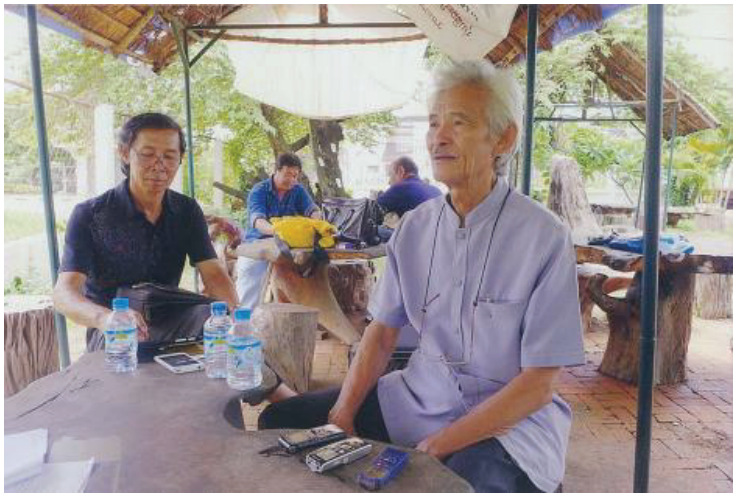

ภาพประกอบที่ 170 ศิลปินจาก สปป.ลาว ร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนที่หอศิลป์เมืองเวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

4.1.4 บุนสะหนอง ศรีหราช

ภาพประกอบที่ 171 นายบุนสะหนอง ศรีหราช, 2558. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 172 นายบุนสะหนอง ศรีหราชกับผู้เขียน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ผู้เขียนได้สนทนากับบุนสะหนอง ศรีหราช หัวหน้ากรมวิจิตรศิลป์ที่กรมวิจิตรศิลป์นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อปี พ.ศ. 2558

สาธิต : แนวคิดเกี่ยวกับหอพระแก้ว พระธาตุหลวงวัดสีสะเกด และประตูชัย ในนามอาจารย์เป็นคนลาว อาจารย์มองเห็นความสำคัญ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ในลักษณะด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรม และสังคมที่เป็นจุดศูนย์รวมอะไรก็ว่าไป

บุนสะหนอง : อย่างแรกข้าพเจ้าขอเสนอชื่อตนเอง คือ ข้าพเจ้าชื่อบุนสะหนอง ศรีหราช เป็นหัวหน้ากรมวิจิตรศิลป์ กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว ถือว่ากรมวิจิตรศิลป์ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่คุ้มครองทางด้านวิจิตรศิลป์ ที่พวกข้าพเจ้ารับผิดชอบในปัจจุบันมีอยู่ 6 แผนกด้วยกัน เช่น แผนกที่ 1 คือ แผนกบริหารและข้อมูล แผนกที่ 2 แม่นวิจิตรศิลป์พื้นบ้าน แผนกที่ 3 แม่นคุ้มครองวิจิตรศิลป์ร่วมสมัย แผนกที่ 4 การคุ้มครองการแสดง แผนกที่ 5 แม่นคุ้มครองหลักสูตรการเรียนการสอน โดยจะมีโรงเรียนวิจิตรศิลป์แขวงหลวงพระบาง สะหวันนะเขต จำปาสัก และนครหลวงเวียงจันทน์ และแผนกที่ 6 แม่นแผนกทางด้านโฆษณาทางด้านวิจิตรศิลป์ ซึ่งในการคุ้มครองเรียกงานดังกล่าวที่ผ่านมาก็เห็นว่ามีความสะดวกหลายด้าน เช่น อันดับแรก เพราะว่าเรามีนโยบายและการขับเคลื่อนของรัฐบาล โดยเฉพาะ ก็คือ การผลักดันงานของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมและท่องเที่ยว โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการชี้นำ นำพา เพื่อให้มีความเชื่อมโยงและมีการพัฒนาทางด้านเกี่ยวกับงานวิจิตรศิลป์ และเกี่ยวกับงานพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง

อีกอย่างพูดได้ว่า เวียกงานทางด้านวัฒนธรรม ถือว่าเป็นเวียกงานที่มีความปราณีต งดงาม โดยเฉพาะคนลาวถือว่ามีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม สรุปแล้วถือว่าคนลาวเป็นคนที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยจะเห็นได้ในการรับรู้และยั่งยืนว่าประเทศลาวเป็นประเทศที่น่าเที่ยวของโลก เช่น เมืองหลวงพระ

บาง จำปาสัก ซึ่งต่อไปทางกรมวิจิตรศิลป์ยังมีแผนที่จะเสนอเป็น มรดกโลกคือ หินหน่อ (ถ้ำหินจังหวัดคำม่วน) ทุ่งไหหินอยู่แขวงเชียงขวางให้เป็นมรดกโลก

หลักๆ ที่พวกเราชี้นำคือ ชี้นำด้วยวิจิตรศิลป์พื้นบ้าน ซึ่งจะร่วมทั้งด้านเคหะสถาน ด้านสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ เช่น วัดสีสะเกด พระธาตุหลวง หอพระแก้ว และประตูชัย หน้าที่ติดต่อคือจะต้องอนุรักษ์ รักษาโบราณสถานต่างๆ ให้คงอยู่และพัฒนาต่อไป ถือว่าทุกภาคส่วนที่สร้างโบราณวัตถุต่างๆ จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิจิตรศิลป์เสียก่อน เพื่อรับรองทางด้านหลักการและความถูกต้องทางด้านวัฒนธรรม เช่น การสร้างพระพุทธรูปใหญ่ นอกนั้นกรมวิจิตรศิลป์ยังได้มีการคุ้มครองทางด้านอนุสาวรีย์ ในขอบเขตทั่วประเทศว่าการสร้างอนุสาวรีย์ในแต่ละจังหวัด มีความสอดคล้องและถูกต้องกับนโยบายของรัฐบาล วางออกหรือไม่ และสังคมลาวเกิดความ ยอมรับหรือไม่ จุดประสงค์ของการคุ้มครองก็เพราะว่าอยากให้ศิลปะของลาวให้มีความยั่งยืนมั่นคง

ที่พวกเราได้ปฏิบัติผ่านมา เห็นว่า มีความสะดวกหลายด้านแต่เคียงคู่ด้วยดีนั้นก็ยังมีด้านยุ่งยากบางประการ เช่น ในการอนุญาตในการสร้างสิม (โบสถ์) เพราะว่าบางบุคคลยังไม่มีความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรม เมื่อเป็นเช่นนั้นทางกรมวิจิตรศิลป์ก็ได้มีโครงการเฝ้าอบรมสร้างความเข้าใจให้ปวงชนได้เข้าใจ โดยได้อธิบายคุณลักษณะทางด้านวิจิตรศิลป์ประเภทต่างๆ เท่าที่ทำได้

โดยรวมแล้วประเทศลาวถือว่า เป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น หลวงพระบางก็จะมีเอกลักษณ์ของคนหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ก็จะมีเอกลักษณ์ของเวียงจันทน์ และจำปาสัก ก็จะมีเอกลักษณ์ของแขวงจำปาสักเช่นกัน แต่สิ่งที่สำคัญคือบริบทในการคุ้มครองว่าทุกคนจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อผลประโยชน์ของชาติและความยั่งยืนทางด้านวัฒนธรรม

สาธิต : ในแนวทางพัฒนา และอนุรักษ์วัฒนธรรมนั้นอาจารย์มีความคิดและทิศทางอย่างไรบ้าง

บุนสะหนอง : เฉพาะการพัฒนาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมนั้น ถือว่าเป็นพื้นฐานทางด้านการคุ้มครองทางด้านวิจิตรศิลป์ให้มีความถูกต้อง และสอดคล้องตามนโยบายของพรรคและรัฐบาล วางออกโดยทางกรมได้มีการสร้างดำรัส หรือเรียกอย่างหนึ่งก็คือ นิติกรรมและกฎหมาย เพื่อเป็นนโยบายในการคุ้มครองศิลปวัฒนธรรมด้านวิจิตรศิลป์ ยกตัวอย่างเราอยากสร้างสิม (โบสถ์) หอแจก หอกอง ต้องมีการเสนอ แบบหรือผ่านคณะกรรมการทางด้านวิจิตรศิลป์

สาธิต : ช่างที่ทำเอามาจากไหน

บุนสะหนอง : ความหมายของช่างที่ทำคือ จะต้องเป็นคนลาวเพราะว่าเกี่ยวกับงานวัฒนธรรมของลาว จะต้องเป็นคนลาวที่มีความเข้าใจในอารมณ์และความรู้สึกของศิลปะลาว สมมุติเราเอาคนต่างประเทศมาสร้างจะทำให้ไม่มีความเข้าใจและรู้อย่างลึกซึ้งถึงวัฒนธรรมลาว ยกตัวอย่าง ฟ้อนรำวงลาว จะต้องเป็นคนลาวเท่านั้นที่ฟ้อนงาม และอ่อนช้อย จะให้ชาติอื่นมาฟ้อนก็อาจจะบ่งามเท่าคนลาวฟ้อน ตัวอย่าง เอกลักษณ์ลายลาวของหลวงพระบาง เอกลักษณ์ของเขา แม่นลายดอกกระดังงา (ดอกไม้ชนิดหนึ่ง ชื่อดอกกระดังงา) โดยเราจะสังเกตเห็นในวัดเชียงทอง วัดวิชุน วัดธาตุ และวัดเชียงแมน ที่มันเป็นเอกลักษณ์ของแขวงหลวงพระบาง แต่ลายลาวที่เวียงจันทน์ก็มีเอกลักษณ์ของแขวงเวียงจันทน์

สาธิต : ด้านศิลปะที่แสดงออกในวัดเชียงทอง คือด้านหลังคาที่มีความอ่อนช้อยและลาดต่ำ เพราะอะไรทางกรมมีการอนุรักษ์และที่อื่นๆ มีการสร้างขึ้นมาใหม่ เหมือนกับวัดเชียงทองหรือไม่

บุนสะหนอง : เฉพาะประเภทและรูปทรงทางสถาปัตยกรรมของวัดเชียงทอง พวกเราก็มีการอนุรักษ์ แต่ว่าเรื่องการสร้างเอกลักษณ์ทางเมืองหลวงพระบาง จะมีจุดพิเศษอย่างหนึ่ง ถือว่าสิมของเขาจะบ่ใหญ่ หลังคาอาจจะเอนต่างจากที่อื่น แต่ที่เห็นได้อันเป็นสำคัญคือ จะมีการเน้นลักษณะของสีน้ำ ลิงลาย (ลวดลาย) ฟองเยี้ยม แขน

นาง ซึ่งมีความประณีตอ่อนช้อยออกแนวหลวงพระบาง เปรียบเสมือนคนลาวที่มีความ ละเอียดอ่อน มนุษยสัมพันธ์ดี

สาธิต : ทำไมถึงเชื่อว่าคนลาวมีความละเอียดอ่อน

บุนสะหนอง : เพราะว่าคนลาวมีมูลเชื้อสืบทอดกันมานับแต่สมัยโบราณ และประวัติศาสตร์ลาวแต่ดึกดำบรรพ์ (แต่กำเนิด) จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคนลาวชอบความสงบและชอบการพัฒนา ไม่ก่อสงครามกับชาติอื่นใด เพราะฉะนั้น จึงส่องแสงถึงด้านวัฒนธรรมของคนลาวได้อย่างชัดเจน

กลับมาเรื่องศิลปะลายลาวของเวียงจันทน์ ถ้าพูดเรื่องสิม ก็จะมีลักษณะใหญ่กว่าสิม แขวงหลวงพระบาง แต่ลายหลวงพระบางจะมีความแตกต่าง เรื่องของลวดลายและดอกดวง แต่ดอกดวงของศิลปะเวียงจันทน์จะเป็นลักษณะของก้นดก (ดอกก้นดก) โดยจะสังเกตเห็นได้ในวัดหอพระแก้ว แต่ก็จะมีความผสมผสานเล็กน้อยจาก ช่างหลวงพระบาง

สาธิต : ในความผสมผสานลวดลายต่างๆ มันมีสถาบันฝึกสอนกันอย่างไร

บุนสะหนอง : ถ้าจะกล่าวถึงแล้ว ในสมัยก่อนถือว่าเป็นการศึกษาตามวัดเป็นหลัก ที่ปรากฏเห็นได้ในนครหลวงเวียงจันทน์ ในเมื่อก่อนแม่นอยู่วัดธาตุหลวงใต้ ซึ่งเจ้าอาวาสจะเป็นผู้สอนให้ เช่น การปั้นล้อพระแต้มรูป (เขียนรูป) สรุปแล้วเป็นการเรียนแบบสืบทอดกันมาคือ ข้าพเจ้าก็ได้เรียนกับท่านอาจารย์ในวัดแล้ว เมื่อโตขึ้นมาก็เรียนศิลปะการด้านวิจิตรศิลป์ ซึ่งจะเห็นได้วัดที่บ่งบอกถึงศิลปะเวียงจันทน์ จะมีอยู่วัดกาง วัดเพีย วัดเว้าไปแล๊ก ศิลปะของแต่ละจังหวัดของประเทศลาวจะมีความแตกต่างกัน

สาธิต : แล้วลาวทางใต้ สิม เขามีความคล้ายกับเวียงจันทน์ไหม

บุนสะหนอง : เฉพาะทางใต้จะมีความคล้ายกับศิลปะเวียงจันทน์หน่อยหนึ่ง แต่ลิงลาย (ลวดลาย) จะออกแนวดอกผักกูด (ลายดอกผักกูด) เพราะได้อิทธิพลจากลักษณะของเขมร แต่ก็จะเป็นเอกลักษณ์ของลาว สรุปแล้วถือว่าลาวมีความอุดมสมบูรณ์ดังลูกระนาดเป็นขั้นไป จะสังเกตเห็นได้ลักษณะการพูดจาของคนลาว ตั้งแต่เหนือถึงใต้จะมีความแตกต่างกันเช่น หลวงพระบางพูดแบบหนึ่ง เวียงจันทน์พูดแบบหนึ่ง และจำปาสักพูดอีกแบบหนึ่ง ดังนั้นจึงสรุปว่า คนลาวมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านวัฒนธรรม มีความอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งกันและกัน และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ถ้าจะกล่าวถึงการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมนั้น ทางกรมวิจิตรศิลป์ก็มีการจัดตั้ง ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลอย่างเอาจริงเอาจัง และปลุกระดม ชักชู ผลักดัน และอธิบายให้แต่ละภาคส่วนมีความเข้าใจและให้ความสำคัญ

สาธิต : ในวัดสีสะเกด ท่านอาจารย์มีความรู้สึกและผูกพันกับวัดนี้อย่างไรบ้าง ในเชิงวิจารณ์ในเชิงให้ข้อมูลประโยชน์ต่อผู้ชม จากความรู้บ่อยๆ แล้วจะได้ความรู้เพิ่มขึ้นที่อาจารย์มีอยู่ ขอคำแนะนำนะครับ

บุนสะหนอง : ความโดดเด่นของวัดสีสะเกด มันจะมีกมมะเลียน อ้อมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีความเชื่อใน 4 ทิศ (มละเพียงแก้ว 4 ทิศ) จะเป็นศิลปะล้านช้าง สมัยเจ้าอนุวงศ์ ศิลปะล้านช้าง เวียงจันทน์ ซึ่งใช้ผทายเผ็ดในการสร้างการผสมปูนแบบโบราณ ซึ่งจะมีหลังคาแตกต่างจากหลวงพระบางเล็กน้อย แต่มันก็จะมีความงาม ความประณีตของการติด ลายอย่างละเอียดอ่อน (วิจิตรงดงามภายในตัว) ซึ่งจะมีการประดับประดาในชุ่มปองเยี่ยมสีหน้า บานประตูทางเข้า ซึ่งกรมวิจิตรศิลป์ ได้มีแบบปฏิสังขรณ์ บูรณะซ่อมแปลงในวัดสีสะเกด จะมีหอพระไตรปิฎก ที่เป็นที่เก็บหนังสือใบลานของพุทธศาสนา ในหอไตรนี้ จะมีศิลปะโดดเด่นทางด้านดอกลาย เชิงช่างสมัยก่อนได้เป็นดอกดวงทีละดอก หมายความว่า สร้างด้วยชีวิตจิตใจของคนลาวแท้ๆ

แต่ว่าหอพระแก้วจะเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ ศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และก็เป็นศูนย์รวมผลงาน ทางด้านวิจิตรศิลป์ โดยจะมีลายปูนปั้น สีหน้าทางด้านทางเข้า ทางขึ้นจะมีนาคอยู่สองฝั่งซ้าย และฝั่งขวา สรุปแล้วหอพระแก้วในปัจจุบันได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของลาว การที่นำพระพุทธรูปมาตั้งไว้ด้านนอก ก็เพราะว่าลาวมีความเชื่อว่า เมืองลาวเป็นเมืองพุทธ ซึ่งลาวมีการปั้น

หล่อพระพุทธรูป แท้ๆ แม่นสมัยเจ้าไชยเชษฐา ในปัจจุบันทางกรมวิจิตรศิลป์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังช่วยดำเนินการปฏิสังขรณ์เป็นครั้งที่สาม

สาธิต : การปรับปรุง และบูรณะนั้น ทำอย่างไรครับ

บุนสะหนอง : ทุกอย่างที่พวกเราทำการบูรณะ ซ่อมแปลงนั้น พวกเราจะพยายามทำให้รักษาโครงสร้างเดิมทุกประการ เว้นแต่สิ่งใดหากมีความจำเป็นใช้ไม่ได้จริงๆ พวกเราก็จะมีการเปลี่ยนใหม่ แต่ให้ทำเหมือนของเดิม โดยใช้สูตรพื้นบ้าน (ดำรงไว้) ส่วนพระพุทธรูปก็จะเป็นพระพุทธรูปที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวอย่างดั่งเดิม ซึ่งมีหลายยุคสมัย เช่น ยุคเจ้าไชยเชษฐา ยุคเจ้าสุริยะวงสา ยุคสมัยเจ้าอนุวงศ์ แต่ที่เด่นๆ คือ สมัยเจ้าไชยเชษฐา เช่น พระองค์ตื้อ อยู่นครหลวงเวียงจันทน์ จะมีหน้าผากกว้าง มีรอยยิ้มนิดหน่อย จมูกจะเป็นลักษณะสามเหลี่ยม แต่ละสัดส่วนจะมีความอ่อนช้อย

ประตูชัยเป็นศิลปะสมัยใหม่ แต่เป็นการประยุกต์นิดหนึ่ง แท้จริงเคยมีญาติพี่น้องของอาจารย์ (พ่อของอาจารย์) เคยเป็นนายช่างตอนสร้างประตูชัย ซึ่งได้สร้างขึ้นในปี 1966 ถือว่าเป็นยุคใหม่ ศิลปะจะเป็นการผสมผสานนิดหน่อย ซึ่งเป็นลายแบบดั้งเดิม แต่มีการพัฒนาในรูปแบบขบวนการทำ เช่น ลักษณะของลายจะใหญ่ และมีการทำเป็นบล็อก ซึ่งมีความแตกต่างจากการทำแบบดั้งเดิมนิดหน่อย

พูดถึงศิลปะของพระธาตุหลวงแล้ว ก็จะมีความคล้ายกับศิลปะของหอพระแก้ว ซึ่งพระธาตุหลวงก็ได้รับการปฏิสังขรณ์หลายครั้ง แต่ละครั้งก็เป็นช่างลาวในความโดดเด่นของพระธาตุหลวง คือ บันไดทางขึ้นของพระธาตุ โดยจะมีรูปปั้นพญานาคอยู่สองฟากทาง ขั้นบันได โดยพระธาตุจะมี 4 ด้าน (4 ทิศ) ที่มีบันไดทางขึ้น 4 ด้าน อันประกอบด้วย มีรูปปั้นพญานาค ทั้ง 4 ทิศ นั้น แต่ละตัวของ พญานาค จะมีความแตกต่างกันในส่วนของรายละเอียด ถ้าดูไปแบบรวมๆ จะไม่รู้ว่า พญานาคมีความแตกต่างกัน แต่เอกลักษณ์ของ พญานาคลาวคือ จะสังเกตตรงหงอนพญานาคจะมีความแตกต่างจากนาคอื่นๆ หรือพูดอีกแบบคือ มีพญานาคลาว จะมีความแตกต่างกับตัวมังกร เช่น จมูก ตา ส่วนใบหน้าของพญานาค

เรื่องของหอไหว้ทางด้านหลังที่เป็นที่บรรจุพระธาตุของพระพุทธเจ้า ปกติ หอเก็บธาตุจะต้องด้านหน้า แต่ในปัจจุบันได้รับการปรับให้เป็นด้านหน้าเหมือนกัน

สาธิต : ในเรื่องของรูปปั้นของพระเจ้าไชยเชษฐา ที่ตั้งอยู่ด้านหน้าพระธาตุหลวง ว่าเป็นช่างระดับไหนเป็นผู้สร้าง

บุนสะหนอง : แท้จริงรูปปั้นเจ้าไชยเชษฐา ถูกปั้นขึ้นในก่อนประเทศลาว สถาปนาเป็น สปป.ลาว แต่ตอนนี้ยังไม่ได้คำตอบว่าใครเป็นคนปั้นรูปเจ้าไชยเชษฐาแท้จริงเพราะทางกรมวิจิตรศิลป์ยังมีการค้นคว้าหาข้อมูลอยู่ สรุปแล้วงานที่ปั้นเจ้าไชยเชษฐา ถือว่าเป็นงานช่างที่มีฝีมือดี และได้รับการยอมรับจากสังคม เช่น เราจะสังเกตเห็นว่าเรื่องสัดส่วนต่างๆ ถือว่ามีความสมดุลดี

สรุปแล้วพระธาตุหลวง แม่นเป็นส่วนรวมทางด้านเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประจำชาติลาว

สาธิต : วัดใดที่เป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงออกในความเป็นเวียงจันทน์

บุนสะหนอง : ความเป็นเวียงจันทน์ ที่แท้จริงคือ หนึ่งพระธาตุหลวง สองคือหอพระแก้ว แต่หอพระแก้วจะเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านวัตถุพันธุ์ และข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมมาเก็บไว้ที่หอพระแก้ว เพื่อให้แขกท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศได้ชมได้เห็น ตลอดถึงเยาวชนลาวทุกเผ่าชน ได้ศึกษาเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมลาว เพื่อสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดเมืองนอน และรักความเป็นลาวไว้อย่างมั่นคง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนลาวมีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนลาว ซึ่งปัจจุบันพระธาตุหลวงและหอพระแก้วได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีความโดดเด่นของนครหลวงเวียงจันทน์ ส่วนประตูชัยก็เป็นเอกลักษณ์ การท่องเที่ยวเป็นรองจากพระธาตุหลวงและหอพระแก้ว

สาธิต : หมายความว่า เนื่องจากลาวมีการปกครองที่ดีมีความสงบ ส่งผลให้ด้านวัฒนธรรมมีความแข็งแรงและมีความสมดุลไปด้วยดี คนลาวมีความละเอียดอ่อน

บุนสะหนอง : จุดดีที่กรมวิจิตรศิลป์ของพวกเราได้ทำหน้าที่ในการคุ้มครองและอนุรักษ์และเผยแพร่ต่อไปนั้น ทางกรมเรามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะว่าบุคลากรส่วนมากที่มาทำงานกรมวิจิตรศิลป์ แม่นคนที่เรียนจบทางด้านวิจิตรศิลป์ประมาณ 80-90% สรุปแล้ว คือ ผู้ทำงานเรียนจบด้านใดจะต้องมาทำหน้าที่และคุ้มครองด้านนั้นมันจึงเป็นผลดีและเป็นพื้นฐานในการจัดตั้งผันขยายเวียกงานอย่างสอดคล้อง และถูกต้องทุกประการ

ในนามส่วนตัวข้าพเจ้าก็เป็นบุคลากรคนหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางด้านวิจิตรศิลป์ จะพยายามทำงานอย่างจริงจัง และด้วยใจรักให้สมกับว่าบรรพบุรุษเราได้สร้างเอาไว้อย่างยั่งยืน

ภาพประกอบที่ 173 เส้นทางไปหลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 174 หอไตรวัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

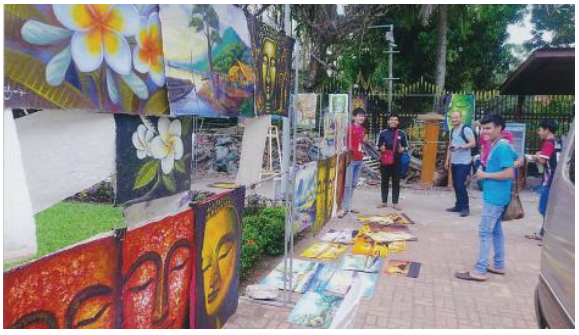

ภาพประกอบที่ 175 ภาพเขียนศิลปะที่ระลึกที่หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 176 สามเณรวัดมีชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 177 เขียนภาพสดที่ประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

บทสรุป

บุนเลิง เวียนวิลาวง เป็นผู้รับผิดชอบ บริษัท สะหนองวัตถุพันเทคนิค ด้านวัฒนธรรม โดยขึ้นตรงกับกระทรวงแถลงข่าว ภายใต้การนำพาของรัฐบาลเพื่อผลิตหรือรักษาฝีมือของช่างในคนหนุ่มสาวในด้านการปั้น การหล่อและแกะสลัก ในการสร้างอนุสาวรีย์หรือวีรบุรุษ และพระพุทธรูปในแบบล้านช้างให้เป็นแบบอย่างที่สืบทอดตลอดไป

ไมสิง จันบุดดี เป็นผู้บริหารการศึกษายุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักสูตรด้านการเรียนการสอนที่ร่วมสมัย โดยได้มาศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในเมืองไทยพร้อมไปกับการประสานความสัมพันธ์ด้านศิลปวัฒนธรรมระหว่างเพื่อนบ้านที่จะก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยด้านศิลปะ โดยให้ความสำคัญต่อการเรียนทางด้านศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ โดยมีเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ให้ความสำคัญมาศึกษาให้มีความสามารถเฉพาะทางถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยมีใครอยากมาเรียนด้านนี้อยู่ก็ตาม

บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเขียนภาพลายลาว ในเชิงอนุรักษ์ แต่มีความคิดในรูปแบบสมัยใหม่ทั้งการแสดงออกด้วยการนำเสนอวิธีคิดในเชิงสร้างสรรค์ แต่ก็ให้ความรักในศิลปะลายลาวด้วยการศึกษาและถ่ายทอดการสร้างหนังสือด้วยวิธีการนำเสนอการเขียนภาพลายลาวได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดมา

บุนสะนอง ศรีหราช เป็นหัวหน้ากรมวิจิตรศิลป์ กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เป็นผู้วางนโยบายในการปกป้องและพัฒนาสร้างสรรค์ในด้านวัฒนธรรมในทุกรูปแบบ เพื่อให้การดำรงอยู่ได้มีการสืบสาน โดยเฉพาะการสร้างพลังจากมวลชนคนลาวให้มีความรักและสามัคคีของคนในชาติโดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็น

ภาพประกอบที่ 178 หนังสือวิธีแต้มลายลาวแบบง่ายๆ และเข้าใจไว บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

รายการอ้างอิง

กำจร สุนพงษ์ศรี. **สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2559.

บุนสะหนอง ศรีหราช. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

บุนเลิง เวียนวิลาวง. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2558.

บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะและความงาม.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2535.

อารี สุทธิพันธุ์. **พลังศิลปนิยม.** กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์. 2563.

ไมสิง จันบุดดี. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

Jeremy Galton. **The Encyclopedia of Oil painting techniques.** (2003).

บทที่ 5

ศิลปะกับสังคมใน สปป.ลาว

5.1 พุทธศิลป์ในลาว
- 5.1.1 วัดสีสะเกด
- 5.1.2 หอพระแก้ว
- 5.1.3 พระธาตุหลวง
- 5.1.4 ประตูชัย

5.2 เอกลักษณ์พระพุทธรูปลาว
- 5.2.1 การปั้นหล่อพระพุทธรูปลาว
- 5.2.2 การสอนศิลปะลายลาว
- 5.2.3 การเฝ้าระวังในศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- 5.2.4 เยาวชนกับมูลเชื้อศิลปะพื้นเมืองลาว

บทสรุป

รายการอ้างอิง

ภาพประกอบที่ 179
ผลงานภาพลายลาวเทวดา
สามเศียร. ที่มา : บุญแสง
เทพพงศ์พันธุ์. (2550).

5.1 พุทธศิลป์ในลาว

การที่สังคมมนุษย์นั้นมีความต้องการที่จะดำรงคงอยู่ได้ในสังคมจากด้วยปัจจัย 4 เป็นพื้นฐานในการดำรงอยู่ของการที่มีชีวิตร่วมอยู่ในสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะสังคมของพุทธศาสนา ที่มีความยึดมั่นในกฎระเบียบของการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการถือศีล 5 คนไทยที่ต่างนับถือในหลักธรรมทางพุทธศาสนา เป็นจำนวนถึง 95 เปอร์เซ็นต์ และกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีศิลปะและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันอย่างมากที่สุดก็คือประเทศ สปป.ลาว ที่มีผู้คนนับถือพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนถึง 70 กว่าเปอร์เซ็นต์ นอกนั้นก็จะเป็นศาสนาอื่นๆ รวมทั้งการนับถือผีก็ยังดำรงอยู่ โดยเฉพาะผู้คนที่อาศัยอยู่บนภูเขาทั้งจากระดับสูงจนถึงระดับสูงสุด ด้วยจากภาพสะท้อนในศิลปะและวัฒนธรรมของไทยและสปป.ลาว จึงมีพื้นฐานมาจากเรื่องเดียวกันก็คือการนำพุทธศาสนามาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ด้วยจากภาพสะท้อนในผลงานด้านพุทธศิลป์ ที่จะต้องนำทั้งความงามจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลายที่มีที่มาจากธรรมชาติ อาทิ ลายดอกบัว สัตตบงกช ลายกรวยเชิง หรือมีแรงบันดาลใจมาจากภาพสัตว์ อาทิ ลายกนกหางหงส์ ลายกนกนาค เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบทางด้านความงามในด้านศิลป์ แต่ได้นำมารับใช้ให้กับสถานที่ทางการปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะด้านสถาปัตยกรรม ที่มีบทบาทอยู่ภายใน วัดวาอาราม ทั้งจากฝั่งประเทศไทย และ สปป.ลาว จากด้วยการมีพื้นฐานในการนับถือพุทธศาสนาเดียวกัน

ตวงศักดิ์ ชื่นสินธุ (2556) กล่าวว่า

ศาสนาพุทธอยู่ร่วมได้กับทุกศาสนา?

นักวิทยาศาสตร์ที่เมื่อก่อนดูถูกว่าศาสนา จิตนิยมเป็นเรื่องงมงาย

แต่เมื่อเขาค้นพบเส้นทางสันติภาพ ด้วยการส่งเสริมกัน สร้างความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ แต่ต่างก็ว่าเพื่อสันติภาพเสาะหาไปทั่วโลกมนุษย์หมดแล้วไม่พบ ขึ้นไปส่องโลกพระจันทร์ ตอนหลังจะไปถึงทางตันหรืออย่างใด หรือว่าเขาจะคิดได้อย่างไรก็พากันกลับลงมา

ในปี พ.ศ. 2542 นิวยอร์คจึงจัดประชุมร่วมกันทุกศาสนา ศาสนาพุทธไปหลายประเทศ ประเทศลาวได้พูดอาตมาเคยไปพูดที่กรุงมอสโก โซเวียต ตอนนั้นเป็นการเสาะหาเส้นทางสันติภาพเหมือนกัน ที่ประชุมสรุปตอบสั้นๆ ง่ายๆ ก็คือ “ศีล 5"

ในวงประชุมไม่เรียกว่าศีล 5 แต่จะพูดเป็นบทเรียนสั้นๆ มนุษย์เป็นสัตว์เมืองไม่ใช่สัตว์ป่า ธรรมชาติสัตว์เมืองใครจะอยู่โดดเดี่ยวคนเดียว ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะ แต่มนุษย์ก็มีความคิดความเห็นไม่ตรงกันจำเป็นจะต้องมีกฎระเบียบเพื่อให้มวลมนุษย์ปฏิบัติ

กฎระเบียบอันนั้นชาวพุทธเราเรียกว่าศีล 5 หนึ่งอยู่ด้วยกันไม่ให้เบียดเบียนกัน ปานา สอง..อทินนา มนุษย์อยู่ด้วยกันไม่ให้มีการลักทรัพย์ของกันและกัน ข้อที่สาม ไม่ให้ล่วงเกินหนี้ครองระหว่างผัวเมียของกันและกัน ข้อที่สี่...มนุษย์อยู่ร่วมกันไม่ให้หลอกลวงกัน ต้องพูดกันในทางที่เกิดสามัคคี ข้อที่ห้า...มนุษย์อยู่ร่วมกันไม่ให้พากันเสพสิ่งมึนเมา (พระมหาผ่อง สะมะเลิก 2556 : 14)

ซึ่งจากบทบาทของท่านพระมหาผ่อง สะมะเลิก ที่เป็นผู้นำในด้านพุทธศาสนา มาโดยลำดับทั้งจากฝั่งไทยและ สปป.ลาว การดำรงอยู่ทั้งการยึดถือปฏิบัติในกฎเกณฑ์ในระดับประชาชนทั่วไปในการรักษาศีล 5 นั้นก็ได้รับการตอบรับได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าประเทศจะมีการปรับเปลี่ยนการปกครองไปแล้วก็ตามแต่ พุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่เช่นเดียวกัน สถานที่ที่เป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาก็ได้รับการรักษาบูรณะปฏิสังขรณ์มาโดยลำดับ โดยเฉพาะสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ อาทิ วัดสีสะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวงหรือแม้แต่ประตูชัย ก็ได้นำลวดลายลาวไปประดับตกแต่งในลักษณะของพุทธศิลป์อยู่ด้วยเช่นกัน

จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์ (2552 : 10) กล่าวว่า

ภาพประกอบที่ 180 สิมวัดสีสะเกดที่มีรูปแบบศิลปะรัตนโกสินทร์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 181 ระเบียงแก้วที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 182 หอไตรที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

“ศิลปวัฒนธรรมเป็นมรดกอันสำคัญยิ่งของชาติ ประเทศและผู้คนแห่งประเทศชาติใดๆ ย่อมมีมรดกด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ด้วยกันทั้งนั้น กล่าวเฉพาะศิลปกรรมเป็นวัฒนธรรมสำคัญ ประการหนึ่ง ซึ่งสำแดงคุณสมบัติให้ประจักษ์และเป็นเครื่องชี้วัด หมู่คนชาติพันธุ์แห่งบ้านเมือง หรือประเทศชาตินั้นๆ เป็นอยู่มาแต่อดีตกาลด้วยอารยธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนเผ่าพันธุ์และสังคม ทั้งทางกายภาพและจินตภาพมีมากหรือน้อยประณีตหรือหยาบกระด้าง ลุ่มลึกหรือตื้นเขินเพียงใด อย่างไรก็ตามศิลปกรรมก็เป็นทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนเดิมของชาติพันธุ์และสังคมแห่งอดีต อาจอาศัยเป็นต้นทุนก่อสานวัฒนธรรมด้านศิลปกรรม และอาจเป็นต้นทางสร้างสรรค์ศิลปกรรมสู่ความเป็นสากลสมัยได้ ด้วยคุณสมบัติอันมีอัตลักษณ์และ เอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ให้ปรากฏ”

ถวัลย์ ดัชนี (2556 : 20) กล่าวว่า

“ผมคิดว่า “ศิลปะ” ช่วยจรรโลงมนุษยชาติ ให้อยู่ได้บนดาวเคราะห์ดวงนี้ เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปเราไม่พูดถึงแต่คนหรอก แต่พูดถึงศิลปวัฒนธรรม ที่มนุษยชาติสร้างไว้ให้โลกใบนี้ ซึ่งเป็นประจักษ์พยานทางกิจกรรมที่ดำรงคงอยู่ ซึ่งวุฒิปัญญาสิ่งอื่นล้วนเป็นมายาทั้งสิ้น สิ่งเดียวที่ดำรงอยู่คู่โลกและมนุษยชาติคือ “ศิลปะ” เงินทองทุกอย่างเป็นมายา อย่างอื่นเป็นเดรัจฉาน กิจกรรมมีเพียง “ศิลปะ” เท่านั้นที่ทำให้ดาวเคราะห์ดวงนี้มีคุณค่าตราบนิรันดร์”

สิ่งที่มวลมนุษย์ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ให้ปรากฏอยู่ในมวลมนุษยชาติที่สามารถค้นหาได้ถึงความเป็นมาก็ด้วยจากร่องรอยที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ไว้จากรุ่นสู่รุ่น จึงเป็นที่มาของการค้นคว้า สืบค้นตามร่องรอยที่ปรากฏเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่สามารถสะท้อนบริบทของสังคมตามยุคสมัยนั้น เพื่อนำมาเป็นบทเรียนต่อสังคมในยุคปัจจุบัน ด้วยหลักการจากการค้นหาเหตุผลตามปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงให้ได้มากที่สุด

สันติ เล็กสุขม (2557 : 15) กล่าวว่า

“วิชาประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีไม่ใช่เรื่องข้อสรุปหรือข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นโดยพื้นฐานของเหตุผลว่ากันที่จริงแล้ว ส่วนใหญ่ชีวิตเราในเรื่องของความรู้ เรื่องของวิชาการนั้นเป็นทฤษฎีทั้งนั้น ทฤษฎีแปลว่าจะต้องพิสูจน์ พอพิสูจน์ได้แล้ว พรุ่งนี้พิสูจน์อีก อาจจะไม่ได้ก็ได้ อาจมีหลักฐานเหตุผลอื่นๆ เข้ามาทำให้ความคิดจะต้องเปลี่ยนไป เรื่องในปัจจุบันยังซับซ้อนขนาดนี้ ถ้าเราไปศึกษาอดีตที่เราเกิดไม่ทันลึกลงไป อย่าไปหวังเลยว่ามันเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงมันมีอยู่ แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่งอาจจะไม่ใช่เรื่องมันเยอะมาก

ด้วยเหตุนี้ จึงเขียนอย่างระมัดระวัง การอ้างอิงต้องมีเสมอ พยายามไม่ทำให้เป็นเรื่องน่าเบื่อ ยืดยาดงึกงัก ตัดบททำให้ง่าย ใช้ได้ทั้งระดับธรรมดาอ่านเพลินๆ จนถึงสามารถนำไปค้นคว้าทางวิชาการได้ ส่วนใหญ่งานที่ผมทำ ถ้าเป็นไปได้จะเติมข้อมูลให้ค้นคว้า คนอ่านจะได้ตระหนักว่าการค้นคว้านี้เป็นพื้นฐานของจริยธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจที่ดี”

พุทธศิลป์ที่มีลวดลายลาวที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานโบราณวัตถุที่เป็นการนำศิลปะมารับใช้ในพุทธศาสนาที่สามารถสะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ด้วยการผ่านผลงาน ทางศิลปะในรูปแบบต่างๆ ที่ปรากฏตาม ร่องรอยจากสภาพความเป็นอยู่พร้อมด้วยการเล่าเรื่องจากกา รพูดคุยใน สปป. ลาวทั้งจากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยการมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ ในการเป็นประเทศเพื่อนบ้าน

จากเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวกับสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ที่สำคัญ 4 แห่งด้วยกัน ที่มีความสำคัญในเรื่องราวด้านพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในงานสถาปัตยกรรม ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานศิลป์ตาม

ภาพประกอบที่ 183 ภาพหอพระแก้วก่อนได้รับการบูรณะที่เวียงจันทน์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 184 หอพระแก้วอยู่ระหว่างการบูรณะที่มองจากด้านนอกที่เวียงจันทน์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

แนวทางโพสต์อิมเพรสชันนิซึม เพื่อสะท้อนภาพผ่านงานศิลปะที่จะเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ให้ประเทศเพื่อนบ้านมีความเข้มแข็งมั่นคงต่อไป

เกริ่นนำ

จากการตกแต่งของช่างจากอดีตมาจนถึงยุคปัจจุบันที่ได้นำลวดลายลาวที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อในทางพุทธศาสนามาเป็นรูปแบบทางสัญลักษณ์ ในการแทนค่าให้มีความหมายที่ส่งผลต่อสังคมและชุมชนด้วยวิธีการทางศิลปะที่เป็นไปในลักษณะพุทธบูชา เพื่อโน้มน้าวให้สังคมและชุมชนได้ตระหนักในหลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนาที่ให้ตั้งอยู่บนความดีงาม โดยผู้เขียนได้สร้างสรรค์ผลงานจากแรงบันดาลใจในพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ใน โบราณสถานที่สำคัญของนครหลวงเวียงจันทน์ ด้วยสถานที่สำคัญ 4 แห่ง ดังนี้คือ

5.1.1 วัดสีสะเกด

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดสีสะเกด ที่มีความผูกพันธ์มากับเจ้าอนุวงศ์จากที่พระองค์ได้มาพำนักอยู่ในประเทศสยามในช่วงรัชกาลที่ 1-3 จึงทำให้พระองค์มีความรู้และความเข้าใจในศิลปะ ในรูปแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพระองค์ท่านได้นำแนวคิด และรูปแบบในศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ไปสร้างอยู่ที่วัดสีสะเกดที่มีรูปแบบทางด้านศิลปะที่มาจากประเทศไทยให้เป็นปรากฏมาจนถึงยุคปัจจุบัน แต่ในการสร้างสิ่งที่เป็นภาพตัวแทนของศิลปะล้านช้างที่สามารถแสดงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นได้อย่างที่สุด ก็ได้แก่การสร้างพระพุทธรูปโดยสังคมในปัจจุบันของ สปป.ลาว ต่างมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงนำไปสู่การสร้างองค์พระพุทธรูปเพื่อเป็นการที่จะทำให้พุทธศาสนามีความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

บุนเลิง เวียนวิลาวง (2558) กล่าวไว้ว่า

“ปัจจุบันถือว่าประชาชนมีความเลื่อมใสทางศาสนามากขึ้น ทำให้กำลังศรัทธามากขึ้นทุกวัน อีกประเด็นหนึ่งก็คือประชาชนลาวมีอิสระในการทำมาหากิน มีเงินมีความพอใจศรัทธามากขึ้น โดยมีจิตใจสามัคคีสร้างพระพุทธรูปขึ้นไว้บูชา และบำรุงทางใจ เพราะว่าพระพุทธรูปที่เราทำมาก็คือได้นำมาจากภายนอก คือเอามาจากประเทศไทย ทำไมถึงเอาพระพุทธรูปมาจากไทย เพราะว่านั้นคือพระพุทธรูป ที่ช่างลาวล้านช้างเคยทำในสมัยก่อนสงครามล้านช้างและสยาม คือจะต้องย้อนอดีตให้รู้จักนิดหน่อยว่า ในเมื่อก่อนอาณาจักรลาวล้านช้างมีความเจริญรุ่งเรือง ทางด้านวัฒนธรรม ประเทศลาวมีนายช่างปั้นหล่อเก่งมาก และมีความงดงามสวยงามมาก แล้วหลังจากเจ้าอนุวงค์เสียชัยให้สยามแล้ว กองทัพสยามจะเก็บเอาบรรดาช่างลาวที่มีฝีมือไปอยู่แผ่นดินสยาม ลาวก็เลยไม่มีช่างอยู่ลาวประมาณ 100 กว่าปี หลังจากที่ประเทศลาวสร้างตัวเป็น สปป.ลาวขึ้นมาใหม่แล้ว รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนว่า พวกเราจะต้องฟื้นการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ โดยอาศัยพื้นฐานของบรรดาอาจารย์ที่เรียนจบจากประเทศไทย กัมพูชา เวียดนาม โซเวียต บุงกาเรีย มาร่วมกันอย่างบูรณาการ แท้จริงสมัยก่อนประเทศลาวจะมีความเจริญรุ่งเรือง ทางด้านวัฒนธรรมอย่างมาก เนื่องจากเจ้าอนุวงศ์เสียชัย สยามได้ทำการทำร้ายจุดเผาวัดวาอารามที่มีความโดดเด่นในอาณาจักรล้านช้างออกไปหมด สิ่งใดที่มีคุณค่า และมีความปราณีต สยามจะต้องเอาไปไทย พูดแล้วพระพุทธรูปลาวไปอยู่ไทยเยอะมาก ในช่วงรัชกาลที่ 3 ของไทย ซึ่งในเมื่อก่อนใครชนะสงคราม คือจะต้องขนเอาคน เอาทรัพย์ที่มีค่าไป คือเอาพลังคน คือ 1. เอาพลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ ฉลาดหลักแหลม พวกที่ 2 บรรดาทหารเอกทหารเก่งๆ ไป ส่วนที่ยังเหลือ คือ คนที่ไม่รู้อะไรเลย โดยฝ่ายสยาม ไม่ต้องการแล้วในสมัยนั้น สรุปแล้วประเทศ ลาวไม่มีช่างปั้น ช่างหล่อแบบลาวล้านช้างแท้ๆ นับแต่สมัยเจ้าอนุเสียชัย จนถึงไม่กี่ปีหลังนี้เอง” (สัมภาษณ์ : บุนเลิง เวียนวิลาวง, 2558)

บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์ (2558) กล่าวว่า

“วัดสีสะเกด และหอพระแก้ว ถือว่าเป็นศิลปะตระกูล ช่างลาวล้านช้าง ที่มีฝีมือดี ที่ยังคงเหลืออยู่ให้เห็นในนครหลวงเวียงจันทน์ เพราะว่าในประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน สมัยของเจ้าอนุวงศ์ เสียชัยให้แก่กองทัพสยามในเมื่อก่อน อาณาจักรสยามได้ทำการทำร้าย โดยการเผาวัดวาอาราม อยู่ในกรุงเวียงจันทน์จนหมดเกลี้ยง เหลือแค่วัดเดียวที่ไม่ถูกทำร้าย เพราะว่า วัดสีสะเกดเป็นจุดที่ตั้งของกองทัพสยาม ที่มารุกรานอาณาจักรล้านช้าง อีกอย่างคือ เป็นสถานที่มีความศักดิ์สิทธิ์ทางด้านความเชื่อถือ ด้วยเหตุนั้นวัดสีสะเกด ถึงมีความสำคัญอย่างมากและทรงอิทธิพลทางด้านต้นฉบับเรื่องศิลปะลายลาวและพระพุทธรูปที่เป็นเอกลักษณ์แสดงออกเป็นลาวล้านช้างแท้ๆ แต่ก็มีการผสมผสานศิลปะจากส่วนต่างๆ เล็กน้อย เนื่องจากว่าอาจจะได้อิทธิพลจากสยามมาเล็กน้อย หลังสงครามสิ้นสุด บรรดาช่างลาวก็กลับคืนมาหากินในฝั่งลาวล้านช้าง

แต่ในปัจจุบันรัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญอย่างมาก สำหรับการบูรณะปฏิสังขรณ์ วัดสีสะเกด และหอพระแก้วเป็นครั้งที่ 3 เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ให้ดำรงอยู่ และสืบไป ชั่วลูกชั่วหลานลาว ซึ่งอาจารย์เองก็ได้แรงบันดาลใจจากวัดสีสะเกด แล้วมาทำเป็นหนังสือลายลาวหลายเล่มด้วยทุนรอนของตนเอง แล้วก็วางขายทั่วๆ ไป ต่อไปอาจารย์ยังมีแผนที่จะสร้างหนังสือ เกี่ยวกับสิมแต่ละวัดของลาว พร้อมเรื่องราวต่างๆ ที่ในวัดด้วย โดยเฉพาะอยากจะให้ผู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าได้รู้ถึงความหมายของสิมในแต่ละวัดของนครหลวงเวียงจันทน์ ประมาณ 30 วัด เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันคือ พุทธประวัติพระเจ้า 10 ชาติ พระเวสสันดรชาดก 500 ชาติ เรื่อง สินชัย ถือว่าเป็นศิลปะชิ้นเอกของประเทศลาว”

บุนสะหนอง ศรีหราช (2558) กล่าวว่า

“ความโดดเด่นของวัดสีสะเกด มันจะมีกมมะเลียน อ้อมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีความเชื่อใน 4 ทิศ (มละเพียง แก้ว 4 ทิศ) จะเป็นศิลปะล้านช้าง สมัยเจ้าอนุวงศ์ ศิลปะล้านช้าง เวียงจันทน์ ซึ่งใช้ผทายเผ็ดในการสร้าง การผสมปูนแบบโบราณ ซึ่งจะมีหลังคาแตกต่างจากหลวงพระบางเล็กน้อย แต่มันก็จะมีความงาม ความประณีตของการติดลายอย่างละเอียดอ่อน ซึ่งจะมีการประดับประดาในชุ่มปองเยี่ยม สีหน้า บานประตูทางเข้า ซึ่งกรมวิจิตรศิลป์ ได้มีแบบปฏิสังขรณ์ บูรณะซ่อมแปลงในวัดสีสะเกด จะมีหอพระไตรปิฎก ที่เป็นที่เก็บหนังสือใบลานของพุทธศาสนา ในหอไตรนี้จะมีศิลปะ โดดเด่นทางด้านดอกลาย เชิงช่างสมัยก่อนได้เป็นดอกดวงทีละดอก หมายความว่า สร้างด้วยชีวิตจิตใจของคนลาวแท้ๆ” (สัมภาษณ์ : บุนสะหนอง ศรีหราช, 2558)

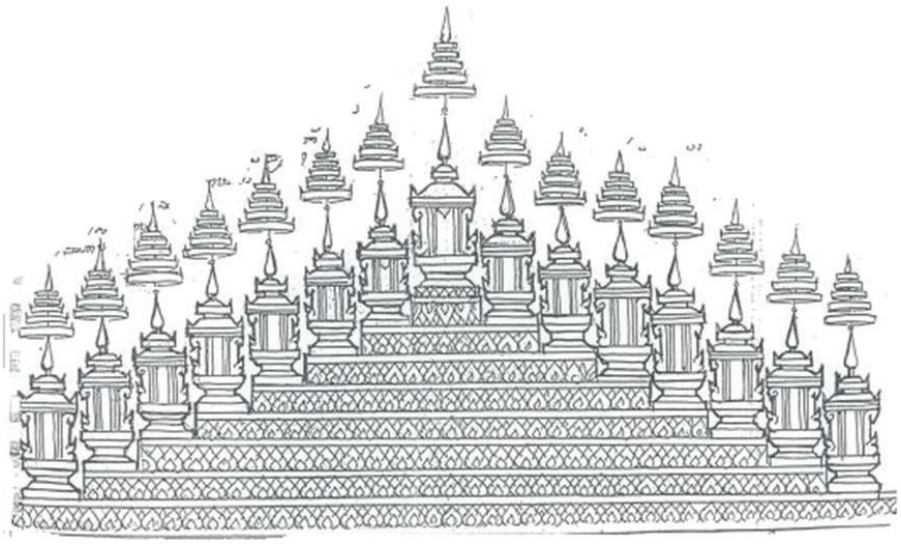

ภาพประกอบที่ 185 ภาพลวดลายลาวด้วยการประสานสัมพันธ์ต่อกัน.
ที่มา : บุญแสง เทพพงศ์พันธุ์ (2550).

ภาพประกอบที่ 186 ลายกาพพรหมศรที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

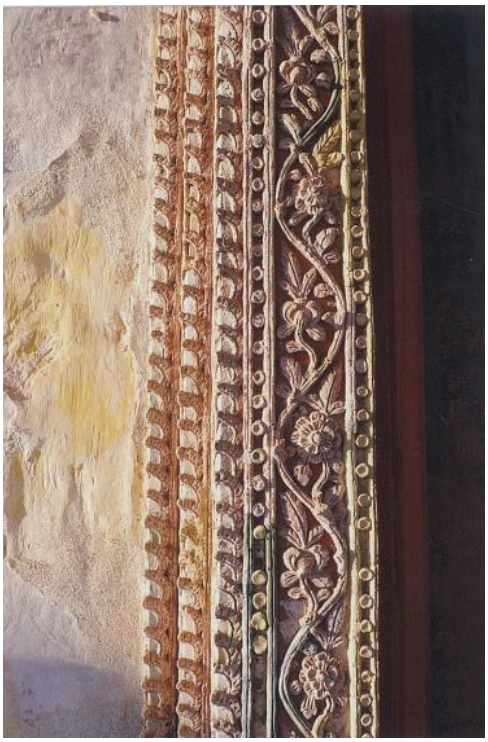

ภาพประกอบที่ 187 ลายธรรมชาติที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 188 การผูกลายจากธรรมชาติที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 189 ลวดลายลาวที่ประดับตกแต่งในงานสถาปัตยกรรม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

5.1.2 หอพระแก้ว

หอพระแก้วจากอดีตที่ผ่านมานั้นได้เป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต ที่จากเหตุการณ์สงครามระหว่างไทยและลาวที่ผ่านมา จึงทำให้พระแก้วมรกตได้ตกมาอยู่ที่ประเทศไทยแบบถาวร จึงทำให้ภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนจากการเป็นวัดพระแก้ว ให้กลายเป็นหอพระแก้ว และเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ได้นำผลงานด้านพระพุทธรูปมาจัดตั้งเพื่อแสดงให้ประชาชนได้ชื่นชมอย่างใกล้ชิดมาจนถึงยุคปัจจุบัน

ไมสิง จันบุดดี (2558) กล่าวว่า

“ถ้าพูดถึงเรื่องปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว หรือที่อื่นๆ ที่สำคัญนั้นทางหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบหรือช่างลาวได้ปฏิบัติการซ่อมแซมให้เหมือนเดิมทุกชิ้นงานอย่างน้อยให้ได้ในระดับ 80-90% โดยเฉพาะการปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว พวกเราได้มีความระมัดระวังอย่างมาก เพื่อไม่ให้มันสูญเสียจากสภาพเดิมที่มีอยู่ ได้คิดสูตรวิธีทำหลายอย่างแบบดั้งเดิม เช่น ผะกายเพชร ขะมุน้ำเกรี้ยง ซึ่งเป็นสูตรดั้งเดิมของชาวลาว ในปัจจุบันมีการสืบทอดความรู้มาแล้ว โดยมีช่างลาวคนหนึ่งที่เรียนวิธีการ การสร้างโอขัน ด้วยสูตรน้ำเกรี้ยงจากประเทศพม่า แล้วมาทำเป็นธุรกิจเป็นของตนเอง ตอนนี้ได้รับความนิยมชมชอบจากสังคมเป็นอย่างมาก โดยสีน้ำเกรี้ยงจะมีขั้นตอนหลายขั้นตอน ในที่นี้จะขอกล่าวถึงวิธีทำขัน คือ ที่แรกจะมีการสานเป็นโครงสร้างไม้ หลังจากนั้นก็เคลือบด้วยสีน้ำเกรี้ยง ซึ่งมีความทนทาน เรื่องนี้ทางสถาบันวิจิตรศิลป์ ก็ได้ปรึกษากับผู้ที่เรียนจบ สีน้ำเกรี้ยง แต่ส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้องด้วยกัน เรียนรู้ และสืบทอดกันมา ซึ่งทางวิจิตรศิลป์ได้ส่ง อาจารย์ท่านหนึ่งชื่อ สะเหลี่ยมพร แต่หลังกลับมามีขันหาเรื่องแนวคิดไม่มีหลักมั่นเลยลาออกจากการเป็นบุคลากรครู ไปตั้งโรงเรียนเอกชนเป็นของตนเองขึ้น”

บุนสะหนอง ศรีหราช (2558) กล่าวว่า

“แต่ว่าหอพระแก้วจะเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ ศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ และก็เป็นศูนย์รวมผลงานทางด้านวิจิตรศิลป์ โดยจะมีลายปูนปั้น สีหน้าทางด้านทางเข้า ทางขึ้นจะมีนาคอยู่สองฝั่งซ้าย และฝั่งขวา สรุปแล้วหอพระแก้วในปัจจุบันได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของลาว การที่นำพระพุทธรูปมาตั้งไว้ด้านนอก ก็เพราะว่าลาวมีความเชื่อว่า เมืองลาวเป็นเมืองพุทธ ซึ่งลาวมีการปั้นหล่อพระพุทธรูปแท้ๆ แม่นสมัยเจ้าไชเชษฐา ในปัจจุบันทางกรมวิจิตรศิลป์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังช่วยดำเนินการปฏิสังขรณ์ เป็นครั้งที่สาม”

“ทุกอย่างที่พวกเราทำการบูรณะ ซ่อมแปลงนั้น พวกเราจะพยายามทำให้รักษา โครงสร้างเดิมทุกประการ เว้นแต่สิ่งใดหากมีความจำเป็นใช้ไม่ได้จริงๆ พวกเราก็จะมีการเปลี่ยนใหม่ แต่ให้ทำเหมือนของเดิมโดยใช้สูตรพื้นบ้าน ส่วนพระพุทธรูปก็จะเป็นพระพุทธรูปที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวอย่างดั้งเดิม ซึ่งมีหลายยุคสมัย เช่น ยุคเจ้าไชยเชษฐา ยุคเจ้าสุริยะวงสา ยุคสมัยเจ้าอนุวงศ์ แต่ที่เด่นๆ คือ สมัยเจ้าไชยเชษฐา เช่น พระองค์ตื้อ อยู่นครหลวงเวียงจันทน์ จะมีหน้าผากกว้าง มีรอยยิ้มนิดหน่อย จมูกจะเป็นลักษณะสามเหลี่ยม แต่ละสัดส่วนจะมีความอ่อนช้อย”

จากรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่เป็นศิลปะในรูปแบบของล้านช้าง ที่ได้ผ่านกาลเวลา จากเหตุการณ์สงครามในอดีต ที่ทำให้หอพระแก้วได้ถูกปรับเปลี่ยนสถานภาพที่เป็นไปตามบริบท ของสังคมจนมาถึงยุคปัจจุบัน ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นพิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว ที่พร้อมต้อนรับกับการมาเยือนของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความผูกพันธ์ ในเชิงประวัติศาสตร์มายาวนาน ทั้งจากความสัมพันธ์ในเชื้อชาติและศิลปวัฒนธรรม

พระพุทธรูปที่ได้นำมาจัดแสดงอยู่โดยรอบของอาคารของสิม ที่เป็นรูปหล่อสำริดขององค์พระพุทธรูปในสมัยศิลปะแบบล้านช้างที่มีเอกลักษณ์สะท้อนความรุ่งเรืองในอดีตของความศรัทธาในพุทธศาสนา พร้อมกับความสามารถในเชิงช่างของชนชาติลาวในอดีตที่มีความสามารถในการหล่อองค์พระและการออกแบบ

ภาพประกอบที่ 190 การผูกลายให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อการประดับตกแต่งในสถานที่ต่างๆ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 191 ภาพแกะสลักตกแต่งที่บานประตูภายในวัด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 192 ภาพการแกะสลักด้วยลวดลายลาวที่บานประตู. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

รูปลักษณ์ได้สะท้อนความเด่นชัดที่ได้ปรากฏจนมาถึงยุคปัจจุบันที่ประชาชนคนลาวต่างยอมรับในรูปลักษณ์ขององค์พระพุทธรูปในแบบล้านช้างเพียงเท่านั้น ในการที่จะนำไปเพื่อแสดงความเคารพและบูชา ตามสภาพของสังคมในยุคสมัยใหม่ที่ยังให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ ในศิลปะแบบล้านช้างอย่างไม่เสื่อมคลาย

5.1.3 พระธาตุหลวง

พระธาตุหลวงเป็นโบราณสถานที่อยู่คู่กับนครหลวงเวียงจันทน์มายาวนาน ได้มีการบูรณะมาตามลำดับ จนมาถึงในยุคปัจจุบันที่องค์พระธาตุหลวงมีความงดงามด้วยรูปแบบในศิลปะแบบล้านช้างที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการเป็นศิลปะแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ จากด้วยการใช้สีทองในการระบายลงบนองค์พระธาตุ พร้อมด้วยการประดับตกแต่งที่ใช้ลวดลายของ กลีบบัวในการสร้างสรรค์อยู่บนรูปทรงขององค์พระธาตุตามลักษณะของศิลปะแบบล้านช้าง ที่โดดเด่นอยู่ในสังคมร่วมสมัยในยุคปัจจุบัน

ไมสิง จันบุดดี (2558) กล่าวว่า

“พระธาตุหลวงเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครในแถบอาเซียน เป็นทรงบัวเหลี่ยม เป็นศิลปะสมัยล้านช้าง เจ้าไชยเชษฐาธิราช โดยเอกลักษณ์ของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ไปดำรงอยู่สถานที่ใดก็จะได้สร้างวัดที่เป็นรูปทรงดอกบัวเหลี่ยม จะสังเกตเห็นได้ศิลปะของลาว ที่ปรากฏในธาตุต่างๆ เช่น พระธาตุหลวง ธาตุอิงฮัง ธาตุพระบาทโพนซัน จะเป็นสัดส่วนเป็นทรงดอกบัวเหลี่ยม นั้นคือ ศิลปะลาวล้านช้าง แต่ธาตุที่มีในประเทศลาวจะมีอยู่ 3 แบบ เช่น แบบหัวเหลี่ยม แบบทรงผาศาสตร์ (หอธรรมสะพา) และทรงหัวระฆังคว่ำ ส่วนศิลปะทรงระฆังคว่ำเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากศรีลังกา พม่า โดยเข้ามาในสมัยลาวล้านช้างเล็กน้อย”

บุนสะหนอง ศรีราช (2558) กล่าวว่า

“ถ้าจะกล่าวถึงแล้ว ในสมัยก่อนถือว่าเป็นการศึกษาตามวัดเป็นหลัก ที่ปรากฏเห็นได้ ในนครหลวงเวียงจันทน์ ในเมื่อก่อนแม่นอยู่วัดธาตุหลวงใต้ ซึ่งเจ้าอาวาสจะเป็นผู้สอนให้ เช่น การปั้นหล่อพระแต้มรูป สรุปแล้วเป็นการเรียนแบบสืบทอดกันมาคือ ข้าพเจ้าก็ได้เรียนกับท่านอาจารย์ในวัดแล้ว เมื่อโตขึ้นมาก็เรียนศิลปะการด้านวิจิตรศิลป์ ซึ่งจะเห็นได้วัดที่บ่งบอกถึงศิลปะ เวียงจันทน์ จะมีอยู่วัดกาง วัดเพีย วัดเว้าไปแล๊ก ศิลปะของแต่ละจังหวัดของประเทศลาวจะมีความแตกต่างกัน

พูดถึงศิลปะของพระธาตุหลวงแล้ว ก็จะมีความคล้ายกับศิลปะของหอพระแก้ว ซึ่งพระธาตุหลวงก็ได้รับการปฏิสังขรณ์หลายครั้ง แต่ละครั้งก็เป็นช่างลาวในความโดดเด่นของพระธาตุหลวง คือ บันไดทางขึ้นของพระธาตุ โดยจะมีรูปปั้นพญานาคอยู่สองฟากทางขั้นบันได โดยพระธาตุจะมี 4 ด้าน 4 ทิศ ที่มีบันไดทางขึ้น 4 ด้าน อันประกอบด้วย มีรูปปั้นพญานาค ทั้ง 4 ทิศนั้น แต่ละตัวของพญานาค จะมีความแตกต่างกันในส่วนของรายละเอียด ถ้าดูไปแบบรวมๆ จะไม่รู้ว่า พญานาคมีความแตกต่างกัน แต่เอกลักษณ์ของพญานาคลาว คือ จะสังเกตตรงหงอน พญานาคจะมีความแตกต่างจากนาคอื่นๆ หรือพูดอีกแบบคือ มีพญานาคลาว จะมีความแตกต่างกับตัวมังกร เช่น จมูก ตา ส่วนใบหน้าของพญานาค”

จากแรงบันดาลใจของช่างในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบรูปทรงของพระธาตุหลวงด้วยการนำรูปทรงบัวเหลี่ยม ซึ่งเป็นศิลปะในแบบล้านช้างมาสร้างเป็นองค์ประธานของพระธาตุหลวงที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากพื้นฐานในการนับถือพุทธศาสนาเป็นแกนกลางทั้งจากการดำเนินชีวิตและการนำไปใช้ในศิลปะจากด้วยการตกแต่ง ในลักษณะของพุทธศิลป์ที่สะท้อน ความเชื่อความศรัทธาจากสิ่งเดียวกัน ในแถบประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ได้ก้าวไปสู่การเป็นศิลปะพุทธศิลป์ ร่วมสมัยได้ในที่สุด

เหตุการณ์เนื่องในวันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ เมื่อเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2558 ที่ผู้เขียนได้ใช้ประสบการณ์ตรงในการสร้างสรรค์ผลงานจากสถานที่จริงอยู่เป็นเวลา 4 วัน เพื่อซึมซับกับบรรยากาศของผู้คน

ภาพประกอบที่ 193 มุมมองจากภายในของสถาปัตยกรรมประตูชัย. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

ภาพประกอบที่ 194 มุมมองจากด้านนอกของพระธาตุหลวง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

ภาพประกอบที่ 195 ประตูทางเข้าวัดพระธาตุหลวงใต้รูปแบบล้านช้าง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

ภาพประกอบที่ 196 หอไตรวัดอินแปงมีรูปแบบที่โดดเด่น. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ชาวลาวและนักท่องเที่ยวพร้อมด้วยการจัดการของทางวัด ในการต้อนรับด้วยการสร้างปรัมพิธีทางศาสนา การประดับธงทิว การหล่อกองทราย พร้อมกับการบริการความสะดวกในด้านอื่นๆ เพื่อให้ผู้คนในนครหลวงเวียงจันทน์ได้มาทำการสักการะพระพุทธรูปและสิ่งอื่นๆ ที่อยู่ภายในวัดด้วยการนำใบไม้มงคลมาจุ่มน้ำที่อยู่ในภาชนะที่เตรียมไว้พร้อมกับการเดินเข้าไปในวัดด้วยการแสดงความเคารพศรัทธาจากการสงฆ์น้ำตามที่ตนเองต้องการ โดยผู้เขียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้เป็นจำนวน 9 ภาพ ในขนาดต่างๆ จากเล็ก กลาง และใหญ่สุด และได้นำกลับมาจัดนิทรรศการได้ต่อไป

5.1.4 ประตูชัย

การที่ สปป.ลาว ได้รับชัยชนะในสงคราม ในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผ่านมา จากจุดเริ่มต้นในสมัยของเจ้าฟ้างุ้มมหาราช จนผ่านมาถึงเหตุการณ์สงครามได้ตอกย้ำในสถานที่แห่งนี้ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะทั้งปวง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นประตูชัย ที่ตั้งเด่นเป็นศรีสง่าแก่นครหลวงเวียงจันทน์ที่สะท้อนรูปแบบการสร้างสรรค์ในผลงานด้านสถาปัตยกรรมลาวร่วมสมัย ที่ทรงอิทธิพลความรู้สึกของประชาชนชาว สปป.ลาว ทั้งจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

บุนสะหนอง ศรีหราช (2558) กล่าวว่า

“ประตูชัยเป็นศิลปะสมัยใหม่ แต่เป็นการประยุกต์นิดหนึ่ง แท้จริงเคยมีญาติพี่น้อง ของอาจารย์ พ่อของอาจารย์ เคยเป็นนายช่าง ตอนสร้างประตูชัย ซึ่งได้สร้างขึ้นในปี 1966 ถือว่าเป็นยุคใหม่ ศิลปะจะเป็นการผสมผสานนิดหน่อย ซึ่งเป็นลายแบบดั้งเดิม แต่มีการพัฒนาในรูปแบบขบวนการทำ เช่น ลักษณะของลายจะใหญ่ และมีการทำเป็นบล็อก ซึ่งมีความแตกต่างจากการทำแบบดั้งเดิมนิดหน่อย”

ไมสิง จันบุดดี (2558) กล่าวว่า

“ส่วนประตูชัยนี้ ตามการออกแบบที่แรกเป็นแบบประตูโค้ง แบบฝรั่ง โดยได้อิทธิพลฝรั่งปกครองลาวเมื่อก่อน ต่อมาช่างลาวมาเสริมแต่งส่วนยอดเป็น 3 มุกขึ้น มีความหมายว่า พระพุทธ พระศิลปะ พระทรง ก็เลยเป็นลักษณะร่วมสมัย ผสมศิลปะลาวล้านช้างเข้าไป เอกลักษณ์และความงาม ประตูมีการประดับประดาดอกบัวเป็นกีบล้อม ด้านในก็จะมีรูปหงส์คาบดอกไม้ไฟ ประดับด้วยลวดลาย ด้านล่างจะมีรูปทรงต่างๆ ของหนุมาน ถือว่าช่างลาวได้นำเอาศิลปะล้านช้างประดับประดาเข้าไปได้อย่างสวยงาม”

“เมื่อก่อนเรียกว่า อนุสาวรีย์ เพื่อได้ระลึกถึงทหารฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายอเมริกัน ที่ ศูนย์เสียชีวิตปางสงครามเลีย มีแนวคิดสร้างอนุสาวรีย์นี้ขึ้น”

“ต่อมาภายหลังได้รับการปลดปล่อย สร้างเป็น สปป.ลาว รวมประมาณ 5-6 ปี ทางการลาวเลียได้เปลี่ยนแนวคิดใหม่ให้เป็นประตูชัย จนถึงทุกวันนี้ เพราะอะไรถึงเรียกว่าเป็น ประตูชัย เพราะว่าในสมัยเจ้าฟ้างุ้มมหาราช รวมประเทศลาวล้านช้าง เจ้าฟ้างุ้มได้เอาบริเวณประตูชัยเป็นจุดเข้าร่วมโอ้โลมราษฎร และประกาศชัยชนะในการรวมประเทศ ก็เลยใช้ชื่อประตูชัย ซึ่งมีความหมายว่าประกาศแห่งชัยชนะ”

ประตูชัย มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมที่สะท้อนภาพลักษณ์ในการสร้างสรรค์ในเชิงสมัยใหม่ตามที่เป็นที่นิยมได้ร่วมสมัยกับสิ่งก่อสร้าง ในรูปแบบศิลปะทางด้านตะวันตก แต่ในรายละเอียดของการตกแต่งนั้นได้ใช้ลวดลายลาวมาประดับตกแต่งตามความเหมาะสมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ในศิลปะลาวไว้ได้อย่างมั่นคง และจากการจัดวางผังเมืองด้วยการให้ประตูชัยเป็นศูนย์กลางแห่งชัยชนะทั้งมวล ตามประวัติศาสตร์ชาติลาวที่ผ่านมา ภาพมุมมองต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากมุมมองที่มองผ่านธรรมชาติที่มีต้นไม้นานาพรรณ การนำเสนอรูปทรงของประตูชัย ในยามที่ได้รับแสงแดดกระทบลงบนพื้นผิวของตัวประตูชัยที่มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมหักมุม จึงเป็นการสะท้อนภาพที่แสดงเนื้อหารายละเอียด จากลวดลายลาวที่ได้นำมาตกแต่งได้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น ลักษณะของการออกแบบที่ได้นำลวดลายลาวมาประดับตกแต่ง โดยเฉพาะการประดับประดารูปดอกบัว

ภาพประกอบที่ 197 พระพุทธรูปศิลปะล้านช้าง พิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

ภาพประกอบที่ 198 พระพุทธรูปศิลปะล้านช้าง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

ภาพประกอบที่ 199 พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร พิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

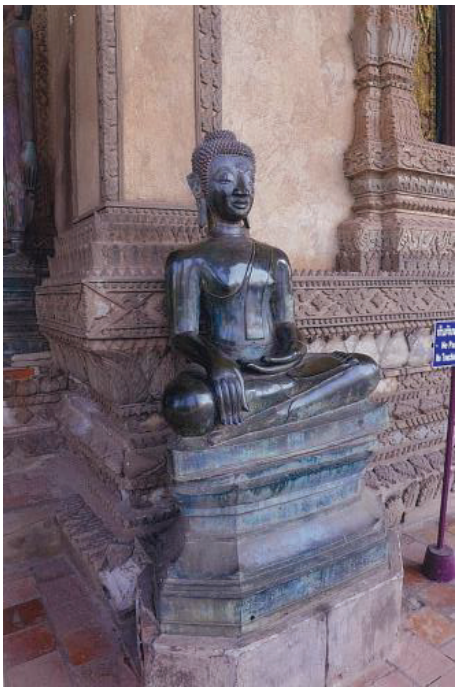

ภาพประกอบที่ 200 พระพุทธรูปศิลปะล้านช้างปางมารวิชัย พิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว เวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560).

เป็นกีบล้อมรอบ ตัวมณฑป พร้อมกับการประดับลวดลายกระจังตามหัวมุมของอาคาร อีกทั้งการประดับรูปทรงสี่เหลี่ยมปลายแหลมแนวตั้ง เพื่อเป็นกำแพงที่ตั้งอยู่ด้านบนของประตูชัย ที่เป็นการประสานสัมพันธ์กับโครงสรร้างที่เป็นรูปทรงสมัยใหม่ แต่ก็ได้นำลายลาวมาประดับประดาได้อย่างเหมาะสม จึงทำให้ประตูชัย มีลักษณะของศิลปะร่วมสมัย จนมาถึงปัจจุบัน

5.2 เอกลักษณ์พระพุทธรูปลาว

จากสังคมใน สปป.ลาว ที่มีการพัฒนาในทุกระดับส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งได้ส่งผลต่อการทำบุญ ตามหลักพุทธศาสนา ด้วยการสร้างองค์พระ จึงส่งผลต่อพิพิธภัณฑ์ศิลป์ที่จะต้องสนองตอบต่อกลุ่มคนรวยรุ่นใหม่ใน สปป.ลาว ที่จะ ต้องการรูปแบบขององค์พระพุทธรูปที่เป็นแบบล้านช้างเพียงเท่านั้น จากด้วยความเคารพและศรัทธาจากเรื่องราวในอดีตที่ผูกพันกับประวัติศาสตร์ทางการเมือง บุนเลิง เวียนวิลาวง (2558) กล่าวว่า

“พูดเรื่องเอกลักษณ์ของการเป็นพระพุทธรูปลาวนั้นทุกอย่าง แม่นดำรงในความเป็นลาวไว้ทุกประการ มีบางครั้งอาจารย์และช่างปั้นพระก็คิดว่าอยากจะทำแบบร่วมสมัย หรือทำตามชีวิตจิตใจชอบ แต่ภายใต้การชี้นำขององค์การพุทธศาสนา พุทธสัมพันธ์ ลาวเขาไม่ให้ทำ เขาบอกว่า ต้องรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ในความเป็นลาวเอาไว้ ในนั้นเอิ้นว่า ศิลปะล้านช้างสมัยก่อนและสมัยต่อมาโดยให้รักษาของเดิมเอาอย่างมั่นคงสืบไป

“โดยทางพุทธสัมพันธ์ ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าเราจะทำเหมือนคนอื่น เราทำไม่ทันเขาแล้ว เรายิ่งมีความรู้สึกไม่ดี เพราะฉะนั้น เราต้องทำแบบดั้งเดิมของเราไว้น่าจะดีกว่า และมีเอกลักษณ์ โดยเอาประเทศกัมพูชาเป็นตัวอย่าง เช่น ศิลปะของพม่าก็ไปตามแบบของพม่า กัมพูชาก็ไปตามวัฒนธรรมของกัมพูชา ดังนั้น ลาวจึงทำในความเป็นลาวไว้ ลาวล้านช้าง แต่ล้านช้างจะมี 2 ระยะด้วยกัน เช่น ล้านช้างช่วงแรก คือ ล้านช้างสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ช่วงที่สอง เป็นศิลปะล้านช้างสมัยเจ้าอนุวงศ์ แต่มันจะมีความแตกต่างหน่อยหนึ่ง ระหว่างล้านช้างตอนต้นจะคล้ายพระองค์ตื้อ ทรงพระชัย พระชัยที่อยู่จังหวัดหนองคาย แต่ก่อนสยามเอาไปมี 3 องค์ คือ พระชัย พระสุข พระเสริม ซึ่ง 3 องค์นี้ เป็นพระที่สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ปกครองลาวล้านช้าง โดยเขาปั้นพระพุทธรูป 3 องค์นี้ แทนลูกสาวของเขา ลูกของเจ้าไชยเชษฐาธิราช หลังจากล้านช้าง ในเมื่อก่อนเสียชัยพระ 3 องค์ ได้ทำการไปบ่มซ้อมไว้ในอำเภอเวียงคำ จังหวัดเวียงจันทน์ ในปัจจุบัน แต่สยามก็นำไปเอามาได้ในช่วงชัยชนะสงคราม โดยใส่แพล่องแม่น้ำงึมมา แต่มาถึงแถว ขัวถางงอน แพที่บรรจุพระก็แตกขึ้นกะทันหัน โดยตกและจมน้ำงึมที่ปัจจุบันเอิ้นว่า เวียแทนทุกวันนี้ จากนั้นก็เอาขึ้นมาล่องแพไปอีก เมื่อไปถึงปากแม่น้ำโขงที่ตรงข้ามกับบึงกาฬประเทศไทย โดยประชาชนเรียกว่าเอินสุข เพราะขณะเอาพระสุขมานั้น แพแตกตรงกลางแม่น้ำโขง ทำให้พระสุขจมลงพื้นน้ำโขงจนประชาชนเรียกว่าเป็นสุขจนถึงปัจจุบัน และยังเหลือแต่พระเสริมและพระชัย แต่พระเสริมและพระชัยไปถึงจังหวัดหนองคายปัจจุบันแล้ว จะเอาไปกรุงเทพฯ พอดี พระชัย ทำอย่างไรก็ยกขึ้นใส่เกวียนก็ไม่ไปวันธนาอย่างไรก็ไม่ไป ใส่เกวียน เกวียนก็หักสุดท้าย ก็เลยประทับไว้ที่จังหวัดหนองคายจนถึงปัจจุบัน ที่เอิ้นว่า วัดหลวงปูพระชัยในปัจจุบัน ส่วนพระเสริมแล้ว แม่นสยามสมัยใหม่นั้นเอาไปถึงกรุงเทพฯ แต่เหมือนว่าจะอยู่ในวัดปทุมวัน ในปัจจุบัน แต่ยังมีในลาวอีกองค์หนึ่งที่เรียกว่าศิลป์สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราชสร้างคืออยู่ที่วัดอูบมุง และองค์หนึ่งแม่นอยู่เมืองตุ้ยซำเหนือ จังหวัดหัวพันธ์ในปัจจุบันและองค์หนึ่งอีก แม่นอยู่วัดองค์ตื้อในเวียงจันทน์ แต่จะเล็กนิดหน่อย แต่ถ้าอยากดูศิลปะการปั้นหล่อพระสมัย เจ้าไชยเชษฐาธิราช คือดูได้ในขอบระเบียง วัดหอพระแก้วเวียงจันทน์ จะเป็นพระที่สร้างขึ้นในสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่บ่งบอกถึงศิลปะลาวล้านช้าง สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช แต่ก่อนที่เราจะปั้นได้ หมายความว่า นับแต่สมัยเจ้าฟ้างุ้ม นับแต่นี้คืนหลังประมาณ 600-700 ปี คืนหลัง ซึ่งเจ้าฟ้างุ้มจะเอาช่างมาแต่เขมร กัมพูชาในปัจจุบัน ซึ่ง

ภาพประกอบที่ 201 หอพิพิธภัณฑ์ศิลป์ ซึ่งเป็นโรงหล่อและปั้นพระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้าง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 202 ประธานพิพิธภัณฑ์ศิลป์ตรวจงานรูปหล่อพระพุทธรูป. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 203 บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑ์ศิลป์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ช่วงแรกๆ ลาวอาจจะไม่มีความชำนาญมากนัก แต่มาถึงสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช ช่างลาว แม่นมีความเชี่ยวชาญที่สุด โดยเป็นช่างประจำพระราชวังของเจ้าชีวิต”

“หมายความว่า เราจะปั้นทรงลาวล้านช้างทั้งหมด นอกเหนือแต่พระขนาดเล็กๆ ไม่สำคัญมาก ทางเราก็จะปั้นเปลี่ยนอิริยาบถนิดหน่อย แต่ใบหน้าต้องเป็นใบหน้าลาวล้านช้างเหมือนเดิม ทรงล้านช้างจะมี 2 ลักษณะ คือ ทรงหนึ่งแม่นสมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช สองล้านช้างอนุวงศ์ ต้องไปดูพระที่ตั้งอยู่รอบวัดสีสะเกด ที่อื่นล้านช้างต้น และล้านช้างตอนปลาย (แต่เทียบใส่ ไทยแม่นมี 7 ยุค) แต่ก่อนจะมีล้านนา ล้านช้าง อีกอย่างแต่ก่อนจะมี 3 เชียง คือ 1. เชียงทอง แม่นหลวงพระบาง 2. เชียงใหม่ 3. ล้านช้าง เพราะฉะนั้นเรื่องราวต่างๆ ทางด้านศิลปะจะมีความคล้ายหรือเหมือนกัน เช่น ตัวอย่างที่เราเห็นจะเป็นธาตุวัด พระพุทธรูป อยู่หลวงพระบาง เชียงใหม่ ล้านนา เชียงรายจะคล้ายๆ กัน เพราะคำว่า เชียง หมายความว่าเป็นสัญลักษณ์ว่าเป็นคนลาว เช่น เชียงรุ่ง เชียงแสน เชียงราย เชียงของ เชียงขวาง เชียงทอง เชียงคาน ถือว่ามีเชียงอยู่ที่ไหน แม่นหมายความว่า เป็นลาวล้านช้างทั้งนั้น”

5.2.1 การปั้นหล่อพระพุทธรูปลาว

ด้วยจากการที่ สปป.ลาว ได้มีการพัฒนามาโดยในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านศิลปะที่จะต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มาสืบทอดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การสร้างหอพิพิธภัณฑ์ศิลป์ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเพาะบ่มให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้มีแรงบันดาลใจในการสืบทอดและอนุรักษ์ ในศิลปะประจำชาติของตน หอพิพิธภัณฑ์ศิลป์เป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อน แนวทางการผลิตวัตถุพันธ์ด้านศิลปะเป็นหน่วยงานตัวแทนของกระทรวงแถลงข่าว แต่ในนั้นบุคคลสำคัญที่ดำรงตำแหน่งเหมาะสมก็คือ อาจารย์บุนเลิง เพราะไม่มีใครเหมาะสมกว่า ถึงแม่นว่าอาจารย์จะเกษียณจากราชการแล้วก็ตาม แต่อาจารย์ก็แสดงความเป็นห่วงเป็นใยบทบาทของบริษัทงานทั้งหมดที่สร้างขึ้นมาแม่นภายใต้การนำพาของรัฐบาลให้รักษาการผลิตหรือรักษาฝีมือของลูกลาว หลานลาว ทางด้านการปั้นหล่อ และผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองและแกะสลัก
บุนเลิง เวียนวิลาวง (2558) กล่าวว่า

“เพราะว่าภายใต้การนำพาของรัฐบาลมอบหมายให้ทำหน้าที่ 5 ด้าน คือ 1. เวียกงานปั้นหล่อ 2. แกะสลัก 3. เวียกงานผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมือง 4. เวียกงานตกแต่งและประดับประดา 5. เวียกงานสร้างของที่ระลึกทางด้านวัฒนธรรม นอกนั้นยังมอบหมายให้เวียกงานผลิตพันธ์ด้านวัฒนธรรม ขาเข้า ขาออก ของลาวด้วย พนักงานที่มาทำงานในบริษัทส่วนหนึ่งเป็นข้าราชการที่เกษียณ แล้วส่วนหนึ่งแม่นภาคส่วนที่เรียนจบสถาบันวิจิตรศิลป์ แล้วมาทำงาน ส่วน หนึ่งแม่นทางบริษัท สร้างขึ้นมาใหม่ ฝึกรุ่นสืบทอด”

“ส่วนมากจะเป็นรัฐบาลและปวงชนเป็นคนสั่ง คือ สร้างอนุสาวรีย์ หรือวีรบุรุษ แม่นรัฐบาล เป็นภาคส่วนรับผิดชอบสร้าง ส่วนพระพุทธรูป แม่นจะเป็นประชาชนร่วมกันศรัทธาสร้างขึ้น โดยมีช่างปั้นมีอยู่ 13 คน ช่างแท้ๆ ในปัจจุบันมี 3 คน รวมช่างอื่นๆ ทั้งหมดมี 19 คน โดยจะเป็นผู้ดูแลทั้งหมด ช่างที่ทำงานศิลป์ในบริษัท พิพิธภัณฑ์ศิลป์ ส่วนมากจะเป็นลูกศิษย์ของ อาจารย์บุนเลิง เพราะอาจารย์เคยเป็นอาจารย์สอนมาก่อนแล้ว”

แต่ในปัจจุบันแสดงว่าลาวมีการปรับปรุงสร้างนายช่างปั้นหล่อขึ้นมาใหม่ ไม่เกิน 20 กว่าปีมานี้เอง เริ่มจากสร้างตั้ง สปป.ลาว จนถึงปัจจุบัน พูดถึงแล้วโดยแม่นอาจารย์บุนเลิง เป็นคนแรกที่ผลักดันให้ในการสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นมาใหม่ แต่ทางฝ่ายลาวที่ทำหน้าที่ช่าง ก็ได้ส่งบุคลากรลาวไปฝึกอบรม เอาบทเรียนในต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย เวียดนาม โดยกระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมลาว เสนอหากระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมไทย ในการไปเรียนรู้และศึกษาดูงานช่างในกรมศิลปากรของไทย เมื่อครั้งแรกทางฝ่ายลาวขอไปศึกษาดูงานก่อน และครั้งที่สอง แม่นไปฝึกอบรมในการเรียนฝึกปฏิบัติตัวจริง หลังจากนั้นช่างลาวก็ได้ความรู้

ภาพประกอบที่ 204 บุญแสง เทพพงศ์พันธุ์ ศึกษาลายลาวที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 205 ผลงานการศึกษาลายลาวในภาพรามเกียรติ์ที่เป็นรูปแบบใหม่ๆ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 206 การศึกษาค้นคว้าในกลวิธีการและการปรับเปลี่ยนเนื้อหาภายในภาพจิตรกรรมลาวในรูปแบบใหม่. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

มาปฏิบัติงานปั้นหล่อได้แบบดั้งเดิม โดยทำการทดลอง แต่ก็ยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงได้มีการเสนอไปฝึกอบรมกับบริษัทเอกชนของไทยที่ทำหน้าที่ทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลป์ แถวบางแค ประเทศไทย แล้วก็ส่ง พนักงานไปเรียนได้ 3 ชุด ชุดหนึ่งใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือน โดยให้ไปเรียนเรื่องหล่อ และเข้าเบ้าโดยไม่มีค่าแรงงาน แต่มีที่พักและค่าอาหารให้ หลังจากจบการฝึกอบรมแล้ว มาลาวก็ทำได้อย่างดี เนื่องจากคนที่ส่งไปฝึกส่วนมาก แม่นเรียนจบจากโรงเรียนเพาะช่างของประเทศไทย พร้อมนั้นก็มีการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศตลอดจนทุกคนมีประสบการณ์อีกอย่างทางลาวได้มีช่างที่เรียนจบจากประเทศโซเวียต ในเมื่อก่อนมีพื้นฐานทางด้านการปั้นหล่อเวลามาประยุกต์อยู่ด้วยกัน แล้วมีความดีมาก จนผลงานที่แสดงออกมาเหมือนดังผลงานของประเทศไทยทำ

“การทำงานคือทำงานเป็นทีม ทำด้วยกัน ถ้าจะพูดไปแล้วการทำงานช่างในประเทศลาว แม่นปลายแต่ก็พอมีอยู่มีกินเท่านั้น แต่นิสัยคนลาวจะไม่ค่อยสู้เท่าไรในการทำงาน โดยแสดงให้เห็นนิสัยที่เรียนในด้านวิจิตรศิลป์ที่อาจารย์ได้สอนมานั้น ยังหายากที่จะมาทำงานด้านช่าง เหมือนอาจารย์เลย ส่วนมากเขาชอบไปเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีความสะดวกมากกว่า แต่อาจารย์ บุนเลิงก็ยังมีแนวคิดยึดมั่นว่าจะทำงานจนสุดความสามารถที่จะทำได้ แต่อาจารย์ก็ยังมีความกังวลว่าเมื่ออาจารย์ไม่ทำหน้าที่ประธานบริษัทพิพิธภัณฑ์ศิลป์แล้วจะมีใครมาแทนบทบาทอาจารย์ แต่ตอนนี้อาจารย์ก็ได้มีเป้าหมายไว้แล้ว ประมาณ 3-4 ท่าน”

5.2.2 การสอนศิลปะลายลาว

ด้วยจากการศึกษาประสบการณ์ชีวิตของศิลปิน สปป.ลาว ด้วยการสนทนาแบบมีส่วนร่วม โดยได้ศึกษาถึงลักษณะของการพัฒนาการความเป็นมาในศิลปะลาวโดยเฉพาะลวดลายลาวที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่ได้สะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ได้ผ่านเหตุการณ์ที่สำคัญทั้งจากการรุกรานของประเทศเพื่อนบ้านหรือความขัดแย้งของคนในชาติ การสูญเสียอิสรภาพในการดำรงชีวิต แต่โบราณสถานที่ปรากฏอยู่นี้ก็ยังดำรงคงอยู่และเป็นสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งการการต่อสู้ที่พร้อมด้วยการยึดมั่นในอุดมการณ์ ด้วยการใช้สถานที่ที่เป็นโบราณสถานเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของปวงชนให้ร้อยรัดเป็นหนึ่งเดียว ด้วยจากรูปแบบในศิลปะลาวที่มีรากฐานมาจากศิลปะล้านช้าง ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจของคนลาวมาทุกยุคทุกสมัย ในรูปแบบของศิลปะล้านช้าง โดยเฉพาะรูปแบบในการสร้างองค์พระพุทธรูปเต็มตัวนั้นยังเป็นการแสดงออกในเรื่องของรสนิยมในการเคารพนับถือที่จะเป็นการผลิตซ้ำ เพื่อสนองตอบต่อสังคมอยู่ในยุคปัจจุบัน

อีกทั้งการดำรงอยู่ของการสร้างผลงานในรูปแบบของลวดลายลาวที่มีความคล้ายคลึงกับลายไทย ที่ในสังคมยุคปัจจุบันไม่ได้ให้ความสนใจในการอนุรักษ์การเขียนลายลาว ทั้งที่เป็นศิลปะประจำชาติ แม้แต่ในสถานศึกษาก็หาผู้ที่จะมาศึกษาเพื่อสานต่อในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านพุทธศิลป์ที่ต้องมีรากฐานมาจากการเขียนลวดลายลาวมาก่อน โดยที่ศิลปินที่ทำการอนุรักษ์ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านลายลาว จะต้องช่วยเหลือตัวเองด้วยการหารายได้ ด้วยการนำผลงานการเขียนลวดลายลาว ไปทำการค้าภายในวัดวาอารามเพื่อหารายได้เพิ่มมาก การได้เป็นเพียงอาจารย์พิเศษเพียงครั้งคราว แต่ในสถานศึกษาก็ยังคงมุ่งมั่นที่จะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ในศิลปะประจำชาติตามที่เป็นอยู่ด้วยการเปิดหลักสูตรการอนุรักษ์โบราณสถานได้อยู่ด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะมีผู้มาศึกษาต่อด้านนี้เพียงไม่กี่คนแล้วก็ตาม จึงเป็นสิ่งที่ทางภาครัฐ ต้องหาแรงจูงใจในการที่จะทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้มีอัตราส่วนในการเข้าศึกษาต่อทางด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน ด้วยการให้ความสำคัญกับการศึกษาในศิลปะรูปแบบจากสมัยล้านช้างที่มีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบันให้มั่นคงต่อไป บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์ (2558) กล่าวว่า

ผมมีความชอบเรื่องของพุทธทาส และไอสไตล์ เคียงคู่กันไป แต่อาจารย์มีความเชื่อในการพูดของไอสไตล์ว่า “ศาสนาที่เข้ากับวิทยาศาสตร์ได้คือ ศาสนาพุทธเท่านั้น” แต่มีคำถามของบางคนถามผมว่า เมื่ออาจารย์มีวิทยาศาสตร์แล้วทำไมอาจารย์ชอบวาดรูปเทวดา เพราะอาจารย์เขาเชื่อว่าถ้าบุคคลใดทำดีกับสังคม

ได้ยอมรับจากสังคมถือว่าบุคคลนั้นเป็นเทวดา เปรียบเสมือนคนชั่วเป็นยักษ์ เมื่ออาจารย์เขาเรียนจบมัธยมก็สมัครเป็นอาจารย์สอนเพราะว่าอาจารย์เขาเรียน วิชาช่างแต่สมัยเรียนจบประถมศึกษา คือเรียนช่าง 4 ปี ในเมื่อก่อน เขาเรียกว่า โรงเรียนศิลปกรรม คืออาจารย์บุนแสงได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ นับตั้งแต่ปี 1969 ถึงปัจจุบัน โดยเริ่มเข้าเป็นอาจารย์ สอนในช่วงอายุได้ 19 ปี เพราะมีความขาดครู ทางด้านวิชาศิลปะลายลาว ซึ่งมีอาจารย์รุ่นอาวุโส หลายท่านไม่อยู่แล้ว (ตาย) ซึ่งอาจารย์ของเขาผู้หนึ่งชื่ออุไท ที่เป็นผู้สอนลายลาวให้อาจารย์เขาจนได้ฉายาว่าเป็นศิษย์เอกด้านลายลาว ครั้งหนึ่งอาจารย์เคยไปทำงานอยู่โครงการของอเมริกัน แต่ว่าทางโรงเรียนได้ขอร้องให้อาจารย์กลับคืนมาเป็นครูสอนลายลาวเหมือนเดิม โดยอ้างว่า (ถ้าอาจารย์ไม่กลับมาจะเรียกเงินคืนตอนสมัยเรียนทั้งหมด) แล้วทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนจนมาถึงในระยะหนึ่ง หลังประเทศลาวได้รับการปลดปล่อย อาจารย์เขาก็ได้รับทุนของเยาวชนลาวไป ฝึกอบรมที่สหภาพโซเวียต สาขาศิลปะ หลังกลับมาก็มาทำงานให้กองศิลปะการแสดง โดยอาจารย์ทำหน้าที่เป็นผู้วาดฉากละครเวที ซึ่งช่วงเวลานั้นกองศิลปากรได้ทำหน้าที่ในการแสดงรับใช้แขกสำคัญที่มาเยี่ยมเยือนประเทศลาว แต่ช่วงนั้นการดำรงชีพมีความลำบากมาก อาจารย์จึงหางานสอนไปหลายแห่ง (ปี 1978) หรือ (พ.ศ. 2521) และอาจารย์ก็ได้มีโอกาสไปทำหน้าที่จัดฉากละครเวทีในเวียดนาม พม่าด้วย ต่อมาทางรัฐบาลได้ร้องขอให้ท่านได้เข้ามาสอนวิชาลายลาวในโรงเรียนสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติจนถึงปัจจุบัน”

“คันซิเว้าแล้ว เรื่อง ศิลปะแม่นเกิดมาจากอินเดีย เพราะศิลปะเกิดมาจากศาสนา โดยมีการเรียนแบบธรรมชาติ โดยแต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์ ดอกไม้ชนิดต่างๆ เป็นของตนเอง โดยประเทศลาวจะมีดอกบัว ดอกกระดังงา ดอกเคือกุด ดอกผีแวน ชนิดต่างๆ ที่อยู่ในธรรมชาติของลาว”

“ลายลาว แม่นกำเนิดเกิดจากธรรมชาติแต่อาจารย์เขาเป็นคนแรกที่ประดิษฐ์คิดแต่งลายเครือดอกจำปา นอกนั้นลายลาวยังมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น เรื่องรามเกียรต์ พระเวสสันดร พูดไปแล้วไม่ว่าศิลปะลาว ไทย กัมพูชา พม่าที่เชื่อในศาสนา ล้วนแต่ได้รับอิทธิพล และกำเนิดมาจากอินเดีย”

“ศิลปะลายลาวหลวงพระบาง แม่นได้รับอิทธิพลและมีเอกลักษณ์คือ ดอกกระดังงา เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในป่า คล้ายๆ กับดอกจำปี แต่ลายลาวเวียงจันทน์จะออกเป็นลักษณะดอกบัวใบเทศ เปลวไฟ เป็นลายลาวแบบประยุกต์ แต่ก็มีความงามแบบเวียงจันทน์ แต่ช่างลาวถือว่าตอนสมัยล้านช้าง เวียงจันทน์เสียชัยให้สยาม โดยช่างลาวได้กักไป (ในบางกอกในนามเชลยศึก) จึงเห็นได้ว่าศิลปะบางจุดในประเทศไทยปัจจุบัน จึงมีความคล้ายกับศิลปะเวียงจันทน์ โดยเมื่อก่อนช่างลาวมีจำนวนหลากหลาย ซึ่งเมื่อก่อนมีช่างปั้นหล่อพระพุทธรูปที่เก่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเขมร โดยเฉพาะพระองค์ตื้อ ซึ่งมีความประณีตงดงาม สรุปแล้วช่างลาวได้ถูกย้ายไป ช่วยสร้างแปลงเรือนในฝั่งธน และหอพระราชวังจักรี ประเทศไทยปัจจุบัน”

และในขณะเดียวกัน บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์ ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องไอสไตล์ และเรื่อง พุทธทาส ไว้อีกว่า

“เพราะผมชอบคำพูดของไอสไตล์ พูดมีเหตุผล โดยอ่านในห้องสมุดแห่งชาติ โดยได้ข้อสรุปว่า ศาสนาพุทธไม่เชื่อในเรื่องของเทพ เชื่อในการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และพุทธทาสยังพูดว่า คนเราจะดีหรือชั่ว แม่นขึ้นกับตัวเรา แต่ผมมีความนิยม ไอสไตล์พูดว่า ความรู้อยู่คงเดิม แต่จินตนาการไม่อยู่คงเดิม พัฒนาไปเรื่อยๆ คือว่าวิทยาศาสตร์ไม่มีศาสนาคือคนขาเก แต่ว่าศาสนาพอมีวิทยาศาสตร์คือคนตาบอด สรุปแล้วการที่จะเชื่อใครมันต้องมีสิ่งรองรับและมีเหตุผล ดังคำพูดนักวิทยาศาสตร์ บอกว่าคนโง่ชอบสร้างปัญหา คนฉลาดชอบแก้ปัญหา คนอัจฉริยะ เป็นผู้ป้องกันไม่ให้มีปัญหา นอกนั้นไอสไตล์ยังบอกว่าศาสนาแก้ปัญหาด้วยความเชื่อ แต่นักวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาด้วยเหตุผลและปัญญา เพราะฉะนั้นไอสไตล์และศาสนาพุทธถึงเข้ากันได้ ด้วยเหตุผล

ทั้งสองอย่าง ถึงสรุปได้ว่า ศาสนาที่เข้ากับวิทยาศาสตร์ได้คือ ศาสนาพุทธเท่านั้น” (สัมภาษณ์ : บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์, 2558)

5.2.3 การเฝ้าระวังในศิลปวัฒธรรมของชาติ

การให้ความสำคัญกับบทบาทในการเฝ้าระวังในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ จึงทำให้ภาครัฐได้ตระหนักในการที่จะต้องให้การดูแลในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดำรงคงอยู่ให้ยั่งยืนมั่นคงในเชิงการอนุรักษ์ พร้อมกับสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้น ให้มีความพร้อมและอยู่ในความดูแลไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี

บุนสะหนอง ศรีหราช (2558) กล่าวว่า

“เฉพาะการพัฒนาและอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมนั้น ถือว่าเป็นพื้นฐานทางด้านการคุ้มครองทางด้านวิจิตรศิลป์ให้มีความถูกต้อง และสอดคล้องตามนโยบายของพรรคและรัฐบาล วางออกโดยทางกรมได้มีการสร้างดำรัส หรือเรียกอย่างหนึ่งก็คือ นิติกรรมและกฎหมาย เพื่อเป็น นโยบายในการคุ้มครองศิลปวัฒนธรรมด้านวิจิตรศิลป์ ยกตัวอย่างเราอยากสร้างสิม (โบสถ์) หอแจก หอกอง ต้องมีการเสนอแบบหรือผ่านคณะกรรมการทางด้านวิจิตรศิลป์”

“ความหมายของช่างที่ทำคือ จะต้องเป็นคนลาวเพราะว่าเกี่ยวกับงานวัฒนธรรมของลาว จะต้องเป็นคนลาวที่มีความเข้าใจในอารมณ์และความรู้สึกของศิลปะลาว สมมุติเราเอาคนต่างประเทศมาสร้างจะทำให้ไม่มีความเข้าใจและรู้อย่างลึกซึ้งถึงวัฒนธรรมลาว ยกตัวอย่าง ฟ้อนรำวงลาว จะต้องเป็นคนลาวเท่านั้นที่ฟ้อนงามและอ่อนช้อย จะให้ชาติอื่นมาฟ้อนก็อาจจะบ่งามเท่าคนลาวฟ้อน ตัวอย่างเอกลักษณ์ลายลาวของหลวงพระบาง เอกลักษณ์ของเขา แม่นลาย ดอกกระดังงา โดยเราจะสังเกตเห็นในวัดเชียงทอง วัดวิชุน วัดธาตุ และวัดเชียงแมน ที่มันเป็นเอกลักษณ์ของแขวงหลวงพระบาง แต่ลายลาวที่เวียงจันทน์ก็มีเอกลักษณ์ของแขวงเวียงจันทน์”

“เฉพาะประเภทและรูปทรงทางสถาปัตยกรรมของวัดเชียงทอง พวกเราก็มีการอนุรักษ์ แต่ว่าเรื่องการสร้างเอกลักษณ์ทางเมืองหลวงพระบาง จะมีจุดพิเศษอย่างหนึ่ง ถือว่าสิมของเขาจะบ่ใหญ่ หลังคาอาจจะเอนต่างจากที่อื่น แต่ที่เห็นได้อันเป็นสำคัญคือ จะมีการเน้นลักษณะของสีน้ำ ลิงลาย ลวดลาย ฟองเยี้ยม แขนนาง ซึ่งมีความปราณีตอ่อนช้อยออกแนวหลวงพระบาง เปรียบเสมือนคนลาวที่มีความละเอียดอ่อน มนุษยสัมพันธ์ดี”

เพราะว่าคนลาวมีมูลเชื้อสืบทอดกันมานับแต่สมัยโบราณ และประวัติศาสตร์ลาว แต่ดึกดำบรรพ์จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคนลาวชอบความสงบและชอบการพัฒนา ไม่ก่อสงครามกับชาติอื่นใด เพราะฉะนั้นจึงส่องแสงถึงด้านวัฒนธรรมของคนลาวได้อย่างชัดเจน

5.2.4 เยาวชนกับมูลเชื้อศิลปะพื้นเมืองลาว

ด้วยสภาพของสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ที่พร้อมกับการรับสิ่งใหม่ๆ เข้ามาโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี จึงทำให้ส่งผลต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่ ขาดความสนใจในสิ่งเก่าๆ โดยเฉพาะรูปแบบของศิลปะลายลาวที่นับวันจะหาคนรุ่นใหม่เข้ามาศึกษาค้นคว้าอย่างมุ่งมั่นเอาจริง แต่ก็ยังมีเยาวชนในบางส่วนของสังคมที่ยังตระหนักในคุณค่าของศิลปะประจำชาติ

ออกละสอน สุขปรธมวัน และ ดอนสะหวัน วันวงษ์ (2558) กล่าวว่า

“เพราะอยากจะศึกษาและรักษามูลเชื่อศิลปะพื้นเมืองลาว เพราะว่าในปัจจุบัน ไม่ค่อยมีคนสนใจมากนัก น้องเองจึงอยากจะเป็นผู้สืบทอดในการรักษาวัฒนธรรมทางด้านศิลปะพื้นเมืองลาว”

“เป้าหมายอยากจะรักษาและสร้างสรรค์ ผลงานไปเรื่อยๆ และในอนาคต หลังจากเรียนจบแล้ว อยากเป็นอาจารย์สอนและจะรักษาผลงานไว้ในช่วงระยะที่มาเรียน ข้าพเจ้ามีความสนใจเรื่องและภาพที่เป็นแรงบันดาลใจคือเรื่องรามายนะรามเกียรติ์ ในวัดที่หลวงพระบาง”

“อยากจะอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมของลาว โดยให้เหตุผลว่าเคยมีตระกูลช่างของลาวล้านช้าง ได้สร้างไว้มาเป็นเวลาหลายร้อยปี แต่ในปัจจุบันหายากที่จะมีเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสุขใจและอยากจะสืบทอด อีกอย่างถ้าจะพูดในสถาบันการเรียนการสอนก็เป็นสาขาที่เปิดใหม่ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าถึงมีความสนใจอยากจะเรียน อยากจะส่งเสริมศิลปะฝีไม้ลายมือ ทางด้านการแต้มฝาผนัง เพื่อการเผยแพร่ให้โลกได้รับรู้ว่าลาวก็มีศิลปะเป็นของตนเอง โดยเฉพาะจะเป็นงานจิตรกรรมฝาผนังในวัดสีสะเกด ดังแสดงให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม วัดสีสะเกดอย่างล้นหลาม อันเป็นที่ประทับใจของคนลาว”

“ความตั้งใจคืออยากให้วัดของลาวหรือพุทธศิลป์ของลาวแสดงออกในความเป็นลาว โดยเฉพาะงานจิตรกรรมฝาผนัง เพราะว่าในการสร้างงานมันต้องใช้ความอดทน ในปัจจุบันอาจมีบางวัดที่สร้างขึ้นมาใหม่ มีการเลียนแบบจากที่อื่น เช่น นำเอาอิทธิพลลายไทยนำมาใช้ ซึ่งลายไทยและลายลาวจะมีความแตกต่างกันตรงที่ดอกลาย เช่น ลายไทยจะเป็นลักษณะเป็นลายไฟ ดีด เปลวไฟ แต่ลายลาวจะเป็นลักษณะป้อมๆ ไม่ดื๊ดมากมาก และจะเป็นลายกระดังงามากกว่า แต่ลายไทยจะมีลักษณะจ่อยเป็นเปลวไฟ ต่างแต่ว่าเราจะสร้างให้ออกเป็นลักษณะลาวหรือไทย ให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ตอนนี้ในสถาบันวิจิตรศิลป์ มีนักศึกษาที่เรียนสาขาศิลปะพื้นเมือง และปฏิสังขรณ์ รวมทุกระบบ จำนวน 8 คน โดยมีปี 2 2 คน ปี3 3 คน ปี 4 3 คน ส่วนมากนักศึกษาไม่ชอบเรียนแบบเป็นพื้นบ้านเท่าไร โดยสมัครเรียนส่วนมากไปสมัครเรียนด้านศิลปะร่วมสมัย เช่น จิตรกรรมภาพพิมพ์ แกะสลักและปั้นมากกว่า ในหลักสูตรการเรียนการสอนที่ได้เรียนมาก็จะมีการเขียนภาพฝาผนังการสร้างสูตรโบราณ การติดแก้ว การประดับแก้ว คือเราจะได้เห็นในวัดเชียงทอง ที่ได้มีศิลปะประดับแก้วเพชร”

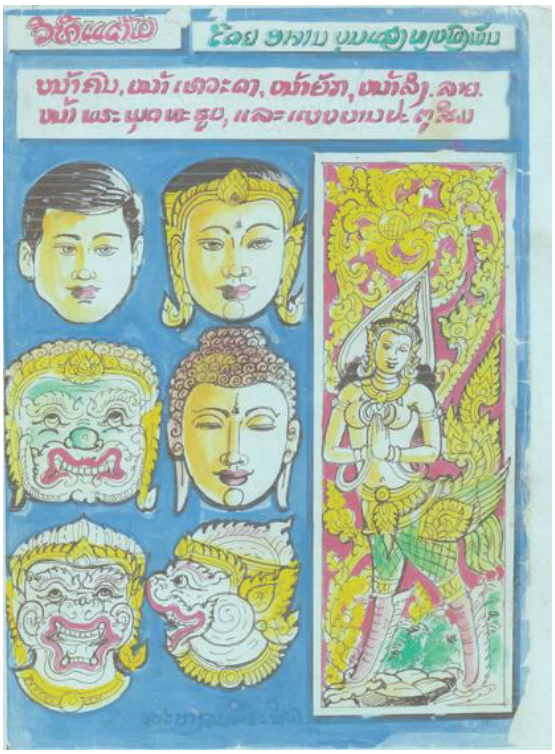

ภาพประกอบที่ 207 หนังสือวิชาแต้มขั้นตอนการเขียนภาพต่างของบุนแสง เทพพงษ์พันธุ์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

บทสรุป

จากรูปแบบในการสร้างวัดสีสะเกดที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะแบบรัตนโกสินทร์จากการที่เจ้าอนุวงศ์ได้มาใช้ชีวิตอยู่ในพระบรมมหาราชวังของไทย ตั้งแต่เยาว์วัย จึงเกิดความซึมซับในศิลปวัฒนธรรมไทยและเมื่อได้กลับไปปกครองในนครหลวงเวียงจันทน์ จึงได้นำแนวคิดในด้านศิลปวัฒนธรรมไทยไปเผยแพร่ โดยเฉพาะที่วัดสีสะเกดในด้านของหอพระแก้วได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นพิพิธภัณฑ์ด้วยแนวคิดที่จะให้ประชาชนได้สัมผัสกับโบราณวัตถุได้อย่างใกล้ชิด และเคยเป็นสถานที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตพระธาตุหลวง ในปัจจุบันได้เป็นพื้นที่แห่งศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประตูชัยที่เป็นการสะท้อนการผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรมจากรูปแบบโดยโครงสร้างที่ได้รับอิทธิพลมาจากยุโรป แต่การตกแต่งด้วยรูปแบบศิลปะลายลาวเป็นหลักสำคัญและได้เป็นสัญลักษณ์ของ สปป.ลาว อยู่ในยุคปัจจุบัน

การเรียนการสอนในวิชาศิลปะลายลาวที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบันที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก ส่งผลต่อการสร้างคนรุ่นใหม่ในการเป็นนักประติมากรหรือคนปั้นรูปพระพุทธรูปก็อยู่ในลักษณะการขาดแคลนด้วยเพราะว่าเป็นงานหนักไม่สะดวกสบายเหมือนทำงานในห้องแอร์ จึงทำให้ขาดผู้สืบทอดจึงเป็นปัญหาอยู่ในยุคปัจจุบันรวมทั้งการปั้นพระพุทธรูปการปั้นรูปพระพุทธรูปที่ช่างลาวได้มาศึกษาหาความรู้จากโรงหล่อในประเทศไทย โดยได้นำความงดงามในรูปแบบศิลปะสุโขทัย ไปเผยแพร่ใน สปป.ลาว แต่ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน เพราะไม่สามารถสื่อความหมายทางด้านจิตวิญญาณให้สังคมของคนลาวเข้าถึงได้ เพราะความงามที่เป็นรูปแบบที่สะท้อนรสนิยมของคนลาวนั้น ต้องเป็นแบบล้านช้างเท่านั้น ซึ่งรูปแบบศิลปะแบบล้านช้างมีปรากฏอยู่ในสถานที่ต่างๆ หลายแห่ง อาทิ วัดองค์ตื้อ วัดสีสะเกด หอพระแก้ว เป็นต้น จึงทำให้ภาครัฐได้รณรงค์ให้การปั้นและการหล่อพระนั้น ต้องเป็นไปในรูปแบบของล้านช้างเพียงเท่านั้น

ในวิชามูลเชื้อศิลปะพื้นเมืองลาว จึงเป็นวิชาที่มีการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนของชาติได้เข้าใจในการอนุรักษ์และพัฒนาและการพัฒนาในศิลปกรรมของ สปป.ลาว ให้มีความรักและหวงแหนที่จะสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ให้มั่นคงยั่งยืนสืบตลอดไป

รายการอ้างอิง

ตวงศักดิ์ ชื่นสินธุ. (2556), “**สังฆราชลาว พระมหาผ่อง สะมะเลิก**”. คอลัมม์อาทิตย์สุขสรรค์, มติชน.

มติชน, หนังสือพิมพ์, (2557), “**ดูงานช่างหลวงที่วังหน้า กับ สันติ เล็กสุขุม**”.

มติชน, หนังสือพิมพ์. (2557), “**คิดอย่างนักประวัติศาสตร์ศิลปะ สันติ เล็กสุขุม การอนุรักษ์คือการพัฒนา**”. คอลัมม์ อาทิตย์สุขสรรค์.

ประภัสสร์ ชูวิเชียร. **ศิลปะลาว.** กรุงเทพฯ : มติชน. 2557.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้มสิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์. 2555.

อารี สุทธิพันธุ์. ศิลปนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2535.

หนังสือภาษาลาว

บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์. (2550). **วิถีแต้มลายลาวแบบง่ายๆและเข้าใจไว.** (อัดสำเนา) เวียงจันทน์ : วิทยาลัยวิจิตรศิลป์.

บุนเลิง เวียนวิลาวง. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2558.

ไมสิง จันบุดดี. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

บุนแสง เทพพงษ์พันธุ์. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

บุนสะหนอง ศรีหราช. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

บทที่ 6

ศิลปวัฒนธรรมลาว

โบราณสถาน/โบราณวัตถุในเวียงจันทน์
6.1 วัดสีสะเกด
6.2 หอไตรวัดสีสะเกด
6.3 กาบพรหมศรที่วัดสีสะเกด
6.4 หน้าบันระเบียงแก้ววัดสีสะเกด
6.5 เสาพาไลที่วัดสีสะเกด
6.6 ลวดลายลาวที่วัดสีสะเกด
6.7 พระพุทธรูปที่ระเบียงแก้ววัดสีสะเกด
6.8 พระประธานในสิมวัดสีสะเกด
6.9 ฮูปแต้มในสิมวัดสีสะเกด
6.10 พระพุทธรูปสมัยล้านช้าง 1
6.11 พระพุทธรูปปางห้ามญาติที่หอพระแก้ว
6.12 หอพระแก้วกับต้นลั่นทม 2
6.13 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 1
6.14 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 2
6.15 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 3
6.16 ซุ้มประดิษฐานพระพุทธเจ้าที่วัดพระธาตุหลวงใต้
6.17 หอไตรที่วัดพระธาตุหลวงใต้
6.18 ประตูไปสู่พระธาตุหลวง
6.19 ประตูชัยกับธรรมชาติ 1
6.20 ประตูชัยกับธรรมชาติ 2
6.21 ประตูชัยสัญญาลักษณ์แห่งเวียงจันทน์
บทสรุป
รายการอ้างอิง
บรรณานุกรม

โบราณสถาน/โบราณวัตถุในเวียงจันทน์

จากการที่ผู้เขียนได้พบกับศิลปินนักวิชาการครูสอนลายลาวและนักศึกษาในสถาบันวิจิตรศิลป์ พร้อมกับการสร้างสรรค์ผลงานในเนื้อหาพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่สำคัญทั้ง 4 แห่งด้วยกัน คือ วัดสีสะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวง และประตูชัย ด้วยการแสดงออกในลักษณะการเขียนภาพจากสถานที่จริงพร้อมกับการสร้างสรรค์ ผลงานใน studio ไปด้วยในเวลาเดียวกัน ตามแนวทางโพสต์อิมเพรสชันนิซึม โดยผู้เขียนได้สร้างสรรค์ผลงาน โดยมีเนื้อหาจากสถานที่สำคัญ 4 แห่ง ตามกระบวนแบบและกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านพุทธศิลป์จากสถาปัตยกรรม ที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ที่ได้นำลวดลายลาวไปประดับตกแต่ง เพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ที่มีความผูกพันกับชุมชนและสังคมมาจากอดีตจนมาถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนจะทำการสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนภาพพุทธศิลป์ ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยได้แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ ตามแนวทางโพสต์อิมเพรสชันนิสท์ เพื่อการนำไปสู่การเป็นศิลปะร่วมสมัยจากพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีบทบาทต่อบริบทของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนได้ต่อไป

โดยสถานที่สำคัญทั้ง 4 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งต่างมีประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่อบทบาทของสังคมคนลาว เปรียบเสมือนเป็นภาพตัวแทนของจิตรวิญญาณที่สร้างความผูกพัน ที่สามารถส่งผลกระทบต่อจิตใจได้เสมอ จึงเป็นสิ่งที่เราในฐานะเป็นเพื่อนบ้านควรได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญในโบราณสถานของ สปป.ลาว ที่มีความเหมือนและความต่างที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดมิตรใกล้บ้านได้สืบตลอดไป

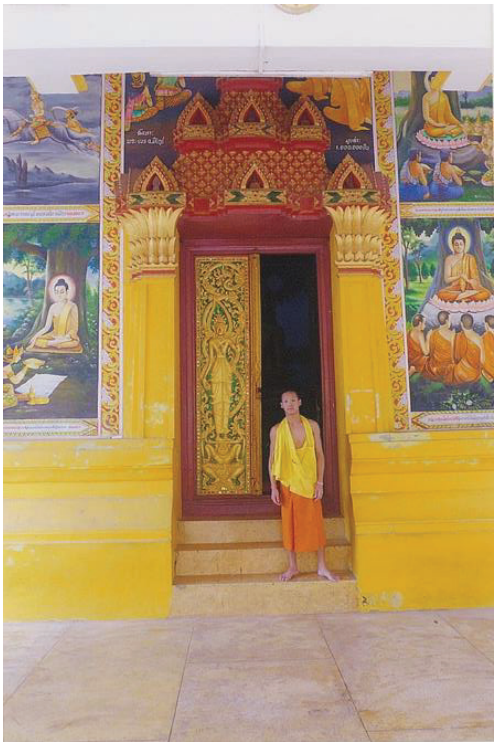

ภาพประกอบที่ 208 วัดมีชัย 1. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 209 วัดมีชัย 2. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

6.1 วัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 210 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “วัดสีสะเกด”
สีน้ำมัน 80 x 60 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

จากที่กองทัพสยามในช่วงสมัยพระเจ้าตากสินได้ไปตีเมืองเวียงจันทน์ โดยได้ทำการเผาบ้านเผาเมืองไปอย่างราบพนาสูญน์ และได้กวาดต้อนผู้คนจากลาวมาใช้แรงงานในบางกอก โดยเฉพาะพระราชวงศ์ของลาวก็รวมอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย โดยเฉพาะเจ้าอนุวงศ์ ซึ่งก็เป็นหนึ่งคนในจำนวนเชลยศึก โดยพระองค์ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ในราชสำนักไทยเฉกเช่นเดียวกับราชวงศ์ของไทย ในราชสำนักของไทย ซึ่งอยู่ในช่วงของรัชกาลที่ 1-2 และได้เป็นที่รักใคร่ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และในระยะเวลาต่อมาได้มีสารตราขึ้นไปถวายพระเจ้าอนุวงศ์ เมื่อ พ.ศ. 2352 ซึ่งพระองค์ได้ทรงปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าทั้งในด้านอาณาจักรและพุทธจักร โดยเฉพาะการรับอิทธิพลด้านศิลปะรัตนโกสินทร์ ไปสร้างสรรค์ผลงานด้านพุทธศิลป์ได้ปรากฏอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ โดยเฉพาะวัดสีสะเกด ซึ่งรับเอารูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะของรัตนโกสินทร์ไว้อย่างเด่นชัดอย่างที่สุด

ด้วยจากที่พระเจ้าอนุวงศ์ ได้มาใช้ชีวิตอยู่สยามประเทศมาเป็นเวลายาวนาน จึงทำให้พระองค์ได้ซึมซับในศิลปะและวัฒนธรรมไทย จึงได้เป็นแรงบันดาลใจในการนำศิลปะในรูปแบบศิลปรัตนโกสินทร์ไปสร้างในลาวในระยะเวลาต่อมา และเป็นที่คาดกันว่าคงจะได้นำช่างจากสยามประเทศไปสร้างผลงานอยู่ด้วยเช่นกัน จึงมีความละม้ายคล้ายคลึงกับศิลปกรรมในกรุงเทพฯ แต่ในการสร้างช่องกุดที่ฝาผนังของระเบียงแก้วนั้นก็ได้สร้างความแปลกตาต่อผู้พบเห็นอยู่ด้วยเช่นกัน โดยในแต่ละช่องนั้นจะมีการนำพระพุทธรูปองค์เล็ก 2-3 องค์ วางอยู่ในช่องนั้น ซึ่งจะมีองค์พระใส่อยู่ในช่องกุดนั้นอยู่เกือบทุกช่อง ซึ่งเป็นการสะท้อนความละเอียดของช่างศิลป์ในยุคสมัยนั้นที่มีความพยายามในการจัดวางตำแหน่งของช่องแต่ละช่องได้อย่างเป็นระบบ โดยได้จัดวางช่องแต่ละช่องได้อย่างมีสัดส่วนที่เท่ากัน และในช่วงเวลาปัจจุบันได้มีการเขียนภาพลายลาวลงบนพื้นของฝาผนังด้วยสีสันที่ให้ความรู้สึกอ่อนโยนในบางส่วน แต่สังเกตได้ว่าก็เป็นเพียงการเริ่มต้นที่จะมีการระบายสีบนฝาผนัง ได้ในลำดับต่อๆ ไปและแต่ถ้าฝาผนังของช่องกุดได้ระบายสำเร็จทั้ง 4 ด้าน ก็คงจะทำให้ฝาผนังของช่องกุด มีความงดงามแปลกตาอยู่ด้วยเช่นกัน แต่ก็คงต้องใช้เวลาพร้อมด้วยงบประมาณ แต่ที่สำคัญก็คงอยู่ที่ช่างฝีมือ ที่

จะต้องใช้ความละเอียดอ่อน ในการถ่ายทอดเพราะลวดลายที่เขียนใหม่ที่ปรากฏอยู่นี้นั้น สังเกตได้ว่าเป็นการวาดที่ใช้เส้นและสีที่จะต้องใช้ช่างฝีมือที่มีประสบการณ์มามาก จึงจะสามารถเขียนภาพได้เป็นอย่างที่เห็นอยู่ในขณะนั้น โดยผู้เขียนได้เดินทางไปเยี่ยมชมเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่วัดสีสะเกด กำลังได้รับการบูรณะอยู่ในหลายๆ ด้าน ซึ่งการบูรณะปฏิสังขรณ์ วัดสีสะเกดนั้น ได้ผ่านมาแล้วหลายครั้ง โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นอย่างยิ่ง

ภาพประกอบที่ 211 วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 212 วัดเชียงทอง หลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

6.2 หอไตรวัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 213 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “หอไตรวัดสีสะเกด”
สีน้ำมัน 80 x 60 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

สิ่งที่สร้างความแปลกแยกจากศิลปะในสกุลช่างล้านช้างที่ปรากฏอยู่ในวัดสีสะเกด ซึ่งถึงแม้จะได้รับอิทธิพลจากศิลปกรรมจากรัตนโกสินทร์อยู่ก็ตามก็คือ “หอไตร” ซึ่งเป็นอาคารรูปทรงที่มีหลังคาเป็นลักษณะ 3 ชั้น มีจตุรมุข ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นศิลปะในลักษณะของแบบศิลปะพม่าแต่ได้มาปรากฏอยู่ในวัดสีสะเกด แต่ก็สามารถสร้างความกลมกลืนด้วยจากการใช้โครงสีส่วนใหญ่ด้วยการระบายสีด้วยสีเหลืองเข้มอยู่ในตัวอาคารที่เป็นรูปแบบศิลปะดั้งเดิมที่จะมีส่วนที่แตกต่างเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ รูปทรงอาคารที่สร้างขึ้นมาใหม่ อยู่บริเวณด้านหลังวัดที่สร้างเป็นกุฏิพระแต่รูปทรงของอาคารใหญ่มากและไม่สัมพันธ์กับอาคารดั้งเดิมที่ปรากฏก่อนแล้ว

รูปแบบของหอไตรที่ปรากฏอยู่ที่วัดสีสะเกด ถึงแม้จะมีความแตกต่างจากสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะรัตนโกสินทร์ แต่ก็สามารถสร้างความกลมกลืน ด้วยวันเวลาที่ผ่านมามากกว่า 100 ปี ที่ทำให้สภาพของโบราณสถานดังกล่าวนั้นได้ชำรุด ผุกกร่อนไปตามกาลเวลาที่ผ่านมา ซึ่งหอไตรในยุคปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับการปฏิสังขรณ์แต่อย่างใด ก็คงรอเวลา เมื่อถึงคราวที่จะได้บูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นมานั้น จะมีความงดงามเพียงใดเพราะสังเกตได้จากโครงสร้างที่มีความงดงามได้สัดส่วน โดยเฉพาะช่วงหลังคานั้นได้จัดเป็นจังหวะได้เหมาะสม ซึ่งขาดแต่เพียงสีสันที่จะนำมาตกแต่งให้สอดคล้องกลมกลืน ตามลักษณะของรูปแบบดั้งเดิม แต่เป็นที่น่าสังเกตที่ในหลายวัดของนครหลวงเวียงจันทน์ก็มีหอไตรเช่นเดียวกับวัดสีสะเกด เช่น ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ซึ่งในด้านรูปทรงความสง่างามแล้ว หอไตรวัดสีสะเกด ซึ่งสร้างในยุคก่อนนั้นจะมีรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่ โดดเด่นกว่าก็เป็นได้

สงวน รอดบุญ (2526) ได้แสดงทัศนะถึง “หอไตร” ไว้ว่า “พุทธสถาปัตยกรรมที่สวยเด่นเป็นสง่าของวัดสีสะเกดอีกสิ่งหนึ่งได้แก่ “หอไตร” ตั้งอยู่ทางเบื้องขวาของพระอุโบสถ (ปัจจุบันอยู่ริมถนนล้านช้าง ตรงข้ามกับกระทรวงศึกษาธิการ) มีลักษณะรูปทรงคล้ายมณฑป มีเสาหานเรียงรายโดยรอบรับพาไล หลังคาซ้อนลดหลั่นกันอย่างสวยงาม ที่ฐานตัวอาคารและเสาก่ออิฐถือปูน มีบันไดทางขึ้นด้านหน้าตัวหอไตรมีซุ้มประตู ทั้ง 4 ทิศ ภายในมีตู้พระไตรปิฎกทำด้วยไม้ลงรักเขียนลายทอง เป็นตู้ขนาดใหญ่ แต่ฝีมือช่างแกะสลักลายที่ฐานไม่สู้งดงาม ฝีมือปั้นปูนประดับลวดลายตามขอบประตูฐานตัวอาคาร มีลักษณะสวยงาม เป็นลายเครือเถา เกสรดอกไม้ประดับด้วยกระจกสี ดอกไม้ลางแบบลาวเรียก “ดอกกาละกับ” มีรูปร่างคล้ายผลสับปะรด บานประตูด้านนอกของหอไตรที่เหลืออยู่ เขียนลาย รดน้ำรูป “เสี้ยวกาง” แบบไทยอย่างชัดเจน ตลอดจนรูปแบบและลวดลายกนกของ “คันทวย” (แขนนาง) และ “กาบพรหมศร” (กาบตีนเสา) ก็มีลักษณะอิทธิพลของศิลปะไทยทั้งสิ้น”

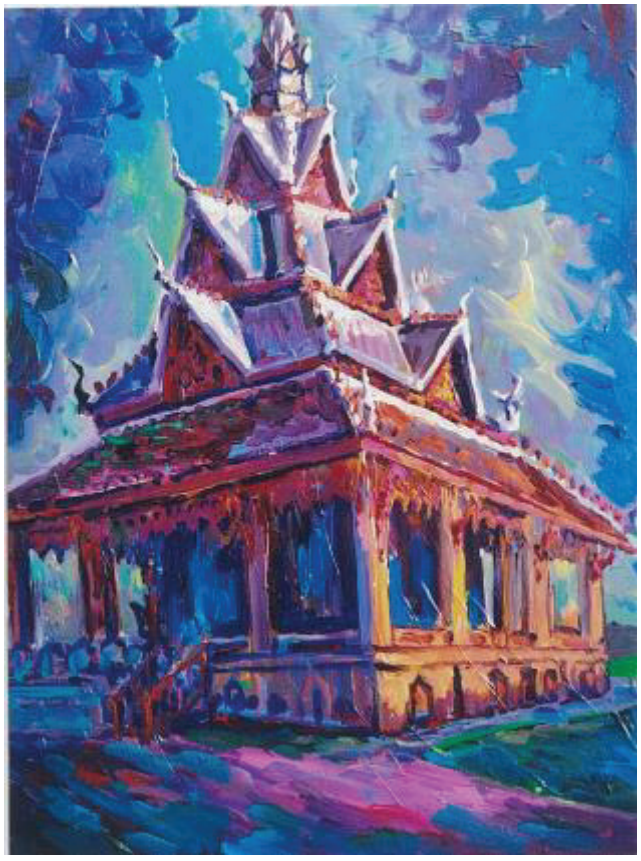

ภาพประกอบที่ 214 การเขียนภาพสดที่หอไตรที่วัดสีสะเกด สีอะคริลิก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

6.3 กาบพรหมศรที่วัดสีสะเกด

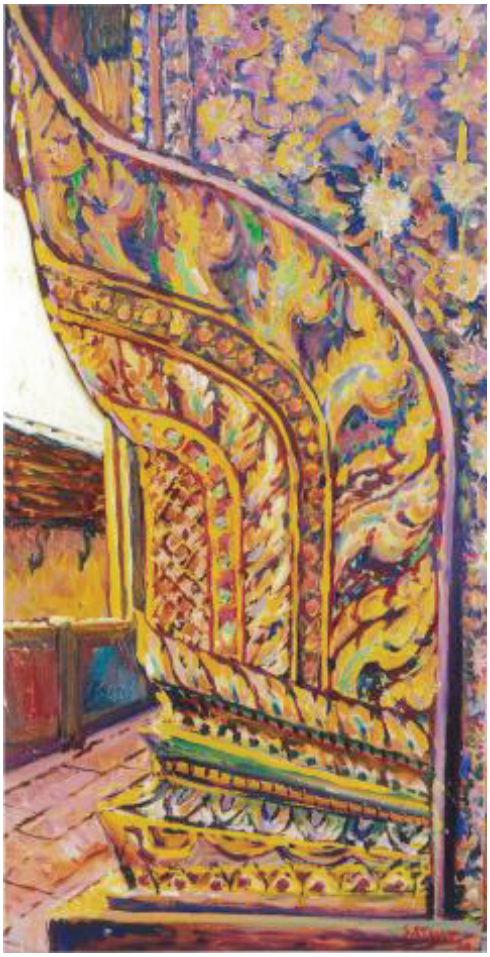

ภาพประกอบที่ 215 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “กาบพรหมศรที่วัดสีสะเกด” สีน้ำมัน 100 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

จากรูปแบบที่วัดสีสะเกดได้รับอิทธิพลไปจากศิลปะในสมัยรัตนโกสินทร์ จากด้วยการตกแต่งในแง่มุมต่างๆ รอบอาณาบริเวณของทุกสิ่งที่อยู่โดยรอบของระเบียงแก้ว จึงเป็นการถอดรูปแบบไปจากศิลปะไทยด้วยกันทั้งสิ้น

กาบพรหมศรที่ได้ประดับตกแต่งอยู่บริเวณด้านมุมมองสิมทั้ง 4 ด้าน ที่ได้แสดงออกด้วยการใช้ลวดลายที่เป็นลายไทย โดยเฉพาะลายกนก พร้อมด้วยลายในแบบลาวที่เรียกว่า “ดอกกาละกับ” ซึ่งมีรูปร่างคล้ายลายสับปะรด จึงเป็นการผสมผสานลวดลายที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน โดยใช้วัสดุด้วยปูนผสมทราย ในการหล่อหลอม ที่จะแตกต่างจากการปั้นปูนสดในแบบศิลปะจากจังหวัดเพชรบุรี แต่ก็มีความคงทนมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการสะท้อนความละเอียดอ่อนของการประดับตกแต่ง ลงบนสิมจากอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการประดับตกแต่งในยุคปัจจุบันเท่าที่สังเกตเห็นจากวัดต่างๆ นั้นจะเป็นรูปแบบลวดลายที่ทำแบบสำเร็จรูป แล้วถึงนำมาจัดวางเพื่อประดับตกแต่ง ซึ่งเป็นการสร้างผลงานที่เป็นตามสภาวะของสังคมที่ต้องใช้ความสะดวก และรวดเร็วเป็นที่ตั้ง ฉะนั้นความงดงามอ่อนช้อยที่เป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของคนลาวนั้นก็ยังคงค้นหาได้จากวัดสีสะเกด ตามที่เป็นอยู่

สงวน รอดบุญ (2526) กล่าวว่า

“จากการได้ศึกษารูปทรง ลวดลายและภาพเขียนในวัดสีสะเกดทำให้มั่นใจว่า พระเจ้าอนุวงศ์ทรงได้รับอิทธิพลศิลปกรรมไทยในสมัยรัชกาลที่ 1-2 ไปไม่น้อยทีเดียว เนื่องจากพระองค์ได้ประทับอยู่ในราชสำนักของไทยเป็นเวลานานถึง 16 ปี แม้แต่ในด้านภาษาที่ใช้จารึกการสร้างวัด ยังมีภาษาไทยปะปนอยู่หลายคำ เช่น ช่างเขียน (ช่างแต้ม) กะโถน (เงี่ยง) กะดีหมู่ กะดีราย ถมปัด และป้านชา เป็นต้น”

“วัดวาอารามในนครเวียงจันทน์ ยังมีอีกมากมายหลายแห่ง แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างรัชกาลใด ที่หลงเหลืออยู่ส่วนมากได้รับการซ่อมแปลงใหม่จนเสียรูปทรง หาลักษณะดั้งเดิมไม่พบ และมีหลายแห่งที่ถูกทำลายรื้อถอนไปเพื่อใช้สถานที่ก่อสร้างอาคารทางราชการของฝรั่งเศส เช่น “วัดกาง" ริมแม่น้ำโขง อันเป็นวัดที่สำคัญและสวยงาม ได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นที่ตั้งอนุสาวรีย์ ของ ม.ปาวี ข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสประจำลาว วัดยอดแก้วเปลี่ยนเป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนแพทย์ วัดปากป่าสักเป็นโรงเรียนเทคนิค และวัดอื่นๆ อีกหลายแห่งถูกรื้อถอนไปในสมัยการปกครองของฝรั่งเศส”

จากด้วยเจ้าอนุวงศ์ได้มาประทับอยู่ในราชสำนักไทยเป็นเวลาถึง 16 ปี จึงทำให้พระองค์ท่านได้ซึมซับกับวิถีชีวิตและศิลปกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ได้เป็นอย่างดี แต่ภายหลังจากที่พระองค์ได้กลับไปปกครองนครหลวงเวียงจันทน์แล้ว จึงได้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้พระองค์ท่านต้องตัดสินใจในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมืองของตนเป็นสำคัญ

ภาพประกอบที่ 216 การเขียนภาพสดที่วัดจันทบุรี เมืองเวียงจันทน์.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

6.4 หน้าบันระเบียงแก้ววัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 217 แรงบันดาลใจในสถานที่ทำงาน ภาพ “หน้าบันระเบียงแก้ววัดสีสะเกด” สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

หน้าบันที่ระเบียงแก้วนั้น เป็นผลงานของช่างที่มีฝีมือในการแกะสลักจากด้วยการนำไม้มาต่อเรียงกันให้เป็นพื้นระนาบแล้วจึงใช้วิธีการแกะสลักให้เป็นรูปเทวดา นั่งบนบัลลังก์ โดยมีรูปนกอยู่ด้านข้างซ้ายและขวา โดยการใช้ลวดลายทางธรรมชาติ สร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการสมดุล ซึ่งเป็นการจัดภาพในลักษณะให้จุดสนใจอยู่ตรงกลางภาพ โดยให้ด้านซ้ายและขวามีความเท่ากัน และเหมือนกัน แต่ที่มีความสำคัญและโดดเด่นก็คงอยู่ที่การใช้ไม้ที่มาจากธรรมชาติมาเป็นวัสดุในการรังสรรค์ผลงาน และเป็นที่น่าสังเกตในการสร้างสรรค์ผลงานอยู่โดยทั่วไป ซึ่งเป็นการสะท้อนความละเอียดอ่อนของช่างในสมัยโบราณที่มีความประณีตบรรจง และพร้อมด้วยความศรัทธาในพุทธศาสนา จึงเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นพุทธบูชาให้แก่วัดสีสะเกด หรือแม้แต่วัดสีเมืองก็มีภาพแกะสลักที่บานหน้าต่างที่เป็นภาพลวดลายลาวด้วยการใช้ไม้ที่มีขนาดความหนา เนื้อไม้ที่เข้มแข็ง ที่ให้ความรู้สึกที่สะท้อนความเก่าแก่ และมีมนตร์ขลังอยู่ในผลงานเช่นเดียวกัน

แต่ในส่วนที่อยู่ใต้ลงไปของหน้าบันนั้น ทางวัดได้นำองค์พระพุทธรูปในลักษณะต่างๆ มาจัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบให้เป็นชั้นๆ อย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่เห็นแล้วเกิดความสะเทือนใจเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าองค์พระพุทธรูปนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ตาม ต่างโดนตัดเศียรอยู่ทั่วทุกองค์ จึงเป็นรอยจารึกของการที่ศาสนาถูกย่ำยี ที่ได้ผ่านยุคสมัยมาจนถึงปัจจุบันที่สามารถสะท้อนความรุ่งเรืองของพุทธศาสนาอยู่ด้วยเช่นกัน

ซึ่งในยุคสมัยของเจ้าอนุวงศ์นั้น พระองค์ท่านได้ให้ความสำคัญกับพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง สะท้อนภาพได้จากการที่พระองค์ มีความมุ่งมั่นในการสร้างวัดเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการนำไปสู่ความสุขสงบของ

ชาติบ้านเมือง โดยที่พระองค์ท่านก็ได้รับอิทธิพลศิลปะมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งการที่เจ้าอนุวงศ์ได้มาใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ มาเป็นเวลารวม 15-16 ปีนั้น ย่อมทำให้พระองค์ท่านได้ซึมซับกับศิลปะและวัฒนธรรมไทย โดยได้สะท้อนจากเมื่อพระองค์ได้เสด็จกลับไปปกครองกรุงเวียงจันทน์ในระยะเวลาต่อมานั้น พระองค์ได้นำศิลปะในรูปแบบศิลปะในสกุลช่างรัตนโกสินทร์ ไปสร้างไว้ในนครหลวงเวียงจันทน์ นั้นก็คือ วัดสีสะเกด ซึ่งมีรูปแบบของการจัดวางสถาปัตยกรรมและงานช่างในทุกๆ มิติ ที่มีความคล้ายคลึงกับศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีการคาดหมายว่า คงจะนำช่างจากกรุงเทพฯ ไปร่วมสร้างวัดสีสะเกดอยู่ด้วยเช่นกัน

แม้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลังที่ทำให้พระองค์ท่านต้องพบกับเหตุการณ์ที่ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อเมืองหลวงเวียงจันทน์เป็นอย่างยิ่ง พร้อมกับวิถีชีวิตของพระองค์ท่านที่ต้องมาสวรรคตในกรุงเทพฯ ในระยะเวลาต่อมา

แต่ในสภาพของสังคมใน สปป.ลาว ในยุคปัจจุบัน ที่ได้แสดงความสำนึกในพระคุณของพระมหากษัตริย์ที่มีบทบาทในการสร้างชาติมาตามยุคสมัยที่ผ่านมา โดยสังคมได้ตระหนักถึงความพ่ายแพ้ของคนลาวในอดีต จากด้วยความไม่รักสามัคคีหรือ จึงทำให้สังคมของลาวต้องเป็นเช่นนั้นจากที่ผ่านมา

ภาพประกอบที่ 218 ผู้เขียนกับการเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

6.5 เสาพาไลที่วัดสีสะเกด

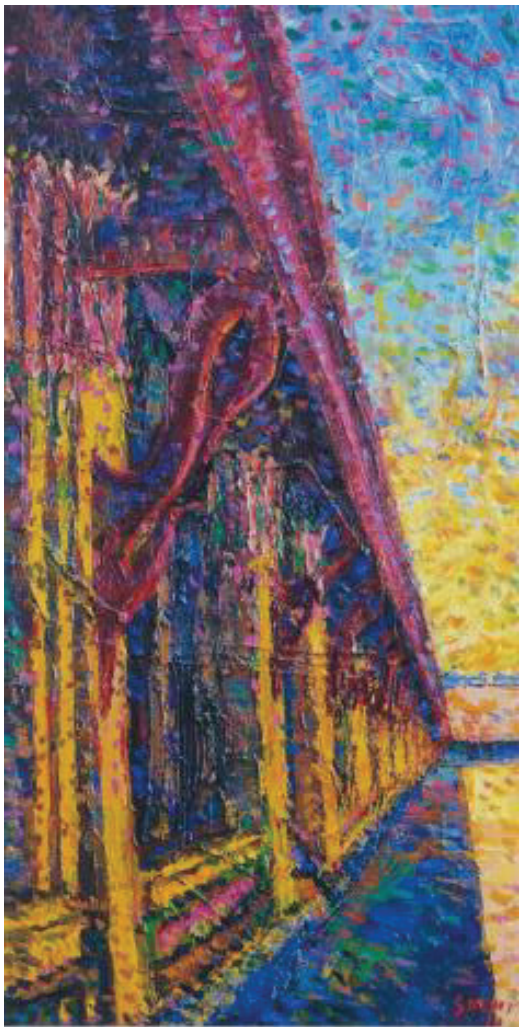

ภาพประกอบที่ 219 การเขียนภาพในสถานที่ทำงาน ภาพ “เสาพาไลที่วัดสีสะเกด”
สีน้ำมัน 100 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ระเบียงแก้วที่โอบล้อมรอบสิมในวัดสีสะเกดนั้น มีรูปทรงสถาปัตยกรรมในรูปแบบของศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ที่ชัดเจนและโดดเด่นเป็นอย่างยิ่ง และโดยเฉพาะเสาพาไลที่หัวเสาเป็นรูปบัวกลีบขนุน ก็เหมือนกับการถอดแบบไปจากเสาพาไลที่วัดพระเชตุพลหรือวัดพระแก้ว ที่มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นการปรากฏให้เห็นอยู่เพียงวัดเดียวในนครหลวงเวียงจันทน์ โดยอาคารของระเบียงแก้วนั้น จะมีขนาดไม่ใหญ่มาก โดยมีความสูงพอประมาณกับรูปร่างของคน โดยทั่วไป โดยเสาพาไลนั้นจะเป็นพื้นสีเหลืองเข้มโดยทั่วไปโดยตัดกับสีของคันทวยและกันสาดของหลังคาที่ระบายด้วยสีแดงเข้มด้วยเช่นกัน ความงามของเสาพาไล ถ้าได้มองเห็นเพียงเสาเดียว อาจจะดูธรรมดา แต่ถ้าได้นำมาจัดวางไปตามจังหวะของอาคารระเบียงแก้วก็จะทำให้มีความงามไปอีกในลักษณะหนึ่ง ในการแสดงออกของภาพที่ชื่อว่า “เสาพาไลที่วัดสีสะเกด" จึงเป็นการแสดงออกทางศิลปะ ด้วยการเน้นให้เห็นถึงการเขียนภาพที่ใช้หลักการทาง Perspective เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระยะของภาพจากสิ่งที่อยู่ใกล้สุดจนไปถึงไกลที่สุด เพื่อแสดงความเข้มแข็ง มั่นคงและกาลเวลาที่ผ่านมาที่เสาพาไลก็ยังดำรงคงอยู่คู่กับวัดสีสะเกด มาจนถึงยุคปัจจุบัน ที่เจ้าอนุวงศ์ได้ทรงสร้างไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาถึงความงดงามจากสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้าน

6.6 ลวดลายลาวที่วัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 220 จากภาพที่บานประตู ภาพ “ลวดลายลาวที่วัดสีสะเกด”
สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ลวดลายลาวที่ปรากฏอยู่ที่ด้านหน้าของประตูทางเข้าวัดสีสะเกดนั้น ได้แสดงลวดลายที่เป็นลักษณะดั่งเดิม ด้วยการเขียนลายลงบนแผ่นไม้ขนาดใหญ่ทั้ง 2 บาน ซึ่งสะท้อนได้จากการที่ สปป.ลาว ในสมัยก่อนนั้นยังอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ จึงทำให้ช่างศิลป์ในยุคสมัยนั้นได้วัสดุจากธรรมชาติมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานศิลป์ ซึ่งจากการสังเกตในการก่อสร้าง โดยทั่วไปของวัดสีสะเกดนั้น จะใช้ไม้มีส่วนในการก่อสร้างอยู่โดยทั่วไป โดยเฉพาะระเบียงแก้ว ที่ใช้โครงสร้างที่ทำจากวัสดุที่มาจากไม้ทั้งสิ้นในการระบายสีของประตูนั้น จะใช้สีทองเป็นรูปตัวลวดลายและให้พื้นเป็นสีแดงสด ซึ่งทำให้เกิดการตัดกันของสีทั้งจากสีทองและสีแดงที่สามารถแสดงความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่กล้าหาญ และมีความอ่อนช้อยอยู่ในลวดลายลาวอยู่ด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประตูดังกล่าวนั้นจะชำรุดไปบ้างตามกาลเวลา แต่กลับเป็นการสร้างความขลังให้กับสถานที่ดังกล่าว เมื่อต้องไปยืนอยู่หน้าประตูที่กำลังจะก้าวเข้าไปสู่บริเวณพื้นที่ของสิมและระเบียงแก้ว

ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของเจ้าอนุวงศ์ที่ได้นำศิลปะที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะรัตนโกสินทร์มาสร้างไว้ในนครหลวงเวียงจันทน์ให้ได้ปรากฏมาจนถึงในยุคปัจจุบัน โดยภาครัฐได้ตระหนักในความเป็นวีรบุรุษที่สามารถกู้ชาติด้วยจิตใจที่เด็ดเดี่ยวกล้าหาญ จึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ให้แก่เจ้าอนุวงศ์ในระยะเวลาต่อมา

6.7 พระพุทธรูปที่ระเบียงแก้ววัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 221 ภาพสะเทือนใจจาก ภาพ “พระพุทธรูปที่ระเบียงแก้ววัดสีสะเกด”
สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้างนั้น ได้ถูกจัดวางไว้อยู่ภายในระเบียงแก้วอยู่หลายองค์ด้วยกัน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่เป็นลักษณะการนั่งและยืน แต่ที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นที่สุดก็คือ พระพักตร์ของพระพุทธรูปนั้นจะเป็นไปในลักษณะที่มีใบหน้าที่กว้าง ดวงตาเรียวยาว คิ้วโก่ง ปากอมยิ้ม ปลายปากมีเส้นตวัดขึ้นที่เป็นลักษณะอมยิ้มนิดๆ ซึ่งเป็นวัสดุที่ทำขึ้นจากทองเหลือง ซึ่งเป็นรูปแบบในลักษณะล้านช้างอย่างแท้จริง แต่การที่ได้นำมาจัดแสดงในลักษณะเปิดกว้างเช่นนี้ อาจจะทำให้องค์พระชำรุดเสียหายได้ แต่ในทางกลับกันก็สามารถให้ประชาชนทั่วไปได้สัมผัสได้อย่างลึกซึ้ง แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนก็คิดว่าควรถึงเวลาแล้วที่ทางภาครัฐควรจะต้องทำการเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเป็นสัญลักษณ์ของล้านช้าง ให้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม และควรได้รับการเฝ้าดูแลมากกว่านั้น แต่การพูดคุยกับศิลปินแห่งชาติ ที่โรงหล่อพระในนครหลวงเวียงจันทน์นั้นก็ได้ทราบว่าคนลาวในยุคปัจจุบัน ก็ยังนิยมการหล่อพระในรูปแบบของล้านช้างแบบดั้งเดิมอยู่เช่นกัน และในขณะเดียวกันก็จะไม่นิยมการหล่อในรูปแบบอื่นๆ อีกเลย อาทิ ในรูปแบบสุโขทัย ก็จะถูกปฏิเสธจะขอเพียงองค์พระที่มีรูปลักษณะเป็นลักษณะพุทธศิลป์ในแบบล้านช้างเพียงเท่านั้นและเนื่องจากในยุคปัจจุบันสังคมในประเทศลาว โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจได้เจริญขึ้นมาตามลำดับ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้มากยิ่งขึ้น ทำให้ธุรกิจการหล่อพระ ได้มีบทบาทต่อแวดวงของช่างหล่ออยู่ด้วยเช่นกัน เพราะทำให้ธุรกิจก ารหล่อพระในโรงหล่อพระ ซึ่งเป็นรัฐบาลนั้น มีการสั่งจองพระกันอยู่เป็นจำนวนมาก โดยจะมีการนำพระไปถวายให้แก่วัดตามต่างจังหวัด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่โรงหล่อต้องสนองตอบต่อกลุ่มลูกค้า โดยเฉพาะคนลาวที่เป็นคนรวยรุ่นใหม่ ที่สามารถสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับพุทธศาสนา ที่ยังมีความเข้มแข็ง มันคงมายาวนาน ถึงแม้ว่าลาวจะผ่านวิกฤตมาหลายครั้งหลายคราวแล้วก็ตาม แต่สังคมของคนลาวก็ยังให้ความสำคัญกับพุทธศาสนาทั้งจากกิจกรรมทางศาสนาและการสร้างสิ่งที่จะเป็นที่เคารพบูชาก็ตาม

6.8 พระประธานในสิมวัดสีสะเกด

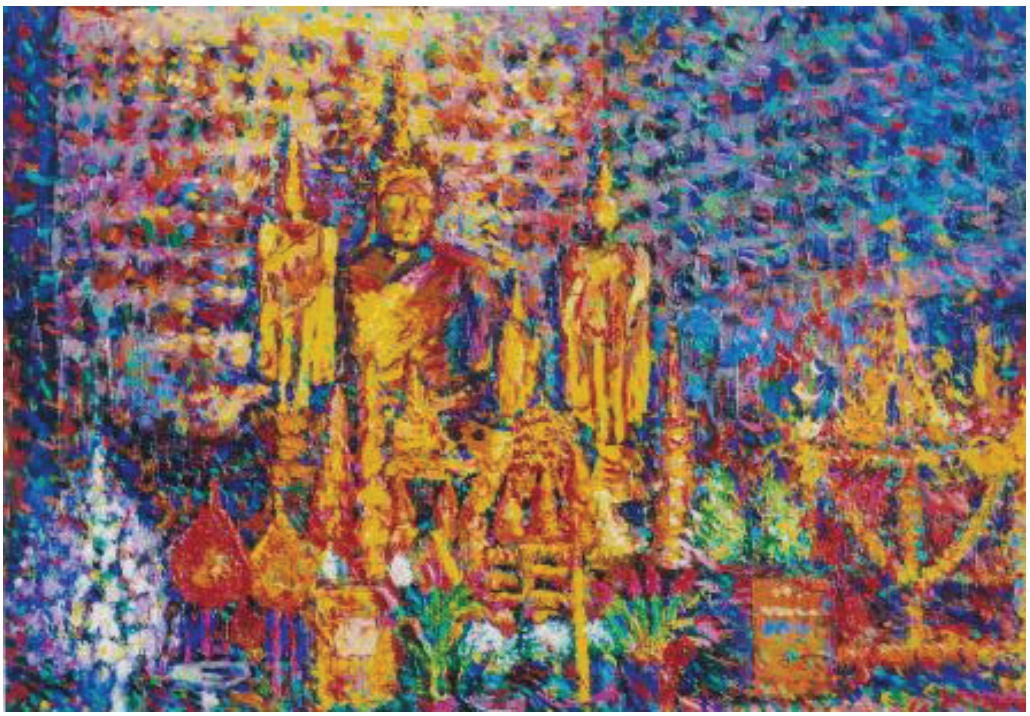

ภาพประกอบที่ 222 เขียนภาพในห้องพัก ภาพ “พระประธานในสิมวัดสีสะเกด”
สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภายในสิมของวัดสีสะเกดในสภาพปัจจุบันนั้น กำลังอยู่ระหว่างการซ่อมแซม ฮูปแต้มบนฝาผนัง ซึ่งก็ได้สึกกร่อนไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะฮูปแต้มที่อยู่ด้านหน้าของอาคารเมื่อได้ก้าวเท้าเข้าไปทั้งด้านซ้ายและด้านขวา ซึ่งในขณะนี้นั้นทางด้านซ้ายกำลังอยู่ระหว่างการซ่อมแซม ซึ่งผู้เขียนสังเกตเห็นได้ว่าไม่ใช่เป็นการซ่อมแซมแต่เป็นการเขียนขึ้นมาใหม่เลยก็ว่าได้ โดยเฉพาะด้านล่างของขวามือนั้น มีชายชาวเวียดนามเป็นผู้กำลังวาดลายเส้นรูปช้างอยู่ และมีผู้หญิงผมสีทองกำลัง นั่งอยู่บนนั่งร้านในท่าที่กำลังดำเนินการซ่อมแซมฝาผนังอยู่ในขณะนั้น แต่ในส่วนที่อยู่ลึกเข้าไป ตั้งแต่เครื่องอัฐบริขารไปนั้น สังเกตด้วยสายตายังพอได้มองเห็นรูปร่างและสีสันของฮูปแต้มอยู่บ้างเช่นกัน ซึ่งการจัดวางสิ่งของต่างๆ รอบองค์พระนั้นจะเป็นไปอย่างไม่เป็นระเบียบมากนัก และสิ่งของแต่ละชิ้นนั้นอยู่ในสภาพที่เก่า ซึ่งถ้าจะมองในมุมของความคลาสสิคก็จะได้อารมณ์ไปอีกลักษณะหนึ่ง แต่สาระสำคัญของภายในสิมวัดสีสะเกดนั้น ก็คงอยู่ที่ฮูปแต้ม ที่ควรได้รับการบันทึกด้วยเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิคอย่างโดยเร็ว เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถเป็นเครื่องมือในการเล่าเรื่องข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลปะในลาวได้ต่อไป ซึ่งจากผลงานดังกล่าวนี้ที่เจ้าอนุวงศ์ได้เป็นผู้รังสรรค์ไว้

อดิศร เสมแย้ม (2556) กล่าวว่า

“40 ปี หลังเจ้าอะนุวง หรือภายหลังที่นครหลวงเวียงจันถูกเผาผลาญทำลายจากพวกสยาม ในระยะดังกล่าว ชาติลาวไม่เพียงแต่ถูกสังหารทำลายให้แตกสลายจนหมดความเป็นชาติเท่านั้น แต่จิตใจของคนภายในชาติก็ถูกปล้นสะดม ตกอยู่ในความมืดมนถึงขั้นไม่รู้หัวนอนปลายเท้าของต้นตระกูล และความเป็นชาติของตนว่าเป็นอย่างไร ในที่สุดลืมชาติไปก็มี บ้างก็ถูกกวาด ต้อนไปอยู่บ้านเมืองของเขา และหนีไปอยู่ตามป่าตามเขา บทความบางตอนได้เขียนว่าพวกเขาได้พบกับเชื้อสายของกษัตริย์ ซึ่งเคยปกครองอยู่นครหลวงที่พวกเรากำลัง

จะขึ้นสำรวจ อีกประโยคหนึ่งว่า วัดสีสะเกดนั้นมีสิ่งของที่หลงเหลือมากกว่าวัดอื่น ความตอนหนึ่งว่า “กษัตริย์เวียดนามมีท่าทีแข็งข้อละเลยสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อเจ้าชีวิตสยาม ซึ่งอาจเป็นส่วนราชพิธี หรือในตัวเลขเงินส่วนให้แก่สยามก็เป็นได้ ก็เลยถูกติดตามด้วยกองทัพมาลาว ซึ่งได้รับหน้าที่ให้มาทำลายล้างประชาชนลาวผู้น่าสงสารที่นี่ ได้รับการปฏิบัติอย่างโหดเหี้ยมที่ประเพณีพวกเราไม่สามารถเข้าใจได้เลย ประชาชนชาวลาวถูกฆ่าหรือถูกบังคับให้อพยพย้ายออกจากถิ่นฐานเดิมและนครหลวงของเขาก็ถูกทำลายล้างผลาญเกลี้ยงไม่ผิดกับนครหลวงเยรูซาเล็มที่ถูกทำลายล้างโดยกองทัพโรมัน”

ในห้องนี้ยังมีแผ่นป้ายแสดงเนื้อเพลง “ลาวแคน” ซึ่งเป็นเพลงของพวกเชลยชาวลาวที่ถูกจับกวาดต้อนลงมาอยู่ในกรุงเทพฯ ที่ระบายความเคียดแค้น ความเร่าร้อน ความปวดร้าว และทุกข์ยากออกมาเป็นบทเพลง

“...ฝ่ายพวกลาวเป่าแคน แสนสะเหนาะ มาเสบเสาะ เข้ากับแคนแสนสะท้าน เป็นใจความยากยากจากเวียงจัน ตกมาอยู่เขตขันแคว้นอะโยทะยา...แสนอดแสนทน เหมือนดังคนตกนารก มืดมนฝนตก เที่ยวหยกๆ ถือข้องหนองคบเทียวไล่จับกบทุ่งพระเมน เปื้อนเลนเปื้อนตม เหม็นคบเหม็นคาว จับทังอ่างท้องขึง จับทั้งอึ่งท้องขาว จับทั้งเหนี้ยวจับทังปู จับทั้งหนูท้องขาว จับเอามาให้สิ้น เอามาต้มกินกับเหล้า เป็นกัมของเฮาแล้วเป็น เพาะเจ้าลาวอ้ายเพื่อนเอ่ย...”

ภาพประกอบที่ 223 ศาลาลาวที่หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

6.9 ฮูปแต้มในสิมวัดสีสะเกด

ภาพประกอบที่ 224 จากการเขียนภาพในห้องพัก ภาพ “ฮูปแต้มในสิมวัดสีสะเกด” สีน้ำมันและสีอะคริลิค 60 x 40 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

เมื่อได้ก้าวเดินเข้าไปในสิมวัดสีสะเกด ซึ่งเป็นอาคารรูปทรงไม้ใหญ่มากนัก มีขนาดที่พอเหมาะกับการบรรจุผู้คนได้ประมาณ 20 กว่าคน โดยองค์รวมของวัดสีสะเกด สิ่งที่สร้างความประทับใจก็คงได้แก่ระเบียงแก้ว ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะในแบบล้านช้าง ที่มีรูปลักษณ์ที่โดดเด่น มีลักษณะเฉพาะได้นำมาจัดวางไว้อย่างเรียบง่าย ทั้งที่เป็นรูปทรงนั่งขัดสมาธิหรือองค์ยืนประทานพรก็ตาม โดยทางวัดได้ให้ผู้เข้ามาเยี่ยมชมวัดสีสะเกดนั้นสามารถสัมผัสได้อย่างใกล้ชิด และสังเกตได้ว่าพระพักตร์ของพระพุทธรูปนั้นมีความมันวาว ก็คงมาจากการที่นักท่องเที่ยว ได้ใช้มือในการสัมผัสมาแล้วเป็นอย่างมาก แต่ภายในสิมของวัดสีสะเกดนั้น จะสังเกตได้ว่าฮูปแต้มบนฝาผนังนั้นได้หลุดลุ่ยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณด้านหน้าที่อยู่ด้านซ้ายและด้านขวา แต่ในส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปใกล้องค์พระนั้นก็ยังพอมีให้เห็นในลักษณะที่ยัง สมบูรณ์อยู่บ้าง โดยเฉพาะรูปเทวดาบนหน้าต่างด้านซ้ายของสิมนั้น ยังปรากกฏให้เห็นทั้งรูปร่างสีสัน และลวดลายที่สะท้อนถึงการเป็นศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ได้อย่างชัดเจนที่สุด จิตรกรรมฝาผนังในลาวจะได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่ต่อมาก็ได้มีพัฒนาการจนมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองมากขึ้น โดยมีการผสมผสานรูปแบบระหว่างศิลปะรัตนโกสินทร์กับแบบอย่างลาวเข้าด้วยกัน

ศักดิ์ชาย สายสิงห์ (2555) กล่าวว่า

งานจิตรกรรมฝาผนังลาว ที่สร้างสรรค์ขึ้นในช่วงเวลานับร้อยปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ตามอิทธิพลที่ได้รับมา ดังนี้

1. อิทธิพลรัตนโกสินทร์

กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลมาจากจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยรับมาทั้งการจัดองค์ประกอบภาพ สี เทคนิคการเขียนและเรื่องที่เขียน ซึ่งมีเรื่องหลักคือ พุทธประวัติ และทศชาติ รวมทั้งเรื่องเฉพาะที่พบอยู่ในศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น รามเกียรติ์และพุทธประวัติ ตอนชมพูบดีสูตร จิตรกรรมฝาผนัง

รูปแบบนี้เหลือหลักฐานอยู่ค่อนข้างมากในเมืองหลวงพระบาง ส่วนในนครเวียงจันทน์เหลือเฉพาะที่วัดสีสะเกดเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

2. แบบพื้นบ้าน

งานช่างที่ไม่ใช่แบบประเพณีหรืองานแบบราชสำนัก แต่สร้างโดยช่างในท้องถิ่น ซึ่งแม้จะยังคงเขียนภาพพุทธประวัติและทศชาติอย่างงานแบบราชสำนัก แต่มีลักษณะที่ต่างออกไป คือ เขียนไว้ที่ผนังด้านนอก และมีรูปแบบในการแสดงออกที่เรียบง่าย ไม่มีการตกแต่งมากนัก

3. แบบปัจจุบัน

ถือเป็นงานจิตรกรรมในระยะหลัง สร้างขึ้นในช่วง 30-50 ปีที่ผ่านมานี้เอง ซึ่งมีลักษณะโดดเด่นตรงที่ใช้เทคนิคสมัยใหม่ แต่เรื่องราวยังคงเป็นพุทธประวัติและทศชาติ โดยเฉพาะเวสสันดรชาดก และที่สำคัญคือมีต้นแบบมาจากภาพพิมพ์ของ ส.ธรรมภักดี ซึ่งก่อนหน้านี้เคยได้รับความนิยมเขียนเลียนแบบอย่างแพร่หลายในประเทศไทยมาก่อนแล้ว

สำหรับเรื่องราวที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนังลาว ที่พบโดยทั่วไปไม่ต่างจากเรื่องที่เขียนในจิตรกรรมไทยประเพณี คือ พุทธประวัติและทศชาติ

ภาพประกอบที่ 225 ภาพ “ลวดลายดอกบัวบนมณฑปประตูชัย” สีน้ำมัน 50 x 40 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

6.10 พระพุทธรูปสมัยล้านช้าง 1

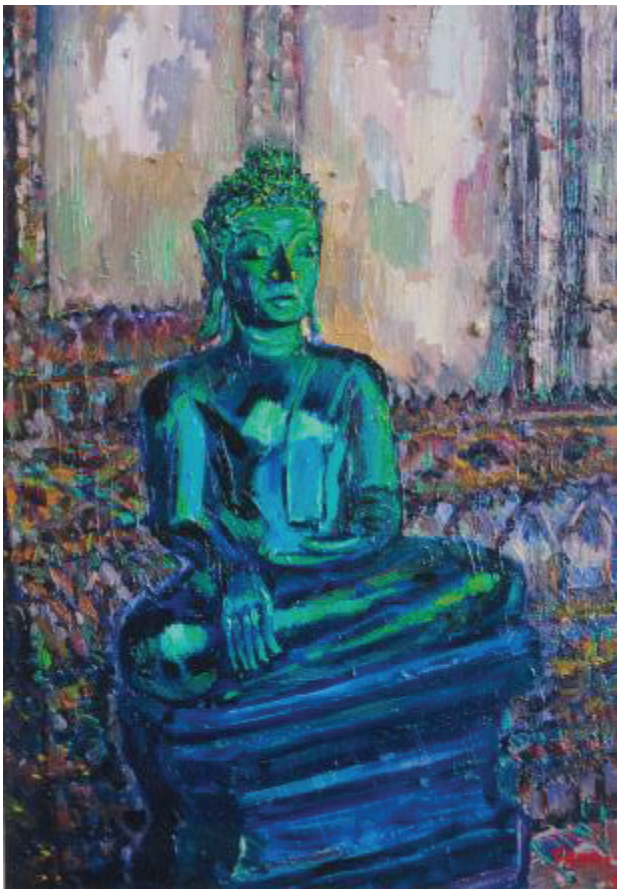

ภาพประกอบที่ 226 พระพุทธรูปที่ระเบียงหอพระแก้ว ภาพ “พระพุทธรูปสมัยล้านช้าง 1”
สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

วันที่ 18 เมษายน 2558 ผู้เขียนได้ไปที่หอพระแก้ว ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งสำคัญ สังเกตได้จากอุปกรณ์ในการนำมาเพื่อการก่อสร้างและบูรณะนั้น เป็นเครื่องมือที่มีความทันสมัย ที่ทางภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการบูรณะในครั้งนี้ได้ดีเป็นอย่างยิ่ง แต่ถึงแม้หอพระแก้วจะอยู่ในระหว่างการบูรณะปฏิสังขรณ์ แต่ทางเจ้าหน้าที่ของหอพระแก้วก็เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเยี่ยมชม และสามารถถ่ายภาพได้ โดยเฉพาะบริเวณสถานที่ขายของที่ระลึกนั้น สิ่งที่พบเห็นอยู่เสมอ ในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ในลาวก็คือ คนไทยที่มักจะมีการพูดจาต่อรองในการซื้อสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ตามที่เราต่างมีชาติพันธุ์เดียวกัน สามารถสื่อสารด้วยภาษาที่มีความคล้ายคลึงกัน และข้อสำคัญคือความเข้าใจต่อกัน จึงทำให้บรรยากาศของการพูดคุยของคนไทยกับคนลาวนั้น เต็มไปด้วยสีสันและความมีชีวิตชีวาเสมอมา ก็คงมาจากการที่คนลาวส่วนใหญ่นั้นสามารถรับรู้เรื่องราวในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดจากการสื่อสารผ่านโทรทัศน์ที่คนลาวสามารถรับรู้ข่าวสารและอื่นๆ เท่าเทียมกับคนไทย เพราะเพียงแม่น้ำโขงที่ขวางกั้นนั้นไม่สามารถหยุดเครื่องมืออิเล็คทรอนิกส์ไปได้ จึงทำให้ความสัมพันธ์ของคนไทยกับคนลาวนั้นได้ผ่านขั้นตอนของการเริ่มต้นไปมากแล้ว จนก้าวไปสู่การเรียนรู้ที่กล่าวได้ว่า ต่างฝ่ายต่างแสดงความรู้สึกในลักษณะของการรู้เขาและรู้เรา อยู่ในสามัญสำนึกกันโดยปริยาย

ในการที่ทางภาครัฐได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ “หอพระแก้ว” ในครั้งนี้นั้น จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เพราะในสมัยปัจจุบัน “หอพระแก้ว" นั้น มีความทรุดโทรมอยู่พอสมควร โดยเฉพาะพื้นผิวของอาคาร หลังคา หรือหัวเสาก็ตาม ล้วนแล้วแต่อยู่ในสภาพของสีที่จืดชืดมากเกินไป คงเหลือแต่เพียงพื้นที่ของหน้าบันเท่านั้นที่ยังมีความสดใสเปล่งประกายด้วยสีทองและสีแดงพร้อมด้วยลวดลายทางพุทธศิลป์ประดับตกแต่งอยู่ ซึ่งเป็นมุมมองที่สามารถมองผ่านกำแพงของ “หอพระแก้ว" ที่ผู้คนสามารถชื่นชมได้ เมื่อได้มาผ่านบริเวณด้านหน้าของ “หอพระแก้ว” ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ก็เป็นได้เช่นกัน

พระพุทธรูปในรูปแบบของปางต่างๆ ที่ทางภาครัฐได้จัดนำมาวางไว้รอบสิมของ “หอพระแก้ว” เป็นการสะท้อนภาพลักษณ์ของการดำรงอยู่ของศิลปะในแบบล้านข้างได้เด่นชัด ซึ่งจะส่งผลต่อเยาวชนและคนรุ่นต่อๆ ไปที่จะได้เรียนรู้ในรากเหง้าของตนเอง ผ่านรูปหล่อสำริด ที่ปรากฏอยู่โดยรอบของสิม “หอพระแก้ว" ซึ่งปัจจุบันนี้ได้กลายสภาพเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้คนในสังคมสามารถรับรู้และสัมผัสได้ ที่ยังถือว่าเป็นมรดกที่ค่อนข้างหายากในประเทศ สปป.ลาว ในยุคปัจจุบัน และจากการได้รับรู้ในเอกลักษณ์ของรูปแบบองค์พระในลักษณะของล้านช้างที่สังคมของคนลาว เสมือนถูกฝังหัวในรูปแบบของความงามที่มีจำกัด จึงส่งผลให้สังคมของคนลาวมีรูปแบบด้านความงามที่มีเฉพาะเพียงเท่าที่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์มาอย่างยาวนาน นั่นก็คือรูปแบบของล้านช้าง ซึ่งในมุมมองของคนอื่นอาจจะมองว่าไม่งามดังที่ตนเองเคยมีประสบการณ์ในการชมองค์พระพุทธรูปในรูปแบบอื่นๆ มายาวนาน อาทิ การที่คนไทยจะเคยชินและยอมรับความงามของพุทธลักษณะของศิลปะสมัยสุโขทัย ที่เต็มไปด้วยความอ่อนช้อย มีลีลาที่พลิ้วไหว นุ่มนวล ที่คนไทยโดยส่วนใหญ่จะรับรู้ได้ถึงความงดงามดังกล่าว ซึ่งตรงกันข้ามกับรสนิยมของคนลาวที่ความงามของเขาที่เกี่ยวกับองค์พระพุทธรูปนั้นต้องเป็นแบบล้านช้างเพียงเท่านั้น ผู้เขียนเองก็เช่นกัน ภายหลังจากได้ศึกษาเกี่ยวกับประเทศ สปป.ลาว ด้านพระพุทธรูป โดยเฉพาะที่นครหลวงเวียงจันทน์ ก็ทำให้ทัศนคติในการชื่นชมองค์พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้างนั้นได้เปลี่ยนไปได้เริ่มมองเห็นความเข้มแข็ง จริงจัง และเด็ดเดี่ยว ผ่านรูปองค์พระพุทธรูปอยู่ด้วยเช่นกัน ที่ช่างฝีมือในยุคสมัยนั้นได้ ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกด้วยการมุ่งมั่นตั้งใจในผลงานพุทธศิลป์ ให้มีความงดงามได้อย่าง มีเอกลักษณ์และมีเสน่ห์ชวนติดตามมาจนถึงยุคปัจจุบัน

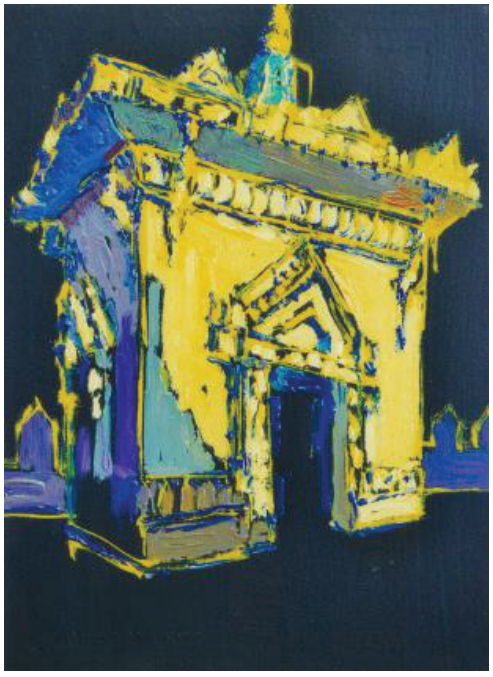

ภาพประกอบที่ 227 การเขียนในลักษณะรูปและพื้น ภาพ “มณฑปบนประตูชัย” สีน้ำมัน 41 x 31 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

6.11 พระพุทธรูปปางห้ามญาติที่หอพระแก้ว

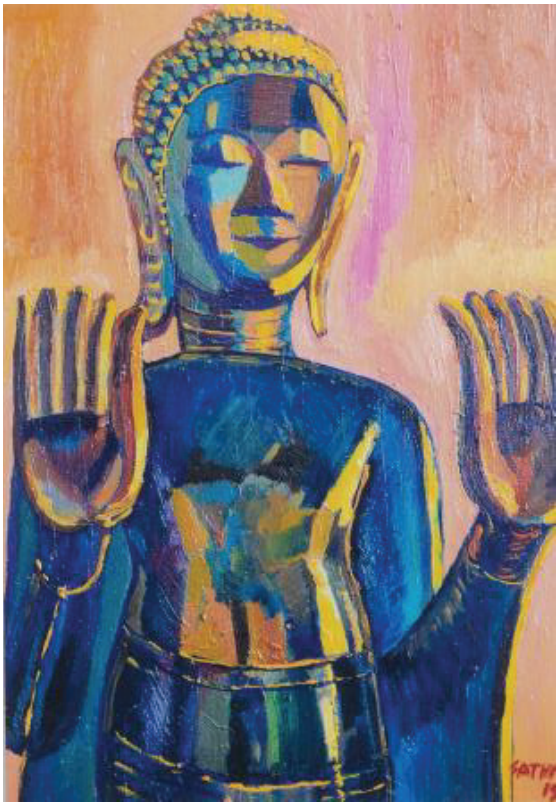

ภาพประกอบที่ 228 พระพุทธรูปที่หอพระแก้ว ภาพ “พระพุทธรูปปางห้ามญาติที่หอพระแก้ว” สีน้ำมัน 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ตามแนวถนนไชยเชษฐาธิราชนั้น จากวัดอินแปงจนมาถึงวัดสีเมืองนั้น ในช่วงระหว่างทางจะพบกับ "หอพระแก้ว" ซึ่งในอดีตนั้นเป็นที่ประดิษฐานของ “พระแก้วมรกต” แต่ในปัจจุบัน ทางภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์ “หอพระแก้ว” แต่รูปทรงของ "หอพระแก้ว" นั้น ก็คือ สิม หรือ โบสถ์ ในรูปแบบดั้งเดิม ถ้าจะสังเกตจะเห็นได้ว่ารูปทรงของสิมใน “หอพระแก้ว” นั้น มีความคล้ายคลึงกับอุโบสถของวัดพระแก้วที่ประดิษฐานองค์ “พระแก้วมรกต” อยู่ในกรุงเทพฯ ในปัจจุบันนี้ ซึ่งรูปทรงอาคารของสิมแห่งนี้ก็ได้แสดงความอ่อนช้อยไว้ได้ในระดับหนึ่ง แต่จะแตกต่างจากสิมที่วัดเชียงทอง ที่เมืองหลวงพระบางที่เป็นต้นแบบของศิลปะล้านช้าง ที่แสดงความอ่อนช้อยได้อย่างกินใจเหลือเกิน การที่ได้มาชมหน้าบันของ “หอพระแก้ว” แห่งนี้ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีโอกาสได้เข้าไป แต่ก็สามารถชื่นชมกับความงดงามของรูปแบบและสีสันได้อย่างประทับใจเช่นเดียวกัน

จากการที่ภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนในวัดพระแก้วมาเป็นพิพิธภัณฑ์ “หอพระแก้ว” ด้วยการนำองค์พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้าง ที่มีความงดงามมีลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่นในรูปแบบที่แสดงความเป็นลาวที่เป็นต้นฉบับของศิลปะล้านช้างได้อย่างชัดเจน และสง่างามอย่างที่สุด โดยได้นำพระพุทธรูปในรูปทรงต่างๆ มาจัดวางโดยรอบของอาคาร เพื่อให้ประชาชนชาวลาว และชาวต่างประเทศได้มาสัมผัสในลักษณะแบบเข้าถึงด้วยความใกล้ชิดอย่างเป็นที่สุด จึงทำให้ผู้เขียนมีความเป็นห่วงว่า ถึงเวลาอันสมควรแล้วหรือยัง ที่ทางภาครัฐควรจะต้องให้ความสำคัญกับองค์พระพุทธรูปในสมัยล้านช้างนี้ ให้ไปจัดตั้งในสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อความยั่งยืนขององค์พระที่จะเกิดการชำรุดและเสียหายได้ และในขณะเดียวกันกับการแสดงความเคารพบูชาใน

ภาพการเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ อาจจะขัดกับแนวคิดเมื่อเริ่มคิดจะตั้งพิพิธภัณฑ์ แต่เนื่องจากสภาพของสังคมเปลี่ยนไป โดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้หลักของประเทศการให้ความสำคัญกับศิลปะและวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ภาครัฐควรจะต้องตระหนักและให้การทำนุบำรุง ให้ศิลปวัตถุที่ยังพอให้เห็นอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์นี้นั้นได้รับการจัดการโดยการสำรวจให้เป็นระบบและอาจจะก้าวไปถึงการสร้างพิพิธภัณฑ์ของศิลปะล้านช้างที่มาจากการนำพระพุทธรูปที่ได้จัดตั้งไว้ตามวัดต่างๆ อย่างไม่เป็นระบบมาจัดแสดงในสถานที่ที่ผ่านการจัดการตามโครงสร้างของการสร้างพิพิธภัณฑ์ได้ในอันดับต่อๆ ไป

พระพุทธรูปลาวที่ประดิษฐานอยู่บริเวณโดยรอบของหอพระแก้วอยู่นั้น ได้แสดงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากศิลปะในพุทธศิลป์ของไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพระพักตร์จะมีความงามที่แตกต่างจากของไทยเป็นอย่างยิ่ง และการที่ภาครัฐได้นำองค์พระในรูปทรงต่างๆ มาจัดวางเพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมและสามารถสัมผัสได้อย่างเข้าถึงในพื้นผิวขององค์พระพุทธรูป จึงเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะของผู้คนที่จะได้รับบุญกุศลจากการมาไหว้พระทำบุญแล้ว ยังสามารถเสพผลงานศิลปะในรูปแบบพุทธศิลป์ได้อีกทางหนึ่งอยู่ด้วยเช่นกัน จึงเป็นข้อคิดสำหรับการสร้างพิพิธภัณฑ์ของสังคมโดยทั่วไปนั้น ผู้ชมจะเพียงได้ชมผลงานที่ผู้จัดได้จัดวางไว้ให้ได้ชื่นชม แต่การที่ผู้ชมสามารถจับต้องได้นั้นเห็นจะมีก็ได้แก่ที่หอพระแก้ว ที่เดียวเท่านั้น

ภาพประกอบที่ 229 การเขียนภาพจากห้องพัก ภาพ “สุดสายตาที่ประตูชัย” สีน้ำมัน 50 x 50 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

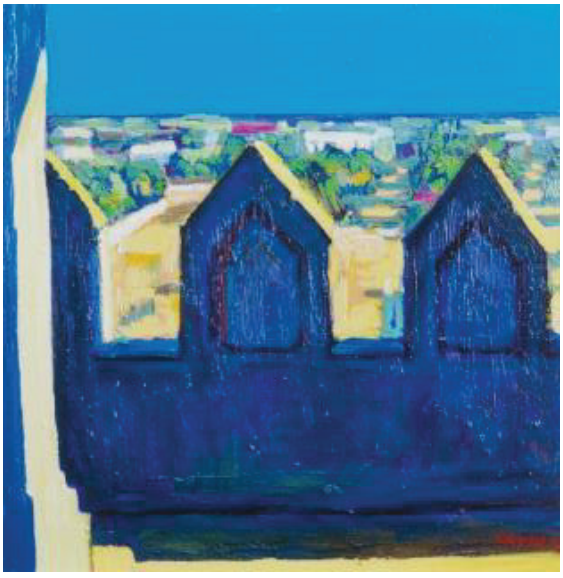

ภาพประกอบที่ 230 ภาพจากการบันทึกจากภาพถ่าย
ภาพ “สุดสายตาที่ประตูชัย 2”
สีน้ำมัน 50 x 50 เซนติเมตร
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

6.12 หอพระแก้วกับต้นลั่นทม 2

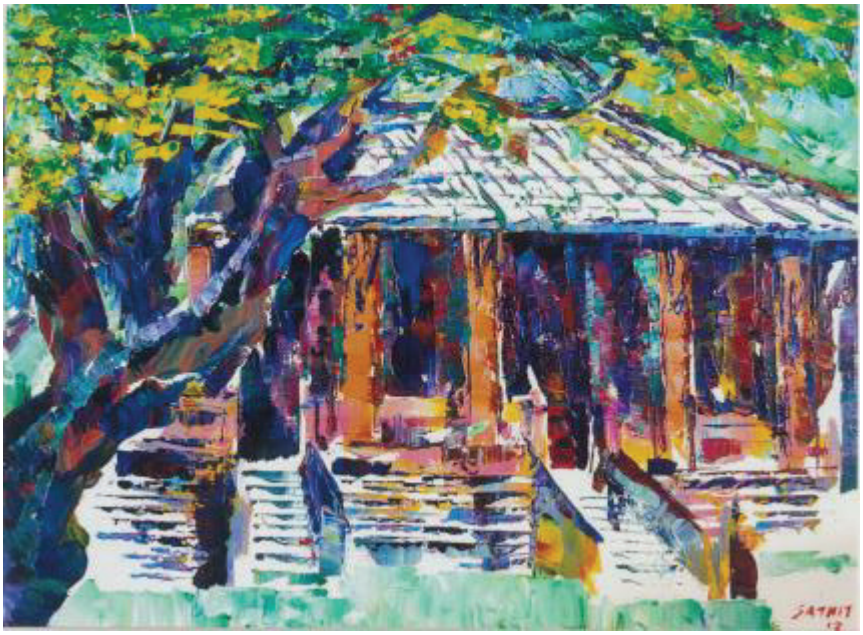

ภาพประกอบที่ 231 การเขียนภาพสด ภาพ “หอพระแก้วกับต้นลั่นทม 2”
สีอะคริลิก 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

การไปเยี่ยมชม “หอพระแก้ว” ของผู้เขียนนั้นได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยือนมาแล้วในหลายโอกาสตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา เพราะการไปเที่ยวนครหลวงเวียงจันทน์นั้น เมื่อทุกคนไปถึง สิ่งแรกๆ ที่ควรปฏิบัติก็คือการเข้าไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ “หอพระแก้ว” การเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนการได้ไปกราบไหว้องค์พระแก้วมรกตอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นเพียงความรู้สึกที่คนไทยต่างมีความผูกพันกับหอพระแก้ว ถึงแม้ว่า หอพระแก้วจะได้แปรเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นพิพิธภัณฑ์แล้วก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ยังมีความเคารพศรัทธาในสถานที่ดังกล่าว เปรียบเสมือนว่า ยังมีสถานภาพเป็นวัดอยู่เช่นเดิม และเมื่อมีโอกาสได้ไปเขียนภาพที่หอพระแก้ว เมื่อปลายปี พ.ศ. 2556 นั้น ผู้เขียนได้เลือกมุมมองที่อยู่ด้านซ้ายของภาพที่มีต้นลีลาวดี ขนาดใหญ่อยู่ 3-4 ต้น ที่สามารถสะท้อนถึงวันเวลาที่ผ่านมาที่สามารถสอดรับกับสิมของหอพระแก้วได้อ ย่างกลมกลืน ด้วยการเขียนภาพในลักษณะเอ็กเพรสชันนิสม์ โดยใช้เกรียงผสมสีจากการใช้สีอะคริลิค ซึ่งเป็นการแสดงออกที่ใช้อารมณ์และความรู้สึกในการแก้ปัญหาอย่างฉับพลันในขณะนั้น ซึ่งสอดรับกับแนวทางศิลปะแบบโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ จึงเป็นการแสดงออกที่สร้างความสดใสทั้งเรื่อง สีสันและรอยแปรง พร้อมด้วยรูปแบบทางพุทธศิลป์ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่หอพระแก้ว ด้วยการแสดงออกที่ใช้ความประทับใจในการได้พบเห็นสถาปัตยกรรมที่ได้ผ่านเรื่องราวในอดีตที่ได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของคนทั้ง 2 ประเทศ แต่ถึงแม้ว่าเหตุการณ์เหล่านั้นจะได้ลืมเลือนไปแล้วโดยเฉพาะสังคมของคนรุ่นใหม่แทบจะไม่รู้เรื่องอะไรเลยก็ว่าได้ ฉะนั้น จากความรู้สึกที่ได้ไปนั่งเขียนภาพอยู่ขณะนั้น จึงเป็นการแสดงออกที่ได้ใช้ความรู้สึกนำแล้วใช้ทักษะฝีมือในการถ่ายทอดด้วยการตระหนักในเรื่องราวที่ได้เกิดขึ้นมาในอดีต จึงเป็นการแสดงออกที่เกิดการผสมผสานทั้งในเรื่องของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมล้านช้างกับเรื่องราวในอดีตที่ผู้เขียนจะได้นำเสนอด้วยผลงานศิลปะ โดยการใช้สีสัน และรอยแปรงเป็นสำคัญ แต่ในขณะที่ทำการสร้างสรรค์ผลงานอยู่นั้นก็มีเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้หญิง 2 คน ที่เป็นคนขายของที่ระลึกได้เข้ามาพูดคุย แต่สุดท้ายแล้วผู้หญิงทั้ง 2 คน ก็ขอให้ผู้เขียนช่วยเขียนภาพเธอทั้ง 2

ให้แก่เขาด้วย ซึ่งผู้เขียนก็ยินดีที่จะเขียนให้ด้วยความสำนึกในการที่ได้มาใช้โอกาสในการเขียนภาพในสถานที่แห่งนี้ไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการนำศิลปะเป็นสื่อกลางในการสร้างมิตรภาพอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งเธอทั้งสองนั้น ก็แต่งกายด้วยผ้าซิ่น โดยมีสีโดยรวมเป็นสีฟ้า ก็คงจะเป็นเครื่องแบบของทางราชการ การได้เข้ามาอยู่ในอาณาบริเวณหอพระแก้วแล้ว ได้รับความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ก็ถือว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ต่อไป

โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานไว้ดังนี้

ด้วยลำต้นของต้นลั่นทม ที่มีขนาดใหญ่กว่าปกติที่เคยพบเห็นโดยทั่วไป ก็คงมาจากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของ “หอพระแก้ว” ที่เคยถูกปล่อยทิ้งจากภัยสงครามในหลายครั้งมาแล้วก็ตาม จนมาถึงยุคปัจจุบัน ก็ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์มาตามลำดับ และจนถึงในวันนี้ก็ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากภาครัฐได้อย่างดีขึ้น จะด้วยจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอยู่ทุกขณะ แต่ต้นลั่นทมก็ยังคงดำรงอยู่ที่เป็นภาพสะท้อนของการผ่านยุคสมัยมาอย่างโชกโชน จึงทำให้ต้นลั่นทมก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ “หอพระแก้ว” ที่ถูกจัดวางองค์ประกอบไว้ได้อย่างเหมาะสม ที่จะเป็นส่วนเสริมให้ “หอพระแก้ว” ได้มีตำนานและเรื่องเล่าที่ไม่จบสิ้น โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับพระแก้วมรกตที่มีการเริ่มต้นจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง ตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ดังที่ได้รับรู้อยู่โดยทั่วไป

จากรูปทรงของต้นลั่นทมที่มีขนาดที่ให้ความรู้สึกน่าเกรงขาม ด้วยลำต้นที่บึกบึน เข้มแข็ง แสดงถึงความมั่นคง การมีอายุที่ยาวนาน สามารถสะท้อนเรื่องราวในอดีตที่สัมพันธ์กับรูปทรงของอาคาร สิ่งก่อสร้างที่เป็นอาคารสิม ที่มีฐานยกพื้นขึ้นไว้สูงมาก จึงทำให้รูปทรงที่ปรากฏอยู่นั้นมีความโดดเด่น ทั้งจากโครงสร้างที่มีรูปทรงของต้นเสาพาไสอยู่เรียงรายโดยรอบ เพื่อส่งเสริมให้อาคารสิมมีความยิ่งใหญ่ในภาพที่ปรากฏเป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้การสร้างผลงานในการแสดงออกทางด้านรูปทรงของต้นลั่นทมและอาคารสิมให้ “หอพระแก้ว” มีความเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น

การถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกเมื่อได้สัมผัสจากประสบการณ์ทางสุนทรียะ พร้อมกับการรับรู้ในมุมมองด้านประวัติกับความเป็นมาของ “หอพระแก้ว” จึงทำให้การแสดงออกทางศิลปะ ต่อสิ่งที่ปะทะอยู่ตรงหน้านั้นได้รับการถ่ายทอดในลักษณะการใช้ร่องรอยของการใช้เกรียงในการปาดป้าย ตามอารมณ์และความรู้สึกอยู่ในขณะนั้น ด้วยการใช้เวลาไม่มากนัก เพราะเป็นการสะท้อนความรู้สึกทั้งจากการได้สัมผัสอยู่ในขณะนั้น กับการรับรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ จึงทำให้การสร้างพื้นผิวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นไปอย่างสอดคล้องต้องกันทั้งความคิด จินตนาการ และอารมณ์ความรู้สึกในขณะนั้น

การสร้างสรรค์ผลงานจากด้วยวิธีการด้วยการไปเขียนภาพในสถานที่จริงนั้น ย่อมเป็นการเขียนภาพที่ให้ความรู้สึกได้ในอีกลักษณะหนึ่ง จากภาพที่ปรากฏอยู่ตรงหน้านั้น มีเนื้อหาสาระที่สำคัญอยู่ 2 สิ่ง คือ ต้นลั่นทมกับ “หอพระแก้ว” จึงเป็นการเขียนภาพที่สะท้อนการแสดงออกทางศิลปะจากรูปและพื้น ด้วยการสร้างให้เป็นรูปจากต้นลั่นทมและอาคารสิม โดยใช้พื้นที่ส่วนอื่นๆ ที่เหลืออยู่เป็นพื้น ด้วยการใช้เกรียงในการปาดป้าย โดยลดรายละเอียดต่างๆ ออกไปให้หมด เหลือเพียงรูปและพื้นเพื่อแสดงสัจจะความจริงตามที่ปรากฏ ให้โครงสร้างของภาพ โดยรวมมีความโดดเด่นด้วยการให้ความสำคัญระหว่างรูปกับพื้นได้อย่างสมดุลย์และเหมาะสม

การตัดสินใจในการใช้สีด้วยการแทนค่าจากการสัมผัสทางทัศนศิลป์ โดยใช้วัสดุเกรียงในการปาดป้าย โดยให้สีในส่วนที่มีความเข้มอยู่นั้น เป็นการประสานสีในโครงสร้าง สีที่ทึบตันและความหลากหลายในสีสัน แต่ในส่วนพื้นที่เป็นที่โล่งแจ้งนั้น จะใช้วิธีการผสมสีด้วยสีขาว เพื่อให้โครงสร้างของสีเป็นสีกลุ่มสีเทา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมในคุณค่าของคู่สีที่มีต่อกัน ที่จะนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะ จากด้วยการเขียนภาพในลักษณะฉับพลัน ที่จะต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาอยู่ในขณะนั้นๆ และจะต้องทำงานให้เสร็จภายใต้เงื่อนไขของการเขียนภาพสดจากสถานที่จริง โดยให้สีสันที่ปรากฏอยู่นั้นสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างกลมกลืนและมีเอกภาพได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 232 ประชาชนมาร่วมงานสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 233 ภาพไก่ภายในวัดพระธาตุหลวงใต้ในวันสงกรานต์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

6.13 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 1

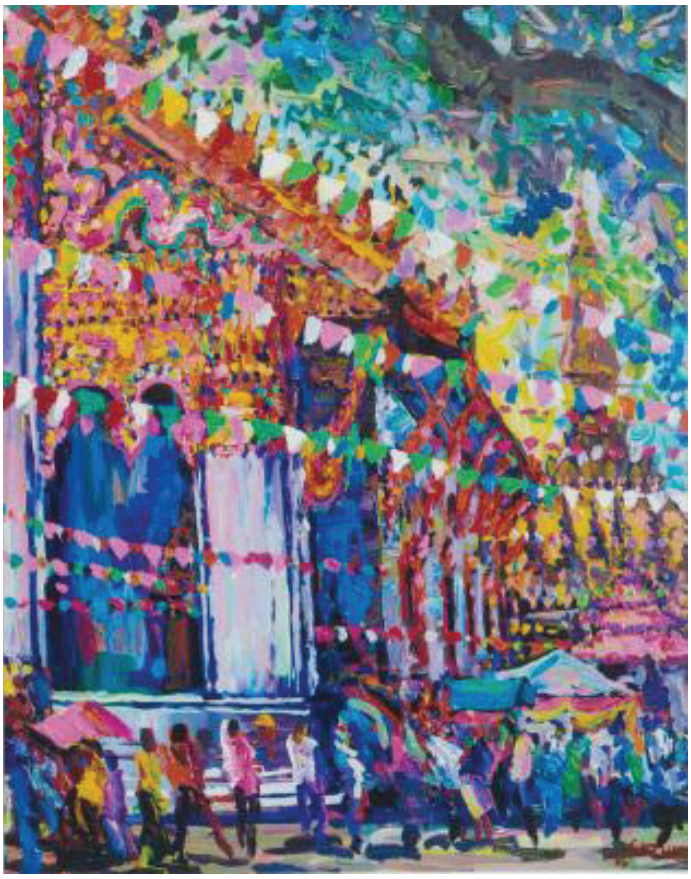

ภาพประกอบที่ 234 เขียนภาพในบรรยากาศชุมชน ภาพ “วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 1” สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ในช่วงเวลาที่ สปป.ลาว และประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่างมีเทศกาลที่เป็นวัฒนธรรมร่วมและได้สืบทอดกันมายาวนาน โดยจากตำนานนั้น ซึ่งเป็นเทศกาลที่มีต้นแบบมาจากประเทศอินเดีย เทศกาลนั้นก็คือ เทศกาลสงกรานต์ ซึ่งเป็นงานบุญที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งในปีนี้นั้นสภาพโดยทั่วไปของอากาศนั้นร้อนมาก การเกิดขึ้นของเทศกาลจึงเป็นความชาญฉลาดของคนยุคก่อน ที่สามารถคิดกิจกรรมดังกล่าวที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศของผู้คนที่อาศัยอยู่ในแถบนี้ได้เป็นอย่างดี

ในโอกาสสำคัญนี้ผู้เขียนได้ไปสังเกตการณ์พร้อมกับศึกษาสภาพของบรรยากาศเทศกาลสงกรานต์ ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ สปป.ลาว ระหว่างวันที่ 14-17 เมษายน 2558 โดยเฉพาะภาพแรกที่ได้มองเห็น ก็คือสถานที่ที่ผู้เขียนพักอยู่นั้น คือ โรงแรมสุไลวัลนั้น ในช่วงเช้าที่ได้สังเกตเห็นก็คือลูกสาวเจ้าของโรงแรมได้นำดอกคูณมามัดรวมกันเป็นกลุ่มก้อน แล้วนำไปประดับตามหัวเสาของบริเวณห้องรับแขก ซึ่งเป็นวิธีง่ายๆ แต่เป็นการสะท้อนถึงความเชื่อของคนลาวว่าดอกคูณนั้นเป็นดอกไม้แห่งความมงคล การนำดอกคูณมาตกแต่งสถานที่นั้นก็เพื่อให้ชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่นั้น มีความสุขเป็นทวีคูณ ซึ่งก็ทำให้บรรยากาศภายในโรงแรมมีความรู้สึกที่ดีจากการได้เห็นความร่วมมือของผู้คนในการจัดนำดอกคูณมาตกแต่งสถานที่ และในขณะเดียวกันดอกคูณก็เป็นดอกไม้ที่มีสีเหลืองสดใส มีรูปทรงที่มีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่อยู่ในช่อเดียวกัน

และหลังจากนั้น ผู้เขียนก็ได้เดินทางไปโรงหล่อพระพุทธรูป ที่ผู้เขียนมีความประทับใจเป็นอย่างมาก จากการเดินทางมาเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา แต่เมื่อมาถึงจึงรู้ว่า สถานที่แห่งนี้ได้ปิดทำการในช่วงเวลาสงกรานต์ จึงได้มุ่งหน้าไปที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ซึ่งเป็นวัดที่มีความคุ้นเคยจากการมาสร้างสรรค์ผลงานเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ซึ่งการมาในครั้งนี้จึงเป็นบรรยากาศที่มีผู้คนได้มาทำการสงส์น้ำพระในรูปแบบของลาว คือ การนำน้ำพระพุทธมนต์ที่ผ่านการทำพิธีมาแล้วจากครูบา โดยใช้ใบไม้ที่เป็นมงคล เช่น ใบมะยม หรืออื่นๆ ก็ตามมาพรมให้กับทุกสิ่งที่อยู่ในวัดเมื่อได้พบเห็น จึงเป็นภาพที่แปลกตาเป็นอย่างยิ่งที่คนลาวได้แสดงออก ในความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ด้วยการสงส์น้ำกับองค์พระและอื่นๆ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นอะไร แต่ก็ถือว่าสิ่งดังกล่าวนั้นล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่ในวัดทั้งสิ้น ก็ควรได้รับการพรมน้ำที่ผ่านการทำพิธีมาแล้ว ถ้วนทั่วกันไป

โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานไว้ดังนี้

ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่มีบทบาทต่อชีวิตของคนลาว จากวันสงกรานต์ในปี พ.ศ. 2558 ที่ทำให้ผู้คนในนครหลวงเวียงจันทน์ได้หายไปจากสังคมเมือง ร้านรวงต่างๆ ได้หยุดกิจการร่วมทั้งภาครัฐบาลต่างก็ได้วันหยุดกันหลายวันเหมือนกับผู้คนในสังคมไทยเช่นเดียวกัน การเล่นน้ำสงกรานต์ของคนลาวมีให้เห็นอยู่บ้างแต่กิจกรรมทางด้านศาสนาในวัดต่างๆ นั้นเต็มไปด้วยความคึกคักเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะวันที่ 15-17 เมษายนนั้น จะมีคนลาวและนักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมภายในวัดกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ในการสร้างผลงานนั้น ได้เลือกมุมมองที่มองผ่านจากสิมในวัดพระธาตุหลวงได้ เป็นอาคารขนาดใหญ่ โดยมีกลุ่มของผู้คนที่ทำพิธีการต่างๆ เนื่องในวันสงกรานต์ โดยสามารถมองเห็นองค์พระธาตุอยู่ในส่วนที่ไกลสุดออกไป จึงทำให้มองเห็นองค์ประกอบของภาพโดยรวม ที่สะท้อนภาพบรรยากาศของเทศกาลงานวันสงกรานต์ ตามสภาพความเป็นจริง จากการแสดงออกทางศิลปะด้วยการเขียนภาพในลักษณะฉับพลันทันที ด้วยจากความรู้สึกที่ได้ปะทะจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น

จากรูปทรงของอาคารสิ่งก่อสร้างที่เป็นสิม ที่มีขนาดรูปทรงที่ใหญ่มาก พร้อมกับการประดับลวดลายลาวไว้ที่หน้าบัน ที่มีความอ่อนช้อยงดงามในรูปแบบเฉพาะ และในมุมมองที่มีรูปทรงของคันทวยเรียงรายอยู่โดยรอบของสิม โดยมีรูปทรงของต้นไม้อยู่ด้านหน้าสุดของภาพ พร้อมด้วยรูปทรงของผู้คนที่มีลักษณะเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับธงทิวที่ประดับอยู่ในแบบระโยงระยาง ซึ่งทำให้องค์พระธาตุที่ปรากฏอยู่นั้นมีความอ่อนโยนและให้ความรู้สึกสดใสด้วยจากองค์พระสงฆ์ที่ได้มาทำหน้าที่ในการดูแลประชาชนที่ได้เข้ามาทำพิธีผูกสายสิญจน์ที่ข้อมือให้แก่ญาติโยมเพื่อเป็นสิริมงคลต่อชีวิต จึงเป็นการประสานสัมพันธ์ของรูปทรงต่างๆ ได้อย่างมีเอกภาพ

ด้วยจากการเขียนภาพด้วยวิธีการใช้สีสันและรอยแปรงในการปาดป้ ายไปอย่างรวดเร็ว ตามอารมณ์และความรู้สึกจากการได้สัมผัสกับบรรยากาศของงานวันสงกรานต์ ภายในวัดพระธาตุหลวงใต้ ที่มีผู้คนได้เข้ามาทำการสักการะและการสงส์น้ำพระตามวิธีการของคนลาวที่ใช้ใบไม้ที่เป็นไม้มงคล เช่น ต้นกัลปพฤกษ์ พร้อมด้วยกระถางน้ำ โดยจะทำการสงส์น้ำไปกับทุกๆ สิ่งภายในวัดตามความศรัทธาของแต่ละคน จึงเป็นบรรยากาศที่สนุกสนานและเบิกบานจากผลบุญที่ได้ร่วมกันทำในงานวันสงกรานต์ครั้งนี้ การสร้างพื้นผิวจากการเขียนภาพเกิดจากกลุ่มก้อนสีที่มาจากร่องรอยของปลายพู่กัน จากการปาดป้ายและขีดข่วนตามอารมณ์และความรู้สึกอยู่ในขณะนั้น เพื่อเป็นการสร้างพื้นผิวที่สะท้อนความศรัทธาที่มีต่อหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพุทธ ศาสนาอยู่ด้วยเช่นกัน

จากภาพที่ปรากฏอยู่ตรงหน้านั้น เป็นลักษณะของการมีมุมมองที่เปิดกว้าง ด้วยจากพื้นที่บริเวณหน้าอาคารของสิม และฉากหลังที่เป็นพื้นที่ระนาบท้องฟ้า ความสำคัญที่เด่นชัด ในเรื่องของรูปและพื้นจึงอยู่ที่รายละเอียดของน้ำหนักภายในภาพที่เป็นส่วนที่มีความเข้มสุดที่จะเป็นในเรื่องของรูป และในส่วนที่สว่างสุดนั้น

จะเป็นเรื่องของพื้นโดยมีกลุ่มสีเทาเป็นในส่วนที่จะประสานรูปและพื้นให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน และในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกในเรื่องของ รูปร่างและรูปทรงตามสภาพที่เป็นอยู่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากการได้เข้าไปร่วมทำบุญเนื่องในวันสงกรานต์ ที่พระธาตุหลวงใต้ พร้อมกับการไปนั่งเขียนภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพของผู้คนชาวลาวที่มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างไม่เสื่อมคลาย โดยเฉพาะการประดับตกแต่งสิ่งต่างๆ ภายในวัด อาทิ ธงทิว การสร้างเต็นท์ประดับด้วยการผูกผ้าหลากสี ซุ้มเตรียมน้ำให้แก่ญาติโยม จึงเป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยสีสัน ในการแสดงออกทางศิลปะได้ใช้วิธีการเขียนภาพในลักษณะฉับพลัน ทันทีตามหลักการทางทัศนศิลป์ เพื่อถ่ายทอดกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้นด้วยการปรุง แต่งสีสันไปตามภาวะจากเหตุการณ์ในขณะนั้นๆ

ภาพประกอบที่ 235 พระธาตุหลวงใต้ในวัน
สงกรานต์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 236 ภาพไก่ภายในวัดพระธาตุ
หลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

6.14 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 2

ภาพประกอบที่ 237 การเขียนภาพอยู่ภายในวัด ภาพ “วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 2” สีอะคริลิค 80 x 60 เซนติเมตรที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

การเดินทางไปเยี่ยมชมพระธาตุหลวงนั้น สามารถไปได้หลายทางแต่อาจารย์สงวนบอก ไว้ว่ามาได้ 4 ทาง แต่เนื่องจากพื้นที่ของพระธาตุหลวงนั้นกว้างมาก มีวัดพระธาตุหลวงด้านใต้และด้านเหนือ ประกอบทั้งด้านซ้าย และด้านขวาขององค์พระธาตุ ซึ่งด้านหน้าขององค์พระธาตุนั้นเป็น พื้นที่ที่กว้างขวางมาก ซึ่งเข้าใจว่าทางภาครัฐได้จัดเตรียมการไว้สำหรับพิธีการที่สำคัญขององค์พระธาตุ โดยเฉพาะงานประจำปีที่เกี่ยวกับการสมโภชน์องค์พระธาตุนั้น ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ทางวัดจะต้องเตรียมการต้อนรับกับประชาชนคนลาวที่จะเข้ามาร่วมพิธีดังกล่าว

ซึ่งในการจัดงานสงกรานต์เมื่อวันที่ 14-17 เมษายน 2558 ที่ผ่านมานี้ ทางวัดได้จัดการต้อนรับพี่น้องประชาชนชาวลาว และนักท่องเที่ยวด้วยกันจัดซุ้มขนาดใหญ่ขึ้นมา 2 ซุ้ม โดยซุ้มแรกจะเป็นซุ้มที่เกี่ยวกับการทำพิธีของครูบา โดยได้ทำการทางพิธีกรรมโดยได้นำน้ำมาประกอบพิธีแล้วถึงจะมอบให้กับญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดนำไปสงส์น้ำพระ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในวัดได้รับการประพรมน้ำกันทั่วทุกสรรพสิ่ง เพื่อที่จะเป็นมงคลต่อชีวิตตนเองและสรรพสิ่งรอบกายได้ต่อๆ ไป โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไว้ดังนี้

การได้ไปสัมผัสในบรรยากาศในวันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ที่ทางวัดได้มีการจัดเตรียมการต้อนรับผู้คนที่เข้ามาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในพื้นที่ของวัด ตามหลักการของประเพณีที่สืบทอดกันต่อๆ มา ซึ่งถึงแม้ว่าบรรยากาศภายในนครหลวงเวียงจันทน์จะมีลักษณะที่ปิดทำการอยู่โดยทั่วไป แต่ก็ร้านอาหารก็แทบจะหารับประทานยากที่สุดในช่วงเวลานั้น เพราะคนส่วนใหญ่ในเมืองหลวง เดินทางออกไปต่างจังหวัดกันเป็นส่วนใหญ่ การที่ได้ไปสัมผัสในบรรยากาศในวัดพระธาตุหลวง ตลอดระยะเวลา 4 วัน ที่ได้ไปทำการเขียนภาพ โดยได้เขียนภาพไปแล้ว 11 ภาพ โดยภาพที่ 10 และ 11 นั้น ได้เขียนเกี่ยวกับภาพไก่ที่อยู่ในวัด ในการจัดวางองค์ประกอบของภาพได้เป็นไปในลักษณะภาพที่ใช้มุมมองที่เปิดกว้างแสดงให้เห็นถึงผู้คนที่ได้

เข้ามาทำบุญพร้อมด้วยการประดับตกแต่งที่เป็นลักษณะงานเทศกาลงานวัด ที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนลาวที่มีความศรัทธาต่อพุทธศาสนาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

รูปทรงที่ปรากฏอยู่ภายในภาพจะมีรูปทรงที่เป็นสถาปัตยกรรมในรูปแบบของศิลปะลาว พร้อมด้วยรูปทรงจากการตกแต่งสถานที่ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของพระภิกษุและญาติโยมที่อุทิศตนเข้ามารับใช้ให้แก่วัดโดยเฉพาะศาลาที่ได้ตกแต่งด้วยการใช้ผ้าหลากสีผูกมัดอยู่ โดยทั่วไป โดยในศาลานั้น จะมีผู้อาวุโสคอยตักน้ำที่ผสมด้วยดอกไม้แก่ญาติโยมที่นำกระถางใส่น้ำ ติดตัวกันมาทุกคนพร้อมด้วยต้นไม้มงคล เพื่อที่จะเป็นอุปกรณ์ในการสงส์น้ำพระ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภายในวัดตามที่ตนเองศรัทธา ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของคนลาวอยู่เช่นเดียวกัน ในการจัดวางองค์ประกอบโดยได้ให้กลุ่มผู้คนได้เคลื่อนไหวไปมา ตามบรรยากาศที่เป็นอยู่ด้วยความสัมพันธ์ต่อกัน

การใช้ฝีแปรงในการระบายสีในลักษณะฉับพลันด้วยแรงบันดาลใจจากภาพที่ปรากฏจากกลุ่มฝูงคน ที่มีความหลากหลายจากสีสันที่ปรากฏ การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนได้ถ่ายทอดไปในลักษณะของการแสดงท่าทางจากการสังเกตแล้วจับลักษณะท่าทางที่น่าสนใจอยู่ในขณะนั้น ด้วยการใช้สีสันที่เป็นกลุ่มก้อนสี ลงบนระนาบให้ปรากฏเป็นพื้นผิวในลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงาน ที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ โดยให้เนื้อหาของภาพกับวิธีการแสดงออกต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างมีเอกภาพ

การแสดงออกทางศิลปะที่เน้นเนื้อหาในคุณค่าของน้ำหนักของภาพ ด้วยการแทนค่าจากค่าของสีขาวเทาและดำ ให้เห็นถึงความเข้มของน้ำหนักจากสว่างสุดไปถึงส่วนที่มีความเข้มสุด จากภาพในมุมกว้างที่ปรากฏกลุ่มคนที่เคลื่อนไหว และโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม พร้อมด้วยการตกแต่งในวันงานเทศกาลสงกรานต์ จากสภาพความเป็นจริง ในขณะที่ได้ไปเขียนภาพอยู่ในขณะนั้น ด้วยการสะท้อนภาพในส่วนที่เป็นรูปและในส่วนที่เป็นพื้นจากประสบการณ์ตรงที่ได้ไปเขียนภาพอยู่ในขณะนั้น ด้วยการจับลักษณะท่าทางของผู้คนที่มีความมุ่งมั่นในการที่จะแสดงความศรัทธาในพุทธศาสนาได้อย่างพร้อมเพรียงกัน เนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยสะท้อนภาพของการเป็นรูปและพื้นตามที่ปรากฏจากสถานที่เป็นจริงในขณะนั้น

การใช้สีสันที่สะท้อนภาพบรรยากาศในวันสงกรานต์ของวัดพระธาตุหลวงใต้ ที่ได้ผ่านการประดับตกแต่ง ซึ่งเป็นผลงานของพระภิกษุที่ได้เตรียมการต้อนรับญาติโยมและนักท่องเที่ยวที่จะได้มาร่วมพิธีกรรมในทางศาสนา ในรูปแบบของวัฒนธรรมชาวลาว ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีศิลปะและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันกับประเทศไทย สีสันที่ปรากฏอยู่ภายในภาพ จากด้วยการใช้สีสดใสในบางส่วนที่อยู่บนระนาบรองรับโดยเฉพาะธงทิวที่ทางวัดได้นำมาประดับตกแต่ง อยู่โดยทั่วไปจากสีสันที่สดใสได้ระบายอยู่บนระนาบของสีภายในภาพที่เป็นโครงสร้างของสีขั้นที่ 3 ที่เป็นลักษณะของกลุ่มสีเทา ซึ่งจะทำให้สีสันสดใสนั้น จะมีความโดดเด่นได้มากยิ่งขึ้น จากการใช้สีสดที่อยู่บนกลุ่มสีเทาโดยรวม

6.15 วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 3

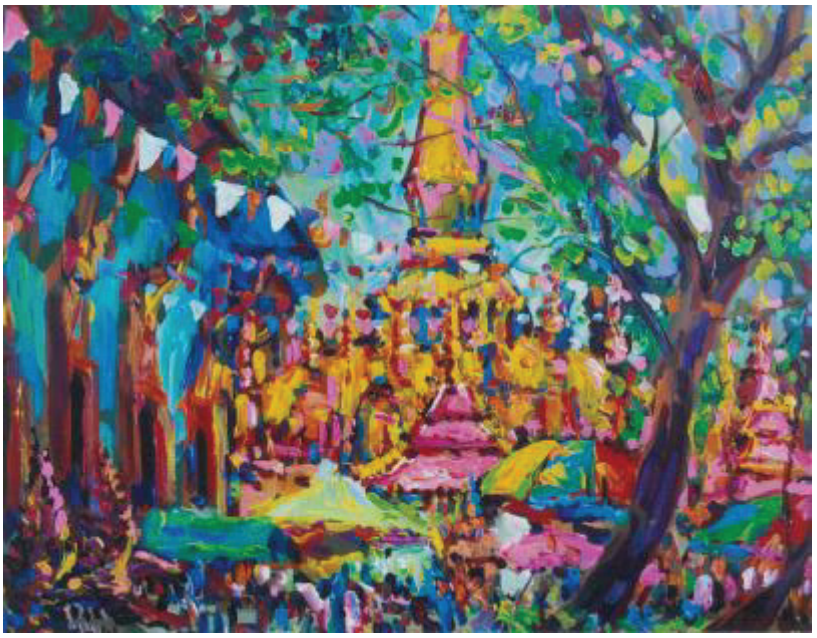

ภาพประกอบที่ 238 การเขียนภาพในงานวัด ภาพ “วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้ 3” สีอะคริลิค 80 x 60 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ในช่วงเวลาสงกรานต์ ในระหว่างวันที่ 14-17 เมษายน 2558 ผู้เขียนได้ไปใช้ชีวิตตั้งแต่ช่วงเวลาเช้าของแต่ละวัน ถึงเวลาเย็น โดยหลักการแล้วก็ได้ไปนั่งเขียนภาพอยู่ใต้ต้นไม้ที่อยู่บริเวณทางเข้าห้องน้ำของวัด เพราะเหตุว่าสถานที่ดังกล่าวนั้นเป็นสถานที่ที่มีมุมมองที่เปิดกว้าง สามารถมองไปได้รอบด้าน โดยเฉพาะในช่วง 3 วันแรกนั้น จะมีผู้คนเข้ามาสงส์น้ำพระ อยู่เป็นจำนวนมาก เป็นภาพที่มีความแตกต่างที่เกิดขึ้นมาอยู่เสมอ จากจำนวนของคนลาวและคนต่างชาติที่มาร่วมงานบุญสงกรานต์ในครั้งนี้ ซึ่งทำให้พ่อค้าแม่ค้าที่ได้นำสินค้าพื้นเมืองมาวางขายอยู่ด้านหน้าองค์พระธาตุ มีบรรยากาศที่คึกคัก ซึ่งการแสดงออกในการประพรมน้ำให้กับสิ่งที่เคารพบูชานั้นจะเต็มไปด้วยท่าทีที่มุ่งมั่นตั้งใจ และในบางครั้งก็ต้องสลัดน้ำขึ้นไปในที่สูงเพื่อให้น้ำนั้นได้ชำระล้างได้อย่างทั่วถึง เพราะจะเดินทางไปไหนก็จะมีคนลาวถือถังน้ำขนาดพอเหมาะ พร้อมด้วยใบไม้มงคลซึ่งจะใช้ในการสลัดน้ำอยู่โดยทั่วไป โดยผู้เขียนได้แสดงบรรยากาศในการวาดภาพดังนี้

การจัดวางองค์ประกอบของภาพนั้น ได้ให้ความสำคัญกับสรรพสิ่งที่อยู่ด้านหน้าองค์พระธาตุ โดยเฉพาะการประดับตกแต่งสถานที่ ซึ่งประกอบไปด้วยเต็นท์ปะรำพิธี การผูกแถบผ้าจากสีสันต่างๆ ราวธงหลากสี โดยมีร่มของพ่อค้า แม่ค้า ที่เข้าไปทำการค้าขายอยู่ในบริเวณนั้น พร้อมด้วยต้นไม้ที่มีรูปทรงระเกะระกะ โดยต้องการให้ภาพที่ปรากฏนั้นเป็นไปในลักษณะที่สะท้อนความชุลมุนวุ่นวายของพิธีกรรมและความศรัทธาของผู้คนที่มีต่อวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยมีองค์พระธาตุเป็นสัญลักษณ์ที่ตั้งอยู่ตรงกลางของภาพ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของคนลาวทั้งจากในวันนี้และจากวันเวลาในอดีตที่ผ่านมา โดยให้การจัดวางองค์ประกอบของภาพมีความสัมพันธ์ ต่อกันได้อย่างมีเอกภาพ โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะไว้ดังนี้

จากรูปทรงที่ปรากฏอยู่ภายในภาพ ในรูปทรงที่เป็นสถาปัตยกรรม จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ตัวอาคารของสิม และรูปทรงขององค์พระธาตุในรูปทรงของธรรมชาติ ต้นไม้ พุ่มไม้นั้น เป็นส่วนประกอบของภาพ แต่รูปทรงที่มีลักษณะเคลื่อนไหวนั้นได้แก่ กลุ่มผู้คนที่เดินขวักไขว่ไปมาอยู่ภายในภาพ ซึ่งจะทำให้มีลักษณะของการเคลื่อนไหวอยู่โดยตลอด โดยได้สอดคล้องกับบรรยากาศของภาพ ที่เป็นเทศกาลในวันสำคัญของทางพุทธศาสนา ด้วยการเขียนภาพในลักษณะการปะทะกับเหตุการณ์ จากภาพที่ปรากฏสะท้อนอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้น เพื่อเป็นการแสดงออกทางศิลปะจากภาพเหตุการณ์ตามสภาพความเป็นจริง กับสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น ด้วยรูปทรงจากการสัมผัสตามหลักการทางทัศนศิลป์

การระบายสีที่เป็นไปในลักษณะฉับพลันทันทีตามภาพเหตุการณ์ที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า โดยกลุ่มผู้คนที่มีการขับเคลื่อนอยู่โดยตลอด พร้อมด้วยเสียงโฆษณาประชาสัมพันธ์จากทางวัดที่เป็นลักษณะการเล่าเรื่องความสำคัญทางพุทธศาสนา จึงเป็นบรรยากาศที่ส่งผลสะท้อนต่อการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้สีสันและกลุ่มก้อนของสีที่ติดอยู่ที่ปลายพู่กัน ได้ทิ้งร่องรอยในการปาดป้ายไว้ลงบนพื้นระนาบ ที่เป็นไปตามอารมณ์การแสดงออกอยู่ในขณะนั้น เพื่อสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงออกทางศิลปะ กับเหตุการณ์ในวันสงกรานต์ จากการที่ได้ไปปะทะกับสภาพความเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น จากความศรัทธาที่ผู้คนใน สปป.ลาว ได้แสดงความเคารพ และศรัทธาต่อวิถีทางตามหลักพุทธศาสนาไว้ได้อย่างมั่นคง และสืบทอดในศิลปะและวัฒนธรรม

การแบ่งแยกน้ำหนักของภาพให้ปรากฏได้เด่นชัดได้นั้น การแสดงออกในเรื่องของรูปและในเรื่องของพื้นนั้น จากด้วยการแสดงน้ำหนักของภาพด้วยภาพขาว เทาและดำ โดยภาพที่เป็นรูปทรงนั้น จะมีน้ำหนักที่แสดงความเข้มด้วยสีดำและสีเทา เพื่อแสดงรูปทรงตามที่เป็นอยู่ แต่ในส่วนของการเป็นพื้นนั้น เป็นการแสดงออกในเรื่องของพื้นที่บริเวณว่างเป็นส่วนใหญ่ เพื่อสะท้อนมุมมองให้เด่นชัดในการแยกแยะค่าของน้ำหนักภาพในภาพ ให้มีความคมชัดตามหลักการทัศนศิลป์ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการแสดงออกทางศิลปะจากการถ่ายทอด จากประสบการณ์ตรง จากเหตุการณ์ในวันสงกรานต์ ที่เป็นการแสดงความศรัทธาในพุทธศาสนาตามที่ผู้คนในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ยึดหลักอยู่ในแนวทางเดียวกันตลอดมา

การระบายสีด้วยการได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์วันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวง ได้มาเป็นเวลา 4 วัน ในเดือนเมษายน 2558 จากการได้สัมผัสกับบรรยากาศของทางวัดที่ได้มีการเตรียมการเพื่อต้อนรับญาติโยมทั้งชาวลาวและผู้คนจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งนักท่องเที่ยว ได้มาศึกษาเรียนรู้ในศิลปวัฒนธรรมของคนลาวที่มีอดีตความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับคนไทยในลักษณะของการเป็นคนที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนในทุกๆ มิติใน สปป. ลาว นั้น มีความเหมือนและคล้ายคลึงกับผู้คนในประเทศไทยอย่างแยกไม่ออก เช่นเดียวกับงานบุญสงกรานต์ที่สะท้อนอารมณ์และความรู้สึกในการเฉลิมฉลองด้วยการให้ความสำคัญกับการทำบุญสงส์น้ำพระ ถึงแม้ว่าประเทศจะถูกเปลี่ยนแปลงไปในทางใดก็ตาม แต่จิตวิญญาณของการนับถือในหลักพุทธศาสนาก็ดำรงคงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลายตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การระบายสี จึงเป็นการสะท้อนความสุขสงบในสังคมจากภาพที่ปรากฏอยู่

6.16 ซุ้มประดิษฐานพระพุทธเจ้าที่วัดพระธาตุหลวงใต้

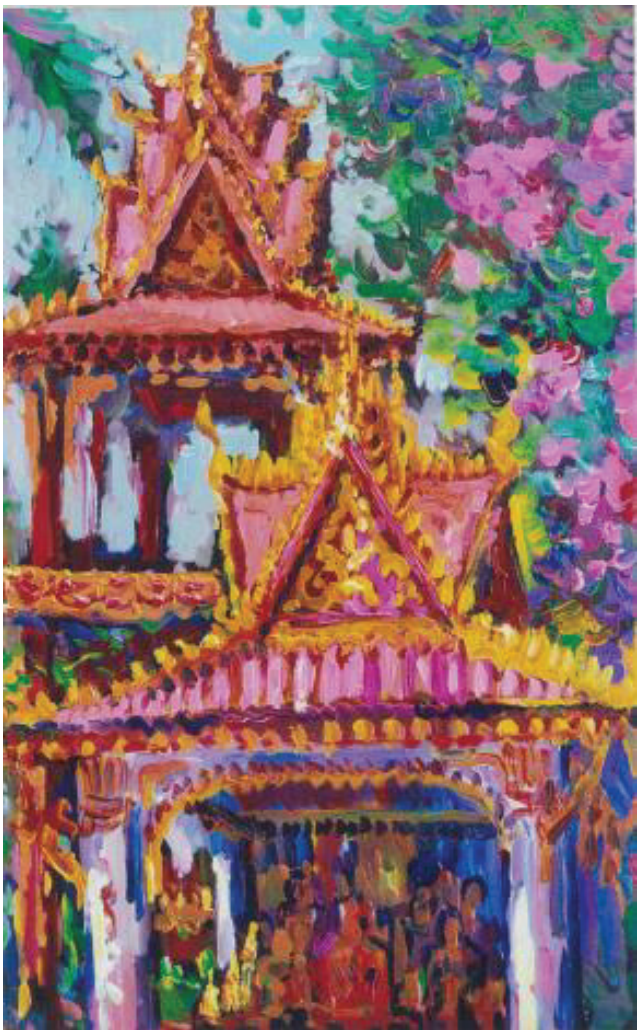

ภาพประกอบที่ 239 การเข้าร่วมงานวัดใน ภาพ “ซุ้มประดิษฐานพระพุทธเจ้าที่วัดพระธาตุหลวงใต้” สีอะคริลิค 80 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

วัดพระธาตุหลวงใต้นั้น ผู้เขียนได้พบกับอาคารทางสถาปัตยกรรมในรูปแบบล้านช้าง ซึ่งจะแตกต่างจากศิลปะในแบบรัตนโกสินทร์ ซึ่งค้นหาได้จากวัดสีสะเกด แต่รูปลักษณ์ที่ปรากฏในวัดพระธาตุหลวงใต้นั้น ให้ความรู้สึกที่แปลกตาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะซุ้มประตูทางเข้าวัด หรือซุ้มที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งผู้เขียนมีความประทับใจในโครงสร้าง ที่มีลักษณะเฉพาะโดยเฉพาะหลังคากับการประดับตกแต่งรายละเอียด พร้อมกับการมีหอระฆังที่สร้างให้มีรูปลักษณ์ที่สอดคล้องต่อกัน จึงเป็นมุมมองที่สร้างความแปลกตา แต่ถึงแม้จะคล้ายคลึงกับศิลปะไทย แต่ก็ไม่ใช่รูปลักษณะในแบบไทย จึงเป็นลักษณะเฉพาะของลาวที่มีอิทธิพลของศิลปะแบบล้านช้าง ในการสร้างสรรค์ผลงานดังกล่าวนั้น เป็นการเขียนภาพจากสถานที่จริง โดยผู้เขียนจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างก่อนในเบื้องต้น ถึงจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานได้ในที่สุด โดยเฉพาะแม่ค้าขายข้าวโพดปิ้งที่ผู้เขียนจะต้องไปนั่งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงด้วย จากมุมมองที่จะต้องเขียนภาพนั้น มันอยู่ในจังหวะนั้นพอดีเช่นกัน นอกจากนั้นการมีปฏิสัมพันธ์กับพระหรือนักท่องเที่ยวที่จะมายืนดูและซักถามบ้างก็ตาม

ซึ่งถือว่าเป็นรสชาติของการเขียนภาพสดที่จะต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติกับการแก้ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้อยู่เสมอนั่นเอง

จากภาพลักษณ์ของซุ้มประดิษฐานพระพุทธเจ้า ที่มีลักษณะในรูปแบบที่แสดง ความอ่อนช้อยผสมผสานกับศิลปะในยุคปัจจุบัน จึงทำให้มีความประทับใจในรูปทรง และองค์ประกอบของการจัดภาพที่มีส่วนเสริมของหอระฆังทับซ้อนกันอยู่พร้อมด้วยดอกเฟื่องฟ้าที่เลื้อยพันขึ้นไปอยู่บนที่สูง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของฉากหน้าที่มีส่วนในการทำให้ซุ้มประดิษฐาน มีความโดดเด่นที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ จากด้วยการแสดงออกทางศิลปะ ในการเขียนภาพจากสถานที่ดังกล่าวในขณะนั้น เพื่อเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงตามที่มีประสบการณ์ร่วมอยู่ใน ขณะนั้น

จากรูปทรงทางสถาปัตยกรรมในรูปแบบศิลปะลาวที่มีลวดลายลาวประดับตกแต่ง โดยเฉพาะรูปทรงของหลังคาที่เป็นลักษณะโครงหลังคาแอ่น โดยเฉพาะรูปทรงของหอระฆังที่มีลักษณะเป็นชั้นๆ ซ้อนกัน 3 ชั้น แต่ในลวดลายของหน้าบันนั้นเป็นลักษณะลายเทพพนม ซึ่งภาพโดยรวมแล้วคล้ายกับศิลปะไทย แต่ในขณะเดียวกันนั้น ลักษณะของการเป็นศิลปะลาวย่อมปรากฏให้เห็นได้เด่นชัดมากกว่าจากรูปทรงทางสถาปัตยกรรมและรูปทรงในธรรมชาติที่เป็นอยู่ จึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ต่อกันในสถานที่ที่เป็นพื้นที่ทางพุทธศาสนาตามสภาพความเป็นจริง

จากการระบายสีด้วยความฉับพลันจากแรงบันดาลใจที่เป็นรูปทรงทางสถาปัตยกรรมในรูปแบบลาว ที่มีโครงสร้างและลวดลายลาวในแบบเฉพาะพร้อมด้วยธรรมชาติ จากต้นไม้นานาพรรณ จึงทำให้การปาดป้ายสีสันนั้นเต็มไปด้วยกลุ่มก้อนสีที่เกิดจากร่องรอยของพู่กันที่เกิดขึ้นไปอย่างธรรมชาติ เพื่อสะท้อนความรู้สึกจากการสัมผัสด้วยสายตา แล้วถ่ายทอดเป็นรูปแบบศิลปะในแนวทางการแสดงออกที่เกิดจากการตัดสินใจในขณะนั้นอย่างทันทีทันใด เพื่อให้ผลงานได้นำเสนอร่องรอยของการแสดงออกทางศิลปะจากพื้นผิวที่ปรากฏอยู่

ในการแสดงออกทางศิลปะเพื่อให้ค่าน้ำหนักของภาพมีความโดดเด่นได้ด้วยจากการแสดงให้เห็นถึงรูปและพื้นภายในภาพ โดยให้ค่าน้ำหนักของภาพในส่วนที่เป็นรูปนั้นจากโครงสร้างด้วยการแทนค่าด้วยน้ำหนักขาว เทาและดำ เพื่อเป็นการสร้างมิติความอ่อนแก่ในการระบายสี ตามจังหวะของการปาดป้ายไปด้วยความเข้าใจในการแทนค่าจากภาพที่มองเห็น จากบรรยากาศที่เป็นความจริงอยู่ในขณะนั้น ด้วยการเขียนภาพจากสถานที่จริงตามอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้นจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา

จากการระบายสีในสถาปัตยกรรมในรูปแบบลาว ที่มีทั้งความอ่อนช้อยและการใช้สีสันที่สดใส โดยมีสีส้มอมชมพูเป็นสีหลักพร้อมกับกลุ่มสีทองที่มีประดับตกแต่งในส่วนต่างๆ อีกทั้งองค์พระพุทธรูปที่เป็นสีทองโดยมีฉากหลังเป็นกลุ่มต้นไม้สีเขียวอ่อนแก่ที่แตกต่างกันไปพร้อมด้วยดอกเฟื่องฟ้าสีบานเย็นสดใสในการแสดงออกทางศิลปะ จึงเป็นการสะท้อนภาพจากสีที่ปรากฏในลักษณะเสริมเติมแต่งสีสันให้สดใส สว่างให้ความรู้สึกอ่อนหวาน สว่างสดใสจากรูปทรง สถาปัตยกรรมที่เข้มแข็ง แต่อยู่ในบรรยากาศของสีสันตามอารมณ์ในขณะนั้น

6.17 หอไตรที่วัดพระธาตุหลวงใต้

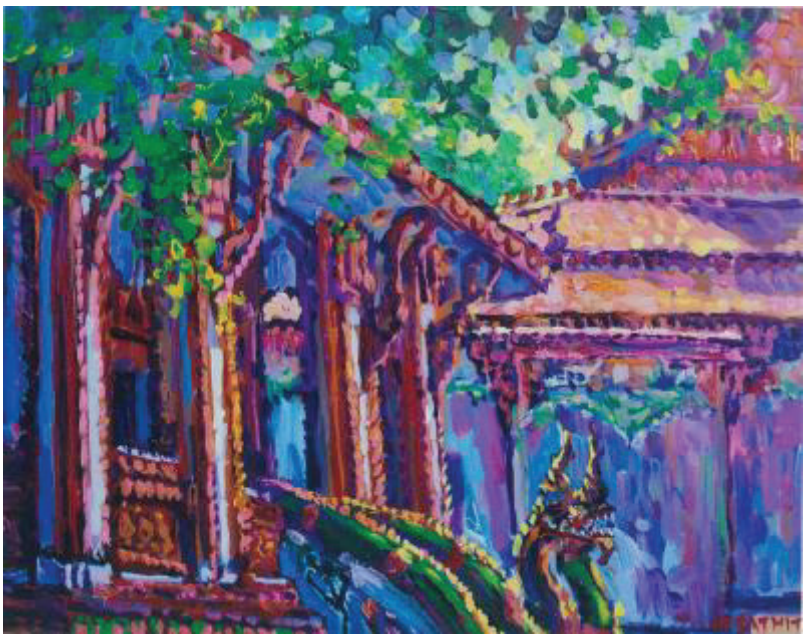

ภาพประกอบที่ 240 การเขียนภาพสดภายในวัด ภาพ “หอไตรที่วัดพระธาตุหลวงใต้” สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ในวันที่ 17 เมษายน 2558 ซึ่งเป็นวันที่ทางวัดพระธาตุหลวงใต้ได้หยุดทำกิจกรรมทางศาสนาเนื่องในวันสงกรานต์แล้ว แต่ผู้เขียนก็ยังได้เดินทางไปเพื่อศึกษาความแตกต่างจากช่วง 3 วันที่ผ่านมา ซึ่งในวันนี้นั้นบรรยากาศภายในวัดได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง เพราะในวัดนั้นทางวัดได้จัดเก็บสิ่งของต่างๆ ได้อย่างหมดสิ้นสภาพของวัดจึงได้กลับมาอยู่ในบรรยากาศในแบบเดิม แต่ก็ยังพอมีคนลาวมาเยี่ยมชมอยู่บ้าง ซึ่งเป็นการแสดงออกที่สะท้อนความมีวินัยของผู้คนภายในวัดได้เด่นชัดเป็นอย่างยิ่ง และผู้เขียนได้ทราบจากพระภายในวัดว่าผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บสิ่งของต่างๆ ภายในวัด ซึ่งก็ได้ทำกันเมื่อคืนที่ผ่านมานั้น ก็คือ พระภายในวัดที่ช่วยกันจัดเก็บได้อย่างเรียบร้อยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในการเขียนภาพของผู้เขียนในวันนี้นั้นผู้เขียนได้เลือกมุมที่เป็นรูปของหอไตรและอารามหลวงที่อยู่ในมุมมองใกล้เคียงกัน แต่ภาพที่แสดงออกในครั้งนี้นั้น ไม่มีผู้คนปรากฏอยู่เลยแม้แต่คนเดียว ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างจากภาพที่เขียนขึ้นภายในวัดที่ผ่านๆ มา แต่ในขณะที่จะเขียนภาพอยู่นั้น ก็มีหลวงพี่คนหนึ่งที่ชื่อว่า เร้ มายืนมองในขณะที่ผู้เขียนกำลังเขียนภาพ ผู้เขียนก็จำได้ว่าได้เคยรู้จักกันมาก่อนแล้ว เมื่อวันแรกที่มาถึงที่วัด คือ วันที่ 14 เมษายน ซึ่งผู้เขียนได้เข้าไปให้หลวงพี่ผูกข้อมือด้วยสายสิญจน์ แต่ผู้เขียนได้เหลือบมองเห็นหนังสือเล่มหนึ่งที่หลวงพี่กำลังพลิกอ่านอยู่ ซึ่งเป็นหนังสือภาษาลาว รูปภาพประกอบเป็นภาพขาวดำ ในขนาดที่พอเหมาะ ซึ่งผู้เขียนมีความสนใจในรูปเล่มหนังสือเล่มนี้ เพราะผู้ได้รับเองก็มีความคิดที่จะทำหนังสือเป็นภาษาลาวอยู่ด้วยเช่นกัน จึงได้แสดงอาการอยากได้ด้วยการถวายเงินหรือสถานที่ขายหนังสือ แต่หลวงพี่ก็บอกว่าเป็นหนังสือแจก ขาย บ่ได้ แต่ผู้เขียนก็เข้าใจและได้ไปเขียนรูปต่อในวันนั้น แต่เมื่อเขียนรูปเสร็จแล้วผู้เขียนได้กลับไปหาหลวงพี่อีกครั้ง คราวนี้หลวงพี่ยื่นหนังสือให้แก่ผู้เขียนทันที ผู้เขียนได้กราบขอบพระคุณ แล้วจึงได้หนังสือเล่มนี้มา แต่มาในวันนี้หลวงพี่ได้มายืนมองอยู่ไม่นานนัก และในเวลาต่อมาได้นำขนมที่ชาวบ้านใส่บาตรมาให้ 1 ถุงใหญ่ ซึ่งผู้เขียนได้รับประทานไปหลายชิ้นด้วยกัน และก็ได้เขียนภาพหอไตรได้ต่อไป แต่ถึงแม้ว่าหอไตรวัดพระธาตุหลวงใต้จะไม่สวยสง่างามแบบหอไตรวัดสีสะเกด แต่จุดเด่นของหอไตรที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ก็คือ ลวดลายลาว ที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไป และ

โดยเฉพาะรูปพญานาคสีเขียวสด 2 ตน ที่อยู่บริเวณทางขึ้นนั้น ก็มีความงามที่โดดเด่นเฉพาะตัวอยู่ด้วยเช่นกัน โดยผู้เขียนได้แสดงบรรยากาศในการเขียนภาพไว้ดังนี้

จากมุมมองที่ได้ไปนั่งเขียนภาพตลอดระยะเวลา 3 วันที่ผ่านมานั้น คือ วันที่ 14-16 เมษายน 2558 แต่ในวันที่ 17 นี้นั้น เมื่อได้เดินทางไปถึงในบริเวณวัด สิ่งที่สร้างความแปลกใจในความแตกต่างจากเหตุการณ์เมื่อ 3 วันก่อนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการตกแต่งพื้นที่ที่ปรากฏอยู่ใน 3 วันก่อนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการตกแต่งพื้นที่ที่ปรากฏอยู่ใน 3 วันแรกนั้น ได้หายไปหมดสิ้น แถบจะไม่มีอะไรให้เห็นถึงร่องรอยจากการจัดงานที่ผ่านมาแล้วอีกเลย สิ่งที่ยังพอได้เห็นอยู่ก็คือการก่อกองทราย ที่เกิดจากทางวัดได้นำทรายมากองไว้เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมทำพิธี โดยเฉพาะการตกแต่งด้วยธงสีขาวพร้อมด้วยลวดลายจากตัวหนังสือและภาพสัตว์ต่างๆ นั้น ยังปรากฏให้เห็นอยู่และการก่อกองทรายนั้น ก็ได้มาทำพิธีอยู่ใกล้ๆ กับมุมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ อยู่เช่นกัน โดยในวันสุดท้ายนี้ ผู้เขียนได้เลือกมุมมองที่หอไตรตั้งอยู่ใกล้ๆ เช่นเดียวกัน แต่หอไตรวัด พระธาตุหลวงใต้นั้นมีความแตกต่างจากหอไตรวัดสีสะเกดอย่างสิ้นเชิง เพราะที่วัดพระธาตุหลวงนั้น มีรูปแบบและประดับลวดลายลาวเป็นสำคัญ การจัดวางองค์ประกอบภายในภาพ จึงเป็นการให้ความสำคัญกับประธานของภาพก็คือ หอไตรที่วัดพระธาตุหลวงเป็นจุดสนใจของภาพ

จากรูปทรงของหอไตร ที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมในแบบลาวพร้อมด้วยการตกแต่งด้วยลวดลายลาว โดยเฉพาะรูปทรงของพญานาค 2 ตน ที่อยู่บริเวณทางขึ้นของหอไตร ซึ่งรูปทรงพญานาคเป็นสิ่งที่คนลาวให้ความเคารพนับถือ จะมีปรากฏอยู่ในศาสนสถานในลาวอยู่ตลอดมา นอกจากนั้นก็มีรูปทรงที่เป็นภาพปูนปั้นนูนต่ำในเรื่องของพุทธประวัติ ในตอนที่พระพุทธเจ้าออกบวช ซึ่งสังเกตได้ว่าเป็นผลงานจากฝีมือชาวบ้าน ทั้งจากการปั้นและการระบายสี ที่แตกต่างจากฝีมือในการปั้นองค์พญานาคอย่างเห็นได้ชัดในรูปทรงด้านหลังของหอไตรนั้นเป็นอาคารรูปทรงในศิลปะแบบลาว ที่เป็นอาคารเอนกประสงค์ใช้สำหรับการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะการเลี้ยงพระในแบบหมู่คณะจากบรรยากาศที่เงียบสงบแตกต่างจาก 3 วันที่ผ่านมา จึงทำให้การเขียนรูปของหอไตรในวัดพระธาตุหลวงใต้นั้น มีอารมณ์และความรู้สึกในการถ่ายทอด ในการแสดงออกทางศิลปะ ตามสภาพที่เป็นจริงอยู่ในขณะนั้น

การระบายสีด้วยการใช้ฝีแปรงในการปาดป้ายไปตามภาพที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า ซึ่งเป็นเนื้อหาของสถาปัตยกรรมในรูปแบบลาว โดยเฉพาะลายลาวและองค์พญานาค 2 ตน ซึ่ง เป็นเอกลักษณ์ของคนลาวด้วยการแสดงออกทางศิลปะ จากร่องรอยของกลุ่มก้อนสีที่ติดไปกับรอยพู่กัน ได้สร้างพื้นผิวภายในภาพให้เห็นถึงพื้นผิวของผนังในแต่ละด้าน พร้อมด้วยต้นเสาของหอไตร ที่มีลักษณะของการผุกร่อนไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะภาพหลังคาของอาคารที่อยู่ด้านหลังที่สะท้อนความเก่าที่ผ่านแสงแดด ฝนและลมมาอย่างยาวนาน จากด้วยการสังเกตสถาปัตยกรรม หอไตรแห่งนี้มาเป็นเวลา 3 วัน จึงได้เกิดเป็นแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์ผลงานในระยะเวลาต่อมา แต่ก็ยังนั่งเขียนภาพอยู่ในมุมมองเดิม จึงเป็นการสร้างความผูกพันธ์ต่อสถานที่และผู้คนภายในวัด ทั้งจากพระ แม่ค้า คนเฝ้าห้องน้ำ และกลุ่มเด็กๆ ที่มามุงดูอยู่เป็นระยะตลอดมา

กลุ่มเด็กๆ ลูกพ่อค้า แม่ค้าภายในวัดได้มามุงดูพร้อมกับพูดคุย ถามโน่นถามนี้อยู่ โดยตลอด ในระหว่างที่กำลังนั่งเขียนภาพ ก็ถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงาน ในการแสดงออกทางศิลปะ ระหว่างรูปและพื้นในหอไตรที่ปรากฏอยู่นี้ ในส่วนที่เป็นรูปนั้นจะเห็นได้จากภาพต่างๆ ที่เป็นรูปทรงที่ชัดเจนอยู่แล้ว อาทิ องค์พญานาค ภาพปั้นนูนต่ำเรื่องพุทธประวัติ ตัวอาคารของหอไตรและอาคารอเนกประสงค์ ที่อยู่ด้านข้างของหอไตร และในส่วนที่เป็นพื้นนั้นก็ ได้แก่พื้นที่ว่าง ที่ปรากฏอยู่ภายในภาพที่มีปรากฏอยู่

โดยทั่วไป ด้วยการใช้น้ำหนักของภาพในโครงสร้างสีขาวกับดำได้อย่างโดดเด่น ตามเนื้อหาที่ปรากฏ เพื่อเป็นการเน้นให้ภาพมีความคมชัดตามหลักการทัศนศิลป์ตามที่เป็นอยู่

การระบายสี ใช้โครงสร้างจากมีกลุ่มสีฟ้าผสมสีม่วง แต่มีโครงสร้างของกลุ่มสีเทาเป็นตัวเชื่อมในภาพของสีส่วนรวม เพราะเนื้อหาภายในภาพส่วนหนึ่งของพื้นที่เป็นบริเวณว่างจึงจำเป็นต้องใช้สีในกลุ่มการสร้างบรรยากาศภายในภาพอย่างครอบคลุม โดยมีการใช้สีสดใสไม่มากนัก เฉพาะที่เป็นจุดเด่นหลักของภาพ ได้แก่ องค์พญานาค ซึ่งเป็นการใช้สีเขียวมรกตตามด้วยการใช้สีเหลืองในส่วนที่เป็นแสง ในส่วนของอาคารสถานที่ที่เป็นรูปทรงทางสถาปัตยกรรมลาวนั้น ได้ใช้สีส้มผสมสีเหลือง โดยมีสีม่วงสอดแทรกอยู่บ้าง พร้อมกับเพิ่มเสน่ห์ของภาพด้วยการใช้สีชมพูสดผสมสีขาวเพียงเล็กน้อย ในส่วนที่เป็นแสง พร้อมกับการสร้างสีที่อยู่ ในคู่ตรงข้ามด้วยสีเขียวผสมฟ้า ในส่วนของต้นไม้จึงทำให้ภาพได้สะท้อนเรื่องราวและสีสันตามจินตนาการในขณะนั้น

ภาพประกอบที่ 241 การสร้างสรรค์ในวันสงกรานต์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 242 เขียนภาพที่พระธาตุหลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

6.18 ประตูไปสู่พระธาตุหลวง

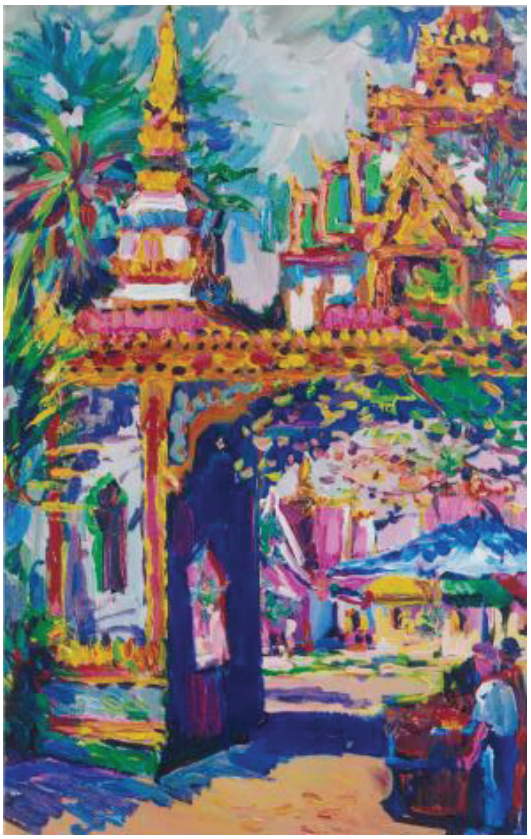

ภาพประกอบที่ 243 การเขียนภาพในวัด ภาพ “ประตูไปสู่พระธาตุหลวง”
สีอะคริลิค 80 x 60 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2558 ผู้เขียนได้ไปที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ซึ่งการไปครั้งนี้ ผู้เขียนได้เดินสำรวจสถานที่รอบๆ องค์พระธาตุอย่างทั่วถึง และได้มาประทับใจกับประตูทางเข้าวัด ที่มีรูปแบบเป็นลักษณะเฉพาะในแบบศิลปะลาวที่สร้างความแปลกตามีการประดับตกแต่งด้วยการใช้พุทธศิลป์ ในเรื่องของการนำรูปโบสถ์ในขนาดที่พอเหมาะมาจัดวางไว้ด้านบนของประตู โดยมีมุกสองด้านเป็นรูปคล้ายเจดีย์ทรงสูงอยู่ด้านซ้ายและขวาในลักษณะสมดุลย์ พร้อมกับมีร้านขายข้าวโพดปิ้ง ตั้งร้านขายของอยู่ด้านซ้ายของภาพ ซึ่งเป็นภาพชีวิตของคนลาวในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยภาพนั้นสามารถมองทะลุออกไปก็จะพบกับภาพอาคารที่สร้างใหม่ในรูปแบบลาวสมัยใหม่ จึงเป็นมุมมองที่ผู้เขียนมีความประทับใจในพุทธศิลป์ของลาว ตามที่ปรากฏอยู่ โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานไว้ดังนี้

การที่ทางวัดพระธาตุหลวงใต้ มีพื้นที่ที่กว้างใหญ่ โดยในส่วนของบริเวณภายในวัดนั้น ก็จะประกอบไปด้วยอาคารต่างๆ ที่มีรั้วรอบขอบชิด แต่มีประตูทางเข้าวัดนั้นอยู่ 3 ทางด้วยกัน ประตูที่จะไปสู่พระธาตุหลวงนั้น มีซุ้มประตูที่เป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบลาวโดยเฉพาะ ซึ่งถึงแม้จะคล้ายกับประตูวัดในรูปแบบศิลปะไทยก็ตาม แต่รูปทรงที่ปรากฏนั้น ก็จะเป็นรูปแบบเฉพาะ เป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างจากที่เคยพบเห็นมา ในการแสดงออกทางศิลปะ จึงเป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากความสัมพันธ์ของผู้คน และประตูของทางวัดที่มีร้านค้ามาตั้งขายของ ซึ่งทำให้องค์ประกอบของภาพมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้นจากบรรยากาศของสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น

การแสดงออกทางศิลปะในรูปทรงของสถาปัตยกรรม ในรูปแบบศิลปะลาว ที่มีลวดลายลาวปรากฏอยู่บนสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะรูปทรงที่ตั้งอยู่ด้านบนของประตูทางด้านซ้ายและขวา ที่มีฐานเป็นรูปทรงของกลีบบัว ไล่ระดับกันเป็นชั้นๆ ซึ่งเป็นอิทธิพลที่มาจากศิลปะลาวติด ตั้งอยู่ทั้ง 2 ด้าน ในส่วนของรูปทรงที่เป็นองค์จำลองของปราสาทนั้น เป็นรูปทรงที่คล้ายกับรูปทรง ในสถาปัตยกรรมไทยอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน โดยมีรูปทรงของต้นไม้ ร่ม และผู้คนที่อยู่ใกล้ชิดกัน รูปทรงของประตู จึงทำให้บรรยากาศในการแสดงออกทางศิลปะนั้น มีความอ่อนโยนและมีความ เป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

การสร้างสรรค์ผลงานจากสถานที่จริงในขณะนั้นด้วยการใช้พู่กันในการปาดป้าย ในลักษณะฉับพลันทันที ในการใช้สายตาพิจารณาจากภาพที่ปรากฏ ด้วยการทิ้งร่องรอยของกลุ่มก้อนสีให้ปรากฏเป็นพื้นผิวในการแสดงออกจากการเกิดขึ้นที่เป็นไปตามอารมณ์ในขณะนั้น จากด้วยความประทับใจในรูปแบบสถาปัตยกรรมในแบบลาว พร้อมกับวิถีชีวิตของผู้คนที่ได้เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัด และภาพของต้นไม้นานาพรรณ จึงเป็นการประสานสัมพันธ์ในเชิงบูรณาการจากสรรพสิ่งที่อยู่โดยรอบ ให้มีพื้นผิวไปตามจังหวะของการใช้สีในการปาดป้ายจากร่องรอยของพู่กันในการใช้เนื้อสีที่ปรากฏอยู่บนระนาบรองรับ ตามบรรยากาศของความเป็นจริงในขณะนั้น

การแสดงออกในเรื่องของรูปนั้นจะมีให้ปรากฏได้จากรูปทรงของประตูที่เป็น รูปทรง 3 มิติ และเป็นองค์ประธานของภาพ ที่มีน้ำหนักความเข้มของสีสันและแสงเงาที่ชัดเจน โดยในส่วนของพื้นที่ที่เป็นพื้นนั้นจะอยู่ในเรื่องของการปล่อยพื้นที่บริเวณว่างไว้ โดยเฉพาะพื้นที่ของถนน ท้องฟ้า รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นในส่วนของแสง ซึ่งจะทำให้ภาพมีน้ำหนักขาว เทาและดำ ที่เป็นการแสดงออกเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นรูปและในส่วนที่เป็นพื้นที่ควรจะต้อง มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีเอกภาพ

จากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมลาวที่ปรากฏนั้น ได้ใช้สีในการระบายอยู่นั้น ด้วยสีสันที่สดใสโดยเฉพาะคู่สีระหว่างสีแดงกับสีเหลือง และสีทองพร้อมกับสีสันจากธรรมชาติและสีจากร้านค้าที่มาประกอบการค้าขายอยู่ภายในวัด แต่การสร้างสรรค์ในผลงานอยู่นั้น ได้ใช้โครงสีของภาพด้วยการใช้สีในกลุ่มที่ 3 ด้วยการใช้สีขาวผสมอยู่ในทุกๆ สี เพื่อให้โครงสร้างของภาพ สะท้อนภาพของการผ่านวันเวลามายาวนาน เหมือนภาพที่ให้อารมณ์ในลักษณะย้อนอดีต แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความสดใสของสีอยู่ไว้ในบางส่วนของภาพเพื่อสร้างความน่าสนใจ โดยเฉพาะการใช้สีชมพูเพื่อให้ภาพมีความทันสมัยอยู่ด้วยเช่นกัน

6.19 ประตูชัยกับธรรมชาติ 1

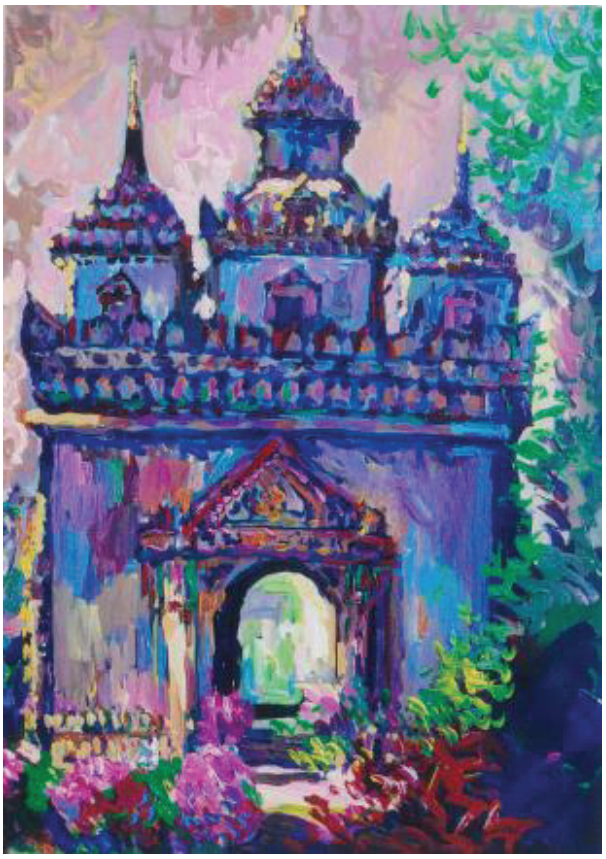

ภาพประกอบที่ 244 การเขียนภาพช่วงเวลาแดดจัด ภาพ “ประตูชัยกับธรรมชาติ 1”
สีอะคริลิค 80 x 60 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2558 ผู้เขียนได้ไปลงพื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลป์ โดยได้เลือกมุมมองในการวาดภาพประตูชัย ที่ได้มองผ่านสวนที่มีต้นไม้อยู่หลากหลายชนิด ซึ่งเป็นมุมมองที่แปลกใหม่ ด้วยการใช้ความสำคัญกับความหลากสีสันที่อยู่ด้านหน้าของประตูชัย ซึ่งจะมีระยะห่างจากประตูชัยประมาณ 500 เมตร ที่บริเวณนั้น จะเป็นพื้นที่สำหรับขายอาหารลาวในแบบต้นฉบับ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นอากาศร้อนมาก จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่ผู้เขียนได้เลือกมุมมองที่มองผ่านสวนต้นไม้ออกไปเห็นประตูชัยที่ตั้งตระหง่านอยู่ด้านหน้า ด้วยการใช้สีที่อ่อนหวานและสดใส ที่ต้องการสื่อถึงความสุขสงบและเป็นสถานที่แห่งการทะนุถนอมในความรักที่ผู้คนมีต่อกัน ถึงแม้ว่าประตูชัยจะเป็นสัญลักษณ์ของการมีชัยชนะของคนลาวจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา แต่ในยุคปัจจุบันด้วยสภาพของสถานที่ที่เปิดกว้าง พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว และการที่ประตูชัยตั้งอยู่กลางใจเมือง มีรถวิ่งผ่านตลอด 24 ชั่วโมง ผู้เขียนจึงมองเห็นว่าประตูชัยนั้นเสมือน เป็นสถานที่แห่งการต้อนรับกับทุกสรรพสิ่งที่จะเกิดขึ้น ในตัวตนของมนุษย์คนหนึ่งที่จะใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นที่ปลอบประโลมจิตใจ ได้ด้วยเช่นกัน โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างผลงานไว้ดังนี้

การที่ประตูชัยตั้งอยู่บนศูนย์กลางของการจราจรโดยรถทุกชนิดสามารถวิ่งผ่าน รอบประตูชัย ซึ่งบริเวณโดยรอบของประตูชัยนั้น จะไม่มีต้นไม้ใหญ่มาบดบังสถานที่ดังกล่าว แต่มีอยู่ด้านหนึ่งซึ่งเป็นด้านหน้านั้นจะอยู่ห่างจากประตูชัยประมาณ 50 เมตร เป็นสวนต้นไม้นานาพรรณ และมีร้านขายส้มตำในรสชาติแบบสปป.ลาว ตั้งอยู่ในสวนแห่งนี้ จะแสดงออกทางศิลปะ ด้วยการเข้าไปนั่งเขียนภาพอยู่ภายใต้ร่มเงาของต้นไม้ ซึ่ง

เป็นบรรยากาศที่มีความร่มรื่นมากที่สุด จากพื้นที่ดังกล่าว จึงทำให้ได้มุมมองในการจัดวางองค์ประกอบ โดยให้ระยะในการเขียนภาพ เป็นไปในลักษณะสิ่งที่อยู่ใกล้สุด สิ่งที่อยู่ตรงกลาง และสิ่งที่อยู่ไกลสุด จึงทำให้ภาพได้ใช้พื้นที่ภายในสวน ที่ร่วมกับการจัดวางองค์ประกอบภายในภาพสะท้อนความร่มรื่นจากสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของสังคมในนครหลวงเวียงจันทน์อยู่เช่นเดียวกัน

รูปทรงทางสถาปัตยกรรมของประตูชัย มีลักษณะผสมผสานศิลปะจากลาว และรูปแบบศิลปะจากตะวันตก จึงทำให้ความงดงามในรูปทรงที่ปรากฏมาโดยตลอดระยะเวลาอันยาวนานนั้น มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพราะเป็นการสร้างสรรค์ที่เป็นไปในลักษณะศิลปะร่วมสมัย โดยรูปทรงที่ปรากฏอยู่ภายในภาพนั้นเป็นการสะท้อนบรรยากาศโดยรอบของประตูชัย ที่ยังมีมุมมองที่สามารถสะท้อนความอ่อนโยนด้วยพุ่มไม้สนามหญ้าและต้นไม้ที่ต่างก็ได้ผ่านช่วงเวลาอันสำคัญทางประวัติศาสตร์ร่วมกันมา เพราะต้นไม้ใหญ่ในบางต้นนั้นย่อมมีอายุร่วมสมัยมากับประตูชัย เช่นเดียวกัน ทั้งที่เป็นองค์ประธานของภาพและกลุ่มก้อนของต้นไม้นานาพรรณ โดยได้สะท้อนมุมมองที่แสดงถึงความสง่างามในองค์ประธานที่ตั้งอยู่บนพื้นที่โล่งแจ้ง โดยมีต้นไม้เป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้รูปทรงของประตูชัยมีความสง่างามที่โดดเด่นตามที่เป็นอยู่มากยิ่งขึ้น

การแสดงออกทางศิลปะด้วยการเลือกมุมมองจากพื้นที่ภายในสวนต้นไม้ ที่ต้องอาศัยร่มเงาของต้นไม้อยู่ในระหว่างที่กำลังเขียนภาพ จากการได้สัมผัสกับบรรยากาศของช่วงเวลานั้น ด้วยการตัดสินใจในการใช้สีสันและรอยแปรงเพื่อให้บันทึกเหตุการณ์ที่อยู่ในขณะสร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้ร่องรอยของปลายพู่กัน ปาดป้ายไปตามอารมณ์และความรู้สึกใน ขณะนั้น ด้วยจากร่องรอยของกลุ่มก้อนสีที่อยู่บนระนาบที่รองรับด้วยการดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ จนสามารถเกิดเป็นพื้นผิวจากอารมณ์ดังกล่าว ตามการถ่ายทอดในชั้นเชิงทางทัศนศิลป์ ในลักษณะฉับพลันทันที จึงเป็นการประสานสัมพันธ์จากองค์รวม ในการสร้างสรรค์ผลงานตามที่เป็นอยู่จริง

การเลือกมุมมองที่เป็นที่โล่งแจ้ง มีพื้นที่ที่เป็นสนามหญ้าและลานอเนกประสงค์ที่อยู่ตรงด้านหน้าของประตูชัย เพื่อสะท้อนภาพของการแสดงออกทางศิลปะในรูปแบบของการเป็นพื้น หรือบริเวณว่างรวมทั้งท้องฟ้า ในส่วนของภาพที่เป็นรูปนั้น ก็ได้แก่ องค์ประธาน ก็คือ ประตูชัย พุ่มไม้ และต้นไม้นานาพรรณ โดยความสง่างามของประตูชัยจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ต้องมาจากพื้นที่บริเวณว่างที่เป็นสิ่งที่ส่งเสริม ที่จะทำให้ความเป็นรูปทรงของประตูชัยมีความโดดเด่นเป็นศรีสง่าต่อนครหลวงเวียงจันทน์ตลอดมานั้นเอง

การใช้สีสันในการถ่ายทอดรูปแบบของประตูชัย ที่เป็นรูปแบบของศิลปกรรมร่วมสมัย พร้อมกับการมีประวัติที่ผูกพันมากับ สปป.ลาว ตามยุคตามสมัยที่ผ่านมา จึงทำให้การถ่ายทอดในการให้อารมณ์ต่อการใช้สีที่มีทั้งการสะท้อนความยาวนานในการก่อสร้างที่สัมพันธ์กับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการสะท้อนความมีชัยชนะของปวงชนด้วยการ ใช้สีชมพูผสมม่วงคราม และน้ำเงินอมฟ้าเพื่อสะท้อนความเข้มแข็ง ความอดทนของปวงชน จึงเป็นการใช้สีสันที่สะท้อนความสุข สมหวัง ที่มาจากความรัก ความสามัคคีของคนภายในชาติ ที่สามารถรวมตัวกันฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ มาจนได้รับชัยชนะอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ จากการแทนค่าสีที่มีทั้งความอ่อนหวาน และเข้มแข็งอยู่ด้วยกันอย่างมีเอกภาพได้ในที่สุด

6.20 ประตูชัยกับธรรมชาติ 2

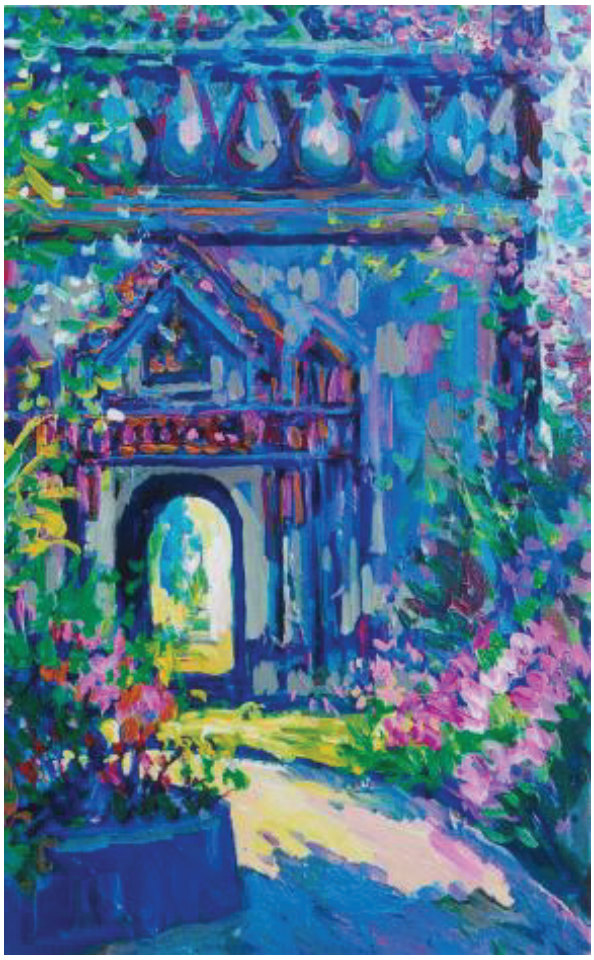

ภาพประกอบที่ 245 ธรรมชาติกับแสงแดด ภาพ “ประตูชัยกับธรรมชาติ 2”
สีอะคริลิค 80 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

จากการเดินทางมาท่องเที่ยวในนครหลวงเวียงจันทน์นั้น สิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยวได้ตลอด 24 ชั่วโมง สถานที่แห่งนั้นก็คือ ประตูชัย ที่ตั้งอยู่บนถนนล้านช้างที่อยู่ระหว่างกึ่งกลางของพระธาตุหลวง และหอพระแก้ว การเดินทางมาเยี่ยมชมประตูชัยจึงสามารถเดินทางมาได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ได้มีการปรับปรุงสถานที่ให้สวยงามด้วยการปลูกต้นไม้เพื่อตกแต่ง พร้อมด้วยการประดับไฟให้มีความสว่างไสว เพื่อเป็นการต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่มีความพร้อมในช่วงเวลาไหน ก็สามารถเดินทางมาชื่นชมได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เป็นคนต่างชาติ ก็มีจำนวนมากขึ้น ตามการส่งเสริมของภาครัฐที่จะมุ่งหารายได้จากการท่องเที่ยว จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของสังคมของคนลาวที่ผ่านมา ที่ได้สร้างอนุสรณ์สถานที่แสดงถึงการมีชัยชนะ ทั้งปวงตามบรรพบุรุษที่ได้เสียสละให้แก่บ้านเมืองของตน ที่ทำให้ลูกหลานได้รับอานิสงส์แห่งคุณงามความดีได้ตกทอดมาถึงยุคปัจจุบันที่ประตูชัยได้ กลายเป็นสัญลักษณ์ของนครหลวงเวียงจันทน์ไปแล้วโดยปริยาย จากด้วยรูปแบบที่มีความโดดเด่นและร่วมสมัยพร้อมกับประวัติความเป็นมาที่สามารถส่งเสริมให้ประตูชัยมีคุณค่าที่คนลาว ต่างหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมที่คนรุ่นก่อนได้สรรค์สร้างไว้ จนเป็นที่ประจักษ์มาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนได้แสดงกระบวนการสร้างผลงานไว้ดังนี้

จากองค์ประตูชัยนั้นได้เป็นสัญลักษณ์ของนครหลวงเวียงจันทน์ที่สะท้อนภาพแห่งชัยชนะกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จากด้วยการจัดวางที่ตั้งของประตูชัยที่แสดงสถานะภาพแห่งการเป็นศูนย์กลาง แต่ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จึงได้เลือกมุมมองจากการสร้างสรรค์ ด้วยการให้ความสำคัญกับภาพที่อยู่ในระยะแรกด้วยกลุ่มของต้นลั่นทม โดยให้มุมมองประตูชัยนั้นมีลักษณะของหมู่มวลแมกไม้ ได้มีส่วนร่วมกับการจัดองค์ประกอบเพื่อลดความแข็งแกร่งทางอารมณ์ด้านสายตาลงบ้าง และเพิ่มความอ่อนโยนโดยพรรณไม้นานาพันธุ์เข้าไปเป็นองค์ประกอบร่วม เพื่อให้ภาพมีความเป็นธรรมชาติตามมุมมองที่ปรากฏอยู่ด้วยเช่นกัน

จากรูปทรงของต้นลั่นทม ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีดอกเป็นสีขาวและเป็นดอกไม้ประจำชาติ ของ สปป.ลาว ที่แผ่กิ่งก้านอยู่บริเวณโดยรอบของประตูชัย ด้วยมุมมองที่ได้มองผ่านสิ่งที่อยู่ใกล้สุดไปสู่รูปทรงที่อยู่ไกลสุด จากประสบการณ์ตรงในการเลือกมุมเขียนภาพ เพื่อให้รูปทรงของประตูชัยได้รับผลจากรูปทรงของธรรมชาติ ที่จะสะท้อนความอ่อนโยนและความนุ่มนวล การที่นักท่องเที่ยวและผู้คนหนุ่มสาวได้ใช้พื้นที่แห่งนี้ในการพักผ่อนหย่อนใจ จึงเป็นสถานที่สะท้อนความรู้ด้านประวัติศาสตร์และเป็นสถานที่แห่งการปลดปล่อยทางอารมณ์อยู่ด้วยเช่นกัน

จากการได้ใช้ประสบการณ์ในการสร้างแรงบันดาลใจจากการเขียนภาพ ประตูชัย ด้วยการเลือกมุมมองจากพื้นที่ภายในสวนต้นไม้นานาพรรณ ด้วยอากาศที่ร้อนอบอ้าว เป็นอย่างยิ่ง การได้มุมที่จะเขียนภาพท่ามกลางแสงแดดนั้น จำเป็นต้องถนอมสายตา และความเป็นไปได้ในการเขียนภาพให้เสร็จภายในเวลาตามที่คุ้นเคย และจะต้องเสร็จทันทีในขณะนั้น โดยจะไม่มีการกลับมาแต่งแต้มสิ่งใดๆ อีกเป็นสำคัญ ในการสร้างพื้นผิวด้วยการใช้ร่องรอยจากกลุ่ม ก้อนสีที่ปาดป้ายไปตามอารมณ์อยู่ในขณะนั้น ดังที่ปรากฏอยู่ภายในภาพ ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นที่ เป็นไปอย่างธรรมชาติของการเขียนภาพอยู่ในขณะนั้น โดยให้ร่องรอยของฝีแปรงลื่นไหลไปตาม ภาพที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าด้วยการใช้อารมณ์พร้อมด้วยจินตนาการผสมผสานให้มีความสัมพันธ์ อย่างมีเอกภาพได้ในที่สุด

ภาพที่ปรากฏอยู่ตรงด้านหน้าของการแสดงออกทางศิลปะที่เป็นพื้นที่บริเวณกว้างเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาปัตยกรรมประตูชัยมีความโดดเด่นจากการเกิดขึ้นของแสงและเงา ตามที่ปรากฏ โดยให้รูปทรงของต้นไม้ พุ่มไม้ ได้แสดงออกในเรื่องของการเป็นรูปที่ต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกัน จากการแทนค่าน้ำหนักของภาพด้วยค่าของความเข้มจากขาว เทา และดำ เพื่อให้ภาพมีความคมชัดตามลักษณะของผลงานทางด้านทัศนศิลป์ที่ใช้สายตาในการพินิจพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น

การใช้สีที่อยู่ในโทนสีฟ้าผสมม่วงน้ำเงิน เพื่อแสดงความเข้มแข็งของสถาปัตยกรรมประตูชัย โดยมีสีสันที่สดใสของมวลหมู่ดอกไม้ที่เป็นดอกเฟื่องฟ้า สีชมพูอมม่วง โปรยปรายอยู่โดยทั่วไป เพื่อเป็นการลดความเข้มขรึมของประตูชัย ให้มีความอ่อนโยนในมุมมองที่สะท้อนความอิสระจากการที่ถูกพันธนาการมาจากเรื่องราวในอดีตที่จะนำไปสู่การสร้างทัศนคติ ในรูปแบบใหม่ที่มาจากสถาปัตยกรรมประตูชัย ที่เป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างศิลปะจากตะวันตกและตะวันออกอยู่ร่วมกัน

6.21 ประตูชัยสัญลักษณ์แห่งเวียงจันทน์

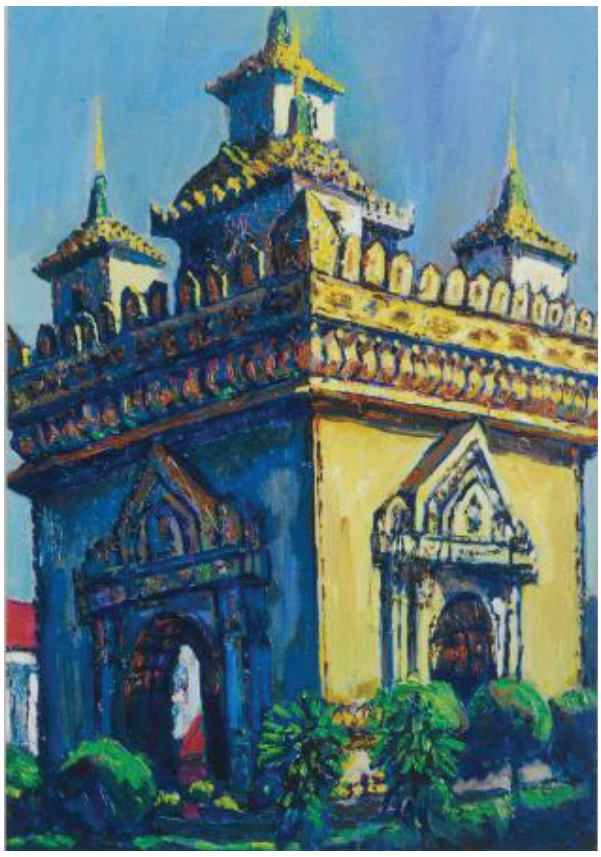

ภาพประกอบที่ 246 การเขียนภาพที่ให้รายละเอียด ภาพ “ประตูชัยสัญลักษณ์แห่งเวียงจันทน์” สีน้ำมัน 80 x 60 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

จนมาถึงปัจจุบันนี้ประตูชัย ได้ผ่านปัญหาและอุปสรรคจากทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง โดยเฉพาะการต่อสู้กับความสมัครสมานของคนในชาติ ที่ได้ผ่านประสบการณ์ของความขัดแย้งของคนชาติเดียวกันที่นำไปสู่ความแตกแยกจากต้นเหตุของสงคราม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ แต่ในที่สุดแล้วการเรียนรู้จากพิษของสงครามและความไม่สามัคคีกันนั้น ยิ่งทำให้ไม่มีความสงบสุขที่จะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความ เจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง อีกทั้งการยกย่องเชิดชูบุคคลที่มีส่วนในการพัฒนาประเทศ

จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันที่ควรได้รับการยกย่องให้เกียรติกับบรรพบุรุษที่เสียสละทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความสุขส่วนตัว เพื่อที่จะให้ประเทศของตนได้เจริญก้าวหน้า จึงเป็นมูลเหตุที่ทางภาครัฐจึงได้ตระหนักในการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญของประเทศ เพื่อที่จะได้เป็นต้นแบบ ให้แก่เยาวชนคนรุ่นต่อๆ มาได้มีแนวทางในการใช้ชีวิตที่จะดำเนินรอยตาม เพื่อการนำไปสู่การพัฒนาของสังคมโดยรวมได้ต่อไป

ในช่วงเวลาของยามเช้าในแต่ละวันตั้งแต่วันที่ 14-17 เมษายน 2558 นั้น ผู้เขียนจะต้องนั่งรถผ่านประตูชัยอยู่ทุกวัน เพราะสถานที่พักของผู้เขียนอยู่ห่างจากประตูชัยไปเพียง 500 เมตร จึงทำให้ผู้เขียนได้สัมผัสกับบรรยากาศในช่วงเวลาเช้า ที่แสงอาทิตย์ยังไม่มากระทบกับตัวของประตูชัยมากนัก ซึ่งในเวลาดังกล่าวนั้นเป็นช่วงที่อากาศจะดีมาก และการจราจรก็ไม่ติดขัด จึงเป็นการเดินทางที่ราบรื่น โดยเป้าหมายของผู้เขียนคือจะต้องไปกินข้าวที่ตลาดเช้า ในร้านประจำ ด้วยการเริ่มต้นด้วยกาแฟโบราณพร้อมด้วยปาท่องโก๋ ซึ่งมีขนาด

ใหญ่มาก 2 ชิ้น พร้อมด้วยโจ๊กใส่ไข่อีก 1 ชาม กับข้าวเกรียบปากหม้อ 1 กล่อง แต่ในบางครั้งก็จะนำกลับมารับประทาน กันที่สถานที่พัก ซึ่งการเดินทางไปและกลับจะต้องผ่านประตูชัยกันเกือบทุกวัน จึงทำให้ได้เห็นมุมมองในสถานที่ต่างๆ ที่แตกต่างกันไป ซึ่งประตูชัยที่ปรากฏอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์แห่งนี้ เป็นการสร้างศรีสง่าให้แก่บ้านเมือง โดยเฉพาะลวดลายลาวที่นำมาประดับตกแต่งกับโครงสร้างที่ทันสมัย จึงเป็นการผสมผสานให้ประตูชัยมีความทันสมัยอยู่เสมอและตลอดไป

สถาปัตยกรรมในนครหลวงเวียงจันทน์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีอยู่หลายแห่งต่างได้รับอิทธิพลความงดงามอ่อนช้อยมาจากศิลปะในแบบล้านช้าง ทั้งที่เป็นผลงานทางด้านฮูปแต้ม และงานทางด้านช่าง ในลักษณะต่างๆ ที่ได้ผ่านวันเวลาในด้านประวัติศาสตร์ ที่สามารถย้อนไปถึงเจ้าผู้ครองนครต่างยุคต่างสมัย แต่สำหรับประตูชัยนั้น เป็นสถาปัตยกรรมที่กล่าวได้ว่าเป็นไปในแบบศิลปะลาวร่วมสมัย ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมด้านตะวันตก โดยเฉพาะความเหมือนหรือความต่าง ที่มีต้นแบบมาจากประตูชัย ที่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งอนุสรณ์สถานแห่งนี้ได้กลายเป็น สัญลักษณ์ของการต่อสู้ของคนลาวที่ได้ผ่านช่วงสงครามที่เรียกได้ว่า “โชคโชน” และยาวนานจน ได้ผ่านมาถึงวันนี้ ที่ประเทศเหมือนกับว่าการดำรงอยู่ในปัจจุบันเป็นภาวะที่ปกติ ด้วยประชาชนเข้าใจในหน้าที่และบทบาทตามการปกครองที่เป็นอยู่ จึงกล่าวได้ว่า ประตูชัย ก็เป็นอีก 1 สัญลักษณ์ของเวียงจันทน์ ที่ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขาดไม่ได้อีก 1 แห่งของการมาเยือนนครหลวงเวียงจันทน์ ด้วยความงดงามในการใช้ศิลปะลวดลายลาวมาประดับตกแต่งบนพื้นฐานของการใช้พุทธศิลป์ ประกอบในการตกแต่งในบางส่วนของสถานที่ ที่สามารถสะท้อนถึงการสร้างสรรค์ศิลปะที่อยู่บนความเชื่อในหลักพุทธศาสนาทั้งจากวันนี้หรือวันต่างๆ ที่ผ่านมา

ในขณะที่เดินขึ้นไปบนประตูชัยนั้น ต้องได้พบกับร้านขายของที่ระลึก พร้อมด้วยเสื้อผ้าของชนพื้นเมือง ซึ่งเป็นการไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่าจะมีของมาขายบนประตูชัยแห่งนี้ ซึ่งทำให้ความขลังของประตูชัยดูเสื่อมคลายลงไป เพราะอย่างไร จะกลายเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ที่ทางภาครัฐควรจัดให้นั้น เป็นไปในเรื่องของนิทรรศการ ในเชิงเล่าเรื่องด้วยภาพพร้อมคำบรรยายประกอบ น่าจะได้รับความสนใจและมีคุณค่ามากกว่าที่จะเป็นสถานที่ขายของที่เหมือนกับตลาดนัดขายของโดยทั่วไป แต่เมื่อขึ้นไปจนถึงชั้นสุดท้ายของประตูชัยก็จะพบกับภาพในมุมกว้าง PARONAMA ที่เปิดกว้างสามารถมองไปได้อย่างไกลที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ยังไม่ปรากฏตึกสูงที่มีขนาดใหญ่หรือสูงเกินไปให้ปรากฏ จึงเป็นความรู้สึกที่สะท้อนความสงบสุขและเรียบง่ายได้จากสภาพของบ้านเมืองที่อาจจะรู้สึกเป็นห่วงถ้าวันหนึ่ง มีตึกที่มีความสูงมาบดบังประตูชัย ให้ลดคุณค่าลงก็เป็นได้ โดยการที่ได้ไปสัมผัสในนครหลวงเวียงจันทน์ ในความรู้สึกที่ได้สัมผัสในโบราณสถานที่สำคัญของนครหลวงเวียงจันทน์นั้น ต่างให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันไปในสถานที่สำคัญอยู่ 4 แห่ง ก็ คือ วัดสีสะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวง และประตูชัย โดยสถานที่ทั้ง 4 แห่งนี้ต่างมีประวัติศาสตร์ที่ผูกพันธ์กับคนลาวและประเทศเพื่อนบ้านตามบริบทต่างๆ ที่ผ่านมา แต่สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายให้กับสังคมชาวโลกนั้นได้รู้จักกับ สปป.ลาว ที่สามารถรับรู้ได้ อย่างชัดเจนได้เป็นที่ประจักษ์ต่อการรับรู้มาตลอดระยะเวลายาวนาน ก็คงจะเป็นประตูชัยที่เป็นศิลปะที่ผ่านการออกแบบด้วยแนวคิดในการผสมผสานศิลปะในแบบตะวันออกกับศิลปะในแบบตะวันตกได้อย่างเหมาะสม กลมกลืน และมีความทันยุคทันสมัยมาจนถึงปัจจุบัน

บทสรุป

จากรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนลาวและคนไทยต่างนับถือศาสนาพุทธ ด้วยการดำรงคงอยู่ในสังคมจากปัจจัย 4 ที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะสังคมของพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการถือศีล 5 โดยเพื่อนบ้านที่มีศิลปะและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันอย่างมากที่สุดก็คือประเทศ สปป.ลาว ด้วยการนำพุทธศาสนามาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต จากภาพสะท้อนในผลงานด้านพุทธศิลป์ที่นำความงามจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลายที่มีที่มาจากธรรมชาติ อาทิ ลายดอกบัว ลายสัตต์บงกช ลายกรวยเชิง เป็นต้น ในการประสานสัมพันธ์กับการสร้างผลงานด้านสถาปัตยกรรม พระพุทธรูป ฮูปแต้ม โดยผลงานที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในลักษณะพระพุทธบูชาที่มอบให้แก่พุทธศาสนาที่จะเป็นเครื่องหมายให้สังคมได้นำไปสู่การทำความดี โดยใช้พุทธศิลป์ที่หล่อหลอมจิตใจในสังคมได้ดำเนินชีวิตอยู่ในครรลองครองธรรมได้ตลอดไป

จากด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้วยพุทธศิลป์กับอาจารย์บุนเลิง เวียนวิลาวง ได้สะท้อนถึงความชื่นชอบของคนลาวต่อรูปแบบพระพุทธรูปนั้น จะต้องเป็นแบบล้านช้างที่มีรูปลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นและในขณะเดียวกัน ก็เป็นแนวทางที่ทางภาครัฐให้การสนับสนุนอยู่เช่นเดียวกัน ดร.ไมสิง จันบุดดี เป็นผู้นำในการร่วมส่งเสริมการศึกษาด้านศิลปะ อาทิ แกะสลัก แต้มสีลงลาย ลายลาวด้านพุทธประวัติด้านดนตรี อาทิ กลองระนาด แคน เครื่องดนตรีพื้นเมือง อาจารย์บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์ ผู้มีบทบาทในการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเขียนภาพลายลาว มีผลงานด้านลายลาวอยู่เป็นจำนวนมาก อาจารย์บุนสะหนอง ศรีราช จากบทบาทและหน้าที่หลักในการคุ้มครองทางด้านวิจิตรศิลป์ร่วมสมัย คุ้มครองการแสดงวิจิตรศิลป์พื้นบ้าน โดยจะเป็นไปในลักษณะการชี้นำและกลุ่มนักศึกษาสาขาศิลปะพื้นเมืองและปฏิสังขรณ์ มีเป้าหมายที่จะรักษาและสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมลาวและอยากมีอาชีพเป็นอาจารย์สอนศิลปะ

โดยผู้เขียนได้นำแรงบันดาลใจจากศิลปิน ครูสอนศิลปะลายลาว นักอนุรักษ์และพัฒนา พร้อมด้วยเยาวชนคนรุ่นใหม่มาศึกษาและสร้างสรรค์ในสถานที่ที่มีศิลปะด้านพุทธศิลป์ประกอบอยู่ในโบราณสถานโบราณวัตถุ ที่ตั้งอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ ในสถานที่สำคัญทั้ง 4 แห่งด้วยกัน คือ วัดสีสะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวง และประตูชัยด้วยการสร้างสรรค์ผลงานจากสถานที่จริงและภายในห้องทำงาน (Studio) ตามแนวทางศิลปะลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิซึมที่เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ของผู้เขียนตลอดมา

รายการอ้างอิง

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. เจดีย์พระพุทธรูปฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์. 2556.

สงวน รอดบุญ. พุทธศิลปลาว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2526

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล.. **สารคดีประวัติศาสตร์ จากหลวงพระบางถึงเวียงจันทน์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2544

สุเนตร ชุตินธรานนท์. ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์ 2556.

อารี สุทธิพันธุ์. ศิลปนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2535.

Jonathan Bailey**. Painting & Drawing.** UK : Guild of Master Craftsman.(2020)

บรรณานุกรม

กระทรวงการต่างประเทศ. (2557, 28 พฤษภาคม). “**การปรับตัวของราชการไทยในประชาคมอาเซียน**”, ไทยรัฐ, หน้า 25.

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “**สาระสำคัญในงานจิตรกรรมไทยประเพณี**", ปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 14 ประจำปี 2552. พิมพ์ครั้งแรก กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.

เดลินิวส์, หนังสือพิมพ์. (2556, 9 มิถุนายน). **เรื่องเล่าจากต่างแดน “ที่นี่ เวียงจันทน์”**

ตวงศักดิ์ ชื่นสินธุ. (2556, 13 ตุลาคม), “**สังฆราชลาว พระมหาผ่อง สะมะเลิก**”, คอลัมม์อาทิตย์สุขสรรค์, มติชน.

ประภัสสร์ ชูวิเชียร. **ศิลปะลาว.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2557.

ประภัสสร์ เทพชาตรี. **ประชาคมอาเซียน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2554.

ประภัสสร เสวิกุล. (2556, 13 พฤษภาคม). “**รักนะเวียงจันทน์**”, คม ชัด ลึก, คอลัมม์ วันเว้นวัน จันทร์ พุธ ศุกร์.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ. **พระพุทธศาสนาในลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

มติชน, หนังสือพิมพ์, (2556, 13 ตุลาคม). “**สังฆราชลาว พระมหาผ่อง สะมะเลิก ใช้ศีล 5 สร้างสันติภาพ**”, คอลัมม์ อาทิตย์สุขสรรค์, หน้า 13.

มติชน, หนังสือพิมพ์, (2557, 3 กรกฎาคม), “**ดูงานช่างหลวงที่วังหน้า กับ สันติ เล็กสุขุม**”, หน้า 18.

มติชน, หนังสือพิมพ์. (2557, 15 มิถุนายน), “**คิดอย่างนักประวัติศาสตร์ศิลปะ สันติ เด็กสุขุม การอนุรักษ์คือการพัฒนา**”, คอลัมม์ อาทิตย์สุขสรรค์, หน้า 13-14.

มติชน, หนังสือพิมพ์. (2556, 8 สิงหาคม), “**ศิลปะ และ วัฒนธรรมร่วมของอาเซียน (อุษาคเนย์) สุวรรณภูมิ สังคมวัฒนธรรม**, คอลัมม์ประชาชื่น, หน้า 20.

วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปาพิจารณ์ สี่.** มติชนสุดสัปดาห์ 2544-2549. กรุงเทพฯ : อีแอนด์ไอคิว, 2551.

วิลัยทอง สุวรณณวงษ์. **ภาพสะท้อนวัฒนธรรมในงานจิตรกรรมของศิลปินแห่งชาติลาว** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. **เจดีย์พระพุทธรูปฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์, 2555.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. “**การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ ในวัดสีสะเกด/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูชัย เมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชันนิซึม**” ทุนอุดหนุนงานวิจัยจากงบประมาณเงินแผ่นดิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีงบประมาณ 2558.

สงวน รอดบุญ. **พุทธศิลปลาว.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2526.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. **เพชรบุรีเมืองงาม งานงานสกุลช่างเมืองเพชร.** พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2550.

สุเนตร ชุตินธรานนท์. **ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์, 2556.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล.. **สารคดีประวัติศาสตร์ จากหลวงพระบางถึงเวียงจันทน์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2544

อารี สุทธิพันธุ์. **ศิลปนิยม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2535.

<u>หนังสือภาษาลาว</u>

ท่าม ทำ ไวยะสักเสมา. **ปะตูไช.**

สิลา วิระอังส์. **ปะหวัด พระเจดี โลภะจุลามะ พระทาดหลวง.** ส.ป.ป.ลาว : พะไช กราฟฟิก, 2010.

ไผท ภูธา, ผู้แปล (จาก มหาบุนมี เทบสีเมือง). **ความเป็นมาของชนชาติลาว เล่ม 3.** กรุงเทพฯ : ตถาตา, 2556.

การศึกษาและสร้างสรรค์ ฮูปแต้ม ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่ในสิมนครหลวง เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในรูปแบบศิลปะเอ็กเพรสชั่นนิสม์

บทที่ 7

ฮูปแต้มสิม...ในเวียงจันทน์

7.1 ประวัติชีวิตคำสุข แก้วมิ่งเมือง ศิลปินแห่งชาติ

7.1.1 คำสุข แก้วมิ่งเมือง : ชีวิตและฮูปแต้ม

7.1.2 ผลงานฮูปแต้มภาพ “สงคราม”

7.1.3 ผลงานฮูปแต้มภาพ “ศิลปวัฒนธรรมลาว”

7.1.4 ผลงานฮูปแต้มภาพ “พระเวสสันดรจากเรื่องเล่าของพระมหาผ่อง”

7.1.5 ผลงานฮูปแต้มภาพ “หญิงสาวกับดอกกุหลาบ”

บทสรุป

รายการอ้างอิง

7.1 ประวัติชีวิตคำสุข แก้วมิ่งเมือง ศิลปินแห่งชาติ

7.1.1 คำสุข แก้วมิ่งเมือง : ชีวิตและฮูปแต้ม

ภาพประกอบที่ 247 นายคำสุข แก้วมิ่งเมือง, ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง (2559).

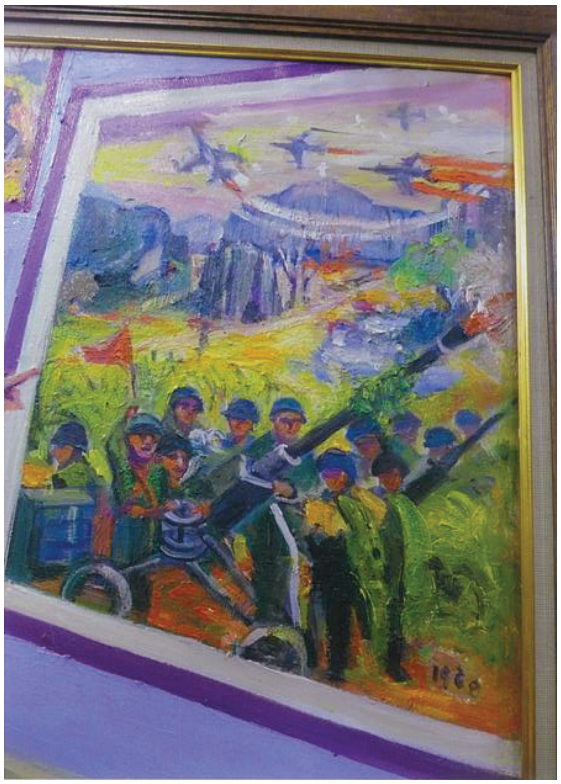

ภาพประกอบที่ 248 ภาพเหตุการณ์สงคราม สีน้ำมัน 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : นายคำสุข แก้วมิ่งเมือง.

นายคำสุข แก้วมิ่งเมือง นายวันชัย วงษากับนายคำเพชร แสงสุรีย์ จากการศึกษาข้อมูลด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศิลป์ในพุทธศาสนาใน สปป.ลาว ในนครหลวงเวียงจันทน์ ด้านศิลปะในหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะวัดวาอาราม และสถานศึกษา พร้อมด้วย ครู อาจารย์และศิลปิน ที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะทั้งจากอดีตมาจนถึงสังคมในยุคปัจจุบัน และพระภิกษุ สามเณร จากสถานที่ต่างๆ โดยในส่วนของศิลปินแห่งชาติ สาขาจิตรกรรมนั้นได้พบกับอาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมือง โดยได้ แสดงบทสนทนาได้ดังนี้

นายคำสุข แก้วมิ่งเมือง ได้มีโอกาสมาปฏิบัติการ Work Shop และการเสวนาทางด้านศิลปะในประเทศไทย ทั้งจากในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในบทบาทการทำหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ท่านได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ไว้ว่า ได้มีประสบการณ์ในการไปฝึกอบรม ในประเทศไทย อาทิ เคยไป Work Shop เวทีวิทยาลัยเพาะช่าง ที่มหาวิทยาลัยบูรพา เทคโนโลยีนครราชสีมา และที่จังหวัดกระบี่ โดยได้ ไปทำกิจกรรมในสถานที่ดังกล่าวมาแล้ว แห่งละ 2 ครั้ง และในสถาน ศึกษาที่ได้ไปทำกิจกรรมทางศิลปะมาแล้ว สถานที่ละ 1 ครั้ง ได้แก่ที่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย และที่หนองคาย เป็นต้น จึงเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างศิลปินไทยกับศิลปินลาว ได้มีการพัฒนามาตามลำดับและมีความคุ้นเคยได้เป็นน้องรักกับศิลปินที่โด่งดังของไทย เช่น ถวัลย์ ดัชนี กมล ทัศนาญชลี รวมทั้งความผูกพันกับคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นต้น

โดยได้แสดงทัศนะในประวัติของการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาโดยมี นายวันชัย วงษา และนายคำเพชร แสงสุรีย์ พร้อมด้วยภรรยาของ อาจารย์คำสุข เป็นผู้ที่คอยอำนวยการในการต้อนรับ อีกทั้งในระหว่าง การพูดคุยนั้นก็มีลูกชายของอาจารย์คำสุข ได้เข้ามาร่วมในการนำชม ผลงานภายในบ้านที่ได้สร้างให้ผสมผสานไปกับการเป็น Gallery อยู่ด้วยเช่นกัน โดยบทสนทนามีดังนี้

สาธิต : ตอนนี้ อายุอาจารย์ประมาณเท่าไร และเกิดที่ไหน

คำสุข : อายุ 76 ปี เกิดที่บ้านแกงงม อำเภอวาดสะพอน จังหวัดสะหวันนะเขต สปป.ลาว เป็นชาวเผ่าภูไท

สาธิต : อาจารย์เรียนหนังสือที่ไหนครับ

คำสุข : ออกจากบ้านตั้งแต่ อายุ 16 ปี ไปเป็นทหารเขตปลดปล่อย (เขตฝ่ายรัฐบาลลาวในเมืองก่อน) ที่ชำเหนือ จังหวัดหัวพัน โดยสมัยนั้น อาจารย์ยังไม่ได้เรียนวิชาอะไรเลย แม้แต่ภาษาลาว

แต่อาจารย์ชอบในด้านการวาดแต้ม มาแต่ยังเด็ก ในระยะที่อาจารย์เป็นทหารเขตปลดปล่อยระยะ 2-3 ปีอาจารย์ก็ได้รับบาดเจ็บ โดนกระสุนปืนที่ปาก ทำให้ฟันด้านลุ่มหัก และมีบาดแผล พอสมควร โดยตอนนั้นได้สู้รบกับฝ่ายเวียงจันทน์ โดยนำโดยท่านปุย ชนะนิกวุน ที่บ้านไชโบทอง

สาธิต : แต่อาจารย์ชอบศิลป์ ใช่ไหมครับ

คำสุข : อาจารย์พอรู้ได้ว่า รู้สึกชอบทางด้านศิลป์ เมื่อประมาณ อายุ 8 ขวบ และเคยแต้มตามบ้านตามวัด เล็กๆ น้อยๆ ในชนบท

ในระยะต่อมา ได้มีการคัดเลือกเพื่อไปเรียน ด้านการบิน แต่เนื่องจากว่าอาจารย์มีบาดแผลที่ถูกฟันและเลยไม่ได้มาตรฐาน ในการที่จะไปเรียนเป็นนักบินได้ต่อไป จากนั้นอาจารย์ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหาร ในกองทัพเขตปลดปล่อย เช่น ด้านคุ้มครอง อ้ายเลี้ยง (กองขนส่งเสบียงอาหารให้กองทัพ) โดยเป็นกรมกองเดียวกัน ท่านประธานสุพานุวง ท่านประธานไกรสอน พรหมวิหาร โดยอาจารย์ได้ ใช้ชีวิตในการเป็นทหาร อยู่ประมาณ 2-3 ปี และย้ายมาอยู่แขนงการ ปกครอง (ฝ่ายบริหารคุ้มครอง) 7-8 ปี ในระยะที่อาจารย์อยู่ฝ่ายปกครอง ทางผู้หลักผู้ใหญ่ ได้เห็นคุณงาม ความดี พรสวรรค์ของ อาจารย์ด้านศิลปะ เลยเอาไปเป็นลูกรักหลานแพงของท่านผู้นำที่ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนการเมือง ในเมื่อก่อน โดยอาจารย์คำสุข เป็นคนดูหมั่นขยันขันแข็ง อาจารย์คำสุขเป็นลูกรักทางผู้หลักผู้ใหญ่ ของท่านสมพวน ล่อวันชัย ผู้นำปฏิวัติลาว ในเมื่อก่อนในตอนนั้นได้ ตามความคิดเห็นอาจารย์ว่า อาจารย์ชอบเรียนอะไร อาจารย์ตอบว่า ชอบเรียนการบิน แต่ผู้หลักผู้ใหญ่ได้ตอบอาจารย์ว่า ไปเรียนการบิน ต้องมีองค์ประกอบทางด้านร่างกายที่สมบูรณ์ แต่อาจารย์มีบาดแผลที่ปาก เนื่องจากโดนกระสุนปืน จึงไม่อาจไปเรียนด้านการบินได้ จากนั้นอาจารย์จึงได้ไปเรียนด้านวัฒนธรรมที่เวียงชัย โดยตอนนั้นอาจเทียบวุฒิได้ประมาณ ม.3 หรือ ม.4 ในปัจจุบันนี้ โดยการเรียนสมัยก่อน คือ ทั้งเรียนทั้งทำงานไปพร้อมในสมัยสงคราม โดยหลังจากอาจารย์เรียนจบ บำรุงวัฒนธรรม ก่อสืบต่อเข้าทำงานเป็นผู้บริหาร ด้านเสบียงอาหาร รับใช้กองทัพ ประมาณ 1 ปี จากนั้นผู้ใหญ่ถามอาจารย์อีกว่า ชอบไปเรียนอะไร อาจารย์ตอบว่า ไปเรียนตำรวจ แต่ ผู้ใหญ่ตอบว่า อาจารย์มักชอบพูดไปเรียนตำรวจอาจจะไม่เหมาะ สุดท้ายเลยให้คำตอบ คือไปเรียนด้านการแต้ม อาจารย์ก็เลยรับปากไปเรียนแต้ม ในระยะนั้นอาจารย์มีอายุประมาณ 15-16 ปีกว่า

จากนั้นในปี 1960 อาจารย์ได้ถูกนำส่งไปเรียนที่ สส.เวียดนาม ที่ชินชวา โดยเป็นศูนย์เรียนวัฒนธรรมของเวียดนาม โดยนักศึกษาลาวจะต้องได้เตรียมภาษาเวียดนาม ประมาณ 3 เดือน ถึงไปเรียนวิชาเฉพาะได้ จากนั้นอาจารย์ได้ไปเรียนที่โรงเรียนวิชาแต้ม ในระดับชั้นกลาง แต่เมื่อไปเรียนที่โรงเรียนในเวียดนามอาจารย์พูด เขียน ฟังการอธิบายภาษาเวียดนามอย่างไม่ได้ดีเท่าที่ควร ทำให้การเรียนวิชาเฉพาะยังไม่ได้ จึงหาวิธีทางโดย จัดหาครูภาษาเวียดนามมาสอนเพิ่มเติม โดยมีครูชื่อนางท่อ เป็นคนเวียดนามที่เคยไปอยู่ประเทศไทยมาก่อน สอนให้อาจารย์ในระยะ 1-2 ปี เมื่ออาจารย์มีความรู้ทางด้านภาษาเวียดนามอย่างคล่องแคล่วแล้ว ถึง

เรียนวิชาแต้มต่อโดยทางเวียดนามได้ให้ความเอาใจใส่พิเศษ โดยให้นักศึกษา ผู้ใหญ่ประกบกับอาจารย์ใกล้ชิดติดตามอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอาจารย์เป็นบุคลากรลาวที่สำคัญไปเรียนต่อในเวียดนาม

ในระยะการเรียนที่เวียดนามต้องประสบกับความลำบากหลายประการ เพราะสมัยนั้นระหว่างอินโดจีน และอเมริกา ยังไม่จบลง สภาพการเรียนมีความขาดแคลนทางด้านงบประมาณทางการเรียน โดยได้ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้ว กระดาษใช้สำหรับวาดเขียน และพิมพ์ใช้งานต่อ โดยใช้น้ำหมึกตำแต้มใส่กระดาษหนังสือพิมพ์ ใช้อย่างเก่าที่มี แต่ถึงอย่างไรก็ตามอาจารย์ก็ไม่ได้ลดละความขยันขันแข็งแต้มรูปอย่างเนื่องนิด เรียนติดโดยอาจารย์ชอบไปนั่งตามสถานีรถไฟแล้ว Sketch และวาดภาพรถไฟทุกๆ วัน โดยไม่สนใจอะไรอื่นเลย แล้วมาผ่านอาจารย์ที่โรงเรียนให้แสดงความคิดเห็น

ต่อสภาพความอดทนดังกล่าวนั้น ได้กลายเป็นพลังกล้าทำให้โรงเรียนได้รับความชื่นชม และให้บูลิพะสิทธิพิเศษ สำหรับนักศึกษาลาว โดยเอากระดาษ A4 ให้อาจารย์ได้ใช้ในการวาดเขียนในโรงเรียน สรุปแล้วอาจารย์ได้รับนโยบายพิเศษ จากรัฐบาลเวียดนาม เพราะอาจารย์เป็นคนลาว และเป็นบุคลากรทางการไปเรียนต่อ และเคยมีผลงานรับใช้ท่านผู้นำการปฏิวัติลาวในเมื่อก่อน โดยอาจารย์ใช้เวลาในการศึกษาในเวียดนาม เป็นเวลา 6 ปี ในนั้นเรียนภาษาเวียดนาม 1 ปี) จบการศึกษาในปี 1966 ในระยะเรียนมีเหตุการณ์ทางสงครามหลายครั้ง จะได้ย้ายโรงเรียนไปอาศัยอยู่เขตชนบท เพื่อสงคราม โดยกองทัพอเมริกาได้ทำการทิ้งระเบิดใส่ กรุงฮานอย หลายครั้ง โดยอาจารย์เองได้สัมผัสกับเหตุการณ์จริงมาหลายครั้ง โดยอาจารย์เห็นเรือบิน ขาดอยู่ท่ามกลางสายตาอาจารย์ อันเป็นภาพที่ระทึกจิตใจอย่างมาก โดยสมัยอาจารย์ เขตการศึกษา ก็เป็นเขตชนบท โดยมีโรงเรียน 1 หลัง ชั้นเดียว และที่พักรวมกับประชาชน

ภายหลังจากที่อาจารย์เรียนจบได้ถูกนำส่งกลับมาลาว ในปี 1966 โดยรัฐบาลลาวได้มอบหมายให้รับผิดชอบในตำแหน่งแต้ม ในกระทรวง แถลงข่าววัฒนธรรม และรับผิดชอบเป็นผู้บริหารโรงเรียนศิลปะในเขตปลดปล่อย โดยมี 3 แขนงเรียน เช่น แขนงศิลปกรรม ศิลปะดนตรี และแขนงรูปเงา โดยอาจารย์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยอาจารย์มีบทบาทหน้าที่หลาย ในการช่วยประเทศชาติบ้านเมือง ในสมัยสงคราม เพื่อเตรียมปลดปล่อยชาติลาว ในตอนนั้นอาจารย์มีอายุ ประมาณ 24 ปี และยังไม่ได้แต่งงาน จากนั้นอาจารย์ได้รับผิดชอบในการโฆษณาปลุกระดมในการต่อสู้ในทุกเขตของลาว โดยปฏิบัติคำขวัญของชาวหน่วยลาว ได้กล่าวไว้ว่า “ข่อนใดยาก ชาวหนุ่มบุก ข่อยใดทุก ชาวหนุ่ม ผ่านผดขอนใดประเทศชาติต้องการ ซาวหนุ่ม เสียสระ” มีครั้งหนึ่ง อาจารย์ได้รับผิดชอบในการป้องกันสำนักงาน โดยมีเรือบินของอเมริกามาถล่มยิงโดยอาจารย์ เป็นหัวหน้าป้องกันใน เวลาบ่าย 3 โมง โดยอาจารย์เองคิดว่าชีวิตจะไม่มีอะไรจะรีบรอดไปได้จากลูกบอม และลูกปืนของศัตรูยิ่งใส่สำนักงานโดยอาจารย์ได้ทำ ประวัติไว้ให้กับหัวหน้าเพื่อมีอะไรเกิดขึ้นในตอนนั้น แต่เมื่อผ่านวิกฤติแล้ว อาจารย์ได้ปลอดภัยจากการถูกโจมตี แต่อาจารย์ได้ถูกสะเก็ด ระเบิดที่แขนเล็กน้อย

ขั้นอันตรายครั้งที่ 2 โดยมีนักข่าวญี่ปุ่นมาเพื่อเก็บเอาภาพ - การต่อสู้ของกองหลอน (ผู้ป้องกันป้อมยาม) โดยอาจารย์เป็นผู้นำหน้า โดยการมอบหมายของผู้หลักผู้ใหญ่สั่งการ โดยมีเรือบิน 2 BB เป็นมา แต่ลูกศิษย์อาจารย์เตรียมเข้าถ้ำ เพื่อหลบหลีกการโจมตี แต่อาจารย์ได้สั่งการไปว่า มีใครรอดจากสภาพที่ป้องกันแม่นตาย แต่ ท้ายที่สุด เรือบินของอเมริกาเลยไม่ได้ยิง อาจเป็นเพราะมีนักข่าว ญี่ปุ่นมาเก็บข่าวอาจเป็นไปได้ หลังอาจารย์ได้รับผิดชอบที่นั้นได้ 2 ปี ก็กับย้ายไปประจำการที่ นาดี ประมาณ 5-6 เดือน จากนั้นกลับมาเวียงจันทน์แล้วสืบต่อไปลามเป็น (สถานที่มหาสงครามระหว่าง อเมริกาและไซง่อนเวียดนาม) (ขั้นลบลามเป็น) โดยขันลบลามเป็น เป็นขั้นรบระหว่าง ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ร่วมต่อสู้กับอเมริกา ในขั้นรบ ครั้งนี้มีทหารฝ่ายเวียดนาม ลาว ตายไปกว่า 50,000 คน และทหารอเมริกาตายประมาณ 15,000 คน ใช้ยนต์ไป 2,000 ล้า

โดยอาจารย์เป็นตัวแทนฝ่ายเวียงชัย เพื่อมาเก็บภาพและเก็บข่าวการต่อสู้ในขั้นรบลามเซ็น โดยมีนักแต้มมานำกัน 3 คน และ ทหารอีกจำนวนมาก ในระยะนั้นอาจารย์มีอายุประมาณ 30 กว่าปี

เมื่อสำเร็จหน้าที่ที่ชั้นรบลามเป็น แล้วอาจารย์ได้ถูกมอบหมายให้ลงมาทำหน้าที่ที่แขวงสะหวันนะเขต ตามแต่ละกองทัพของ ลาว โดยบันทึกภาพการสู้รบ โดยหน่วยละ 2-3 เดือน จากนั้น ก็กลับ เขตปลดปล่อยใน ปี 1971 แล้วมอบหมายให้อาจารย์ไปเรียนต่อใน ระดับชั้นสูง (ปวส. ที่ฮานอย โดยเรียนแต้มเหมือนเดิม ใน ระยะเวลา 6 ปี (1971-1976) หลังจากเรียนจบได้กลับมาที่เวียงจันทน์ ช่วง สงครามได้สิ้นสุดลงแล้ว ในปี 1975 เป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว อย่างสมบูรณ์แล้ว (ปลดปล่อยแล้ว) โดยท่านประธาน สุพา นุวง เป็นประธานประเทศท่านไกรสอนพรหมวิหาร เป็นนายก 1 รัฐมนตรีแห่ง สปป.ลาว โดยรัฐบาลมอบหมาย ให้อาจารย์เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนวิจิตรศิลป์กรรมลาว ในนครหลวงเวียงจันทน์ โดยอายุอาจารย์ประมาณ 37 ปี ดำรงตำแหน่งได้ประมาณ 5-6 ปี จากนั้นได้ย้ายหน้าที่ขึ้นอยู่ขั้นกระทรวงศึกษา โดยรับผิดชอบเป็น ผู้บริหาร ด้านวิจิตรศิลป์ของลาว เทียบเท่ากรมวิจิตรศิลป์ในปัจจุบัน

สาธิต : ในระยะไปเวียดนาม 5-6 ปี และกลับมาลาว อาจารย์ได้แต้ม รูปตลอดไหม

คำสุข : แต้มตลอด ภาพที่ได้แต้มในสมัยสงคราม ได้ขายให้ญี่ปุ่นไปประมาณ 30-40 แบบ ล้วนแล้วแต่ เป็นภาพที่บันทึกเหตุการณ์การต่อสู้ของประเทศลาว โดยเฉพาะแม่นขั้นรบลามเป็น โดยมีเอกสารครบถ้วน แต่ บางภาพบันทึกตัวจริงในสนามรบ แต่บางภาพอาจารย์ได้ประดิษฐ์คิดแต่งเพิ่มเติม โดยตามเอกสาร

มาในปี 1995 ทางรัฐบาลได้พิจารณาให้อาจารย์ได้เกษียณ บำนาญ และกินเงินสงครามจากบาดแผล สงครามประเภท 3 และ เห็นสมควรให้อาจารย์คำสุขได้พักผ่อนเข้าบำนาญ เมื่ออาจารย์ออกจากราชการในปี 1995 บำนาญ (กินเงิน 95%) อาจารย์ก็ทำหน้าที่ในการแต้มรูปอย่างเนืองนิด เลี่ยนติด เก่งแม่นว่าร่างกายจะ แก่เก่าพอ ประมาณ แต่ผลงานอาจารย์มีมากมาย เต็มบ้าน เต็มสถานที่อยู่อาศัย อยู่โดยอาจารย์ขายผลงาน ใน ชุดที่ 1 แผ่นได้ เงินมาซื้อ โดยขาย ประมาณ 30-40 แผ่น จากนั้นมีฝรั่ง สิงคโปร์ มาซื้อ โดยมีภาพต่างๆ นาๆ ครบรูปแบบ

โดยเฉลี่ย 1 เดือน อาจารย์แต้มรูปได้ประมาณ 10 กว่าแผ่น ต่อเดือน รวมยอดถึงทุกวันนี้ประมาณ 2 พันกว่าแผ่นผลงาน ถ้าจะพูดได้แล้ว รวมทั้งหมดของซันคา ครู อาจารย์ และนักศึกษาใน สถาบันวิจิตรศิลป์ แห่งชาติ ยังไม่เท่ากับผลงานของอาจารย์เฉพาะที่ แขวนในบ้านมีประมาณ 1,500 แผ่น ถือว่าอาจารย์เป็น ศิลปินแห่ง ชาติ ผู้ที่อยู่ในอันดับ 1 ของประเทศลาว โดยใช้จ่ายทุกอย่างแม่นมาจากการขายรูปอย่างเดียว ซื้อ, บ้าน รถ ที่ดินใช้จ่ายต่างๆ

ย้อนกลับไประยะอาจารย์เป็นผู้อำนวยการได้ไปรัสเซีย 5 ครั้ง โดยไปงานทัศนศึกษา Work shop และประชุมต่างๆ ด้วยในปี 1982-1985 โดยนานที่สุดประมาณ 1 เดือน ในสถานที่ต่างๆ ของสหภาพโซเวียต ในเมื่อก่อน

สาธิต : ตลอดระยะเวลาที่อาจารย์เรียนที่เวียดนาม อาจารย์ที่เป็นผู้สอนอาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมือง โดยรวมจบจากที่ไหน

คำสุข : โดยรวมแม่นจบมาจากรัสเซีย และฝรั่งเศส คืออิทธิพลของ เวียดนามคือรัสเซีย

สาธิต : อออาจารย์คิดว่าศิลปะสมัยใหม่ของลาวมันเริ่มขึ้นในปีใด

คำสุข : ศิลปะสมัยใหม่อยู่ในปี 2001-2002 ที่จะแจ้งมาโดยมีอิทธิพล มาจากรัสเซีย บุกกาเรีย เวียดนาม และ ไทย โดยอิทธิพลจากเวียดนามกำลังมาแรง

สาธิต : อาจารย์ชอบเขียนลายลาวมั้ย

คำสุข : แท้จริงอาจารย์บอได้จบลายลาว แต่อาจารย์แต้มพระเวสสันดอน ในวัดองตื้อ และเคยแต้มไป ในอเมริกา จำนวนหนึ่ง การที่ อาจารย์ได้แต้มพระเวสสันดอนในวัดองตื้อ ก็เพราะว่า อาจารย์พระมหาผ่องสะ มะ เลิกที่วัดองตื้อ ต้องการให้อาจารย์แต้มให้ด้วยที่ท่านจะเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยอาจารย์จะเขียนไปตามเรื่องที่ เล่านั้น ซึ่งเป็นผลงานทางด้านศิลปะและสังคมยอมรับ

สาธิต : อาจารย์คิดอย่างไร ผู้คนจึงนิยมเขียนภาพเฉพาะเวชสันดอน ในวัดเป็นส่วนใหญ่

คำสุข : เพราะว่าประชาชนศรัทธาต่อความเชื่อในทางศาสนาโดยพระเวสสันดอนได้กล่าวถึงเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับการเกิดดับของมนุษย์ และศรัทธาในความดี ในการแต้มภาพพระเวสต้องแต้มตามความรัก ความชอบของเจ้าอธิการวัด และตามความเชื่อของประชาชน โดยคนลาวมีความศรัทธาทางจิตใจที่ส่งผลต่อรูปภาพพระเวส คือ ความจริงแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังคำขวัญ เอ็ดดีได้ดี เฮ็ดชั่วได้ชั่ว

สาธิต : สุดท้ายอยากให้อาจารย์แสดงความคิดเห็นว่าคนลาวที่แสดงออกทางพุทธศาสนา จากอดีตปัจจุบัน และอนาคต ขอให้ อาจารย์ช่วยวิเคราะห์

คำสุข : เว้ารวมแล้ว พุทธศาสนาในลาว แสดงอย่างแรงกล้าว่า ประชาชนมีความเลื่อมใสอยู่ โดยประชาชน ให้ความนับถือในการกระทำของคนที่แสดงออกเช่น การทำความดี แต่ความจริงในสังคม ย่อมมีคนทำผิดอยู่แล้ว แต่ศาสนาแม่นสอนความดี

สาธิต : เยาวชนคนหนุ่มน้อย ให้ความสำคัญและสนใจต่อพุทธศาสนา อย่างไร

คำสุข : เยาวชนให้ความสนใจอยู่โดยการสืบทอดความสนใจจากผู้ เป็นพ่อ – มี เอื้อย อ้าย และคนรักในงานสำคัญต่างๆ ทางศาสนา ซึ่งแสดงออกในการแต่งตัวของ บ่าว สาว และเยาวชน เช่น การนุ่งซิ่น เกล้าผม เสบียงแพ และปฏิบัติตามจารีตของลาว

วิเคราะห์ อีกอย่างก็เหมือนระเบียบ ข้อกำหนด กฎหมาย ของลาว ในการบ่มเพาะ ให้คนลาวได้รักษาประเพณี อันดีงามของชาติให้มั่นคงตลอดไป โดยพรรคและรัฐบาลลาวให้ความสำคัญและสนับสนุนทุกแขนงการที่สอดคล้องตามหลักประเพณี

ในคติเตือนใจของอาจารย์ในการใช้ชีวิต คือ อาจารย์เป็นคนมาจากการบ่มสงบมาอย่างดี มีระเบียบวินัย การเฮ็ดบุญ ทำทาน แม่น เห็นดี ตามขั้นเทิง และในตัวอาจารย์ แม่นเอาศิลปะธรรมประจำใจ “ทำดีก่อแม่นได้ดี ทำบ่อดีก่อแม่นบ่อดี” ทำในสิ่งที่ดีต่อผู้คนสังคม และประเทศชาติ แต่แม่นคำสอน คติเตือนใจของตนเอง

ความสัมพันธ์ในด้านศิลปะและวัฒนธรรมเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสุขสงบและสันติ ดังที่คนลาวกับคนไทยมีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นจากสายเลือดเดียวกันมาตั้งแต่อดีตที่เราทั้ง 2 ประเทศต่างเป็นเพื่อนใกล้ชิดและมิตรใกล้บ้านให้ยั่งยืนมั่นคงสืบมา

ภาพประกอบที่ 249 คำสุข แก้วมิ่งเมือง ภายในบ้าน.
ที่มา : สาธิตทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 250 ห้องทำงานของคำสุข แก้วมิ่งเมือง.
ที่มา : สาธิตทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

7.1.2 ผลงานฮูปแต้มภาพ “สงคราม”

ภาพประกอบที่ 251 คำสุข แก้วมิ่งเมือง ภาพ “สงคราม”
สีน้ำมัน 60 x 40 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

จากประสบการณ์ที่ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ในสนามรบมีหน้าที่รับใช้ประเทศชาติ ด้วยใจรักในอาชีพทหาร ด้วยอุปสรรคทางด้านร่างกายทำให้ไม่สามารถเป็นทหารดังที่ตัวเองตั้งใจไว้ได้ แต่ภายใต้จิตสำนึกนั้นมีความรักในทางศิลปะจนผลงานเป็นที่ปรากฏจึงทำให้ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้ทำหน้าที่ที่เหมาะสมด้วยการใช้ความสามารถทางศิลปะในการแสดงออกทางศิลปะในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ในสนามรบ

ในระยะต่อมา ได้มีการคัดเลือกทหารเพื่อไปเรียนด้านการบิน แต่เนื่องจากว่าอาจารย์มีบาดแผลที่ถูกพันเป็นแผลฉกรรจ์ ทำให้ขาดคุณสมบัติของผู้ที่จะเรียนนักบิน อาจารย์ไม่สามารถสมัครเรียนต่อได้ แต่หลังจากนั้นอาจารย์ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหารในกองทัพเขตปลดปล่อย เช่น ด้านคุ้มครอง อ้ายเลี้ยง (กอง ขนส่งเสบียงให้กองทัพ) โดยเป็นกรมกองเดียวกันกับท่านประธานสุพานุวง ท่านประธาน ไกรสอน พรหมวิหาร โดยอาจารย์ได้ใช้ชีวิตการเป็นทหาร อยู่ประมาณ 2-3 ปี ในระยะที่อาจารย์อยู่ฝ่ายปกครอง ทางผู้หลักผู้ใหญ่ได้เห็นคุณงามความดี พรสวรรค์ของอาจารย์ทางด้านศิลปะ เลยนำอาจารย์ไป เป็นลูกรักหลานแพงของท่านผู้นำที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนการเมือง ด้วยลักษณะนิสัยอาจารย์คำสุขเป็น คนขยันขันแข็ง จนอาจารย์คำสุขเป็นที่รักใคร่ของผู้หลักผู้ใหญ่ คือ ท่านสมพวน ล่อวันชัย ผู้นำปฏิวัติลาว ในขณะนั้นท่านสมพวนได้สอบถามความคิดเห็นอาจารย์ว่า อาจารย์ขอบเรียนอะไร อาจารย์ตอบว่าชอบเรียนการบิน แต่ท่านได้ให้คำตอบแก่อาจารย์ว่าไปเรียนการบินต้องมีองค์ประกอบทางด้านร่างกายที่สมบูรณ์ แต่อาจารย์มีบาดแผลที่ปากโดนกระสุนปืน จึงไม่อาจไปเรียนด้านการบินได้ ในช่วงเวลาที่เป็นทหารเกณฑ์อยู่นั้นอาจารย์ได้แต้มรูปเกี่ยวกับสงครามเวียดนามไว้จำนวนหนึ่งโดยผู้เขียนได้แสดงทัศนะถึงภาพ “สงคราม” กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

การจัดภาพในลักษณะของการแสดงให้เห็นถึงระยะของภาพจากสิ่งที่อยู่ใกล้ที่สุดนั้นจะเป็นภาพของทหาร 3 คน ที่กำลังก่อสร้างสะพาน เพื่อข้ามไปอีกฟากหนึ่งโดยในระยะกลางของภาพจะเป็นพื้นดินที่เป็นล่องน้ำ มีทหารและรถถังที่อยู่ในระหว่างการทำถนนพร้อมด้วยกองไฟอยู่ 2-3 แห่ง และในด้านหลังของภาพนั้น จะเป็นภาพของแนวภูเขาที่ทอดยาวไปตลอดทั้งภาพ ซึ่งภาพที่ชื่อว่า “สงคราม” นี้ เป็นภาพเดียวที่ยังหลงเหลืออยู่ และสามารถสะท้อนสภาพบรรยากาศของสนามรบที่ อาจารย์คำสุขมีประสบการณ์ร่วมอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว ดังภาพที่ปรากฏเป็นต้น

การจัดวางรูปทรงของภาพ ด้วยการให้ความสำคัญกับกลุ่มคนและต้นไม้ที่เป็น ประธานหลักของภาพ โดยมีภาพของทหารและรถถังพร้อมด้วยกองไฟเป็นรองประธานของภาพ เพื่อที่จะอธิบายบรรยากาศภายในสนามรบ โดยด้านหลังของภาพแสดงให้เห็นถึงภาพเป็นแหล่งทุรกันดารมีความโดดเดี่ยว แต่ทหารก็ต้องต้องทำหน้าที่ในการปกปักรักษาชาติบ้านเมืองของตน จึงเป็นการจัดวางรูปทรงที่มีความประสานสัมพันธ์ต่อกัน ตามเรื่องราวที่ปรากฏจากรูปทรงต่าง ๆ ตามที่อยู่ในภาพ

การวาดภาพผู้วาดได้ใช้วิธีการระบายเรียบด้วยการเกลี่ยสีจากด้านหลังของ ภาพที่เป็นลักษณะการใช้พู่กันระบายสีเพื่อให้มีความรู้สึกสงบนิ่ง พร้อมกับการแสดงออกทางศิลปะด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ของเหล่าทหาร ด้วยวิธีการระบายที่ทิ้งร่องรอยของพู่กันอยู่บ้างโดยเฉพาะในส่วนที่อยู่ใกล้ภาพมากที่สุด เพื่อสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสนามรบในช่วงเวลานั้น ๆ ตามที่ผู้วาดได้มีประสบการณ์ร่วมดังกล่าว

ในการแบ่งเรื่องราวภายในภาพให้มองเห็นในส่วนที่เป็นรูปและในส่วนที่เป็นพื้น เพื่อสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปที่ปรากฏมีลักษณะเป็นรูปทรง 3 มิติ แต่ในส่วนของพื้นนั้นจะเป็นพื้นแผ่นระนาบที่มีความประสานสัมพันธ์ต่อกัน อีกทั้งเป็นการแยกแยะระหว่างพื้นที่ของแสงและพื้นที่ของ เงาที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติอยู่ด้วยเช่นกัน โดยให้น้ำหนักของพื้นที่เป็นในส่วนของความสว่างและในส่วนของรูปนั้นจะมีความคมชัดมีความประสานซึ่งกันและกัน

การใช้สีส้มในการระบายลงบนภาพนั้น ผู้เขียนภาพได้ใช้สีสันที่มีความกลมกลืน ทำให้โครงสีของภาพมีความผสมกลมกลืนต่อกัน โดยเฉพาะการใช้โครงสีในกลุ่มสีส้มและน้ำตาลอ่อนที่ให้ความรู้สึกในลักษณะของความหดหู่เศร้าหมองที่สอดคล้องกับเรื่องราวภายในภาพที่เป็นภาพของสงคราม จึงทำให้เนื้อหาของภาพกับบรรยากาศในการใช้สีสันมีความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างมีเอกภาพได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 252 คำสุข แก้วมิ่งเมืองใน บ้านพัก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

7.1.3 ผลงานฮูปแต้มภาพ “ศิลปวัฒนธรรมลาว”

ภาพประกอบที่ 253 การจัดวางองค์ประกอบในภาพ “ศิลปวัฒนธรรมลาว”
สีน้ำมัน 150 x 120 เซนติเมตร. ที่มา : คำสุข แก้วมิ่งเมือง. (2559).

สปป.ลาวมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่และสืบทอดมาเป็นเวลาหลายร้อยปี โดยได้ผ่านเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาหลายยุคหลายสมัย แต่สัญชาตญาณของความเป็นคนลาวนั้นยังคงอยู่คู่กัน แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครองจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมั ยแล้วก็ตาม สิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้นั้นคือ วัฒนธรรมและศิลปะที่เป็นสิ่งจับต้องได้และไม่สามารถจับต้องได้ ทั้งจากโบราณสถานโบราณวัตถุ วัฒนธรรม ประเพณี ที่คนลาวยังรักษาไว้จากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงยุคสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน วัฒนธรรมศิลปะและวัฒนธรรมของสปป.ลาวยิ่งสร้างความโดดเด่นเฉพาะตัว มีความงดงามที่มีอัตลักษณ์ชัดเจน มีรูปแบบและวิธีการในการแสดงออกของผู้คนทั้งทางกายหรือการใช้วาจาการพบปะพูดคุย และการทักทายด้วยภาษา ของตนเองซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งกายของคนสปป.ลาวที่ทางรัฐบาล ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้หญิงจะต้องนุ่งผ้าซิ่นกันทุกคนและอาจตลอดเวลาของการใช้ชีวิตประจำวันก็เป็นได้ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของการมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งโดยภาครัฐเป็นผู้กำหนดให้คนใน ชาติเกิดความสำนึกร่วมกันจากการใช้วัฒนธรรมที่หล่อหลอม

การจัดวางองค์ประกอบของภาพด้วยการให้ผู้หญิง 3 คน ที่แต่งตัวในลักษณะ ชุดประจำชนเผ่าต่าง ๆ โดยมีองค์ประกอบภาพที่ประกอบด้วยโบราณสถาน อาทิ วัดภู พระธาตุอิงจัง พระธาตุหลวง วัดเชียงทอง ทุ่งไหหิน พร้อมด้วยประเพณีการตักบาตรพระ การเป่าแคนของคนหนุ่มสาว ปูเยอย่าเยอ เป็นต้น

การจัดวางรูปทรงด้วยการให้ภาพตัวแทนของผู้หญิง 3 คนเป็นองค์ประธานของภาพ แต่มีความโดดเด่นที่แตกต่างกันด้วยการสวมใส่เสื้อผ้าในชุดประจำเผ่าของตน พร้อมกับเป็นการรวบรวมสถานที่สำคัญในสปป.ลาวมาอยู่รวมกันเพื่อให้ภาพมีองค์ประกอบของรูปทรงต่าง ๆ ที่มีความ แตกต่างแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงของประเทศจากการ สื่อสารด้วยภาพ

การระบายเรียบด้วยการเกลี่ยสีเข้าหากันเพื่อให้เกิดความกลมกลืนทั้งเทคนิควิธีการและการใช้สี แต่ก็ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงลวดลายให้มีความเด่นชัด ด้วยวิธีการใช้การแทนค่าของน้ำหนักอ่อนแก่ในการระบาย เพื่อให้ผู้เสพผลงานได้มีความรู้สึกได้ตามจินตนาการของศิลปิน โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างพื้นผิวของ ลวดลายลาวบนผ้าพื้นเมืองที่ศิลปินได้ให้ความสำคัญกับรายละเอียดสามารถสังเกตได้อย่างเด่นชัด ซึ่งเป็นการสะท้อนความเป็นศิลปะและวัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ ผ่านเครื่องแต่งกายที่มีการศึกษาและสั่งสมองค์ความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านสิ่งทอที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมร่วมสมัย

การจัดวางของรูปทรงต่าง ๆ ในลักษณะของการสร้างความสมดุลและเนื้อหาของภาพที่มีความสอดรับในลักษณะของศิลปะและวัฒนธรรมที่สามารถบ่งบอก ความเป็นอัตลักษณ์ของสปป.ลาว ด้วย จากในส่วนที่เป็นรูปและในส่วนที่เป็นพื้นซึ่งสามารถประสานสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างมีเอกภาพ รวมทั้งความสัมพันธ์ของขนาดและสัดส่วนที่มีความสำคัญแบบลดหลั่นกัน ไปตามเป้าประสงค์ของศิลปินที่ให้ความสำคัญกับรูปของหญิงสาว 3 คน ที่แสดงออกในเรื่องของความเป็นรูปที่โดดเด่น โดยมีส่วนอื่นสะท้อนในส่วนพื้นเพื่อให้ประธานของภาพมีความโดดเด่นตามที่ปรากฏ

การสร้างโครงสีด้วยโทนสีม่วง ผสมชมพู ซึ่งเป็นโครงสีที่ให้ความรู้สึกมีความสง่างามและเคร่งขรึมอยู่ในภาพ โดยเฉพาะภาพในกลุ่มสีม่วงนั้นจะมีสีที่อ่อนกลางและแก่มีความเข้มข้นของสีอยู่เป็นช่องของภาพ ทั้งอาจจะเป็นด้วยวัยของศิลปินที่ให้ความสำคัญกับโครงสีที่สามารถสะท้อนความเข้มแข็งแต่อ่อนโยนอยู่ในตัวเองได้เช่นกัน แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีสีในกลุ่มสีเหลืองที่จะเป็นพื้นที่ที่ให้ความสว่างภาพในภาพและนำไปสู่การสร้างความน่าสนใจได้ในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามสีสันภาพในภาพดังกล่าวนั้น ศิลปินได้ใช้สีสันอย่างหลากหลาย แต่ก็สามารถควบคุมโครงสร้างของสีได้ทั้งหมด จึงทำให้มีเอกภาพของการใช้สีได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 254 คำสุข แก้วมิ่งเมือง สนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้เขียน. ที่มา : สาธิตทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

7.1.4 ผลงานฮูปแต้มภาพ “พระเวสสันดรจากเรื่องเล่าของพระมหาผ่อง”

ภาพประกอบที่ 255 จิตรกรรมบนฝาผนังในวัดองตื้อภาพ “พระเวสสันดรจากเรื่องเล่าของพระมหาผ่อง” สีอะคริลิก 20 เมตร ที่มา : สาธิตทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

การเขียนภาพในชุดพระเวสสันดรของศิลปินคำสุข แก้วมิ่งเมือง เกิดขึ้นจากแนวคิดของพระอาจารย์พระมหาผ่อง สะมะเลิก โดยอาจารย์คำสุขเขียนภาพจากการที่พระมหาผ่องเป็นผู้เล่าเรื่องทั้งหมด โดยอาจารย์เป็นคนวาดภาพตามที่พระมหาผ่องเล่า ซึ่งภาพที่ปรากฏอยู่นี้ได้วาดไว้ที่ศาลาการเปรียญ ซึ่งเป็นอาคารเอนกประสงค์ โดยผลงานที่ปรากฏอยู่นั้นเป็นการวาดภาพในลักษณะการแสดงภาพ มากกว่าที่จะมีการลงรายละเอียด จึงมีลักษณะการทิ้งร่องรอยของการปาดป้ายของพู่กันในลักษณะของการมองภาพโดยรวม ซึ่งเป็นภาพที่งดงามในอีกลักษณะหนึ่ง โดยผู้เขียนได้มีโอกาสมาชมภาพนี้ก่อนที่จะได้มาสนทนากับท่านอาจารย์ ความรู้สึกแรกที่ได้เห็นภาพนี้ คือ การใช้สีสันในการเขียนภาพ เป็นการวาดภาพที่ใช้สีสันได้สวยมาก มีการ

ผสมผสานสีแบบกลมกลืน มีลักษณะพิเศษในการสอดแทรกสีอยู่เป็นระยะ แต่ไม่ทราบว่าใครเป็นคนเขียนและก็ไม่ได้สังเกตว่ามีการลงนามคนเขียนบนภาพไว้ด้านขวาสุดของภาพ ซึ่งถ้าไม่สังเกตก็จะมองไม่เห็นเพราะมีสิ่งต่าง ๆ บดบังอยู่มากเช่นกัน และเมื่อได้มาสนทนากับอาจารย์แล้ว ผู้เขียนก็ได้กลับไปชมภาพนี้อีกครั้งที่วัดองค์ตื้อ ด้วยการชมในแบบพินิจพิจารณาจากภาพที่เขียนในครั้งนั้น

การวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดต่าง ๆ ในพื้นที่ของนครหลวงเวียงจันทน์โดยเฉพาะภาพพระเวสสันดรนั้น กล่าวได้ว่ามีอยู่ในทุก ๆ วัดก็เป็นได้ เช่นเดียวกับวัดองค์ตื้อ เพราะเป็นเรื่องที่ มีเนื้อหากินใจคนใน สปป.ลาวเป็นอย่างยิ่งตลอดมา

การจัดวางภาพก็เป็นไปตามลักษณะของภาพที่ได้รับอิทธิพลจากภาพต้นฉบับจากประเทศไทยพร้อมคำบรรยายจากพระมหาผ่องจึงเป็นภาพเชิงสัญลักษณ์ในการเล่าเรื่องพระเวสสันดร ตามที่คนส่วนใหญ่มีความคุ้นชินในการจัดวางองค์ประกอบของภาพที่นำไปสู่ความเข้าใจบนพื้นฐานของ ความศรัทธาในเนื้อหา ซึ่งเป็นแก่นของเรื่องที่สามารถส่งผลต่ออิทธิพลทางจิตใจต่อผู้คนในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาใดก็ตาม แม้แต่ในช่วงเวลาสงคราม ทางภาครัฐมีการกีดกันในการแสดงออกทางศิลปะในทุกรูปแบบแต่มีอยู่เพียงเรื่องเดียวที่ศิลปินสามารถวาดภาพได้ก็คือ ภาพเกี่ยวกับพระเวสสันดร ที่เป็นหลักคิดทางพระพุทธศาสนานั่นเอง

ในการวาดรูปทรงต่าง ๆ ภายในภาพที่ให้ความสำคัญกับองค์พระเวสสันดรที่เป็น ประธานหลักของการจัดวางรูปทรงต่าง ๆ โดยมีพระนางมัทรี กัณหา และชาลี เป็นองค์ประกอบ พร้อมด้วยกับการให้ความสำคัญกับชูชกกับนางอมิตตดาและนายพรานพร้อมกลุ่มฝูงสัตว์ป่าและต้นไม้ นานาพันธุ์ต่างเป็นรูปทรงที่ถูกจัดวางให้มีความประสานสัมพันธ์ต่อกันตามเนื้อเรื่องที่ได้จัดวางไว้โดย รูปทรงต่าง ๆ มีการประสานสัมพันธ์อย่างสอดคล้องและมีเอกภาพได้ในที่สุด

การระบายสีในภาพพระเวสสันดรนั้นศิลปินได้ใช้วิธีการระบายเรียบแบบผสมผสานกับ การใช้ฝีแปรงในบางช่วงของภาพ เช่น การระบายต้นไม้หรือพื้นถนนที่จะแตกต่างกับการระบายเกี่ยวกับ ภาพคนที่จะใช้วิธีการระบายเรียบแล้วตัดเส้นเพื่อให้ภาพมีความคมชัด จึงทำให้พื้นผิวของภาพมีพื้นผิวอยู่ 2 ลักษณะ คือ พื้นเรียบกับพื้นที่มีร่องรอยของปลายพู่กัน แต่ก็สามารถทำให้ภาพมีความงดงามจากการแสดงออกทางศิลปะ

การวาดภาพด้วยการแสดงออกในส่วนที่เป็นรูปจะให้ภาพสะท้อนด้วยรูปร่างตามภาพที่ปรากฏแต่ในส่วนของพื้นนั้นจะให้ค่าน้ำหนักของภาพด้วยกลุ่มสีเทาและสีดำ เพื่อเป็นการแยกแยะระหว่างพื้นที่ที่เป็นแผ่นระนาบกับรูปทรงต่าง ๆ อาทิ ภาพสิ่งก่อสร้างหรือต้นไม้ เพื่อแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับพื้นได้อย่างมีเอกภาพในที่สุด

การแสดงออกทางศิลปะจากการใช้สีที่ผสมผสานทั้งจากโครงสีร้อนและกลุ่มสีเย็น แต่ในบรรยากาศภายในภาพจะใช้โครงสีเขียวผสมสีฟ้าครามด้วยการใช้สีในลักษณะสีเข้มอยู่ใกล้สี สว่างอยู่ไกลโดยใช้สีขาวในการผสมเพื่อให้ระยะไกลนั้นเป็นสีครามผสมสีฟ้าเทา โดยด้านหน้าจะเป็นกลุ่มสี สดใสที่เป็นการถ่ายทอดในรูปแบบใหม่ที่ไม่จำเป็นต้องเบรคสีให้หม่นหมองลงไป ถึงแม้เรื่องราวเนื้อหาจะเป็นเรื่องปรัมปราเก่าแก่แต่การสื่อความหมายทางศิลปะได้ใช้คู่สีที่สดใสเพื่อเป็นแรงดึงดูดให้คนรุ่นใหม่มา สนใจในพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นก็เป็นได้ดังภาพที่ปรากฏ

ภาพประกอบที่ 256 ฮูปแต้มสร้างสรรค์ภาพ “NUDE”. ที่มา : คำสุข แก้วมิ่งเมือง. (2559).

ภาพประกอบที่ 257 จินตนาการจากภาพ “NUDE”. ที่มา : คำสุข แก้วมิ่งเมือง. (2559).

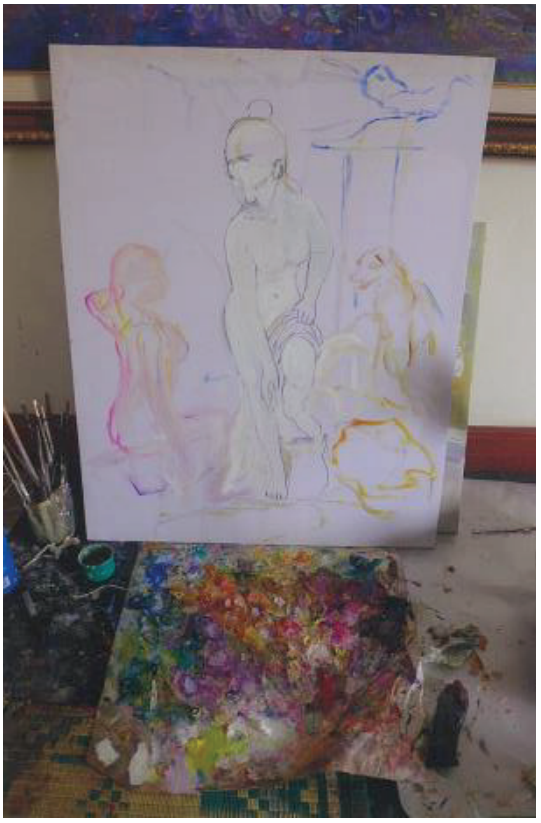

ภาพประกอบที่ 258 ภาพที่ยังเขียนไม่เสร็จจากภาพ “NUDE”. ที่มา : คำสุข แก้วมิ่งเมือง. (2559).

ภาพประกอบที่ 259 เยี่ยมเยือนบ้านศิลปินคำสุข แก้วมิ่งเมือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

7.1.5 ผลงานฮูปแต้มภาพ “หญิงสาวกับดอกกุหลาบ”

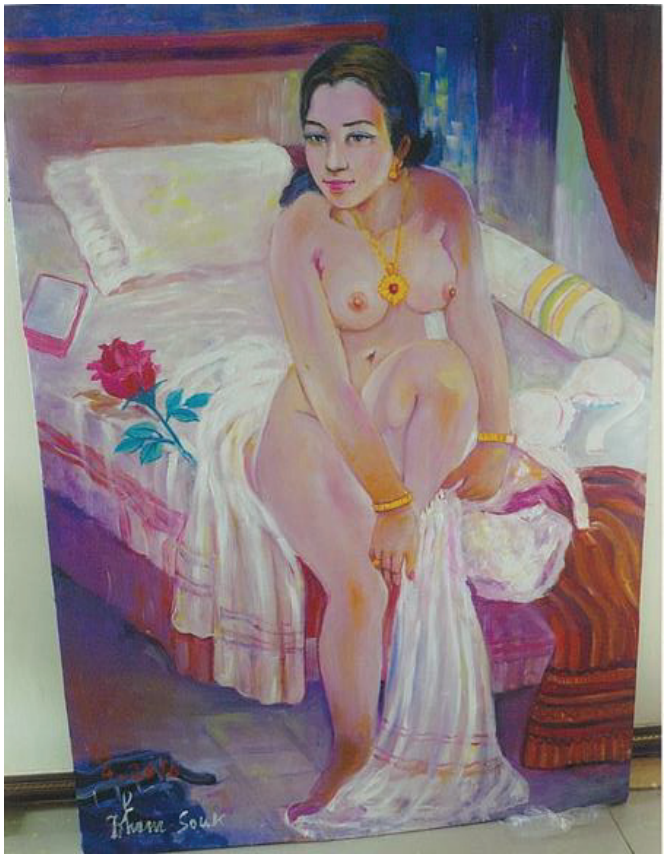

ภาพประกอบที่ 260 ผลงานภาพ NUDE ภาพ “หญิงสาวกับดอกกุหลาบ”
สีน้ำมัน 90 x 70 เซนติเมตร ที่มา : คำสุข แก้วมิ่งเมือง. (2559).

ในการวาดภาพเปลือยของหญิงสาว (NUDE) ที่เป็นส่วนหนึ่งของศิลปินกันทุกคนที่ต้องเคยผ่านการวาดภาพคนเต็มตัว (FIGURE) หรือการวาดภาพ NUDE นั้นก็เพื่อเป็นการศึกษาความงามของธรรมชาติที่มอบให้แก่มนุษย์ที่จะเป็นไปตามโครงสร้างของแต่ละบุคคลที่ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามรูปพรรณสัณฐาน การที่ศิลปินได้เลือกที่จะเขียนภาพ NUDE ของใครคนใดคนหนึ่งนั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงรสนิยมในการเก็บภาพลักษณ์ทางศิลปะดังที่ศิลปินคำสุข ได้เลือกที่จะเขียนภาพในรูปลักษณ์ดังกล่าว ซึ่งจากช่วงเวลาที่ผ่านมาของศิลปินได้ผ่านการศึกษาและค้นคว้าในการแสวงหาความรู้ พร้อมกับการปฏิบัติการเขียนภาพมาแล้วในเนื้อหาต่าง ๆ โดยเฉพาะเหตุการณ์ในสนามรบจนมาถึงช่วงที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุ ก็ได้กลับมาวาดภาพในเนื้อหาของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็ได้วาดไว้อยู่เป็นจำนวนมากที่ได้นำมาติดตั้งอยู่ใน GALLERY กึ๋งบ้านพัก ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นจำนวนถึง 1,000 ภาพก็เป็นได้ แต่การกลับมาเขียนภาพ NUDE อีกครั้งหนึ่งนั้น จึงเป็นการสะท้อนของผู้สูงวัยที่อยู่ในวัย 76 ปี ที่หวนกลับไปหาความงดงามของหญิงสาวที่มีเรือนร่างอวบอั๋นอิ่มเอิบ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากภาพที่ปรากฏ อยู่ภายในห้องทำงานนั้นเอง ซึ่งในการวาดภาพของศิลปินแต่ละท่านนั้นต่างก็ต้องผ่านการฝึกฝน ทั้งจากการทำงานในลักษณะ SKETCH ภาพเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อในการ SKETCH นั้นก้าวไปสู่การสร้างจินตนาการได้ในที่สุด โดยอาจารย์คำสุขได้แสดงทัศนะถึงเรื่องการ SKETCH ไว้ว่า

ในระยะการเรียนที่เวียดนาม ต้องประสบกับความยากลำบากหลายประการ เพราะสมัยนั้นระหว่างสงครามอินโดจีน และอเมริกา ยังไม่จบลง สภาพการเรียนมีความขาดแคลนทางด้าน งบประมาณทางการเรียน โดยได้ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้ว กระดาษใช้สำหรับวาดเขียน และพิมพ์ใช้งานต่อ โดยใช้น้ำหมึกดำแต้มใส่กระดาษหนังสือพิมพ์ใช้อย่างเก่าที่มี แต่ถึงอย่างไรก็ตามอาจารย์ก็ไม่ได้ลดละความขยันขันแข็งแต้มรูปอย่างเนืองนิด เรียนติดโดยอาจารย์ชอบไปนั่งตามสถานีรถไฟแล้ว SKETCH และวาดภาพรถไฟทุก ๆ วัน โดยไม่สนใจอะไรอื่นเลย

การให้ความสำคัญขององค์ประธานของภาพอยู่ตรงกลางภาพที่เป็นการจัดภาพแบบตรงไปตรงมา โดยสร้างบรรยากาศภายในภาพด้วยการให้หญิงสาวนั่งอยู่บนที่นอนโดยมีภาพดอกกุหลาบสีแดงที่เป็นดอกไม้เชิงสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายต่อหญิงสาวที่สะท้อนความบริสุทธิ์ผุดผ่อง พร้อมด้วยภาพที่นอนที่แสดงความอ่อนนุ่มที่สะท้อนความเป็นอิสระในอากัปกริยาของหญิงสาวที่อยู่ในห้องเพียงลำพังตามองค์ประกอบที่ศิลปินได้จัดวางไว้

การจัดวางของรูปทรงที่เป็นสิ่งมีชีวิต ภาพ NUDE และรูปทรงของสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ อาทิ เตียงนอน ผ้าปูที่นอน หมอน ซึ่งเป็นรูปทรงที่มีความประสานสัมพันธ์ต่อกันเพื่อสะท้อนภาพภายในของห้องนอนกับหญิงสาวที่อยู่ในลักษณะเปลือยกาย จึงเป็นความสัมพันธ์ของรูปทรง ในลักษณะของภาพที่เป็นความจริงตามที่ศิลปินได้จัดวางรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการที่ต้องการ โดยให้ความสำคัญของภาพ NUDE เป็นรูปทรงหลักของภาพที่แสดงสัดส่วนตามรูปแบบของหลักการทางกายวิภาคที่เป็นรูปแบบตามธรรมชาติ ดังที่ศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานตามที่เป็นอยู่

การสร้างพื้นผิวภาพ ในภาพศิลปินคำสุขได้เลือกวิธีการ การระบายเรียบ ด้วย การเกลี่ยสีให้เข้าหากันด้วยการใช้พู่กันในการระบายเพื่อให้เกิดพื้นผิวของภาพที่ให้ความรู้สึกที่อ่อนโยน และนิ่มนวล โดยมีฉากหลังของภาพที่อยู่ในมุมด้านหัวเตียงด้านขวาได้ทิ้งร่องรอยของพู่กันไว้อยู่บ้างเพื่อ ไม่ให้ภาพดูจืดชืดเกินไป แต่ในส่วนของผืนผ้าที่คนเป็น NUDE ถือไว้นั้นก็ได้ใช้รอยแปรงตวัดอยู่บ้าง เพื่อให้ผืนผ้ามีความเคลื่อนไหวและตัดกับพื้นผิวของเนื้อคนที่มีความอ่อนนุ่มเพื่อสร้างความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความงามได้ในที่สุด

ศิลปินคำสุขได้ให้ความสำคัญของภาพ NUDE ที่เป็นสิ่งมีชีวิตให้เป็นเรื่องของความเป็นรูปและมีองค์ประกอบอื่น ๆ เป็นในส่วนของพื้น โดยสร้างความสัมพันธ์ด้วยเนื้อหาภายในภาพที่ส่วนประกอบที่เป็นรองประธานจากภาพ อาทิ เตียงนอน ผ้าปูที่นอน หมอน และดอกกุหลาบ เป็นองค์ประกอบเสริมทำให้ภาพมีบรรยากาศของหญิงสาวในเรือนร่างเปลือยเปล่าและอยู่เพียงลำพังในห้องส่วนตัว จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับพื้นตามที่ศิลปินได้จัดวางองค์ประกอบของภาพ ตามจินตนาการที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ได้ในที่สุด

จากภาพที่แสดงเรื่องราวของหญิงสาวในภาพเปลือยเปล่าที่นั่งอยู่บนเตียงนอน ที่มีผ้าปูที่นอนสีขาวงาช้างจึงเป็นภาพที่สะท้อนของการใช้สีที่แสดงถึงความสะอาดบริสุทธิ์และไร้เดียงสา ที่สามารถสะท้อนอารมณ์ได้จากภาพที่ปรากฏ โดยดอกกุหลาบสีแดงสดวางอยู่ริมขอบเตียงที่สร้างปริศนาให้แก่ผู้ชมที่จะตีความในความหมายของศิลปินที่จะสื่อถึงความงามของดอกกุหลาบที่มีความสวยงามแต่ก็มีหนามที่แหลมคม ได้เช่นเดียวกัน ในการถ่ายทอดอารมณ์ของภาพด้วยโครงสีสว่างสะอาด และหวาดหวิวจึงเป็นการแสดงออกจากจิตใต้สำนึกดังกล่าว จากภาพที่ปรากฏอยู่เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 261 ผลงานสะสมของคำสุข แก้วมิ่งเมือง ภายในบ้านพัก.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 262 ผลงานสะสมจำนวนมากหลายขนาดภายในบ้านของ
คำสุข แก้วมิ่งเมือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

บทสรุป

จากความสามารถที่เป็นพรสวรรค์ติดตัวมาตั้งแต่เกิดคือเป็นผู้ที่ชอบวาดภาพ จึงมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่วิถีชีวิตทำให้ต้องไปเป็นทหารแต่ด้วยร่างกายไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะรับหน้าที่ในการเป็นทหารที่อยู่แนวหน้าได้ จึงต้องไปประจำอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ต้องออกรบ แต่ก็ยังอยู่ในบทบาทของการเป็นทหาร จากพลังแห่งการสร้างสรรค์ จึงทำให้ได้เขียนภาพเหตุการณ์ในสนามรบที่ตนเองได้มีประสบการณ์ตรงในแต่ละช่วงของชีวิตที่ผ่านช่วงเวลาแห่งการระทึกมาหลายครั้ง แต่ก็ผ่านมาได้ ได้พบภาพความรุนแรงในเหตุการณ์สงคราม จึงทำให้ได้สร้างสรรค์ผลงานได้ขึ้นมาจำนวนหนึ่ง จึงเป็นผลงานชิ้นสำคัญของชีวิต โดยในที่สุดแล้วผลงานในชุดดังกล่าวก็ถูกชาวญี่ปุ่นซื้อไปเกือบหมด เหลือไว้เพียงไม่กี่ชิ้นงาน โดยผลงานที่ชื่อว่า “สงคราม” จึงเป็นการบันทึกร่องรอยแห่งการได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ในครั้งนั้น ในภาพ “ศิลปวัฒนธรรมลาว” เป็นการสะท้อนเรื่องราวจากสถาปัตยกรรม ประเพณี ชาวเขา และการแต่งกายของชนเผ่าต่างๆ มาจัดวางองค์ประกอบในรูปแบบใหม่ ในภาพ “พระเวสสันดรจากเรื่องเล่าของพระมหาผ่อง” ซึ่งเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์จากการที่พระมหาผ่อง จากวัดองตื้อ ได้เล่าเรื่องพระเวสสันดรให้ศิลปินคำสุข พร้อมไปกับการให้ศิลปินคำสุขวาดภาพลงบนฝาผนังในวัดองตื้อ จึงเป็นร่องรอยเหตุการณ์สำคัญในช่วงหนึ่งของคำสุข แก้วมิ่งเมือง ในภาพ “หญิงสาวกับดอกกุหลาบ” ซึ่งเป็นการกลับมาเขียนภาพของผู้หญิงในลักษณะภาพเปลือย ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่ไม่ได้พบเห็นบ่อยนักกับศิลปินใน สปป.ลาว ที่จะเขียนภาพเปลือยในลักษณะอย่างนี้ ทั้งจากระบอบการปกครองและวัฒนธรรมประเพณี แต่ศิลปินก็สามารถนำเสนอได้อย่างมีชั้นเชิง โดยเฉพาะการใช้โครงสร้างสีขาวกับสีเทาเป็นหลักในการถ่ายทอด จึงทำให้ภาพมีความรู้สึกที่สะท้อนความสุภาพและอ่อนโยน และอาจจะเป็นได้ว่าช่วงชีวิตในบั้นปลายของชีวิตของศิลปิน ที่ยังมีพลังไฟแห่งการสร้างสรรค์ผลงานที่ได้แรงบันดาลใจจากการเขียนภาพเปลือย (Nude) เป็นส่วนหนึ่งของพลังเสริมในการสร้างสรรค์อยู่ก็ตาม

รายการอ้างอิง

กำจร สุนพงษ์ศรี. **สุนทรียศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะและความงาม.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2535.
สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. **เพื่อนใกล้ชิด มิตรใกล้บ้าน...ไทย/ลาว คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม.** กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น กรุงเทพฯ: 2558.
สุชาติ เถาทอง. **ศิลปะวิจารณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2535.
คำสุข แก้วมิ่งเมือง. สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2559.
Jeremy Galton. **The Encyclopedia of Oil painting techniques.** (2003).

บทที่ 8

ลวดลายลาวจากสิมในเวียงจันทน์

8.1 ฮูปแต้มสิม...ในเวียงจันทน์

8.1.1 เรื่องเล่าบนถนนไชยเชษฐาธิราช

8.1.2 สิมอินแปง

8.1.3 สิมหายโศก

8.1.4 สิมมีชัย

8.1.5 สิมองตื้อ

8.1.6 สิมจันธบุรี

8.1.7 หอพระแก้ว

8.1.8 สิมสีสะเกด

8.1.9 สิมเก้ายอดราชนัดดาราม

8.1.10 สิมสีเมือง

8.1.11 สิมพระธาตุหลวงใต้

8.1.12 สิมพระธาตุหลวงเหนือ

8.1.13 สิมสีบุญเรือง

บทสรุป

รายการอ้างอิง

8.1 ฮูปแต้มสิม...ในเวียงจันทน์

คนไทยได้ยึดหลักในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยได้น้อมนำหลักธรรมมาปฏิบัติ ตั้งแต่อดีตจนมาถึงยุคปัจจุบัน โดยให้ประชาชนคนไทยได้ยึดมาเป็นหลักการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต ด้วยการรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นหลักที่สามารถนำมายึดเหนี่ยวเพื่อประคับประคองชีวิตให้ไม่มัวเมากับกิเลสตัณหา ทั้งหลาย ที่จะเข้ามารบกวนชีวิตจิตใจ ซึ่งผู้คนที่เป็นปุถุชนต่างจะต้องพบเจอกับการแก้ปัญหาในชีวิตของแต่ละคนให้อยู่บนความไม่ประมาท ซึ่งการรักษาศีล 5 นั้นจึงเป็นเสมือนหนึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ชาวพุทธ ควรได้นำมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อให้การใช้ชีวิตในฐานะปุถุชนคนทั่วไป ได้มีกรอบกติกาในการ นำไปใช้กับการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพ ไม่ก่อปัญหาต่อตนเองและสังคม และที่สำคัญหลักการดำเนินชีวิต ที่จะนำมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกคน ไม่ว่าจะ มากหรือน้อยมนุษย์ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในทางพุทธศาสนาจึงได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อเป็นหลักธรรมประจำใจของคนทุกคน ซึ่งหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งเป็นหลักสำคัญในทางพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง หลักการดำเนินชีวิตของคนไทยที่นับถือในหลักพุทธศาสนา ต่างเข้าใจในวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของพระพุทธเจ้าที่ได้บำเพ็ญตน ได้หลักคิดว่าการเดินสายกลางนั้น เป็นหลักการในการนำมาใช้กับการดำรงอยู่ของผู้คนที่มีชีวิตอยู่ในสังคมโดยทั่วไป ว่าการเข้าใจในการนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อให้ชีวิตไม่ ตึงไป หรือหย่อนไปเพื่อการสร้างความสมดุลในการใช้ชีวิต ให้สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนานาประการ

การที่สังคมในทุกระดับชั้น ต่างมีความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นก็เป็นเพราะว่าผู้คนในสังคม นั้น ๆ ต่างก็ต้องการหาที่ยึดเหนียวที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้ดำเนินไปด้วยความสง่างาม ในทางพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกับองค์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางรากฐานในทางพุทธศาสนาให้ปุถุชนคนทั่วไป ยึดหลักในการดำเนินชีวิตด้วยการนำข้อปฏิบัติของศีล 5 มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตก็เพียงพอแล้ว ในฐานะของปุถุชนคนทั่วไป รวมทั้งสังคมของประเทศเพื่อนบ้านที่นับถือในหลักพุทธศาสนาเช่นเดียว กัน โดยเฉพาะประเทศ สปป.ลาว ที่มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางพุทธศาสนาในแบบที่คล้ายคลึงกันด้วย จากความเป็นมาของการสืบสานจากชาติพันธุ์เดียวกัน จึงทำให้มีความคล้ายคลึงกันในด้านของศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่มีความเหมือนกับการใช้ภาษาของภาคอีสานของไทย โดยคนไทยสามารถสื่อสารกับคนลาวได้ด้วยการใช้ภาษาที่เป็นของตนเอง แต่ก็สามารถรับรู้และเข้าใจได้ตามบริบทต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นอยู่ในขณะนั้น

การสะท้อนภาพความสัมพันธ์ของผู้คนในสองประเทศที่มีหลักในการปกครองประเทศ ด้วยการนับถือพุทธศาสนาเดียวกัน จึงได้ส่งผลของภาพสะท้อนจากอุปนิสัยใจคอของคนลาวกับการดำเนินชีวิตที่มีความคล้ายคลึงกันด้วยการใช้หลักบนพื้นฐานของศีล 5 เช่นเดียวกันในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานในเนื้อหาของพุทธประวัติในวัดต่าง ๆ ในนครหลวงเวียงจันทน์จึงเป็นการศึกษาและค้นคว้าถึงการนำศิลปะ ด้านการแต้มฮูปมาเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับสังคมของ สปป. ลาว ผ่านภาพเขียนตามที่ปรากฏอยู่ในวัดที่สะท้อนภาพความเชื่อในทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะภาพเขียนที่ได้รับความนิยมในหมู่เหล่าของช่างแต้มรูปในลาวนั้น จะเป็นเนื้อหาของเรื่องราวทางด้านทศชาติ โดยเฉพาะเรื่องพระเวสสันดร พุทธประวัติ จะได้รับความศรัทธาจากประชาชนชาวลาวเป็นอย่างยิ่ง ในการทำงานครั้งนี้จึงเป็นการแสดงหลักการในการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศได้ตลอดมา

จากสถานที่ที่เป็นวัดในนครเวียงจันทน์ จำนวน 9 วัด ที่มีผลงานโดดเด่นในเรื่องของภาพพุทธประวัติที่เขียนภาพโดยช่างเขียนลาวที่นำลักษณะการเขียนภาพที่เป็นต้นแบบมาจากประเทศไทย จากภาพเขียนของ

พระเทวา ภินิมมิต ซึ่งเป็นจิตรกรเอกกรมศิลปากร จากภาพที่เป็นต้นแบบของ ส.ธรรมภักดี ซึ่งสำนักงานตั้งอยู่ที่ถนนตะนาว กทม. ซึ่งการนำไปเขียนอยู่โดยทั่วไปของสิมในวัดต่างๆ ที่อยู่ในนครหลวง เวียงจันทน์ พร้อมด้วยการสนทนากับพระและเณร ภายในวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอด้านความคิดและแรงบันดาลใจของพระที่มาจำพรรษาอยู่ภายในวัดกับข้อคิดเห็นจากทัศนะถึงภาพฮูปแต้มที่ปรากฏอยู่ภายในวัดพร้อมกับการสร้างสรรค์ผลงานจากรูปแบบที่ปรากฏตามเนื้อหาต่างๆ ตามขั้นตอนของพุทธประวัติ ด้วยการเขียนภาพในลักษณะเอ็กเพรสชั่นนิสม์ ที่ใช้ความรวดเร็วในการแสดงออก สอดคล้องกับแนวการสร้างสรรค์ของผู้เขียน เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในสุนทรียะ จากภาพผลงานที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้นเพื่อเป็นการบันทึกความประทับใจต่อภาพที่ปรากฏอยู่ในสิมต่าง ๆ ในนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นต้น

ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่ในสิมภายในนครหลวงเวียงจันทน์ ที่ได้รับอิทธิพลการวาดภาพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งจากรูปแบบและสีสันที่สามารถครองใจสังคมของคนลาวจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันที่ประเทศทั้ง 2 ต่างมีหลักในการดำเนินชีวิตด้วยการใช้หลักการทางพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าสภาพของสังคมการปกครองจะปรับเปลี่ยนไปอย่างไร ประเทศเพื่อนบ้าน สปป.ลาวและ ไทยก็ยังดำรงความเชื่อมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าด้วยการสร้างสรรค์ ผลงานสะท้อนหลักการด้านการปฏิบัติตนของประเทศทั้ง 2 ที่มีชาติพันธุ์เดียวกันมาจากอดีตจนส่งผลถึงยุคปัจจุบัน โดยได้พบกับศิลปินแห่งชาติจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 ท่าน พร้อมด้วยพระสงฆ์ที่ประจำอยู่ในวัดต่าง ๆ เพื่อประมวลองค์ความรู้ ทางด้านพุทธศาสนาในสปป.ลาว ตามทัศนะและประสบการณ์ในบริบทที่แตกต่างกันไป โดยผู้เขียนได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามสภาพความเป็นจริงจากสถานที่ต่างๆ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในความงดงามทางด้านสถาปัตยกรรมและการศึกษารูปแต้มภายในโบสถ์ หรือวิหารภายในวัดต่างๆ ในสปป.ลาว และจากประเทศไทย เพื่อประมวลองค์ความรู้ ความเป็นมาของฮูปแต้มที่ปรากฏอยู่ภายในโบสถ์และวิหารต่างๆ ภายในวัดตามที่ได้ศึกษา เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานตามที่ปรากฏในบริบทตามที่เป็นอยู่ เพื่อสะท้อนภาพของพุทธศาสนาในสปป.ลาว ที่มีควา

ภาพประกอบที่ 263 ศิลปินจาก สปป.ลาว ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.1 เรื่องเล่าบนถนนไชยเชษฐาธิราช

จากการสำรวจสถานที่สำคัญของวัดที่อยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ โดยได้เลือกจากวัดที่มีสถานที่ตั้งอยู่ตั้งแต่หัวถนนไชยเชษฐาธิราช เริ่มจากวัดอินแปงที่เป็นกลุ่มของวัดที่มี พื้นที่ใกล้ชิดติดกันอยู่ 4 วัดด้วยกันคือ วัดอินแปง วัดหายโศก วัดมีชัย และวัดองตื้อ ซึ่งในประวัติศาสตร์นั้นวัดทั้ง 4 แห่งนี้อยู่ในพื้นที่เดียวกันและมีอยู่เพียงวัดเดียว แต่ได้มีการพัฒนาการไปตามความเจริญของสังคม จึงได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีทางในการสร้างสถานที่ทางศาสนาขึ้นมาใหม่ พร้อมกับการเปลี่ยนชื่อไปตามยุคสมัย

โดยถนนไชยเชษฐาธิราช จะเป็นถนนเส้นทางตรง โดยในช่วงกลางถนนจะเป็นที่ตั้งของวัดสีสะเกดและหอพระแก้วที่เป็นสถานที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตมาแต่อดีต และก่อนถึงปลายถนนก็จะเป็นวัดเก้ายอด แต่ในถนนเส้นที่เรียบขนานไปกลับแม่น้ำโขงก็จะเป็นวัดจันธบุรี ช่วงถนนที่เป็นเส้นทางแยกออกไปสู่ประตูชัยก็จะเป็นถนนล้านช้าง และสุดท้ายปลายถนนของเส้นทางนี้ก็จะเป็นวัดสีเมือง จึงทำให้ช่วงถนนดังกล่าวเป็นพื้นที่แห่งวัฒนธรรม จึงได้กลายเป็นพื้นที่นักท่องเที่ยวที่มีที่พักอาศัยและร้านอาหาร สถานที่ช้อปปิ้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันได้อย่างกลมกลืน และมีเสน่ห์ในรูปแบบของลาวที่มีลักษณะร่วมสมัยอยู่ด้วยเช่นกัน และจากวัดสีเมืองไปวัดพระธาตุหลวงใต้และเหนือซึ่งอยู่ติดกัน โดยมีพระธาตุเป็นศูนย์รวมเดียวกัน และในวัดสุดท้ายก็คือวัดศรีบุญเรือง ซึ่งเป็นวัดที่อยู่แยกส่วนมาจากวัดอื่นๆ แต่อย่างไรเสียก็เป็นวัดที่อยู่ใกล้กับที่พักของผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนจะพักอยู่ ที่โรงแรมอุไลวัน ซึ่งเจ้าของเป็นคนลาวเป็นนายทหารปัจจุบันคนจีนได้มาทำการบริหารและปรับปรุงในรูปแบบ ที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น พร้อมกับราคาก็สูงขึ้น แต่ไม่ได้รับความอบอุ่นเหมือนอย่างเคย แต่ก็ต้องยอมรับความจริง กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยจะขอเริ่มวัดที่ตั้งอยู่หัวถนน ดังนี้

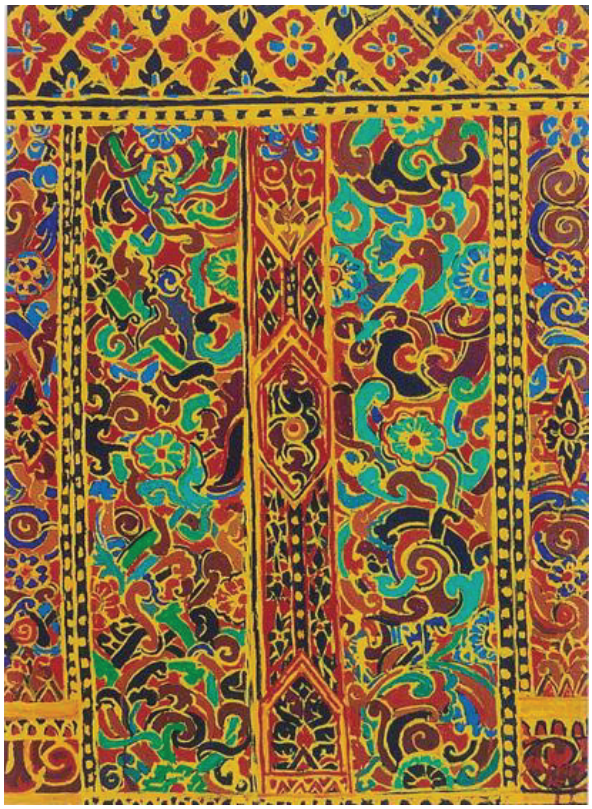

ภาพประกอบที่ 264 ลวดลายลาวบนบานประตูพระธาตุอิงฮัง...ที่หอพระแก้ว.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

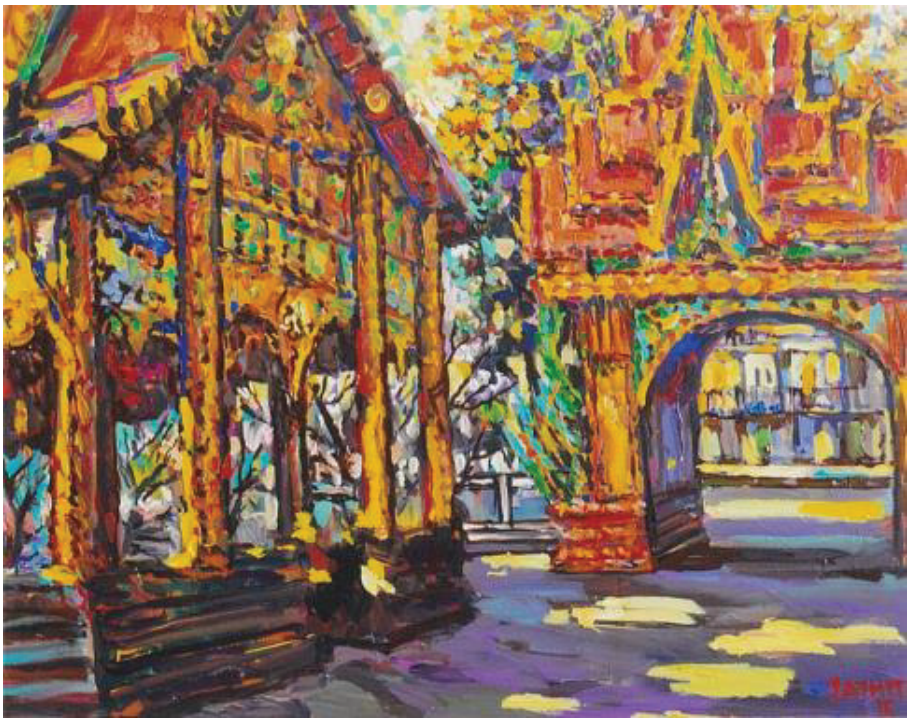

ภาพประกอบที่ 265 การเขียนภาพสดที่วัดอินแปง.
สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.2 สิมอินแปง

ผู้เขียนได้ไปเยี่ยมชมวัดอินแปงครั้งแรก ด้วยการนั่งซ้อนมอเตอร์ไซด์ไปจากโรงแรมอุไลวัน เพื่อเป็นการ สำรวจสถานที่ โดยวัดอินแปงนั้นตั้งอยู่หัวถนน ซึ่งมีสิมที่มีขนาดใหญ่มาก ตั้งตระหง่านอยู่ใกล้ชิดกับถนนไซย เชษฐาธิราช โดยมีสถูปรูปทรงแปลกตาที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดกับกำแพงของวัดจากรูปทรงเป็นรูปทรง 4 เหลี่ยมขนาด พอเหมาะ แต่ลักษณะของมุมทั้ง 4 ด้านจะเป็นเส้นเฉียงพร้อมกับลวดลายลาว และการใช้สีในกลุ่มสีครีมที่มี ความงดงามที่โดดเด่น แต่สิ่งที่น่าเสียดายคือทางขึ้นไปในสถูปนั้นเป็นสิ่งก่อสร้างในรูปแบบใหม่ ที่ไม่สัมพันธ์กับของเดิมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพื้นผิวของวัสดุนั้นมีความมันวาว ที่ไม่สอดรับกับพื้นผิวของสภาพโดยรวมของสถูปที่เป็นพื้นผิวแบบปูนแห้ง และจากนั้นมาผู้เขียนได้ไปที่วัดอินแปงอีกครั้ง พร้อมกับนายวันชัย วงษา โดยได้ พูดคุยกับเจ้าอาวาสพระอาจารย์คำสุข อริยะธรรมโม ซึ่งการพูดคุยได้สะท้อนให้เห็นว่าพระคุณท่านเป็นพระที่ใจดี จึงทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสไปสนทนาและเขียนภาพอยู่ที่วัดอีกหลายครั้ง จนเกิดความคุ้นเคยกับพระและสามเณรอีกหลายรูป โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ผู้เขียนได้ไปเขียนภาพอยู่ในวัดนั้น สามารถหยิบจับสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวมาเป็นอุปกรณ์ส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานโดยเฉพาะการใช้น้ำในการเขียนภาพ ด้วยสีอะคริลิคที่จะต้องไปตักน้ำ ในห้องน้ำที่เป็นที่อาบน้ำของคณะสงฆ์ก็ตาม จึงทำให้มีความคุ้นเคยเป็นลำดับตลอดมา

สิมวัดอินแปงมีรูปทรงที่ขนาดใหญ่มาก โดยหน้าบันนั้น เป็นการประดับประดาด้วยลวดลายลาวไว้อย่างวิจิตรบรรจงในลักษณะของศิลปะที่มีภาพลักษณ์แบบล้านช้าง

ในด้านบนของสิมเป็นการปั้นนูนต่ำด้วยเรื่องราวในพุทธประวัติ พร้อมกับลงสีตามจินตนาการของช่างเขียน พร้อมด้วยการประดับตกแต่งลวดลายลาว อย่างผสมกลมกลืนกับภาพลายนูนต่ำนั้นได้อย่างมีเอกภาพ

เมื่อผู้เขียนได้เดินเข้าไปในสิมอินแปงได้พบกับฮูปแต้มของช่างลาวที่ได้เขียนไว้บนผนังด้านนอกของสิม ซึ่ง เป็นภาพที่เขียนขึ้นมาจากภาพต้นแบบจากประเทศไทย จากฝีมือภาพ โดยพระเทวาภินิมมิต ซึ่งเป็นจิตรกรเอก ของกรมศิลปากรจากยุคสมัยที่ผ่านมา ซึ่งผลิตโดยสำนักงานลูก ส.ธรรมภักดี ที่ตั้งอยู่ถนนตะนาว กทม. โดยผู้เขียนได้ทำการเขียนภาพที่มีความประทับใจ ได้แก่ภาพกัณที่ 11 มหาราช 69 พระคาถา เทพเจ้าจำแลงเป็นพระ เวสสันดรและพระนางมัทรี มาอุ้มชูสองกุมารให้เสวยนมด้วยเมตตา ด้วยการเขียนภาพในแนวทางศิลปะอิม เพรสชันนิสซึม (Impressionism) ด้วยสีอะคริลิก ขนาด 100x80 เซนติเมตร และเขียนเสร็จในขณะนั้นโดยใช้ เวลา 3 ชั่วโมง โดยประมาณ

สถูปที่ตั้งอยู่ติดกับกำแพงของวัดอินแปงมีความโดดเด่นด้วยรูปทรงและลายปูนปั้นที่มีลวดลายลาวปรากฏ โดยให้ความโดดเด่นด้วยการใช้สีครีมระบายไปทั้งอาคารโดยมีศิลปินไทยคืออาจารย์ ปรีชา เถาทอง ได้นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานในชุด “สุวรรณภูมิ” ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นสถาปัตยกรรมหนึ่งเดียวที่มีรูปลักษณ์ที่แปลกแตกต่างจากสถานที่อื่นๆที่ปรากฏอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ หรืออาจเป็นหนึ่งเดียวใน สปป.ลาว เลยก็ว่าได้

ผู้เขียนได้พบพระเวียงคำ เทพวงศ์ ในขณะที่พระคุณท่านได้มานั่งพักผ่อนอยู่ที่บริเวณด้านหน้าของสิมที่วัด อินแปง และก็ได้มีโอกาสสนทนาธรรมกันอยู่หลายครั้ง จึงมีความคุ้นเคย โดยท่านได้พูดคุยถึงบ้านเมืองในประเทศไทย ที่ท่านมีความสนใจ ที่จะมาทัศนศึกษาในโอกาสต่อไป โดยท่านได้แสดงทัศนะถึงตัวท่านเอาไว้ว่า

“พระเวียงคำ เทพวงศ์ อายุ 21 ปี เกิดที่ตำบลพระนอมพร อำเภออาดสะพร จังหวัดสวรรณเขต ในเวลาที่ยังไม่ได้บวชพระ ไม่เคยอ่านพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่พอได้บวชแล้วก็ได้อ่านหนังสือหลายเล่ม หลายฉบับที่เป็นคำสอน และวินัยของพระพุทธเจ้าทำให้เข้าใจถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่ละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ถ้าเราเอาคำสอนของพระพุทธองค์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการงานทำให้เรามีความสุข และมีความบริสุทธิ์ต่อกันในสังคม ความรู้สึกที่มีต่อกับพุทธศาสนา คือเป็นศาสนาที่มีประโยชน์ ให้หลุดพ้นออกจาก ความลำบากไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ทางกาย และทางใจ”

“วัดอินแปง มหาวิหาร เป็นวัดหนึ่งที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ประเพณีของลาว และได้เผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้าให้แก่ญาติโยมเพื่อไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาศีลและเจริญภาวนา นอกจากนั้น วัดอินแปงยังได้จัดงานบุญตามจารีตประเพณีของลาวที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน พร้อมนั้นยังมีสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาหลายอย่าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวของชาวต่างชาติได้รู้และได้เห็นอย่างมาก”

โดยผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับพระอาจารย์เจ้าอาวาสคำสุข อริยะธรรมโม ที่วัดอินแปง กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“ด้านสถาปัตยกรรม วัดอินแปง ที่พวกเราเห็นประจักษ์ตาที่สวยงาม ก็ถือว่ามีการข้อมแปง และบูรณะสังขรณ์มาหลายครั้ง ตามยุคสมัยของบรรพบุรุษ แต่ที่แท้จริงแล้ววัดอินแปง ได้ถือสร้างขึ้นในสมัย เจ้าไชยเชษฐาธิราช สร้างพระธาตุหลวงเสร็จ ก็ได้มาสร้างวัดอินแปง แต่สิ่งที่พิเศษ “หอพระเจ้าอินทรา” ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของชาวนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเมื่อก่อนเอ็นว่า “หอไตร” อันเป็นสถานที่เก็บ คัมภีร์พระไตปิฎก

และยังเรียกได้ว่า ในเมื่อก่อนยังเป็นที่ประดิษฐสถานพระบางก่อนที่จะนำไปเมืองเวียงคำ หมายความว่า หอไตรที่อยู่วัดอินแปง เคยเป็นที่เก็บ หรือที่ประดิษฐสถานพระธาตุก่อนที่จะนำไป ประดิษฐสถานที่เมืองเวียงคำและหลวงพระบาง”

“ส่วนภาพวาด พระเวสสันดร อยู่ในวัดโดยร่วมแม่นบันดาอาจารย์ที่จบสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติ มาวาด เพราะอะไรวาดใส่ตามฝาผนังไว้ก็เพราะว่าในเมื่อก่อน เมื่อมีงานบุญพระเหวด ในเมื่อก่อนจะได้มีการวาดภาพพระเวสสันดร ใส่แผ่นผ้า แล้วกางใส่ เนื่องจากว่าเพื่อที่จะอำนายความสะดวกและไม่จำเป็นวาดหลายครั้ง จึงใส่การวาดใส่ฝาแทนแผ่นผ้า อีกประการสำคัญก็คือว่าเพียงให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้มาเห็น เป็นที่ประจักษ์ตาในเวลาวัดงานบุญพระเหวด และจะได้ศึกษาเรียนรู้และมีความเข้าใจและมีจิตศรัทธา จุดเด่นคือการสร้างปราสาทมีธาตุ หมายความว่าเป็นการทานทุกสิ่งอย่าง เพื่อให้ได้บารมีให้เต็มส่วน อีกอย่างภาพพระเวสสันดรที่แต้มไว้นั้นจะเป็นศูนย์รวมทางการศึกษา ครูบาอาจารย์ได้ศึกษาค้นคว้าและสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป”

ภาพประกอบที่ 266 พระอาจารย์คำสุข อริยะธรรมโม เจ้าอาวาสวัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 267 พระเวียงคำ เทพวงศ์ พระที่วัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 268 การเขียนภาพสดที่วัดหายโศก. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.3 สิมหายโศก

สิมหายโศก เป็นแนววัดที่อยู่ตรงข้ามกับวัดอินแปง มีเพียงถนนคั่นอยู่ระหว่างสองวัด แต่บรรยากาศภายในสิมหายโศกนั้น มีความสงบเงียบ แต่สิ่งที่โดดเด่นอยู่ภายในสิมหายโศกนั้น คือโบสถ์ที่เป็นสถาปัตยกรรมที่มีรูปทรงที่มีขนาดความกว้างและความสูงที่ใหญ่มาก ซึ่งผู้เขียนมีความรู้สึกว่าเป็นโบสถ์ที่ใหญ่ที่สุดอยู่ในสปป. ลาว ก็เป็นได้ โดยหลังคาของโบสถ์นั้น จะมี 3 ชั้น ที่เป็นแผ่นพื้นระนาบ ตัวอาคารมีความหนาทึบตัน มีลวดลายลาวประดับอยู่ในแต่ละช่องของหน้าต่าง แต่สิ่งที่มีความโดดเด่นคือบานประตูที่เป็นแผ่นไม้ขนาดใหญ่ มีทั้งความสูงและความหนาของผืนแผ่นไม้ ที่ประดับติดตั้งอยู่ตามทางเข้าสิมที่สามารถสะท้อนถึงความเก่าแก่และความร่ำรวยในทรัพยากรทางธรรมชาติมาแต่อดีต แต่สภาพโดยรวมของสิมหายโศกยังขาดการบูรณปฏิสังขรณ์ ถ้าได้มีการปฏิสังขรณ์ตัวอาคารพร้อมกับการให้ความสำคัญกับกระเบื้องที่จะนำมาใช้ในหลังคาสิมหายโศก ก็จะเป็นการอนุรักษ์พร้อมไปกับการพัฒนา ในสภาพโดยรวมได้เช่นกัน

ภาพฮูปแต้มภายในสิมหายโศก เป็นภาพที่เกี่ยวกับภาพพุทธประวัติที่มีต้นแบบการเขียนภาพของพระเทวาภินิมมิต จากประเทศไทย แต่เป็นการเขียนภาพที่มีความใกล้เคียงกับต้นแบบมากที่สุดจากวัดต่างๆ ที่อยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเรื่องที่หน้าเสียดายที่ผู้เขียนยังไม่สามารถสืบค้นได้ว่า ใครเป็นคนเขียนภาพ เพราะ ภาพที่ปรากฏนั้นเป็นฝีมือระดับชั้นครูและนอกจากนั้นก็มีขนาดใหญ่กว่ารูปภาพจากวัดอื่น ๆ ที่ผ่านมา อีกทั้ง สภาพความคงทน ด้วยการใช้สื่อวัสดุที่มีคุณภาพ แต่เท่าที่สังเกตผู้คน ที่เป็นคนลาวและนักท่องเที่ยวจะไม่ค่อย จะให้ความสนใจในฮูปแต้มดังกล่าวเสมือนว่าเป็นของดีงาม แต่ถูกเก็บซ้อนเอาไว้ เพราะจากผลงานที่

เป็นที่ ประจักษ์อยู่นี้สามารถนำเสนอต่อสังคมด้วยรูปแบบต่างๆ ด้วยระบบของเทคโนโลยีก็จะนำไปสู่ความรู้ความ เข้าใจ ทั้งจากเรื่องราว และคุณค่าทางศิลปะที่จะก่อประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้างได้ต่อไป

ในช่วงเวลาที่แดดร่มลมตก จึงเป็นช่วงเวลาที่พระเณร พอจะมีเวลาที่จะมาช่วยกันทำความสะอาดให้แก่วัดด้วยการปัดกวาด ดูแลสรรพสิ่งที่ยังไม่เรียบร้อย ด้วยการจัดระเบียบภายในวัดรวมทั้งซ่อมแซมสิ่งต่างๆ อาทิ ท่อน้ำให้มีการถ่ายเทได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งการได้มารวมกันเป็นกลุ่มก้อนก็เป็นการพบปะพูดคุยกันตามประสาโดยเฉพาะสามเณรที่ยังอยู่ในวัยรุ่นก็อาจจะมีการเย้าแหย่กัน เพื่อสร้างความกลมเกลียวและการประสานสัมพันธ์ต่อกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่พระสงฆ์องค์เจ้าที่จะนับถือให้เกียรติต่อกันตามความอาวุโสที่เป็นไปอย่างปกติ โดยให้บรรยากาศเป็นไปอย่างธรรมชาติ

ในการไปเยี่ยมเยือนภายในวัดอินแปงของผู้เขียนนั้น ได้เดินทางไปในหลายช่วงเวลา โดยหลักสำคัญก็คือเข้าไปเพื่อศึกษาและสังเกตพร้อมด้วยพูดคุยกับพระหรือสามเณรมาโดยตลอด แต่ในส่วนของการเขียนภาพนั้น ผู้เขียนได้เขียนภาพที่วัดใกล้เคียงนี้ ไว้รวมแล้ว 5 ภาพด้วยกัน ภาพที่ 1 นั้นเป็นการเขียนภาพสิมวัดหายโศก ด้วย แนวทางอิมเพรสชันนิสซึม (Impressionism) และในภาพที่ 2 ก็เป็นภาพสิม อีก 1 ภาพ ภาพที่ 3 เป็นภาพ ตอนที่พระพุทธเจ้าประสูติ ภาพที่ 4 เป็นภาพพระพุทธเจ้าตรัสรู้ และภาพที่ 5 เป็นภาพที่พระพุทธเจ้าปรินิพาน ซึ่งทั้ง 3 ภาพ เป็นการเขียนภาพ จากภายในสิม ซึ่งได้รับความเมตาจากพระคุณเจ้าทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ พร้อมกับการติชมผลงานอยู่ด้วยเช่นกัน

ซึ่งจากการไปนั่งเขียนภาพอยู่ในวัดหายโศกนั้น จะเป็นการเขียนภาพที่สงบเงียบเพราะเป็นวัดที่ไม่ค่อยมีคน มาพุกพล่านมากนัก จึงเป็นโอกาสอันดีต่อผู้เขียนในการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ในการเผยแพร่พุทธศาสนานั้น ควรมีญาติโยมได้มาทำบุญ หรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในรูปแบบต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้นได้ต่อไป

โดยผู้เขียนได้สนทนากับสามเณรบีดวงภาษีอายุ 18 ปี ที่วัดหายโศก ไว้ว่า

สาธิต : อยากให้สามเณรบี กล่าวถึงความรู้สึกของการมาบวชในครั้งนี้

สามเณร : “การที่มาบวชนั้นก็คือ ออกมาเรียนรู้ทางศาสนาและเผยแพร่พุทธศาสนาให้ดำรงต่อไป อีกอย่างการมาบวชในครั้งนี้ ก็เพื่อมาเพราะพบฝึกฝนตัวเอง เพื่อตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ที่เลี้ยงมา พร้อมกันนั้น การมาบวชจะได้มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ ในหลักธรรมต่าง ๆ การที่มาบวชครั้งนี้ สามเณรเองมีความเชื่อและความศรัทธาว่า พระพุทธเจ้านั้น สามารถช่วยเราได้ ให้มีความปลอดภัย และมีบุญบารมี คือถ้าเราทำความดี เพิ่นก็ปกป้อง คุ้มครองเรา หลักในการปฏิบัติตัวทางพุทธศาสนาใน จำนวน 10 ข้อ อย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ให้ดื่มเหล้าเล่นการพนัน สิ่งเสพติด และอื่นๆ ซึ่งสามเณรก็ถือว่าปฏิบัติได้ดีพอสมควร ในที่นี้อยากจะเรียกร้องและเชิญชวนเยาวชนลาวที่ยังคิดไม่ได้และไม่ยังคิดในความดี อยากให้ควรศึกษาหาความรู้ ทางพุทธศาสนา เพื่อจะได้ฝึกฝนตนเอง แต่ถ้าเยาวชนได้คิดได้ ก็ไม่จำเป็นมาก็ได้”

“โดยรวมที่สามเณรสังเกตเห็นเยาวชนที่เข้ามาบวชส่วนมากจะมาจากต่างจังหวัด และจากชนบท เพราะว่าทางพุทธศาสนาที่เป็นเส้นทางหนึ่งที่สร้างโอกาสทางการศึกษาที่ดี และเชื่อแน่ว่าพุทธศาสนานั้นได้ช่วยให้เยาวชนหรือปวงชนชาวลาวได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อทำให้สิ่งดีๆ ดำรงอยู่นั้น อยากให้ทุกคนอยู่ในศีล กินในธรรม ไม่ปฏิบัติตนเป็นคนชั่ว และเรียนรู้พุทธศาสนาเรื่อย ๆ ไป แต่ในส่วนตัว ความคิดของสามเณรก็คิดไว้ว่า เมื่อเรียนจบระดับที่ดีแล้ว ก็อยากจะประกอบอาชีพ เป็นพนักงาน ข้าราชการ เช่น เป็นตำรวจ”

“ย้อนกลับไปถามเรื่องศิลปะ ผ่านระยะเวลาบวชมานี้ สามเณรบี มีความชอบเรื่องภาพวาดพระเวสสันดรตอนพระพุทธเจ้าประสูติเพราะว่าพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาเดินได้ทีเดียว ซึ่งมันน่าจะเป็นเรื่องวิเศษสำหรับข้าพเจ้า เป็นผู้วิเศษ”

“ในประการสุดท้ายนี้อยากจะขอแสดงความคิดโดยส่วนตัวแล้วอยากเรียกร้องให้เยาวชนลาวร่วมใจกันเข้ามาศึกษาเรื่องพุทธศาสนา ใครที่ยังไม่ได้เรียนก็สามารถเรียนได้ คิดว่าพุทธศาสนาไม่ได้จำแนกชนชั้นวรรณะ เพศ อายุ เคียงคู่กันนั้น ก็ฝากถึงเยาวชนไทยเหมือนกัน อยากให้หันมาศึกษาและเรียนรู้พุทธศาสนาให้เหมือนกัน"

ภาพประกอบที่ 269 การเขียนภาพสดด้านหน้าวัดหายโศก. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 270 พระสงฆ์และสามเณรจากวัดหายโศกได้มาทำความสะอาดร่วมกัน.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 271 พระสงฆ์ที่วัดเก้ายอดราชนัดดาราม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 272 สามเณรบี ดวงภาษี ที่วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

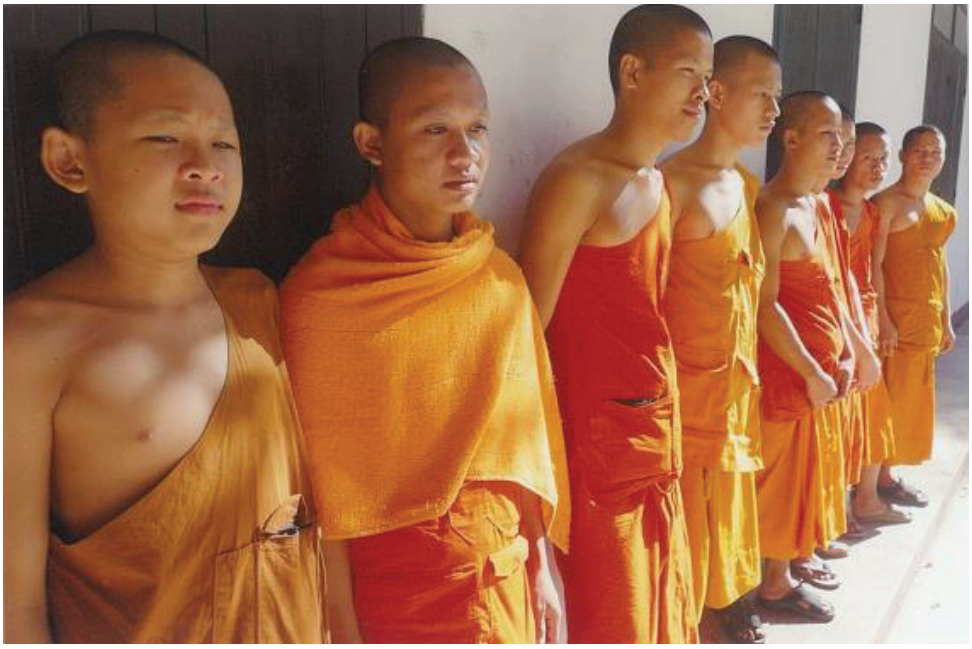

ภาพประกอบที่ 273 พระสงฆ์และสามเณรจากวัดหายโศกได้ร่วมกันทำความสะอาดภายในวัด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 274 การเขียนภาพสดที่วัดมีชัย. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.4 สิมมีชัย

สิมมีชัย เป็นสิมที่ตั้งอยู่ต่อจากสิมอินแปง มีเพียงถนนกั้นกลางและตึกแถวกั้นไว้เพียงเท่านั้น บริเวณพื้นที่ของวัดมีชัยมีพื้นที่ถือว่าคับแคบมาก โดยมีสิมที่มีขนาดรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่มีขนาดใหญ่ แต่ที่มีความโดดเด่นนั้นคงได้แก่สีเหลืองสดที่ถูกระบายอยู่ทั่วไปภายนอกสิมที่มีความกลมกลืน กับต้นไม้สีเขียวที่อยู่ด้านหน้าของสิม ในลักษณะปกคลุมหน้าบันจนแถบมองไม่เห็นรายละเอียดต่างๆ ของหน้าบัน แต่บริเวณที่เป็นกุฏิพระนั้นก็อยู่บริเวณตรงข้ามกับสิมพร้อมด้วยอาคารของโรงเรียนที่อยู่ใกล้ชิดติดกันไปทั่วพื้นที่ จึงทำให้ภายในวัดไม่มีพื้นที่ว่างที่จะทำเป็นลานกิจกรรมได้อีกเลย

สิมมีชัยที่ใช้สีเหลืองสดในการระบายพื้นผิวด้านนอก ทั้งหมดของอาคาร พร้อมกับการมุงหลังคาด้วยกระเบื้องสีส้มอม แสด จึงทำให้สิมของวัดมีความโดดเด่นด้วยจากการใช้คู่สีสดมาอยู่ร่วมกัน จึงทำให้พื้นที่มีความสง่าและโปร่งใสขึ้นมาเช่นกัน

ฮูปแต้มภายในสิมวัดมีชัยนั้น เป็นภาพเขียนที่ช่างเขียนชาวลาวได้แรงบันดาลใจมาจากภาพเขียนของพระเทวาภินิมมิต โดยได้แบ่งเป็นช่องไฟที่เท่ากัน แล้วเขียนภาพตามเรื่องพุทธประวัติ พร้อมด้วยภาพพระเวสสันดร ให้มีความประสานสัมพันธ์ต่อกัน

ในช่วงวันสำคัญทางพุทธศาสนา ก็จะมีการระดมพระและสามเณรได้รวมตัวกันมาช่วยกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการประดับตกแต่งสถานที่ โดยจะมีพระที่อาวุโสมากที่สุดเป็นผู้คุมงาน ซึ่งจะเป็นบรรยากาศที่มีความสนุกสนานและสร้าง ความกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในหมู่คณะจากการได้มาทำกิจกรรมต่างๆ ของภายในวัด อีกทั้งก็ยังเป็นการออกกำลังกายของพระและเณรไปด้วยในคราวเดียวกัน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็อยู่ที่ได้เป็นผู้ที่จะสืบทอดทำนุบำรุงให้พุทธศาสนาได้ดำรงคงอยู่ได้ อย่างมั่นคงสืบทอดได้ต่อไป

ผู้เขียนได้พบกับสามเณรรูปหนึ่งที่กำลังอยู่ในระหว่างเก็บสิ่งของที่ได้ผ่านการทำบุญของชาวบ้าน โดยเหลือ ท่านอยู่องค์เดียวในเวลาขณะนั้น โดยท่านได้ทำหน้าที่ในภารกิจต่างๆ ที่สะท้อนได้จากการเห็นความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างงดงามตามกำลังความสามารถของสามเณรอยู่ในขณะนั้น ถึงแม้ว่าพระคุณท่านจะรักษา ศีลเพียง 10 ประการ แต่งานที่นอกเหนือจากหน้าที่นั้นพระคุณท่านหรือพระเณรต่างก็ร่วมด้วยช่วยกันบำเพ็ญ ตนเป็นประโยชน์ต่อสถานที่ที่เป็นที่พำนักและปฏิบัติธรรมได้อย่างงามสง่าตามที่ประจักษ์ดังที่เป็นอยู่

โดยผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับพระอาจารย์สีวิยา สุวรรณวิชัย คณะปกครองสงฆ์ ที่วัดมีชัยไว้ว่า

ท่านได้กล่าวถึงวันเข้าพรรษา วันหอเข้าใหญ่ หรือวันหอเข้าสะลาก ปกติแล้ววันเข้าพรรษาจะมี ปวงชนลาวให้ความสำคัญ และเข้าวัดเป็นจำนวนมาก แต่ก็ขึ้นกับว่าความศรัทธา และจึงใส่ความสะดวกตามฤดูกาล

สาธิต : ท่านคิดว่าในวัดแห่งนี้ มีอะไร เด่นบ้างไหมในด้านศิลปะ

พระอาจารย์ : คือวัดมีชัยจะมีความแตกต่างในเรื่องของลักษณะของวัด คือ อยู่ด้านเทิ่ง ของสิมจะเป็นรูปพระธาตุหลวง และตรงกุฏิของเจ้าอาวาสจะเห็นเป็นโตช้างที่เป็น ลักษณะ หัวช้าง 3 หัว แต่ถ้าเรามองในรูปแบบหนึ่ง คือเหมือนปริศนา แต่ถ้าเราดูรอบ ๆ จะเป็นลักษณะตัวลิง 3 ตัว แต่ตัวจริงแล้วเป็นรูปตัวช้างตัวเดียวทั้งหมด เหล่านั้นคือลักษณะพิเศษของวัดมีชัย แต่อันที่เด่นกว่านี้ คือ พระเจ้าวงแสน คือ สร้างมาแต่สมัยเจ้าไชยเชษฐาธิราช พร้อมกับการสร้างพระเจ้าองตื้อ แต่ว่ามีหลายวีรบุรุษที่มาอยู่ในวัดมีชัยมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ ในสมัยก่อน พระวงแสนจะหล่อด้วยทองคำขนาดเล็ก ๆ และมีการหล่อรวมพระเดิมให้มีลักษณะใหญ่ขึ้นแท้จริงแล้ว ในเมื่อก่อนมันเป็นวัดเดียวกัน แต่เนื่องจากว่าบ้านเมืองมีการพัฒนาจึงได้มีการแบ่งเขตแดนออกเป็น 4 วัด วัดองค์ตื้อ วัดมีชัย วัดหายโศก และวัดอินแปง

สาธิต : มีอะไรจะฝากถึงลูกหลานและเยาวชน

พระอาจารย์ : อาตมาในนามเป็นผู้หนึ่งที่รักษาหน้าที่ เป็นเจ้าคุ้มครองวัดแห่งนี้ อยากให้มีการรักษาทางด้านพุทธศาสนานี้ไว้อย่างคงเดิม ไม่ว่าจะเป็นลาวก็ดี และอีสานก็ดี อยากให้มีความเชื่อถือทางพุทธศาสนาอันเป็นที่ศูนย์รวมจิตใจ และส่วนสถาปัตยกรรม โบสถ์และธาตุต่าง ๆ อยากให้รักษารูปทรงและลักษณะมันไว้อย่างคงเดิม ถึงแม้ว่าบ้านเมืองจะมีความเจริญก้าวหน้าเท่าไรก็ตาม เราควรที่จะรักษา เอกลักษณ์ วัฒนธรรมไว้ อย่างมั่นคงและสืบไป หมายถึงการรักษา รูปศิลปวัฒนธรรมของลาวไว้ให้ดำรงอยู่และสืบไป

ภาพประกอบที่ 275 พระอาจารย์สีวิยา สุวรรณวิชัย คณะปกครองสงฆ์วัดมีชัย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 276 การเขียนภาพสดที่วัดองตื้อ 1. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.5 สิมองตื้อ

ภายหลังจากพระมหาผ่อง สะมะเลิก พระผู้มีบทบาทเป็นสังฆราชของพระลาวได้มรณภาพ ในช่วงอายุใกล้ 100 ปี โดยพระองค์ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดองตื้อ โดยทางวัดได้นำภาพของพระองค์ท่านในบทบาทต่างๆ มาติดตั้งอยู่โดยรอบวัด เพื่อเป็นการไว้อาลัยในการมรณภาพขององค์ท่าน ด้วยจากความเคารพและศรัทธาในวัตรปฏิบัติตลอดระยะเวลาเกือบ 100 ปี ที่พระองค์ท่านได้มีชีวิตอยู่ ได้สร้างคุณูปการต่อวัดองตื้อและคนลาวเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นพระที่สมถะในการดำรงตน และมีความสัมพันธ์กับคนไทยตามสายเลือดของไทยและลาวที่เป็นคนที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน เพราะท่านเองนั้นก็เกิดในประเทศไทย และได้มาเล่าเรียนปริยะธรรมที่วัดชนะสงคราม จึงได้พบกับพระสมเด็จพระสังฆราชสกุลมหาสังฆปริณายก จึงเป็นพระที่ร่วมสมัย กับเหตุการณ์ในช่วงการปรับเปลี่ยนของบ้านเมืองอยู่ในขณะนั้น

ความงดงามของสิมองตื้อ อยู่ที่ความสง่างามจาก รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่สะท้อนความเข้มแข็งและมั่นคง พร้อมด้วยรูปแบบศิลปะแบบล้านช้าง ถึงแม้ว่าจะไม่อ่อนช้อยที่มี หลังคาแอ่นราบเรียบที่สามารถโน้มน้าวและจับต้องได้แบบหลัง คาสิมเชียงทอง ที่หลวงพระบาง แต่ก็มีรูปลักษณะละม้ายคล้ายคลึงอยู่ด้วยเช่นกัน แต่ความโดดเด่นของลายลาวที่ปรากฏอยู่ด้านหน้านั้นได้ สะท้อนภาพลักษณ์ของลายลาวได้อย่างโดดเด่น พร้อมทั้ง หัวเสา 2 ข้างในทางขึ้นนั้นมีรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของลาวเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งรูปทรงของต้นเสาทรงกลม หัวเสาเป็นรูปทรง ดอกบัวก็มีความโดดเด่นเช่นกัน แต่ความมีเสน่ห์ของสิมองตื้อก็คือการที่สถานที่ตั้งนั้นอยู่ในพื้นที่กว้างด้านหน้าเป็นลาน สำหรับจัดกิจกรรมทางศาสนาด้านซ้ายนั้นเป็นพื้นที่มีสนามหญ้า และต้นมะพร้าวที่ผ่านกาลเวลามานาน จึงทำให้ตัวอาคารของสิมองตื้อมีความโดดเด่น สง่างามทั้งจาก

อุปกรณ์และการตั้งอยู่บนพื้นที่ที่เปิดกว้าง ซึ่งมีคำกล่าวว่าการได้มานครหลวงเวียงจันทน์นั้น ควรจะต้องมากราบพระองตื้อ ต้องถือว่าได้มาถึงเวียงจันทน์ได้สมบูรณ์แบบแล้ว

ฮูปแต้มเรื่องพระเวสสันดรผลงานของคำสุข แก้วมิ่งเมือง ภาพเขียนเรื่องพระเวสสันดร ที่เขียนเพื่อประดับตกแต่งอยู่ ภายในศาลาการเปรียญที่เป็นอาคารอเนกประสงค์ของทางวัด โดยมีเรื่องเล่าจากศิลปินแห่งชาติลาว สาขาจิตรกรรมคือท่าน อาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมือง ได้เล่าเรื่องการเขียนภาพนี้ไว้ว่า ด้วยพระมหาผ่อง สะมะเลิก ในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ให้อาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมือง เขียนภาพระเวสสันดรด้วยการเล่าเรื่องให้อาจารย์ คำสุขฟัง และอาจารย์คำสุขก็เขียนภาพไปตามเรื่องเล่าจากพระอาจารย์มหาผ่อง จึงทำให้ภาพที่ปรากฏอยู่ในอาคารดังกล่าวนี้ เป็นเสมือนภาพสเก็ตซ์ แต่เสน่ห์ของภาพก็คงอยู่ที่การทิ้งร่องรอย ในการเขียนอาทิ การใช้สี หรือการเขียนภาพที่ไม่คำนึงถึงความถูกต้องในหลักวิชามากนั้น จึงเป็นผลงานชิ้นสำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่ อาจารย์คำสุข แก้วมิ่งเมืองได้ฝากผลงานไว้โดยผู้เขียนได้สังเกตเห็นชื่อผู้เขียนภาพนั้นอยู่ด้านท้ายสุดของภาพที่มุมขวาของอาคาร จึงเป็นสิ่งที่ทางวัดองตื้อ ควรจะได้ทำการรักษาดูแลให้เป็นพิเศษ เพราะผู้สร้างสรรค์ได้กลายเป็นศิลปินแห่งชาติไปแล้ว หรือว่าจะให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งก็อาจเป็นไปได้

พระประธานที่ประดิษฐานอยู่ในสิมองตื้อนั้น เป็นพระพุทธรูปในแบบศิลปะล้านช้างที่สมบูรณ์ที่สุด อีกรูปหนึ่ง ที่จากขนาดของตัวองค์พระที่ได้หล่อจากสำริดมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช จากการได้ สัมผัสด้วยสายตา สามารถรับรู้ได้ถึงความศักดิ์สิทธิ์ ความลุ่มลึกของช่างในอดีตที่ผ่านกาลเวลามาถึงยุคปัจจุบัน

อาคารเอนกประสงค์ที่ทางวัดใช้สำหรับกิจกรรมทาง พุทธศาสนา โดยเฉพาะการฉันท์ภัตตาหารเพล ที่พระเณรจะมาฉันท์ภัตตาหารร่วมกันในอาคารแห่งนี้ โดยมีการตกแต่งด้วยฮูปแต้มและลวดลายลาวอยู่โดยทั่วไป ซึ่งเป็นสถานที่ที่สามารถบรรจุผู้คนได้หลายร้อยคนด้วยเช่นกัน

โดยผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับพระอาจารย์นวนตา ปานทะนัด บวชมา 3 พรรษา ที่วัดองค์ตื้อไว้ว่า

ครูบา : เมื่อกล่าวถึงวัดองค์ตื้อ คือเป็นพระที่เป็นมิ่งขวัญของชาวลาวทั่วประเทศ โดยเฉพาะแม่นชาวนครหลวงเวียงจันทน์ และได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวลาวทุกคน ตามความเชื่อถือของลาว คือ พระองค์ตื้อเป็นพระที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมีประวัติศาสตร์ยาวนานพอสมควร จุดเด่นก็จะมีตัวโบสถ์ และการประดับประดาสิ่งต่างๆ ภายในวัด แท้จริงแล้วในเมื่อก่อนวัดอินแปง วัดองค์ตื้อ วัดมีชัย และวัดหายโศก ก็คือวัดเดียวกัน แต่ย้อนความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ มีความก้าวหน้าและสร้างเส้นทางคือเลยได้มีการแยกจากกันเป็น 4 วัด

สาธิต : เพราอะไร วัดจึงเป็นสถานที่ที่สงบสบายและเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

ครูบา : เพราะว่าวัดองค์ตื้อ เป็นวัดที่มีความศักดิ์สิทธิ์โดยเชื่อกันว่า ในเมื่อก่อนบันดาเจ้าคุณขุนนาย หรือเจ้าปกครองเมือง เมื่อได้รับตำแหน่งแล้ว ก็จะมีการนำมาสาบานตนที่วัดอินแปงก่อน เพื่อสาบานปฏิญาณตนในการทำเป็นคนดี และเป็นแบบอย่างให้สังคม แต่ในปัจจุบันนี้ ไม่มีการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวแล้ว เพราะไม่สอดคล้องตามแนวทางพุทธศาสนา คือพุทธศาสนา เน้นในการสอนหลักแห่งความเป็นจริง ปัญญา เป็นหลักอันร่วมมี ศีล สมาธิ และปัญญา

สาธิต : ครูบา มีอะไรจะฝากถึงความรู้ของเยาวชนลาว

ครูบา : คืออยากให้คนเราเมื่อมีศรัทราแล้ว จะต้องมีปัญญามาด้วย คือการที่เราทำบุญอุทิศ ส่วนกุศลต่าง ๆ ล้วนแต่หวังผลให้จิตใจมีความสงบ และเจริญสติปัญญา

ภาพประกอบที่ 277 การเขียนภาพสดที่วัดองตื้อ 2. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 278 การเขียนภาพสดที่วัดมีชัย. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 279 การเขียนภาพสดที่วัดจันธบุรี. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.6 สิมจันธบุรี

วัดจันธบุรีนั้นตั้งอยู่ใกล้กับแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยธุรกิจร้านค้า เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีการค้าขายในรูปแบบตลาดนัด โดยเฉพาะเสื้อผ้าของใช้จะมาทำการค้าอยู่ด้านหน้าของวัดจันธบุรี โดยมีถนนกั้นกลางเพียงเท่านั้น ถึงแม้ว่าวัดจันธบุรีจะมีพื้นที่ไม่กว้างขวางนัก แต่ก็มีสิมที่สวยงาม มีภาพลักษณ์คล้ายสิมของวัดองตื้อ ทั้งจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรม จากลวดลายลาวที่ประดับตกแต่ง รวมทั้งการใช้สี ในโครงสร้างของสีปูนเปียก พร้อมทั้งการจัดวางรูปแบบด้านหน้าของหน้าบัน และทางบันไดขึ้นวัดก็มีความเหมือนกันเป็นอย่างยิ่ง จากด้วยกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ ที่ทางภาคเอกชน ได้มาจัดในพื้นที่วัด ซึ่งเป็นพื้นที่กว้างเหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้วัดจันธบุรีจึงได้มีส่วนในการที่ญาติโยมได้ใช้โอกาส ได้เข้ามาร่วมทำบุญภายในวัดได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงเป็นอีกหนทางหนึ่งในการที่วัดได้สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ใช้โอกาสดังกล่าวได้เข้ามาทำพิธีกรรมภายในวัดได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดมา

โดยเฉพาะช่วงเทศกาล สงกรานต์นั้น จึงเป็นช่วงเวลาที่ทางวัดได้จัดเตรียมการจัดการในการต้อนรับผู้คนที่หลั่งไหลเข้ามาทำบุญอยู่ภายในวัดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะถนนด้านหน้าของวัดนั้นจะเต็มไปด้วยผู้คนที่มีความสนุกสนานร่วมเล่นสงกรานต์ที่เป็นเยาวชนคนลาว และคนต่างชาติ พร้อมกับทางภาคเอกชน ได้มาจัดกิจกรรมทางด้านการค้าขายเครื่องดื่ม ที่จะต้องใช้เครื่องขยายเสียงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้บรรยากาศภายในวัดและบรรยากาศภายนอกมีความผสมกลมกลืนเหมือนเป็นหนึ่งเดียวกันด้วยจากการพึ่งพิงในด้านของการใช้น้ำหรือการใช้ห้องน้ำ หรือจะเป็นการเก็บสิ่งของของผู้มาทำการค้าขายก็ตาม จึงทำให้มองเห็นถึงการพึ่งพาต่อกันระหว่างวัดและชาวบ้าน ที่สามารถสร้างความผูกพันด้วยการใช้พุทธศาสนาจากพิธีกรรม ต่างๆ เป็นสิ่งเชื่อมต่อและในขณะเดียวกันก็ไม่ทำให้วัดต้องหยุดนิ่งขาดการสืบทอด จึงเป็นการแสดงวิสัยทัศน์ของ

เจ้าอาวาทที่สะท้อนได้จากการเปิดโอกาสให้สังคมในทุกหมู่เหล่าได้เข้ามามีส่วนสร้างความสัมพันธ์ ทั้งที่เป็นทางตรง และทางอ้อม ที่สามารถสะท้อนภาพถึงความยั่งยืนของพุทธศาสนาใน สปป.ลาว จะมั่นคงยั่งยืนสืบต่อไป

ในช่วงเวลาปกติของวัดจันทบุรีนั้น ก็จะเงียบสงบ ไม่ค่อยมีญาติโยมเข้ามาภายในวัดมากนัก จึงทำให้บรรยากาศภายในวัด มีความแตกต่างจากช่วงเวลาเทศกาลเป็นอย่างยิ่ง ภายในบริเวณด้านหน้าของสิมนั้น จะเป็นอาคารอเนกประสงค์ ที่มีการตกแต่งไว้อย่างวิจิตรตระการตาด้วยการใช้ลวดลายลาว ในการประดับตกแต่งอยู่ทั่วอาคาร และยังอยู่ในสภาพที่ยังใหม่ และมีความสะอาดเหมาะสำหรับที่จะให้ญาติโยมได้มาประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา จุดเด่นอีกแห่งหนึ่งของวัดก็คือ กุฏิพระ ที่เป็นอาคารที่ทำด้วยไม้ทั้งหลัง ซึ่งเป็นเรือนไม้ 2 ชั้นด้านล่างทำเป็นใต้ถุนเปิดกว้าง มีที่นั่งทอดยาว จึงทำให้เป็นที่พักนอนของคนจร ที่ได้มาอาศัยนอนได้เป็นครั้งคราว ผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับพระลุนแสงวันนะดำ มาจากแคว้นอุดมชัยที่วัดจันธบุรี ไว้ว่า

สาธิต : เพราะอะไรถึงได้มาบวช
พระลุน : เมื่อก่อนก็เป็นพระมาแต่ได้ทุนมาเรียนที่วัดองตื้อ จากนั้นก็ได้ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สาขา English ทั่วไป ป.ตรี การที่สนใจเรื่องภาษาอังกฤษ ก็เพราะว่าสังคมเรามีการพูดจาและแลกเปลี่ยนและทำงานร่วมกับคนต่างประเทศมากขึ้น เพราะภาษาอังกฤษถึงมีความสำคัญ โดยตอนแรกพระเองก็ไม่ได้สนใจเรื่อง ภาษาอังกฤษดอก แต่มาช่วงหลังถึงมีความสนใจ และได้เรียนและนำไปใช้ได้ในระดับที่สื่อสารกันได้ เช่น พูดได้ เขียนได้ ในเรื่องของการให้ความศรัทธาพุทธศาสนานั้น ส่วนตัวแล้วจะรู้สึกในข้อปฏิบัติการศึกษา เช่น การประพฤติ คือเลื่อมใสในข้อการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ถ้าให้ประเมินตนเอง ถือว่าเราทำได้และเราทำดีที่สุดแล้ว แต่การปฏิบัตินั้นก็ขึ้นกับว่าสังคมภายนอกตัวเราเป็นผู้ประเมิน

สาธิต : พระคิดว่าประชาชนและเยาวชนลาวให้ความสนใจเรื่องพุทธศาสนา อย่างไรบ้าง
พระลุน : คิดว่าประชาชนและเยาวชนลาวมีความตระหนักและมีความเข้าใจมากขึ้น เพราะว่ารัฐบาลก็ให้ความสำคัญในการขยายวัดออกสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น

สาธิต : แล้วในวัดนี้มีความงามทางด้านศิลปะอะไรบ้าง
พระลุน : ส่วนมากจะเป็นสิ่งประดับ เช่น ศาลา และลาดลายที่ประดับอยู่ในโบสถ์ สิม แต่วัดจันแห่งนี้จะมีความแตกต่างทางด้านลวดลาย เพราะได้มีการประยุกต์เอาศิลปะแบบใหม่ ใส่เข้าด้วยกัน เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน แต่ในความคิดที่ชอบคือ ภาพวาดเกี่ยวกับพระเวสสันดร เพราะภาพแสดงออกของพระเวสสันดรนั้น จะเป็นการทำทานสิ่งต่าง ๆ ที่เราต้องการอีกอย่างคือการให้สุดท้ายอยากจะให้เยาวชนลาวเราเข้าวัด ฟังธรรม และปฏิบัติตนให้เป็นคนดีในสังคมและประเทศชาติ

ภาพประกอบที่ 280 ภาพเขียนพระพุทธเจ้าด้วยสีสันฉูดฉาดเป็นที่ชื่นชอบของเจ้าอาวาสที่วัดสีเมือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 281 พระลุนแสงวันนะดำ ที่วัดจันธบุรี. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

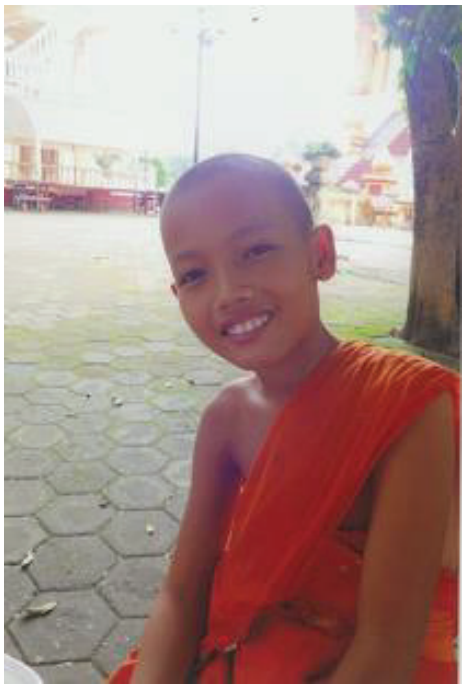

ภาพประกอบที่ 282 สามเณรรัศมีสีธนที่วัดพระธาตุหลวงเหนือ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 283 การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมหอพระแก้ว.
สีน้ำมัน 60 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

8.1.7 หอพระแก้ว

หอพระแก้วได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ โดยเฉพาะพระพุทธรูปในยุคสมัยที่สร้างอยู่ในสมัยล้านช้าง ที่ได้รักษารูปแบบทางพุทธศิลป์ได้ปรากฏอยู่มาถึงยุคปัจจุบันที่จะได้เป็นข้อมูลให้การศึกษาความงดงามในภาพลักษณ์ของช่างปั้น ในสมัยล้านช้าง รวมทั้งเทคนิควิธีการหล่อด้วยทองเหลือง ที่คงความงดงามทั้งจากรูปลักษณ์และจิตวิญญาณของศิลปะแบบล้านช้างที่มีผลงานที่เป็นรูปธรรม ทางวัตถุศิลปะที่มี ทั้งจำนวนผลงานและรูปลักษณ์จนทำให้หน่วยงานทางภาครัฐได้ ทำการอนุรักษ์ให้รูปแบบของการปั้นพระพุทธรูปที่จะนำไปเผยแพร่ทั้งจากการผลิตจากภาครัฐ หรือเอกชน ก็ตามนั้น จะต้องใช้แบบพระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้างในอดีตเพียงเท่านั้น ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของฝ่ายบริหารของบ้านเมืองที่จะทำให้คนลาวไม่หลงลืม กับอดีตทางด้านศิลปวัฒนธรรมของลาว ที่ยังเหลืออยู่ และมีความโดดเด่นในศิลปะพุทธศิลป์ที่อาจจะรองจากศิลปะจากวัดเชียงทองก็เป็นได้

การที่ภาครัฐได้มีความคิดในการปรับเปลี่ยนวัดพระแก้ว ให้เป็นหอพระแก้ว ด้วยการนำศิลปวัตถุโดยเฉพาะพระพุทธรูป ในรูปแบบล้านช้างมาจัดวางไว้ด้านนอกของอาคาร ก็ด้วยมีเจตนาที่จะให้ประชาชนลาวและนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับศิลปวัตถุในลักษณะใกล้ชิด ซึ่งผู้ชมสามารถใช้มือสัมผัสได้อยู่โดยทั่วไป ซึ่งเป็นเจตนาดีของฝ่ายบริหารของภาครัฐ แต่ในยุคของสังคมปัจจุบันด้วยจากการเติบโตของการท่องเที่ยว จึงทำให้จำนวนของนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้นมาตามลำดับ ผู้เขียนจึงคิดว่าควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการได้มาซม พระพุทธรูป ด้วยการห้ามสัมผัสองค์พระพุทธรูปอีกต่อไป เพราะเท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้นั้น พื้นผิวขององค์พระพุทธรูปที่ถูกการสัมผัสจะมีพื้นผิวที่มันวาว จนหน้ากลัวว่าในอนาคตอาจจะสึกกร่อนต่อไปก็เป็นได้ อีกทั้งถ้าเป็นไปได้ควรนำศิลปวัตถุโดยเฉพาะพระพุทธรูปในสมัยล้านช้างที่ปรากฏอยู่ในสิมต่างๆ ที่อยู่ทั่วนครหลวงเวียงจันทน์นั้น ได้มาอยู่ในสถานที่เดียวกัน ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ก็จะเป็นการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้มาชื่นชมอย่างเป็นระบบได้ต่อไป

ทางเดินขึ้นไปบนหอพระแก้วนั้น ทางด้านขวามือมีศาลาขนาดพอเหมาะที่ตกแต่งด้วยลวดลายลาว โดยมีคันทวยที่ เป็นรูปพญานาค ขั้นหน้าบันไว้ทั้ง 2 ด้าน แต่รายละเอียดที่เขียน ด้วยภาษาลาวในการอธิบายข้อมูลเพียงไม่กี่บรรทัดนั้น ถ้าเป็นคนชาติอื่นเมื่ออ่านแล้วอาจจะไม่รู้สึกอย่างไร แต่ถ้าเป็นคนไทยได้ไปอ่านแล้วจะมีความรู้สึกที่อยากที่จะอธิบาย โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวกับพระแก้วมรกต แต่ในปัจจุบันข้อความดังกล่าวนั้นได้ถูกปรับเปลี่ยนไปแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่เหมาะสมต่อความสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง และในส่วนด้านหน้าของหอพระแก้วนั้นจะเป็นต้นลั่นทมมีมีขนาดลำต้นที่ใหญ่มาก มีกิ่งก้านที่กว้างใหญ่สะท้อนวันเวลาที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี โดยผู้เขียนได้สังเกตถึงขนาดของลำต้นนั้น มีความใกล้เคียงกับขนาดต้นลั่นทมที่อยู่บนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี เป็น อย่างยิ่ง แต่จากตำนานของหอพระแก้วนั้น ก็ได้ถูกเผาทำลายมาหลายยุคหลายสมัย ซึ่งคงดำรงอยู่มาจนถึง ปัจจุบัน และในสภาพปัจจุบันนี้หอพระแก้วก็ได้ผ่านการบูรณปฏิสังขรณ์ ซึ่งผู้เขียนได้สังเกตเห็นถึงความละเอียดอ่อนในการตกแต่ง โดยเฉพาะการใช้โครงสีด้วยสีอิฐแดงเป็นการคลุมโครงสีของสถาปัตยกรรม โดยรวมที่จะสร้างความตื่นตา ตื่นใจได้อีกต่อไป

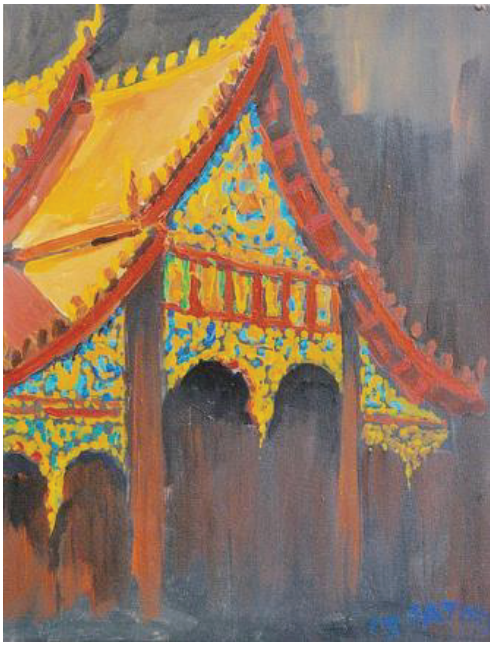

ภาพประกอบที่ 284 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 1. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 285 การเขียนภาพสดที่วัดพระธาตุหลวงใต้. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 286 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 2. สีอะคริลิก 80 x 60 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

8.1.8 สิมสีสะเกด

ด้วยจากพระเจ้าอนุวงศ์ได้มาพำนักอยู่ในประเทศสยามในช่วงเวลานั้น ซึ่งพระองค์ยังอยู่ในวัยเด็ก จนมาถึงช่วงเวลาที่ได้เป็นหนุ่มสาวแล้ว จึงได้กลับไป ณ กรุงเวียงจันทน์ จึงทำให้พระองค์ได้ซึมซับในศิลปะ และวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะการบูรณปฏิสังขรณ์ วัดวาอาราม ที่พระองค์ได้นำรูปแบบศิลปะใน แบบรัตนโกสินทร์เข้ามาเผยแพร่ ในนครหลวงเวียงจันทน์ และอาจจะเป็นการนำช่างฝีมือเข้ามาร่วมสร้างผลงานที่อยู่ในสิมสีสะเกด โดยเฉพาะภาพจิตรกรรมไทยที่ปรากฏอยู่ในยุคปัจจุบันที่เห็นเด่นชัดอยู่ ได้แก่ภาพเทวดาที่วาดไว้อยู่บนหน้าต่างในรูปยืน ซึ่งมีรูปแบบในการเขียนภาพที่คล้ายคลึงกับศิลปะไทย ที่ปรากฏอยู่ในวัดวาอารามในกรุงเทพฯ หรือที่อื่นๆ รวมทั้งโครงสร้างในการจัดวางรูปแบบทางสถาปัตยกรรมนั้น ก็ได้จัดวางให้ตัวสิมมีที่ตั้งอยู่ตรงกลางพร้อมกับมีระเบียงแก้วโอบล้อมอยู่ ภายนอกของตัวสิม ซึ่งในสิมที่อื่นๆ ในนครหลวงเวียงจันทน์นั้นไม่ปรากฏการจัดวางโครงสร้างของสิม หรือโบสถ์เช่นนี้เลย แต่ในขณะเดียวกันรูปแบบในนั้นก็เป็นการผสมผสานศิลปะแบบล้านช้าง โดยให้ความสำคัญกับหลังคาที่มีความโค้งแอ้นพร้อมด้วยลวดลายลาวประดับอยู่บนหน้าบัน แต่หัวเสานั้นก็ยังเป็นรูปแบบ ศิลปะรัตนโกสินทร์ ที่เป็นลักษณะเชิงกลีบบัวทรงตั้งพร้อมด้วย คันทวนที่อยู่ในลักษณะเดียวกัน เป็นต้น

เมื่อเดินเข้าไปในสิมสีสะเกดจะมองเห็นสถาปัตยกรรม ที่มีภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและมีความแปลกแยกจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่พบเห็นอยู่โดยทั่วไป ซึ่งตั้งอยู่ด้านซ้ายชิดติดกับกำแพงของเดิม และอยู่ติดกับถนน ซึ่งเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรม คล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมของศิลปะแบบพม่า โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับหลังคาเป็นเชิงชั้นซ้อนกันอยู่ 3 ชั้น โดยเป็นรูปทรง 3 เหลี่ยม ชั้นละ 4 ด้าน ซึ่งเป็นรูปแบบ ทางสถาปัตยกรรมของประเทศพม่า ที่เป็นที่นิยมและปรากฏให้เห็นอยู่ในประเทศพม่าโดยรวม แต่ในส่วนของรองลงมาจากหลังคานั้น จะเป็นศิลปะในรูปแบบคล้ายศิลปะไทย โดยเฉพาะซุ้มประตู หัว เสา และคันทวย แต่

ด้วยจากการที่ทางวัดสีสะเกดได้ใช้สีเหลืองเข้มในการระบายพื้นผนังไปทั่วทั้งหมด ภายในสิม สีสะเกดจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความกลมกลืนและมีเอกภาพได้ในที่สุดด้วยการใช้สีเหลือง เข้มเป็นโครงสีหลักในการนำมาใช้ในสถาปัตยกรรมทั่วทุกสิ่งที่เป็นโบราณสถานตามที่เป็นอยู่

รูปแบบของระเบียงแก้วที่เป็นสถาปัตยกรรมที่มีความคล้ายคลึงกับระเบียงแก้วของศิลปะไทย โดยระเบียงแก้วของสิมสีสะเกดนั้นจะมีความเรียบง่าย โดยมีความโดดเด่นเพียงช่อฟ้าที่ทำเป็นรูปพญานาค ที่อยู่ด้านบนของหน้าบันเพียงเท่านั้น แต่ความงดงามที่โดดเด่นนั้นอยู่ที่การแกะสลักลวดลายธรรมชาติบนแผ่นเนื้อไม้ที่ช่างฝีมือได้ฝากผลงานไว้ได้อย่างเยี่ยมยอด ที่ปรากฏอยู่ทั่วระเบียงแก้ว ซึ่งคงถึงเวลาที่ทางสิมสีสะเกดจะต้องหาทางอนุรักษ์ ในศิลปะการแกะไม้นี้ไว้ ถึงแม้ว่าการได้ชื่นชมในศิลปะ การแกะไม้นี้จะเป็นเพียงสิ่งประดับตกแต่งจากเจตนารมณ์ของช่างฝีมือในอดีตก็ตาม แต่ในสภาพของสังคมปัจจุบัน การแกะสลักในผลงานที่ปรากฏอยู่นี้ ควรได้รับการทะนุถนอม หรือเก็บรักษาเพื่อนำไปสู่การสร้างพิพิธภัณฑ์ของสิมสีสะเกดต่อไปในอนาคตได้ก็ตาม รวมทั้งองค์พระพุทธรูปในรูปแบบศิลปะล้านช้าง อีกเป็นจำนวนมาก ที่ประดิษฐานอยู่โดยรอบระเบียงแก้ว ก็เหมือนการรอคอยกับการบริหาร จัดการให้องค์พระที่จัดตั้งอยู่โดยรอบของสิมสีสะเกดนั้น ควรที่จะมีสถานที่อันเหมาะสม ทั้งจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ของชาติ โดยมีองค์พระพุทธรูปสมัยล้านช้างที่ยังมี ให้ได้ค้นหาดังที่ปรากฏอยู่ โดยผู้เขียนได้สนทนากับสามเณรบุญทอง วงศ์สุวรรณ ทีวัดสีสะเกด ไว้ว่า

สาธิต : เพราะอะไรถึงได้มาบวช

สามเณรบุญทอง : ก่อนที่แรกตอนยังไม่ได้บวช เคยเห็นเขาบวชกัน เช่น ดูในทีวี หรืองานสำคัญต่าง ๆ จากนั้นข้าพเจ้าจึงเกิดแรงบันดาลใจ อยากจะเข้าบวช และด้วยความอยากลองศึกษา ตอนทีแรกกะว่าจะบวชประมาณ 2 อาทิตย์ แต่ตอนนี้มันเหมาแล้ว เป็น 3 พรรษา และจะพยายามศึกษาทั่ว ๆ ไป

สาธิต : เณร มีความสนใจอะไรเป็นพิเศษ

สามเณรบุญทอง : มีความสนใจในคำสอนของพระพุทธศาสนา ในการปฏิบัติตน เรียกอีกอย่างก็คือพระไตรปิฎก แต่ข้อปฏิบัติตัวจริงนั้นก็มีข้อดี และข้อยุ่งยากในการปฏิบัติ เช่นกัน เพราะอาจเป็นเรื่องสภาพแวดล้อมที่ส่งผล เช่น การรับเงิน

สาธิต : เณรมีความสนใจเรื่องใบราณสถานบ้างไหม

สามเณรบุญทอง : บ่อสนใจปานใด มีแต่ศึกษาพอได้รู้แต่ไม่ได้ศึกษาลึก ๆ

สามเณรบุญทอง : ไปทุกเช้าครับ เพราะถ้าไม่ไปดูเหมือนเราตาจะดูแตกต่าง และจะส่งผลทำให้เราไม่สบายใจ คือเริ่มมีความเคร่งครัด ตัวในการปฏิบัติตามพุทธศาสนา มีวินัย เชิ่งถ้าเทียบในเมื่อก่อน ตอนที่ยังไม่ได้เข้าบวชยังปฏิบัติตนไม่ค่อยได้เหมือนตอนนี้

สาธิต : แล้วมาบวชทางบ้านส่งเสริมไหม

สามเณรบุญทอง : ทางบ้านเพิ่มก็บ่อได้เว้าหยัง คือ ถ้าดีก็ทำไปปฏิบัติไปก่อนบวชเณร จบ ป.5 แต่ตอนนี้ ซึ่งจบ ม.7 และเตรียมจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่ก็ยังอยู่ในขั้นตอนศึกษาอยู่ว่าจะเรียนเกี่ยวกับพุทธศาสนา เพื่อจะได้ช่วยคนทางบ้าน และท้องถิ่นได้เข้าใจอย่าง ถ่องแท้ ทางพุทธศาสนา เพราะทางบ้านจะไม่รู้เรื่องพุทธศาสนามากนัก ส่วนมากจะรู้ แต่เรื่องพระเวสสันดร แต่ตอนนั้นเณรเองก็เริ่มมีความเข้าใจเรื่องพุทธศาสนามากขึ้น

สาธิต : แล้วสุดท้ายเณรจะบวชไปนานเท่าไร

สามเณรบุญทอง : เรื่องนี้ยังตัดสินใจไม่ได้ เพราะชีวิตข้างหน้าอาจจะยังไม่แน่นอน แต่ก็อยากจะให้เยาวชนลาวได้ลองศึกษาดูว่าพุทธศาสนานั้นมี คืออย่างไร ควรศึกษาไว้ เพื่อจะเป็นปัญหาที่ดีในการปฏิบัติ

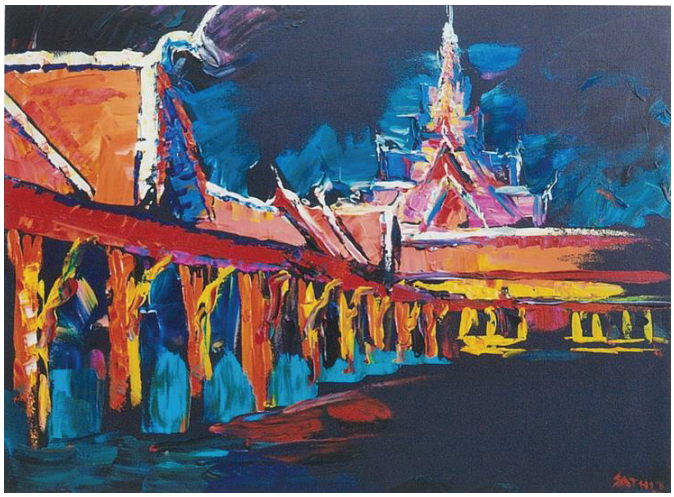

ภาพประกอบที่ 287 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 3. สีอะคริลิก 80 x 60 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 288 การเขียนภาพสดที่หอพระแก้ว. สีอะคริลิก 80 x 60 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

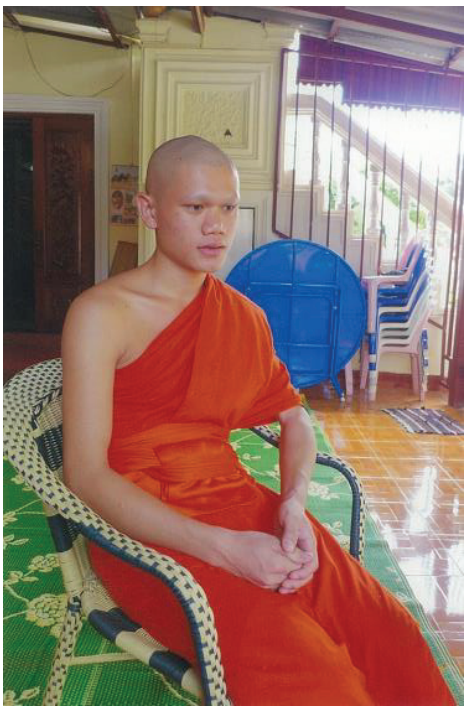

ภาพประกอบที่ 289 สามเณรบุญทอง วงศ์สุวรรณที่วัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 290 การเขียนภาพสดวัดสีเมือง 1. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 291 ฮูปแต้มที่วัดเก้ายอดราชนัดดาราม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 292 ฮูปแต้มพุทธประวัติที่วัดเก้ายอดราชนัดดาราม. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

8.1.9 สิมเก้ายอดราชนัดดาราม

ผู้เขียนได้มีโอกาสได้ไปเดินที่ถนนไชยเชษฐาธิราชอยู่หลายครั้ง โดยเริ่มจากสิมที่ตั้งอยู่ที่หัวถนนคือสิมอินแปง และใช้เวลาในการเดินไปเรื่อยๆ โดยจะแวะเยี่ยมชมสิมต่างๆ ที่ตั้งอยู่บนถนนแห่งนี้ โดยแต่ละสิมก็จะมีความโดดเด่นในรูปแบบต่างๆ กัน ของสิ่งต่างๆ ภายในสิมนั้นๆ อาทิ โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป ระเบียงแก้ว หรือพิธีกรรมในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งจำนวนญาติโยมที่เข้ามาทำบุญภายในสิมนั้นๆ ซึ่งสิมแต่ละแห่งนั้น ก็อยู่ห่างกันประมาณ 500 เมตร โดยถนนเส้นนี้น่าจะมีความยาว 2-3 กิโลเมตร แต่เมื่อเดินมาถึงสิมเก้ายอดราชนัดดารามนั้นเหมือนว่าอยู่กันคนละโลกเดียวกัน ทำไมสิมแห่งนี้จึงไร้ผู้คนเสียเหลือเกิน ก็มีโอกาสได้พบเห็นผู้คนบ้างแต่น้อยมาก รวมทั้งพระหรือสามเณร ก็มีอยู่น้อยเช่นเดียวกัน ถึงแม้ด้านหน้าสิมจะมีร้านขายดอกไม้และสังฆทานอยู่ด้วยเช่นกัน ภายในบริเวณสิมนั้น ก็มีสิมอยู่เพียงแห่งเดียว ที่โดดเด่นแต่ก็ไม่ได้มีการตกแต่งอะไรมากนัก ทั้งๆ ที่เป็นสิมที่อยู่ติดกับถนนใหญ่เช่นเดียวกับสิมอื่นๆ ที่ผ่านมา เพราะอีกเพียง 500 เมตร ก็จะเป็นสิมสีเมือง ซึ่งเป็นสิมที่มีลักษณะตรงข้ามกับวัดเก้ายอดราชนัดดารามอย่างสิ้นเชิง แต่ในขณะเดียวกันวัดแห่งนี้ก็เต็มไปด้วยความสงบและเรียบง่าย ไม่มีกิจกรรมทางการค้าใดๆ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะร้านขายของที่ระลึก แต่ภายในสิมก็มีฮูปแต้มเรื่องพุทธประวัติและภาพพระเวสสันดรที่มีต้นแบบมาจากพระเทวาภินิมมิตเช่นเดียวกัน

ภาพพระพุทธเจ้าปรินิพานที่เป็นฮูปแต้มอยู่ในสิมเก้ายอดราชนัดดาราม ซึ่งเป็นภาพที่สื่อความหมายด้วยการเขียนรูป ในแบบเรียบง่าย การใช้สีระบายเป็นการระบายเรียบแต่ก็สามารถสะท้อนความหมายของภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นการสื่อสารต่อญาติโยมที่ได้มาชมภาพที่จะทำให้เกิดความศรัทธาในพุทธศาสนาด้วยจากภาพที่ปรากฏ ไม่ว่าภาพนั้นใครจะเป็นคนเขียนภาพแต่ขอเพียงให้สื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียนก็เพียงพอแล้ว

ร้านขายดอกไม้ที่อยู่ด้านหน้าวัด ที่มีทั้งดอกไม้และเครื่องสังฆทานในลักษณะการตกแต่งรูปแบบของศิลปะลาว ที่เป็นที่นิยมมาโดยตลอดในการนำไปถวายให้แก่พระสงฆ์อยู่โดยทั่วไป

ภาพประกอบที่ 293 การเขียนภาพสดภาพพุทธประวัติ ที่วัดสีเมือง.
สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

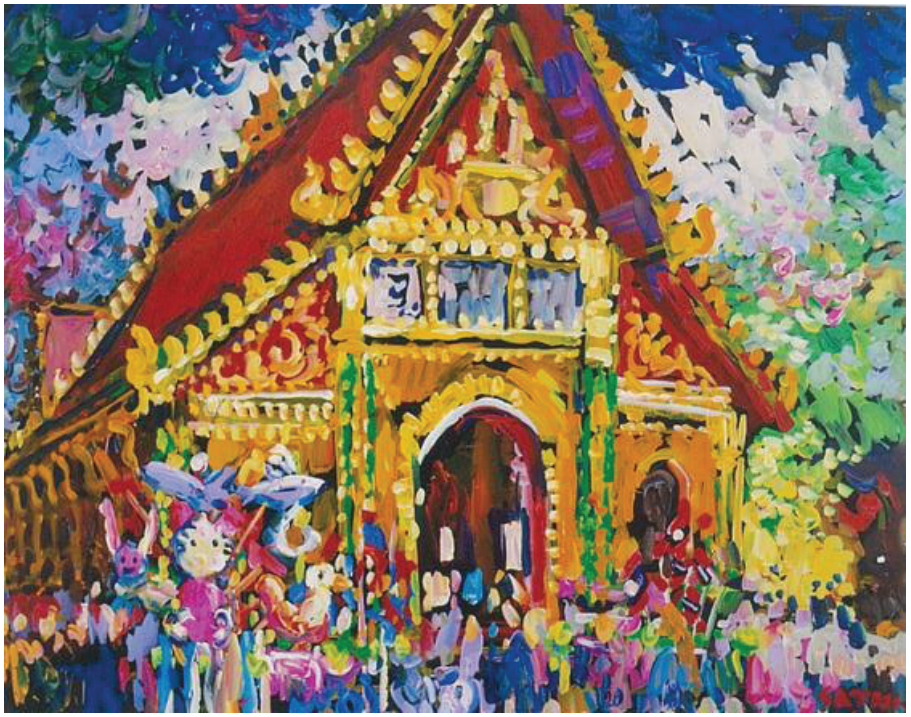

ภาพประกอบที่ 294 การเขียนภาพสดที่วัดสีเมือง 2. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.10 สิมสีเมือง

เมื่อเดินมาสุดปลายทางถนนไชยเชษฐาธิราช ก็จะพบกับวัดสีเมืองที่เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่ มีอายุมาหลายร้อยปี มีตำนานเจ้าแม่สีเมือง ที่ผิดหวังในความรักอันบริสุทธิ์ จึงได้โดดน้ำตาย ที่บ่อน้ำซึ่งอยู่หลังสิม มีเจดีย์เก่าที่มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยญาติโยมได้นำดอกดาวเรืองและธูปเทียนมากราบไหว้และขอการอธิษฐาน ให้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา และในการประกอบพิธีกรรมด้านศาสนา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธี มีญาติโยมล้อมรอบ พร้อมด้วยการคล้องสายสิญจน์ ภายในขันเงินจะมีการจุดไฟในลักษณะที่รุกเป็นเปลวเพลิง สามารถรับรู้ได้ถึงความศักดิ์สิทธิ์ หน้าเกรงขาม โดยจะทำกันเป็นชุดๆ กันไป จึงทำให้บรรยากาศภายในวัดสีเมือง มีความคึกคักเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งญาติโยมที่มากราบพระอย่างเดียวก็เป็นอีกจำนวนหนึ่ง โดยทางวัดสีเมืองมีเจ้าอาวาสที่เป็นนักพัฒนาและรักในศิลปวัฒนธรรมอีกด้วยเช่นกัน จึงทำให้ภายในวัดมีรูปปั้นที่เป็นรูปตำนานต่างๆ พร้อมด้วยรูปปั้นชนเผ่าต่างๆ และระบายสีสวยงาม ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเจ้าอาวาสกำลังดำเนินการสร้างศาลาการเปรียญที่จะใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนาต่อไป โดยการตกแต่งด้วยฮูปแต้ม เรื่องพุทธประวัติด้วยสีสันที่เป็นอยู่ ทั้งจากฮูปแต้มที่เขียนอยู่ภายในอาคารและนอกอาคาร ซึ่งฮูปแต้มเป็นที่พึงพอใจของเจ้าอาวาสเป็นอย่างยิ่ง

ฮูปแต้มภายในศาลาการเปรียญแห่งใหม่ที่เจ้าอาวาสมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก ด้วยการลงมาคุมงานด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยให้ช่างแต้มฮูปได้แสดงฝีมือในการสร้างผลงาน ได้อย่างตามใจที่ต้องการ โดยลักษณะของการใช้สีในเชิงสีสะท้อนแสง เช่น สีชมพูสด สีแสดสด สีเขียวสด เป็นต้น ซึ่งสะท้อน อารมณ์และความรู้สึกของเจ้าอาวาสซึ่งอยู่ในวัยหนุ่มที่มีความชื่นชอบในสีสันที่ให้ความรู้สึกที่เหนือความเป็นจริง และเชื่อว่า ญาติโยมก็คงชื่นชมในการนำเสนอผลงานศิลปะในรูปแบบที่มีความรู้สึกที่เร่าร้อน ตื่นตาตื่นใจ แต่เนื้อหานั้นก็คงยังเป็นเรื่องของพุทธประวัติ ที่เป็นตำนานที่ทั้งทุกสิมต่างๆ ก็มีภาพในเนื้อหาเช่นนี้อยู่โดยทั่วไป แต่ความ

แตกต่างที่สิมสีเมืองได้นำเสนอต่อสังคม ก็คือการใช้สีในแบบแฟนตาซี และโดยเฉพาะรูปปั้นที่ทำจากปูนซีเมนต์ นั้นก็มีการเปลี่ยนแปลงสีสันไปตามจินตนาการของช่างในแต่ละช่วงเวลาที่ได้เข้ามาซ่อมแซมหรือปรับปรุง เปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน และความงดงามในสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ที่เจ้าอาวาสได้ตั้งใจที่จะให้วัดมีความงดงามที่จะส่งผลต่อพลังศรัทธาในพุทธศาสนา โดยการรับการบริจาคและการประกอบการค้าขายที่อยู่ภายในวัด ที่สามารถสร้างบรรยากาศทางด้านเศรษฐกิจที่จะส่งผลต่อการพัฒนาในทุกรูปแบบภายในวัดได้มั่นคงและสืบทอดได้ต่อไป

การประกอบพิธีกรรมในวัดสีเมือง ที่มีลักษณะเฉพาะที่ในวัดที่อื่นๆ ไม่มีก็คือการทำพิธีที่ให้ญาติโยมได้มานั่งรวมกัน พร้อมด้วยการแต่งกายที่เป็นแบบประจำชาติ นั่นก็คือทุกคน ควรจะต้องมีผ้าสไบเฉียงอยู่บนเรือนกายทุกคน ไม่ว่าจะเป็นหญิง หรือชาย ซึ่งก็เป็นแบบเดียวกับการไปทำบุญที่วัด ทุกคนจะต้องมีผ้าสไบเฉียง ซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมให้คนลาวได้ร่วมสำนึกในความเป็นคนลาว ด้วยวิธีการที่เรียบง่ายแต่ ซ่อนเสน่ห์ไว้ได้อย่างคมคาย ทุกคนที่นั่งอยู่ในพิธีจะพนมมือ และตั้งใจฟังการสวดจากพระสงฆ์ โดยด้านหน้าของพระสงฆ์จะมีขันที่เต็มไปด้วยเปลวไฟลุกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งภายในวัดสีเมืองจะทำพิธีกรรมดังกล่าวอยู่ 2 แห่งคือ ที่ภายในสิม และศาลาด้านนอก ซึ่งมีผู้คนเข้ามาทำพิธีดังกล่าวอยู่โดยตลอด ทำให้วัดสีเมือง มีทั้งความงดงามในศิลปะและการสืบทอดทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อและความศรัทธาที่ตั้งอยู่ใน พื้นที่ทางพุทธศาสนา ที่ได้ดำรงอยู่ และได้ดำเนินไปตามความขับ เคลื่อนของสังคม ในความนอบน้อมและยอมรับทั้งจากอดีตมา จนถึงสังคมในยุคปัจจุบัน

ในช่วงเวลาที่เป็นวันสำคัญในทางพุทธศาสนาทางวัดก็จะระดมพระและสามเณรได้มาช่วยกันประดับตกแต่ง ด้วยการทำภารกิจต่างๆ อาทิ การนำใบมะพร้าวมาตัดตกแต่งสร้างสรรค์ ให้สวยงามเพื่อนำมาประกอบในกิจกรรมต่างๆ ที่จะมีขึ้น จึงเป็นภาพสะท้อนถึงความศรัทธาในพุทธศาสนาและความสามัคคีของพระและเณรในการมาทำกิจกรรมร่วมกันในโอกาสต่างๆ ที่วัดจะได้จัดขึ้นได้ต่อไป

ขอสังเกตุภาพแกะสลักบนไม้เนื้อเข็ง ที่เป็นลวดลายลาวที่งดงาม อยู่บนหน้าต่างของสิม ที่วัดสีเมือง ที่ขาดการเอาใจใส่ทั้งที่เป็นของเก่า จากภาพเรื่องราวที่ปรากฏเป็นตำนาน และมีอยู่ครบทุกหน้าต่างของสิมที่เป็นมุมมองที่ไม่โดดเด่น ซึ่งควรจะถึงเวลาที่จะเก็บเพื่อการอนุรักษ์ และเป็นข้อมูลในการเล่าเรื่องความเป็นมาของวัดสีเมืองได้อีกทางหนึ่งอยู่ด้วยเช่นกัน

โดยผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับเจ้าอาวาสพระอาจารย์ลำเงิน สุวันนะสาน ที่วัดสีเมืองไว้ว่า

สาธิต : โดยส่วนใหญ่ประชาชนที่มาถวายในวัดสีเมืองคือเขาต้องการอะไรครับ

เจ้าอาวาส : ส่วนใหญ่แม่นมาด้วยความเชื่อในเรื่องของบาป บุญคือมาขมาบนและสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และรดน้ำ มักแขน เพื่อเป็นสิริมงคลให้แก่ตัวเราเอง แท้จริงแล้ว วัดแห่งนี้มีประวัติในการก่อสร้างมานานกว่า 2000 ปี ซึ่งความเชื่อในสมัยก่อน สังคมลาวยังมีการถือศาสนาผี จากนั้นสมัยของเจ้าโพธิสะหราดได้นำเอาพุทธศาสนา เข้ามาแทน หมายความว่า วัดแห่งนี้ตั้งแต่ก่อนการที่มาตั้งนครหลวงเวียงจันทน์ โดยหลักเมืองนั้นมีอายุประมาณ 2000 ปี แต่การมาสร้างวัดรวมเอาหลักเมืองมานี้ ประมาณ 400-500 ปี

รูปแบบการประดับประดาสิ่งต่าง ๆ ภายในวัดนั้น คือเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะลักษณะของลวดลายลาวที่แสดงออกอย่างอ่อนช้อย สวยงามและอีกอย่างกระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรม ก็ได้มากวดลักษณะศิลปะลาว ว่ามีความถูกต้องไหม โดยการแต้มภาพต่างๆ ภายในโบสถ์ หรือ วัดต่างๆ นั้น มันจะมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยส่วนตัวแล้ว เจ้าอาวาสเองก็มีความชอบ ทางด้านศิลปะเหมือนกัน ช่วงนี้ก็อยู่ในช่วงที่ก็สร้างโรงธรรมศาลาของ พุทธรูป สามเณร เป็นจุดที่พระครูบาอาจารย์ฉันข้าวทุกวัน ภาพที่แต้มใส่นั้นส่วนใหญ่จะมีเรื่องให้ เช่น พระเจ้า 10 ชาติ พระเวสสันดอน และเมื่อไรที่ประชาชนลาวเข้ามาในวัดสีเมืองแล้วก็จะรู้สึกว่ามีความสวยงาม

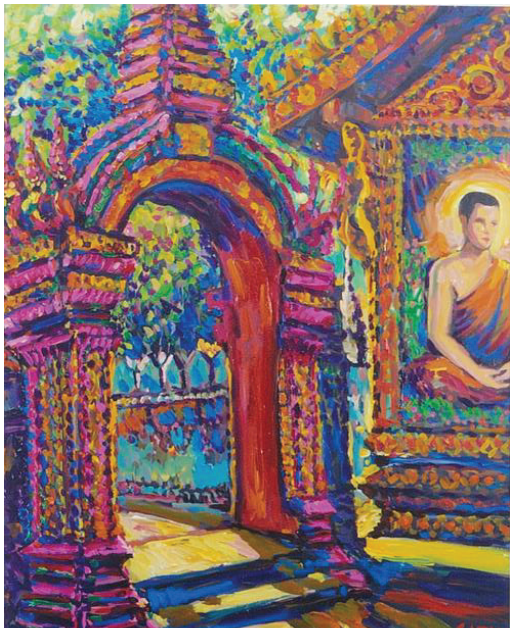

ภาพประกอบที่ 295 การเขียนภาพสดที่วัดสีเมือง 3. สีอะคริลิก 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

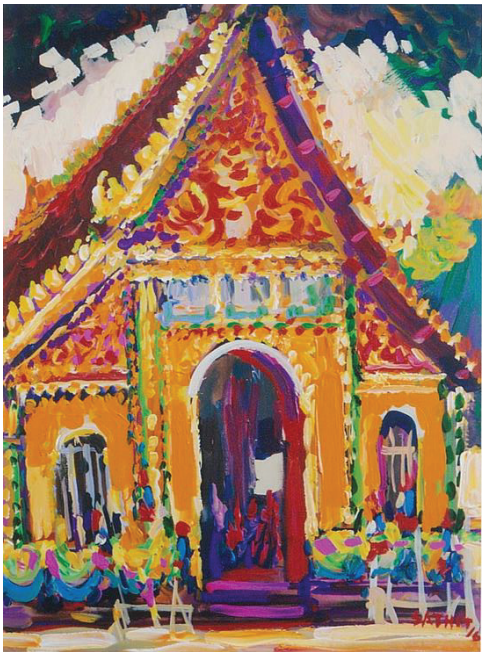

ภาพประกอบที่ 296 การเขียนภาพสดที่วัดสีเมือง 4. สีอะคริลิก 80 x 60 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

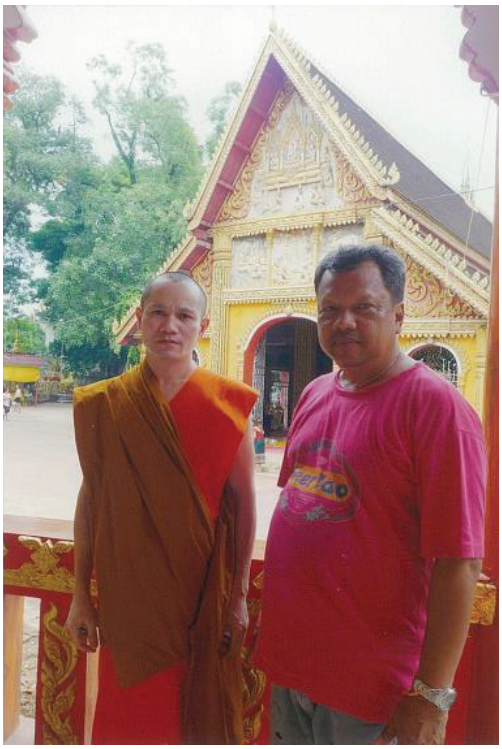

ภาพประกอบที่ 297 เจ้าอาวาสวัดสีเมืองพระอาจารย์ลำเงิน สุวันนะสานและผู้เขียน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 298 เขียนภาพสดพระธาตุหลวงใต้ 1. สีอะคริลิก 70 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

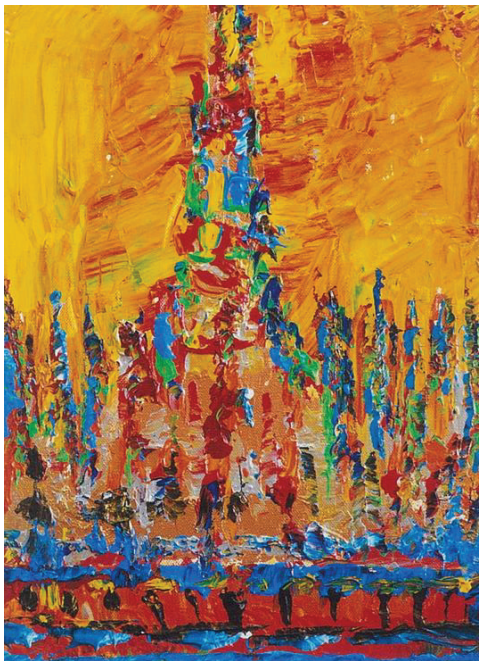

ภาพประกอบที่ 299 เขียนภาพสดพระธาตุหลวงใต้ 2. สีอะคริลิก 40 x 30 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

8.1.11 สิมพระธาตุหลวงใต้

วัดพระธาตุหลวงใต้ ได้เป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของนครหลวงเวียงจันทน์อีกแห่งหนึ่ง โดยมีรูปทรงของพระธาตุตั้งตระง่านอยู่ใจกลางเมือง ที่บริเวณด้านหน้าขององค์พระธาตุจะเป็นลานกว้าง ที่จะใช้สำหรับจัดกิจกรรมสำคัญทางพุทธศาสนา โดยพื้นที่เป็นบริเวณกว้างแห่งนี้ก็คงจะเป็นพื้นที่แห่งเดียวในเวียงจันทน์ที่มีบริเวณกว้างมากที่สุด เปรียบเสมือนพื้นที่ของท้องสนามหลวงที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จึงทำให้ทางวัดพระธาตุหลวงใต้ จะมีการทำบุญครั้งใหญ่ในทุกๆ ปี ซึ่งเป็นงานประจำปี ทางวัดที่ได้จัดกันมาอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนได้ไปณ ที่ แห่งนี้ มาหลายครั้ง จนมีความคุ้นเคยกับผู้คนในวัดเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระและสามเณรรวมทั้งแม่ค้าขาย ข้าวโพดปิ้งและเด็กขายน้ำอัดลม ภายในวัดจะแบ่งเป็น 2 วัด จากฝั่งเหนือ และฝั่งใต้ แต่ที่มีความคึกคักมาก ที่สุดก็จะเป็นวัดทางฝั่งใต้ โดยภายในวัดจะมีศาลาการเปรียญที่เป็นอาคารที่ใช้สำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ แต่ ที่มีความหน้าสนใจเป็นอย่างมากนั้น ก็คงได้แก่ฮูปแต้ม เกี่ยวกับพุทธประวัติเรื่องพระเวสสันดรชาดกที่มีการ เขียนภาพที่เต็มไปทั่วอาคารด้วยสีสันสดใส โดยเฉพาะการใช้สีสดแสด ในการระบายสีภายในภาพพร้อมด้วย การใช้ลายลาวในการตกแต่ง ด้วยการใช้รูปแบบในเชิงจินตนาการ ซึ่งเป็นลักษณะของศิลปะแบบแฟนตาซี เมื่อ เข้าไปชมในครั้งแรกนั้น จะสร้างความตื่นตาตื่นใจ ทั้งจากเนื้อหาของภาพและกลวิธีการในการสร้างสรรค์ภาพ ซึ่งช่างเขียนลาวได้รังสรรค์ผลงานไว้ในวัดพระธาตุหลวงใต้ ซึ่งช่างเขียนนั้นยังมีชีวิตอยู่ด้วยจากการพูดคุยกับ ญาติโยมที่ได้มาทำบุญที่วัดแห่งนี้ ซึ่งเป็นการสะท้อนรสนิยมในการชื่นชมผลงานด้านจิตรกรรมลาวที่ได้นำมา เขียนไว้ในศาลา การเปรียญดังกล่าวนี้ โดยทั้งจากวัดอื่นๆ ก็จะมีลักษณะการเขียนภาพอยู่ในลักษณะนี้ เช่นเดียวกัน ซึ่งโดยเนื้อหาก็จะมีอยู่ 2 เรื่อง คือ พุทธประวัติและเรื่องพระเวสสันดร อีกทั้งการใช้สีก็เป็น ลักษณะเฉพาะที่เป็นที่นิยมอยู่โดยทั่วๆ ไปในทุกๆ วัดของนครหลวงเวียงจันทน์

โดยผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับพระอานุรักษ์ สีหาราชที่วัดพระธาตุหลวงใต้ ไว้ว่า

สาธิต : ทำไมถึงบวชพระ

พระอานุรักษ์ : “ก็อาจเป็นบุญวาสนา เพราะว่าทีแรกก็ไม่ได้คิดว่า เราจะมาบวช และก็จะบวชไปเรื่อย เพราะชีวิต ก็ดูเหมือนต้องศึกษาตนเองไปเรื่อยๆ ก่อน ในนามส่วนตัว การบวชนั้นคือ การเรียนเรื่องพุทธศาสนา เช่น เรียนสูตรเทศน์และอาราธนา ในการทำพิธีทางศาสนา ถ้าจะพูดไปแล้ว เรื่องพุทธศาสนานั้น ประเทศลาวก็ถือว่า ให้ความสำคัญในระดับต้น ๆ เพราะมีความเชื่อทางศาสนาพุทธ และเกี่ยวข้องกับเรื่องรีต 12 คลอง 14 ของลาว หลักในการปฏิบัติของพุทธศาสนาคือ สืบทอดประเพณีทางที่ดีคือให้พุทธศาสนานั้นได้ดำรงอยู่และขยายตัวออกให้ชาวโลกได้รู้และเข้าใจข้อการปฏิบัตินั้น มีหลายด้านตั้งแต่ว่าขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ และจะขึ้นกับสภาพแวดล้อมที่เราปฏิบัติอีกด้วยคน ที่มาวัดโดยรวม ถือว่ามีหมดทุกเพศ ทุกวัย ผู้น้อย ผู้ใหญ่ และสาวๆ ก็มาโดยเฉพาะ วันศีล และบิณฑบาตทุกเช้า ข้อควรปฏิบัติ นั้น ถ้าเราปฏิบัติไปก็ไม่มีอะไร ที่หน้าจะทำไม่ได้ เพราะทำอะไรก็มีระเบียบการและข้อการปฏิบัติ เช่นกัน และในตอนนี้ ก็ยังมี ความสุขในการดำรงตัวในความเป็นพระต่อไป อาจจะได้เป็นผู้สืบทอด สติปัญญา และพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง กิจกรรมหลักที่ข้อควรปฏิบัติ คือ ศีล 10 ข้อ คือ ตื่น เดิน รุก เช้า ไหว้พระสวดมนต์ ปัดปราด กวาด ยุง บิณฑบาตเลี้ยงชีพ พิจารณาถี เลด ทั้ง 4 ศึกษาร่ำเรียน ได้ครูบาอาจารย์และไปช่วยเวียกบ้าน (ช่วยการทำงานของบ้านเรื่องพิธีการต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา) กลับมาวัดก็ทำกิจกรรมอย่างเป็นปกติ พร้อมนั้น พระทุกองค์ก็มีความสามัคคีกันดี เหมือนญาติเดียวกัน ถึงจะอยู่ต่างคนต่างท้องถิ่นก็ตาม”

“เมื่อพูดถึงศิลปะแล้ว จุดเด่นก็คือพระธาตุหลวง เพราะว่าพระธาตุหลวงมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างในเรื่องของลักษณะ รูปทรง รูปร่าง คือมีความโดดเด่น และงดงามศิลปะด้านสถาปัตยกรรม มีความอลังการ ดูเหมือนมีความสงบนิ่ง และโดดเด่น ในนครหลวงเวียงจันทน์พร้อมนั้นล้อมรอบพระธาตุหลวง ก็มีวัดวาอารามอันเป็นจุดรวมของวัฒนธรรมลาว”

“สุดท้ายนี้ อยากจะขอฝากถึงเยาวชนคนลาว ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ สามเณร หรือเป็นคารวาส หรืออยากให้มีการศึกษาเรื่องวัฒนธรรม นำพาลูกเต้าหลานเหลน เข้ามาศึกษาร่ำเรียนทางพุทธศาสนา นำครูบาอาจารย์ทั้งหลาย เชื่อมโยงความรู้สึกถึงเมืองไทยนั้น ก็ดูเหมือนมีความคล้าย ๆ กัน แต่ก็ประทับใจในเรื่องการปฏิสังขรณ์เรื่อง วัดวาอารามต่างๆ มีความเลื่อมใสและครูบาอาจารย์ก็เหมือนกัน”

ภาพประกอบที่ 300 การเขียนภาพสดที่ศาลาอเนกประสงค์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 301 การเขียนภาพสดพระนอนที่พระธาตุหลวง.
สีอะคริลิก 70 x 50 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.

8.1.12 สิมพระธาตุหลวงเหนือ

ช่วงรอยต่อจากวัดพระธาตุหลวงใต้ไปสู่พระธาตุหลวงเหนือนั้น ก็จะมีองค์พระธาตุอยู่ตรงกลาง โดยด้านหน้าขององค์พระธาตุนั้น จะเป็นร้านขายของที่ระลึก ซึ่งเป็นสินค้าพื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่ และก็เป็นจุดนัดพบของนักท่องเที่ยว โดยมีรูปปั้นของไชยเชษฐาธิราช สันนิษฐานว่าเป็นรูปปั้นที่ได้สร้างมานานแล้ว เพื่อเพียงให้เป็นสัญลักษณ์ โดยรูปลักษณ์ของการปั้นนั้น สันนิษฐานว่าคงเป็นช่างฝีมือชาวบ้านที่ได้ร่วมใจในการสร้างและคงเป็นผลงานที่ได้เกิดขึ้นมาก่อนการปรับเปลี่ยนของบ้านเมือง ในช่วงเวลานั้น เพราะรูปประติมากรรมที่เป็นเชิงอนุสรณ์สถานที่ปรากฏอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ในยุคปัจจุบันนั้น ต่างมีรูปทรงที่เป็นไปตามหลักวิชาที่ให้ความสำคัญกับวิชากายวิภาคด้วยกันทั้งสิ้น มีแต่ผลงานรูปปั้นองค์ไชยเชษฐาธิราชเพียงเท่านั้น ที่รูปทรงต่างๆ นั้น เป็นการสร้างผลงานเชิงอุดมคติมากกว่าจะให้ ความเหมือนจริงเป็นสำคัญ ถัดจากนั้นไปเป็นอาคารรูปทรงลาวประยุกต์ที่ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการสร้าง โดยเฉพาะประเทศไทยก็มีส่วนในการสร้างอาคารดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยทางด้านขวามือก็จะเป็นสิมพระธาตุหลวงเหนือ ที่มีบรรยากาศที่สงบเงียบแตกต่างจากพระธาตุหลวงใต้ ที่มีญาติโยมเข้ามาทำบุญ ประกอบกิจทางศาสนาอยู่โดยตลอด แต่ลักษณะเด่นของสิมทั้ง 2 ก็คือ การมีองค์พระธาตุเป็นศูนย์รวมร่วมกัน พร้อมทั้งเป็นองค์พระธาตุที่มีลักษณะของพุทธศิลป์ในรูปแบบของศิลปะล้านช้างได้อย่างมีเอกภาพได้ตลอดมา

โดยผู้เขียนได้สนทนากับสามเณรรัศมีสีธน อายุ 12 ปี ที่วัดพราตุหลวงใต้ ไว้ว่า

สาธิต : ตอนนี้บวชมากี่ปีแล้วครับ

สามเณรรัศมี : บวชมาได้ 3 ปีแล้ว เหตุผลที่มาบวช ก็เพราะใจมักและอีกอย่างยังเป็นการบวชและทำบุญให้พ่อและแม่ โดยพ่อแม่ยังอยู่การดำรงชีวิตภายในวัดคือ เน้นนอนในกุฏิ พร้อมเพื่อนอีก 3 คน รุ่นเดียวกัน คนหนึ่งชื่อเจ้าอี้ และแจกกี้ ในเรื่องวิชาเรียน เณร ชอบที่สุดคือ วิชาภาษาลาว-วรรณคดี เพราะวิชาภาษาลาวจะทำให้เราได้ความรู้ ทางด้านต่างๆ ที่เราอ่านวิชาที่ชอบอันดับ 2 คือ วิชาวรรณคดีและวิชาที่ 3 คือวิชา บาลี การศึกษาบาลี นอกนั้นก็ชอบกีฬา ในตอนเณรเรียนจะได้คะแนนดีที่สุดคือวิชา ภาษาลาว ในความคิดของเณร

แล้ววิชาภาษาลาวและภาษาไทยนั้น มีความแตกต่างกัน (โดยเณรไม่ให้เหตุผล) ในชีวิตการดำรงตัวในแต่ละวัน ชอบนั่งดูนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยว แต่ตอนนี้ถือว่าทำตัวเป็นคนดี ต่างจากสมัยก่อนที่ยังไม่ได้บวช ถ้าเราไม่บวชก็จะไม่รู้ว่า บาป บุญ มันมีอยู่จริง (นรกสวรรค์มันมีอยู่จริง) เณรเชื่อถ้าใครทำดี ก็จะได้ดี ใครทำชั่วก็จะได้ชั่ว เณรจึงคิดไม่ไปทะเลาะกับพ่อแม่ โดยเณรให้ตัวอย่างว่า ถ้าใครทำดีเพื่อไปถึงนรก เขาก็จะเอาขึ้นสวรรค์ ถ้าใครทำความชั่วไปถึงสวรรค์ เขาก็จะย้ายไปอยู่นรกเหมือนกับสัตว์เดรัชฉาน เณรคิดว่าเณรจะบวชจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา ในอาทิตย์หนึ่งปกติแล้วก็จะไปบิณฑบาตทุกเช้า แต่ถ้าวันไหน เณรตื่นสายก็จะไม่ได้ไป เป็นบางครั้งเท่านั้น ในการไปบิณฑบาตนั้น เณรจะได้กับข้าวอาหารและอื่นๆ แล้ว เณรก็จะถอนเงินเพื่อเอาไว้ใช้ในเวลาไปเรียน (ตอนนี้เณรมีเงิน 7,000,000 กีบ)

ภาพประกอบที่ 302 พระอานุรักษ์สีหาราชที่วัดพระธาตุหลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 303 การเขียนภาพสดวันสงกรานต์ที่วัดพระธาตุหลวงใต้. สีอะคริลิก 70 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 304 การเขียนภาพสดวันสงกรานต์ที่พระธาตุหลวง. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 305 การเขียนภาพสดที่วัดสีบุญเรือง 1.
สีอะคริลิก 70 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

8.1.13 สิมสีบุญเรือง

ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่เป็นวันพระใหญ่ของคนลาว ผู้เขียนได้มีโอกาสได้ไปทำบุญที่สิมสีบุญเรือง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ที่พัก ด้วยการให้ยืมขันเงิน และผ้าสไบเฉียงที่เป็นลายผ้าขาวม้า เพื่อนำไปสวมใส่เป็นสไบเฉียงเช่นเดียวกับผู้ชายชาวลาวที่ได้มาทำบุญภายในวัดที่เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการทำบุญของคนลาวที่เป็นหญิง หรือชายก็ตามจะต้องสวมใส่ผ้าสไบเฉียงกันทุกคน จึงจะถือว่าได้ทำตามธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา ส่วนภายในขันก็จะมีข้าวเหนียวและขนมเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการนำไปทำบุญ เพราะอย่างไรก็ตามแต่ทางวัดได้จัดอาหาร หวานคาวไว้สำหรับพระเณรนั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว วัดสีบุญเรืองเป็นสถานที่ที่ตั้ง อยู่โดยรอบของที่พักอาศัยของชาวบ้าน บรรยากาศภายในวัดในยามที่ไม่มีงานบุญนั้น ก็จะเงียบสงบและมีความโดดเดี่ยวอยู่เช่นกัน แต่มีที่ใช้สีสันสดใส มีการตกแต่งด้วยลวดลายลาวได้อย่างสวยงาม และมีฮูปแต้มเรื่องพุทธประวัติประดับตกแต่งอยู่ในศาลาการเปรียญ ที่ใช้เป็นอาคารเอนกประสงค์ โดยมีพื้นที่ที่เป็นอาณาเขตของวัดไม่กว้างใหญ่มากนัก แต่มีเจ้าอาวาสที่มีบุคลิกที่แตกต่างจากเจ้าอาวาสในวัดที่อื่นๆ แต่ก็สะท้อนความเป็นตัวตนที่อาจจะแตกต่างจากบุคลิกของคนลาว โดยทั่วไปก็เป็นได้

โดยผู้เขียนได้สนทนาธรรมกับเจ้าอาวาสบุญศรี ธรรมโสโต ที่วัดศรีบุญเรือง กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“จากการมีแนวความคิดคือรีตดองประเพณีของลาวก็ไม่มีอะไร นอกเหนือจากภาคอีสาน ถ้าจะกล่าวย้อนไปในประวัติศาสตร์ คือ คนยุคใหม่จะเรียนแบบหนึ่ง แต่คนสมัยเก่าเจ้าจะเรียนอีกแบบหนึ่ง ประวัติศาสตร์จะมีการผิดเคียงโดยท่านได้กล่าวว่า ในสมัยก่อน นับแต่โคราชมานั้น คือเชื้อชาติลาวคือมีเอกลักษณ์คำว่า “กินข้าวเหนียว เป่า แคน” เพราะว่า พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ล้วนแล้วแต่เป็นเชื้อชาติลาว เชื้อสายลาว หลังจากฝรั่งมาปกครองลาว เพื่อสะดวกในการปกครองเลยแบ่งเขตแดน ในการปกครอง โดยเลือกเอาแม่น้ำโขงเป็นเขตแดนคือเอาแม่โขงเป็นตัวตั้ง แต่แท้จริงแล้วลาวคือยังข้ามไปฝั่งขวา ถึงโคราช โดยที่เราจะสังเกตเห็นได้วิธีการดำรงชีวิตแม่นมีความคล้ายคือกัน”

“ยกตัวอย่าง ขุนหอเข้าทางกรุงเทพจะบ่อมีไม่มีเรื่องพุทธศาสนา ที่ปฏิบัติเรื่องหอ เข้าปะคับดิน เข้าสะลากโดยมีพิธีการ เอาข้าวใส่ใบกล้วย แล้วแจกยาย บูชา ตามสถานที่ ต่าง ๆ นั้นคือ ความแตกต่าง แต่เราจะสังเกตเห็นได้ในงานบุญลอยกระทง แต่ทางภาค อีสานหรือลาว เอ็นว่างานออกพรรษาคือไหลเรือไฟ โดยจะมีพิธีการแตกต่างกัน แต่มีบาง ประเพณีทางภาคอีสาน อาจจะไม่ได้ปฏิบัติและสืบทอดกันก็เป็นได้ เนื่องจากว่ามีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาสังคมไป ทำให้พุทธศาสนามีการเปลี่ยนแปลง”

“ถ้าจะกล่าวถึงความรู้สึกของเยาวชนลาวในปัจจุบันมันก็มีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมขึ้นหลาย เพราะมีการพัฒนามากขึ้น วิธีการปฏิบัติอาจจะเปลี่ยนไปบ้าง แต่ในงานสำคัญต่างๆ เยาวชนก็ให้ความสำคัญเช่นกัน เพราะอาจเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้จิตใจมีความสงบ โดยหันหน้าเข้าวัด และสนใจพุทธศาสนามากขึ้น”

ภาพประกอบที่ 306 การเขียนภาพสดที่วัดสีบุญเรือง 2. สีอะคริลิก 70 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 307 การเขียนภาพสดที่วัดสีสะเกด 4. สีอะคริลิก 60 x 50 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

บทสรุป

จากการเดินสำรวจเส้นทางบนถนนไชยเชษฐาธิราชซึ่งเปรียบได้เป็นถนนแห่งวัฒนธรรมและประเพณี เพราะมีศาสนสถานที่เป็นสถานที่สำคัญในทางพุทธศาสนา ตั้งอยู่จากหัวถนนไปสุดทางประมาณ 3 กิโลเมตร โดยจะได้พบกับวัดแรกคือวัดอินแปง ที่ถูกแยกออกมาจากเพียงหนึ่งวัด จึงทำให้มีวัดใกล้เคียงเพิ่มอีก 2 วัดคือ วัดหายโศกและวัดมีชัย ต่อจากนั้นก็จะเป็นวัดที่มีความสำคัญต่อการบ้านการเมืองคือวัดองตื้อ ที่มีองค์พระพุทธรูปสมัยล้านช้างในรูปแบบดั้งเดิมที่มีความงดงามที่โดดเด่น จากนั้นจะเป็นวัดจันธบุรีที่มีรูปทรงสิมที่คล้ายกับวัดองตื้อ โดยทั้ง 2 วัดได้รับอิทธิพลมาจากรูปแบบล้านช้างจากวัดเชียงทองที่หลวงพระบาง จากนั้นก็จะมาถึงหอพระแก้วที่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์มีผลงานองค์พระพุทธรูปสมัยล้านช้าง จัดแสดงอยู่ด้านหน้าตรงข้ามจะเป็นวัดสีสะเกดที่เป็นวัดแห่งเดียวที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะรัตนโกสินทร์สมัยพระเจ้าอนุวงศ์ หลังจากนั้นมาอีกประมาณ 500 เมตร จะเป็นวัดที่มีบรรยากาศที่เงียบสงบคือวัดเก้ายอดราชนัดดารามตรงกันข้ามจะเป็นวัดสีเมืองที่เป็นวัดที่มีบรรยากาศที่ครึกครื้นด้วยกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดที่เต็มไปด้วยความเชื่อและความศรัทธา ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ปลายถนนไชยเชษฐาธิราช โดยได้เดินทางต่อไปที่วัดพระธาตุหลวงใต้และวัดพระธาตุหลวงเหนือ ที่มีองค์พระธาตุตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างวัดทั้งสอง ที่เป็นสถานที่ศูนย์รวมในการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเมืองนครหลวงเวียงจันทน์มาโดยตลอดและวัดสุดท้ายคือวัดสีบุญเรืองที่เป็นวัดที่ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว โดยมีชุมชนล้อมรอบอยู่โดยรอบมีเจ้าอาวาสที่มีความคิดในแบบสมัยใหม่ โดยเป็นวัดที่มีรูปแบบในลักษณะผสมผสานรูปทรงของโบสถ์นั้น จะเป็นทรงสูงลักษณะเด่นด้วยการระบายสีเหลืองสดทั้งหมดของโบสถ์และการตกแต่งอื่นๆ ด้วยสีสันสดใสอยู่โดยทั่วไปและวัดสีบุญเรืองแห่งนี้ก็อยู่ไม่ไกลกันนักจากที่พักของผู้เขียนคือโรงแรมอุไลวัน ซึ่งผู้เขียนก็ได้เดินไปเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้อยู่หลายครั้ง และได้วาดภาพที่วัดแห่งนี้เป็นจำนวน 2 ภาพ ใน 2 โอกาส ซึ่งเป็นการเขียนภาพสด โดยมีพระและสามเณรมายืนดูในระหว่างเขียนภาพอยู่ตลอดมา

รายการอ้างอิง

ทำ ไชยสิดเสมา. **ประวัติวัดอินแปงมะหาวิหาร.** มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : 2532.
บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์. **วิธีแต้มลายลาวแบบต่าง ๆ และเข้าใจไว**. ประเทศลาว: 2550.
_____. **วิธีแต้ม.** ประเทศลาว: 2551.
_____. **สิชไซ.** ประเทศลาว: 2552.
ศักดิ์ชัย สายสิงห์. **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** มิวเซียมเพรส, นนทบุรีฯ: 2555.
สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. **เพื่อนใกล้ชิด มิตรใกล้บ้าน...ไทย/ลาว คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม.** กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น กรุงเทพฯ: 2558.
อารี สุทธิพันธุ์. **ศิลปนิยม.** (พิมพ์ครั้งที่ 4), โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, กรุงเทพฯ: 2535.
พระคำสุข อริยะธรรมโม. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
พระเวียงคำ เทพวงศ์. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
สามเณรบี ดวงภาษี. **สัมภาษณ์,** 27 ตุลาคม 2558.
พระสีวิยา สุวรรณวิชัย. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
พระนวนตา ปานทะนัด. **สัมภาษณ์**, 27 กันยายน 2558.
พระลุน แสนวันนะดำ. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
สามเณรบุญทอง วงศ์สุวรรณ. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
พระลำเงิน สุวันนะสาน. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
พระอานุรักษ์ สีหาราช. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
สามเณรรัศมี สีธน. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
พระบุญศรี ธรรมโสโต. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
Jonathan Bailey**. Painting & Drawing.** UK : Guild of Master Craftsman.(2020)

บทที่ 9

ฮูปแต้มพุทธศิลป์ในเวียงจันทน์

9.1 พุทธศิลป์ ฮูปแต้มในลาว
9.1.1 ภาพ “สิมอินแปง”
9.1.2 ภาพ “สิมหายโศก”
9.1.3 ภาพ “สิมมีชัย”
9.1.4 ภาพ “สิมองตื้อ”
9.2 ภาพจากเนื้อหาในเรื่อง “พระเวสสันดรชาดก”
9.2.1 ภาพ “หิมพานต์”
9.2.2 ภาพ “มหาราช”
9.3 ภาพจากเนื้อหาในเรื่อง “พุทธประวัติ”
9.3.1 ภาพ “ประสูติ”
9.3.2 ภาพ “ชนะมาร”
9.3.3 ภาพ “ตรัสรู้”
9.3.4 ภาพ “ปรินิพาน”

บทสรุป
รายการอ้างอิง
บรรณานุกรม

9.1 พุทธศิลป์ ฮูปแต้มในเวียงจันทน์

ผลงานจิตรกรรมของศิลปินแห่งชาติ คำสุข แก้วมิ่งเมือง ที่เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพสงครามตามที่ท่านมีประสบการณ์ตรง ภาพศิลปะและวัฒนธรรมของ สปป.ลาว ภาพพระเวสสันดร รวมทั้งผลงานชุดล่าสุด คือภาพผู้หญิงเปลือย NUDE ซึ่งเป็นการสะท้อนความสนใจที่ได้มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงาน ผู้เขียนได้นำแรงบันดาลใจจากการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินแห่งชาติมาเป็นแรงผลักดันในการสร้างสรรค์ผลงานฮูปแต้ม ในเนื้อหาของภาพพุทธประวัติและภาพพระเวสสันดร รวมทั้งการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้านเนื้อหารูปทรงของสถาปัตยกรรมในด้านพุทธศิลป์ ศิลปะลาว ด้วยภาพของสิมต่าง ๆ ในนครหลวงเวียงจันทน์ ที่เป็นพื้นที่ในการทำงานศิลปะครั้งนี้ โดยมีผลงานการสร้างสรรค์ที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพสิมที่คัดเลือกมาสร้างสรรค์เพียง 4 ภาพ จากนั้นก็เป็นการแต้มฮูปภาพสร้างสรรค์ภาพพระเวสสันดร จำนวน 2 ภาพ และภาพที่เป็นเนื้อหาพุทธประวัติ จำนวน 4 ภาพ รวมผลงานการศึกษาและสร้างสรรค์ เป็น จำนวน 10 ภาพ ด้วยการแสดงออกในรูปแบบศิลปะเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ โดยมีผลงาน ดังนี้

ผลงานชุดที่ 1 ภาพในสิมต่างๆ ในนครหลวงเวียงจันทน์ จำนวน 4 ภาพดังนี้

ภาพ “สิมอินแปง”

ภาพ “สิมหายโศก”

ภาพ “สิมมีชัย”

ภาพ “สิมองตื้อ"

โดยสิมทั้ง 4 แห่ง ที่นำมาวิเคราะห์นั้น จากอดีตที่ผ่านมาสิมทั้ง 4 แห่งนี้เคยเป็นสิมที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันมาก่อน จากการปรับเปลี่ยนของเหตุการณ์บ้านเมือง จึงทำให้ต้องแยกออกจากกัน แต่รูปแบบของสิมที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันก็ได้มีความแตกต่างกันไปตามแนวคิดของเจ้าอาวาสที่ได้ผ่านมาตามยุคสมัย เป็นต้น

ผลงานชุดที่ 2 ภาพ “พระเวสสันดรชาดก” จะเป็นการแสดงกระบวนการสร้างสรรค์ จากประสบการณ์ตรงในการแสดงขั้นตอน พร้อมสภาพบรรยากาศในการสร้างสรรค์จากพื้นที่ 2 แห่งคือ ที่สิมสีบุญเรืองในภาพ “หิมพานต์ และที่สิมอินแปงจากภาพ “มหาราช” โดยมีจำนวนภาพ 2 ภาพ ดังนี้

ภาพ “หิมพานต์”

ภาพ “มหาราช”

ผลงานชุดที่ 3 ภาพ “พุทธประวัติ” ด้วยการแสดงกระบวนการสร้างสรรค์จากประสบการณ์ตรง ในการแสดงออกทางศิลปะตามขั้นตอนในการแต้มรูป พร้อมกับแสดงบรรยากาศ สภาพสิ่งแวดล้อม ในการสร้างสรรค์จากพื้นที่ 2 แห่งคือ ที่วัดหายโศก ในภาพ “ประสูติ” ภาพ “ตรัสรู้” และภาพ “ปรินิพาน” และที่สิมพระธาตุหลวงใต้ในภาพ “ชนะมาร” โดยรวมแล้วมีจำนวน 4 ภาพ ดังนี้

ภาพ “ประสูติ”

ภาพ “ชนะมาร”

ภาพ “ตรัสรู้”

ภาพ “ปรินิพาน”

พระพุทธเจ้าได้สร้างแนวคิดจากถ้อยคำที่ว่า “อย่าเพิ่งเชื่อ” ให้ความหมายก็คือให้เชื่อได้แต่อย่าเพิ่งเชื่อ ซึ่งเป็นหลักคิดที่สอดรับกับความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ที่ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีเหตุและผล จึงจะไปหาข้อสรุปได้ในที่สุด โดยพระองค์ท่านได้ตรัสกับชาวกาลามในเรื่องของอย่าเพิ่งเชื่อ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ชาวกาลามทั้งหลาย ก็ควรอยู่ดอกที่พวกท่านจะสงสัย ลังเลใจ เพราะแต่ละฝ่ายต่างก็ยกย่องทฤษฎีของตน มาเถอะชาวกาลามทั้งหลาย เราขอบอกพวกท่านว่า

อย่าเพิ่งเชื่อเพราะฟังตามกันมา

อย่าเพิ่งเชื่อเพราะนับถือสืบๆ กันมาจนเป็นประเพณี
อย่างเพิ่งเชื่อเพราะข่าวเล่าลือ
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะอ้างตำรา
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะเหตุผลทางตรรกะ
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะการอนุมาน (คิดสรุปเอาจากหลักฐานที่ปรากฏ)
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะตรึกตรองตามอาการที่ปรากฏ
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะเข้ากับความเห็นของตน
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะรูปลักษณ์น่าเชื่อถือ
อย่าเพิ่งเชื่อเพราะผู้พูดเป็นครูของตน

ภาพประกอบที่ 308 เขียนภาพที่วัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 309 ภาพเขียนภาพที่วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 310 ประเพณีการตักบาตรพระในยามเช้าเป็นสิ่งที่สืบทอดอยู่ทั่วประเทศ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 311 รูปปั้นพญานาคที่เชิงบันไดที่หอพระแก้ว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

9.1.1 ภาพ “สิมอินแปง”

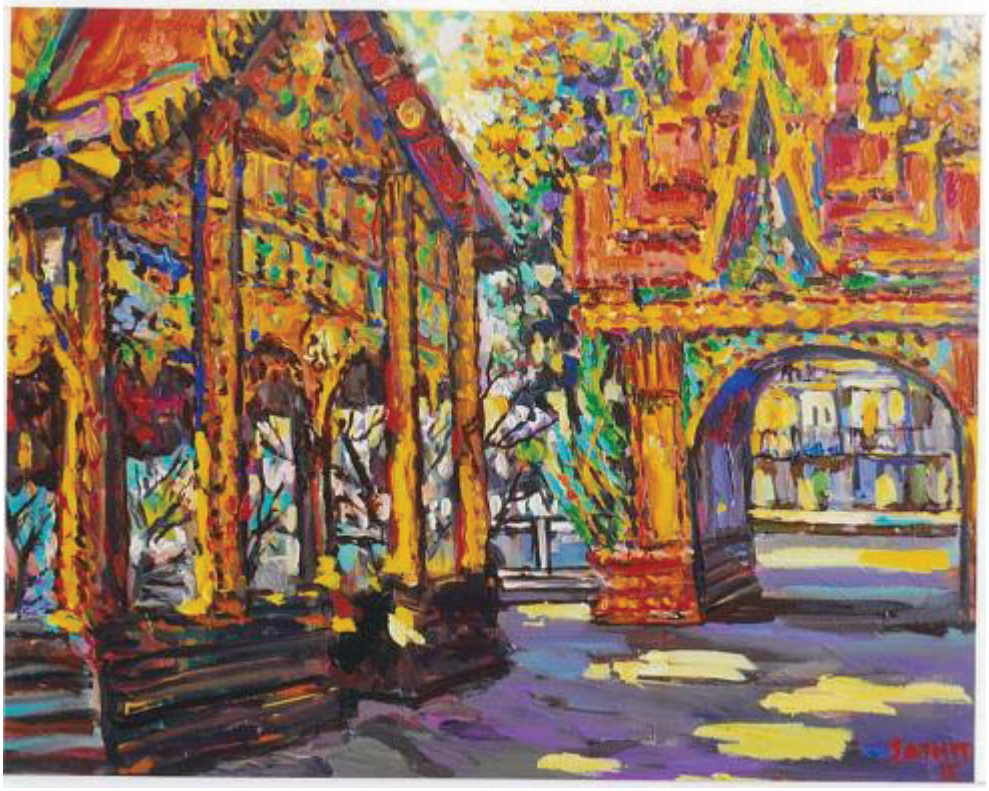

ภาพประกอบที่ 312 การเขียนภาพสดที่วัดอินแปง ภาพ สิมอินแปง.
สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

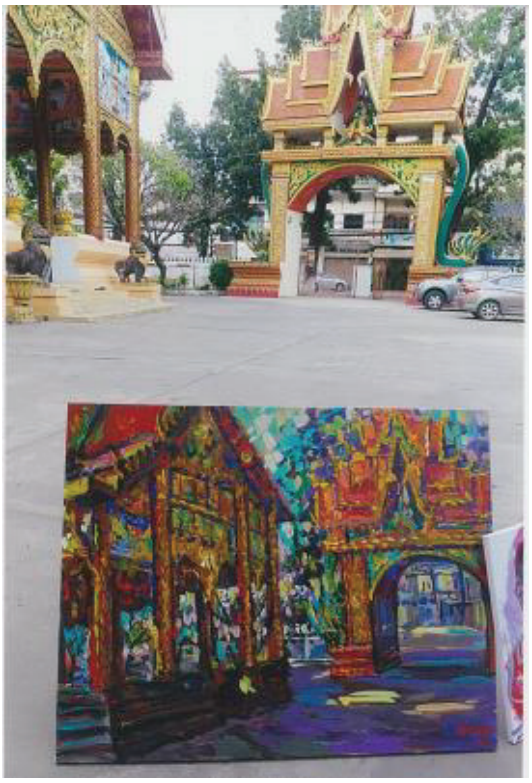

ภาพประกอบที่ 313 การเขียนภาพสดที่วัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

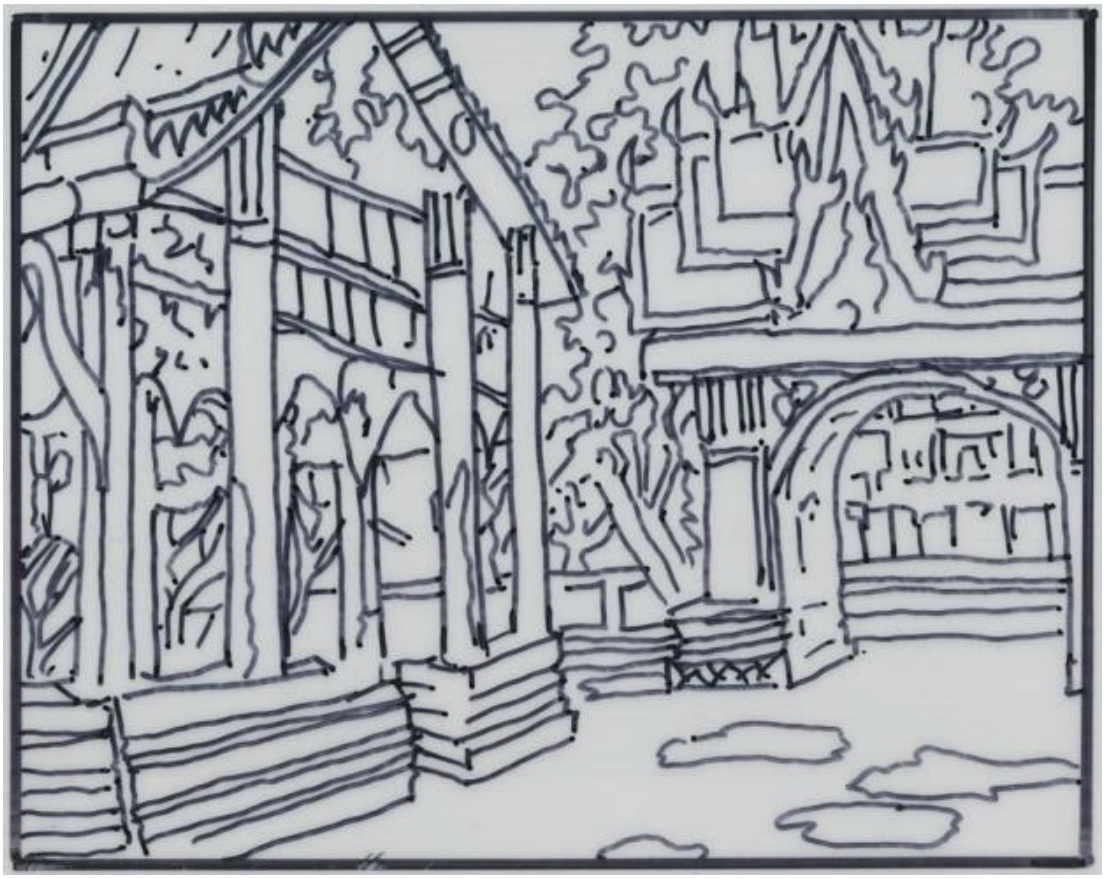

ภาพประกอบที่ 314 ภาพ “สิมอินแปง” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

การจัดวางองค์ประกอบภายในภาพด้วยการคำนึงถึงความงดงามของตัวสิมซึ่งเป็นองค์ประธานหลักของภาพโดยมีประตูทางเข้าที่มีความงดงามด้วยการตกแต่งด้วยศิลปะลวดลายลาว โดยมีจุดเด่นด้วยตัวพญานาค 7 เศียร อยู่ทั้งสองด้านของประตู ซึ่งเป็นการเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์และสร้างคุณค่าทางด้านความศรัทธา พร้อมด้วยการตกแต่งอย่างวิจิตรตระการตา จึงเป็นการนำสถาปัตยกรรม 2 ลักษณะมาอยู่ภายในภาพเดียวกัน โดยมีภาพของอาคารสิ่งก่อสร้างรูปทรงทันสมัยอยู่เป็นฉากหลัง พร้อมกับการทิ้งพื้นที่ด้านหน้าของสิมให้เป็นพื้นที่ว่างเพื่อเป็นการส่งเสริมองค์ประธานของภาพให้มีความโดดเด่น พร้อมกับเป็นพื้นที่แห่งการพักสายตาอยู่ด้วยกัน

ภาพประกอบที่ 315 ภาพ “สิมอินแปง” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

โครงสร้างของสิมอินแปง เป็นสถาปัตยกรรมที่มีโครงสร้างที่ใหญ่ มีฐานรองรับตัวอาคารที่มีความมั่นคง พร้อมด้วยรูปทรงของเสาที่เป็นรูปทรงกลมมีอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับน้ำหนัก อีกทั้งประตูทางเข้าก็แสดงออกในรูปทรงที่เข้มแข็งมั่นคงให้ความรู้สึกในขณะที่เดินเข้ามามีลักษณะของความน่าเกรงขาม จึงเป็นการประสานสัมพันธ์ของรูปทรงจากสิ่งก่อสร้างใน 2 ลักษณะ ที่สะท้อนความมั่นคงและการสืบทอดของการผ่านกาลเวลามายาวนานและมีการพัฒนามาตามลำดับ จึงทำให้รูปทรงของสิมอินแปงเป็นสิมที่มีความงดงาม พร้อมด้วยความเข้มแข็งของตัวอาคารที่จะส่งผลต่อความศรัทธาของญาติโยมและการดำรงอยู่ของพุทธศาสนาได้ตลอดไป

ภาพประกอบที่ 316 ภาพ “สิมอินแปง” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การวาดภาพสิมอินแปงด้วยการใช้ประสบการณ์ตรงด้วยการแก้ปัญหาในระหว่างที่กำลังปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการเลือกมุมมองในการวาดภาพที่จะต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ต่อการแสดงออกทางศิลปะอยู่ในขณะนั้นด้วยการใช้เวลา 3 ชั่วโมง โดยประมาณด้วยการวาดภาพสิมอินแปง จึงเป็นการวาดที่จะต้องใช้ความรวดเร็วด้วยการใช้แปรงในการตะหวัดปาดป้ายไปตามอารมณ์ และความรู้สึกในขณะนั้น จึงทำให้เกิดพื้นผิวจากร่องรอยของปลายพู่กันที่เป็นไปตามธรรมชาติของการวาดภาพอยู่ในขณะนั้น ๆ ที่สามารถสะท้อนได้จากการประสานสัมพันธ์ของร่องรอยของปลายพู่กันที่จะทำให้เกิดกลุ่มก้อนสีที่ปรากฏอยู่บนแผ่นระนาบรองรับเพื่อแสดงพื้นผิวตามการกระทำที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น

ภาพประกอบที่ 317 ภาพ “สิมอินแปง” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การแสดงออกทางศิลปะด้วยการกำหนดพื้นที่ภายในภาพให้ส่วนที่เป็นรูปและส่วนที่เป็นพื้น โดยส่วนที่เป็นรูปนั้นจะเป็นเนื้อหาในเรื่องของ อาคาร สิ่งก่อสร้าง ต้นไม้ ในส่วนที่เป็นพื้น นั้นได้แก่พื้นระนาบด้านหน้าสิมและท้องฟ้าก็ได้ลงรายละเอียดต่าง ๆ ภายในสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อให้เหลือเพียงพื้นจากการแสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าของน้ำหนักจากขาว เทา และดำ เพื่อเป็นการแบ่งแยก น้ำหนักของภาพให้มีความงามตามหลักการทางทัศนศิลป์ พร้อมกับเป็นการจัดวางองค์ประกอบของภาพ จากรูปทรงต่าง ๆ ในลักษณะการมองภาพที่ลดรายละเอียดเพื่อจะได้มองเห็นภาพองค์รวมของการจัดวางภาพได้เด่นจัดและมีความสมดุลในการจัดวางรูปและพื้นอยู่ด้วยกัน

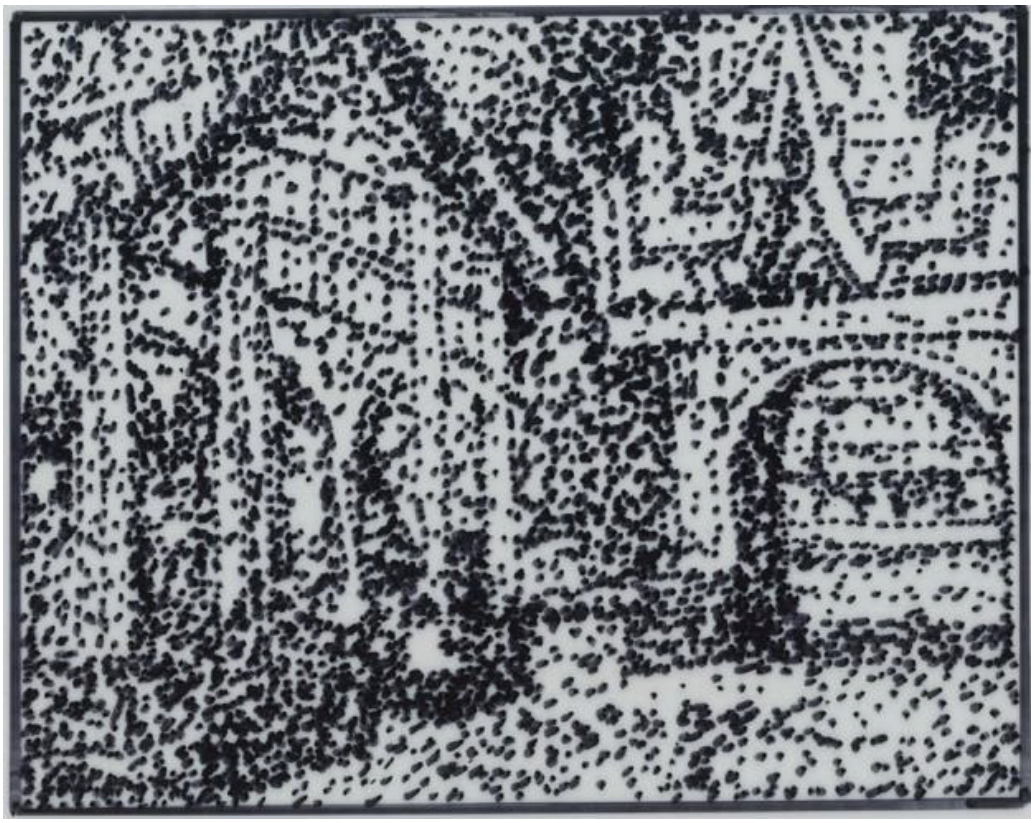

ภาพประกอบที่ 318 ภาพ “สิมอินแปง” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

การประดับตกแต่งบนหน้าบันของสิมอินแปงที่จะใช้โครงสร้างของสีด้วยการระบายสีทองเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสีเขียวมรกตประสานสัมพันธ์อยู่ในบางช่วงของภาพและมีสีฟ้าอมเขียวอยู่บ้างก็ตาม แต่ในส่วนของประตูทางเข้าวัดนั้นจะใช้หลังคาด้วยกระเบื้องสีส้มสด และสีทอง ประสานอยู่ด้วยเช่นกัน ในการวาดภาพจึงเป็นการแทนค่าสีจากสีทองก็เป็นสีที่อยู่ในโครงสร้างของสีเหลืองที่มีความอ่อนแก่แตกต่างกันไป จึงทำให้ภาพโดยรวมมีสีสดใสจึงให้ความสำคัญกับพื้นระนาบที่เป็นพื้นรองรับตัวอาคารด้วยโครงสร้างของสีในกลุ่มสีเทาผสมสีม่วงอมฟ้าเพื่อเป็นการบีบให้มีสีสดใสและสว่างมีความโดดเด่นพร้อมน้ำหนักความเข้มของสีในกลุ่มสีน้ำตาลผสมสีน้ำเงินและสีม่วงแก่ในพื้นที่ของฐานที่รองรับตัวอาคารเพื่อให้น้ำหนักของสีมีความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างมีเอกภาพมากที่สุด

9.1.2 ภาพ “สิมหายโศก”

ภาพประกอบที่ 319 การเขียนภาพสดที่วัดหายโศก ภาพ สิมหายโศก.
สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 320 จากการเขียนภาพสดที่วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

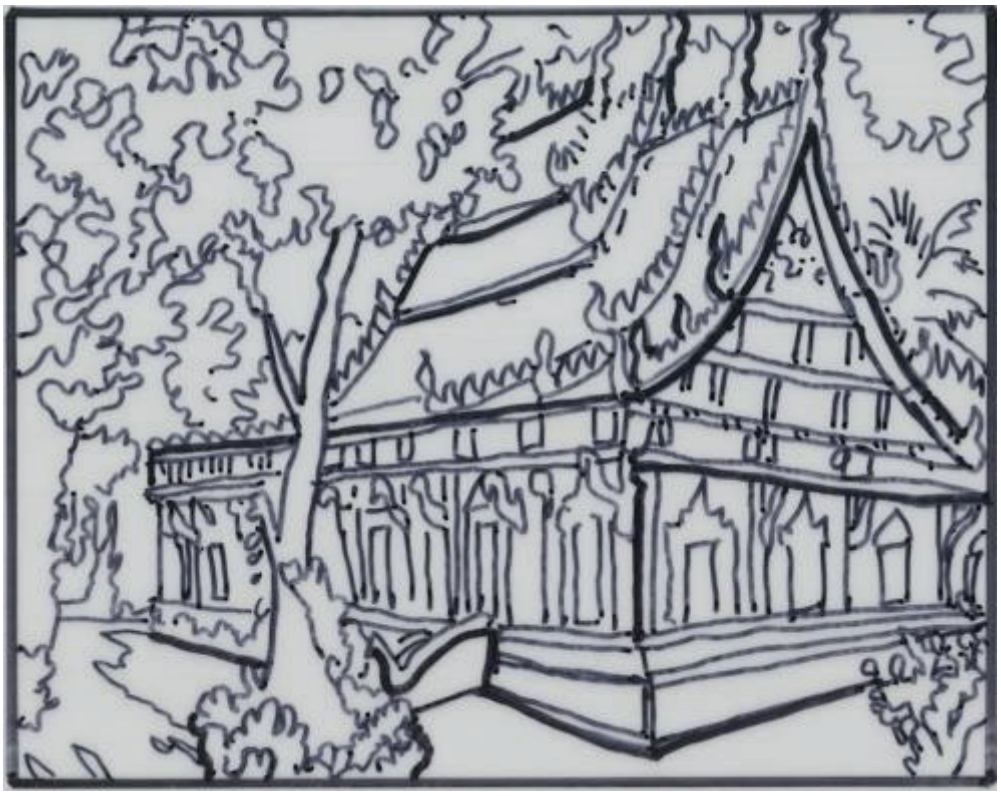

ภาพประกอบที่ 321 ภาพ “สิมหายโศก” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

สิมหายโศกมีขนาดรูปทรงที่ใหญ่เป็นพิเศษ มีความแตกต่างจากสิมอื่น ๆ การจัดวางองค์ประกอบของภาพด้วยการเลือกมุมด้านข้างที่สามารถสะท้อนภาพองค์รวมของอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีเนื้อหาที่สามาร ถสะท้อนภาพองค์รวมของอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีเนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน โดยให้กลุ่มต้นไม้เป็นกลุ่มภาพด้านหน้าและให้องค์สิมอินแปงเป็นองค์ประธานของภาพที่มีตำแหน่งตรงกลางภาพและให้ภาพต้นไม้เป็นฉากด้านหลัง และในขณะเดียวกันก็มีภาพต้นไม้โอบล้อมอยู่ โดยรอบขององค์สิมเพื่อให้ภาพขององค์สิมมีความโดดเด่นเพียงหนึ่งเดียวที่เป็นสิ่งก่อสร้างที่รายรอบด้วยต้นไม้นานาพันธุ์ที่สะท้อนความสวยท่ามกลางธรรมชาติที่มีสีสันอันหลากหลาย เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 322 ภาพ “สิมหายโศก” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

โครงสร้างของรูปทรงสิมหายโศก มีขนาดใหญ่และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่กว้างมากนัก และยังมีต้นไม้โอบล้อมอยู่โดยรอบ จึงสามารถทอดสายตาชื่นชมสถาปัตยกรรมรูปทรงเห็นได้ในมุมกว้าง แต่อย่างไรก็ตามในการเลือกมุมมองการวาดภาพจึงเป็นการเลือกมุมที่สามารถสะท้อนภาพองค์รวมของอาคารสิ่งนี้ได้และจะต้องอยู่ในมุมที่สามารถปฏิบัติการทางศิลปะอยู่ด้วยเช่นกัน จึงทำให้ภาพที่ปรากฏนั้นเป็นภาพสะท้อนของสิมกับต้นไม้ที่ปกคลุมอาคาร จึงเป็นการช่วยทำให้ภาพดูไม่แข็งจนเกินไปเพราะมีต้นไม้นานาพันธุ์ช่วยทำให้รูปทรงของอาคารลดความแข็งกระด้างลงไปบ้าง แต่ก็สามารถผสมผสานต่อกันได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 323 ภาพ “สิมหายโศก” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การเคลื่อนไหวของต้นไม้นานาชนิดที่โอบล้อมสิมหายโศกอยู่โดยรอบ การปาดป้ายของพู่กันมีร่องรอยที่เป็นไปอย่างอิสระที่ตัดกับภาพของตัวอาคาร ซึ่งจะต้องเป็นไปตามสัดส่วนตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ จึงเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่าง การระบายสีในแบบแผ่นเรียบกับการระบายแบบตะหวัดปลายพู่กันที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ในการใช้พื้นผิวจากร่องรอยของการระบายสีตามสภาพของความเป็นจริงในช่วงเวลาขณะนั้น แต่อย่างไรก็ได้ สร้างความสัมพันธ์ของการสร้างตามอารมณ์ และความรู้สึกในการแสดงออกทางศิลปะอยู่ในขณะนั้นเป็นสำคัญ

ภาพประกอบที่ 324 ภาพ “สิมหายโศก” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

โครงสร้างของสิมหายโศกที่แสดงออกในเรื่องของการเป็นรูปที่เป็นโครงสร้าง 3 มิติ ด้วยภาพสะท้อนจากแสงและเงา จึงทำให้การแสดงออกทางศิลปะในส่วนของการเป็นพื้น ย่อมปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ด้วยการลดรายละเอียดของสรรพสิ่ง แต่จะให้ความสำคัญกับการเป็นรูปและในส่วนของพื้นที่จะต้องสร้างความสมดุลต่อความสัมพันธ์ตามหลักการทางทัศนศิลป์ด้วย จากการใช้สีและการเน้นในส่วนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมโดยมีภาพของการแบ่งแยกระยะของภาพด้วยภาพใกล้ กลาง และไกล อยู่ด้วยเช่นกัน โดยให้รูปและพื้นมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีเอกภาพได้ในที่สุด

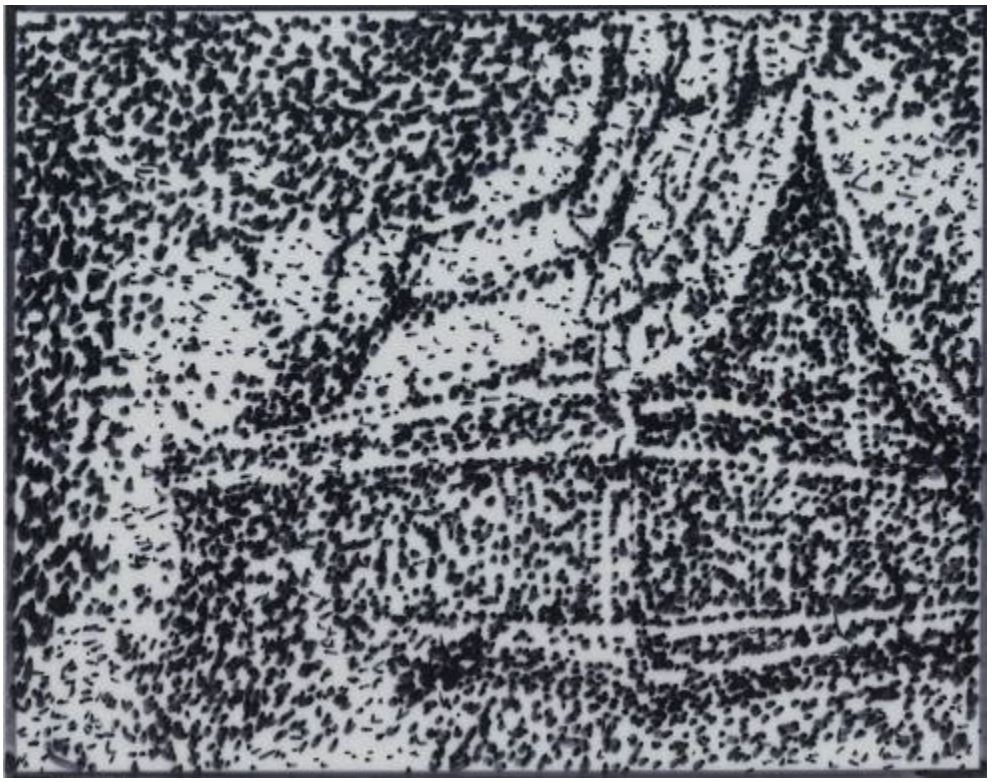

ภาพประกอบที่ 325 ภาพ “สิมหายโศก” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

พื้นผิวของสิมหายโศกจะเป็นโครงสร้างของสีกลุ่มสีเทาและหลังคาจะ เป็นกลุ่มสีอิฐแดงที่มีความเก่าแก่มากแล้ว พร้อมด้วยต้นเฟื่องฟ้าดอกสีชมพูสดโอบล้อมอยู่โดยรอบ จึงทำให้การวาดภาพพื้นผิวผนังของสิมใช้โครงสร้างของสีเทาผสมสีฟ้าอมเขียวโดยการนำภาพของสีโดยรวมมาประสานสัมพันธ์กับสีขาวเพื่อสร้างบรรยากาศการคุมสีหลังคาด้วยสีอิฐแดงผสมสีขาวอมเหลือง และสร้างความโดดเด่นด้วยการใช้แสงและเงาด้วยสีเหลืองส้มผสมสีขาว แต่เสน่ห์ของภาพจะอยู่ที่ดอกเฟื่องฟ้าสีชมพูสดที่ถูกแสงสาดส่องและสีที่อยู่ภายในเงาโดยมีต้นไม้ที่อยู่ด้านหน้าจะเป็นส่วนสีเข้ม สีน้ำเงินผสมสีม่วง แต่สุดท้ายแล้วสีทุกสีก็จะมีความสัมพันธ์ต่อกันเพื่อให้ภาพมีเอกภาพได้ในที่สุด

9.1.3 ภาพ “สิมมีชัย”

ภาพประกอบที่ 326 การเขียนภาพสดที่วัดมีชัย ภาพ สิมมีชัย.
สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.

ภาพประกอบที่ 327 ภาพเขียนวัดมีชัย.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 328 ภาพ “สิมมีชัย” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

รูปทรงของสิมมีชัยมีลักษณะที่เป็นรูปทรงของอาคารทึบตัน จากโครงสร้างที่แสดงความมั่นคง แต่ความโดดเด่นของตัวอาคารคงอยู่ที่การใช้สีการใช้สีเหลืองทุเรียนสุกระบายอยู่ทั่วอาคารดังกล่าว โดยมีกระเบื้องเคลือบด้วยสีอิฐปูนแดงจึงทำให้การจัดวางองค์ประกอบของภาพเป็นไปในลักษณะของการให้ความสำคัญกับรูปทรงที่เป็นลักษณะเฉพาะโดยมีองค์ประกอบของต้นไม้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสมดุลและการจัดวางองค์ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้ตัวอาคารมีความโดดเด่นตามลักษณะของศิลปะล้านช้างด้วยรูปแบบตามลักษณะที่สืบทอดกันมาได้ดำรงความเป็นล้านช้างไว้ได้ตามโครงสร้างที่เป็นอยู่

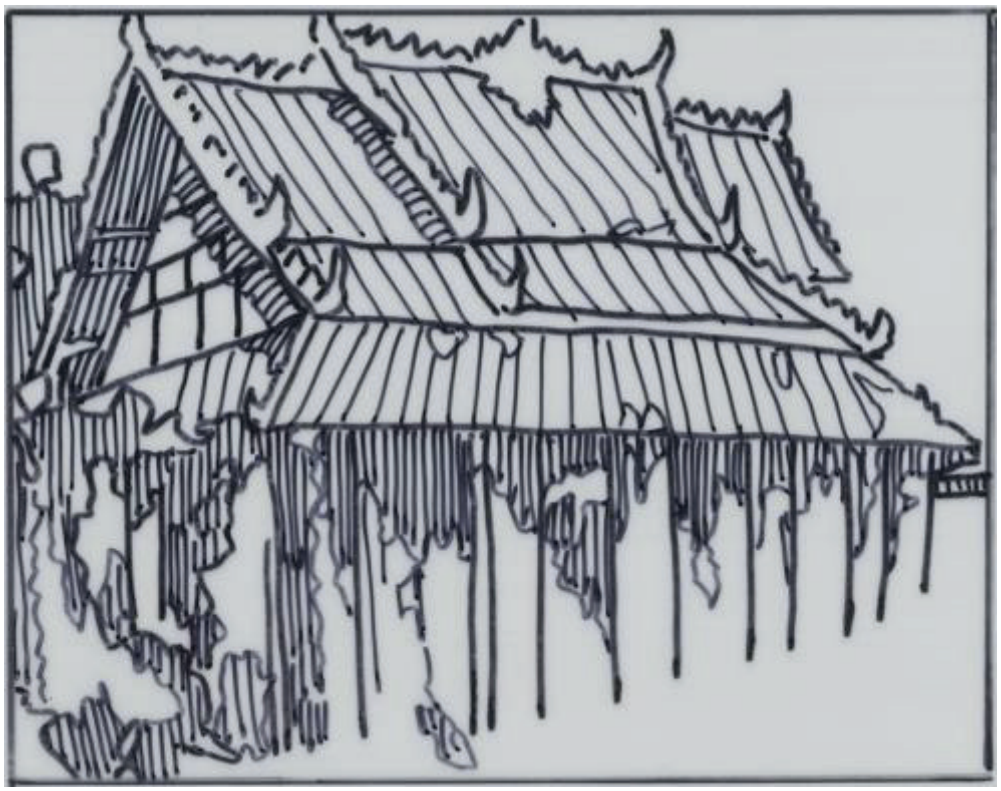

ภาพประกอบที่ 329 ภาพ “สิมมีชัย” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

รูปทรงของสิมมีชัยที่แสดงออกด้วยความเข้มแข็งและมั่นคง สะท้อนได้จากการสร้างต้นเสาที่ค้ำยันอยู่โดยรอบของตัวอาคารถึงแม้รูปทรงต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ด้านบนของหลังคาจะเป็นการแสดงออกที่อ่อนช้อย อาทิ ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ซึ่งเป็นอิทธิพลศิลปะรัตนโกสินทร์เช่นกัน ส่วนคันทวยเป็นตัวนาคมีความแตกต่างจากโบสถ์ลาวที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปซึ่งจะแตกต่างจากโบสถ์ของลาวก็คือบนหลังคาด้านบนที่อยู่ระหว่างกลางนั้นจะมีชื่อเรียกว่า “สัตตะบูริพัน” อยู่กลางสันหลังคาซึ่งมีความหมายว่าเป็นช่อฟ้าอยู่เช่นเดียวกัน

ภาพประกอบที่ 330 ภาพ “สิมมีชัย” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การสร้างพื้นผิวของการวาดสิมมีชัยนั้น ใช้วิธีการระบายสีด้วยการใช้เกรียงในการปาดป้ายไปอย่างรวดเร็วโดยได้แรงบันดาลใจในขณะที่ได้สัมผัสด้วยสายตาจากความเหลืองอร่ามของตัวอาคาร จึงทำให้การผสมสีสันในกลุ่มโครงสีเหลือเป็นการสร้างมิติความอ่อนแก่ของสีด้วยการตัดสินใจ ในลักษณะฉับพลันโดยไม่มีการร่างภาพแต่ใช้วิธีการปะทะกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้า จึงทำให้เห็นร่องรอยของการใช้เกรียงที่ไม่คำนึงถึงความเป็นระเบียบ แต่ให้ความสำคัญกับจังหวะของการปาดป้ายจากร่องรอยของเกรียงเป็นสำคัญ จึงทำให้ภาพมีลักษณะของการเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง พร้อมกับการแก้ปัญหาอยู่ในระหว่างการวาดภาพจนถึงบทสรุปสุดท้ายเมื่อการวาดภาพได้สำเร็จลงดังภาพที่ปรากฏ

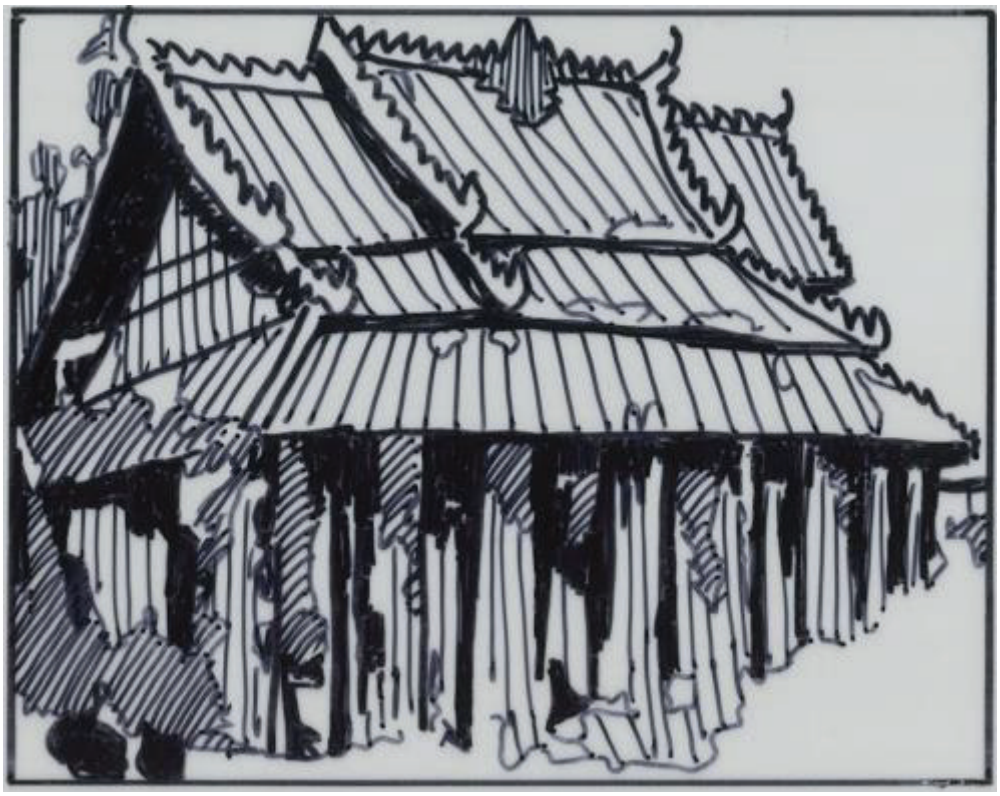

ภาพประกอบที่ 331 ภาพ “สิมมีชัย” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การวาดภาพด้วยวิธีการเว้นพื้นที่เพื่อให้เป็นพื้นที่สีขาวตามที่เป็นอยู่ โดยการกำหนดในส่วนของที่เป็นรูปที่ประกอบด้วยตัวอาคารของสิมมีชัยและต้นไม้ จึงเป็นการแสดงออกที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับพื้นด้วยการแทนค่าสีให้ใกล้กับสภาพความเป็นจริง แต่สามารถปรุงแต่งอารมณ์ของสีสันได้ตามความต้องการแต่หลักความสำคัญคงอยู่ที่การจัดวางจังหวะของในส่วนที่เป็นรูปที่จะต้องลดรายละเอียดให้เหลือเพียงโครงสร้างของน้ำหนักภาพให้มีความประสานกลมกลืนกับส่วนที่เป็นพื้นในจังหวะที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ภาพมีเอกภาพได้ในที่สุด

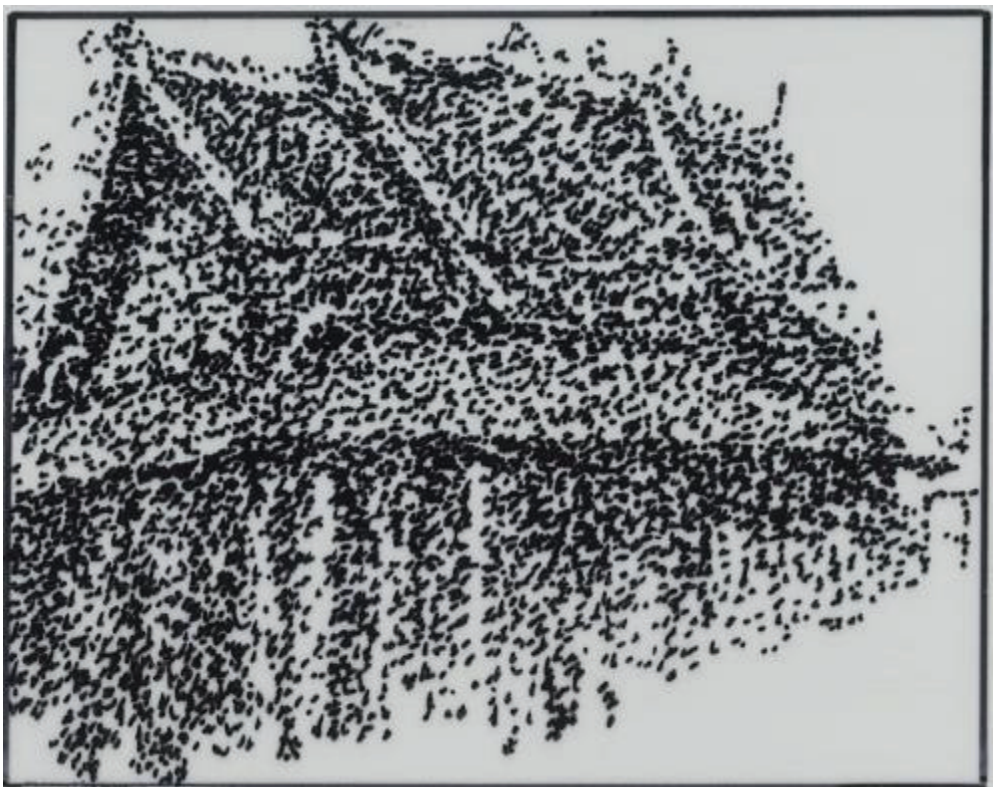

ภาพประกอบที่ 332 ภาพ “สิมมีชัย” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

โครงสร้างในการใช้สีที่ระบายอยู่โดยรอบของสิมมีชัยที่เป็นกลุ่มสีเหลืองสดกับหลังคาที่เป็นอิฐปูนแดง ซึ่งทำให้เกิดคู่สีที่ตัดกัน ได้สร้างแรงปะทะต่อสายตาของผู้ชมพร้อมกับต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีสีเขียวในหลากหลายมิติจึงทำให้เกิดภาพรวมของกลุ่มสี 3 สี คือ สีเหลือง สีแดง และสีเขียว ที่ถูกจัดวางไว้อย่างเป็นธรรมชาติ จึงทำให้พื้นที่ของวัดมีชัยที่มีขนาดเล็กและแคบดูสว่างไสวและมีความรู้สึกที่เปิดกว้างมากขึ้นจากการใช้สีดังกล่าว จึงเป็นการแก้ปัญหาในด้านพื้นที่ด้วยการใช้สีทั้งจากเป็นพุทธบูชา ในทางพระพุทธศาสนาแล้ว สีสันต่าง ๆ ที่ปรากฏยังเป็นการกระตุ้นให้ญาติโยมได้มีความกระตือรือร้นในการมาร่วมทำกิจกรรมภายในวัดตามหลักการทางพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่งเช่นเดียวกัน

9.1.4 ภาพ “สิมองตื้อ”

ภาพประกอบที่ 333 การเขียนภาพสดที่วัดองตื้อ ภาพ สิมองตื้อ.
สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 334 ภาพเขียนที่วัดองตื้อ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 335 สามเณรกับภาพเขียน.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

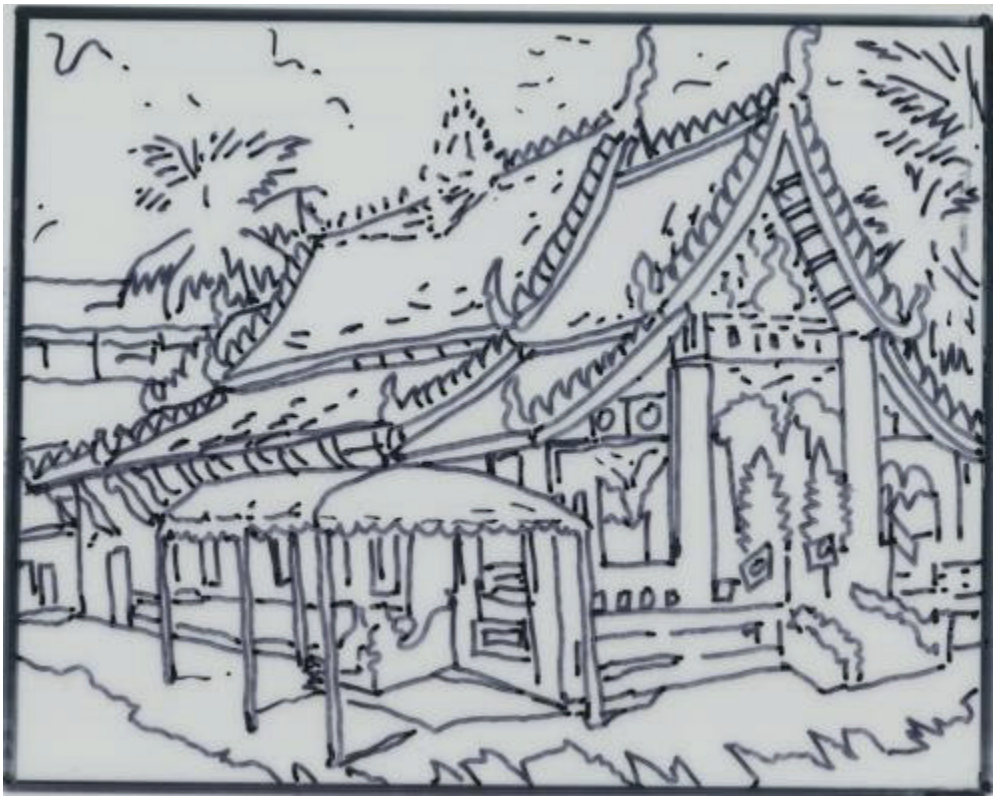

ภาพประกอบที่ 336 ภาพ “สิมองตื้อ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

สิมองตื้อเป็นอาคารที่มีรูปลักษณะที่ได้รับอิทธิพลมาจากช่าง โดยเฉพาะการมีหลังคาที่มีลักษณะลดหลั่นเท่ากันทั้งด้านหน้าและด้านหลัง โดยด้านหน้าจะมีเสาทรงกลมขนาดใหญ่ 2 ข้าง และข้อสำคัญ คือ ตัวอาคารจะไม่สูงมากนักซึ่งจะมีความละม้ายคล้ายคลึงกับวัดเชียงทอง ส่วนที่ชายหลังคานั้นสามารถใช้มือเอื้อมถึงซึ่งเป็นลักษณะของสกุลช่างหลวงพระบาง ความโดดเด่นของอาคารตัวองค์สิมก็คือ มีพื้นที่โดยรอบที่เป็นบริเวณว่าง จึงทำให้การจัดวางองค์ประกอบสิมได้สะท้อน ความงดงามตามที่เป็นอยู่ โดยผู้เขียนได้เลือกมุมด้านข้างที่สามารถสะท้อนรายละเอียดลวดลายลาวตามที่ปรากฏได้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น พร้อมสถานที่ในการวาดภาพมีความร่มเย็นและมีบรรยากาศเป็นมิตรกับผู้คนด้วยเช่นกัน

ภาพประกอบที่ 337 ภาพ “สิมองตื้อ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

รูปลักษณ์ของอาคารสิมองตื้อนั้นมีความงดงามในแบบสกุลช่างหลวงพระบางทั้ง จากตัวอาคารที่ไม่สูงมากนัก แต่การประดับตกแต่งจะใช้พื้นผิวด้วยวัสดุที่เป็นลักษณะเฉพาะจากรูปทรงที่ปรากฏ จึงสะท้อนความเข้มแข็ง มั่นคง ประสานไปกับลวดลายที่แสดงความอ่อนช้อยจากตัวอาคารซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความโอ่อ่าปลอดโปร่ง โดยทางวัดได้คำนึงถึงความสำคัญของการสร้างความศรัทธา โดยเฉพาะองค์พระพุทธรูป องตื้อที่ประดิษฐานอยู่ในสิมมีความงดงามตามลักษณะของศิลปะแบบล้านช้าง ที่สมบูรณ์ที่สุด รูปแบบการหล่อด้วยสำริดในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช จึงทำให้รูปทรงของอาคารสิมวัดองตื้อมีทั้งความงดงาม แรงศรัทธาในพระพุทธศาสนาจากอดีตจนมาถึงสังคมในยุคปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ 338 ภาพ “สิมองตื้อ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การวาดภาพสิมวัดองตื้อนั้น ด้วยการเลือกมุมมองจากจุดที่มองเห็นตัวอาคาร ในมุม 45 องศา โดยภาพที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้นทางวัดมีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการนำเต็นท์สีขาวมาจัดตั้งอยู่เป็นระยะ โดยผู้วาดได้สะท้อนภาพเหตุการณ์จากภาพที่ปรากฏอยู่นั้นให้เป็นไปตามความเป็นจริงที่จะสามารถสะท้อนบทบาทของวัดที่มีต่อสังคม ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้ที่มีความศรัทธา ในพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการระบายสีในลักษณะการใช้ฝีแปรงและสีสันด้วยการวาดภาพในลักษณะที่รวดเร็วแบบฉับพลัน จึงทำให้พื้นผิวของภาพที่ปรากฏนั้นจะเป็นร่องรอยของปลายพู่กันที่แสดงออกในลักษณะการแก้ปัญหาเพื่อหาข้อสรุปในการสร้างความประทับใจ จากสถานที่ดังกล่าวทั้งความงดงามในสถาปัตยกรรมและภาพสะท้อนความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่ด้วยเช่นกัน

ภาพประกอบที่ 339 ภาพ “สิมองตื้อ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

โครงสร้างที่แข็งแรงของตัวอาคารของสิมองตื้อโดยได้แบ่งแยกน้ำหนักของภาพจากการเกิดขึ้นของธรรมชาติในเรื่องของแสงและเงาสะท้อนได้เป็นลักษณะของสิ่งที่เป็นรูปและในส่วนที่เป็นพื้นโดยได้แสดงโครงสร้างของภาพโดยรวมเพื่อทิ้งรายละเอียดอื่น ๆ ออกไป เพื่อให้ภาพมีน้ำหนักที่เข้มขึ้นจากการแยกแยะในเรื่องของน้ำหนัก ขาว เทา และดำ จึงจะทำให้ภาพมีความงดงามได้ด้วยการเลือกมุมมองในการวาดภาพที่สามารถสะท้อนความเป็นรูปและพื้นได้โดดเด่นมากที่สุด จากการเลือกสถานที่ในการนั่งวาดภาพก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งในการนำมาซึ่งความสมบูรณ์แบบต่อการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละชิ้นงาน จึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการสร้างสรรค์ให้มีผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ดังภาพที่ปรากฏในการแสดงออกในเรื่องของรูปและพื้น

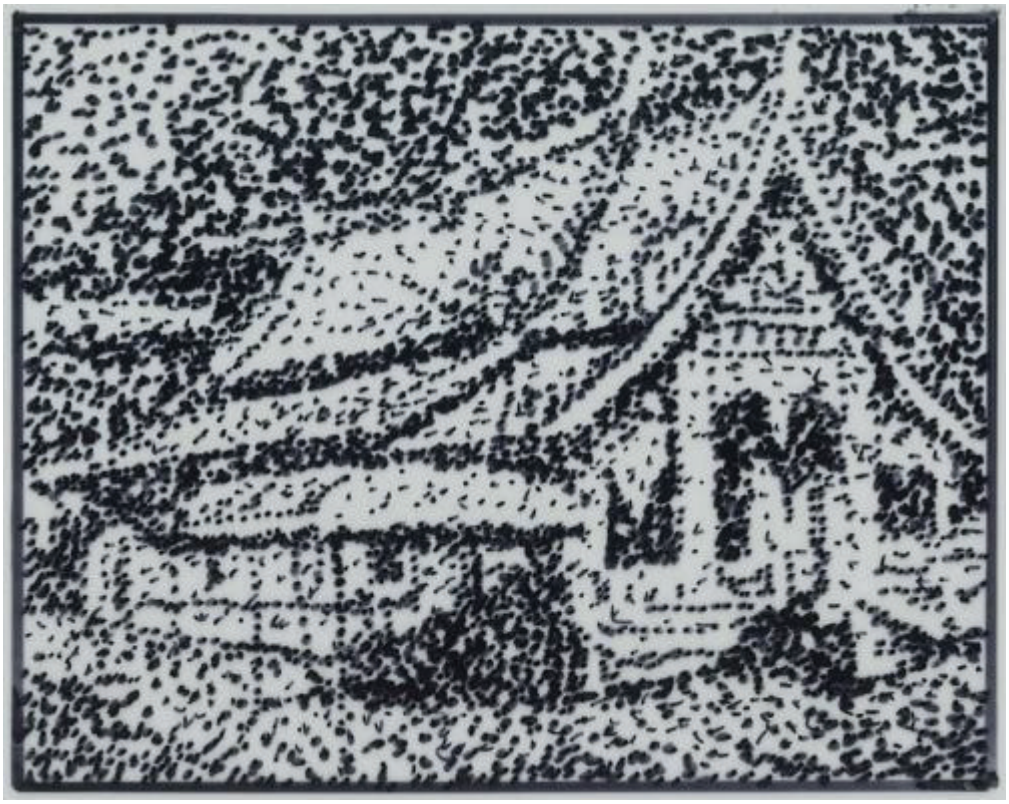

ภาพประกอบที่ 340 ภาพ “สิมองตื้อ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

พื้นผิวตัวอาคารของวัดองตื้อจะเป็นสีอิฐแดง โดยภาพรวมจึงส่งผลต่อการวาดรูปภาพของวัดที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางศิลปะด้วยโครงสีส้มผสมเหลือง จึงทำให้ภาพมีความรู้สึกในลักษณะภาพย้อนอดีตตามโครงสีที่เป็นอยู่ รวมทั้งการใช้สีในกลุ่มสีชมพูอมส้มหรือสีม่วงผสม เหลืองอยู่บ้างก็ตาม แต่เสน่ห์ของภาพก็ยังคงแสดงความเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลมาจากช่างหลวงพระบาง โดยเฉพาะเส้นโครงของหน้าบันนั้นจะเป็นเส้นสีแถบไม้ด้วยสีแดงสด เพื่อให้ภาพมีความคมชัดและหนักแน่นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการคงอยู่ของเต้นท์เป็นรูปแบบสมัยใหม่ มีสีขาวที่มีความย้อนแย้งกับอาคารรูปทรงโบราณก็เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงสังคมร่วมสมัยตามที่เป็นอยู่ การใช้สีสันในพื้นที่ด้านหลังและต้นมะพร้าวอีก 2-3 ต้นได้ใช้โครงสร้างของกลุ่มสีเทาประสานกับสีสันโดยรวมเพื่อให้ภาพมีความอ่อนโยนและลึกซึ้ง ซึ่งสอดรับกับหลักการทางพระพุทธศาสนาด้วยการใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางอยู่ด้วยเช่นกัน

9.2 ภาพจากเนื้อหาในเรื่อง “พระเวสสันดรชาดก”

9.2.1 ภาพ “หิมพานต์”

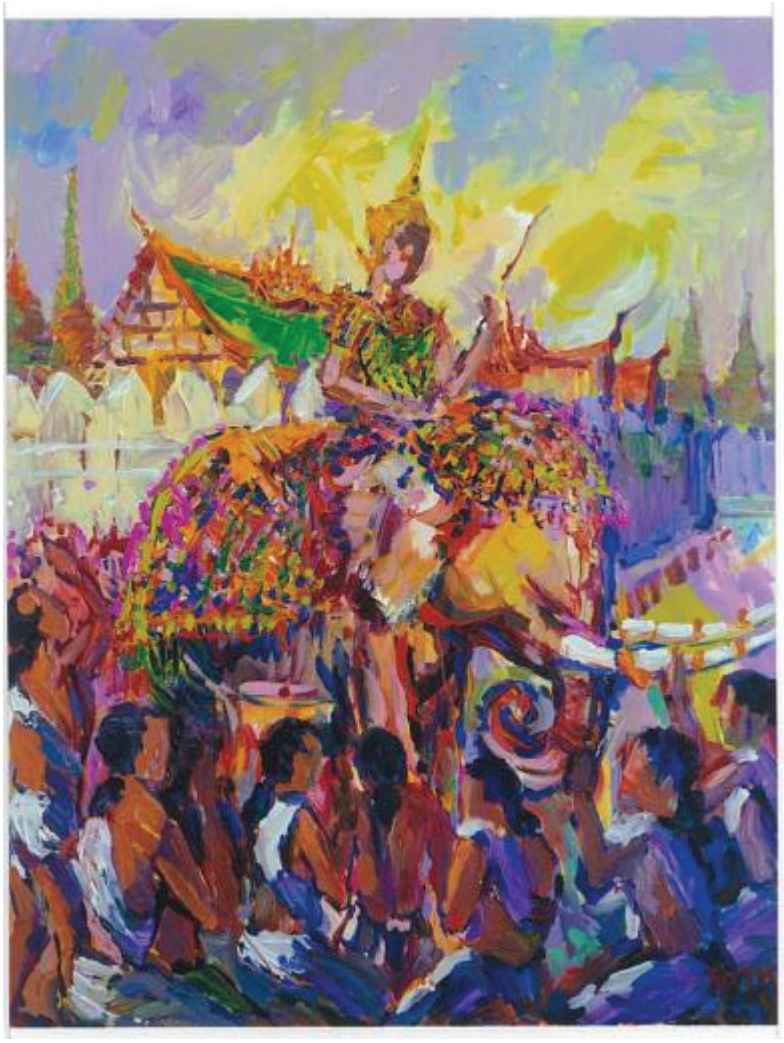

ภาพประกอบที่ 341 จากการเขียนภาพสดแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดสีบุญเรือง ภาพ “หิมพานต์” พระเวสสันดรพระราชทานช้างเผือก ชาวเมืองโกรธแค้นให้เนรเทศไปอยู่ยังเขาวงกต. สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 342 พระและสามเณรมีความสนใจในพระพุทธประวัติ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 343 ภาพ “หิมพานต์” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

ภาพวาดของพระเทวาภินิมิต โดยสำนักงานลูก ส.ธรรมภักดี ได้วาดภาพพระเวสสันดรไว้ตามเนื้อหาครบทั้ง 13 กัณฑ์ ซึ่งผลงานดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อช่างวาดภาพในสปป.ลาวเป็น อย่างยิ่ง โดยสิมส่วนใหญ่ในนครหลวงเวียงจันทน์ต่างได้ภาพต้นแบบจากประเทศไทยไปเป็นแบบในการเขียนฮูปแต้มอยู่บนฝาผนังในวัด ด้วยพื้นฐานที่คนไทยและคนลาวต่างมีความศรัทธาในหลักพระพุทธศาสนาเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับพระเวสสันดรนั้นจะได้รับความสนใจ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อจิตใจคนลาวเป็นอย่างยิ่ง แม้ในช่วงเวลาสงครามเหล่านั้นศิลปินก็จะเขียนภาพพระเวสสันดรเพื่อเป็นการปลุกปลอบใจและข้อสำคัญทางภาครัฐได้อนุญาตให้ด้วยเช่นกัน

จากการจัดวางองค์ประกอบของภาพ โดยให้กลุ่มพราหมณ์เป็นกลุ่มที่จัดวางอยู่ด้านหน้าสุด โดยให้พระเวสสันดรนั่งอยู่บนหลังช้าง ซึ่งจะเป็นองค์ประธานของภาพ โดยมีด้านหลังภาพเป็นรูป ปราสาทราชวัง เพื่อแสดงถึงการเสด็จออกมาจากราชวัง โดยมีกลุ่มพราหมณ์ออกมาขอช้างเผือก ซึ่งพระเวสสันดรก็ได้มอบให้ไป จึงเป็นการจัดวางองค์ประกอบของภาพด้วยการจัดแสดงเนื้อหาที่สื่อความหมายตามเนื้อเรื่องได้ตรงตามจุดประสงค์ของเรื่องเล่าที่สามารถสะท้อนสภาพบรรยากาศ องค์ประกอบโดยรวมดังภาพที่ปรากฏ

ภาพประกอบที่ 344 ภาพ “หิมพานต์” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

การจัดวางรูปทรงของพราหมณ์จำนวน 5 คน ที่มีจุดประสงค์ที่มานั่งรอเพื่อขอช้าง จากพระเวสสันดร ซึ่งเป็นรูปทรงการแสดงอากัปกริยาในลักษณะอ้อนวอนด้วยการกราบไหว้ในลักษณะ นั่งคุกเข่าโดยนั่งล้อมรูปทรงของช้างที่มีพระเวสสันดรนั่งประทับอยู่บนหลัง ซึ่งเป็นจินตนาการของผู้วาดมาแต่อดีตในการที่จะบอกเล่าเรื่องราวตามตำนานเรื่องพระเวสสันดรโดยมีรูปทรงของอาคารสิ่งก่อสร้างที่เป็นปราสาทราชวังเป็นองค์ประกอบเสริมเพื่อแสดงสถานภาพของพระเวสสันดรตามเนื้อหาของเรื่องเล่าจากตำนานที่สืบทอดกันมายาวนาน

ภาพประกอบที่ 345 ภาพ “หิมพานต์” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การใช้ประสบการณ์ตรงด้วยการไปเขียนภาพที่ศาลาการเปรียญภายในวัดสีบุญเรือง ซึ่งมีภาพจิตรกรรมฝาผนังอยู่โดยทั่วไป ซึ่งผู้เขียนได้เลือกเขียนภาพที่ชื่อว่า “หิมพานต์” ซึ่งเป็น 1 ในภาพที่ได้วาดไว้จากช่างเขียนชาวลาวด้วยการเขียนภาพในลักษณะที่รวดเร็ว โดยใช้ฝีแปรงและสีสัน โดยเฉพาะการเขียนภาพที่ไม่เน้นรายละเอียดมากนักเพื่อให้การแสดงร่องรอยของปลายพู่กันเป็นตัวขับเคลื่อน จึงทำให้เกิดพื้นผิวที่แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในการเขียนภาพอยู่ในขณะนั้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับวิธีการเขียนภาพด้วยการแก้ปัญหาโดยให้ภาพได้แสดงออกอย่างอิสระแต่ก็สามารถควบคุมเนื้อหาดังที่เป็นอยู่

ภาพประกอบที่ 346 ภาพ “หิมพานต์” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การสร้างค่าน้ำหนักของภาพด้วยการเป็นรูปและในส่วนที่เป็นพื้นเพื่อให้ภาพแสดงออกในการแทนค่าจากน้ำหนักของภาพจากขาว เทา และดำ เพื่อให้ภาพมีความคมชัดตามหลักการทัศนศิลป์ที่เป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งการที่ภาพจะมีความสมบูรณ์ด้วยการจัดวางน้ำหนักของภาพ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ใกล้สุดจะมีน้ำหนักเข้มสุด และในส่วนของรูปทรงที่อยู่ตรงกลางภาพก็จะมีน้ำหนักเป็นกลุ่มภาพสีเทาและด้านหลังสุดจะเป็นกลุ่มภาพที่มีน้ำหนักโครงสีที่มีความอ่อนไล่เรียงกันไป จึงทำให้ภาพมีจุดเด่นที่ชัดเจนตามหลักการของการสร้างน้ำหนักของภาพอยู่ด้วยเช่นกัน

ภาพประกอบที่ 347 ภาพ “หิมพานต์” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

การใช้โครงสีในการวาดภาพ ด้วยการให้ความรู้สึกของภาพที่มีความอบอุ่น สะท้อนได้จากเนื้อหาของภาพที่แสดงถึงการให้โดยผ่านโครงสี อาทิ สีม่วงอ่อน สีฟ้าอ่อน และสีเหลืองอ่อน โดยสีส่วนใหญ่จะผ่านการผสมด้วยสีขาว เพื่อให้ภาพมีความรู้สึกที่ปลดปล่อยถึงแม้ว่าการขอของกลุ่มพราหมณ์จะเป็นการขอที่อาจไม่สมควรก็ตามแต่ การแสดงออกของสีจึงเป็นภาพสะท้อนที่มาจากการแทนค่าสีที่สดใสสะอาดและปลอดโปร่ง แต่ในส่วนของกลุ่มพราหมณ์ก็จะมีสีสันที่เข้มและคมชัด โดยทุกคนจะสวมใส่ชุดพราหมณ์ด้วยผ้าสีขาวที่อยู่ในมุมมืดและอาจโดนแสงบ้างเป็นระยะโดยในส่วนของพระเวสสันดร จะมีสีสันที่สดใสพร้อมกับการตกแต่งบนตัวช้างก็เป็นภาพองค์รวมของการแสดงออกในส่วนของสีสัน

กระบวนการสร้างสรรค์

ภาพประกอบที่ 348 การร่างภาพจากภาพต้นแบบ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 349 การระบายสีจากภาพต้นแบบในผนังของวัดสีบุญเรือง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 350 แรงบันดาลใจจากภาพต้นแบบ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 351 ภาพที่เขียนเสร็จอยู่ในขณะนั้น. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

9.2.2 ภาพ “มหาราช”

ภาพประกอบที่ 352 จากการเขียนภาพสดแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดอินแปง ภาพ“มหาราช” เทพเจ้าจำแลงเป็นพระเวสสันดรและพระนางมัทรีมาอุ้มชูสองกุมารให้เสวยนมด้วยเมตตา. สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพ “มหาราช" เป็นภาพที่พระเวสสันดรและพระนางมัทรีได้การปลอมแปลงมาจากพระอินทร์เพื่อที่จะได้มาปกป้อง 2 กุมารน้อยซึ่งเป็นภาพที่มีจินตนาการที่มีความขัดแย้งกันเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีภาพของชูชกนอนอยู่บนเปลอย่างสุขสบาย ซึ่งผู้เขียนมีความประทับใจในจินตนาการของผู้วาดภาพมาแต่อดีต จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดภาพผลงานจากฝาผนังในวัดอินแปงที่แสดงภาพ เกี่ยวกับพระเวสสันดร ซึ่งเป็นเนื้อหาในกัณฑ์นั้นต่างจากที่ช่างได้ฮูปแต้มไว้บนฝาผนังด้านนอกของสิมอินแปง เพื่อให้ญาติโยมได้สัมผัสอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะเป็นไปตามอัธยาศัยของผู้ชมเป็นสำคัญ

ภาพวาดในเรื่องของมหาเวสสันดร จึงเป็นที่ยอมรับในการศึกษาธรรมะของประชาชนชาวลาวที่ส่งผลต่ออิทธิพลทางจิตใจของประชาชนส่วนใหญ่ สะท้อนได้จากภาพฝาผนังในเรื่องพระเวสสันดรจะได้รับความนิยมชมชอบจากต้นธารแรกก็คือจากทางวัด ซึ่งเป็นแนวคิดของเจ้าอาวาสที่ประสานกับช่างเขียนและความศรัทธาจากประชาชน จึงทำให้การวาดภาพในเรื่องพระเวสสันดรมีปรากฏอยู่ในสิมในนครหลวงเวียงจันทน์โดยทั่วไป

ภาพประกอบที่ 353 ภาพ “มหาราช” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

การจัดวางองค์ประกอบภาพด้วยการให้องค์ประธานของภาพคือ พระเวสสันดรและพระนางมัทรีที่อยู่ตรงกลางของภาพด้านหน้า โดยในระยะที่ 2 เป็นรูปภาพของชูชกนอนอยู่บนเปล และในระยะที่ 3 เป็นภาพนกอีก 2 ตัวเกาะอยู่บนต้นไม้ และในด้านหลังสุดของภาพเป็นภาพดวงจันทร์ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับองค์ประธานของภาพอย่างลดหลั่นกันไปตามความสำคัญของเนื้อหาภายในภาพ ดังที่ปรากฏ

ภาพประกอบที่ 354 ภาพ “มหาราช” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

การจัดวางภาพในรูปทรงของพระเวสสันดรกับพระนางมัทรีเป็นกลุ่มองค์ประธานของภาพ โดยมีรูปทรงของชูชกที่นอนอยู่บนเปลเป็นฉากหลังพร้อมกับด้านหลังสุดของภาพ เป็นภาพภูเขาและรูปทรงต้นไม้เป็นส่วนประกอบในภาพ มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะองค์ประธานของภาพที่มีความโดดเด่นด้วยท่าทางการนั่งที่กำลังอุ้ม 2 กุมารน้อย จึงทำให้รูปทรงที่ปรากฏมีความสัมพันธ์ ต่อกันในลักษณะการสร้างความสมดุลจากรูปทรงที่อยู่ใกล้สุดรูปทรงที่อยู่ตรงกลางของภาพและรูปทรงที่อยู่ไกลสุด

ภาพประกอบที่ 355 ภาพ “มหาราช” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การสร้างพื้นผิวในการวาดภาพด้วยการใช้วิธีการเขียนภาพจากสถานที่จริง ซึ่งต้องใช้วิธีการเขียนที่เป็นไปด้วยความรวดเร็วเป็นการแสดงออกในแบบฉับพลันทันที ซึ่งเป็นภาพที่ได้แรงบันดาลใจบนฝาผนังของสิมอินแปงที่อยู่ด้านหน้าเมื่อได้มาปะทะกับภาพจากเรื่องพระเวสสันดรและวิธีการของช่างเขียนลาว ได้สร้างไว้จึงเป็นแรงกระทบให้ศึกษา ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ จึงทำให้ได้ปรากฏ ร่องรอยของปลายพู่กัน จากการตวัดปาดป้ายไปตามอารมณ์และความรู้สึกในการแสดงออกทางศิลปะ ตามประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น

ภาพประกอบที่ 356 ภาพ “มหาราช” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การสร้างค่าน้ำหนักของภาพด้วยการจัดวางระนาบของภาพด้วยให้ค่าความเข้มของสีจากภาพขาว เทา และดำ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างค่าน้ำหนักภายในภาพ ด้วยการแสดงออกในเรื่องของรูปและการเป็นพื้น เพื่อให้ภาพมีส่วนในการเว้นพื้นที่บางแห่งเพื่อแสดงความเป็นพื้น และในส่วนที่เป็นรูปให้ปรากฏเห็นเด่นชัดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างความงามทางด้านทัศนศิลป์ให้มีความสัมพันธ์ ต่อกันอย่างกลมกลืนตามลักษณะของรูปและพื้นได้อย่างมีเอกภาพในที่สุด

ภาพประกอบที่ 357 ภาพ “มหาราช” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

การวาดภาพ “มหาราช” นั้นได้ใช้โครงสีที่อยู่ในกลุ่มสีเขียวอมฟ้า โดยใช้สีขาวผสมผสานอยู่ในบางช่วง แต่โครงสีด้านหน้าจะเป็นสีเข้มที่มีความคมชัดด้วยสีกลุ่มสีน้ำตาลแก่ในส่วนที่ อยู่ด้านเงามืด แต่ในส่วนด้านสว่างนั้นจะใช้สีเหลืองผสมสีส้มและสีแดง ในส่วนของสีผิวเนื้อคนใช้สีเนื้อ ประสานกับบรรยากาศสีโดยรวมด้วยสีฟ้าอ่อนสอดแทรกไปตามโครงสร้างในรูปของคนแต่ด้านหลังภาพจะใช้สีเขียว สีฟ้า สีเหลือง เป็นหลักด้วยการผสมด้วยสีขาว เพื่อให้ภาพด้านหลังอยู่ในโครงสร้างสีเทาเพื่อให้ภาพระยะไกล และทำให้ภาพด้านหน้ามีความโดดเด่นด้วยสีที่สดใสพร้อมด้วยการกำหนดทิศทางของแสง และเงาในการสร้างสีสันอยู่ด้วยเช่นกัน

กระบวนการสร้างสรรค์

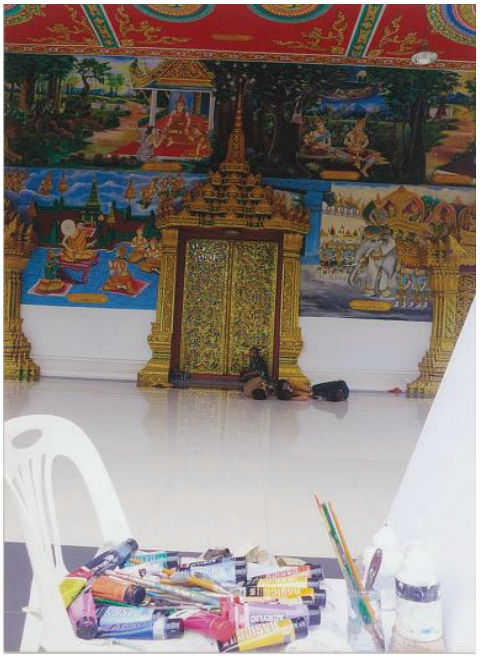

ภาพประกอบที่ 358 อุปกรณ์ในการเขียนภาพที่วัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

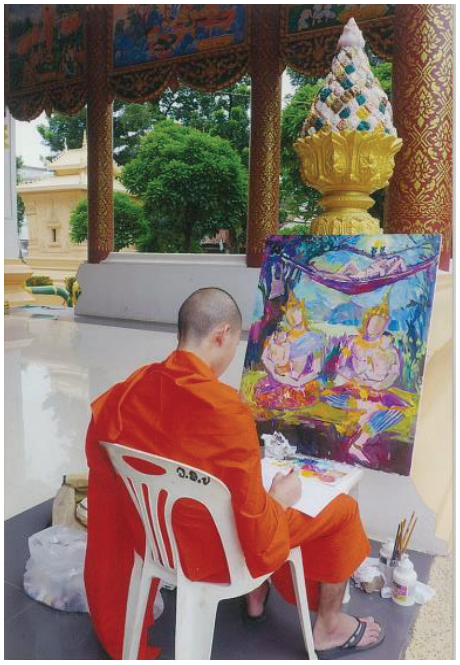

ภาพประกอบที่ 359 สามเณรมีส่วนร่วมในการเขียนภาพ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

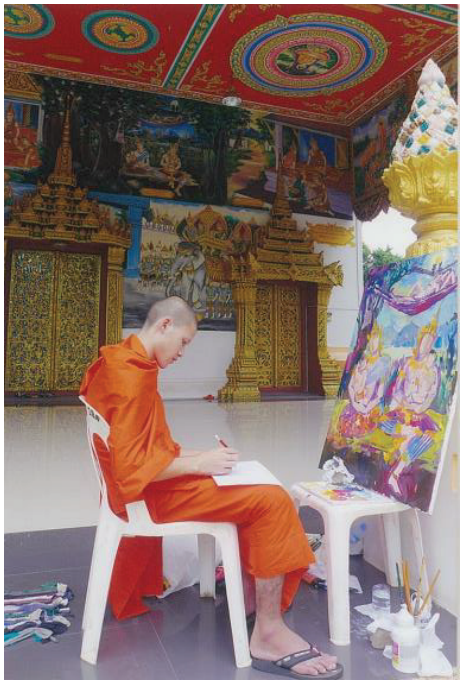

ภาพประกอบที่ 360 การร่างภาพและระบายสีที่เป็นไปตามขั้นตอน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 361 ภาพเขียนที่มีต้นแบบจากผนังวัดอินแปง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

9.3 ภาพจากเนื้อหาในเรื่อง “พุทธประวัติ”

9.3.1 ภาพ “ประสูติ”

ภาพประกอบที่ 362 จากการเขียนภาพสดภายในสิมวัดหายโศก ในภาพ “ประสูติ” สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

พระนางเจ้ามายาราชเทวี ได้เสด็จดำเนินไปถึงร่มไม้สาลพฤกษ์ ทรงยกพระหัตถ์เหนียวกิ่งสาละซึ่งอ่อนน้อมค้อมลงมาในขณะที่พระนางทรงครรภ์อยู่ 10 เดือนแล้ว โดยมีเทพยดามาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นั้น พระนางสิริมหามายาเสด็จประทับยืนใต้ร่มไม้สาละ ณ ป่าลุมพินีวัน พระหัตถ์เหนี่ยวกิ่งไม้สาละ ประสูติพระกุมารภายใต้แวดวงพระวิสูตร (ม่าน) ในวันเพ็ญเดือน วิสาขะ กลางเดือน 6 โดยพร้อมกันถวายพระนามพระกุมารว่า “สิทธัตถะ” และพระนางเจ้ามายาราชเทวี เมื่อได้ประสูติ พระบรมโพธิสัตว์เจ้าล่วงไปเป็นเวลาได้ 7 วัน พระนางก็เสด็จสวรรคต

ภาพประกอบที่ 363 ภาพ “ประสูติ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

ในการจัดวางองค์ประกอบภายในภาพ โดยจัดให้องค์ประธานของภาพอยู่ด้านขวา โดยมีเหล่าเทวดารอบล้อมที่จะทำให้ภาพขององค์ประธานมีความโดดเด่น โดยมีจุดเด่นของรูปทรงองค์สิทธัตถะเป็นจุดสำคัญของภาพในการจัดวางองค์ประกอบเพื่อให้มีเนื้อหาตรงตามเรื่องราวที่กำหนดไว้ด้วยการจัดวางองค์ประกอบอื่นให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยรูปแบบในการจัดภาพดังกล่าวได้กลายเป็นภาพลักษณ์ในการแสดงออกทางศิลปะในเนื้อหาศาสนาจนเป็นที่ประจักษ์และยอมรับจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ 364 ภาพ “ประสูติ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

การจัดวางรูปทรงจากรูปทรงที่เป็นภาพคนและรูปทรงที่เป็นสิ่งธรรมชาติ ต้นไม้ ดอกบัว ด้วยการให้ความสำคัญรูปทรงของพระนางเจ้ามายาราชเทวีและรูปทรงของพระกุมารที่เป็นกลุ่มองค์ประธานหลักของภาพที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามเรื่องราวที่เกิดขึ้น รวมทั้งรูปทรงของเหล่าเทวดา ที่อยู่ด้านซ้ายและด้านขวาของภาพ ซึ่งจะเป็นรูปทรงที่เป็นรองประธานของภาพโดยมีรูปทรงของต้นไม้ และดอกบัวเป็นรูปทรงในส่วนประกอบของภาพเพื่อให้ภาพมีองค์ประกอบจากรูปทรงต่าง ๆ ที่มีความประสานสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างมีเอกภาพในที่สุด

ภาพประกอบที่ 365 ภาพ “ประสูติ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การสร้างสรรค์ผลงานในภาพ “ประสูติ” ด้วยการมีประสบการณ์ตรงจากสถานที่ที่ได้ไปนั่งเขียนภาพ คือ ภายในสิมวัดอินแปง ซึ่งเป็นภาพวาดในเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติและเป็นภาพที่มีขนาดใหญ่มากที่สุดจากหลากหลายวัดที่เห็นมา และยังเป็นภาพที่มีคุณภาพในทักษะการวาดภาพอยู่ด้วยเช่นกัน ในการวาดภาพที่นำแรงบันดาลใจจากด้านในสิมอินแปงจึงได้ทิ้งร่องรอยของปลายพู่กันไว้ บนระนาบรองรับอยู่เป็นช่วง ๆ จึงทำให้เกิดพื้นผิวจากการป้ายสีสันที่เป็นรอยแปรงจากการตวัดปัดแปรงอยู่โดยทั่วไป ซึ่งเป็นการสร้างพื้นผิวตามอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้น ดังภาพที่ปรากฏ

ภาพประกอบที่ 366 ภาพ “ประสูติ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การสร้างค่าน้ำหนักของภาพด้วยหลักการจากภาพ ขาว เทา และดำ ในที่สุด ซึ่งเป็นการจัดวางค่าของความอ่อนแก่ภายในสีสันเพื่อให้ภาพมีความคมชัดตามหลักการทัศนศิลป์ ด้วยการมองภาพโดยรวมในเรื่องของรูปและพื้นที่มีความประสานสัมพันธ์ต่อกันจากพื้นฐานโครงสร้างของแสงและเงาเพื่อเป็นการมองในแบบลดรายละเอียดของส่วนต่าง ๆ ให้มองเห็นภาพในวงกว้างตามจังหวะของการจัดวางองค์ประกอบภายในภาพ จากการประสานรูปทรงต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างพื้นผิวเพื่อสะท้อนอารมณ์และความรู้สึกในการเขียนภาพอยู่ในขณะนั้น การจัดวางความสำคัญของรูปและพื้นจึงเป็นการแสดงออกทางศิลปะของการมองภาพโดยรวม เป็นสำคัญ ดังภาพที่ปรากฏ

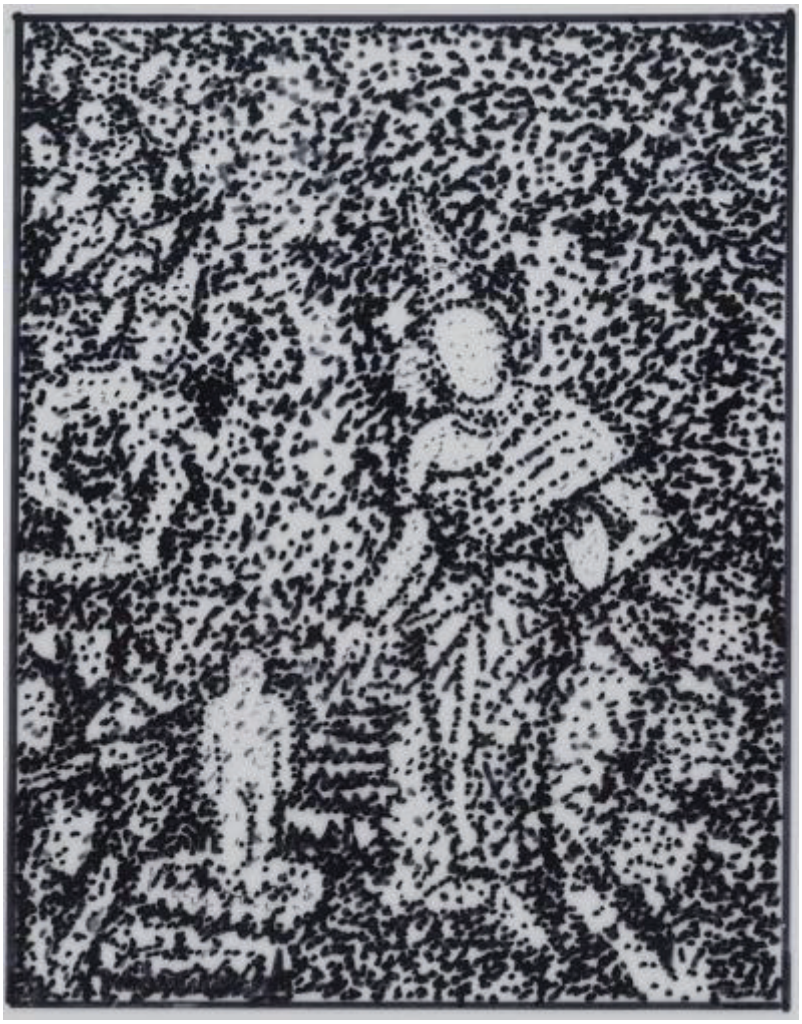

ภาพประกอบที่ 367 ภาพ “ประสูติ” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

จากเนื้อหาภายในภาพที่เป็นเรื่องของตำนานเป็นลักษณะของเรื่องเล่าซึ่งผ่านกาลเวลามายาวนาน แต่ในเรื่องของเนื้อหารายละเอียดของบทบาทในแต่ละบุคคลซึ่งยังดำรงอยู่ และได้ดำเนินไปตามเนื้อหาของพุทธประวัติที่มีครบในทุกองค์ประกอบจนกลายเป็นภาพเชิงสัญลักษณ์ที่สังคม และประชาชนต่างรับรู้และเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่จึงทำให้การใช้สีเป็นกลุ่มสีสดใส อาทิ สีชมพูสด สีม่วงสด สีฟ้า สีเขียวสด อยู่โดยทั่วไป เพื่อให้ผลงานมีลักษณะสมัยใหม่มีความเป็นสิ่งใหม่มากยิ่งขึ้น เพราะจุดประสงค์หลักก็คือต้องการเผยแพร่พุทธศาสนาให้เข้าถึงในสังคมทุกช่วงวัยเป็นหลักสำคัญนั่นเอง

กระบวนการสร้างสรรค์

ภาพประกอบที่ 368 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

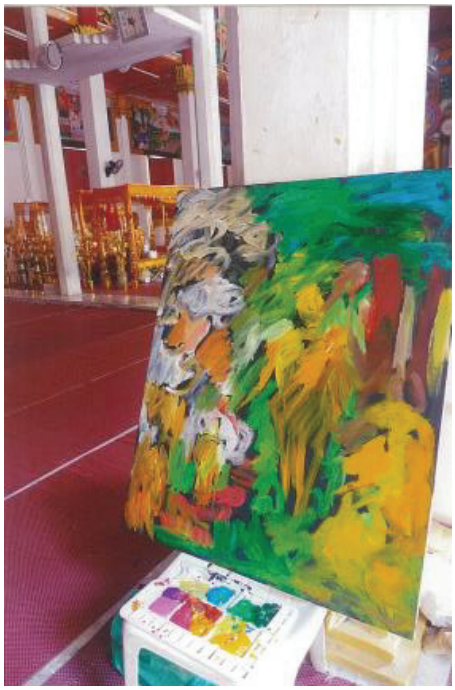

ภาพประกอบที่ 369 การร่างภาพและระบายสีที่วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

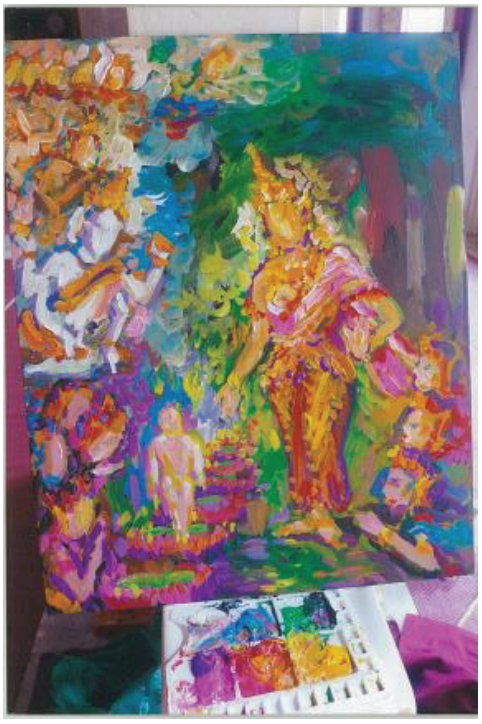

ภาพประกอบที่ 370 ผลงานที่นำแรงบันดาลใจจากภาพในฝาผนัง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

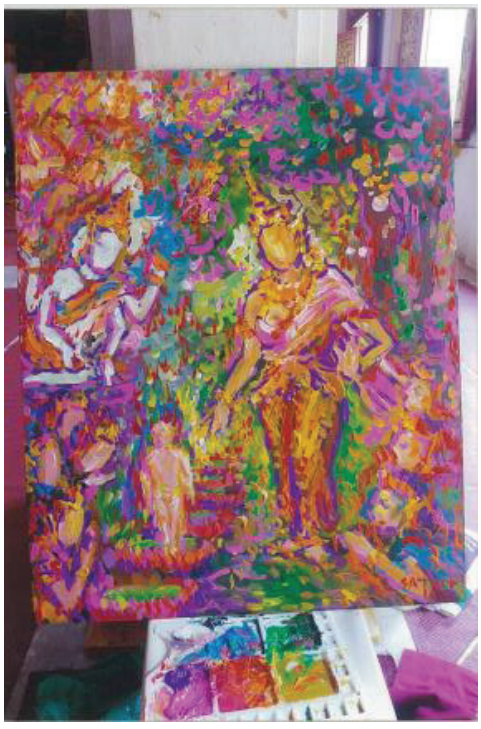

ภาพประกอบที่ 371 ขั้นตอนการระบายสีภายในโบสถ์วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

9.3.2 ภาพ “ชนะมาร”

ภาพประกอบที่ 372 จากการเขียนภาพสดภายในวิหารของวัดพระธาตุหลวงใต้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังใน ภาพ “ชนะมาร” สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

การดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลนั้นย่อมจะต้องแก้ปัญหาและอุปสรรคกันทั่วทุกคน ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่มนุษย์ย่อมเคยพานพบมาแล้วทั้งสิ้น ในภาพ “ชนะมาร” ก็เป็นช่วงเวลา ที่พระพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้นั้นได้ผ่านอุปสรรคและปัญหาตามตำนานที่กล่าวไว้เช่นเดียวกัน

พระธรรมโกศาจารย์ (2528) กล่าวถึง “ชนะมาร” โดยสรุปไว้ว่า

“พระมหาบุรุษไม่เห็นผู้อื่นใด ใครจะกล้ามาเป็นพยานยืนยันในที่นี้ได้ จึงตรัสเรียก นางวสุนธราเจ้าแห่งธรณีว่า “ดูกร วสุนธรา นางจงมาเป็นพยานในการบำเพ็ญกุศลของอาตมา ในกาลบัดนี้ด้วยเถิด”

นางวสุนธราเจ้าแม่ธรณี ก็ชำแรกแทรกพื้นปฐพีขึ้นมาปรากฏกาย ทำอัญชลีถวายอภิวาทพระมหาบุรุษเจ้าแล้ว ก็ประกาศให้พญามารทราบว่า พระมหาบุรุษเมื่อเป็นพระบรมโพธิสัตว์เจ้า ได้บำเพ็ญบุญมามากมายตลอดกาล เหลือที่จะนับประมาณได้ แต่น้ำกรวดที่ข้าพเจ้าเอามวยมารองรับได้บนเศียรเกล้า ก็มีมากพอจะถือเป็นหลักฐานวินิจฉัยได้นางวสุนธรากล่าวแล้วก็ประจะหัตถ์อันงามปล่อยมวยผม บีบน้ำกรวดที่สะสมไว้ในอเนกชาติให้ไหลหลั่งออกมาเป็นทะเลหลวง กระแสน้ำป่าออกมาท่วมทับเสนามารทั้งปวงให้จมลงวอดวาย กำลังน้ำได้ทุ่มซัดพัดช้างคีรีเมขล์ให้ถอยร่นลงไปติดขอบจักรวาล

พญามารตกตะลึงเห็นเป็นอัศจรรย์ ด้วยมิได้เห็นมาแต่กาลก่อน ก็ประนมพัตต์กราบนมัสการ ยอมปราชัยพ่ายแพ้บุญบารมีของพระมหาบุรุษ แล้วก็อันตรกานหนีไปจากที่นั่น

ภาพประกอบที่ 373 ภาพ “ชนะมาร” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

การจัดวางองค์ประกอบภายในภาพ “ชนะมาร” ผู้วาดต้นแบบได้จัดวางไว้ในลักษณะการอธิบายเรื่องเล่าได้ครบองค์ประกอบทุกประการ จึงเป็นการอธิบายเรื่องราวของตำนานกับภาพประกอบได้ตรงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากเรื่องเล่าตามเนื้อหานั้นๆ โดยเฉพาะการจัดวางตำแหน่งของพระพุทธเจ้าให้อยู่ด้านบนขวาสุด และมีนางวสุนธราพระแม่ธรณีอยู่ด้านล่าง โดยมีพญามานวัสวดีอยู่ด้านซ้ายที่ท่าทีที่แสดงความโกรธเกรี้ยวน่ากลัว จึงเป็นการจัดวางองค์ประกอบของภาพที่มีลักษณะตัดกัน ด้วยเนื้อหาภายในภาพ ที่สุดแล้วพระองค์ก็สามารถเอาชนะมารทั้งปวงได้ทั้งหมดก่อนที่พระองค์จะได้ตรัสรู้ ในเวลาต่อมา ซึ่งจะเป็นการเรียบเรียงทั้งเนื้อหาและการจัดวางองค์ประกอบของภาพอย่างมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอย่างยิ่ง

ภาพประกอบที่ 374 ภาพ “ชนะมาร” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ ด้วยการนำรูปทรงที่มีความหลากหลายมาจัดวางให้อยู่ร่วมกันเต็มพื้นที่ระนาบรองรับด้วยเนื้อหาของภาพที่มีเรื่องราวต่าง ๆ ในการเล่าเรื่องที่เกิดขึ้น จึงทำให้รูปทรงภายในภาพต่างมีความสำคัญที่แตกต่างกันไป เพราะในแต่ละรูปทรงนั้นก็มีบทบาทความสำคัญในการเดินเรื่องตามตำนานที่ปรากฏอยู่ตลอดมา แต่ในแต่ละรูปทรงต่างก็มีความสัมพันธ์ต่างกัน และมีความหมายอยู่ในตัวเองทั้งสิ้น นับว่าเป็นความชาญฉลาดของผู้วาดต้นแบบนี้แต่อดีตในการที่ จะเล่าเรื่องให้ครอบคลุมเนื้อหาและได้กลายเป็นรากฐานเชิงสัญลักษณ์ในการแสดงออกทางศิลปะในภาพ “ชนะมาร” มาจนถึงยุคปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ 375 ภาพ “ชนะมาร” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การเดินทางไปที่ศาลาการเปรียญในวัดพระธาตุหลวงใต้นั้น ทุกครั้งที่ได้เดินทางไป สปป.ลาว ผู้เขียนก็ต้องหาโอกาสไปเยี่ยมเยียนที่วัดนี้ทุกครั้งไปด้วยเพราะว่าเป็นวัดที่มีความหลากหลาย ในเรื่องของโบราณสถานและโบราณวัตถุ โดยเฉพาะกับผู้คนภายในวัดที่มีอัธยาศัยดีและเป็นมิตรไม่ว่าจะเป็นผู้คนที่อยู่ในระดับล่างสุดไปจนถึงสูงสุดมาแล้วก็ตาม ผู้เขียนได้รับความเอื้อเฟื้ออยู่เสมอมา การไปนั่งเขียนภาพภายในศาลาการเปรียญเพียงลำพังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาเสียเหลือเกิน โดยเฉพาะภาพ “ชนะมาร” เป็นภาพที่ผู้เขียนมีความประทับใจในเนื้อหาภายในภาพและสิมในการแสดงออก ด้วยวิธีการเขียนภาพในลักษณะการปะทะกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าเช่นเคย โดยได้แสดงลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนในการวาดภาพด้วยวิธีการใช้รอยแปรงและสีสันจึงเป็นการสร้างพื้นผิวด้วยตัวของมันเองดังที่เป็นมา และจะต้องให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ในเวลาขณะนั้นดังภาพที่ปรากฏ

ภาพประกอบที่ 376 ภาพ “ชนะมาร” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้นผิว (FIGURE AND GROUND)

การแสดงออกทางศิลปะในภาพ “ชนะมาร” จะให้ความสำคัญกับส่วนที่เป็นรูปซึ่งปรากฏอยู่ภายในภาพอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ รูปภาพพระพุทธเจ้า รูปภาพนางวสุนธราเจ้าพระแม่ธรณี รูปบรรดาเทพเจ้า และรูปภาพต้นไม้ แม่น้ำ เป็นต้น ในส่วนของการเป็นพื้นก็คือด้านหลังภายในภาพ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนน้อย การแสดงในเรื่องของรูปและพื้นจึงเป็นไปตามเนื้อหาของการเล่าเรื่องตามตำนาน ที่กล่าวไว้ สาระสำคัญต่าง ๆ จึงไปปรากฏอยู่ในรูปทรงต่าง ๆ เป็นสำคัญแต่อย่างไรก็ตามความงามของภาพก็ได้สร้างความสมดุลระหว่างรูปและพื้นตามจังหวะของการวางองค์ประกอบของภาพและการมีเอกภาพได้ในที่สุด

ภาพประกอบที่ 377 ภาพ “ชนะมาร” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

ด้วยเป้าประสงค์หลักในการแสดงออกทางศิลปะด้วยการใช้สีสันที่แสดงความเร่าร้อนให้ความรู้สึกที่รุนแรง จากการใช้สีสดที่หลากหลาย อาทิ สีแดง สีเขียว สีเหลือง หรือสีม่วงที่เป็นเนื้อสีแท้ ๆ ประสานกับกลุ่มโครงสีเทาเพื่อจับภาพให้สีต่าง ๆ มีความสดใสมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสะท้อนมุมมองในการชื่นชมผลงานด้านทัศนศิลป์จากเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าผ่านกาลเวลามายาวนานให้มีความทันสมัย เพื่อให้อนุชนคนรุ่นหลังได้เปิดใจรับกับการสื่อสารด้วยผลงานทางศิลปะโดยใช้สีสันเป็นปัจจัยในการนำเข้าสู่การศึกษาธรรมะตามแนวทางพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่งที่คนไทยต่างยึดถือพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่อดีตจนถึงสังคมในยุคปัจจุบัน

กระบวนการสร้างสรรค์

ภาพประกอบที่ 378 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

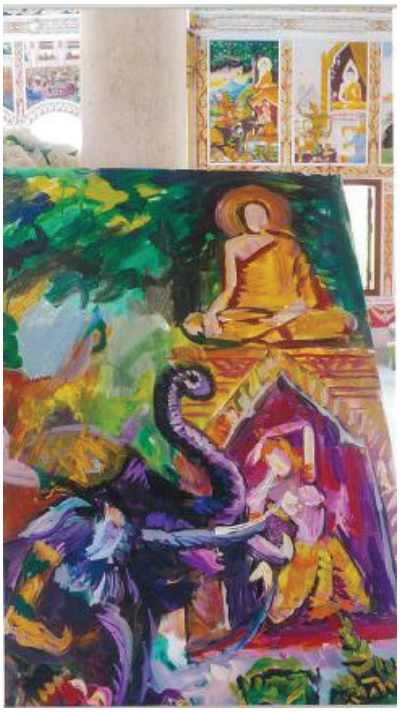

ภาพประกอบที่ 379 ภาพเขียนจากภาพต้นแบบจิตรกรรมฝาผนัง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 380 แรงบันดาลใจภาพฝาผนังวัดพระธาตุหลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

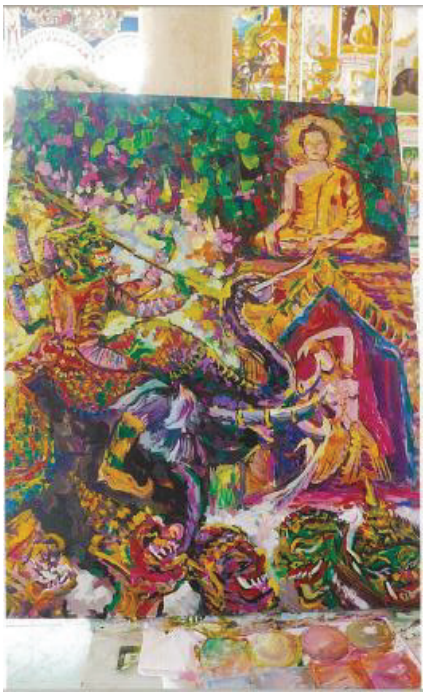

ภาพประกอบที่ 381 ภาพที่เสร็จสมบูรณ์ตามขั้นตอนการระบายสี. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

9.3.3 ภาพ “ตรัสรู้”

ภาพประกอบที่ 382 จากการเขียนภาพสดภายในสิมวัดหายโศกในภาพ “ตรัสรู้”
สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

พระมหาบุรุษทรงกำจัดมารและเสนามารให้ปราชัยด้วยพระบารมีทรงเจริญสมาธิ ภาวนาได้ยิ่งขึ้น ทรงเจริญสมาธิภาวนาทำจิตใจให้แน่วแน่ปราศจากอุปกิเลสจนจิตสุขุมเข้าโดยลำดับ ซึ่งนำไปสู่การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าได้ในที่สุด ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามรถสะท้อนบทบาทของพุทธศาสนาที่มีหลักคิดที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง ความเป็นธรรมชาติ สามารถพิสูจน์ได้ และบังเกิดผลตามที่ประจักษ์ จึงทำให้เกิดแนวร่วม จากความศรัทธา ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ตามที่เป็นอยู่

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (2560) กล่าวว่า

หลายศาสนาเป็นแค่ปรัชญา แต่พุทธศาสนาไม่ใช่ปรัชญา อย่างวิทยาศาสตร์ยังขึ้นอยู่กับกาลเวลา แต่พุทธศาสนาเป็นสัจธรรมที่ไม่มีเงื่อนไขของกาลเวลา พิสูจน์ได้ตลอดเวลา ปฏิบัติได้ และเมื่อปฏิบัติแล้ว รู้ได้ด้วยตัวเอง ชาวตะวันตกตื่นเต้นกับพุทธศาสนามาก เลยมีการเรียนการสอนพุทธศาสนามาก แต่พวกเราชาวพุทธหรือชาวเอเชีย พอเห็นเขาศึกษาก็ตื่นเต้น ฮือฮาว่าเขาจะเป็นพุทธ ซึ่งไม่ใช่ที่เขาศึกษาไม่ได้จะไปเป็นชาวพุทธ แต่ศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวัน ฝรั่งใช้ทุกวิทยาการที่มีอยู่เพื่อพิสูจน์ ยิ่งพิสูจน์ยิ่งปฏิเสธไม่ออก ยิ่งพิสูจน์ยิ่งเจอเพชร เช่น เมื่อ 10 ปีก่อน องค์การอนามัยโลก (WHO) ศึกษาวิจัยทั่วโลกว่าพัฒนาการของโลกในอนาคตเป็นอย่างไรและมีโรคใดบ้าง เพื่อดักปัญหาได้ถูก ปรากฏว่าโรคร้ายแรงที่สุดในปี ค.ศ.2020 ไม่ใช่โรคมะเร็ง หรือ เอดส์ แต่กลายเป็นโรคเครียด เพราะวิถีชีวิตเปลี่ยนไป ฝรั่งพยายามค้นคว้ายาเพื่อแก้ไข แต่พบว่ายารักษาโรครักษาได้ชั่วคราว เพราะความเครียดเกิดจากเกิดจากวิถีชีวิตที่เราสร้างขึ้นไป ๆ มา ๆ ฝรั่งที่ศึกษาพุทธศาสนาก็เลยทดลองใช้วิธี การเจริญสติ คือการบำบัดจิตบนพื้นฐานของการเจริ ญสติ หรือการบำบัด

จิตแก้ไขเรื่อง ความเครียด ตอนนี้วงการแพทย์ใช้การเจริญสติเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาทุกอย่างปรากฏว่าสารพัดโรคหายหมด ด้วยเหตุนี้เขาจึงศึกษาลึกลงไปว่าทำไมแค่การนั่งสมาธิถึงสามารถแก้ไขในสิ่งที่ยาแก้ไขไม่ได้ พบว่า “change your mind, change your brain” คือฝึกจิตแล้วเปลี่ยนสมองได้ ด้วยเหตุนี้ทางวิทยาศาสตร์พยายามศึกษาคำว่า “จิต” (mind)

ฝรั่งไม่มีคำว่า Mind แต่มี soul (อัตตา/ตัวตน) แต่พุทธศาสนาเชื่อว่าไม่มีตัวตน มีแต่จิต (mind) ที่สามารถบังคับตัวตนให้เป็นไปในสิ่งที่เราต้องการได้ จิตเป็นสิ่งใหม่สำหรับฝรั่ง แต่ของเราพูดถึงจิตมากว่า 2,500 ปี แล้ว เรารู้ว่าตัวตน (Soul) ดำเนินตามจิต พอฝรั่งมาเจอจิตแล้วเราทำปฏิกิริยากับสิ่งเหล่านั้นอย่างไร ถ้าเรามีความรู้ความเข้าใจหรือมีตัว “ปัญญา” มาก ปฏิกิริยาต่อสิ่งนั้นก็ออกมาในทางฉลาด แต่ถ้าเราปัญญาน้อย เราก็จะกลายเป็นเหยื่อกับสิ่งที่มากระทบ นี่คือสิ่งที่พุทธศาสนาสอนมานานแล้ว

ภาพประกอบที่ 383 วัดอินแปง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 384 วัดพระธาตุหลวงใต้.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

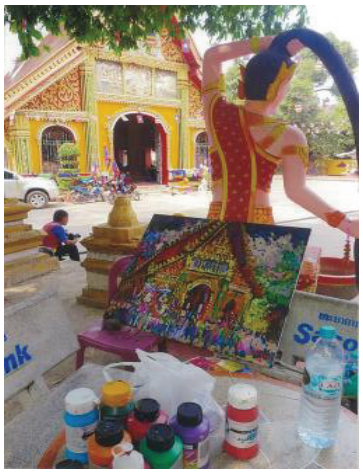

ภาพประกอบที่ 385 วัดสีเมือง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 386 วัดหายโศก.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

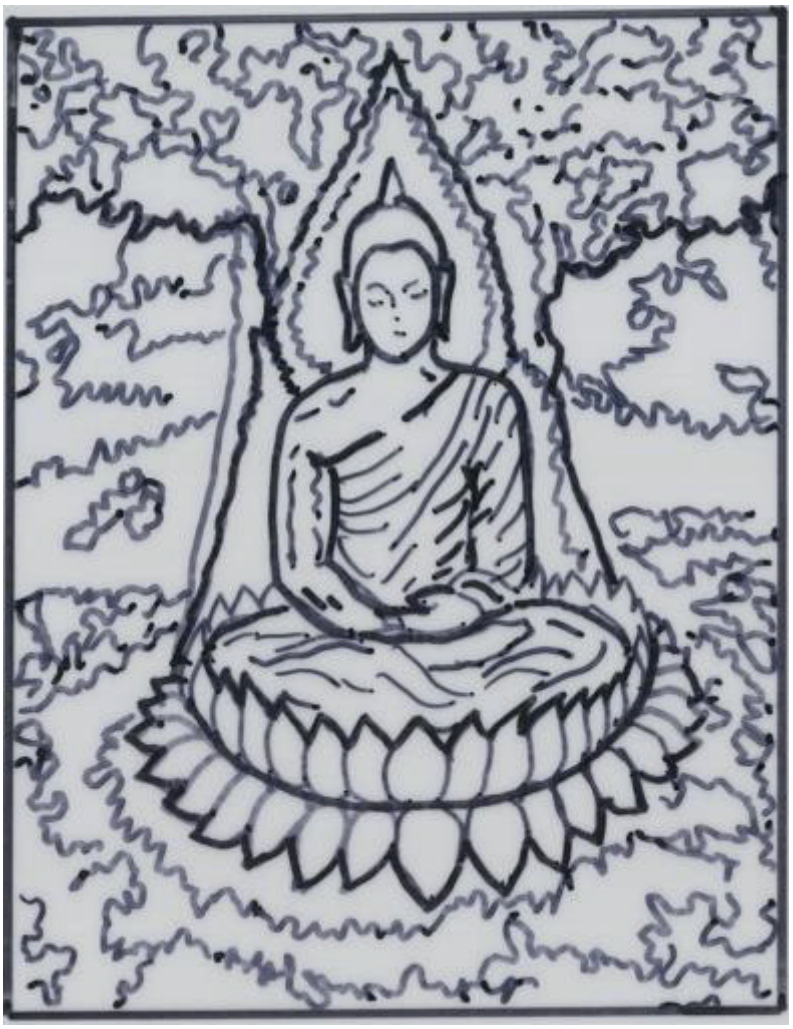

ภาพประกอบที่ 387 ภาพ “ตรัสรู้” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

การจัดวางองค์ประกอบของภาพด้วยการนำรูปแบบของผู้สร้างสรรค์มาเป็นต้นแบบ ซึ่งในภาพผลงานดังกล่าวได้กลายเป็นรูปภาพเชิงสัญลักษณ์ซึ่งเป็นที่เข้าใจในสังคมเกี่ยวกับความหมายจากการสื่อสารด้วยผลงานศิลปะ แต่ผู้เขียนได้ลดสกัดตัดทอนรายละเอียดของภาพลงไปบ้าง เพื่อให้ภาพมีลักษณะเคลื่อนไหว เพื่อเพิ่มความมีชีวิตชีวากับการแสดงออกทางศิลปะ แต่การจัดวางองค์ประกอบของภาพก็ยังดำรงอยู่เพื่อให้ผลงานศิลปะดังกล่าว ได้มีส่วนในการโน้มน้าวจิตใจให้สังคมได้ตระหนักในคุณค่าของพุทธศาสนาอยู่ด้วยเช่นกัน

ภาพประกอบที่ 388 ภาพ “ตรัสรู้” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ ด้วยการนำรูปทรงที่เป็นองค์ประธานของภาพคือพระพุทธเจ้าประทับอยู่ตรงกลางของภาพโดยด้านหลังมีต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นฉากหลังพร้อมกับรูปทรงดอกบัวขนาดใหญ่ซึ่งเป็นที่รองรับของพระพุทธเจ้า เป็นภาพในเชิงอุดมคติตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ตามเนื้อหาแห่งการ “ตรัสรู้” จึงทำให้ที่ปรากฏเป็นภาพที่มีลักษณะแห่งการปะทะด้วยรูปทรงที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ในการที่จะสื่อความหมายต่อสังคมในการรับรู้ถึงบทบาทตามเนื้อหาของภาพตามที่เป็นอยู่ด้วยหลักการที่จะให้พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่หล่อหลอมสังคมได้ต่อไป

ภาพประกอบที่ 389 ภาพ “ตรัสรู้” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

การวาดภาพ “ตรัสรู้” ที่อยู่ภายในสิมหายโศกด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ จากภาพผลงานที่ปรากฏอยู่ภายในสิมที่เป็นภาพเล่าเรื่องพุทธประวัติซึ่งผลงานโดยภาพรวมจะเป็นผลงานที่มีคุณภาพมีคุณค่าโดยได้ผ่านวันเวลามายาวนาน จึงเป็นการสร้างมูลค่าให้แก่ภาพผลงานพุทธประวัติด้วยอย่างยิ่ง การได้ไปนั่งเขียนภาพดังกล่าวในบรรยากาศที่ล้อมรอบด้วยศิลปะที่เป็นพุทธบูชาจึงเป็นการสร้างความศรัทธาที่นำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ด้วยการปาดป้ายพู่กันอยู่ในขณะนั้นจากพื้นผิวของภาพภายในภาพที่เต็มไปด้วยร่องรอยของกลุ่มก้อนของสีที่ระบายอยู่บนพื้นระนาบรองรับตามอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้น

ภาพประกอบที่ 390 ภาพ “ตรัสรู้” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การแบ่งแยกน้ำหนักของภาพให้มีลักษณะภาพ ขาว เทา และดำเพื่อให้สะท้อนการแสดงออกทางศิลปะด้วยการลดทอนรายละเอียดภาพลงให้เหลือเพียงในส่วนที่เป็นรูปคือองค์ประธานของภาพ รูปภาพต้นไม้และรูปภาพดอกบัว แต่ในส่วนอื่นจะเป็นการแสดงออกในเรื่องของพื้นตามหลักการจัดวางภาพที่จะให้รูปพระพุทธเจ้าเป็นจุดเด่นของภาพ โดยพื้นส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องของภูเขา ท้องฟ้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบโดยรวมที่ต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกันในการแสดงออกในความเป็นรูปและพื้น โดยยึดหลักของแสงและเงามาเป็นองค์ประกอบร่วมอยู่ด้วยเช่นกัน

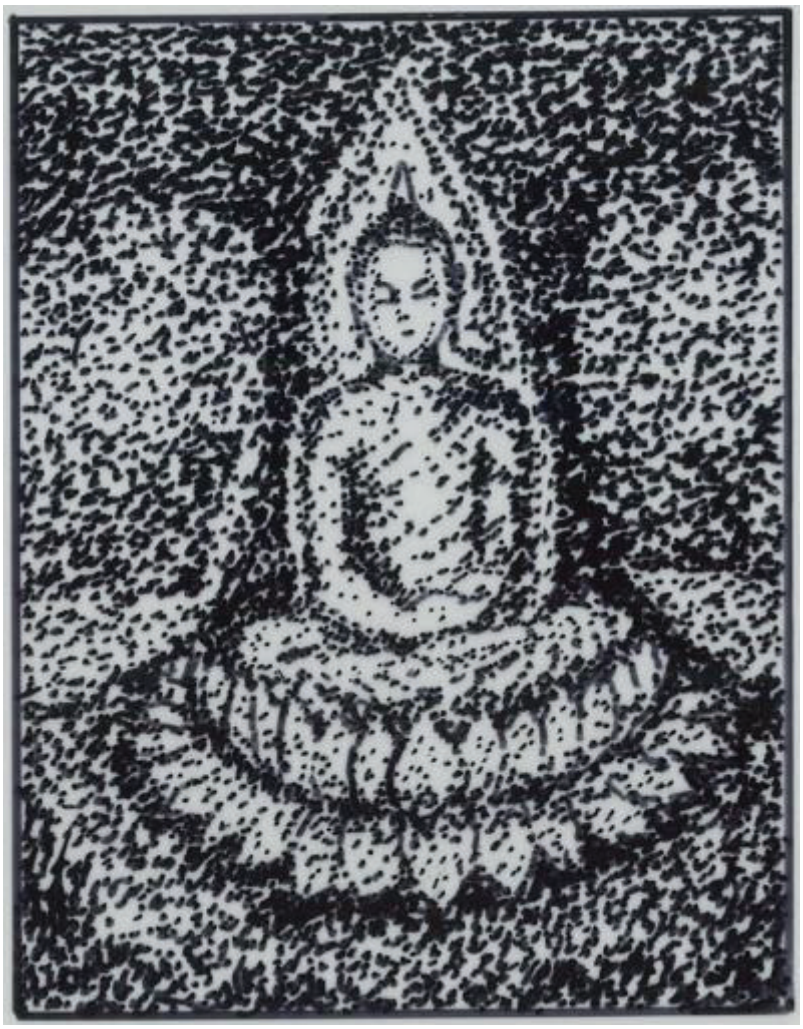

ภาพประกอบที่ 391 ภาพ “ตรัสรู้” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

การใช้โครงสร้างของสีในการระบายในภาพ “ตรัสรู้” นั้น ด้วยการใช้กลุ่มสี ชมพู ม่วง สีเหลือง และสีเขียวอมฟ้า เป็นกลุ่มสีหลัก แต่ได้สร้างบรรยากาศภายในภาพด้วยสีชมพูอมม่วง เป็นกลุ่มสีหลัก โดยกลุ่มสีดังกล่าวจะใช้ในการระบายภาพดอกบัวที่จะต้องแสดงความสว่างซึ่งประกอบไปด้วยสีแดง สีชมพู สีม่วง โดยมีสีฟ้าสอดแทรก และเป็นสีที่มีความประสานสัมพันธ์ไปกับทุก ๆ สีภายในภาพ เพื่อให้มีความรู้สึกสดใส สะอาด และมีความสนุกอยู่ในตัวเองอยู่ด้วยเช่นกัน โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้คนรุ่นใหม่ได้เสนอผลงานในทางพุทธศาสนา แต่การนำเสนอในทางศิลปะ จะใช้วิธีการในรูปแบบใหม่ ทั้งจากการปาดป้ายด้วยปลายพู่กันที่รวดเร็ว และการใช้สีที่ฉูดฉาด เจิดจ้า เพื่อเป็นสิ่งเร้าแก่คนรุ่นใหม่เป็นสำคัญ

กระบวนการสร้างสรรค์

ภาพประกอบที่ 392 ผลงานที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 393 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพด้วยสีอะคริลิค. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

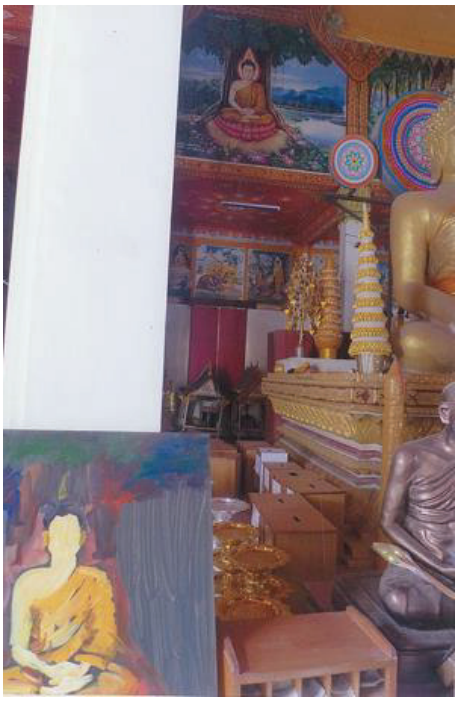

ภาพประกอบที่ 394 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภายในโบสถ์วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

9.3.4 ภาพ “ปรินิพาน”

ภาพประกอบที่ 395 จากการเขียนภาพสดภายในสิมวัดหายโศกในภาพ “ปรินิพาน”
สีอะคริลิค 100 x 80 เซนติเมตร.ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธ์ปรินิพาน พระอานนท์เถระได้อยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้า โดยมีรายละเอียดในการสนทนาระหว่างกัน พระธรรมโกศาจารย์ (2528) กล่าวว่า

“ดูกรอานนท์ สิ่งใดที่ตถาคตได้สละแล้ว คายแล้ว ปล่อยเสียแล้ว ละเสียแล้ว วางเสียแล้ว การที่ตถาคตจักคืนกลับมารับสิ่งนั้นเข้าไว้อีกเพราะเหตุแห่งชีวิต ไม่เป็นฐานะที่จะมีขึ้นได้เลย”

อานนท์ ทั้งคนหนุ่ม ทั้งคนแก่ ทั้งคนโง่ คนฉลาด คนจนคนมี ล้วนแต่มีความตายเป็นที่ไปในเบื้องหน้าด้วยกันทั้งสิ้น เหมือนภาชนะดิน ถึงจะเล็กใหญ่ ดิบ สุก ประการใด ก็ย่อมมีความแตกทำลาย เป็นที่สุดเหมือนกันหมด ฉะนั้น

สังขารทั้งหลาย มีความไม่เที่ยงเป็นธรรมดา มีความเกิดในเบื้องต้นแปรปรวนในท่ามกลาง และดับสลายลงในที่สุด พระนิพพานเป็นคุณชาติดับเสียซึ่งชาติ ชรา มรณะ เป็นเอกันตสุข ประเสริฐ หาสิ่งเสมอมิได้

อานนท์ วัยของตถาคตล่วงลุถึงความชราแล้ว ชีวิตของตถาคตเหลืออยู่น้อยแล้ว ไม่ช้าก็จะละท่านทั้งปวงไป ท่านทั้งหลายจงมีสติ อย่าได้ประมาท พยายามกระทำที่พึ่งแก่ตน พึงรักษาจตุปาริสุทธิ์ศีลมากอยู่ด้วยการเจริญสมณธรรมเป็นอันดี ผู้ใดมั่นอยู่ในอัปปมาทธรรม ประพฤติธรรมวินัยนี้ให้บริสุทธิ์ด้วยดี ผู้นั้นจักละเสียได้ซึ่งสงสาร ถึงซึ่งฝั่งแห่งนิพพานอันเป็นที่สุดแห่งทุกข์

ภาพประกอบที่ 396 ภาพ “ปรินิพาน” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (COMPOSITION)

การจัดวางองค์ประกอบของภาพรูปแบบของต้นฉบับ โดยให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ในท่าบรรทมแบบท่าไสยยาสน์สร้างความโดดเด่นโดยมีส่วนประกอบของภาพที่เป็นหมู่พราหมณ์แวดล้อมอยู่เป็นองค์ประกอบร่วม โดยการจัดวางท่าทางให้เหมาะสมตามเนื้อหาของภาพปรินิพาน ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนการแสดงออกทางศิลปะในเชิงสัญลักษณ์ที่สังคมชาวพุทธต่างรับรู้ในรูปแบบที่ปรากฏแต่จะแตกต่างกันไปตามลักษณะของผู้วาดภาพ โดยผู้เขียนได้แสดงออกในลักษณะเฉพาะ แต่ตรงการจัดวางองค์ประกอบตามจินตนาการที่มีความคลาสสิก ในภาพลักษณ์ดังกล่าวที่มีผลต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

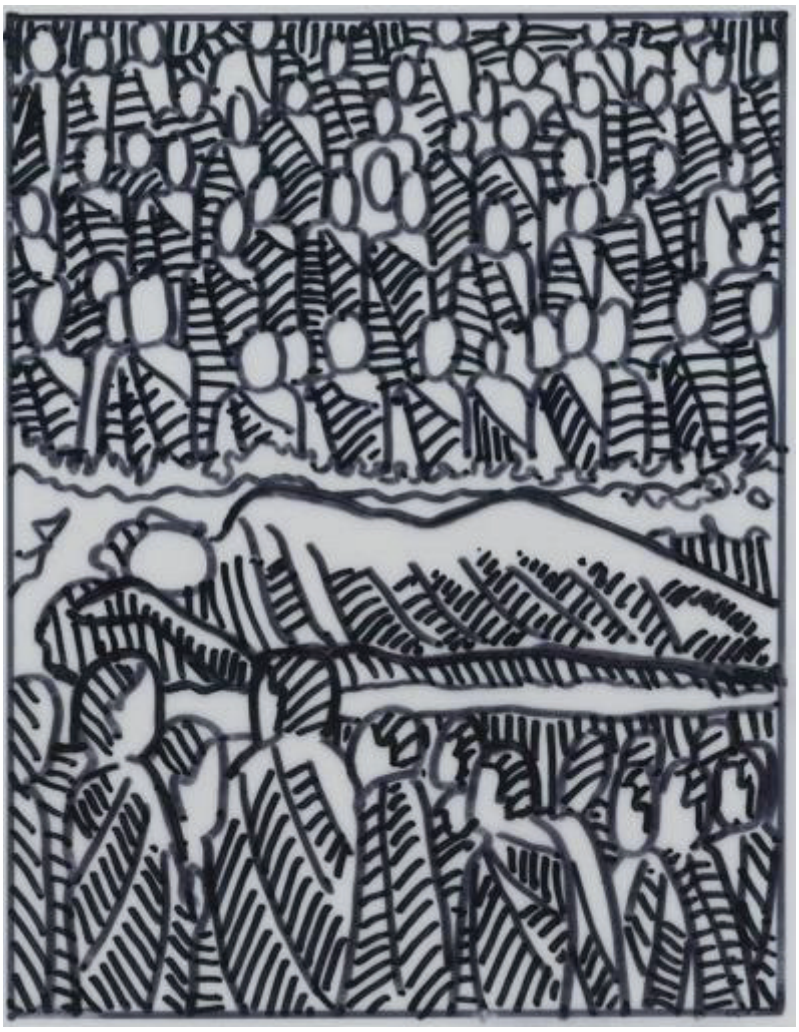

ภาพประกอบที่ 397 ภาพ “ปรินิพาน” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปทรง (FORM)

การจัดวางองค์ประกอบของภาพด้วยรูปทรงของพระพุทธเจ้าที่กำลังนอนในรูปทรงที่เป็นแนวนอนราบ โดยมีรูปทรงของกลุ่มพระและพราหมณ์เป็นรูปทรงที่อยู่ในอากัปกริยาต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปแต่ได้ลดรายละเอียดให้เหลือเพียงโครงสร้างตามการจัดวางแบบเป็นจังหวะกันไป จึงทำให้รูปทรงที่เป็นแนวนอนราบมีความโดดเด่นเพราะเป็นรูปทรงเดียวที่อยู่ภายในภาพ จึงเป็นการแสดงทางศิลปะเพื่อให้เห็นถึงความขัดแย้ง ซึ่งนำไปสู่การสร้างความงามได้ในที่สุด ซึ่งผลงานภาพดังกล่าวก็เป็นที่ยอมรับอยู่ในสังคมทั้งจากอดีตมาจนถึงยุคปัจจุบัน ตามหลักการทางทัศนศิลป์

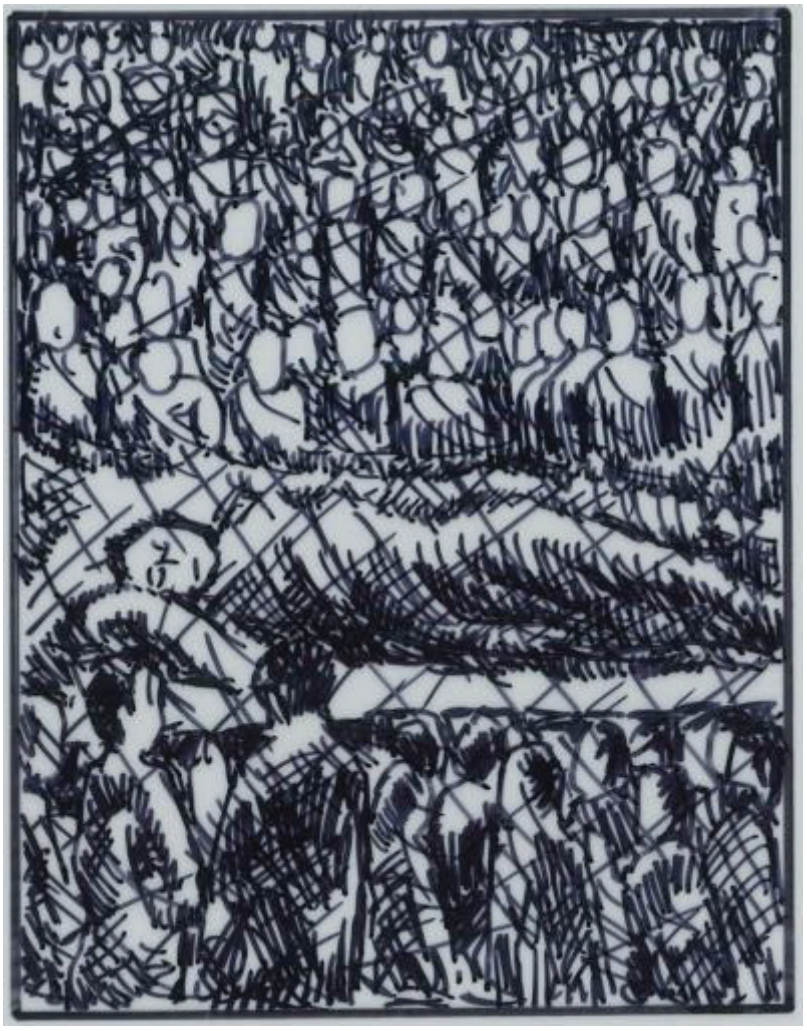

ภาพประกอบที่ 398 ภาพ “ปรินิพาน” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

พื้นผิว (TEXTURE)

จากประสบการณ์ตรงในการวาดภาพที่อยู่ในสิมวัดอินแปง ด้วยการนำวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนภาพด้วยการขออนุญาตพระภิกษุและสามเณรที่จะเข้าไปเขียนภาพในสิมดังกล่าว ซึ่งต้องใช้เวลาเขียนด้วยความรวดเร็ว แต่ในช่วงของการลงพื้นภาพก่อนการวาดภาพได้มีการพูดคุยเชิงสัมภาษณ์กับพระและเณรอยู่เสมอโดยให้พระและเณรได้มีส่วนร่วมในการวาดภาพด้วยการให้เป็นผู้ลงพื้น เพื่อเตรียมการวาด ซึ่งทำให้บรรยากาศในการวาดภาพมีความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น โดยผู้เขียนได้แสดงออกทางศิลปะตามแนวทางของตนเองที่ปรากฏร่องรอยของปลายพู่กันและกลุ่มก้อนสีเพื่อเป็นการสร้างพื้นผิวได้อย่างอิสระ และให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด เพราะสิมมีช่วงเวลาของการเปิดปิด จึงทำให้ได้ภาพที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ด้วยการแก้อุปสรรคและปัญหานานาประการแต่ก็สามารถได้ผลงานสำเร็จตามที่ต้องการอยู่ในขณะนั้น

ภาพประกอบที่ 399 ภาพ “ปรินิพาน” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

รูปและพื้น (FIGURE AND GROUND)

การกำหนดรูปทรงที่เป็นสิ่งมีชีวิตให้เป็นในเรื่องของรูปและในส่วนที่เป็นพื้นระนาบให้เป็นส่วนของพื้น โดยมีพื้นตามหลักของการกำหนดมุมด้านแสงและมุมด้านเงาตามหลักการทัศนศิลป์ที่จะต้องคำนึงถึงน้ำหนักของการเขียนภาพที่ควรจะต้องคำนึงถึงก็คือค่าน้ำหนักของการเป็น สีขาว สีเทา และสีดำ ที่ควรจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันตามจังหวะและสัดส่วนของรูปทรงต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในภาพโดยลดรายละเอียดเพื่อเน้นให้เห็นโครงสร้างของภาพโดยรวมแต่มีความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างรูปและพื้นได้อย่างมีเอกภาพในที่สุด

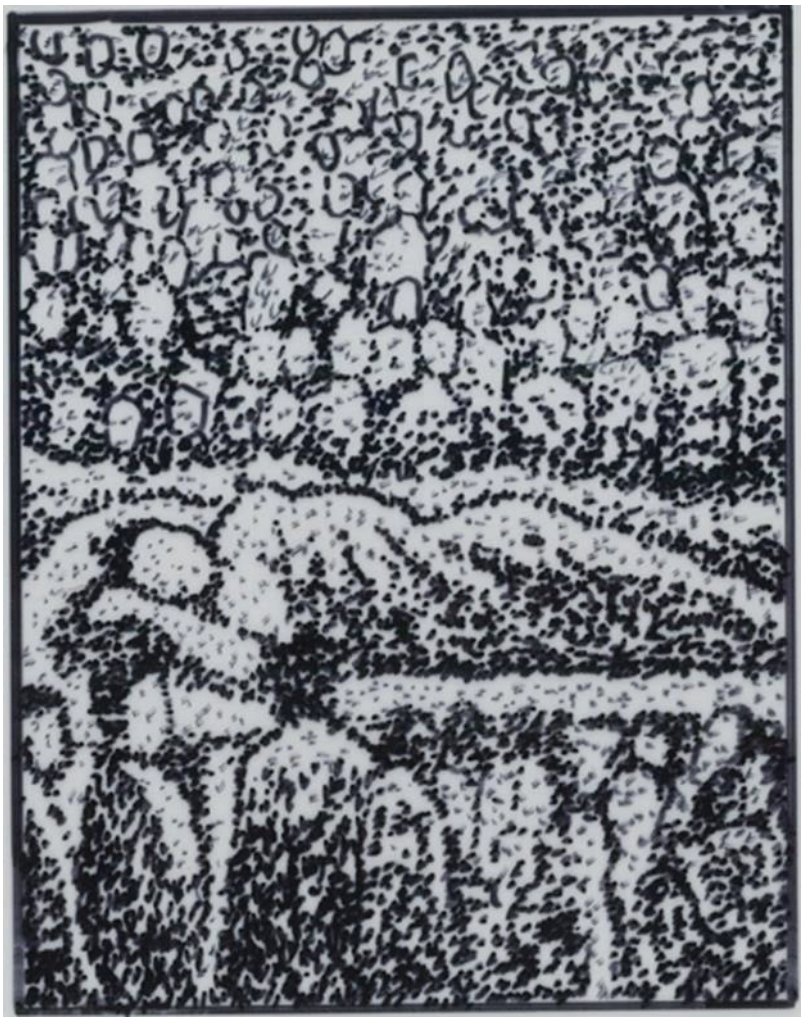

ภาพประกอบที่ 400 ภาพ “ปรินิพาน” ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2565).

สี (COLOR)

การใช้สีสันที่สดใสโดยเฉพาะกลุ่ม สีชมพู และสีม่วง โดยมีกลุ่มสีเหลืองเป็นจุดเด่นของภาพด้วยการนำกลวิธีในการเขียนภาพและประสานสัมพันธ์กับสีสันเพื่อให้ผลงานมีความเป็นศิลปะในรูปแบบสมัยใหม่แต่เนื้อหาเป็นเรื่องเดิมที่มีตำนานเล่าขานมายาวนานด้วยต้องการให้คนรุ่นใหม่ได้ให้ความสนใจในพุทธ ศาสนามากยิ่งขึ้นด้วย การนำศิลปะเป็นสื่อกลางจากการใช้สีสันและรอยแปรงที่ประสานกับอารมณ์และความรู้สึกในการแสดงออกทางศิลปะอยู่ในขณะนั้นได้ปรากฏอยู่ในภาพผลงาน ดังกล่าว จากรูปต้นฉบับที่เป็นที่ยอมรับมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ได้ปรากฏอยู่ในสิมอินแปง ตามที่ผู้เขียนได้มีประสบการณ์ตรงดังภาพที่ปรากฏ

กระบวนการสร้างสรรค์

ภาพประกอบที่ 401 สามเณรได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงาน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

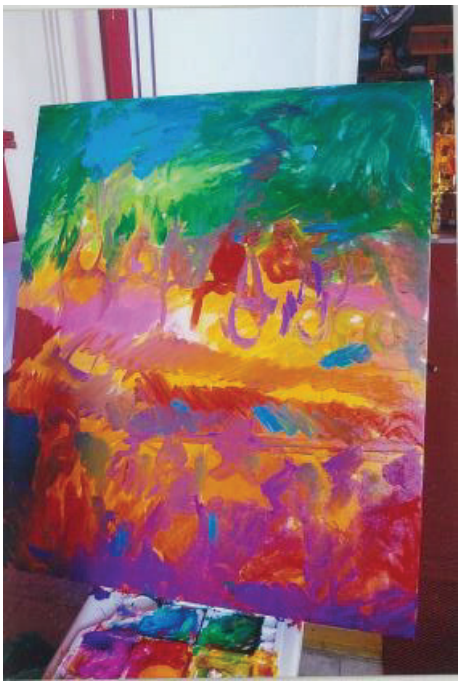

ภาพประกอบที่ 402 กระบวนการเขียนภาพภายในโบสถ์วัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

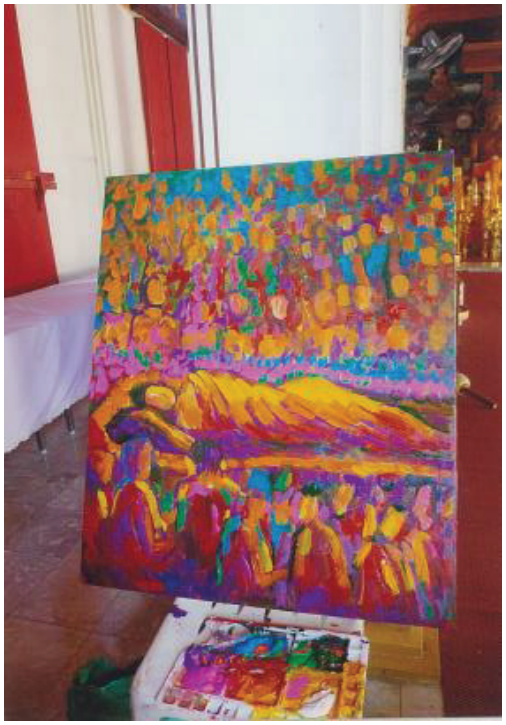

ภาพประกอบที่ 403 การระบายสีที่เป็นไปตามขั้นตอน. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 404 จากภาพแรงบันดาลใจจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดหายโศก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

บทสรุป

จากความเป็นมาของการสืบสานจากชาติพันธุ์เดียวกันระหว่างคนลาวกับคนไทย โดยเฉพาะพี่น้องชาวอีสานที่มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในทางพุทธศาสนา จึงส่งผลให้มีความคล้ายคลึงกันในด้านของศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่มีความเหมือนกันกับการใช้ภาษาภาคอีสานของไทย คนไทยและคนลาวต่างน้อมนำหลักธรรมในทางพุทธศาสนามาปฏิบัติตั้งแต่อดีตจนมาถึงปัจจุบัน ในการดำเนินชีวิตด้วยการยึดหลักศีล 5 ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อประคับประคองชีวิตไม่ให้หลงทางโดยใช้หลักการด้วยพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา แต่ข้อสำคัญที่เป็นหลักคิดก็คือ การเดินสายกลางที่สอดคล้องกับอุปนิสัยของคนลาวและไทยในการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจอันดีต่อกันทั้งในด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม ได้สนทนากับคำสุข แก้วมิ่งเมือง ที่มีประสบการณ์กับพระมหาผ่อง สะมะเลิก ที่เป็นผู้เล่าเรื่องพระเวสสันดร โดยให้คำสุขได้เขียนภาพตามเรื่องเล่าลงบนฝาผนังที่วัดองตื้อที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันพร้อมกับการนำเสนอเรื่องราวในเหตุการณ์สงครามเวียดนามที่คำสุข มีประสบการณ์ด้วยการถ่ายทอดเป็นผลงานจิตรกรรม

โดยผู้เขียนได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากภาพพุทธศิลป์และสถาปัตยกรรมที่นำลักษณะลวดลายลาวมาประดับตกแต่งที่สะท้อนศิลปะในรูปแบบล้านช้างพร้อมไปกับการสนทนาแลกเปลี่ยนกับพระและสามเณรในประเด็นของการได้มาบวชนั้น เพื่อเป็นการศึกษาหาความรู้แต่เมื่อส่วนใหญ่เรียนจบการศึกษาแล้วก็อาจจะลาบวชเพื่อไปหางานทำต่อไปสาเหตุหลักมาจากความยากจนและอยู่ในสถานที่ทุรกันดารการได้มาบวช จึงเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ตนเอง ผลงานในการสร้างสรรค์ของผู้เขียน อาทิ ภาพ “สิมอินแปง” ภาพ “สิมหายโศก” ภาพ “สิมมีชัย” ภาพ “สิมองตื้อ” ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนรูปแบบของสิมที่ปรากฏอยู่ในยุคปัจจุบัน ภาพที่สะท้อนฮูปแต้มภาพพุทธประวัติ ภาพ “หิมพานต์” ภาพ “มหาราช” ภาพ “ประสูติ” ภาพ “ชนะมาร” ภาพ “ตรัสรู้” ภาพ “ปรินิพาน”

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผู้เขียนได้นำวัสดุอุปกรณ์เข้าไปเขียนภาพในสิมที่มีภาพเขียนจากศิลปินชาวลาวได้สร้างสรรค์เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เขียนในการบันทึกเรื่องราวภายในเนื้อหาภายในภาพและการได้เข้ามาอยู่ในบรรยากาศภายในโบสถ์ของวัดต่างๆ นั้น จึงเป็นประสบการณ์ให้ร่วมรู้สึกในพลังแห่งพุทธศาสนาใน สปป.ลาว ที่ยังคงมีความเข้มแข็งพร้อมกับการดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยผู้เขียนจะใช้เวลา 3-4 ชั่วโมง โดยประมาณต่อการเขียนภาพ 1 ภาพ ในขนาด 100 x 80 เซนติเมตร ด้วยสีอะคริลิกโดยตลอดมา

จากประสบการณ์ในการได้ไปสนทนาธรรมกับพระและสามเณรพร้อมไปกับการสร้างผลงานในสถานที่จริง ซึ่งเป็นการซึมซับความมั่นคงในการยึดถือหลักการทางพุทธศาสนาของคนลาว ถึงแม้ว่าบ้านเมืองจะปรับเปลี่ยนการปกครองไปในทิศทางใดก็ตาม สิ่งที่คนเรายังคงดำรงอยู่ในการยึดเป็นที่พึ่งทางใจก็คือพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องของพระเวสสันดรที่เป็นเรื่องที่คนลาว มีความทรงจำที่นำมาเป็นแบบอย่างจากผลงานฮูปแต้ม ในเรื่องราวของพระเวสสันดรที่ปรากฏอยู่ในสิมทั่วไปของนครหลวงเวียงจันทน์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

ทำ ไชยะสิดเสมา, **ประวัติวัดอินแปงมะหาวิหาร.** มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ: 2532.

พระธรรมโกศาจารย์. **พุทธประวัติทัศนศึกษา**. โครงการมูลนิธิหอไตร หอติสสเทวาภิทาน วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพฯ 2528.

พระมหาผ่อง สะมะเลิก. **ประวัติวัดองตื้อมะหาวิหาร.** ประเทศลาว: 2558.

เอกสารรูปภาพพระเวสสันดร 14 ภาพ ฝีมือโดยพระเทวาภินิมมิต จิตรกรเอกกรมศิลปากร จัดจำหน่ายโดย สำนักงานลูก ส.ธรรมภักดี 216 ถนนตะนาว กทม. 10200

มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอังคารที่ 3 มกราคม พ.ศ.2560 “ พระศากยวิสุทธิ์” น. 17

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** มิวเซียมเพรส, นนทบุรีฯ: 2555.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. **หลวงพระบางเมืองมรดกโลก ราชธานีแห่งความทรงจำและพื้นที่พิธีกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2553.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. **เพื่อนใกล้ชิด มิตรใกล้บ้าน...ไทย/ลาว คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม.** กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น กรุงเทพฯ: 2558.

อารี สุทธิพันธุ์. **ศิลปนิยม.** (พิมพ์ครั้งที่ 4), โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, กรุงเทพฯ: 2535.

บรรณานุกรม

ข่าวสด, หนังสือพิมพ์. วันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2558.

คมชัดลึก, หนังสือพิมพ์. วันพุธที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2557 “คนไทยกับพรหมวิหาร น. 18

คำสุข แก้วมิ่งเมือง. **สัมภาษณ์**, 13 เมษายน 2559.

จารุวรรณ ธรรมวัตร อภิรา จันทร์แวง และรังสรรค์ นัยพรม, **ถอดรหัสวัฒนธรรมในผ้าผะเหวดสำนวนผู้ไทและสำนวนอีสาน.** โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม. มาตา การพิมพ์ จำกัด, นนทบุรี: 2559.

เดลินิวส์, หนังสือพิมพ์, วันพฤหัสบดีที่ 26 มกราคม พ.ศ.2559.

ทำ ไชยะสิดเสมา, **ประวัติวัดอินแปงมะหาวิหาร.** มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ: 2532.

แนวหน้า, หนังสือพิมพ์. วันพุธที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2558.

บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์. **วิธีแต้มลายลาวแบบต่าง ๆ และเข้าใจไว**. ประเทศลาว: 2550.

_____. **วิธีแต้ม.** ประเทศลาว: 2551.

_____. **สิชไซ.** ประเทศลาว: 2552.

บุษบา สู่ภิศักดิ์. **แนวทางการบำบัดความเครียดตามกระบวนการแก้ปัญหาแบบอริยสัจสี่ในพระพุทธศาสนาเถรวาท.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ: 2557.

พระคำสุข อริยะธรรมโม. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.

พระธรรมโกศาจารย์. **พุทธประวัติทัศนศึกษา**. โครงการมูลนิธิหอไตร หอติสสเทวาภิทาน วัดสุทัสนเทพวราราม กรุงเทพฯ 2528.

พระนวนตา ปานทะนัด. **สัมภาษณ์**, 27 กันยายน 2558.

พระบุญศรี ธรรมโสโต. **สัมภาษณ์**, 27 กันยายน 2558.

พระมหาผ่อง สะมะเลิก. **ประวัติวัดองตื้อมะหาวิหาร.** ประเทศลาว: 2558.

พระลุน แสนวันนะดำ. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.

พระลำเงิน สุวันนะสาน. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.

พระสีวิยา สุวรรณวิชัย. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.

พระอานุรักษ์ สีหาราช. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.

เอกสารรูปภาพพระเวสสันดร 14 ภาพ ฝีมือโดยพระเทวาภินิมมิต จิตรกรเอกกรมศิลปากร จัดจำหน่ายโดยสำนักงานลูก ส.ธรรมภักดี 216 ถนนตะนาว กทม. 10200

ภูเบศ ศุภพัฒน์. บทเพลง, เรื่องสั้นและวัฒนธรรมชาติของสปป.ลาวช่วงแรก (ค.ศ. 1975-1966). สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: 2551.

โพสต์ทูเดย์, หนังสือพิมพ์. วันอาทิตย์ที่ 17 เมษายน พ.ศ.2559.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันพฤหัสบดีที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2556.

มติชน, มติชนสุดสัปดาห์. 13-19 พฤษภาคม พ.ศ.2559.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันพฤหัสบดีที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2558 “วันพระสงฆ์” น. 18.

มติชน, หนังสือพิมพ์, วันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2558.

มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอาทิตย์ที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2558.

มติชน, หนังสือพิมพ์, วันศุกร์ที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2558 “อาสาฬหบูชา" น. 21.

มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอาทิตย์ที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2559 “วันอาสาฬหบูชา" น. 5.

มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอังคารที่ 3 มกราคม พ.ศ.2560 “ พระศากยวิสุทธิ์” น. 17

วรรณพร ปันทะเลิศ. **ผู้หญิงลาวที่ทำร้านอาหารคาราโอเกะในประเทศไทย: การย้ายถิ่นและการใช้ชีวิตข้ามพรมแดน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ: 2555.

วิสัยทอง สุวรรณวงษ์. ภาพสะท้อนวัฒนธรรมในงานจิตรกรรมของศิลปินแห่งชาติลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2557.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** มิวเซียมเพรส, นนทบุรีฯ: 2555.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. **หลวงพระบางเมืองมรดกโลก ราชธานีแห่งความทรงจำและพื้นที่พิธีกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2553.

สัญญา ชีวะประเสริฐ. **ความทรงจำระหว่างเมืองสองฝั่งแม่น้ำโขง-มุกดาหาร (ประเทศไทย) และสะหวันนะเขต (ส.ป.ป.ลาว).** งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ คณะสังคมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ: 2550.

_____. **บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์ (ค.ศ. 1945-1975).** สารนิพนธ์ปริญญาศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: 2540.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560). การศึกษาเรื่อง **“การศึกษาและสร้างสรรค์ฮูปแต้ม ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่ในสิมนครหลวง เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในรูปแบบศิลปะเอ็กซ์เพรสชันนิสม์”**

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. **เพื่อนใกล้ชิด มิตรใกล้บ้าน...ไทย/ลาว คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม.** กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น กรุงเทพฯ: 2558.

สามเณรบี ดวงภาษี. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม พ.ศ. 2558.

สามเณรบุญทอง วงศ์สุวรรณ. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.

สามเณรรัศมี สีธน. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.

อารี สุทธิพันธุ์. **ศิลปนิยม.** (พิมพ์ครั้งที่ 4), โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, กรุงเทพฯ: 2535.

บทที่ 10
ลัทธิศิลปะกับการแสดงออกทางศิลปะ

10.1 สายธารการสร้างงานศิลปะ
10.1.1 การหล่อหลอมในเส้นทางศิลปะ
10.1.2 ประสบการณ์ทางศิลปะ
10.1.3 ศึกษาแนวทางศิลปะ
10.2 ลัทธิในการแสดงออกทางศิลปะ
10.2.1 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ (impressionism)
10.2.2 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิเอกซเพรสชันนิสซึม (expressionism)
10.2.3 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิโฟวิสซึม (Fauvism)
บทสรุป
รายการอ้างอิง
บรรณานุกรม

10.1 สายธารการสร้างงานศิลปะ

10.1.1 การหล่อหลอมในเส้นทางศิลปะ

เมื่อตัดสินใจในการเลือกการศึกษาต่อในเส้นทางศิลปะที่เป็นการเรียนในระบบโดยเริ่มจากโรงเรียนเพาะช่างสถาบันศิลปะแห่งแรกของประเทศไทย โดยที่กล่าวได้ว่ายังไม่รู้อะไรเลยในแวดวงศิลปะ มีความรู้เพียงอย่างเดียวว่าชอบวาดรูป โดยเฉพาะคะแนนในวิชาวาดเขียนนั้น จะทำคะแนนได้ดีเสมอมา ทั้งนี้ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าพ่อของผู้เขียนมีทักษะในทางศิลปะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดจะด้วยอาจจะเป็นว่าพ่อของผู้เขียนเป็นคนเมืองเพชร ปู่และย่าก็เป็นคนเมืองเพชร อาจจะเป็นไปได้ว่ามีสายเลือดของการเป็นศิลปินหรือความสามารถในเชิงช่างติดตัวมาตั้งแต่เกิดเท่าที่ผู้เขียนจำได้จากผลงานการปั้นดิน โดยเฉพาะรูปภาพผู้หญิงเปลือย แต่ที่ประทับใจมากที่สุดก็คือการปั้นรูปเทพเจ้ากวนอูเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิดของพ่อได้อยู่เหมือนกันแต่ศิลปะที่พ่อและสร้างเพื่อความสนุกสนานกับลูกๆ และเด็กในชุมชนที่อยู่ที่หลังโรงเรียนเพชรพิทยาคม อำเภอบ้านสวนก็คือการทำเว้ารูปทรงผีเสื้อ โดยพ่อจะนำไม้ไผ่มาเหลาให้เป็นเส้นตรงแล้วขึ้นโครงเป็นรูปทรงผีเสื้อ แต่ที่โดดเด่นมากก็คือการระบายสี โดยจะใช้สีน้ำมันกระป๋องมาระบายด้วยสีสันสดใสและผู้เขียนยังจำได้อีกว่าช่วงเวลาที่พ่อมีโรงงานเปลือกหอยที่ตั้งอยู่ในซอยเย็นจิตต์ ตรงตรอกจันทร์สะพานสองครึ่งอยู่นั้น พ่อก็จะปั้นรูปคนงานอยู่หลายคนแล้วนำมาจัดเรียงไว้ภายในบ้านรวมทั้งปั้นรูปแม่อยู่ด้วยเช่นกัน จึงทำให้ผู้เขียนในระหว่างที่เรียนอยู่ชั้นประมาณ ป. 5-6 นั้น ผลงานด้านวาดเขียนนั้น ก่อนที่จะส่งครูผู้เขียนจะต้องส่งให้พ่อดูก่อนทุกครั้งไปและในช่วงเวลานั้น ผู้เขียนยังพอจำได้ว่าผู้เขียนได้วาดรูปประธานาธิบดีนิกสัน โดยคำแนะจากพ่อจะด้วยเหตุผลใดผู้เขียนก็จำไม่ได้ แต่จำได้ว่าไม่ค่อยอยากจะวาดโดยเฉพาะการใช้สีน้ำ ซึ่งเป็นสีที่แห้งหมดแล้ว แต่พ่อก็ให้นำไปแช่น้ำแต่ที่สุดแล้วก็สามารถวาดภาพท่านประธานาธิบดีได้สำเร็จจนเป็นความทรงจำมาทุกวันนี้

นอกจากพ่อจะเป็นคนที่คอยสนับสนุนให้ผู้เขียนได้วาดภาพได้อยู่เสมอแล้วพ่อยังเป็นผู้นำพวกเรา ก็คือผู้เขียนกับน้องสาวให้ไปชมภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้ น จากช่วงเวลาที่ผู้เขียนได้เริ่มไปเรียนหนังสือจากป. 1-6 ที่โรงเรียนวัดศรีพโลและโรงเรียนเพชรพิทยาคม ซึ่งในช่วงเวลานั้นในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จะมีโรงหนังอยู่ 3 โรง คือ โรงหนังเฉลิมไทย โรงหนังเฉลิมราชและโรงหนังศรีชล โรงหนังที่มีมาตรฐานมากที่สุดก็คือโรงหนังเฉลิมไทยที่โรงหนังแห่งนี้ผู้เขียนได้ไปดูหนัง อาทิ เรื่องมนต์รักเพลงสวรรค์ (The Sound of music) แสดงนำโดยจูดี้ แอลดูรย์/ขุมทอง แมคเคนนา แสดงโดยโอมาชาลีป/แด่คุณครูด้วยดวงใจ (To Sir with Love) แสดงโดยซิดนีย์ ปอยเตียร์ ในส่วนของหนังไทยเท่าที่จำได้ก็จะเป็นเรื่อง เป็ดน้อย แสดงโดย สุธิศา พัฒนุชกับไชยาสุริยัน และเรื่องเกาะสวาทหาดสวรรค์ แสดงโดยสมบัติ เมทะนี กับอรัญญา นามวงศ์ ในส่วนโรงหนังเฉลิมราชนั้นจะเป็นโรงหนังที่มีสภาพดูอาจจะทรุดโทรมอยู่บ้าง ผู้เขียนได้ไปดูในเรื่องคลีโอพัตรา แสดงโดยอลิษาเบธ เทย์เลอร์ และเรื่องบัญญัติ 10 ประการ ในหนังไทยนั้นเป็นหนังของดอกดินกัญญามาล ในเรื่อง นกน้อยแสดงโดยมิตรชัย บัญชา เพชรา เชาวราษฎร์ เมตตา รุ่งรัตน์ และในเรื่องมนต์รักลูกทุ่งแสดงโดยดาราคู่ขวัญเช่นเคย แต่ในส่วนของโรงหนังศรีชลนั้นจะฉายหนังที่เน้นเฉพาะหนังจีนกำลังภายในซึ่งตั้งอยู่ที่หน้าแก๊ง เช่น เดชไอ้ด้วน แสดงโดยหวังหยู่หรือแม้แต่เรื่องนางพญางูขาว แสดงโดย หลิน ป้อ ดาราเด่นๆ เช่น เดวิด เจียง เจิงเฟ่ยเฟ่ย ตี่หลุง ลี่หลีโฮ ในส่วนของหนังอินเดียนั้น ก็มีอยู่หลายเรื่องดาราที่โดดเด่นก็ได้แก่ ราเยส คานนา เฮมามารินี ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จึงเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพที่ยังอยู่ในความทรงจำที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระยะเวลาต่อมา เป็นต้น

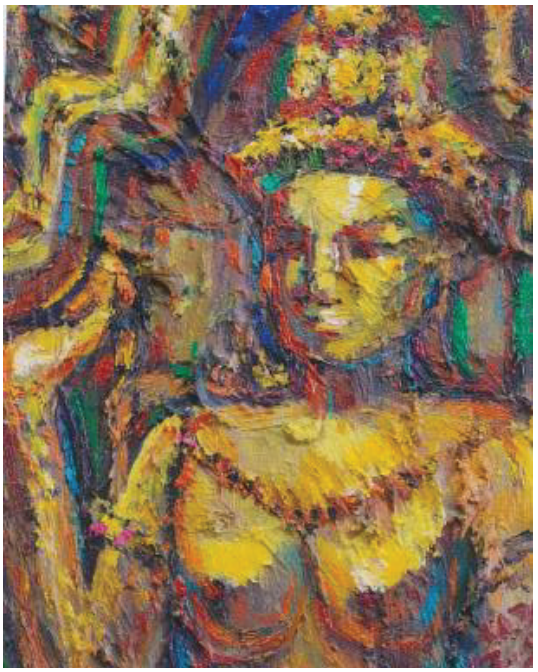

ภาพประกอบที่ 405 ภาพแกะสลักที่วัดภูเมืองจำปาสัก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.

ภาพประกอบที่ 406 บ้านเมืองรูปทรงยุโรปจากเมืองสะหวันนะเขต. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 407 การแต่งกายในชุดประจำชาติของผู้หญิงชาวลาวในงานสงกรานต์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 408 การแต่งกายของชาวพื้นเมืองในเมืองปักเซลาวตอนใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

10.1.2 ประสบการณ์ทางศิลปะ

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาทั้งจากการวาดภาพและการชมภาพยนตร์นั้น ล้วนแล้วมาจากแรงผลักดันของพ่อของผู้เขียนเป็นหลักสำคัญรวมทั้งการร้องเพลงของพ่อของผู้เขียนนั้น ก็จะชอบร้องเพลงของสุเทพ วงค์คำแหง ให้ผู้เขียนได้ฟังอยู่เสมอมา จึงทำให้ผู้เขียนได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียภาพจากพ่อมาตั้งแต่เด็ก ที่เป็นการหล่อหลอมชีวิตจิตใจให้ดำเนินไปในเส้นทางแห่งศิลปะ อีกทั้งการทำบุญใส่บาตรในช่วงเวลาเช้าในแต่ละวันนั้นถ้าได้มีโอกาสก็ได้ใช้วิธีการที่รวดเร็วตัดสินใจในขณะนั้นทันทีก็คือนำเงินสดไปใส่บาตรอยู่ในขณะนั้น หรือการปล่อยนกปล่อยปลา ถ้ามีใครจับปลามาแล้วผ่านหน้าบ้านถ้าพ่อเห็นก็จะขอซื้อปลาทั้งหมดแล้วจะเอาไปปล่อย โดยมีอยู่ครั้งหนึ่งที่พ่อได้ซื้อปลามาชุดหนึ่งแล้วพ่อก็เดินทางไปกรุงเทพฯ ระหว่างที่รถกำลังแล่นอยู่บนสะพานบางปะกงพ่อก็ทำการเปิดถุงพลาสติกแล้วปล่อยปลาลงไปในแม่น้ำบางปะกงในขณะที่รถกำลังแล่นอยู่หรือการไปจ่ายตลาด ซึ่งผู้เขียนจะไปกับพ่ออยู่เสมอในเวลาที่จะซื้อปลาช่อนหรือปลาดุกพ่อจะบอกแม่ค้าว่าขอปลาที่พึ่งจะตายพ่อจะไม่ซื้อปลาที่ยังไม่ตาย ซึ่งก็จะเป็นเช่นนี้ทุกครั้งไป

จากการถูกหล่อหลอมจากครอบครัว ถึงแม้ว่าในจำนวนพี่น้อง 3 คน ก็มีผู้เขียนเพียงคนเดียวที่มีความสนใจในทางศิลปะจากช่วงเวลาที่ได้มาเรียนในระดับพื้นฐานเป็นเวลา 3 ปีนั้น ผู้เขียนได้เรียนทุกอย่าง อาทิ วาดภาพ ระบายสี การปั้น ภาพพิมพ์ แกะไม้ องค์ประกอบศิลป์ จิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย ลายไทย หัตถศิลป์ พาณิชยศิลป์ ออกแบบตกแต่ง ออกแบบผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมเครื่องไม้ การลงรักษ์ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งเป็นการเรียนในลักษณะเพียงการศึกษาในขั้นเบื้องต้น แต่เมื่อต้องเลือกแขนงวิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจในเฉพาะด้านนั้นผู้เขียนได้เลือกเรียนคณะวิจิตรศิลป์แผนกจิตรกรรมสากล หลักสูตร 2 ปี ซึ่งผู้เขียนยอมรับว่าเป็นการเรียนที่เข้มข้นและสนุกมาก มีอาจารย์ที่สอนเป็นหลักอยู่ 3 ท่าน คือ อาจารย์ทวี เจนขจร อาจารย์สันติ สายพุฒิกสิกร โดยจะเรียนวิชา Paint เป็นจำนวน 4 เทอม ตลอดระยะเวลา 2 ปี ซึ่งทำให้ผู้เขียนได้ค้นพบตัวเองว่าผู้เขียนนั้นชอบเขียนภาพที่ไปสอดคล้องกับลัทธิใดในทางศิลปะ โดยผู้จุดประกายการให้ผู้เขียนได้รู้จักตนเองในการสร้างสรรค์ผลงานก็คือ อาจารย์สันติ สายพุฒิกสิกร ที่ได้สอนอยู่ 3 เทอม โดยอาจารย์ทวี เจนขจร จะสอนในเทอมที่ 1 ในวิชา Paint ตัวแรกโดยให้พวกเราไปวาดภาพที่ท่าเรือบางกอกใหญ่ด้วยสีน้ำมัน ซึ่งเป็นประสบการณ์ครั้งแรกที่ได้เรียนการเขียนภาพสีน้ำมันต่อจากนั้นผู้เขียนได้มาเรียนกับอาจารย์สันติ อีก 1 ปีครึ่ง โดยอาจารย์สันติได้ให้หัวข้อและเทคนิคในการเขียนภาพเป็นครั้งๆ ไป ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อจากการเรียนในวิชาองค์ประกอบศิลป์มาจากการเรียนในระดับ ปวช.อยู่แล้ว จึงทำให้พวกเราในรอบเช้าและรอบบ่ายจำนวนประมาณ 50 คน ได้เข้าใจในแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยแต่ละคนต่างก็จะมีรูปแบบในการทำงานศิลปะที่แตกต่างกันไป ในปีแรกนั้นก็มีเพื่อนร่วมชั้นอยู่ 2 คน คือ นายญาณวิทย์ กุญแจทอง และนายวราวุธ ชูแสงทอง แต่ในปีที่ 2 ทั้งสองคนก็ได้ไปศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในส่วนของเพื่อนร่วมชั้นก็มี อาทิ นายเกียรติ ศักดิ์ ผลิตาภรณ์ นายวิเชียร วงศ์ศุภลักษณ์ นายแวอารง แวโนะ นายจำรัส รัตนะ นายสรยุทธ ปุสระ เป็นต้น ในระหว่างที่เรียนนั้น อาจารย์สันติ จะสั่งงานให้ทำครั้งละ 1 ชิ้น แต่เนื่องจากผู้เขียนจะเขียนภาพได้อย่างรวดเร็วและจะเสร็จก่อนอยู่เสมอโดยลักษณะงานจะเป็นการเขียนภาพที่ใช้รอยแปรง (brush work) ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกโฉลกกับผู้เขียนเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้เขียนมักจะทำงานในแต่ละครั้งนั้น มี 2 ชิ้นงาน อยู่เสมอมา และในชิ้นที่ 2 นั้นก็มักจะได้คะแนนดีจากอาจารย์สันติตลอดมา

10.1.3 ศึกษาแนวทางศิลปะ

จากบทบาทในการสร้างสรรค์ผลงานที่ผู้เขียนเริ่มส่งผลงานเข้าประกวดในเวทีต่างๆ โดยเฉพาะการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 25 ที่ผู้เขียนยังอยู่ในระหว่างเรียนอยู่นั้น ผู้เขียนได้รับคำแนะนำจากพี่น้องต่อมาก็เป็นภรรยาของอาจารย์สันติให้ลองส่งผลงานเข้าประกวดในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ผู้เขียนได้

ภาพประกอบที่ 409 ลวดลายลาวที่ประตูหอพระแก้ว.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

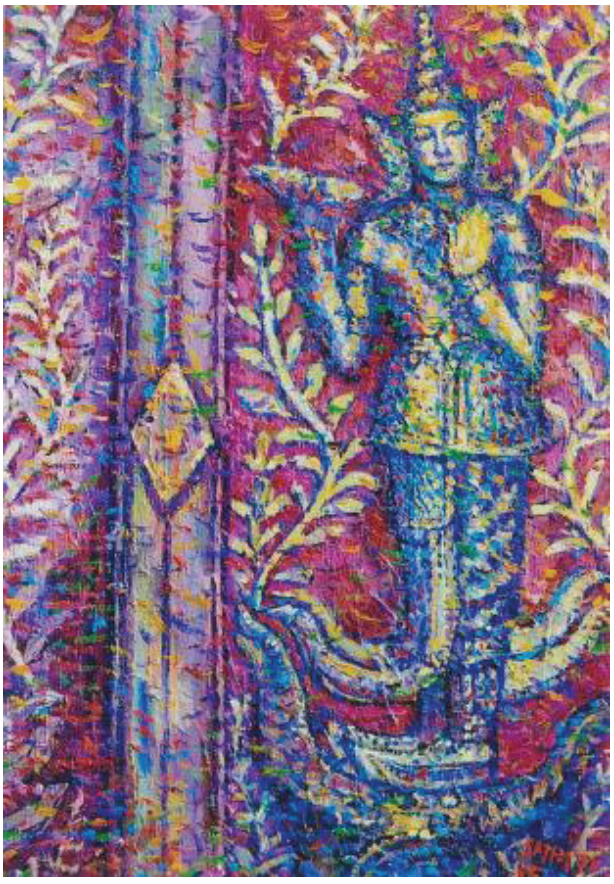

ภาพประกอบที่ 410 ภาพแกะสลักที่บานประตูวัดสีสะเกด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ส่งผลงานเข้าไปประมาณ 2-3 ชิ้นผลปรากฏว่า ผลงานที่ชื่อว่า “ตึกรัสเซีย” ขนาด 100 x 100 เซนติเมตร สีน้ำมัน ได้เข้าร่วมแสดงในครั้งนั้นและในอีก 2 ปีต่อมาในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 27 ก็ได้เข้าร่วมแสดงอีกครั้งในภาพที่ชื่อว่า “ตลาดเยาวราช” ขนาดประมาณ 150 x 120 เซนติเมตร โดยผลงานชิ้นนี้บริษัทยิบอินซอยได้ซื้อไป จึงเป็นการก้าวเดินในเส้นทางศิลปะของผู้เขียน ซึ่งต่อจากนั้นผู้เขียนได้ส่งผลงานเข้าประกวดในเวทีอื่นๆ อยู่เสมอมา ได้แสดงบ้างถูกคัดออกบ้าง พร้อมไปกับการรวมกลุ่มกับเพื่อนๆชื่อว่า “กลุ่มตะวัน” จึงทำให้บทบาทในการนำเสนอผลงานของผู้เขียนถูกการวิพากษ์วิจารณ์ในมุมมองต่างๆ อยู่เสมอมา โดยต่างให้แนวคิดในทางสร้างผลงานศิลปะของผู้เขียนมีไว้ 3 แนวทาง คือ แนวทางความประทับใจ (impressionism) แนวทางเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (expressionism) แนวทางโฟวิสซึม (Fauvism)

10.2 ลัทธิในการแสดงออกทางศิลปะ

10.2.1 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ (impressionism)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527:37-38) ว่า

“แม้การเคลื่อนไหวของอิมเพรสชันนิสม์จะเป็นไปไม่ยาวนานนัก แต่ผลสะท้อนได้สืบทอดไปอีกนาน จากการปฏิเสธการใช้สีพื้น ๆ เช่น ท้องฟ้าเพียงสีฟ้า หญ้าเพียงสีเขียว ก้าวไปสู่การระบายสีที่เกี่ยวกับแสง ศิลปินได้หลีกหนีการใช้สีตาม สีของวัตถุโดยตรง หันไประบายสีตามเงื่อนไขของตน เขาจะแต้มสีแดง เขียว ม่วง ส้ม ซึ่งไม่ใช่สีในรูปทรงธรรมชาติ เพื่อแสดงความสั่นพร่าของแสง และวิถีทางเช่นนี้ก็มีผลต่อศิลปินยุคสมัยต่อมาเป็นอย่างมาก การระบายสีหรือแต้มสี ของพวกอิมเพรสชันนิสม์ ได้พัฒนามาสู่การระบายเป็นริ้วรอยขนานกัน (Hatching) ในผลงานของแวนโกะ ซึ่งใช้ริ้วรอยเช่นนั้นเป็นเป้าหมายเด่นในการแสดงออก มีอิทธิพลต่อการระบายสีแบนราบในงานของมาติสส์ รวมทั้งมีอิทธิพลต่อโฟวิสม์และเยอรมัน เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ อีกด้วย”

“โมเนท์ได้กลายเป็นผู้สรุปทิศทางของอิมเพรสชันนิสม์ เมื่อเขากล่าวว่า “แสงเป็นเนื้อหาสาระที่สำคัญที่สุดในจิตรกรรมของข้าพเจ้า” รอยแปรงที่ดูวูบวาบด้วยการแต้มสีแท้ของโมเนท์ นับเป็นเทคนิคที่มีค่ายิ่ง และในงานระยะหลัง สีจากรอยแปรงก็ได้แสดงถึงความสัมพันธ์กับแสงจากสเปคตรัม ซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ขณะนั้นได้ช่วยผลักดันความคิดของศิลปินเป็นอย่างมาก”

“ในการสร้างสรรค์แสงบนพื้นภาพนั้น พวกอิมเพรสชันนิสม์ได้ละทิ้งรูปทรง ต่าง ๆ ลงหลังจากนั้นการต่อต้านสภาพไร้รูปทรงก็ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาของเซซานน์และเซอราท์ ซึ่งมีผลไปสู่รูปแบบของคิวบิสม์โดยตรง สำหรับศิลปะแบบอิมเพรสชันนิสม์แล้ว นับเป็นรูปแบบที่เสนอเส้นทางสองเส้นทางของศิลปะสมัย ใหม่ คือ สีและรูปทรงที่อิสระ โดยอิสระจากลักษณะธรรมชาตินิยม จากเส้นทางทั้ง สองนี้ ได้นำไปสู่จิตรกรรมสองรูปแบบคือ จิตรกรรมไร้รูปทรงวัตถุ (Nonobjective Painting) ของคานดินสกี และศิลปะคิวบิสม์”

สงวน รอดบุญ (2516:56) ว่า

Impressionism (impression + ism, จากภาษาลาติน impressio = ความประทับใจ,รอยพิมพ์ใจ)

“ลัทธินี้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นศิลปสมัยใหม่ของยุโรป จากความพยายามของจิตรกรฝรั่งเศสกลุ่มหนึ่งในศตวรรษที่ 19 ความมุ่งหมายของกลุ่มนี้ก็คือ ต้องการที่จะแปลความงามของธรรมชาติด้วยการใช้สี-แสง แสดงบรรยากาศเป็นสำคัญ เช่นความเปลี่ยนแปลงของแสง-เงา และความเป็นประกายแวววาว (scintillation) ของแสงจากธรรมชาติ เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองอย่างฉับพลันจากประสบการณ์ขณะนั้น (momentary experiences) อันเป็นงานที่มีคุณค่าทางอารมณ์ (emotional value) และสร้างความประทับใจจากการใช้สีตามแนวค้นคว้าทางฟิสิกส์ของ “เซอฟเริล” นั่นเอง และได้ เลิกการใช้สีดำ สีน้ำตาล

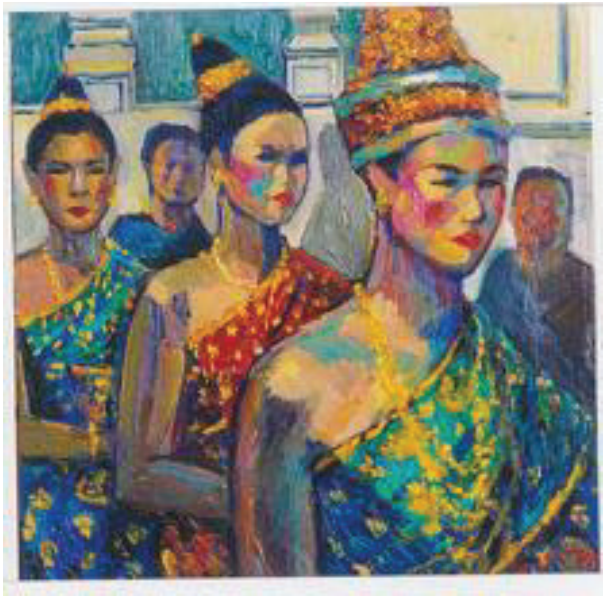

ภาพประกอบที่ 411 ประเพณีการจัดงานสงกรานต์ที่หลวงพระบาง เมืองมรดกโลก. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.(2557).

ภาพประกอบที่ 412 นางสังขารที่หลวงพระบางในงานสงกรานต์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

ภาพประกอบที่ 413 ประเพณีสงกรานต์เป็นสิ่งที่สามารถรวมใจให้คนลาวเป็นหนึ่งเดียวใน สปป. ลาว. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

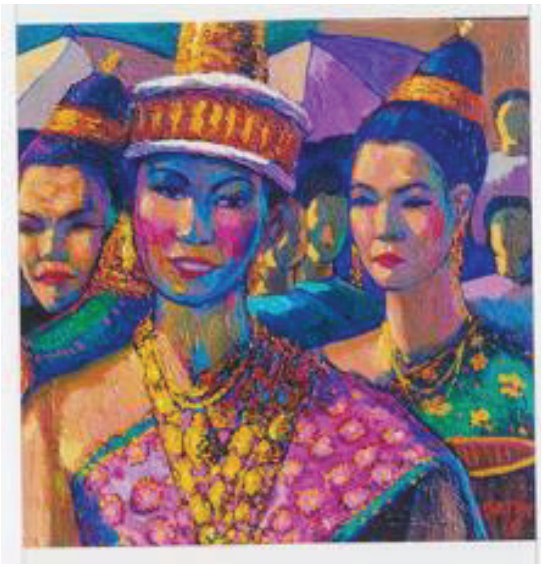

ภาพประกอบที่ 414 การแต่งกายในชุดประจำชาติของผู้หญิงลาวในงานสงกรานต์ที่หลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.

และสีดินเหลือง (yellow ochre) ที่เคยใช้ระบายเป็นเงากันมา แต่เดิมโดยสิ้นเชิง หันมาใช้สีตรงกันข้าม (complementary colours) ของแสงในการสร้าง เงาแทนความมืด เพื่อให้เกิดผลในการแสดงบรรยากาศ (atmospheric effect) งดงาม ยิ่งขึ้น”

กำจร สุนพงษ์ศรี (2558:20:21) ว่า

จิตรกรอิมเพรสชั่นนิสม์

การเริ่มต้นก่อกำเนิด

“เมื่อปี ค.ศ. 1874 จิตรกรหนุ่มกลุ่มหนึ่งจัดงานแสดงนิทรรศการผลงานของพวกเขาขึ้นที่ห้องแสดงภาพของเนดาร์ (Nadar) ที่ถนนคาปูซีนส์ ปารีส นับเป็นการแสดงครั้งแรก ซึ่งเป็นไปอย่างเงียบ ๆ ไม่ครึกโครมนัก แต่ทว่ากลับมีเสียงสะท้อนแสดงการเยาะเย้ย ถากถาง และประณามอย่างรุนแรงจากพวกอนุรักษนิยมทั้งหลาย นักวิจารณ์ศิลปะคนสำคัญในระยะ เวลานั้นชื่อ เลอรัว (Leroy) ได้เขียนบทความวิจารณ์ลงในหนังสือพิมพ์ชาริวารี กล่าวเรียก

จิตรกรกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มอิมเพรสชันนิสต์” ซึ่งคำนี้ไม่ใช่เป็นคำชมแต่เป็นคำถากถาง ต่อภาพ ที่ชื่อว่า แองแปรชซียอง, ซอเรย เลอวองต์ (Impression, Soleil Levant = Impression, Sunrise = ความประทับใจยามพระอาทิตย์ขึ้น) ซึ่งโมเนวาดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1872 ในสายตา ของเลอรัวนั้นเห็นว่าเป็นภาพที่อัปลักษณ์หยาบกระด้าง ทำลายคุณค่าทางความงามของ จิตรกรรม เขาจึงตั้งชื่อกลุ่มนี้ขึ้นเพื่อประชดประชัน แต่แล้วแทนที่จิตรกรกลุ่มนี้จะโกรธแค้น หรือรังเกียจ พวกเขากลับยินดี และรับเอาคำว่าอิมเพรสชันนิสต์มาเป็นชื่อของกลุ่มตัวเอง”

“ตามข้อเท็จจริงแล้ว การเริ่มต้นของจิตรกรกลุ่มอิมเพรสชันนิสต์ มิได้มีความ หมายถึงการยึดในปรัชญา หรือร่วมอุดมคติเดียวกันทั้งหมด หากแต่ศิลปินต่างเกิดมีความ คิดเห็นสอดคล้องต้องกันในเรื่องของการแสดงออก การทดลองค้นคว้า และเห็นด้วยกับ หลักทฤษฎีของเชฟเริล โดยได้แยกย้ายกันไปทำงานตามความต้องการของตน เมื่อได้งาน พอเพียงจึงมีการจับกลุ่มร่วมกันแสดงงาน”

อารี สุทธิพันธุ์ (2553 : 141) ว่า

“ลัทธิอิมเพรสชันนิสท์ในระยะหลัง (Late Impressionism) ราวปลายศตวรรษที่ 19 หรือประมาณ ค.ศ. 1886 ลัทธิอิมเพรสชันนิสท์อยู่ตัว ไม่วิวัฒนาการเหมือน ระยะแรก ศิลปินที่เคยร่วมอยู่ในกลุ่มอิมเพรสชันนิสท์มาก่อน ต่างก็พยายามหาแนวทางหาเหตุผลในการแสดงออกทางศิลปะใหม่ จึงก่อให้เกิดแบบอย่างลักษณะของการแสดงออกต่างไปจากอิมเพรสชันนิสท์ซึม ซึ่งจะกล่าวต่อไป

สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพอกล่าวได้ ดังนี้

1. ศิลปินรุ่นหนุ่มมีความเห็นคล้ายกันว่า การแสดงออกตามแนวความรู้สึกประทับใจด้วยแสง สี เป็นองค์ประกอบอันสำคัญตามแนวของลัทธิอิมเพรสชันนิสท์นั้น หาได้มีความสมบูรณ์ มีความจริง (Reality) แน่นอนไม่มีองค์ประกอบจริงอื่นๆ สำคัญอีกที่ยังขาดตกบกพร่องอยู่

2. การแสดงออกโดยละเลยความสำคัญของรูปทรง (Significant form) ตามตาเห็นจากโลกภายนอกมี ส่วนทำให้คุณค่าของความงามหรือสุนทรียภาพลดลง

3. ปัญหาเกี่ยวกับความลึก ระยะใกล้ไกล ความ สัมพันธ์ของบริเวณที่ว่างในภาพ (Space Relationship) ตลอดจนองค์ประกอบและคุณสมบัติอื่นๆ ควรที่ศิลปินจะต้องหาวิธีแก้เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงออกเป็น อันดับแรก

4. ความเจริญทางด้านการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับสี คุณสมบัติของสี มีส่วนช่วยเปลี่ยนเจตนคติอันสำคัญของศิลปิน และผลักดันให้ศิลปินนำเอาผลวิจัยค้นคว้า เรื่องสีมาช่วย เป็นแนวในการแสดงออก เช่นผลงาน ของออกเด็น เอ็นรูด เป็นต้น (Ogden N. Rood, 1831 – 1920)

ภาพประกอบที่ 415 อองรี มูโอต์ (Henry Muhot) บุรุษที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในเอเชียใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

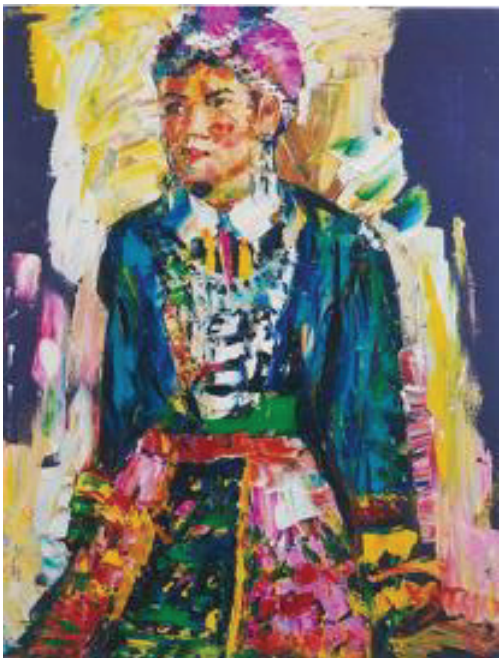

ภาพประกอบที่ 416 การแต่งกายของชาวเขาจากการเขียนภาพสด. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

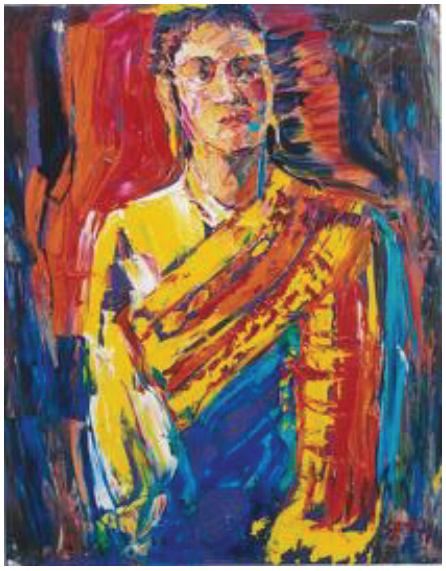

ภาพประกอบที่ 417 การเขียนภาพสดในภาพของชุดชาวเขา. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 418 จากเพื่อนใกล้ชิดมิตรใกล้บ้าน มองตาก็รู้ใจ. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557).

5. ความอิ่มตัวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางศิลปะตามแนวอิมเพรสชันนิสท์คงที่ ประชาชนนิยมและสนใจใน แบบอย่างการแสดงออกแล้ว และศิลปินก็เริ่มเบื่อหน่าย ต่อความซ้ำซากจำเจในการแสดงออก

สาเหตุต่างๆ นี้ทำให้ติดปืนรุ่นหนุ่มแซวหาแนวทาง ใหม่โดยอาศัยแนวของลัทธิอิมเพรสชั่นนิสท์เป็นรากฐาน ส่วนศิลปินเช่น เรอนัวร์ เดอกาส์ และมอเนท์ ซึ่งยังคงเขียนตามแนวอิมเพรสชันนิสท์เดิมอยู่ จึงเป็นกลายเป็นติดปืนรุ่นเก่าไป”

10.2.2 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิเอกซเพรสชันนิสซึม (expressionism)

จากการสะสมประสบการณ์จากการเขียนภาพนอกสถานที่ตามแนวทางความประทับใจจากสถานที่ต่างๆ ตามช่วงเวลาที่เหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันก็นำข้อมูลจากสถานที่ดังกล่าวมาเป็นแนวคิดในเชิงสร้างสรรค์ด้วยการเก็บข้อมูลจากการถ่ายภาพ เพื่อนำมาเขียนภาพในขนาดของผืนผ้าใบที่ใหญ่มากขึ้นเพราะถึงอย่างไรการเขียนภาพนอกสถานที่นั้นก็มีขีดจำกัดด้วยขนาดของเฟรมอยู่แล้วก็ตาม ซึ่งการนำข้อมูลจากสถานที่ที่มีความคุ้นเคยมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานนั้น ได้แก่การลงพื้นที่ตลาดเยาวราชที่เขาเขียนแนะนำเรื่องราวในเนื้อหาสาระมาจัดวางองค์ประกอบใหม่พร้อมไปกลับการเขียนภาพที่เป็นไปในลักษณะลดสกัดตัดทอนประสานสัมพันธ์กับความรุนแรงในการใช้สีสันและรอยแปรงที่จะอยู่ในภาพเดียวกัน ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวทางศิลปะลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสซึม (expressionism) ที่ผู้เขียนได้นำมาใช้ในการเขียนภาพทั้งจากภาพเยาวราช ภาพดอกไม้ ภาพวัดหรือภาพเปลือยอยู่ก็ตาม

อารี สุทธิพันธุ์ (2535:211) ว่า

เอ็กซ์เพรสชันนิสซึม (expressionism) หมายถึง การแสดงออกทางศิลปะที่รู้จักตัดทอนรูปทรงและสีอย่างเสรีที่สุดตามอารมณ์ความรู้สึกและตามความต้องการของศิลปิน โดยถือตามความรู้สึกภายใน (inner sensation)

สงวน รอดบุญ (2516:45) ว่า

Expressionism (expression + ism; จากภาษาลาติน expressare,

ex = ออกมา + pressare = กด, ดัน, คั้น, บีบ)

เป็นศิลปสมัยใหม่ลัทธิหนึ่งในตอนปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 มีแนวเน้นหนักในความรู้สึกของเนื้อหา และการแสดงออกอันลึกซึ้งจากความรู้สึกและ อารมณ์ของศิลปินเอง (the expression of subjective emotion) ด้วยรูปทรงที่บิดเบี้ยว (distortion of forms) หรือรูปทรงที่หมุนวน (Swirling forms) การใช้สีร้อนแรง ตัดกัน อย่างน่าทึ่งพร้อมด้วยเส้นรอบนอกง่าย ๆ อันรุนแรง (drastically simplified outline) ความจริงแล้วกรูเนวาลด์ (Grinewald, ประมาณ 1470/80-1528) จิตรกรเยอรมันได้เขียน ภาพแนวนี้มานานแล้ว

เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ เป็นแบบอย่างการแสดงออกที่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ ทฤษฎีของ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1939) นักจิตวิทยาชาวออสเตรีย และนักจิตวิทยาคนอื่น ๆ ที่ค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมของจิตใต้สำนึกและจิตไร้สำนึกในจิตใจของมนุษย์

แคนดินสกี้ ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีของเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ตอนหนึ่งว่า...งานศิลป คือการแสดงออกสู่ภายนอกของความต้องการภายใน... (The work of art is the outward expression of an inner need)

กำจร สุนพงษ์ศรี (2558:185-186) ว่า

“เป็นคตินิยมทางศิลปะลัทธิหนึ่ง ซึ่งต้องการค้นหามโนทัศน์ กระบวนแบบและกลวิธีเพื่อการแสดงออกให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ศิลปินต้องการ โดยมีการสำแดงพลังอารมณ์ ออกอย่างรุนแรงเกินความจริงของปกติวิสัย มีการบิดผันแปรรูปทรงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคน ต้นไม้ ฯลฯ ให้ดูแลหมุนเวียนผิดรูปทรงเกินจริงตาม

ภาพประกอบที่ 419 ความอ่อนช้อย ของโครงสร้างในสถาปัตยกรรมใน รูปแบบล้านช้าง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

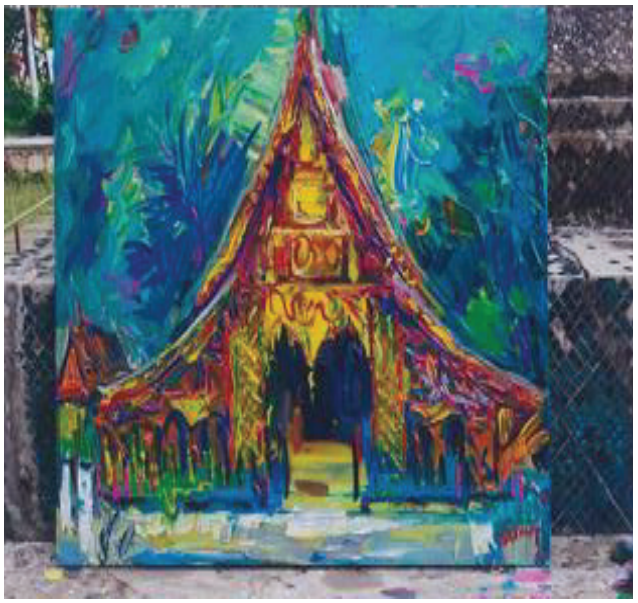

ภาพประกอบที่ 420 วัดเชียงทองการเขียนภาพสดศิลปะใน รูปแบบหลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 421 ลักษณะเฉพาะจากศิลปะใน รูปแบบล้านช้างที่วัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ภาพประกอบที่ 422 วิระวัน บุนสุขไทย ผู้อำนวยการสถาบันศิลปศึกษาใน เวียงจันทน์. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556).

ธรรมชาติ เส้นจะแสดงอย่างมั่นคงแน่วแน่และหนักแน่น สีจะปรากฏอย่างสดใส รุนแรง และตัดกันยิ่งกว่าที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในความต้องการของตัวศิลปินมากกว่าสภาพแวดล้อมจึงมีลักษณะเชิงอัตนัยนิยมมากกว่าปรนัยนิยม ศิลปินในกลุ่มเอ็กซ์เพรสชันนิสต์มีเจตนารมณ์ที่ หลีกเลี่ยงความเป็นนักธรรมชาตินิยม ซึ่งเคารพธรรมชาติดุจรูปเคารพบูชาอันยิ่งใหญ่ อีกทั้งไม่เป็นดังพวกจิตรกรในกลุ่มอิมเพรสชันนิสต์ที่ได้พยายามทำตนเป็นนักค้นหาความจริงในธรรมชาติ พวกเขามีความนิยมชมชอบในรูปทรงง่าย ๆ แต่สามารถสร้างอารมณ์อย่างถึงขีดสุด คตินิยมนี้ไม่ใช่สิ่งใหม่ ได้เคยมีผู้กระทำมาก่อนแล้ว เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 16 โดยจิตรกร ชาวเยอรมันชื่อกรูเนวาลด์ หากแต่เป็นความเคลื่อนไหวด้วยจำนวนศิลปินเล็กน้อย จึงมิได้ถือว่าเป็นขบวนการสำคัญ กล่าวโดยทั่วไปจะนับเอาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1905 ในประเทศเยอรมนีเป็นต้นมา เป็นการกำเนิดลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ที่แท้จริง เพราะว่าความคิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นและมีความเคลื่อนไหวโดยศิลปินจำนวนมาก พวกเขามีการจัดตั้งกลุ่มเป็น ขบวนการซึ่งนับได้ว่ามีความสำคัญต่อวงการศิลปะสมัยใหม่อย่างยิ่ง โดยหลักการสำคัญ แล้วคตินิยมของเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ ได้พัฒนา สืบต่อจากผลงานและความคิดของฟานก็อกและโกแก๊งโดยตรง ในเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์ภายในอันเร่าร้อนรุนแรง มีการใช้สี และการตัดเส้นรอบนอกของรูปทรงให้ดูเด่นชัดและแข็งกร้าว พวกโฟวิสต์และพวกเอ็กซ์เพรสชันนิสต์มีอุดมการคล้ายคลึงกัน จะผิดแปลกแตกต่างกันก็เพียงหลักการบางประการ ในแง่สุนทรียศาสตร์ อาทิ ทัศนคติของชีวิต ความมีรสนิยมไม่เหมือนกันทางเชื้อชาติ ฯลฯ พวกโฟวิสต์ส่วนใหญ่หรือทั้งหมดเป็นชาวฝรั่งเศส ส่วนพวกเอ็กซ์เพรสชันนิสต์เป็นพวกศิลปินหลายชาติทางภาคเหนือของยุโรป โดยเฉพาะมีชาวเยอรมันจำนวนมากเป็นผู้ปฏิบัติงานสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ความคิดและรูปแบบของโฟวิสม์ได้ให้อิทธิพลต่อเอ็กซ์เพรสชันนิสต์สมัยหลัง ๆ ไม่ใช่น้อย”

10.2.3 แนวทางสุนทรียภาพลัทธิโฟวิสซึม (Fauvism)

จากการเขียนภาพที่ใช้อารมณ์และความรู้สึกเป็นแรงผลักดันจากข้างใน (inner sensation) ที่เป็นแรงขับเคลื่อนจากภายในของจิตใจ จึงส่งผลต่อการเขียนภาพที่ไม่ได้เขียนภาพตามตาเห็นเพียงขอยืมสิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงแรงบันดาลใจในการใช้สีและรอยแปรง จึงเป็นไปอย่างอิสระ ไร้ขอบเขต แต่ให้ความสำคัญกับการใช้สี ฉะนั้นในวิธีการเขียนภาพในแนวทางโฟวิสนั้น จะต้องใช้สีในระดับ Artist เท่านั้น จึงจะสามารถแสดงพลังของการส่งประกายของสีสันพร้อมไปกับการตัดสินใจในการใช้ฝีแปรงที่เด็ดขาดและรวดเร็ว จึงเป็นการแสดงออกในทางศิลปะอยู่เพียง 2 เรื่อง ได้แก่ สีและรอยแปรงโดยผู้เขียนจะสะท้อนภาพในลักษณะความรื่นรมย์มากกว่าความเก็บกดความคับแค้น ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับชีวิตจริงที่เต็มไปด้วยเรื่องราวดังกล่าว แต่ในการแสดงออกทางศิลปะนั้นกลับนำเสนอในสิ่งที่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง ก็จะเป็นไปได้ว่าเพื่อเป็นการชดเชยกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตที่สอดคล้องกับแนวทางลัทธิโฟวิสซึมดังที่เป็นมาก็เป็นได้

ลัทธิโฟวิสซึมแปลว่า “สัตว์ป่า” (wild beast) ศิลปินที่เป็นผู้นำกลุ่มโฟวิสซึม ได้แก่ เฮนรี มาทีส (Henre Matisse) โดยเชื่อว่าเมื่อคนดูรูปเขียนไม่ควรกังวลว่าจะเหมือนรูปที่เคยเห็นหรือไม่ เพราะรูปเขียนไม่เหมือนและรูปเหมือนไม่มีพวกโฟวิสซึมไม่เชื่อและเลิกล้มเรื่องเก่าๆ ที่เป็นหลักเกณฑ์โบราณ โดยสร้างเรื่องราวขึ้นใหม่ เป็นเรื่องที่ศิลปินเห็นว่าเหมาะสมสำหรับในยุคของตนในการแสดงออกทางศิลปะ มาทิสกล่าวว่ามีวิธีการแสดงออกอยู่ 2 วิธี ด้วยกันคือการแสดงออกอย่างหยาบๆและการแสดงออกโดยให้เร้าอารมณ์ทางศิลปะหลักในการแสดงออกของมาทีส หมายถึง ความสัมพันธ์ของรูปและสี โดยมีลักษณะเด่นในการแสดงออกได้จากแสดงด้วยสีแท้ๆและจะไม่ลดความเข้มของสีจะไม่คำนึงถึงความเป็นจริงตามตาเห็นแต่จะใช้การแส ดงออกแบบทันทีฉับพลัน ภายใต้การแสดงออกในทางศิลปะแบบอิสระและเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง

กำจร สุนพงษ์ศรี (2558:188-189) ว่า

“จิตรกรเอ็กซ์เพรสชันนิสต์ต่างคนต่างมีเทคนิควิธีการและกระบวนแบบเป็นของส่วนตัว ไม่มีทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ใดมาบังคับ พวกเขาต่างมีอิสระในการวางองค์ประกอบ การใช้เส้น หรือสีได้ตามความถนัดของตน แต่ทว่าทุกคนจะต้องมีการแสดงออกร่วมกัน คือมี รูปแบบซึ่งเต็มไปด้วยอารมณ์อันรุนแรงและมีสัญชาตญาณในการทำอย่างฉับพลัน มีการมองดูธรรมชาติและชีวิตที่ดำเนินเอนเอียงไปในทางวุ่นวายสับสนอลหม่าน ดุจดังเกิดขึ้นด้วย อำนาจของความเลวทรามเป็นผู้บงการ ศิลปินเวลาทำงานจะดูคล้ายผู้ถูกสะกดจิต และ ผลงานของเขาจะดูราวกับมีอำนาจหนึ่งมาควบคุมและผลักดันการใส่พลัง อำนาจอันแรงกล้า ให้พวยพุ่งลงไป”

“ศิลปะตามอุดมคติของลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ ต้องให้การรับรู้แก่ผู้ชมอย่าง ฉับพลัน ต่อการกระตุ้นเร้าให้ถึงจุดปีติที่สุด เส้นถูกนำมาใช้ให้ถึงความรู้สึกต่าง ๆ บางที อาจเป็นการให้อารมณ์เครียด แข็งแรง วิจิตรพิสดาร ความสงบ หรือให้บังเกิดความเบิก บาน การลากเส้นแต่ละเส้นจะต้องเต็มไปด้วยความรวดเร็ว มั่นใจราวกับเป็นการวาดของ คนที่มีอาการโรคทางประสาทอันเต็มไปด้วยความรู้สึกปวดร้าว ทางด้านการใช้สีต้องแสดง คุณค่าของมันอย่างสุกสว่าง รุนแรง และเต็มไปด้วยความหนักแน่น สีดำซึ่งเป็นสีต้องห้าม ของพวกอิมเพรสชันนิสต์กลายเป็นสีโปรดของพวกเอ็กซ์เพรสชันนิสต์ เพื่อทำความมืดคล้ำ ให้ดำมืดถึงใจ สีเหลืองกับสีม่วง สีแดงและสีเขียว สีน้ำเงินและสีส้ม จะถูกนำมาวางเคียง ข้างกันบ่อย ๆ ครั้งอย่างกล้าหาญ ทำให้แลดูขัดกันอย่างบ้าคลั่งทีเดียว”

จากการแสดงทัศนะของนักวิชาการจากแนวคิดในลัทธิด้านศิลปะจาก 3 แนวทางที่สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ในการทำงานของผู้เขียน โดยเฉพาะสิ่งสำคัญที่สุดก็คงได้แก่การแสดงออกด้วยการใช้สีพร้อมกับการใช้ฝีแปรงจากเนื้อหาของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีผลงานที่ได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สังคม โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผู้เขียนได้สร้างผลงานจากความประทับใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน สปป.ลาว จากการศึกษาค้นคว้าอยู่ใน สปป.ลาว เป็นระยะเวลา 5 ปี จากผลงานที่ปรากฏดังกล่าวเป็นต้น

ภาพประกอบที่ 423 เขียนภาพสดในวันสงกรานต์วัดพระธาตุหลวงใต้. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 424 นายวันชัย อิงสา
นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

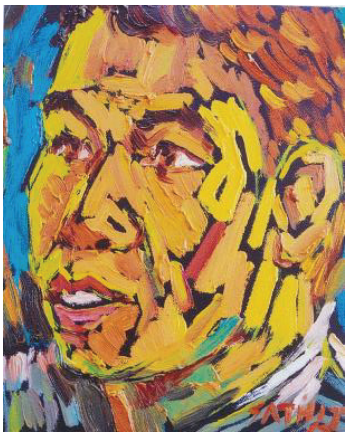

ภาพประกอบที่ 425 นายสีจ่อย ยาดวิเสด
นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

ภาพประกอบที่ 426 นายคำเพชร แสงสุรี
นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

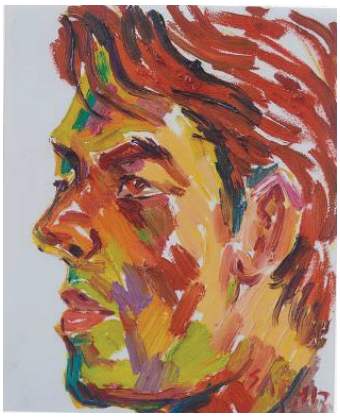

ภาพประกอบที่ 427 นายเวียงธร ทุมมะจัน
นิสิต ป.โท ศิลปศึกษามศว
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558).

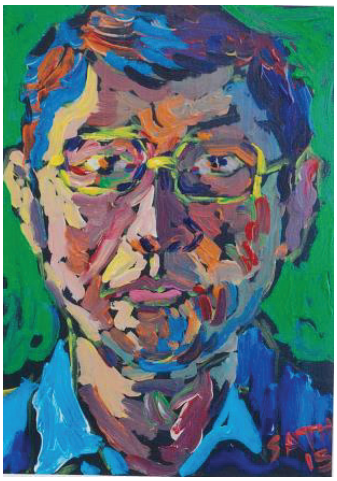

ภาพประกอบที่ 428 คนลาวที่ไปตั้งรกรากที่
สหรัฐอเมริกา. ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง.

ภาพประกอบที่ 429 คนรุ่นใหม่ในเมืองวังเวียง.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

บทสรุป

จากการที่ผู้เขียนมีความถนัดในวิชางานศิลปะมาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยได้เลือกการศึกษาต่อในด้านศิลปะ ซึ่งเป็นการเลือกเส้นทางในการศึกษาได้ถูกต้องตรงกับความสามารถเฉพาะด้าน จึงมีการพัฒนาการจากกระบวนการเรียนการสอน จึงมาถึงช่วงเวลาที่สามารถค้นพบตัวตนของตนเองว่าเป็นผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่ไปสอดคล้องกับแนวทางทางด้านศิลปะอยู่ 3 แนวทาง หรือจะกล่าวว่าเป็นลัทธิทางศิลปะได้ดังนี้ ลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) ลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสซึม (Expressionism) และลัทธิโฟวิสซึม (Fauvism) โดยเนื้อหาจะเป็นการแสดงออกด้วยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมไปกับภาพประวัติศาสตร์ จึงทำให้ตลอดระยะเวลา 40 กว่าปีที่ได้สร้างสรรค์ผลงานนั้น จะเป็นในลักษณะวิธีการเช่นนี้ตลอดมา โดยจะให้ความสำคัญกับการใช้สีที่สดใส สะอาด และเจิดจ้า พร้อม ๆ ไปกับการใช้ฝีแปรงที่เป็นไปตามอารมณ์และความรู้สึกอยู่ในขณะนั้นเป็นสำคัญ

จากแรงบันดาลใจที่มาจากความผูกพันทั้งจากการสอนและการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านศิ ลปวัฒนธรรมไทยกับคนลาว จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะได้ไปศึกษาค้นคว้าในด้านศิลปะในหลากหลายแขนงรวมทั้งการศึกษาวิถีชีวิตของสังคมคนลาวอีกทั้งการแลกเปลี่ยนสนทนากับศิลปินลาว จึงเป็นการเรียนรู้ในการเป็นเพื่อนใกล้ชิดมิตรใกล้บ้านที่มีความสัมพันธ์ในทางประวัติศาสตร์จากอดีตที่จะทำให้ความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อนบ้านให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง โดยผ่านการศึกษาศิลปะให้ยั่งยืนพร้อมไปกับการท่องเที่ยวให้มีการพัฒนาการได้อย่างยั่งยืน โดยให้ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับประชาชนให้มั่นคงเข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

ภาพประกอบที่ 430 “วัดภู 1” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

รายการอ้างอิง

กำจร สุนพงษ์ศรี. **ศิลปะสมัยใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2558.
กำจร สุนพงษ์ศรี. **สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2559.
วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะร่วมสมัย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : วิฒวลอาร์ต. 2527.
วิรุณ ตั้งเจริญ. **ทัศนศิลป์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2536.
ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. **ทัศนศิลป์ปริทัศน์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2546.
สงวน รอดบุญ. **อภิธานศิลปะ.** กรุงเทพฯ : การศานา. 2516.
สุชาติ เถาทอง. **ศิลปะกับมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.
อารี สุทธิพันธุ์. **ศิลปนิยม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 2535.
อารี สุทธิพันธุ์. **พลังศิลปนิยม.** กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์. 2563.

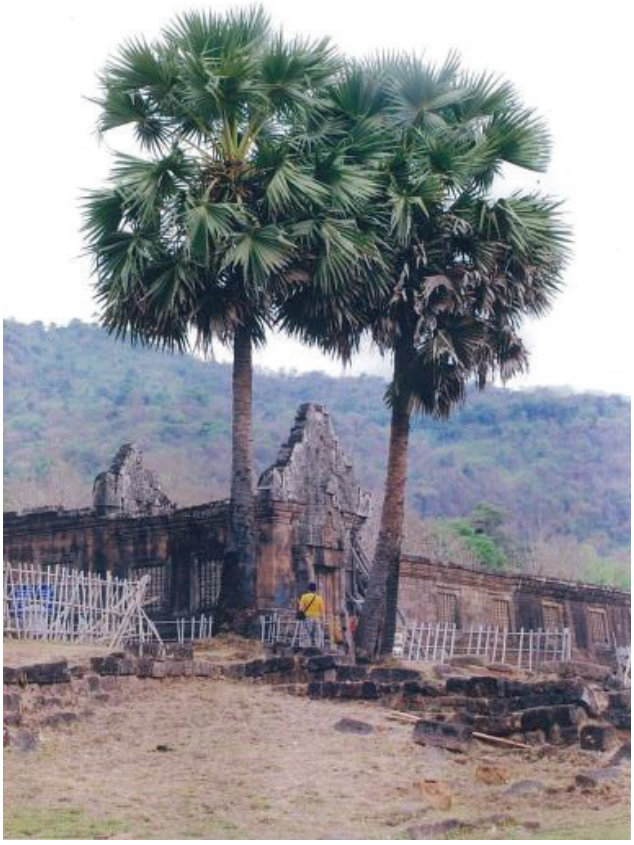

ภาพประกอบที่ 431 “วัดภู 2” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

ภาพประกอบที่ 432 “วัดภู 3” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

บรรณานุกรม

ดาวสยาม วชิรปัญโญ, พระมหา. (2555). **พระพุทธศาสนาในลาว** (Buddhism in Laos). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

ทรงฤทธิ์ โพนเงิน. (2557). สุดสัปดาห์เนชั่น “สืบสานฮีตสงกรานต์ที่หลวงพระบาง” (วันที่ 11 เมษายน 2557).

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. **ราชอาณาจักรลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2547.

ประภัสสร์ ชูวิเชียร. (2557). **ศิลปะลาว.** กรุงเทพฯ : มติชน.

ประภัสสร์ เทพชาตรี. **ประชาคมอาเซียน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2554.

พระมหาดาวสยาม วิชรปัญโญ. (2555) **พระพุทธศาสนาในลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

ภัทรพงศ์ คงวิจิตร. (2543). **พื้นที่และความหมายของการท่องเที่ยวในเมืองหลวงพระบาง.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).

มหาบุนมี เทบสีเมือง (ไผท ภูธา, แปล). (2556). **ความเป็นมาของชนชาติลาว เล่ม 3.** กรุงเทพฯ : ตถาตา.

มหาสิลา วีระวงส์. (2542). **เจ้าเพชรราช บุรุษเหล็กแห่งราชอาณาจักรลาว**. พิมพ์ครั้งแรก. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

มหาสิลา วีระวงส์. (2539). **ประวัติศาสตร์ลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

สงวน รอดบุญ. (2545). **พุทธศิลปลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร

สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2555.

สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2556.

สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2540). **บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์** (ค.ศ. 1945-1975). สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2554). **พระแก้วมรกตมาจากไหน?.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โพสต์บิ๊กส์.

สุเจน กรรพฤทธิ์. (2555). **ตามรอยเจ้าอนุวงศ์ คลี่ปมประวัติศาสตร์ไทย-ลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2553). **“ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศใกล้เคียง”.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มติชน.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล. (2554). **จากหลวงพระบางถึงเวียงจันทน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556). การศึกษาเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิโฟวิสต์และลัทธิเยอรมันเอ็กซ์เพรสชันนิสม์”

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ข่าวสด, หนังสือพิมพ์. วันจันทร์ที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2558 ปีที่ 23 ฉบับที่ 8,173.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 “กระแสทรรศน์”, น.7.

มติชน, หนังสือพิมพ์ วันพุธที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2556 “ผู้หญิง คนรุ่นใหม่” น.25.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2556, น.14.

Grant Evans. (2009). **The Last Century of Lao Royalty, A Documentary History.** China : Silkworm Books.

Jeremy Galton. **The Encyclopedia of Oil painting techniques.** (2003).

Jonathan Bailey**. Painting & Drawing.** UK : Guild of Master Craftsman.(2020)

Martin Stuare-Fox and Somsanouk Mixay. (2010). **FESTIVALS OF LAOS.** China : SILKWORM BOOKS.

<u>หนังสือภาษาลาว</u>

อ้ายหมูน้อย. **แขวงหลวงพระบางแดนงาม** (Beautiful Luang Prabang). Big Brother Mouse, Luang Prabang, Loa.

บุญเลิง เวนวิลาวง. (1983). **ศิลปะลายลาว พาท II.** ลาว : ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม.

บุญเลิง เวนวิลาวง. (1989). **ศิลปะลายลาว.** ลาว : แห่งรัฐ.

ภาพประกอบที่ 433 “วัดภู 4” ลาวตอนใต้เมืองปักเซ.
ที่มา : สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2559).

บรรณานุกรม

กระทรวงการต่างประเทศ. (2557, 28 พฤษภาคม). “**การปรับตัวของราชการไทยในประชาคมอาเซียน**”, ไทยรัฐ, หน้า 25.

ข่าวสด, หนังสือพิมพ์. วันจันทร์ที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2558 ปีที่ 23 ฉบับที่ 8,173.

ข่าวสด, หนังสือพิมพ์. วันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2558.

คมชัดลึก, หนังสือพิมพ์. วันพุธที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2557 “คนไทยกับพรหมวิหาร น. 18.

จารุวรรณ ธรรมวัตร อภิรา จันทร์แวง และรังสรรค์ นัยพรม, **ถอดรหัสวัฒนธรรมในผ้าผะเหวดสำนวนผู้ไทและสำนวนอีสาน.** โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม. มาตา การพิมพ์ จำกัด, นนทบุรี: 2559.

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “**สาระสำคัญในงานจิตรกรรมไทยประเพณี**", ปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 14 ประจำปี 2552. พิมพ์ครั้งแรก กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.

ดาวสยาม วชิรปัญโญ, พระมหา. (2555). **พระพุทธศาสนาในลาว** (Buddhism in Laos). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

ตวงศักดิ์ ชื่นสินธุ. (2556, 13 ตุลาคม), “**สังฆราชลาว พระมหาผ่อง สะมะเลิก**”, คอลัมม์อาทิตย์สุขสรรค์, มติชน.

ทำ ไชยะสิดเสมา, **ประวัติวัดอินแปงมะหาวิหาร.** มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ: 2532.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. **ราชอาณาจักรลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2547.

บุษบา สู่ภิศักดิ์. **แนวทางการบำบัดความเครียดตามกระบวนการแก้ปัญหาแบบอริยสัจสี่ในพระพุทธศาสนาเถรวาท.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ: 2557.

ประภัสสร์ ชูวิเชียร. **ศิลปะลาว.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2557.

ประภัสสร์ เทพชาตรี. **ประชาคมอาเซียน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2554.

ประภัสสร เสวิกุล. (2556, 13 พฤษภาคม). “**รักนะเวียงจันทน์**”, คม ชัด ลึก, คอลัมม์ วันเว้นวัน จันทร์ พุธ ศุกร์.

พระธรรมโกศาจารย์. **พุทธประวัติทัศนศึกษา**. โครงการมูลนิธิหอไตร หอติสสเทวาภิทาน วัดสุทัสนเทววราราม กรุงเทพฯ 2528.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ. **พระพุทธศาสนาในลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระมหาผ่อง สะมะเลิก. **ประวัติวัดองตื้อมะหาวิหาร.** ประเทศลาว: 2558.

ภัทรพงศ์ คงวิจิตร. (2543). **พื้นที่และความหมายของการท่องเที่ยวในเมืองหลวงพระบาง.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).

ภูเบศ ศุภพัฒน์. บทเพลง, เรื่องสั้นและวัฒนธรรมชาติของสปป.ลาวช่วงแรก (ค.ศ. 1975-1966). สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: 2551.

มหาบุนมี เทบสีเมือง (ไผท ภูธา, แปล). (2556). **ความเป็นมาของชนชาติลาว เล่ม 3.** กรุงเทพฯ : ตถาตา.

มหาสิลา วีระวงส์. (2542). **เจ้าเพชรราช บุรุษเหล็กแห่งราชอาณาจักรลาว**. พิมพ์ครั้งแรก. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

มหาสิลา วีระวงส์. (2539). **ประวัติศาสตร์ลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

สงวน รอดบุญ. (2545). **พุทธศิลปลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร

สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2555.

สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2556.

สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2540). **บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์** (ค.ศ. 1945-1975). สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2554). **พระแก้วมรกตมาจากไหน?.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โพสต์บิ๊กส์.

สุเจน กรรพฤทธิ์. (2555). **ตามรอยเจ้าอนุวงศ์ คลี่ปมประวัติศาสตร์ไทย-ลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2553). **“ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศใกล้เคียง”.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มติชน.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล. (2554). **จากหลวงพระบางถึงเวียงจันทน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2556). การศึกษาเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิโฟวิสต์และลัทธิเยอรมันเอ็กซ์เพรสชันนิสม์”

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะฯ. โครงการสารคดีลาวตอนล่าง “สะหวันนะเขต สาละวัน เซกอง จำปาสัก และอัตตะปือ : 5 แขวงลาวตอนล่าง”. โครงการอาณาบริเวณศึกษา 5 ภูมิภาค (อบศ5). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพ : วี.พริ้นท์. (1991).

ข่าวสด, หนังสือพิมพ์. วันจันทร์ที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2558 ปีที่ 23 ฉบับที่ 8,173.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 “กระแสทรรศน์”, น.7.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2556, น.14.

ดังที่ ทรงฤทธิ์ โพนเงิน (2557) สุดสัปดาห์เนชั่น “สืบสานฮีตสงกรานต์ที่หลวงพระบาง” (วันที่ 11 เมษายน 2557).

มติชน, หนังสือพิมพ์ วันพุธที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2556 “ผู้หญิง คนรุ่นใหม่” น.25.

มติชน, หนังสือพิมพ์. (2556, 8 สิงหาคม), “**ศิลปะ และ วัฒนธรรมร่วมของอาเซียน (อุษาคเนย์) สุวรรณภูมิ สังคมวัฒนธรรม**, คอลัมม์ประชาชื่น, หน้า 20.

มติชน, หนังสือพิมพ์, (2556, 13 ตุลาคม). “**สังฆราชลาว พระมหาผ่อง สะมะเลิก ใช้ศีล 5 สร้างสันติภาพ**”, คอลัมม์ อาทิตย์สุขสรรค์, หน้า 13.

มติชน, หนังสือพิมพ์. (2557, 15 มิถุนายน), “**คิดอย่างนักประวัติศาสตร์ศิลปะ สันติ เด็กสุขุม การอนุรักษ์คือการพัฒนา**”, คอลัมม์ อาทิตย์สุขสรรค์, หน้า 13-14.

มติชน, หนังสือพิมพ์, (2557, 3 กรกฎาคม), “**ดูงานช่างหลวงที่วังหน้า กับ สันติ เล็กสุขุม**”, หน้า 18.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันพฤหัสบดีที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2556.

มติชน, มติชนสุดสัปดาห์. 13-19 พฤษภาคม พ.ศ.2559.

มติชน, หนังสือพิมพ์. วันพฤหัสบดีที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2558 “วันพระสงฆ์” น. 18.
มติชน, หนังสือพิมพ์, วันศุกร์ที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2558 “อาสาฬหบูชา" น. 21.
มติชน, หนังสือพิมพ์, วันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2558.
มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอาทิตย์ที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2558.
มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอาทิตย์ที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2559 “วันอาสาฬหบูชา" น. 5.
มติชน, หนังสือพิมพ์, วันอังคารที่ 3 มกราคม พ.ศ.2560 “ พระศากยวิสุทธิ์” น. 17
มหาบุนมี เทบสีเมือง (ไผท ภูธา, แปล). (2556). **ความเป็นมาของชนชาติลาว เล่ม 3.** กรุงเทพฯ : ตถาตา.
มหาสิลา วีระวงส์. (2542). **เจ้าเพชรราช บุรุษเหล็กแห่งราชอาณาจักรลาว**. พิมพ์ครั้งแรก. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.
มหาสิลา วีระวงส์. (2539). **ประวัติศาสตร์ลาว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับพิเศษ. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.
วรรณพร ปันทะเลิศ. **ผู้หญิงลาวที่ทำร้านอาหารคาราโอเกะในประเทศไทย: การย้ายถิ่นและการใช้ชีวิตข้ามพรมแดน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ: 2555.
วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะพิจารณ์ สี่.** มติชนสุดสัปดาห์ 2544-2549. กรุงเทพฯ : อีแอนด์ไอคิว, 2551.
วิลัยทอง สุวรณณวงษ์. **ภาพสะท้อนวัฒนธรรมในงานจิตรกรรมของศิลปินแห่งชาติลาว** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.
ศักดิ์ชัย สายสิงห์. **เจดีย์พระพุทธรูปฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน.** พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์, 2555.
ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. **หลวงพระบางเมืองมรดกโลก ราชธานีแห่งความทรงจำและพื้นที่พิธีกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2553.
สงวน รอดบุญ. **พุทธศิลปลาว.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2526.
สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2555.
สังคมลุ่มน้ำโขง, วารสาร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2556.
สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2540). **บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์** (ค.ศ. 1945-1975). สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (อัดสำเนา).
สัญญา ชีวะประเสริฐ. **ความทรงจำระหว่างเมืองสองฝั่งแม่น้ำโขง-มุกดาหาร (ประเทศไทย) และสะหวันนะเขต (ส.ป.ป.ลาว).** งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ คณะสังคมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ: 2550.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. **เพื่อนใกล้ชิด มิตรใกล้บ้าน...ไทย/ลาว คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม.** กริดส์ ดีไซน์แอนด์ คอมมูนิเคชั่น กรุงเทพฯ: 2558.
สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. “**การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ ในวัดสีสะเกด/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูชัย เมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชันนิซึม**” ทุนอุดหนุนงานวิจัยจากงบประมาณเงินแผ่นดิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีงบประมาณ 2558.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560). การศึกษาเรื่อง **"การศึกษาและสร้างสรรค์ฮูปแต้ม ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่ในสิมนครหลวง เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในรูปแบบศิลปะเอ็กซ์เพรสชันนิสม์"**

สารมิตรภาพไทย-ลาว, ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มีนาคม 2554.

สารมิตรภาพไทย-ลาว, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน 2554.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2554). **พระแก้วมรกตมาจากไหน?.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โพสต์บุ๊กส์.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2553). **"ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศใกล้เคียง".** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มติชน.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล. (2554). **จากหลวงพระบางถึงเวียงจันทน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร.

สุเจน กรรพฤทธิ์. (2555). **ตามรอยเจ้าอนุวงศ์ คลี่ปมประวัติศาสตร์ไทย-ลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุเนตร ชุตินธรานนท์. **ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์, 2556.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. **เพชรบุรีเมืองงาม งานสกุลช่างเมืองเพชร.** พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2550.

อารี สุทธิพันธุ์. **ศิลปนิยม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2535.

เดลินิวส์, หนังสือพิมพ์. (2556, 9 มิถุนายน). **เรื่องเล่าจากต่างแดน "ที่นี่ เวียงจันทน์"**

เดลินิวส์, หนังสือพิมพ์, วันพฤหัสบดีที่ 26 มกราคม พ.ศ.2559.

เอกสารรูปภาพพระเวสสันดร 14 ภาพ ฝีมือโดยพระเทวาภินิมมิต จิตรกรเอกกรมศิลปากร จัดจำหน่ายโดย สำนักงานลูก ส.ธรรมภักดี 216 ถนนตะนาว กทม. 10200

แนวหน้า, หนังสือพิมพ์. วันพุธที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2558.

โพสต์ทูเดย์, หนังสือพิมพ์. วันอาทิตย์ที่ 17 เมษายน พ.ศ.2559.

_____. **บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์ (ค.ศ. 1945-1975).** สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: 2540.

<u>หนังสือภาษาอังกฤษ</u>

Grant Evans. (2009). **The Last Century of Lao Royalty, A Documentary History.** China : Silkworm Books.

Jeremy Galton. **The Encyclopedia of Oil painting techniques.** (2003).

Jonathan Bailey**. Painting & Drawing.** UK : Guild of Master Craftsman.(2020)

Martin Stuare-Fox and Somsanouk Mixay. (2010). **FESTIVALS OF LAOS.** China : SILKWORM BOOKS.

<u>หนังสือภาษาลาว</u>

บุญเลิง เวนวิลาวง. (1983). **ศิลปะลายลาว พาท II.** ลาว : ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม.

บุญเลิง เวนวิลาวง. (1989). **ศิลปะลายลาว.** ลาว : แห่งรัฐ.

บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์. **วิธีแต้มลายลาวแบบต่าง ๆ และเข้าใจไว**. ประเทศลาว: 2550.

ท่าม ทำ ไวยะสักเสมา. **ปะตูไช.**

สิลา วิระอังส์. **ปะหวัด พระเจดี โลภะจุลามะ พระทาดหลวง.** ส.ป.ป.ลาว : พะไช กราฟฟิก, 2010.

อ้ายหมูน้อย. **แขวงหลวงพระบางแดนงาม** (Beautiful Luang Prabang). Big Brother Mouse, Luang Prabang, Loa.
ไผท ภูธา, ผู้แปล (จาก มหาบุนมี เทบสีเมือง). **ความเป็นมาของชนชาติลาว เล่ม 3.** กรุงเทพฯ : ตถาตา, 2556.
_____. **วิธีแต้ม.** ประเทศลาว: 2551.
_____. **สิชไซ.** ประเทศลาว: 2552.

<u>บทสัมภาษณ์</u>

คำสุข แก้วมิ่งเมือง. **สัมภาษณ์**, 13 เมษายน 2559.
พระคำสุข อริยะธรรมโม. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
พระนวนตา ปานทะนัด. **สัมภาษณ์**, 27 กันยายน 2558.
พระบุญศรี ธรรมโสโต. **สัมภาษณ์**, 27 กันยายน 2558.
พระลุน แสนวันนะดำ. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
พระลำเงิน สุวันนะสาน. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
พระสีวิยา สุวรรณวิชัย. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
พระอานุรักษ์ สีหาราช. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.
สามเณรบี ดวงภาษี. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม พ.ศ. 2558.
สามเณรบุญทอง วงศ์สุวรรณ. **สัมภาษณ์,** 27 กันยายน 2558.
สามเณรรัศมี สีธน. **สัมภาษณ์,** 3 ตุลาคม 2558.

ดัชนีคำค้น

ก

กรณีศึกษา, 58, 59, 76, 91, 98

จ

จิตรกรรม, 1, 8, 10, 23, 24, 26, 28, 29, 36, 39, 46, 47, 48, 99, 112, 122, 123, 125, 127, 128, 162, 180, 181, 211, 215, 224, 225, 246, 259, 261, 270, 300, 340, 343, 347, 349, 351, 360, 362, 363, 364, 365

ป

ประติมากรรม, 1, 10, 28, 48, 49, 123, 125, 259, 263, 347

ประวัติ, 24, 26, 36, 37, 46, 47, 88, 117, 122, 123, 127, 133, 147, 180, 181, 187, 199, 204, 205, 209, 213, 214, 215, 216, 217, 233, 234, 236, 239, 243, 256, 258, 259, 261, 265, 268, 269, 270, 311, 314, 316, 329, 340, 341, 342, 362

ประสบการณ์, 25, 30, 33, 34, 36, 37, 38, 40, 56, 65, 67, 69, 78, 83, 84, 96, 98, 99, 104, 115, 119, 123, 151, 159, 168, 183, 185, 187, 188, 193, 195, 197, 206, 207, 215, 220, 221, 230, 234, 270, 276, 300, 307, 314, 336, 338, 340, 344, 345, 347, 349, 353

ผ

ผลงาน, 3, 10, 21, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 55, 56, 58, 59, 65, 66, 67, 69, 72, 88, 91, 99, 104, 110, 112, 115, 116, 119, 127, 128, 136, 142, 144, 146, 149, 151, 153, 157, 159, 162, 166, 167, 171, 173, 176, 178, 183, 185, 186, 187, 190, 192, 193, 195, 196, 197, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 216, 217, 218, 220, 223, 224, 227, 228, 230, 233, 234, 236, 237, 239, 240, 246, 251, 253, 254, 258, 261, 263, 267, 270, 295, 298, 304, 314, 316, 323, 327, 329, 331, 335, 336, 338, 340, 345, 347, 349, 351, 353, 355, 356, 358, 360, 363, 365

พ

พระพุทธรูป, 1, 8, 10, 14, 17, 21, 22, 37, 40, 60, 61, 62, 99, 101, 103, 111, 112, 116, 118, 119, 120, 121, 128, 131, 132, 135, 136, 137, 139, 141, 146, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 160, 163, 164, 165, 167, 173, 177, 180, 182, 183, 184, 185, 190, 196, 197, 209,210, 211, 246, 251, 254, 256, 267, 268, 293, 341, 343, 360, 363, 364

ล

ลัทธิ, 23, 41, 73, 110, 112, 116, 209, 344, 347, 349, 351, 353, 355, 356, 358, 360, 363, 365

ศ

ศิลปกรรม, 1, 2, 8, 27, 46, 47, 48, 49, 50, 60, 63, 74, 81, 117, 122, 123, 124, 131, 133, 144, 160, 163, 167, 169, 172, 204, 217, 347, 349, 356

ศิลปวัฒนธรรม, 1, 3, 8, 10, 17, 21, 33, 50, 100, 106, 110, 112, 116, 117, 123, 125,

133, 135, 136, 137, 139, 141, 144, 147, 149, 161, 163, 165, 195, 214, 222, 230, 244, 251, 258, 259, 340, 358, 360, 363, 364
ศิลปะ, 1, 2, 3, 8, 10, 14, 17, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 36, 37, 38, 40, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 56, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 78, 81, 92, 99, 101, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 169, 170, 171, 174, 175, 176, 178, 180, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 227, 230, 231, 233, 234, 236, 237, 240, 241, 244, 245, 246, 249, 251, 253, 254, 257, 258, 259, 261, 262, 263, 267, 268, 270, 274, 276, 277, 281, 282, 283, 286, 287, 293, 296, 307, 312, 315, 320, 322, 323, 327, 329, 330, 331, 334, 335, 336, 338, 340, 341, 343, 344, 345, 347, 349, 351, 353, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366
ศิลปิน, 3, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 94, 110, 112, 115, 116, 121, 123, 159, 166, 177, 209, 211, 214, 215, 218, 223, 224, 225, 227, 228, 230, 234, 237, 246, 270,298, 340, 343, 345, 349, 351, 353, 355, 356, 358, 360, 363, 364, 365

ส

สร้างสรรค์, 1
สิม, 1, 4, 6, 14, 17, 21, 22, 69, 111, 112, 116, 123, 133, 135, 136, 147, 149, 161, 164, 165, 171, 175, 176, 178, 180, 183, 184, 187, 190, 195, 210, 211, 214, 232, 233, 234, 236, 237, 240, 243, 244, 245, 248, 249, 251, 253, 254, 256, 258, 259, 261, 263, 265, 267, 268, 269, 270, 274, 275, 277, 280, 281, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 292, 293, 314, 321, 329, 336, 340, 341, 343, 360, 363, 364

อ

เอกลักษณ์, 10, 51, 55, 56, 65, 89, 97, 101, 116, 119, 124, 125, 128, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 141, 144, 146, 147, 149, 151, 153, 155, 160, 161, 162, 180, 183, 199, 208, 222, 244, 245, 262, 265

ฮ

ฮูป, 233, 258, 270

A

Alla Prima, 64

B

Brushwork, 99

E

Expression, 98, 99
expressionism, 344, 349, 353

F

Fauvism, 43, 344, 349, 355, 358

I

impressionism, 344, 349

K

Knife Painting, 64

M

Model, 42, 43

N

NUDE, 49, 227, 228, 270

S

SKETCH, 227
Style, 68
Symbolism, 356

W

workshop, 44

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - ชื่อสกุล นายสาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง
วันเดือนปีเกิด 11 ตุลาคม 2499
ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตำแหน่งทางการบริหารที่ผ่านมา 1. หัวหน้าสาขาวิชาศิลปจินตทัศน์
2. รองคณบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
3. รองคณบดีฝ่ายบริหาร
4. ประธานมูลนิธิอารี สุทธิพันธุ์ (2555-2562)
ปัจจุบัน - คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผลงานเพื่อจัดแสดงนิทรรศการ
หมุนเวียน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์เจ้าฟ้า
- คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์

การศึกษา

พ.ศ. 2517 - 2523	โรงเรียนเพาะช่าง (ปวช. ปวส. ปม.) จิตรกรรม
พ.ศ. 2523 - 2525	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กศ.บ. (ศิลปศึกษา)
พ.ศ. 2529 - 2532	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กศ.ม. (ศิลปศึกษา)
พ.ศ. 2549 - 2553	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาไทศึกษา

การศึกษาเพิ่มเติมและประสบการณ์

พ.ศ. 2529	เข้าร่วมโครงการมิตรภาพแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ประเทศญี่ปุ่น เป็นเวลา 1 เดือน
พ.ศ. 2540	SHOT-TERM INTENSIVE TRAINING IN VISUAL ART AND ART EDUCATION PROJECT ILLINOIS STATE UNIVERSITY (ISU) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 3 เดือน
พ.ศ. 2541	ประกาศนียบัตรการอบรมมัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) รุ่นที่ 25 มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2544-2547 อาสาสมัครครูสอนศิลปะศูนย์เรียนทางไกล วัดไทยเดนมาร์กพรหมวิหาร

ประเทศเดนมาร์ควัดไทยในเยอรมัน และไอส์แลนด์

พ.ศ. 2549 ประกาศนียบัตรหลักสูตรผู้นำการเมืองยุคใหม่รุ่นที่ 3 สถาบันพระปกเกล้า

รางวัลเกียรติคุณ

- รางวัลศาสตราจารย์ ดร.กานดา ณ ถลาง อาจารย์ที่ปรึกษาหลักปริญญานิพนธ์ระดับชมเชย เรื่อง “การพัฒนาระบบและกลไกการดำรงอยู่ของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ของนายสืบศักดิ์ สิริมงคลกาล ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย (ประจำปีการศึกษา 2560) พ.ศ. 2562
- โล่พระราชทานสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ประธานกรรมการตัดสินการประกวดภาพระบายสี งานวันประมงน้อมเกล้าฯ ครั้งที่ 31 กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พ.ศ. 2562
- รางวัลบุคลากรสายวิชาการดีเด่น ด้านเปี่ยมจิตอาสา วันสถาปนาคณะศิลปกรรมศาสตร์ ครบรอบ 26 ปี พ.ศ. 2562
- รางวัลข้าราชการพลเรือนดีเด่น เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2562 สำนักงาน ก.พ.
- โล่พระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รางวัลชมเชยประเภท หนังสือสวยงาม (จิตรกรรมย้อนหลัง 40 ปี) การประกวดหนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์
- รางวัลอาจารย์ดีเด่นแห่งชาติ สาขามนุษยศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ประจำปี พ.ศ. 2559 จากที่ประชุมประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)
- โล่พระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี/ ประธานกรรมการตัดสินการประกวดภาพระบายสี งานวันประมงน้อมเกล้าฯ ครั้งที่ 27 กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พ.ศ. 2558
- ศิษย์เก่า มศว ดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2556 โดยสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- คนดีศรีนครินทร์ บุคลากรดีเด่น ของ มศว สายวิชาการ ดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2552 สาขามนุษยศาสตร์และศิลปะศาสตร์ โดยสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง รางวัล “เชิดชูเกียรติศิษย์เก่าเพาะช่าง” เนื่องในวันสถาปนาเพาะช่าง 2550 มหาวิทยาลัยราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง
- รางวัลชมเชย การประกวดงานจิตรกรรมรางวัลพู่กันทอง เพื่อเทิดพระเกียรติ 9 รัชกาลของราชวงศ์จักรี เนื่องในการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ธนาคารกสิกรไทย (2525)

งานวิจัย

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2564), เหม เวชกร ชีวิตและผลงานในอัตลักษณ์ไทย

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2562), ศึกษาและสร้างสรรค์เรื่องเล่าจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 พื้นที่วัดเขาทุเรียน จังหวัดนครนายก

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560), การศึกษาและสร้างสรรค์ภาพสะท้อนผู้สูงอายุกับการแสดงออกทางศิลปะด้วยปูนซิเมนต์ฉาบสีในรูปแบบเอ็กเพรสชั่นนิสซึม

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2560), การศึกษาและสร้างสรรค์ฮูปแต้ม ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่ในสิมนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในรูปแบบศิลปะเอ็กเพรสชันนิสม์

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2558), การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสีสะเกด / หอพระแก้ว / พระธาตุหลวง / ประตูชัย เมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสอิมเพรสชั่นนิซึม

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2557). การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิโพวิสต์และลัทธิเยอรมันเอ็กซเพรสชันนิสม์ ได้รับการพิจารณาคัดเลือกผลงานเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายในงาน “วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี” ครั้งที่ 27 ประจำปี 2559

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2555). คนเขียนภาพข้างถนนเมืองเก่าต้าลี่ : พื้นที่คนชายขอบ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2554). ชีวิตคนเขียนภาพข้างถนนกับการสร้างพื้นที่ทางสังคม (วิทยานิพนธ์) การศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2553). ติดตามผลผู้ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม สาขาวรรณศิลป์/สาขา ทัศนศิลป์/สาขาศิลปะการแสดง ปีพุทธศักราช 2550. (ผลงานได้รับการทูลเกล้า ถวายในงาน “วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 24)

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2552). ติดตามผลผู้ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สื่อผสม) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2549 (ผลงานได้รับ การทูลเกล้าถวายในงาน “วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 23)

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2551). องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : ทวี รัชนีกร. งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวง วัฒนธรรม (ได้รับรางวัลเป็นงานวิจัยดีในงานศรีนครินทรวิโรฒวิชาการ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2552)

การแสดงผลงานเดี่ยว

ครั้งที่ 1 (2529) ชุด “มิตรภาพเพื่อสันติภาพ” (FRIENDSHIP FOR PEACE) ณ ห้องแสดงนิทรรศการ AUA กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 2 (2532) ชุด “ธรรมชาติหลากสี” (COLORFUL NATURE) ณ โรงแรมแลนด์มาร์ค กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 3 (2535) ชุด “สีน้ำหลากสี” (COLORFUL WATER COLORS) ณ ART IMAGE กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 4 (2540) ชุด “สีสันแห่งแผ่นดินสยาม” (COLORFUL OF SIAM) ณ ILLINOIS STATE UNIVERSITY U.S.A.

ครั้งที่ 5 (2540) ชุด “NUDE IS BEAUTIFUL” ณ มณเฑียรพลาซ่า กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 6 (2547) ชุด “มิตรภาพเพื่อสันติภาพ ครั้งที่ 2” (FRIENDSHIP FOR PEACE) ณ ห้อง Silom Galleria กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 7 (2549) ชุด “9 ภาพ : เสด็จพระราชดำเนิน” ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 8 (2554) ชุด “กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์” ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ.

ครั้งที่ 9 (2555) ชุด “ASEAN IDENTIFY IN PAINTINGS”
ครั้งที่ 1 ณ Nakhon Nayok Art Center, Nakhon Nayok
ครั้งที่ 2 ณ Chiang rai Art Museum, Chiang rai.

ครั้งที่ 10 (2556) ชุด “COLOR PLASTER ANOTHER WAY OF EXPRESSIONISM” (ปูนซีเมนต์ฉาบสี) ณ หอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ครั้งที่ 11(2558) ชุด “จิตรกรรมย้อนหลัง 40 ปี สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง ศิลปจินตทัศน์เพื่อสังคม” ณ G23 ศูนย์ศิลปกรรมแห่งประเทศไทย อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กทม.

ครั้งที่ 12 (2562) นิทรรศการจิตรกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “10 ภาพ: เสด็จทางสถลมารค” ณ G23 ศูนย์ศิลปกรรมแห่งประเทศไทย อาคารนวัตกรรม: ศาสตราจารย์ ดร.สาโรจ บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กทม.

ครั้งที่ 13 (2563) นิทรรศการจิตรกรรมศิลปะ เพื่อสร้างสรรค์ชุมชน : “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับเรื่องเล่าสงครามโลกครั้งที่ 2 วัดเขาทุเรียน จังหวัดนครนายก” ณ หอศิลป์จังหวัดนครนายก จ.นครนายก